Haleb Vilayet Salnâmelerinde

Urfa Sancağı

1303 - 1326
(1886 - 1908)

سالنامۂ ولایة حلب

Hazırlayan
Dr. Kemal KAPAKLI

ŞANLIURFA BELEDİYESİ
KÜLTÜR VE SOSYAL İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ YAYINLARI
ŞUBAT / 2013

Haleb Vilayet Salnâmelerinde

Urfa
Sancağı

1303-1326
(1886-1908)

سالنامۀ ولایة حلب

Hazırlayan
Dr. Kemal KAPAKLI

Şanlıurfa Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları
Şubat / 2013

ŞANLIURFA BELEDİYESİ
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları
Şubat 2013 / ANKARA

GENEL KOORDİNATÖR
Necmi KARADAĞ

ISBN:
978-975-8165-17-9

KAPAK TASARIM
Tolga ZENCİR (Navi Medya)

YAPIM
Navi Medya
Reşit Galip Cad. 78/6 G.O.P. ANKARA
0312 446 04 61

BASKI
Uzerler Matbaacılık
0312 441 90 15

YAYIN HAKKI
Bu eserden iktibas yapılırken,
dipnot veya bağlaç usulü kaynak gösterilmeden yararlanılamaz.
Kitabın hukuki sorumluluğunun tamamı yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

Sunuş / 5
Önsöz / 7
Salnâme ve salnâme çeşitleri / 9
Haleb vilayeti hakkında genel bilgiler / 16
Haleb vilayetinde idari taksimat / 19
1295 yılı verilerine göre vilayetin toplam nüfusu / 24
Urfa sancağına dair genel bilgiler / 25
1288 yılı Urfa sancağının genel nüfusu / 30
Haleb vilayetinin 1300 yılı bütçesi / 36
Birecik kazasına dair genel bilgiler / 42
Rumkal'a kazasına dair genel bilgiler / 45
Suruç kazasına dair genel bilgiler / 48
Harran kazasına dair genel bilgiler / 50
1303 yılı salnâmesi / 53
Livaya dair malumat / 57
1305 yılı salnâmesi / 61
Livaya dair malumat / 66
1308 yılı salnâmesi / 69
Urfa sancağına dair malumat / 76
1309 tarihli salnâme / 82
Birecik kazası / 86
Rumkal'a kazası / 87
Suruc kazası / 88
1310 tarihli salnâme / 95
Urfa sancağına dair malumat / 102
1313 tarihli salnâme / 108
1314 tarihli salnâme / 121
1319 tarihli salnâme (Transkripsiyon) / 354
1322 tarihli salnâme (Transkripsiyon) / 362
1323 tarihli salnâme (Transkripsiyon) / 376
1324 tarihli salnâme (Transkripsiyon) / 391
1326 tarihli salnâme (Transkripsiyon) / 406
Arşiv fotoğraflar / 421
Kaynakça / 459

SUNUŞ

Nihat Çiftçi
Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Başkanı

Göreve geldiğimiz ilk günden itibaren, tarihin sıfır noktası olarak nitelendirdiğimiz Urfa'yı, tarihi doğal yapısını kutsal sayan bir anlayışla geliştirme çabasında olduk. Çünkü; antik çağlardan günümüze kadar kurulmuş çeşitli medeniyetleri bir miras olarak değil, emanet kabul eden , bu emanetleri koruyarak gelecek nesillere aktarmayı görev kabul eden misyonu benimsedik.

Bizden sonrakilere örnek teşkil edecek çalışmalar yapmak, doğuştan "marka şehir" olan Urfa'yı, bu niteliğiyle yaşanabilir, çağdaş bir kent haline getirmek, öncelikli hedefimiz oldu. Bunu gerçekleştirmek için altyapı çalışmaları başta olmak üzere, belediyecilik hizmetlerini her alanda mükemmel olarak yapmaya çalışırken, sosyal belediyeciliği de ihmal etmedik. Şehrimizin tarih ve kültürüne ait her çalışmayı değerli bulup destek olduk, sahiplendik.

Onbin yılı aşan geçmişi ile, topraklarında pek çok medeniyete yer vermiş, onu barındırmış bu kent, müstesna bir kültür müzesi, nadir yer yüzü hazinesi, bir marka şehirdir. Dünyanın en eski yerleşim alanı, tarihin başlangıç noktasıdır. Elbette bu iddiaların somut olarak da ortaya konması gerekir. İşte bu noktada Şanlıurfa Belediyesi kendini öncelikli olarak sorumlu görmekte ve bu nedenle de sosyal belediyeciliğe büyük önem vermektedir.

Geçmişte yaşananlardan yararlanılabilmesi için, onların kayıt altına alınması, bugünün ve yarının istifadesine sunulması gerektiğine inanıyoruz. "Haleb Salnâmelerinde Urfa Sancağı" kitabı, bu inancımızın ortaya çıkardığı bir eserdir.

Haleb Vilâyet Salnâmeleri, özellikle 19. yüzyıl Urfasının son elli yıllık dönemine ışık tutmaktadır. Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında Urfa ve o dönemde Urfa'ya bağlı ilçelerimizin sosyal, ekonomik, kültürel ve idari teşkilatlarını kayıt altına almış olan Haleb Vilâyet Salnâmesi'nin Urfa ile ilgili bölümlerinin günümüz dilinde yayınlanması sayesinde, ilimiz tarihinin birçok bilinmeyeni bilinir hale gelecektir. Bu nedenle de, bu eserin Belediyemiz tarafından yayınlanması bizleri mutlu etmektedir.

Bir kaynak eser niteliğindeki bu eseri büyük emekler sarf ederek hazırlayan sayın Dr. Kemal Kapaklı başta olmak üzere tüm emeği geçenlere Urfa kültürü ve Belediyemiz adına teşekkür eder, saygılar sunarım.

ÖNSÖZ

Bir toplumun kültür varlıkları, o toplumun geçmişten geleceğe uzanan köprüleridir. Kültür varlıkları mevcut olduğu sürece, toplumda bir tarih kavramından söz edilebilir. Bu da milli ve tarihi bir şuura sahip olmakla mümkündür. Toplumlar, varlıklarının temeli olan kültür mirasına sahip çıkmadığı sürece de tarih sahnesinden silinmeye mahkum olurlar.

"Haleb Vilâyet Salnâmelerinda Urfa Sancağı" çalışmasını, geçmişi günümüze bağlayacak önemli bir köprü olması amacıyla gerçekleştirdik. Urfa'nın özellikle 19. Yüzyıla tekabül eden önemli bir dönemi bu çalışma ile kapsamlı olarak gün ışığına çıkmaktadır.

Bugüne kadar Urfa ile ilgili bu döneme ait bilgiler , çeşitli araştırmacılar, yazarlar tarafından Haleb Vilâyet Salnâmelerine dayandırılmasına, çeşitli yazılarda salnâmelerden alıntılara yer verilmesine rağmen, salnâmelerin tüm bir yıllığı bütün olarak yayınlanmamıştı. Oysa, Haleb Vilayet Salnâmesi 1866 yılından 1908 yılına kadar düzenli olarak yayınlanmış ve başta Haleb olmak üzere Urfa ve Maraş sancağı ile bu sancaklara bağlı kazalarla ilgili kapsamlı bilgilere yer vermiştir. Yaklaşık elli yıllık bir süreci gözler önüne sermektedir. Zaten, salnâmelerin yayınlanma amacı da buydu.

XIX. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti içerisinde meydana gelen önemli iç ve dış olaylar, devletin dağılış ve çöküşüne hız kazandırmıştı. Bu durumu önlemek amacıyla bir çok çalışma yapıldı. Ordunun modernizasyonu, ekonominin düzeltilmesi için yapılan mali reformlar, siyasi ve idari alandaki yenilikler, Tanzimat ve Islahat Fermanları, Meşrutiyetin ilanı gibi girişimler kötü gidişe bir son vermek için ortaya konulan çabalardı.

Osmanlı Devleti, bir taraftan imparatorluğu dış tehditlere karşı korumak için yoğun tedbirler alırken, diğer taraftan da, ülkeyi bayındır bir duruma getirmek ve yoksulluk içinde bulunan halkın sosyal ve ekonomik refahını sağlamak için hazırladığı yeni proğramları uygulayabilmek için çalışmalar başlatmıştır. Bu gayeyle, eğemen olduğu topraklardaki zenginlik ve imkanlar için bütün vilayetlerde projeler uygulamaya koymaya başlamıştır. Bu projelerden birisi de, Vilayet Salnâmeleridir. Vilayetlerde bulunan doğal kaynaklar, tarım, hayvancılık, üretim, nüfus, hizmet birimleri, okullar, hastaneler, yollar ve ormanlar gibi bir çok alanda tespit edilen bilgiler Vilayet Salnâmeleri'nde bir araya getirilmiştir. Vilayet salnâmeleri, her yıl yayınlandıklarından ait oldukları vilayetlerde, bir yıl içersinde meydana gelen değişimi takip etmek mümkün olabilmiştir. Vilâyet salnâmelerinde, o vilayetin askeri, sivil, ekonomik, tarihi, sosyal, kültürel tanıtımı söz konusudur. Salnâmeler o vilayetin bir tespit çalışmasıdır.

İşte bu çalışma ile biz de, Urfa'nın 19. Yüzyıl döneminin tespitini gözler önüne sermeye çalıştık. Haleb Vilayet Salnâmesi 35 sayı yayınlanmış, ancak günümüzde sadece 33 tanesi çeşitli kütüphanelerde yer almaktadır. Bu 33 salnâme yaklaşık 10 bin sayfaya tekabül etmektedir. Bu çalışmada 1303-1326 yılları arasındaki salnâmelerin Urfa ile ilgili bölümlerinin transkripsiyonu yer almakta. Diğer salnâmelerden ise, özellikle Urfa ve vilayetle ilgili genel istatistiki bilgiler alınmıştır.

Çalışmada zaman zaman tekrar gibi görünen kısımlara rastlanabilir. Bu bir zorunluluktu. Çünkü salnâmeler yıllık olarak hazırlanmıştır. Bir yıl içersinde oluşan kısmi değişikliklere yer verilirken , değişime uğramayan bilgiler aynen tekrarlanmıştır. Gerek görevli listelerinde, gerek yerleşim birimleri ile ilgili bilgilerde ve gerekse demografik cetvellerde bunu görmek mümkündür.

Transkrip çalışmasında mümkün olduğunca orjinallere sadık kalmaya çalışılmıştır. Özellikle yer isimleri ve yerleşim birimleri ile ilgili bilgilerde salnâmelerde farklı yazımlarla karşılaşılmaktadır. Salnâmeleri hazırlayanların yıllara göre farklılık göstermesi, farklı yazıma

da neden olmuştur. Bazen de tekrarlarda önceden yapılmış bir hata, daha sonraki salnâmelerde de aynen tekrarlanmıştır.

Orjinalden ve okuma farklılığından doğmuş olabilecek hatalara ve eksikliğe rağmen yaklaşık 7000 sayfa civarında salnâmelerden bir yılı aşkın süren bir çalışma sonrası ortaya çıkarılan "Haleb Vilâyet Salnâmelerinde Urfa Sancağı" önemli bir eksikliği giderecek, başta araştırmacılar olmak üzere, Urfa ile ilgili sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda çalışma yapacaklara bir çıkış noktası işlevini yerine getirecektir.

Yorucu bir çalışmanın sonucu ortaya konulan bu eser, var olması muhtemel eksikliğine rağmen, 19. Yüzyıl Urfası'mn idari teşkilatını, sosyal ve ekonomik özelliklerini ve kentin geçmişine ait izleri takip etmek isteyenlere önemli bir kaynak olarak hizmet edecektir. Çünkü; en azından bu niyette olan kişileri, her biri farklı kütüphanede olan Haleb Salnâmeleri'nin izini sürme zorluğundan kurtarmış olacaktır.

Bu çalışma ile, Urfa'nm zengin ve engin tarihine, kültürüne bir zerre oranında da olsa katkı vermenin mutluluk ve gururunu yaşıyorum. Ancak, şunu hemen belirteyim ki, bu mutluluk ve gurura erişmem, benim tek başıma çalışmamla olmamıştır.

Herşeyden önce bu eserin siz değerli okurlara ulaşmasına imkan tanıyan , sorumluluk bilincini kutsal sayarak, Urfa'yı sadece şehircilik yönüyle değil; tarihi, kültürü, sanatı ve sosyal yapısıyla "Marka Şehir" yapma azim ve kararında olan saygıdeğer Belediye Başkanı Dr. Ahmet Eşref Fakıbaba'ya, bir görev olarak değil kendisini gönülden Urfa kültürüne adamış Şanlıurfa Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü sayın Necmi Karadağ'a şükranlarımı sunuyorum.

Osmanlıca metinlerin transkripsiyon ve tashihinde günlerini benimle paylaşan, her satırında emeği olan Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Elemanı Uzman sayın Kadri Önemli'ye, fotoğraf arşivi ile çalışmaya görsel estetik katan Yrd. Doc. Dr. Cihat Kürkçüoğlu'na içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Ve bir yılı aşkın süren çalışma döneminde ihmal ettiğim, kendilerine ait olan zamanı çalışmaya ayırmama sabır gösteren aileme , özellikle eşim ve Berzan'a sevgi borçluyum. Bu nedenle de bu çalışmayı değerli eşim Sercivan Zilan ile çocuklarım; Mahmut Sertan, Yusuf Ziya ve Seymen Berzan'a ithaf ediyorum.

Tüm okurlara şükran duygularımla. 28.11.2012

Dr. Kemal KAPAKLI

HALEP SALNÂMESİ'NDE URFA SANCAĞI

سالنامۂ ولایۃ حلب

HALEP VİLAYETİ

I. Dünya Savaşı öncesinde İstanbul ve Kahire'den sonra Osmanlı'nın üçüncü büyük kenti olan Halep, önce Arapların, ardından da 27 Ekim 1918'de İngilizlerin işgaline uğradı ve böylece 402 yıllık Osmanlı hâkimiyeti son buldu.

Osmanlı hâkimiyeti altında Halep, hem demografik açıdan büyük bir artış yaşamış, hem de buna paralel olarak yapılan han, çarşı ile cami, mescid, medrese gibi din ve eğitim kurumları sayesinde nüfusu sürekli artan yerleşim alanlarına sahip olmuştur.

Vilayet salnâmelerinin yayımlanmasına Halep Mektubî Kalemi'nde bulunan İbrahim Halet Bey tarafından **"Fihrist-i Vilayet-i Haleb"** adıyla düzenlenen ve istatistikî bilgiler içeren eserin, Bâb-ı Âlî'nin dikkatini çekmesi üzerine başlanmıştır. İbrahim Halet Bey'in hazırladığı bu eserin birer örneği vilayetlere gönderilmiş ve benzeri yıllıklar hazırlanması için emirler verilmiştir. Salnâme geleneğinin oluşması ise, ancak 1867 Vilayet Nizamnamesinin yayımlanması ile mümkün olabilmiş ve bu nizamname ile birlikte **"eyalet"** düzeninden **"vilayet"** düzenine geçilmiştir.[1]

Vilâyet Salnâmeleri kütüphanecilik ve kitapçılık açısından nâdir eserler sınıfına girmektedir. Hemen hemen hepsi Tanzimat'tan sonra vilâyet merkezlerinde kurulmuş olan "vilayet matbaaları"nda basılmışlardır. Vilâyet matbaaları Cumhuriyetin ilk yıllarına hatta 30'lu yılların sonuna kadar resmî ve özel baskı işlerini yapmış, sonra giderek önemlerini yitirerek ya kapanmış ya da satılmışlardır.

Vilâyet matbaaları, salnâmeler yanında vilâyetin yayın organı olan gazetelerin basımını da yürütmüşlerdir. Buralarda yerel şair ve yazarların eserleri de basıldığı gibi her türlü resmî belge basımı da gerçekleştirilmiştir.

SALNÂME VE SALNÂME ÇEŞİTLERİ

Salnâme; bir yılda meydana gelen olayları, değişimleri topluca göstermek amacıyla düzenlenen eserler için kullanılan bir deyim olup, Türkçe'ye Tanzimât'tan sonra girmiştir. Farsça "sene" anlamına gelen "sal" ile mektup, kitap anlamına gelen "name" kelimelerinin birleştirilmiş şeklidir. Ayrıca aynı anlamda "nev-sal" sözcüğü de kullanılmıştır. Salnâmeler, geçmiş yıllardaki önemli olayları ve ait olduğu yılın kurumları, hal tercümeleri, gelir ve giderleri, ekonomik durum, yerleşim birimleri gibi çeşitli konularda son durumu kısaca bildiren eserlerdir. Bu kavramın Günümüzdeki karşılığı "yıllıktır". 1847 yılında yayımlanmaya başlanan salnâmelerin yayımlanmasına 1927 yılında son verilmiştir.

Devlet salnâmeleri yayımlandıktan sonra bu sefer vilayet ve nezaret salnâmeleri çıkarılmaya başlanmıştır. Vilayet salnâmeleri ,vilayetin idari bölünüşü, memur listeleri, mahalli tarih ve coğrafyası, eski eserleri, ticari ve ekonomik faaliyetleri, nüfusu, okulları, kütüphaneleri gibi konularda pek çok bilgiler vermektedirler. Bazı vilayetler bir defa salnâme neşretmelerine karşılık bazı vilayetlerin ise otuzbeş civarında salnâme neşrettikleri bilinmektedir. Bu salnâmeler içerisinde Türkçe-Arapça, Türkçe-Rumca, Türkçe-Boşnakça hatta sadece Arapça olanları da

[1] ORTAYLI ,İlber, Tanzimat Döneminde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880), TTK Yayınları, ANKARA, 2000,s57

bulunmaktadır. Osmanlı salnâmelerini kendi aralarında devlet salnâmeleri, vilayet salnâmeleri, resmi kurum ve kuruluşlara ait salnâmeler, özel konulu kuruluşlara ait salnâmeler, resmi veya özel kurum ve kişilere ait Nevsaller şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

Halep vilayet salnâmelerine bakıldığında, H. 1284-1326 (M. 1866-1908) yılları arasına ait toplam 33 adet salnâmenin olduğu görülmektedir. Birbirini takip eden 33 ciltlik, oldukça hacimli sayılabilecek bu seri sayesindedir ki, 19. yüzyılın ikinci yarısından 20. yüzyılın başlarına kadar yaklaşık 42 yıllık süreç içerisinde Halep vilayetinde ve vilayete bağlı sancaklarda yaşanan değişimleri ya da varlığını sürdüren idarî, sosyal, toplumsal ve ekonomik yapıyı izlemek mümkün görünmektedir.

SALNÂME ÇEŞİTLERİ

DEVLET SALNÂMELERİ

İlk resmi salnâme Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılın ortalarında Koca (Sadrazam) Reşit Paşa'nın teşviki ile Tarihçi Hayrullah Efendi, Ahmed Vefik Efendi ve Ahmed Cevdet Paşa'nın ortak çalışmaları sonucu 1847 (Hicrî 1263) yılında Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye adı ile yayınlanmıştır. 1847 yılında ilk olarak küçük bir kitapçık şeklinde yayınlanan ilk salnâmede, bir takvim ile devlet teşkilatı kısaca yazılmıştır. Devlet salnâmeleri 1912 yılına kadar düzenli olarak neşredilmiş, zamanla hacimlerinin artması ile beraber içerikleri de çeşitlenmiştir. İlk salnâmeler 100 sayfayı geçmezken özellikle son salnâmeler 700-800 sayfayı bulmuştur. Bu salnâmelerde devletin resmi teşkilatının yanı sıra, memurların isimleri, yine memurların atama tarihleri, rütbeleri ve nişanları gösterilmiştir.[2]

ASKERİ SALNÂMELER

Osmanlı Ordusu hakkında bilgi veren ve orduda yer alan kadrolar ve bu kadrolarda yer almış kişilerin rütbe, isim gibi her türlü bilgilerini içeren resmi salnâmelerdir. Askerî Salnâmeler, ilk olarak Hicrî 1282 (M.1865)de çıkarılmış ve en sonuncusu 1326 (M.1908) yılında neşredilmiştir.[3]

BAHRİYE SALNÂMELERİ

Bahriye Nezareti'ne bağlı olarak Fen Komisyonu'nca yayınlanan resmi salnâmelerdir. Bu Salnâmelerde de askeri erbabın isim, nişan, rütbe gibi her türlü bilgilerine yer verilmiştir. İlki H.1307 (M.1890) ardından 1323 yılına kadar her yıl düzenli yayınlanırken,1326 yılı salnâmesinin neşrinden sonra son sayısı 1330 (M.1912) yılında yayınlanmıştır.

HARİCİYE SALNÂMELERİ

Hariciye Nezareti'nce çıkarılmış olan resmi salnâmelerdir. Bu salnâmelerde Hariciye Nezareti'nin içteki ve dıştaki teşkilatı, temsilcilerin nişanları ve yabancı devletlerin dışişlerinden ve bazı antlaşmalardan bahsedilmiştir. Toplamda dört adet basılmıştır. Bunlar Hicrî 1302 (M.1885), 1306 (M.1889), 1317 (M.1899) ve 1320 (M.1902) yıllarına aittir.[4]

---

[2] **PAKALIN**, M. Zeki, **Osmanlı Tarih Deleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.III. MEB Yayınları, 2507, İST,1993, s.298

[3] **SERTOĞLU**, Mithat, **Osmanlı Tarih Lügatı**, Enderun Kitapevi, İST, 1986,s.298

[4] SERTOĞLU, a.g.e.298

İLMİYE SALNÂMESİ

Sadece H.1334 (M.1918) yılına ait olmak üzere tek sayısı vardır. Resmi salnâme içinde değerlendirilen bir salnâme türüdür. Bu salnâmede muhtelif bilgilerin yanı sıra birçok şeyhülislamın fetvaları oldukları gibi yer almıştır.[5]

MAARİF SALNÂMESİ

Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye adı ile 1898 ve 1903 yılları arasında yayınlandığı kayıtları yer almışsa da bugüne kadar 1902 (Hicrî 1320) yılına ait salnâmeye rastlanmamıştır. Osmanlı Devleti'nin eğitim- öğretim ve kültür hayatı ile maarif nazırları, öğretmenler, okullar ve kütüphaneler hakkında geniş bilgiler içerdikleri söylenebilir.[6]

RASATHANE-İ AMİRE SALNÂMESİ

Sadece 1872 (H.1288) yılında Ticaret ve Nafıa Nezareti'ne bağlı olan Rasathane İdaresi tarafından çıkarılmıştır. Tek sayısı çıkan bu salnâmenin içeriğinde bahriye ile ilgili çok çeşitli bilgilere yer verilmiştir.[7]

RÜSUMAT SALNÂMESİ

Maliye Nezareti'ne bağlı olarak 1914 (H.1330) yılına ait tek sayısı neşredilmiş olan bu salnâme, Osmanlı Devleti'nin gümrüklerinin teşkilatı, memurları, vergi işleri, gümrükler, gümrük gelirleri hakkında bilgilere yer vermiştir.[8]

HUSUSİ KURUMLAR VE ŞAHISLARCA HAZIRLANIP YAYINLANAN SALNÂME, NEVSÂL VE TAKVİMLER

Bu eserlerin içinde pek ciddi ve bilimsel olanların yanında, sağlıkla ilgili olanlar, mizahi ve siyasi içerik gibi pek çok konuyu barındıran daha ziyade almanak sayılabilecek eserler neşredilmiştir. Bu eserlerin büyük çoğunluğu resimlidir. En meşhurlarından birkaçı şunlardır: Annelere ve Çocuklara Salnâme, Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye Salnâmesi, Diken ve İnci Salnâmesi, Donanma Müneccimi, Hilal-i Ahmer gibi daha pek çok hususi salnâme mevcuttur.[9]

VİLAYET SALNÂMELERİ

Osmanlı Devleti'nde, önem açısından devlet salnâmelerinden sonra gelen resmi salnâmeler, vilayet salnâmeleridir. Devlet salnâmelerinin yararının görülmesi neticesinde vilayet salnâmeleri çıkarılmaya başlanmıştır. Osmanlı'da ilk vilayet salnâmesi H.1283 (M.1866) yılında neşredilen Bosna Vilâyeti Salnâmesi'dir. Son vilayet salnâmesi ise 1337-38 Rumî (Miladi 1921-22) Bolu Livâsı Salnâmesi'dir. Özellikle 1867'de Vilâyet Nizamnamesi'nin çıkarılmasından sonra vilâyet salnâmelerinde sayısal bir artış görülmüştür.[10]

Vilâyet salnâmelerinde, ait oldukları vilâyetin resmi ve özel bütün teşkilat ve kurumlarından bahsedildiği gibi bu müesseselerin başında bulunanlar hakkında bilgi verildikten sonra, vilâyetin tarihi, sanat eserleri yine vilâyetin tarımı, ticareti, üretim maddeleri, madenleri ve insanların geçim kaynakları, nüfus bilgileri hakkında bilgiler verilmiştir.

---

[5] SERTOĞLU,a.g.e.s,298

[6] DUMAN, Hasan, Osmanlı Salnameleri ve Nevsalleri, C.I, Enformasyon Ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları, ANKARA, 2000,s.8

[7] DUMAN, a.g.e., s.8

[8] DUMAN,a.g.e.s,8

[9] SERTOĞLU,a.g.e.,s.300

[10] DUMAN,a.g.e.s,5

H.1282 ile 1336 yılları arasında toplam 527 vilâyet salnâmesinin neşredildiği Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı İslam Ansiklopedisi'nde geçmektedir.. Ancak Hasan Duman, ilk vilâyet salnâmesinin H.1282 yılına ait Trabzon Vilâyeti Salnâmesi olarak belirtilmesine rağmen bugüne kadar bu salnâmeye rastlanmadığını ve ilk salnâmenin H.1283 yılı Bosna vilâyetine ait salnâme olduğunu belirtmiştir.[11]

Halep Vilâyetinde , Hicrî 1284 (M.1866)dan başlanarak Hicrî 1326 (M.1908) de dâhil toplam 35 adet salnâme neşredilmiştir. Bu salnâmeler, ilk başta sayfa olarak az olmakla beraber zamanla gelişmiş ve kapsamı genişletilmiştir. Hicrî 1284 yılına ait Haleb Vilâyeti Salnâmesi 204 sayfadan, 1289 yılı salnâmesi 162 sayfadan oluşurken, Hicrî 1326 yılında yayınlanan salnâme 530 sayfa olarak neşredilmiştir. Haleb Vilâyeti salnâmeleri, vilâyetin idarî yapısı ile kurum ve bu kurumlarda görevli kişiler ile rütbeleri, vilâyetin idarî birimleri ve bağlı sancaklarda idari kuruluşlar, görev alan kişiler, yerleşim birimleri, mevcut nüfus, eğitim durumu ve yapısı, ziraat, hayvancılık, üretim, maden, orman miktarı gibi hayatın her alanı ile ilgili önemli bilgileri kapsamıştır..

Yine, vilâyet merkezinin sancak ve kaza merkezlerine olan bağlantıları ile aralarındaki mesafe, demir yolları ile ilgili bilgi, vilâyet dâhilinde mevcut yollar ve bu yolların durumu yer almıştır. Bunların yanı sıra salnâmede, vilâyette mevcut göl, akarsu ve vilâyet dâhilinde bulunan ılıca-kaplıca, maden suyu gibi daha pek çok konuda geniş bilgiler ile kaza ve sancak merkezlerinin büyüklükleri, mahalleleri ve buralarda yer alan eski eserler ile vilâyetin tarihçesi hakkında da bilgiler yer almıştır. İçeriğiyle vilâyet salnâmeleri, Osmanlı Devleti"nin son dönemlerindeki yerel yönetiminin nasıl olduğu, yani idarî yapı hakkında birinci elden kaynaklar durumundadır.

Bu açıdan vilâyet salnâmeleri, "şehir tarihleri" açısından birinci elden ve zengin içerikli kaynaklardır.

SALNÂMELERİN VİLAYET TARİHLERİ YÖNÜNDEN ÖNEMİ

Üç kıtada İmparatorluk kurarak, dünya medeniyet ve kültürüne önemli katkıda bulunan, Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet teşkilatını, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını, dini kurumlarını, düşünce hayatı ve eğitimini, hukuk, adalet, haberleşme, ulaşım, ve mimari gibi alanlarda verdiği eserleri, ilişkide bulunduğu diğer kültür ve medeniyet çevrelerine yaptığı katkıların ilmi kriterler doğrultusunda araştırılıp, incelenmesi alanında ortaya koyduğu diğer eserlerle birlikte "salnâmeler"de önemli yer tutarlar. Hazırlandıkları devir itibariyle önem arz eden ve bir anlamda "yazılı tarih kayıtları" olarak kabul edilen salnâmelerde, bir yıl boyunca ortaya çıkan gelişmeler, çoğrafi veya idari bir bölgenin , şehir veya farklı diğer yerleşim birimlerinin genel dökümleri yer almaktadır. Salnâmelerin içerikleri son derece zengin, açıklayıcı ve bilgi verici bir nitelik taşımaktadır. Salnâmelerde, il, ilçe ve hatta zaman zaman köylerin topoğrafik, demoğrafik, ticari, sosyal, siyasi, hukuki ve kültürel tarihleri hakkında sağlıklı bilgiler vermektedir. [12]

Osmanlı Devleti, XIX. Yüzyılda idari, askeri ve ekonomik yönlerden büyük bir çöküntünün içine girmiştir. Çöküşün önüne geçmek isteyen İmparatorluk, bir taraftan imparatorluğu dış tehditlere karşı korumak için yoğun tedbirler alırken, diğer taraftan da, ülkeyi bayındır bir duruma getirmek ve yoksulluk içinde bulunan halkın sosyal ve ekonomik refahını sağlamak için hazırladığı yeni proğramları uygulayabilmek için çalışmalar başlatmıştır. Bu gayeyle eğemen olduğu topraklardaki zenginlik ve imkanlar için bütün vilayetlerde projeler uygulamaya koymaya başlamıştır. Bu projelerden birisi de, Vilayet Salnâmeleridir. Vilayetlerde bulunan

[11] DUMAN,a.g.e.,s.8

[12] İzgöer, Ahmet Zeki, "Osmanlı Salnâmelerinin Şehir Tarihi Bakımından Önemi", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi: *Türk Şehir Tarihi*, 3/6, 2005, s.539

doğal kaynaklar, tarım, hayvancılık, üretim, nüfus, hizmet birimleri, okullar, hastaneler, yollar ve ormanlar gibi bir çok alanda tespit edilen bilgiler Vilayet Salnâmeleri'nde bir araya getirilmiştir.

Vilayet salnâmeleri, her yıl yayınlandıklarından ait oldukları vilayetin bir yıl içersinde meydana gelen değişimi takip etmek mümkün olabilmiştir. Salnâmelerde vilayet tarihi bakımından yer alan bilgileri aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür.

Takvim:

Salnâmelerde o yılın kronolojik olarak takvim bilgileri yer almaktadır. Osmanlı İmparatorluğunda kullanılan Hicri, Rumi ve Miladi takvimlerin günleri ve saatleri birbiriyle mukayeseli olarak yer almaktadır.

Tarih:

Salnâmelerde vilayet tarihiyle ilgili genel bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilerde, şehrin kuruluşu, kimler tarafından hangi dönemde işgal edildiği, hangi devletlerin yönetiminde yer aldığı ve Osmanlı Devleti tarafından bölgenin fethi veya egemenliğine geçişi yer almaktadır.

Öte yandan görev alan Valiler, ne kadar süreyle görev yaptıkları ve görevleri süresinde gerçekleştirdiği eserler tek tek yer almaktadır. Ayrıca resmi kurumlar ve bu kurumlarda görev alanların memuriyetleri ve rütbeleri belirtilmektedir.

Topografi;

Salnâmelerde nehir ve akarsuların çıkış noktaları, geçtikleri kaza, nahiye ve köyler, birleştikleri diğer sular belirtilirken, nehir ve akarsuların uzunluğu, üzerindeki köprülerin çeşidi, ne zaman yapıldığı bilgileri yer almaktadır. Göllerin bulunduğu mevki, kapladığı alan, derinliği, içinde bulunan balıklar ve göl çevresindeki diğer hayvanlar hakkında bilgiler verilmektedir.

İklim:

Salnâmelerde, vilayetin genel olarak havasının durumu, iklim şartlarının insan üzerindeki tesirleri, sıcaklık ve soğukluğun hangi aylara kadar devam ettiği, yağış şekilleri, soğuk ve kuraklık olup olmadığı gibi bir çok konulara yer verilmiştir.

İdari ve Askeri Yapılanma:

Salnâmelerde, Osmanlı idari bölünüşü ve ona bağlı birimler tek tek sayılmıştır. Bu yapılanmada vilayet, sancak, kaza ve nahiyelerde görev alan devlet erkanı ve memurları belirtilmiştir. Vilayetlerde vali, defterdar, idare meclisi üyeleri ve katipleri , mahkeme görevlileri, sancaklarda mutasarrıf, müftü, tahrirat müdürü, idare meclisi üyeleri, mahkeme görevlileri, belediye başkanı , kazalarda kaymakam, mal müdürü, idare meclisi üyeleri, tahrirat katibi ve müftünün ismi zikredilmiştir.

Ayrıca salnâmelerde idari bakımdan en üst birim olan vilayetten en alt birim olan köye kadar ilgili kaza, müdürlük ve nahiyelerin kaç köyden meydana geldiği istatistik cetvelleriyle birlikte verilmiştir. Azınlıkların patrik, rahip, papaz ve haham gibi önde gelen başkanları da isimleriyle birlikte belirtilmiştir.

Askeri erkan da salnâmelerde yer almıştır. Şehirde bulunan ordu ve askeri birliklerin durumları, askeri görevlilerden mirliva, alay kaymakamı, askeri tabip, sancaktar, binbaşı, kolağası, yüzbaşı , ve bölük ağası gibi görevlilerin isimleri ve bunların hangi alay, tabur ve bölüğe kayıtlı oldukları belirtilmiştir.

Yerleşim:

Salnâmelerde yerleşim birimlerinin tek tek adları sayılmış, bunların sınırları, komşu il ve ilçelere olan uzaklıkları verilmiştir.

Aşiretler:

Aşiretlerin bulunduğu yerleşim birimleri, konar göçer olup olmadıkları, reisleri, kaç hane veya çadır oldukları, aşiretlere bağlı olan kabileler, besledikleri hayvanlar, bu hayvanlardan elde edilen ürünler, hükümetle münasebetleri ve konuştukları dil teferruatlı bir şekilde salnâmelerde yer almaktadır.

Nüfus:

Salnâmelerde nüfus bilgileri kadın ve erkek olarak verilirken, Müslüman toplumun nüfus kayıtları ile birlikte gayr-i müslim halkın da toplam nüfusları gösterilmiştir. Özellikle azınlıklar; millet, din ve hatta mezheplerine varıncaya kadar ayrı ayrı belirtilmek suretiyle, köy, mahalle ve hane olarak toplam nüfus miktarlarının sayıları verilmiştir.

Eğitim:

Salnâmelerde; vilayet, liva , kaza ve nahiye bazında okullar, görevli öğretmenler, öğrenci mevcutları , okunan dersler ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Ayrıca geniş olarak kütüphanelere yer verilmiştir. Kütüphanelerin bulundukları yerler ve kütüphanelerde yer alan eserlerin genel sayıları belirtilmiştir.

Haberleşme:

Salnâmelerde; imparatorluğun hangi vilayetine hangi karayolu veya demiryolunun kullanıldığı, hangi günlerde posta çıkarıldığı, nerelere posta görevlileri tarafından mektup, emanet ve eşya gönderildiği, hangi merkezlerde müdürler görevlendirildiği ve posta işleyen yerlerin saat olarak birbirine olan uzaklıklarıyla ilgili "posta tarifnameleri"ne yer verilmiştir.

Ticaret:

Vilayetlerden geçen ticaret yolları, ihraç edilen ürünler, taşımada kullanılan araçlar , nakliye hayvanlarının çeşitleri belirtilmiştir. Alım-satımı yapılan ürünlerin neler olduğu ayrıntısıyla anlatılmıştır.

Bütçe:

Salnâmelerde, şehrin genel bütçesi verilmiştir. Vergi kalemleri rakamlarıyla birlikte ayrı ayrı gösterilmiştir. Bütçe; Vilayet genel bütçesi ile birlikte, sancak, kaza ve nahiye bazında ayrı ayrı gelir ve gider cetveliyle gösterildikten sonra, Vilayet'in gelir-gideri toplam olarak verilmiştir.

Tarım:

Salnâmelerde, arazinin toplam miktarı, ne kadarının tarım ne kadarının tarım dışı alan olduğu, verimliliği ve başlıca tarım ürünleri verilmiştir. Vilayet genelinde üretilen; tiftik, yapağı, kıl, deri türleri, pamuk, peynir, zeytinyağı, sabun, pekmez, üzüm, soğan, ceviz, badem, incir vb. tarım ürünlerinin, adet, ağırlık ve miktar olarak dökümleri istatistiki olarak yer almıştır.

Hayvancılık:

Vahşi ve ehli hayvanlar, beslenen hayvanların çeşitleri ve cinsleri (at, deve, eşek, koyun, keçi, sığır, manda, geyik, balık, arı, kuş türleri vb), bu hayvanlardan elde edilen ürünlerin kalitesi, kıymeti ve ücret olarak değeri, ürünlerin ne kadarının ihraç edildiği, komşu vilayetlere gönderilip gönderilmediği hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Üretim:

Salnâmelerde, Liva ve kazalarda nelerin üretildiği, hangi ürünleri ihraç ettiği, neleri ithal ettiği, üretilen ürünlerin özellikleri detaylı bir şekilde yer almıştır.

Görüldüğü gibi; Vilayet Salnâmelerinde o vilayetin askeri, sivil, ekonomik, tarihi, sosyo-kültürel tanıtımı söz konusudur. Salnâmeler o vilayetin bir tespit çalışmasıdır.

Haleb Vilayet salnâmelerin listesi, şöyledir:

1- H.1284 (1866) 204 Sayfa.
2- H.1285 (1868) 306 Sayfa.
3- H.1286 (1869) 331 Sayfa.
4- H.1287 (1870) 181 Sayfa.
5- H.1288 (1871) 192 Sayfa.
6- H.1289 (1872) 162 Sayfa.
7- H.1290 (1873) 165 Sayfa.
8- H.1293 (1876) 158 Sayfa.
9- H.1295 (1878) 127 Sayfa.
10- H.1299 (1882) 94 Sayfa.
11- H.1300 (1883) 117 Sayfa.
12- H.1302 (1885) 212 Sayfa.
13- H.1303 (1886) 229 Sayfa.
14- H.1305 (1888) 218 Sayfa.
15- H.1306 (1889) 216 Sayfa.
16- H.1307 (1890) 190 Sayfa.
17- H.1308 (1891) 259 Sayfa.
18- H.1309 (1892) 180 Sayfa.
19- H.1310 (1893) 265 Sayfa.
20- H.1312 (1894) 322 Sayfa.
21- H.1313 (1895) 308 Sayfa.
22- H.1314 (1896) 324 Sayfa.
23- H.1315 (1897) 330 Sayfa.
24- H.1316 (1898) 335 Sayfa.
25- H.1317 (1899) 360 Sayfa.
26- H.1318 (1900) 378 Sayfa.
27- H.1319 (1901) 412 Sayfa.
28- H.1320 (1902) 428 Sayfa.
29- H.1321 (1903) 504 Sayfa.
30- H.1322 (1904) 521 Sayfa.
31- H.1323 (1905) 542 Sayfa.
32- H.1324 (1906) 539 Sayfa.
33- H.1326 (1908) 530 Sayfa.

Salnâmelerin tamamı Haleb Vilayet Matbaasında basılırken, günümüzde 33 salnâme çeşitli kütüphanelerde orijinal haliyle mevcud olub, iki salnâme tespit edilememiştir.

HALEP VİLAYETİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Yeryüzündeki ilk yerleşim yerlerinden biri olan Halep, tarihte ilk defa M.Ö. XIX. yüzyılda Hititlerin hâkimiyeti altında görülmektedir. Halep, M.Ö. XVII. yüzyılın ortalarında Mitannilerin eline geçmiş ise de yaklaşık iki asır sonra tekrar Hitit hâkimiyetine girmiştir. Daha sonra Asur, Babil, Pers, Selevkos, Roma ve Bizans'ın eline geçen Halep, 636 yılında Müslümanlar tarafından fethedilmiş, Emevi, Abbasi, Hamdani ve Mirdasi hanedanları tarafından idare edilmiştir. XI. asrın sonlarına doğru Türk hâkimiyetine giren Halep, Selçuklu, Eyyubi, Memluklu ve Osmanlı hanedanlarınca yönetilmiştir.[13]

Yavuz Sultan Selim Han'ın Mısır seferinde (1517) Osmanlı hâkimiyetine giren Halep, I. Dünya Savaşı sonuna kadar yaklaşık 400 yıl Osmanlılar tarafından yönetilmiştir. Halep şehri, Osmanlı idare sistemi içerisinde sancak ve eyalet merkezi konumunda bulunduktan sonra, XIX. yüzyılın ikinci yarısında vilayet sistemine geçilince vilayet merkezi olmuştur.

Halep, Osmanlılar idaresine geçtikten sonra, Memluklar dönemindeki ticari önemini muhafaza etmekle kalmamış, bütün doğunun belli başlı pazarı durumuna gelmişti. Haleb'in ticari önemi sebebiyle Venedikliler 1548 tarihinde konsolosluk ve ticaret müesseselerini Halep'e nakletmiş, arkasından Fransızlar 1562, İngilizler 1583 ve Hollandalılar 1613 tarihinde şehirde konsolosluklar ile ticaret evleri açmışlardır. Osmanlılar, bu ticari faaliyetler nedeniyle şehirde pek çok ticari mekânlar, camiler ve medreseler yapmışlardır. Halep'teki ticari faaliyetler sonraki dönemlerde azalmaya başlamış ve XIX. yüzyılın ortalarına doğru oldukça düşmüştür.[14]

XIX. yüzyılın ortalarına doğru Halep'teki ticari faaliyetlerin azalmasında, bölgedeki bazı aşiretlerin faaliyetlerinin güven ortamını bozmasının etkili olduğu görülmektedir. Cevdet Paşa, Halep vilayetinin tesisi esnasında idari yapılanma yanında, asayişi temin edecek etkin askeri ve sosyal tedbirler almış ve yöredeki güven ortamını yeniden sağlamıştır. Yapılan bu faaliyetler sonucunda kısa bir süre içerisinde Halep ve çevresinde ziraat ve sanayi gelişmeye başlamıştır.[15]

Halep şehrinde yaşayanların değişik din ve etnik kimliklere sahip olması nedeniyle, maddi ve manevi kültür unsurlarında da farklılık oluşmuştur. Halep ve çevresi Türk hâkimiyetine geçtiği yıllardan itibaren bölgede yerleşen Türk nüfusun Osmanlı döneminde daha da arttığı görülmektedir. Osmanlı idaresi, azınlıklara karşı hoşgörülü davrandığı için, büyük kentlerle birlikte Haleb şehri de azınlıkların yerleştikleri kentlerin başında yer almıştır.[16]

XIX. yüzyılın ortalarındaki olumsuz gelişmeler şehrin nüfusuna da yansımış ve şehrin nüfusu geçen dönemlere nazaran hissedilir ölçüde azalmıştır. Cevdet Paşa'nın verdiği bilgilere göre; 1866 yılı itibariyle Halep'in toplam nüfusu 12658 haneden ibaret olup, bunun 10180 hanesi Müslüman, 2478 hanesi Gayrimüslim idi. Gayrimüslim nüfusun 500 hanesi Yahudi, geri kalanı Hıristiyan idi. Hıristiyanlar ise Ermeni, Ortodoks ve Katolik olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Katolikler de Ermeni-Katolik, Rum-Katolik, Süryani ve Marunîlerden oluşmaktaydı ve kendilerine ait kiliseleri bulunmaktaydı. Halep şehrinde 1885 tarihli salnâmeye göre; 72155 Müslüman, 21051 Hıristiyan, 7790 Yahudi ve 153 Ecnebi olmak üzere toplam 101149 kişi yaşamaktaydı.

---

[13] EROĞLU, Cengiz, BABUCOĞLU Murad, KÖÇER Yrd. Doc. Dr. Mehmed, Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Global Strateji Enstitüsü, ANKARA, 2007, s.77

[14] Sauvaget, J., "Halab", Encyclopedia of Islam, III, 85a.s, 107

[15] EROĞLU,a.g.e.s,83

[16] A.Raymond, s,109

XIX. yüzyılın sonlarına doğru Halep'te Müslüman nüfusu ile birlikte, Gayrimüslim nüfusun arttığı da görülmektedir. Yüzyılın sonlarına doğru Hıristiyan nüfusun değişik mezheplere ayrılarak dini yapılarında çeşitlilik oluştuğu görülmektedir.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru, Halep şehrinde Müslüman ve Gayrimüslimlere ait çok sayıda okul bulunmaktaydı. Halep'te 1898 tarihli salnâmede, Gayrimüslimlere ait rüşdiye derecesinde erkek ve kızlar için toplam sekiz mektep bulunduğu belirtilmekte. Yine, XIX. yüzyılın sonlarında Halep'te yedi adet kütüphane bulunmakta idi. Bu kütüphanelerde toplam 4886 cilt kitap mevcuttu.[17]

Halep şehrinde üç adet matbaa bulunmaktaydı. Bu matbaalardan birincisi, 1867 tarihinde kurulan, Türkçe yayın yapan, imtiyaz sahibi resmi olan, hükümet konağında bulunan vilayet matbaası, ikincisi 1830 tarihinde kurulan, Türkçe yayın yapan, imtiyaz sahibi Numan İbni İlyas Hakim olan Maruni matbaası, üçüncüsü 1893 tarihinde kurulan, İbranice yayın yapan, imtiyaz sahibi Haham Şabani olan Davudiye matbaası idi. Ayrıca Halep şehrinde, Türkçe ve Arapça yayımlanan, Fırat adlı resmi bir gazete bulunmakta idi.[18]. Bu gazetenin ilk sayısı, 26/27 Mayıs 1867 tarihinde Türkçe-Arapça olarak yayımlanmaya başlamıştı. İkinci sene Ermenice üçüncü dil olarak ilave edilmiş ve bir buçuk yıl bu durum devam etmiş, daha sonra yeniden Türkçe-Arapça olarak çıkarılmıştır.[19]

XIX. yüzyılın sonlarında Halep'teki Gayrimüslimlerin 9 tane ruhani reisi bulunmaktaydı. Bu ruhani reisler Rum-Ortodoks metropoliti Estefanos Efendi, Rum-Katolik metropoliti Dimitriyos Efendi, Ermeni-Katolik metropoliti Ogostinos Sayk Efendi, Maruni metropoliti Yusuf Diyab Efendi, Süryani Katolik metropoliti (münhal), Ermeni Murahhası Karabet Efendi, Keldani milleti reisi Kas Betros Aziz Efendi, Protestan cemeati vekili Kirkor Ağa ve Hahambaşı vekili Yakub Efendi idi. XIX. yüzyılın sonlarında Halep'te Fransa, Rusya, İtalya, İngiltere, Avusturya ve Macaristan, Almanya, İran, Amerika, Belçika, Portekiz, İspanya ve Flemenk konsoloslukları bulunmaktaydı.[20]

19. Yüzyılda Bir Sancak Merkezi Olarak Urfa'nın Tarihçesi

Urfa'nm coğrafi konumu kaynaklarda şöyle tasvir edilmektedir: "Urfa kasabası: Haleb'in 190 kilometre şimâl-i şarkîsinde, Fırat tevâbi'inden Culab nehrine dökülen Kehriz çayı kenârında olarak iki tepenin arasında vâki'dir." Süryani ve Grek kaynaklarında verilen bilgilere göre, Fırat üzerindeki Zeugma (Belkıs) ve Birsa'dan (Birecik) başlayıp, Mardin ve Nusaybin üzerinden Dicle'ye ulaşan doğu-batı doğrultusundaki büyük ticaret yolu ile Samsat'tan Harran'a giden yolun kavşak noktasında yer alıyordu.[21]

Batılı kaynaklarda daha çok, Edessa olarak bilinen kentin Makedonyalılardan önceki devri hakkında net bilgi yok gibidir. Asur, Grek gibi eskiçağ medeniyetlerinin izlerinin görüldüğü kent, 4. yüzyılda Hıristiyanlık için önemli merkezlerden biri haline gelir. 5. asırda ruhani bölgenin idarî ve dinî merkezi haline gelen Urfa'da yedi adet piskoposluk bulunmaktadır.

Kent, 637 yılında Ebu Ubeyde b. Cerrah döneminde düzenlenen Arap akınlarına sahne olur ve 639'da Arap hâkimiyetine girer. Bundan sonra şehir, siyasi, özellikle de dini önemini büyük ölçüde kaybeder.

[17] *Salname-i Vilayet-i Halep 1324*, s. 227.

[18] *Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye 1316*, s. 1020

[19] Yazıcı, Talip, "Halep", DİA, 15, İstanbul 1997, s.239

[20] *Salname-i Vilayet-i Halep 1324*, s. 193

[21] RIZA ,Ali, Atlaslı Memalik-i Osmaniye Coğrafyası,s.179

Bölgedeki Arap-Bizans hâkimiyet mücadelesi uzun yıllar devam etmiştir. Kent, 1070'te de Alparslan tarafından kuşatılmış ve Malazgirt savaşından sonra Selçukluların hâkimiyetine geçmiştir. Ancak 1083'te Philaretos Brachamios'un şehre hâkim olduğu görülmektedir. 1098–1143 arasında Samsat ve Suruç'un da bağlı olduğu Edessa Kontluğu (Urfa Kontluğu) altında, Latin'ler bölgede hâkim unsur haline geldiler. 1144'te şehir, İmadeddin Zengi'nin toprakları arasına katıldı. 1234'te Anadolu Selçuklularının hâkimiyetine giren kent, 1244'te Moğol istilasına sahne olmuştur.

1517'de Urfa, Osmanlı hâkimiyetine girer. Diyarbekır beylerbeyliğine bağlanarak idaresi, Piri Bey'e bırakılır. Milli Mücadele dönemine kadar Osmanlı hâkimiyeti altında yaşayan Urfa, bu dönemde 1919'de önce İngilizlerin, ardından da Fransızların işgaline uğramıştır. Ve Şubat 1920'de işgalden kurtulmuştur.

OSMANLI TAŞRA TEŞKİLATI VE HALEP VİLAYETİNİN İDARÎ TAKSİMATI

Klasik ve Klasik Sonrası Dönem Teşkilatlanmasının Genel Yapısı ve Halep Eyâleti

Osmanlı ülkesi bir yandan askerî-idarî birim olarak eyalet ve sancaklara ayrılırken, diğer yandan adlî-idarî birim olarak da kazalara ayrılmıştır. Böylece taşrada uygulanan bu sancak-kaza teşkilatlanması ile Merkez, eyalet ve sancakların başına bey unvanını taşıyan kişileri görevlendirirken, kazaların başına da adlî-idarî yetkilerle donatılmış, efendi[22] unvanını taşıyan kadıları görevlendirmiştir.

1864'te hazırlanan vilayet nizamnamesi, Mithat Paşa'nın 1864–1871 yılları arasında Tuna vilayetindeki uygulamalarından sonra, imparatorluğun genelinde geçerli hale getirildi. Buna göre Osmanlı toprakları vilayet, sancak, kaza ve köy'lerden oluşan yönetim birimlerine ayrılıyordu. Bu düzenleme ile yöneticilerin unvan ve atanmalarında da bir değişikliğe gidilmiştir. Eyalet adı vilayete dönüşürken, vali yönetici olarak ünvanım korudu. Sancak yerine ise zaman zaman liva teriminin kullanıldığı görülecek ve sancak yönetimi kaymakam yerine mutasarrıfa bırakılacaktı. Kaza birimi ise 1842'deki statüsünü korumakla birlikte seçimle göreve getirilen kaza müdürü yerine kaza yöneticisi olarak kaymakam iş başına getirilecekti. Böylece en önemli değişiklik kaza yönetiminde yapılmış oluyordu.[23]

1871'e gelindiğinde nahiyeler de yönetim birimi olarak bu teşkilatta yerini alacaktır. Vilayet yönetimi ise valinin başkanlığında birçok üyeden oluşan Vilayet İdare Meclisi tarafından yürütülmekteydi.

Bu düzenlemeyle 1864'ten itibaren Osmanlı Avrupasında 44 sancakla 10 vilayet; Osmanlı Asyasında 74 sancakla 16 vilayet ve Osmanlı Afrikasında da 5 sancakla 1 vilayette bu yeni düzenleme uygulamaya konulmuştur.[24] Bütün ülke çapında 19. yüzyılda ortaya çıkan bu yeni oluşumları, salnâmelerden takip etmek mümkündür

Halep kenti, hem 19. yüzyılda sınırları içerisinde yer aldığı sancağa, hem de o sancağın bağlı bulunduğu vilayete adını vermiştir. Salnâmelerde kent, "Asya kıtasında bulunan ve Osmanlı vilayetleri içinde büyüklüğü ve ticari öneminden dolayı en meşhur şehirlerdendir. Halep şehri

[22] Kunt, Metin, Sancaktan Eyalete, 1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi, İstanbul 1978.,s.125

[23] ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Dneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK Yayınları, 2. Baskı, ANKARA, 1997,s.252

[24] SÖNMEZ, Ali, Zaptiye Teşkilatının Düzenlenmesi (1840-1869), Tar,h Araştırmaları Dergisi, 25/39, ANKARA, 2006,s.199

İstanbul'dan 263 saat uzaklıktadır" şeklinde tanımlanmaktadır. (Salnâmelerdeki 1 saatlik mesafe 5 kilometreye tekabül etmektedir.)

Toplam 33 adet vilayet salnâmesine göre 19. yüzyılda Halep vilayetinin üç sancağı ve 24 kazası bulunmaktadır: Bunlar Halep, Urfa ve Maraş sancaklarıdır.

1293-1326 tarihli salnâmelerdeki bilgiye göre vilayetin sınırları şöyledir; "güneyde Suriye vilayeti, batıda Akdeniz ve Adana vilayeti, kuzeyde Ankara ve Sivas vilayetleri, doğuda Zor sancağı ile Diyarbakır ve Elazığ vilayetleriyle sınırlıdır. Vilayetin batısından doğusuna kadar olan uzunluğu 85 ve genişliği de 90 saattir". Vilayetin paşa sancağı olan Halep sancağı ise, aralarında Antakya, Kilis, Antep, İskenderun gibi önemli ve büyük idarî birimlerin yer aldığı, adına "kaza" denen toplam 13 idarî bölgeye ayrılmaktaydı. Urfa ve Maraş sancaklarına bağlı 4'er kaza bulunmaktaydı.

HALEP VİLAYETİNİN İDARİ TAKSİMATI

Osmanlı İmparatorluğuna geçtiği Kanuni Sultan Süleyman döneminde Halep, idari taksimat açısından üç ana eyaletten oluşmaktadır(1299 tarihli Halep Vilayeti Salnâmesi, s.41). Bunlar;

1. Dulkadiroğulları Eyaleti; Maraş, Malatya, Karsi Zülkadriye, Antep ve Samsat sancakları.

2. Halep Eyaleti; Halep Adana, Kilis, Birecik, Üzeyir, Mare, Türkmen Halep, A'zâz, Münbiç ve Kale-i Mazik sancakları.

3. Rakka Eyaleti; Urfa, Cemase, Habur, Dirruhbe, Beni Rubeya, Suruç ve A'ne sancakları.

Halep salnâmelerinin yayımlandığı dönemlerdeki idari taksimat yapısı da yıllara göre aşağıdaki gibidir.

İlk Halep vilayet salnâmesi olan H. 1284 tarihli salnâmede ve 1285 ile 1286 tarihli salnâmelerde vilayetin idari taksimatı şöyledir:

1. Halep Livası: İdlip, Cisr-i Şuğûr, Harim, Antakya, İzziye, Kilis, Antep, Bâb ve Cubul, ve Reyhanîye kazaları.

2. Zor Livası: Rakka ve Aşşare kazaları.

3. Urfa Livası: Suruç, Birecik ve Rumkale kazaları.

4. Maraş Livası: Pazarcık, İslâhiye, Bulanık, Elbistan, Zeytun, Andırın ve Hassa kazaları.

5. Kozan Livası: Haçin, Bilanköy ve Karsi Zülkadriye kazaları.

6. Adana Livası: Karaisalı, Mersin, Tarsus, Payas, Osmaniye ve Bilan kazaları.

H. 1287 ve 1288 tarihli Halep Vilayet Salnâmesinde idari taksimatı şöyledir:

1. Halep Livası: İdlip, Maretü'n-Numan, Cisr-i Şuğûr, Harim, Antakya, İzziye, Kilis, Antep, Bâb ve Cubul, Reyhanîye ve Bilan kazaları.

2. Urfa Livası: Suruç, Birecik ve Rumkale kazaları.

3. Maraş Livası: Pazarcık, İslâhiye, Bulanık, Elbistan, Zeytun, Andırın ve Hassa kazaları.

4. Zor Livası: Bu livada kaza adı zikredilmeden Rakka, Aşşare, Abukemal, Busayra ve Sence Müdürlükleri mevcuttur.

H. 1290 ve 1293 tarihli Halep Vilayet Salnâmesinde idari taksimatı şöyledir:

1. Halep Livası: İdlip, Maretü'n-Numan, Cisr-i Şuğûr, Harim, Antakya, İzziye, Kilis, Antep, Bâb ve Cubul, Reyhanîye ve Bilan kazalarından oluşmaktadır.

2. Urfa Livası: Suruç, Birecik ve Rumkale kazalarından oluşmaktadır.

3. Maraş Livası: Pazarcık, İslâhiye, Bulanık, Elbistan, Zeytun, Andırın ve Hassa kazalarından oluşmaktadır.

H. 1295 tarihli Halep Vilayet Salnâmesinde idari taksimatı şöyledir:

1. Halep Livası: İdlip, Maretü'n-Numan, Cisr-i Şuğûr, Harim, Antakya, İzziye, Kilis, Antep, Bâb, Reyhanîye ve Bilan kazalarından oluşmaktadır.

2. Urfa Livası: Suruç, Birecik ve Rumkale kazalarından oluşmaktadır.

3. Maraş Livası: Pazarcık, İslâhiye, Bulanık, Elbistan, Zeytun, Andırın ve Hassa kazalarından oluşmaktadır.

4. Zor Livası: Resu'l-Ayin, Yenişehir, Meskene, Busayra, Abukemal, Aşşare ve Sence kazalarından oluşmaktadır.

H. 1299 tarihli Halep Vilayet Salnâmesinde idari taksimatı şöyledir:

1. Halep Sancağı: İdlip, Maretü'n-Numan, Cisr-i Şuğûr, Harim, Antakya, Kilis, Antep, Bâb, İskenderun, Bilan ve Münbiç kazalarından oluşmaktadır.

2. Urfa Sancağı: Suruç, Birecik ve Rumkale kazalarından oluşmaktadır.

3. Maraş Livası: Pazarcık, Elbistan, Zeytun ve Andırın kazalarından oluşmaktadır.

4. Zor Sancağı: Re'sü'l-Ayn, Yenişehir, Abukemal, Aşşare ve Rakka kazalarından oluşmaktadır.

H. 1300 tarihli Halep Vilayet Salnâmesinde ise; idari taksimatı şöyledir:

1. Halep Sancağı: İdlip, Maretü'n-Numan, Cisr-i Şuğûr, Harim, Antakya, Kilis, Antep, Bâb, İskenderun, Bilan ve Münbiç kazalarından oluşmaktadır.

2. Urfa Sancağı: Suruç, Birecik ve Rumkale kazalarından oluşmaktadır.

3. Maraş Sancağı: Pazarcık, Elbistan, Zeytun ve Andırın kazalarından oluşmaktadır.

H. 1300 yılından itibaren Halep Vilayeti Halep, Urfa ve Maraş sancaklarından oluşmaktadır.[25] Yine bu tarihte vilayetin 21 kazası vardır. H. 1326 tarihli Halep Vilayet Salnâmesinde (en son salnâme) ise vilayet 23 kazadan oluşmaktadır. (Rakka kazası önceleri Zor sancağına bağlı iken 1303 tarihinde Halep Sancağına bağlanmıştır. Yine Cebel-i Sem'ân kazası 1305 tarihinde Halep Sancağına bağlanmıştır.)

1864 Vilayet Nizamnamesi ve Halep Vilayeti

1864 Vilâyet Nizâmnâmesi'nin1866'da Halep eyaletinde de uygulandığı ve eyaletin idarî teşkilatlanmasının yeniden düzenlendiği görülmektedir. Eyaletin yeniden teşkilatlandırılması görevi Cevdet Paşa'ya verilmiştir. Buna göre eyalete, 1866 yılında Halep, Urfa, Maraş, Kozan, Adana, Tarsus ve Zor sancaklarından oluşmak üzere yeni bir düzen verilmesi planlanmıştır. Cevdet Paşa, iki yıl süren valiliği boyunca Zor dışarıda kalmak üzere, bu teşkilatlanmayı gerçekleştirmiştir.[26] Ancak 1869 yılında yeni bir değişikliğe gidilmiş, Adana, Kozan ve Tarsus sancakları çıkarılarak, eyalet sınırları daraltılmıştır.

---

[25] 1300 tarihli Halep Vilayeti Salnamesi, s.42.

[26] ÇADIRCI,a.g.e. s.212

19. yüzyıl İkinci Yarısında Vilayetin İdari Taksimatı
(1326 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi)

SANCAK	Halep Vilayet Salnameleri					
	1284-1286 (1866-1869)	1287-1288 (1870-1871)	1290-1293 (1873-1876)	1295 (1878)	1299 (1882)	1300 (1883)
Halep	*	*	*	*	*	*
Urfa	*	*	*	*	*	*
Maraş	*	*	*	*	*	*
Zor	*	*	-	*	*	-
Adana	*	-	-	-	-	-
Kozan	*	-	-	-	-	-

Halep Vilayet Salnâmelerinde Bulunan Orijinal Halep Vilayeti Haritası

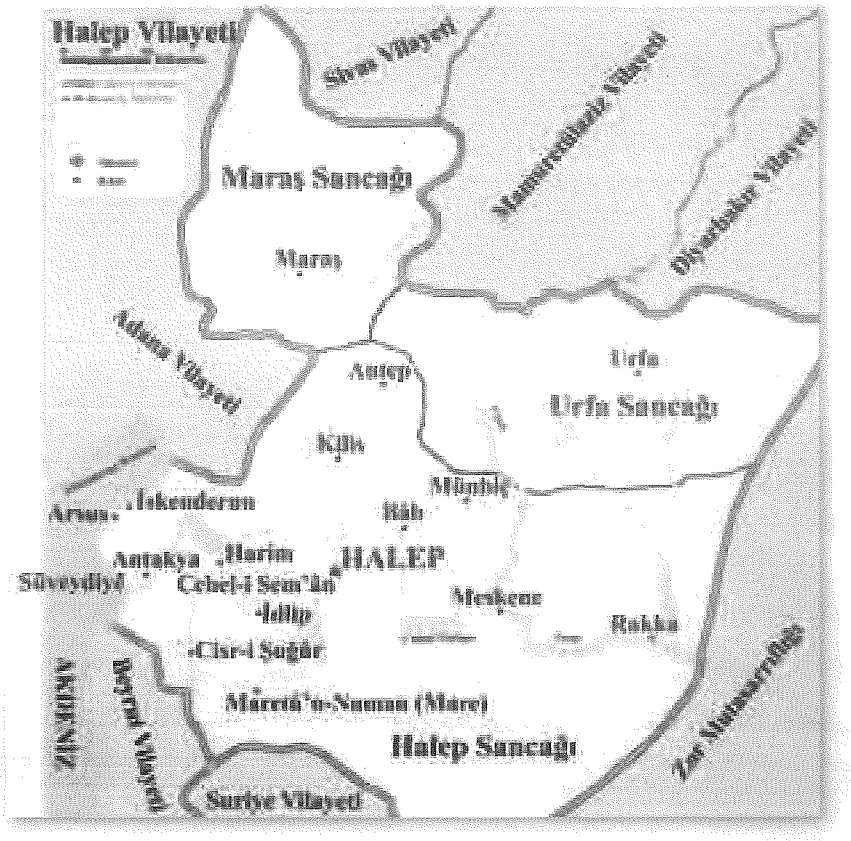

20. Yüzyıl Başı Halep Vilayeti

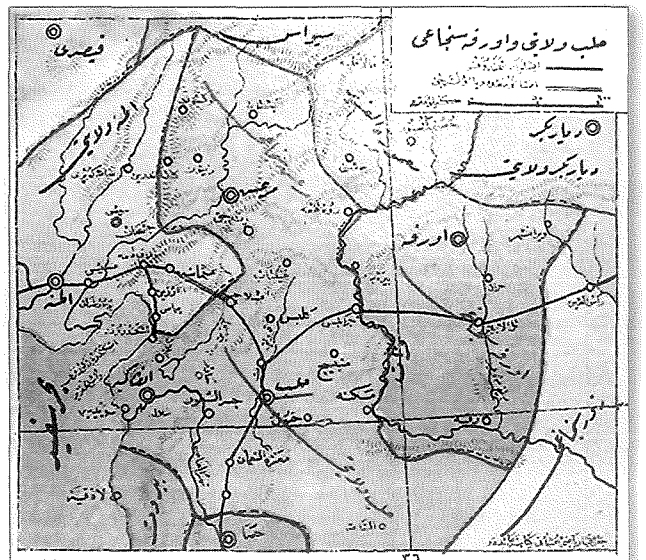

20. yüzyıl başında Halep Vilayeti Haritası

20. Yüzyıl Başı Halep Vilayeti orijinal haritası

1908'de Halep Vilayetinin Sancakları ve Bu Sancaklara Bağlı Kaza ve Nahiyelerin Sınıflarını ve Köy Sayısını Gösteren Cetvel

(1326 Tarihli Haleb Vilayet Salnâmesi)

Livanın Adı	Kazaların Adı	Sınıfı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Halep Sancağı	Halep Merkez	1	-	-	106
	Antep	1	8	207	80
	Kilis	1	9	469	33
	İskenderun	1	1	24	5
	Antakya	1	4	174	42
	İdlip	2	3	117	34
	Harim	2	2	172	9
	Belen	2	-	50	5
	Mare	2	-	167	-
	Bab	2	1	198	9
	Cisr-i Şugur	2	4	169	10
	Cebel-i Sem'an	3	-	113	-
	Münbiç	3	1	450	5
	Rakka	3	-	83	2

Livanın Adı	Kazaların Adı	Sınıfı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Urfa Sancağı (Birinci Sınıf)	Urfa Merkez	1	6	382	48
	Rumkale	3	4	185	4
	Suruç	3	1	2370	2
	Harran	3	3	2482	-

Livanın Adı	Kazaların Adı	Sınıfı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Maraş Sancağı (İkinci Sınıf)	Maraş Merkez	2	8	112	41
	Zeytun	1	-	30	5
	Elbistan	2	1	153	4
	Göksun	3	1	81	-
	Pazarcık	3	7	88	-

1295 Yılı Verilerine Göre Vilayetin Toplam Nüfusu

Nüfus Unsuru	Halep	Maraş	Urfa	Genel Toplam Sayı	%
Musevi	1000	109	0	1.109	0.28
Hıristiyan	27.745	17.081	6.487	51.313	13
Müslüman	214.634	72.075	55.581290	342.290 .29	86.71
TOPLAM	243.379	89.265	62.068 712	394.712 .71	99.99

Halep Vilayeti Okulları

(1299 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi, s. 55.)

LİVA	Gayrimüslim Okulu		Müslüman Okulu		Rüştiye	
	Talebe	Adet	Talebe	Adet	Talebe	Adet
Halep	2.028	72	3.484	197	444	8
Zor	0	0	152	4	82	2
Maraş	2.229	72	1.471	57	162	2
Urfa	1.140	20	1.016	54	121	3
TOPLAM	5.517	115	6.142	312	820	15

1299 (1882) tarihli salnâmede yer alan tabloya göre, vilayet genelinde 312 okulda 6.142 Müslüman talebe öğrenim görürken; 115 okulda 5.517 Gayrimüslim talebe okumaktaydı.

1306 Tarihli Halep Vilayet Salnâmesine göre Medrese, Rüştiye ve Sıbyan Okulları ve Talebe Miktarları

OKUL	Gayrimüslim Okulu		İslam Sıbyan Okulu		Rüştiye		İlmiye	
	Talebe	Adet	Talebe	Adet	Talebe	Adet	Talebe	Adet
Urfa	1.134	18	756	44	74	1	500	18
Birecik	55	2	234	10	87	1	100	7
Rumkale	0	0	26	1	41	1	0	0
Suruç	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	1.189	20	1.016	55	202	3	600	25

Salnâmelerde Urfa Sancağı ve Kazalarına Dair Genel Bilgiler

Urfa Sancağına Dair Genel Bilgiler [27]

Urfa sancağının kuzeyinde Diyarbakır vilayeti, doğusunda Musul vilayeti ve Mardin, güneyinde Zor ve Rakka kazaları, batısında Bâb, Münbiç, Antep ve Pazarcık kazaları bulunmaktadır. Liva merkezi olan Urfa şehri Halep'in 190 km kuzeydoğusunda ve 42 saat uzağındadır.

Urfa; Birecik, Rumkale, Suruç ve Harran adında dört kazadan oluşmaktadır. Urfa kasabasında 1 hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhane, 1 kale, 1 hastahane, 52 cami ve mescit, 4 tekke ve zaviye, 11 medrese, 10 kilise ve manastır, 1 havra, 24 mektep, 48 mahalle, 4.161 hane, 2.095 dükkân ve mağaza, 32 han, 18 fırın, 6 çeşme ve sebil, 14 hamam, 23 değirmen, 1 fabrika, 1 debbağhane, 295 arsa, 261 bahçe, 3.414 bağ ve 4 mera vardır.

Merkez kazaya bağlı nahiyelerde de 5.199 hane, 23 dükkân, 2 tekke, 45 değirmen, 30 çeşme ve sebil mevcuttur.

Urfa kazasında 491.920 dönüm arazi olup, her sene bu arazinin yarısı ekilmektedir. Kasabanın binaları kâgirdir.

Urfa'nın Silifkeliler tarafından esas vatanları olan İdessa'ya (İdessa Selanik'te, Vidin şehrinin eski adıdır.[28]) Benzerliğinden dolayı kinaye olarak Edessa adı verilmiştir. Bir aralık çeşme anlamına gelen Kaliruha adı verilmiştir. Ruha adının da Kaliruha'dan zamanla meydana gelen söyleniş değişiminden kaynaklandığı zannedilmektedir. Urfa'ya Silifkelilerden önce Antakya adı da verilmiştir. Ancak daha sonraları Edessa ve Kaliruha adları benimsenmiştir.

Bazı tarihçilerin Urfa'yı Edessa ve Kaliruha'nın yanlış söylenişleri olan Edes ve Rafya olarak kaydettiği görülmektedir. Bunların dışında Urfa'nın bilinen en eski adı Ur Keldanî veyahut Ur'dur. Hatta Tevrat'ta Ur Keldanin ve İncil'de de Ur adıyla geçmektedir. Bu şehir zamanla Selefkiyan devletinin Bakâr adlı hükümdarı döneminde hükümet merkezi haline getirilmiştir. Urfa aynı zaman da Yakubiye mezhebinin ortaya çıktığı yerdir.

Urfa Sasaniler ve Hz. Ömer hilafeti döneminde Arapların, daha sonra Selçukluların ve İranlıların eline geçtikten sonra, H. 921'de Osmanlı idaresi altına geçmiştir. Bazı tarihi kaynaklara göre Urfa'yı inşa edenin Hz. İdris olduğu rivayet edilmektedir. Nemrut, 200 sene Urfa'da kalmış ve Hz. İbrahim burada ateşe atılmıştır.

Urfa'nın eski eserlerinden Urfa kalesinin burcu üzerinde görülen ve birbirinden on adım arayla duran mancınıkların, Nemrut tarafından Hz. İbrahim'i ateşe atmak için tertip edildiği rivayet edilmektedir. Yine bu kale civarında rivayete göre Hz. İbrahim'in doğduğu bir mağara bulunmaktadır. Mağara içinde peygamberliği simgeleyen yeşil bir sandık bulunmakta ve halk tarafından ziyaret edilmektedir. Bu mağaraya Mevlüd-ü Halil adı verilmektedir. Tarihi kaynaklarda Hz. İbrahim'in ikametgâhı olarak gösterilen Gotha adlı köy bu mağaranın paralelindedir ve şimdi sur dışında kalmıştır. Bu yer halk arasında yanlışlıkla Gothiler yerine Götüler Mahallesi adıyla anılmaktadır.[29]

Yine bu kalenin önünde Hz. İbrahim'in ateşe atıldığı sırada Allah'ın kudretiyle ortaya çıkan iki nehir (Zeliha ve Halilü'r-Rahman nehirleri), Hasan Paşa Camii'nin önünde birleşerek şehir dışındaki bahçeleri sulamaktadır.

---

[27] Salnamelerde verilen "malumat"lardan sadeleştirilerek özetlenmiştir. (K.K.)

[28] 1319 Halep Salnamesi s.327

[29] 1319 Halep Salnamesi s.327

Eski çağlarda Urfa'da Mecusilerin en büyük Ateşgedesi (Ateş Tapınakları) bulunurmuş. Bu Ateşgede'nin içinde ilahları olan güneşi simgelemek için her zaman ateş yanar ve karşısında da ibadet edilirdi. Tarihçilerin bir kısmı Urfa'nın M.Ö. 2000 yılında Babil Kralı Ramis yani Nemrut tarafından inşa edildiğini dile getirirken, diğer bir kısmı da M.Ö. 400 yılında Selefkeliler tarafından inşa edildiğine inanmaktadırlar.

Ancak Urfa, Hz. İbrahim zamanında mevcut olduğundan ve kutsal kitaplarda zikredildiğinden yapılış tarihinin daha eski olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

Urfa, tarihte bir defa tamamen yok olmuş ve şimdiki halini ikinci defa kazanmıştır. Halkının aslen Diyarbekır'den geldikleri rivayet edilmektedir. Yine bir diğer rivayete göre çok eski zamanlarda Urfa'da büyük bir manastır bulunur ve bu manastırda Hz. İsa'nın yüzünü sildiği ve üzerinde suretinin nakşolduğu mendil bulunurmuş. Bu mendil sayesinde H.331'de Abbasi halifelerinden Müttekibillah, pek çok Müslüman esiri kurtarmıştır.

Bozabat nahiyesinden çıkan Kehriz çayı kasabanın içlerine doğru akmakta ve bazı evlere dağılmaktadır. Kasabanın batısındaki Direkli dağından ve diğer dağlardan yağmur yağdığı zaman akan sular sele dönüşerek, şehri sel suları altında bırakırmış. Ancak bazı hayırseverler tarafından şehrin kuzeyinde yaptırılan büyük bir set ve hendek sayesinde, akan sular bu hendeğe yöneltilmiş ve şehir sel sularından kurtarılmıştır. Bu hendeğe Karakoyun adı verilmektedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köprü bulunmaktadır. Kazanın eski eserleri arasında Çaykuyu ve Oyumağaç nahiyelerinin bazı mahallelerinde İslamiyetten önce yapılmış kulübe şeklinde eski binalar bulunmaktadır. Şehirden bir buçuk saat mesafede Hz. Yakup buradan geçtiği ve bir gece kaldığı için adına Deyr-i Yakup dağı denilen bir dağ vardır. Bu dağ üzerinde Nemrut'un ara sıra buralara gidip, bir süre kaldığı rivayet edilen bir manastır harabesi ve iki kulübe bulunur.

Urfa'nın altı ana kapısı vardır. Bunlar Samsat, Harran, Bey, Yenikapı, Sakıp ve Saray kapılarıdır. Bu ana kapıların dışında iki kapısı daha vardır. Bu iki kapı Sultan IV. Murat'ın Bağdat'a giderken Urfa'ya girip çıktığı kapılardır ve ikisi de kapatılmıştır.

Urfa'nın emlak ve çiftlik sahipleri vergiden muaf oldukları halde, halkın çoğunluğu ticaret, sanat, ziraat ve tarım ile iştigal ederler. Halkın bir kısmı da amelelik, kireççilik, bakkallık ve diğer benzeri işlerle uğraşırlar. Köylerde yaşayanların büyük kısmı koyun ve deve yetiştirerek geçimlerini temin ederler.

Dokumacılık

Urfa'nın sanayi ürünlerinden özellikle dokumacılık önem kazanmış ve çeşitli tezgâhlar bulunmakta ve bunların miktarı günden güne artmaktadır. Bu tezgahlarda ipekli alaca ve çeşitli renklerde perdelikler ve minder, yatak, yastık ve yorgan yüzü imal edilmektedir. Ayrıca beyaz bezler ve yünden imal edilen yazlık şallar, iplik ve yünden kilim ve halılar ile kıldan çuval, torba ve kara çadır üretilmektedir.

Mürüz'den(Tiftik ve deve yünden imal edilen kalın bir cins kumaş.), Araplar için özel olarak imal edilen ikal (başörtüsünün üzerine konulan yuvarlak şekildeki baş sargısı) ve gayet dayanıklı yerli bezden basma imalatları da yapılmaktadır.

Bakırcılık

Urfa'da bakırcılık sanatı bir hayli ilerlemiş ve gümüş işlerinden fark edilmeyecek dereceye ulaşmıştır. Çeşitli şekillerde su tasları, şerbet bardakları, büyük ve küçük kahve cezveleri, sefertasları ve gayet ustaca birbirine sıkıştırılmış bir kabzada iki namlulu kamalar üretilmektedir. Bu kamalar büküldüğünde yuvarlak bir şekil alır ve istenilirse kılıç kayışı gibi bükülüp bele

sarılabilir. Güzel kılıçların yanı sıra nefis makas, kalemtıraşlar, tunçtan şamdanlar, havan, mangal ve kadınlara özel gümüş tarak ve gümüş baston imal edilmektedir.

Topraktan yapılan seramik küp, kupa, tencere ve su testileri özellikle yaz aylarında imal edilir. Bu imalatların önemli bir bölümü İstanbul, Bağdat, Diyarbakır, Halep, Beyrut, Hama ve Humus'a gönderilmektedir.

İhracat

İhracat Avrupa'ya kadar uzanmaktadır. Yıllık bir milyon okkadan fazla yapağı Anze ile diğer seyyar aşiretlerden toplanarak Anadolu ve İstanbul'a gönderilerek ihraç edilmektedir. Ayrıca iki bin kadar deve ve yüz bin kadar küçükbaş hayvan vardır.

Küçük ve Büyükbaş Hayvancılık

Urfa'da özellikle Urban ve aşiretler nezdinde birçok koyun bulunur ve bunlardan elde edilen yünler Avrupa'ya ihraç edilir. Yetiştirilen koyunların bir kısmı memlekette sarf olunurken, diğer kısmı da İstanbul, Halep ve diğer yerlere gönderilir.

Bu yöredeki keçi sayısı koyun sayısının dört veya beşte biri kadardır. Bölgede iki tür deve bulunmaktadır. Bunlardan ilki aşiretler arasında koyun gibi beslenir. İkinci tür ise taşımacılıkta kullanılır. Sancağın her tarafında çok değerli cins atlar ve kısraklar bulunmaktadır.

1285 YILI HALEP VİLAYETİ GENEL NÜFUSU

(1285 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 298–301.)

SANCAK	Musevi		Hıristiyan		İslam		Toplam	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Halep	683	3.266	6.823	20.573	45.373	136.7281	50.894	160.573
Urfa	25	124	1.217	7.058	16.080	39.609	16.423	55.791
Adana	0	0	1.133	5.380	14.015	56.847	15.248	62.227
Maraş	27	77	4.990	16.587	18.760	58.961	23.777	75.245
Kozan	0	0	2.534	8.233	9.062	25.289	11.596	33.625
Payas	0	0	759	2.535	4.430	12.165	5.089	14.700
TOPLAM	**735**	**3.467**	**17.456**	**60.366**	**107.720**	**329.599**	**122.927**	**402.161**

1285 YILI HALEP VİLAYETİ KÖY VE MAHALLE MİKTARI

(1285 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 298–301.)

Sıra no	SANCAK	MAHALLE	KÖY
1	HALEP	253	1.003
2	MARAŞ	51	454
3	URFA	66	872
4	ADANA	87	404
5	KOZAN	45	266
6	PAYAS	12	92
TOPLAM		418	3.051

URFA SANCAĞI

(1285 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 300–301.)

KAZA	Musevi		Hıristiyan		İslam		Toplam	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Urfa	25	124	959	5.831	7.647	21.003	7.731	26.958
Birecik	0	0	138	530	3.114	10.000	3.255	10.540
Rumkale	0	0	97	615	2739	11.075	2.836	11.690
Suruç	0	0	23	82	2.578	6.531	2.601	6.613
TOPLAM	**25**	**124**	**1.217**	**7.058**	**16.080**	**39.609**	**16.423**	**55.791**

1286 HALEP VİLAYETİ GENEL NÜFUSU

(1286 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 226-228.)

SANCAK	Musevi		Hıristiyan		İslam		Toplam	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Halep	727	3.250	5.011	20.801	51.656	160.461	60.397	184.512
Urfa	29	124	1.202	6.755	13.102	50.703	14.333	57.582
Adana	0	0	1.133	5.380	14.015	56.848	15.248	62.227
Maraş	105	355	5.046	16.952	19.703	61.719	24.849	75.671
Kozan	0	0	2.456	8.463	9.935	26.230	11.591	34.401
Payas	0	0	770	2.588	3.774	11.363	4.544	13.966
TOPLAM	**861**	**3.729**	**15.618**	**60.939**	**112.185**	**367.324**	**130.962**	**428.359**

URFA SANCAĞI

(1286 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 228.)

KAZA	Musevi		Hıristiyan		İslam		Toplam	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Urfa	29	124	972	5.872	6.167	21.589	7.165	27.585
Suruç	0	0	14	15	1.277	5.994	1.391	6.066
Birecik	0	0	119	469	2.602	11.554	2.721	14.023
Rumkale	0	0	97	342	2.956	11.566	3.053	11.908
TOPLAM	**29**	**124**	**1.202**	**6.755**	**13.102**	**50.703**	**14.333**	**57.582**

1287 HALEP VİLAYETİ GENEL NÜFUSU

(1287 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 170-171.)

SANCAK	Nüfus			Hane		
	Müslüman	Hıristiyan	Yahudi	Müslüman	Hıristiyan	Yahudi
HALEP	227.741	47.495	6.451	57.559	5.497	785
URFA	50.704	6.755	124	13.104	1.202	29
MARAŞ	68.546	17.134	91	19.540	5.051	29
TOPLAM	**346.991**	**71.384**	**6.666**	**90.203**	**11.750**	**843**

1288 YILI HALEP VİLAYETİ GENEL NÜFUSU

(1288 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 182-183.)

KAZA	Musevi		Hıristiyan		İslam		Toplam	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Halep	738	5.452	5.297	47.995	57.553	337.741	63.025	390.969
Urfa	29	124	1.202	6.755	13.102	50.703	14.333	113.582
Maraş	105	356	5.054	17.194	9.740	68.546	26.924	165.542
TOPLAM	**917**	**5.932**	**11.550**	**90.795**	**80.395**	**456.990**	**103.290**	**671.542**

1288 YILI URFA SANCAĞI GENEL NÜFUSU

(1288 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 183.)

KAZA	Musevi		Hıristiyan		İslam		Toplam	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Urfa	29	124	972	5.872	6.167	31.589	7.168	54.585
Birecik	0	0	119	469	2.602	11.554	2.721	24.034
Rumkale	0	0	97	110	2.956	11.566	3.053	22.918
Suruç	0	0	14	15	1.277	5.994	1.391	12.066
TOPLAM	**29**	**124**	**1.202**	**6.755**	**13.102**	**50.703**	**14.333**	**113.582**

1293 YILI HALEP VİLAYETİ GENEL NÜFUSU

(1293 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 153-155.)

SANCAK	Köy	Mahalle	Nüfus			Hane		
			Müslüman	Hıristiyan	Musevi	Müslüman	Hıristiyan	Musevi
HALEP	1.388	270	263.863	32.456	3.714	50.380	6.642	582
MARAŞ	516	53	77.734	18.396	109	24.311	5.148	33
URFA	956	58	51.505	6.710	124	14.751	1.191	30
TOPLAM	**2.860**	**381**	**393.102**	**57.562**	**3.947**	**89.442**	**12.981**	**645**

1293 YILI URFA SANCAĞI GENEL NÜFUSU

(1293 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 154)

SANCAK	Köy	Mahalle	Nüfus			Hane		
			Müslüman	Hıristiyan	Musevi	Müslüman	Hıristiyan	Musevi
Urfa	535	46	22.637	5.872	124	6.716	971	30
Birecik	115	7	11.008	463	0	3.072	119	0
Rumkale	150	5	8.470	345	0	2.978	86	0
Suruç	156	0	9.690	30	0	1.985	15	0
TOPLAM	956	58	**51.505**	**6.710**	**124**	**14.751**	**1.191**	**30**

1295 YILI HALEP VİLAYETİ HANE, NÜFUS, MAHALLE VE KÖY CETVELİ

(1295 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s. 116-119.)

SANCAK	Köy	Mahalle	Nüfus			Hane		
			Müslüman	Hıristiyan	Musevi	Müslüman	Hıristiyan	Musevi
HALEP	1.427	270	214.634	27.745	1.000	53.670	7.191	1.480
MARAŞ	495	58	72.075	17.081	109	24.850	4.746	330
URFA	1.160	120	55.581	6.487	0	17.621	1.292	0
ZOR	232	15	34.265	0	0	19.625	0	0
TOPLAM	**3.314**	**463**	**376.555**	**51.313**	**1.109**	**115.766**	**13.229**	**1.810**

HALEP VİLAYETİNİN MÜLKİ TEŞKİLATI

Liva Mutasarrıfları

1284 : Ziya Paşa (Rütbesi: Mirmiran) Liva Kaymakamı
1285 : Ziya Paşa (Rütbesi: Mirmiran)
1286-1287 : Mehmet Şibli Paşa (Rütbesi: Beylerbeyi)
1288 : Ali Kemali Paşa (Rütbesi: Mirmiran)
1290 : Mehmet Tevfik Bey (Rütbesi: Ulâ Sanisi)
1293 : Mehmet Asım Paşa (Rütbesi: Rumeli Beylerbeyi)
1295 : Süleyman Bey (Rütbesi: Mütemayiz)
1299-1300 : Rumî Paşa (Rütbesi: Rumeli Beylerbeyi)
1302 : Ziya Bey (Rütbesi: Ulâ Evveli)
1303 : Tarhan Bey (Rütbesi: Ulâ Evveli)
1305 : Cavit Paşa (Rütbesi: Rumeli Beylerbeyi)
1306-1307 : Mehmet Tevfik Sami Paşa (Rütbesi: Rumeli Beylerbeyi)
1308 : Hasan Rıza Efendi (Rütbesi: Mütemayiz)
1309 : Rauf Bey (Rütbesi: Mütemayiz)
1310 : Tahir Bey (Rütbesi: Ulâ Sanisi)
1312 : Hasan Efendi (Rütbesi: Mütemayiz)
1313 : Hasan Paşa (Rütbesi: Mirmiran)
1314-1315 : Yahya Dede Paşa (Rütbesi: Rumeli Beylerbeyi)
1316 : Muharrem Bey (Rütbesi: Ulâ)
1317 : Hüseyin Efendi (Rütbesi: Ulâ)
1318-1319 : Mehmet Emin Bey (Rütbesi: Ulâ)

1320-1322 : Hasan Rafet Bey (Rütbesi: Bâlâ)
1323 : Ethem Sabri Bey (Rütbesi: Bâlâ)
1324 : Neşet Bey (Rütbesi: Bâlâ)
1326 : İlyas Sami Bey (Rütbesi: Ulâ Sanisi)

Urfa Belediye Dairesi

1286 : Belediye Reisi **Sıtkı Efendi**
Kâtip, Tabip, Sandık Emini ve 6 Kişilik Üye.
1287-1288 : Belediye Reisi **Sıtkı Efendi**
Kâtip, Tabip ve 6 Kişilik Üye.
1290 : Belediye Reisi **Bekir Efendi**
Kâtip, Tabip ve 5 Kişilik Üye.
1293 : Belediye Reisi Hacı **Osman Efendi**
Kâtip ve Sandık Emini ve 6 Kişilik Üye.
1295 : Belediye Reisi **Bekir Efendi**
Kâtip ve 6 Kişilik Üye.
1299 : Belediye Reisi **Hacı Mübarek Ağa**
Kâtip, Tabip ve 9 Kişilik Üye.
1300 : Belediye Reisi **Hacı Mübarek Ağa**
Kâtip, Sandık Emini ve 9 Kişilik Üye.
1302 : Belediye Reisi **Haydar Ağa**
Kâtip, Sandık Emini, Belde Tabibi ve 11 Kişilik Üye.
1303 : Belediye Reisi **Haydar Ağa**
Kâtip, Sandık Emini, Belde Tabibi ve 7 Kişilik Üye.
1305 : Belediye Reisi **Haydar Ağa**
Kâtip, Sandık Emini, Tabip ve 7 Kişilik Üye.
1306 : Belediye Reisi **Haydar Efendi**
Kâtip, Belediye Tabibi, Sandık Emini ve 6 Kişilik Üye.
1307 : Belediye Reisi **Haydar Ağa**
Kâtip, Tabip ve 8 Kişilik Üye.
1308 : Belediye Reisi **Haydar Efendi**
Kâtip, Tabip ve 6 Kişilik Üye.
1309-1310 : Belediye Reisi **Haydar Efendi**
Kâtip, Sandık Emini, Müfettiş, Kontratör Memuru ve 7 Kişilik Üye.
1312 : Belediye Reisi **Haydar Efendi**
Kâtip, Sandık Emini, Mühendis, Kontratör Memuru, Binalar Kâtibi, Doktor ve 8 Kişilik Üye.
1313 : Belediye Reisi **Halil Efendi**
Kâtip, Sandık Emini, Mühendis, Çarşı Müfettişi, Kontratör Memuru, Binalar Kâtibi, Doktor ve 9 Kişilik Üye.

1314 : Belediye Reisi **Halil Efendi**

Kâtip, Sandık Emini, Belediye Komiseri, Çarşı Müfettişi, Doktor, Eczacı ve 6 Kişilik Üye.

1315 : Belediye Reisi **Halil Efendi**

Kâtip, Sandık Emini, Belediye Komiseri, Çarşı Müfettişi, Doktor, Eczacı ve 8 Kişilik Üye.

1316-1317 : Belediye Reisi **Halil Efendi**

Başkâtip, Sandık Emini, Mühendis, Belediye Komiseri, Çarşı Müfettişi, Doktor, Eczacı, 7 Kişilik Üye.

1318 : Belediye Reisi Abdurrahman **Muhlis Efendi**

Başkâtip, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Eczacı, Müfettiş, Aşı Memuru, 6 Kişilik Üye.

1319-1320 : Belediye Reisi **Abdurrahman Efendi**

Belediye Muavini, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Müfettiş, Aşı Memuru, Tenvirat ve Binalar Kâtibi, Başçavuş, Tenvirat Kâtibi, Lağım ve İnşaat Kâtibi, 7 Kişilik Üye.

1321 : Belediye Reisi **Ömer Edip Efendi**

Belediye Muavini, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Müfettiş, Aşı Memuru, Kabile, Tamirat Kâtibi, Başçavuş, Tenvirat ve Tanzifat Memuru, Tenvirat Kâtibi, 7 Kişilik Üye.

1322 : Belediye Reisi **Ömer Edip Efendi**

Belediye Komiseri, Çarşı Müfettişi, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Müfettiş, Aşı Memuru, Kabile, 6 Kişilik Üye.

1323 : Belediye Reisi **Ali Efendi**

Kâtip, Lağım ve Binalar Kâtibi, Tenvirat Kâtibi, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Müfettiş, Aşı Memuru, Binalar Memuru, Başçavuş, Mimar Kalfası, Kabile, 7 Kişilik Üye.

1324 : Belediye Reisi **Ali Fuat Bey**

Kâtip, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Müfettiş, Aşı Memuru, Kabile, 6 Kişilik Üye.

1326 : Belediye Reisi **Neşet Bey**

Kâtip, Sandık Emini, Mühendis, Doktor, Aşı Memuru, Kabile, Müfettiş (2 Kişi), 10 Kişilik Üye.

VİLAYETİN RUHANİ LİDERLERİ

Urfa'da Bulunan Ruhani Liderler

Ermeni Milleti Murahhası: **Kirkor Efendi** (1285-1286-1287)

Süryani Milleti Reisi: **Cebrail Efendi** (1285-1286-1287-1288-1290-1293-1295)

Süryani-Katolik Milleti Reisi: **Bedros Efendi** (1285-1286-1287-1288-1290-1293-1295)

Katolik Milleti Reisi: **Basilus Efendi** (1285-1286-1287-1288-1290-1293-1295)

Protestan Milleti Reisi: **Badris Efendi** (1285-1286-1287-1288-1290-1293-1295)

Latin Milleti Reisi: **Encilo Efendi** (1285-1286-1287-1288-1290-1293-1295)

Birecik'te Bulunan Ruhani Liderler

Ermeni Milleti Reisi: **Dir Agop Efendi** (1285-1286-1287)

Katolik Milleti Reisi: **Dir Hokaz Efendi** (1285-1286-1287-1288-1290), Vinto Hügan Efendi (1293), Berhokar Efendi (1295)

Urfa Merkez Livaya Bağlı Kazaların Okul ve Kadroları

URFA KAZASI

İptidai Mektepler

İrfaniye Mektebi:

1315–1316 : 2 Muallim, 105 Talebe.

1317–1320 : 2 Muallim.

1321–1322 : 3 Muallim, 80 Talebe.

1323 : 3 Muallim, 83 Talebe.

1324 : 3 Muallim, 65 Talebe.

1326 : 3 Muallim, 51 Talebe.

Feyziye Mektebi:

1315–1316 : 2 Muallim,65 Talebe.

1317–1320 : 2 Muallim.

1324 : 3 Muallim, 60 Talebe.

1326 : 3 Muallim, 48 Talebe.

Hayriye Mektebi:

1315–1316 : 2 Muallim, 60 Talebe.

1317–1319 : 4 Muallim.

1320 : 2 Muallim.

1321 : 3 Muallim, 60 Talebe.

1322 : 3 Muallim, 45 Talebe.

1323–1324 : 3 Muallim, 63 Talebe.

1326 : 3 Muallim, 48 Talebe.

Sadiye Mektebi:

1315 : 2 Muallim, 43 Talebe.

1316 : 2 Muallim, 60 Talebe.

1317–1320 : 2 Muallim.

1324 : 3 Muallim, 62 Talebe.

Kız Mektebi:

1321 : 1 Muallime, 50 Kız Talebe.

1322 : 1 Muallime, 57 Kız Talebe.

1323 : 2 Muallime, 40 Kız Talebe.

1324–1326 : 3 Muallime, 1 Hademe ve 48 Kız Talebe.

Rüştiye Mektebi

Urfa Mülkiye Rüştiye Mektebi

1308–1310 : Birinci Muallim, İkinci Muallim ve Kapıcı.

1312–1313 : Birinci Muallim, İkinci Muallim, Rika Muallimi ve Kapıcı.

1314 : Birinci Muallim, İkinci Muallim, Rika Muallimi ve Kapıcı. Talebe Sayısı: 67

1315–1317 : Birinci Muallim, İkinci Muallim, Rika Muallimi ve Kapıcı. Talebe Sayısı: 55

İdadi Mektebi

Urfa Mülkiye İdadi Mektebi

1318 : Birinci Muallim, İkinci Muallim ve Rika Muallimi.

1319–1320 : Müdür, Birinci Muallim, İkinci Muallim ve Rika Muallimi.

1321 : Müdür, Kitabet, Ziraat, Tarih, Türkçe, Eşya Bilimi, Hıfzı Sıhha, Fransızca, Arapça, Farsça, Ahlak, Resim, Hüsn-ü Hat, Din Bilgisi, Usul Defteri, Hesap, Coğrafya Muallimleri. Gözetmen Sayısı: 1 Hademe Sayı: 3, Müslüman Talebe Sayısı: 82, Gayrimüslim Talebe Sayısı: 28

1322 : Müdür, Kitabet, Ziraat, Tarih, Türkçe, Fransızca, Arapça, Farsça, Ahlak, Resim, Hüsn ü Hat, Din Bilgisi, Hesap ve Coğrafya Muallimleri. Gözetmen Sayısı: 1, Hademe Sayı: 2, Talebe Sayısı: 85

1323 : Müdür, Kitabet, Ziraat, Tarih, Türkçe, Fransızca, Arapça, Farsça, Ahlak, Resim, Hüsn-ü Hat, Din Bilgisi, Hesap ve Coğrafya Muallimleri. Hademe Sayı: 2, Talebe Sayısı: 96

1324 : Müdür, Kitabet, Ziraat, Tarih, Türkçe, Fransızca, Farsça, Arapça, Ahlak, Resim, Hüsn-ü Hat, Din Bilgisi, Hesap, Hendese ve Coğrafya Muallimleri.Hademe Sayı: 2, Talebe Sayısı: 107

1326 : Müdür, Kitabet, Ziraat, Tarih, Fransızca, Farsça, Ahlak, Resim, Hüsn-ü Hat, Din Bilgisi, Arapça, Hesap, Hendese ve Coğrafya Muallimleri. Hademe Sayı: 2, Talebe Sayısı: 65

Urfa Sanayi Mektebi

1324–1326 : Müdür, Ders Muallimi, Marangoz Muallimi, Demirci Muallimi ve Kunduracı Muallimi.

HALEP VİLAYETİNİN 1298 YILI BÜTÇESİ

(1300 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.115)

Sancak	Diğer Gelirler	Aşar	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Vergisi
Halep	1.357.320	13.633.570	4.160.573	691.304	6.524.777
Maraş	336.681	2.034.375	1.300.281	454.110	1.262.197
Urfa	301.188	2.643.005	1.456.616	193.472	1.501.419
TOPLAM	**1.995.318**	**18.310.950**	**6.917.470**	**1.338.886**	**9.288.393**

HALEP VİLAYETİNİN 1300 YILI BÜTÇESİ

(1302 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.203.)

Sancak	Diğer Gelirler	Aşar	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Vergisi
Halep	972.236	9.963.284	4.937.064	696.796	6.754.671
Maraş	262.925	1.868.720	1.226.903	458.389	1.266.092
Urfa	171.533	1.836.199	2.206.508	193.611	1.513.965
TOPLAM	**1.496.694**	**13.648.203**	**8.370.475**	**1.348.796**	**9.534.278**

HALEP VİLAYETİNİN 1302 YILI BÜTÇESİ

(1303 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.214.)

Sancak	Diğer Gelirler	Aşar	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Vergisi
Halep	1.587.887	10.280.078	4.532.591	764.634	6.665.302
Maraş	159.900	1.905.000	1.302.000	504.167	1.288.070
Urfa	34.264	2.206.351	2.425.839	197.194	1.520.696
TOPLAM	**1.780.051**	**14.139.429**	**8.260.430**	**1.466.995**	**9.474.068**

HALEP VİLAYETİNİN 1304 RUMİ YILI BÜTÇESİ

(1305 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.214.)

Sancak	Diğer Gelirler	Aşar	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Vergisi
Halep	837.246	14.299.786	5.437.285	919.451	7.158.250
Maraş	118.700	2.260.000	1.352.698	438.850	1.538.740
Urfa	34.450	3.909.985	2.213.578	197.416	1.696.810
TOPLAM	**990.396**	**20.569.771**	**9.003.561**	**1.555.717**	**10.393.820**

HALEP VİLAYETİNİN 1305 RUMİ YILI BÜTÇESİ

(1306 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.212.)

Sancak	Diğer Gelirler	Aşar	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Vergisi
Halep	3.233.335	12.714.312	5.797.846	1.140.840	8.222.365
Maraş	605.000	2.600.000	1.390.000	587.000	1.812.500
Urfa	721.573	3.283.549	2.275.223	263.222	1.830.850
TOPLAM	**4.559.908**	**19.597.861**	**9.463.069**	**1.991.062**	**11.865.715**

HALEP VİLAYETİNİN 1306 RUMİ YILI BÜTÇESİ

(1307 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.186.)

Sancak	Diğer Gelirler	Aşar	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Vergisi
Halep	3.233.335	3.714.312	5.797.846	1.140.840	8.222.265
Maraş	605.000	2.600.000	1.390.000	587.000	1.812.500
Urfa	721.573	3.283.549	2.275.223	263.222	1.830.850
TOPLAM	**4.559.908**	**9.597.861**	**9.463.069**	**1.991.062**	**11.866.715**

URFA SANCAĞININ 1307 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1310 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.271.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	74.167	1.006.386	227.148	951.071	147.913	3.395.356
Birecik	323.556	129.762	23.592	270.175	40.955	788.041
Rumkale	358.131	166.838	12.817	326.483	10.712	874.980
Suruç	585.656	662.690	703	393.817	25.777	1.679.967
TOPLAM	**1.341.511**	**1.965.676**	**264.259**	**1.941.547**	**225.358**	**6.738.346**

URFA SANCAĞININ 1310 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1312 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.308-311.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	1.336.775	1.085.028	226.519	960.688	254.675	3.863.685
Birecik	395.219	141.155	24.185	274.097	70.103	904.759
Rumkale	463.069	210.616	11.703	331.809	16.075	1.033.272
Suruç	408.696	896.143	703	395.197	8.356	1.709.095
TOPLAM	**2.603.759**	**2.332.942**	**263.110**	**1.961.791**	**349.209**	**7.510.811**

URFA SANCAĞININ 1311 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1313 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.300-301.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	1.236.627	1.134.647	229.224	963.340	207.764	3.771.605
Birecik	372.611	140.749	24.444	274.923	69.168	881.896
Rumkale	348.930	211.561	11.703	331.396	33.202	929.793
Suruç	323.000	875.724	703	386.978	9.818	1.596.225
TOPLAM	**2.281.169**	**2.362.682**	**266.086**	**1.956.639**	**312.953**	**7.179.521**

URFA SANCAĞININ 1312 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1314 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.318.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	1.099.601	1.165.619	227.113	959.494	249.912	3.900.739
Birecik	405.368	144.427	24.519	275.357	312.791	1.162.462
Rumkale	401.560	224.476	11.852	333.487	57.447	1.028.822
Suruç	385.516	890.001	703	391.401	26.841	1.694.462
TOPLAM	**2.292.045**	**2.624.523**	**264.187**	**1.959.739**	**645.991**	**7.786.485**

URFA SANCAĞININ 1312 RUMİ YILI GİDERLERİ

(1315 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.319.)

Kaza Adı	Maliye	Adliye	Dahiliye	Şer'iye	Diğer Giderler	TOPLAM
Urfa Mer.	179.422	114.246	157.706	42.582	175.149	669.105
Birecik	31.860	22.070	34.008	24.300	-	112.238
Rumkale	31.170	22.070	27.398	16.941	-	97.579
Suruç	35.796	22.070	27.428	12.300	-	97.594
TOPLAM	**278.248**	**180.456**	**246.540**	**96.123**	**175.149**	**976.516**

URFA SANCAĞININ 1313, 1314, 1315, 1316 RUMİ YILLARI GELİRLERİ

(1316 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.328; 1317 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.352.; 1318 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.369.; 1319 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.387.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	851.263	980.832	227.556	774.830	24.040	3.184.886
Birecik	380.774	180.540	24.333	265.222	71.358	922.227
Rumkale	388.943	253.656	11.852	328.678	45.500	1.028.629
Suruç	404.755	1.063.344	703	382.291	17.494	1.868.687
Harran	202.280	661.000	444	133.884	241	997.849
TOPLAM	**2.228.015**	**3.139.372**	**264.888**	**1.895.005**	**474.998**	**8.002.278**

URFA SANCAĞININ 1313, 1314, 1315, 1316 RUMİ YILLARI GİDERLERİ

(1316 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.329; 1317 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.352.; 1318 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.369.; 1319 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.387.)

Kaza Adı	Maliye	Adliye	Dahiliye	Şer'iye	Diğer Giderler	TOPLAM
Urfa Mer.	161.516	93.430	178.038	39.482	175.149	647.615
Birecik	50.330	21.210	28.800	22.700	-	123.040
Rumkale	30.200	21.210	24.000	15.941	-	91.351
Suruç	36.250	21.210	24.000	12.200	-	93.660
Harran	34.000	-	24.000	1.641	-	59.641
TOPLAM	**312.296**	**157.060**	**278.838**	**91.964**	**175.149**	**1.015.307**

URFA SANCAĞININ 1317 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1320 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.394.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	888.778	306.584	207.520	608.216	236.085	2.291.284
Birecik	422.898	129.032	19.259	240.632	80.868	952.689
Rumkale	435.058	255.964	9.852	255.991	30.286	987.151
Suruç	525.587	517.904	444	230.079	21.457	1.095.971
Harran	170.403	386.452	444	128.884	18.659	704.842
TOPLAM	**2.502.724**	**1.640.036**	**237.520**	**1.564.302**	**387.355**	**6.338.937**

URFA SANCAĞININ 1317 RUMİ YILI GİDERLERİ

(1320 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.395.)

Kaza Adı	Maliye	Adliye	Dahiliye	Şer'iye	Diğer Giderler	TOPLAM
Urfa Mer.	161.516	93.430	178.038	39.482	175.149	647.615
Birecik	50.330	21.210	28.800	22.700	-	123.040
Rumkale	30.200	21.210	24.000	15.941	-	91.351
Suruç	36.250	21.210	24.000	12.200	-	93.660
Harran	34.000	-	24.000	1.641	-	59.641
TOPLAM	**312.296**	**157.060**	**278.838**	**91.964**	**175.149**	**1.015.307**

URFA SANCAĞININ 1318 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1321 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.474.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	888.778	306.584	207.520	608.216	236.085	2.291.284
Birecik	422.898	129.032	19.259	240.632	80.868	952.689
Rumkale	435.058	255.964	9.852	255.991	30.286	987.151
Suruç	525.587	517.904	444	230.079	21.457	1.095.971
Harran	170.403	386.452	444	128.884	18.659	704.842
TOPLAM	**2.502.724**	**1.640.036**	**237.520**	**1.564.302**	**387.355**	**6.338.937**

URFA SANCAĞININ 1320 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1322 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.496.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	888.778	306.584	207.520	608.216	236.085	2.291.284
Birecik	422.898	129.032	19.259	240.632	80.868	952.689
Rumkale	435.058	255.964	9.852	255.991	30.286	987.151
Suruç	525.587	517.904	444	230.079	21.457	1.095.971
Harran	170.403	386.452	444	128.884	18.659	704.842
TOPLAM	**2.502.724**	**1.640.036**	**237.520**	**1.564.302**	**387.355**	**6.338.937**

URFA SANCAĞININ 1321 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1323 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.517.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	865.209	308.720	226.249	587.766	216.768	2.204.712
Birecik	310.596	134.632	22.926	223.639	113.393	805.186
Rumkale	388.069	247.048	11.250	249.126	59.632	955.125
Suruç	372.058	686.252	444	328.126	16.472	1.403.352
Harran	184.091	390.476	444	39.733	7.642	622.386
TOPLAM	**2.120.023**	**1.767.128**	**261.313**	**1.428.390**	**413.907**	**5.990.761**

URFA SANCAĞININ 1322 RUMİ YILI GELİRLERİ

(1324 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.512.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	670.000	345.348	226.249	563.369	281.636	2.086.602
Birecik	490.000	142.204	22.926	222.491	136.152	1.013.773
Rumkale	475.000	253.888	11.250	230.162	51.922	1.022.222
Suruç	341.000	531.276	444	328.242	13.679	1.214.641
Harran	195.000	348.880	444	39.733	2.831	586.888
TOPLAM	**2.171.000**	**1.621.596**	**261.313**	**1.383.997**	**486.220**	**5.924.126**

URFA SANCAĞININ 1324 RUMİ YILININ GELİRLER BÜTÇESİ

(1326 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.507.)

Kaza Adı	Aşar Hasılat	Ağnam ve Deve vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettü Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Urfa Mer.	1.068.000	313.000	397.000	558.500	216.200	2.552.700
Birecik	530.000	155.000	44.000	222.000	125.000	1.076.000
Rumkale	595.000	267.000	25.000	224.000	41.800	1.152.800
Suruç	490.000	497.000	600	284.000	11.000	1.272.600
Harran	275.000	253.000	600	40.000	3.600	572.200
TOPLAM	**2.958.000**	**1.485.000**	**467.200**	**1.318.500**	**397.600**	**6.626.300**

HALEP VİLAYETİNİN 1324 RUMİ YILININ GELİRLER BÜTÇESİNİN GENEL TOPLAMI

(1326 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi s.507-508.)

Kaza Adı	Aşar Hasılatı	Ağnam ve Deve Vergisi	Bedel-i Askeri	Emlak ve Temettu Ver.	Diğer Gelirler	TOPLAM
Halep	13.393.866	4.222.256	1.923.598	7.148.929	2.596.420	29.285.06
Maraş	3.645.000	1.415.000	974.200	812.970	526.000	7.373.170
Urfa	2.958.000	1.485.000	467.200	1.318.50	397.600	6.626.300
TOPLAM	**19.996.866**	**7.122.256**	**3.364.998**	**9.280.399**	**3.520.020**	**43.284.539**

Birecik Kazasına Dair Genel Bilgiler[30]

Birecik kazası Urfa'nın batısındadır. Kaza merkezi olan Birecik kasabası Urfa'nın 85 km güneybatısında ve Halep'in de 135 km kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Kasabanın önünden Fırat nehri geçmektedir.

Birecik'te 1 hükümet konağı, 1 eski kale, 1 redif deposu, 1 karakolhane, 19 cami, 1 medrese, 1 tekke, 1 kütüphane, 3 kilise, 1 rüştiye mektebi, 3 iptidai mektebi, 10 sûbyan mektebi, 2.061 hane, 485 dükkân, 4 fırın, 9 han, 3 hamam, 20 değirmen, 23 ambar, 172 bahçe, 511 bağ, 1 arsa, 10 mera, 1 selehhane, 1 kirişhane ve 15 kahvehane bulunmaktadır.

Nizip köyünde ise 1.062 hane, 12 cami, 2 medrese, 1 tekke, 2 kilise, 1 rüştiye mektebi, 4 sûbyan mektebi, 5 fırın, 3 han, 3 hamam, 1 sabunhane, 35 zeyt ma'sarası, 9 değirmen, 7 kahvehane, 2 ambar, 150 bahçe ve 537 bağ vardır.

Kaza içerisinde 233.000 dönüm ekili ve 72.161 dönüm ekili olmayan arazi bulunmakta olup, bunlardan yıllık 17.000 kile buğday, 22.000 kile arpa, 2.000 kile cülban, 5.000 kile zeytin, 600 kantar kendir ve 40 kantar fıstık hâsılatı elde edilir.

Ayrıca kazada bol miktarda çekirdeksiz nar ve meyve yetişir. Birecik kasabasında, Urfa caddesinde dört km'lik şose yol yapılmıştır. Birecik kasabası çok eski bir yerleşim yeridir. Romalılar döneminde liderler şehri olarak bilinir ve bazı tarih kitaplarında adı Bire ve Bi'retül - Fırat olarak verilmektedir. Kasabanın kuzeyinde hâkim bir noktada Baybars tarafından inşa edilmiş eski bir kale bulunmaktadır.

Birecik'ten altı saat mesafede meşhur eski Cerablus şehri harabesi bulunur. Adı Rum kaynaklarında Hirapolis, Asurî kaynaklarında da Karkamış olarak geçen bu şehrin her tarafında hiyeroglif yazılar bulunmaktadır. Zamanında bu şehirde Suriyelilerin büyük bir tapınağı ve onun içinde ilahlarının heykeli bulunurmuş. Buranın aşağısında Hamam köyü yakınlarında terk edilmiş bir kaplıca kalıntıları ve bir saat mesafede de Belkıs harabeleri bulunmaktadır.

Birecik kasabasının batısında Nizip kasabası bulunur. Burası tarihte meşhur iki savaşın meydana geldiği yerdir. İlki H.276'da Sasanilerin kralı II. Şapur ile Roma İmparatoru II. Fosnasi arasında meydana gelmiştir. İkinci savaş da H.1255'te Müşir Hafız Paşa'nın komutasındaki Osmanlı ordusuyla Mısırlı İbrahim Paşa arasında meydana gelen savaştır.

Birecik kasabasında şeyh ve evliyalardan Şeyh Cemalettin b. Şuca, Şeyh Sadettin El-Cebavi, Şeyh Safi Horasanî, Şeyh Hasan Nuranî ve İmam Yusuf Sekkakî hazretlerinin türbe ve makamları mevcuttur.

Birecik kasabasında iplikten bez, kırmızı sahtiyan, merkup (sarı meşinden imal edilen kundura çeşidi) ve çift koşumları imal edilmektedir.

Birecik Kazası Kaymakamları

1284 : Rıza Efendi (Kaza Müdürü)

1285-1286 : Reşit Paşa

1287-1288 : Sabih Bey

1290 : Osman Refik Bey

1293 : Abdulkadir Efendi

1295 : Ahmet Nazmi Efendi

1299-1300 : Ahmet Lütfi Bey

---

[30] Salnamelerde verilen "malumat"lardan sadeleştirilerek özetlenmiştir. (K.K.)

1302 : Ahmet Bey
1303 : İsmail Bey
1305-1306 : Ahmet Bey
1307-1308 : Halil Şahap Bey
1309 : Ahmet Lütfü Bey
1310 : Ahmet Nazif Efendi
1312 : Ali Rıza Efendi
1313 : Halil Sıtkı Efendi
1314-1316 : Derviş Bey
1317 : Hikmet Bey
1318 : Vekil Nazif Efendi.
1319-1321 : Abdulgani Efendi
1322-1323 : Şevket Bey
1324 : Şakir Bey
1326 : Hüseyin Zeki Bey

Birecik Kazası Belediye Dairesi:

1288 : Reis **Mustafa Ağa**
5 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini.
1293 : Reis **Mustafa Ağa**
6 Üye, 1 Kâtip.
1295 : Reis **Hacı Abdulkadir Efendi**
3 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini.
1299-1300 : Reis **Hacı Abdulkadir Efendi**
5 Üye, 1 Sandık Emini.
1302 : Reis **Abdulkadir Efendi**
10 Üye, 1 Birinci Kâtip, 1 İkinci Kâtip.
1303 : Reis **Mehmet Şakir Efendi**
8 Üye, 1 Kâtip.
1305-1306 : Reis **Zekeriya Efendi**
6 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini.
1307 : Reis **Şakir Efendi**
6 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini.
1308 : Reis **Şakir Efendi**
6 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tapu Kâtibi, 1 Telgraf Memuru, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru.
1309 : Reis **Seyyit Efendi**
7 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini.
1310 : Reis **Seyyit Efendi**
7 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru.

1312 : Reis **Ahmet Muhlis Efendi**

7 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru.

1313 : Reis **Ahmet Muhlis Efendi**

5 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Reji Müdürü, 1 Nizip Memuru ve Muhasebeci.

1314 : Reis **Ahmet Muhlis Efendi**

5 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru, 1 Reji Müdürü, Nizip Memuru, Muhasebeci.

1315 : Reis **Abdülaziz Efendi**

5 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru, 1 Reji Memuru.

1316 : Reis **Abdülaziz Efendi**

5 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip.

1317 : Reis **Hacı Zekeriya Efendi**

6 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini.

1318 : Reis **Mustafa Efendi**

8 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini.

1319 : Reis **Nuh Efendi**

6 Üye, 1 Kâtip, 1 Müfettiş, 1 Sandık Emini.

1320-1321 : Reis **Nuh Efendi**

6 Üye, 1 Kâtip, 1 Müfettiş, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Aşı Memuru.

1322 : Reis **Salih Efendi**

5 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Müfettiş, 1 Aşı Memuru.

1323-1326 : Reis **Mustafa Lemi Efendi**

6 Üye, 1 Kâtip, 1 Sandık Emini, 1 Tabip, 1 Müfettiş.

Birecik Kazasının Okul ve Kadroları

Birecik İptidai Mektebi

1315–1318 : 3 Muallim, 160 Talebe.

1322 : 3 Muallim, 50 Talebe.

1323–1324 : 3 Muallim, 55 Talebe.

1326 : 2 Muallim, 100 Talebe.

Rüştiye Mektepleri

Birecik Mülkiye Rüştiye Mektebi

1308–1314 : 3 Muallim, 1 Kapıcı.

1315–1319 : 3 Muallim, 1 Kapıcı ve 55 Talebe.

1320 : 3 Muallim, 62 Talebe.

1321 : 3 Muallim, 70 Talebe.

1322 : 3 Muallim, 72 Talebe.

1323–1324 : 3 Muallim, 80 Talebe.

1326 : 3 Muallim, 43 Talebe.

Nizip Rüştiye Mektebi

1321 : 1 Muallim, 45 Talebe.

1322 : 2 Muallim, 1 Kapıcı ve 40 Talebe.

1323–1324 : 3 Muallim, 45 Talebe.

1326 : 3 Muallim, 46 Talebe.

BİRECİK VE RUMKALE KAZALARI EŞRAFI VE PADİŞAH TARAFINDAN RÜTBE, NİŞAN VE MADALYA İLE TALTİF EDİLENLER

ADI	Rütbe	Osmani	Mecidi	Madalya
Hacı Zekeriya Efendi (Birecik)	Rabia	-	-	-
Latifzade Reşit Efendi (Rumkale)	-	-	5	-

Rumkale (HALFETİ) Kazasına Dair Genel Bilgiler[31]

Rumkale'nin kuzeyinde Bingöl ve Besni, doğusunda Urfa, güneyinde Birecik ve batısında Pazarcık ve Antep kazaları bulunmaktadır. Merkezi olan Halfeti kasabası Halep'e 36 saat mesafededir.

Fırat nehrinin kenarında olan kasaba merkezinde nehir altında bahçeler bulunur. Bu özelliğiyle kasabanın çok güzel bir manzarası ve çok ferah bir konumu bulunmaktadır.

Halfeti kasabasında 1 hükümet konağı, 1 telgrafhane, 1 cami, 1 rüştiye mektebi, 1 sıbyan mektebi, 1 iptidai mektebi, 1 medrese, 600 hane, 65 dükkân, 1 fırın, 1 hamam, 1 debbağhane ve 2 kahvehane bulunmaktadır. Köyler de dâhil edildiğinde kasabada 50 değirmen, 945 bahçe, 2.192 bağ, 4 zeyt ma'sarası ve 3 kilise bulunur. Genel olarak tüm köylerde 4.770 hane, 16.013 tarla, 620.000 dönüm ekili ve 582.000 dönüm ekili olmayan arazi bulunmaktadır. Ekili arazinin her dönümünden tahminen 40 okkadan 246100 okkaya kadar mahsul elde edilir.

Kaza sınırları içinde Karadağ ve Merzaman adında iki dağ bulunur. Kazanın her tarafı ormanlık arazı olduğundan, bu ormanlardan her sene Antep, Birecik ve Urfa'ya odun ve kömür ihraç olunur. Nahiyelerin pek çok köyünde ufak çayırlar bulunur. Ayrıca buğday, arpa, mercimek, nohut, küşne (Burçak), akdarı, kelekdarı, fasulye, bakla, susam, fıstık, üzüm, incir, şeftali, zerdali, elma, portakal, nar, dut, kavun, karpuz, salatalık, soğan ve bunun gibi mahsuller elde edilir.

Kaza halkı genel olarak Müslüman'dır. Yalnız Cebin ve Enheş köylerinde Ermeniler bulunur. Reşi nahiyesi ve Karadağ arasında, kazaya üç saat mesafede Cebur adlı köy'ün doğusunda iki metre yükseklikte yekpare mermer taşlardan yapılmış bir yapı bulunmaktadır. Bu yapının ilk kapısından girildiği zaman üç kapı ile daha karşılaşılır. Bu her kapının içerisinde üçer kapı daha vardır ve bu kapılar bu şekilde devam eder. Kapıların sonu belli olmadığından ve ilerisine gitmeye kimse cesaret etmediğinden burası esrarını korumaktadır. Reşi nahiyesinde bulunan Kızılin adındaki otuz haneli köyün halkı tamamen Yezidî'dir. Kazadaki Altıntaş harabelerinde birçok eski eser bulunur. Urban (Günümüzde Gaziantep iline bağlı Araban ilçesi) nahiyesinde bulunan Erdebil adıyla meşhur şehrin harabelerinde bir minare hâlâ ayaktadır.

[31] Salnamelerde verilen "malumat"lardan sadeleştirilerek özetlenmiştir. (K.K.)

Kazanın Nehrut, Kınık, Kefrihan ve Elif köylerinde büyük taşlardan yapılmış birkaç büyük salon vardır. Ayrıca bu kazada 29.299 koyun, 36.530 keçi, 260 deve, 445 kısrak, 2.109 merkep, 2.696 inek ve öküz bulunur (1326 tarihli Halep Vilayet Salnâmesi verilerine göre). Dağlarda ise çok sayıda keklik, ceylan, tavşan, tilki, çakal, sansar, kurt ve bazı bölgelerde de ayı ve kaplan bulunur.

Kazanın ortasından ve derin bir mecradan geçen Fırat nehrinden kaza halkı tarafından çok fazla istifade edilmektedir. Merzaman nahiyesinde, bir kil madeni bulunmaktadır. Fırat nehri üzerinde iki gemi ve beş filika'nın yanaşabileceği kadar bir iskele bulunmaktadır.

Kaymakamlar

1284 : Mehmet Reşat Bey (Kaza Müdürü)
1285 : Reşat Bey
1286 : Nazım Paşa
1287-1288 : Reşit Ağa
1290 : Nurettin Bey
1293 : Hacı Osman Rüştü Efendi
1295 : Mehmet Lebud Bey
1299 : Şevki Efendi
1300 : Mehmet Ali Efendi
1302 : İsmail Bey
1303-1306 : Şevket Efendi
1307 : Mehmet Halit Efendi
1308 : Mehmet Hamdi Efendi
1309 : Mehmet Asaf Bey
1310 : Mehmet Salih Efendi
1312 : Osman Fehmi Efendi
1313 : İzzet Efendi
1314 : Yasin Sabır Efendi
1315-1316 : Mehmet Ziyaettin Efendi
1317 : Mehmet Sabri Efendi
1318 : Ahmet Efendi (Vekil)
1319-1320 : Hüseyin Fatin Bey
1321 : Nasrullah Bey
1322 : Ahmet Efendi (Vekil)
1323 : Nasrullah Bey
1324-1326 : Tevfik Efendi

Rumkale Kazası Belediye Dairesi:

1290 : Reis **Azmi Bey**
3 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini, 1 Rüsumat Memuru.
1293-1299 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
4 Üye, 1 Kâtip.

1300 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
4 Üye, 1 Başkâtip, 1 Kâtip, 1 Ağnam ve Aşar Memuru, 1 İkinci Kâtip.
1302-1303 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
4 Üye, 1 Kâtip.
1305-1306 : Reis **Mustafa Bey**
4 Üye, 1 Kâtip.
1307 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
4 Üye, 1 Kâtip.
1308 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
4 Üye, 1 Kâtip, 1 Tabip, 1 Tapu Kâtibi, 1 Reji Memuru.
1309-1312 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
6 Üye, 1 Kâtip, 1 Tabip, 1 Reji Memuru.
1314 : Reis **Mehmet Salih Ağa**
4 Üye, 1 Kâtip, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru ve 1 Reji Memuru.
1315-1316 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
4 Üye, 1 Kâtip, 1 Düyûn-ı Umûmiye Memuru ve 1 Reji Kâtibi.
1317 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
3 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini, 1 Tabip.
1318 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
5 Üye,
1319-1320 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
3 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini.
1321 : Reis **Hacı Tahir Efendi**
3 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini, 1 Aşı Memuru.
1323 : Reis **Halit Bey**
4 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini, 1 Müfettiş, 1 Aşı Memuru, 1 Odacı.
1323 : Reis **Halit Bey**
4 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini, 1 Aşı Memuru.
1324-1326 : Reis **İsmail Bey**
4 Üye, 1 Kâtip ve Sandık Emini.

Rumkal'a Kazasının Okul ve Kadroları

Rumkale Mülkiye Rüştiye Mektebi
1308–1312 : 2 Muallim, 1 Kapıcı.
1318 : 2 Muallim ve 48 Talebe.
1319 : 2 Muallim ve 52 Talebe.
1320–1322 : 3 Muallim, 1 Kapıcı, 60 Talebe.
1323 : 3 Muallim, 1 Kapıcı, 62 Talebe.
1324–1326 : 2 Muallim, 1 Kapıcı, 43 Talebe.

Suruç Kazasına Dair Genel Bilgiler[32]

Suruç Kazası Urfa'nın batısında ve merkezi olan Suruç kasabası da Urfa'nın 37 km kuzeybatısında bulunmaktadır.

Suruç'ta 1 hükümet konağı, 1 cami, 1 mescit, 1 tekke, 366 hane, 78 dükkân, 2 fırın, 3 han, 1 otel, 3 kahvehane ve 2 bahçe vardır. Kaza genelinde 3.034 hane, 39 dükkân, 318 bahçe ve 10 bağ bulunmaktadır.

Suruç kasabası H.17'de Ayaz b. Ganem tarafından hiç savaşılmadan fethedilmiştir. Önceleri çok gelişmiş bir şehir iken Timur'un orduları tarafından tahrip edilmiş.

Eski eser olarak Aslantaş köyünde dört arşın uzunluğunda ve iki arşın eninde üzerinde birer aslan figürü olan iki siyah sütün bulunmaktadır.

Suruç toprakları çok verimli ve meraları yeterince fazla olduğundan, hayvancılık gelişmiş ve özellikle çok sayıda küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Ayrıca topraklarının tamamından, bir metre derinlikten gayet güzel ve temiz sular çıkmaktadır.

Eskiden Suruç topraklarında zeytin, kahve ve fıstık yetişirken, şimdiyse, buğday, arpa, akdarı, mısır darısı, küşne, nohut, mercimek, kendir, susam ve diğer hububat ekilmektedir. Suruç'ta yukarıda belirtilen ürünlerin yanında kilim, seccade ve kıldan çadır imali de yapılmaktadır. Kazada deve, merkep, inek, koyun, keçi ve cins at ile kısrak yetiştirilmektedir. Yağ, yapağı ve buğday ihracatı fazladır. Kaza dâhilinde 200.000 dönüm ekili arazi ve 350.000 dönüm de ekili olmayan arazi vardır.

Suruç kazasında bulunan Şihanlu, Piçanlu ve Dünyay aşiretleri 53, 54 ve 55 nci Hamidiye Süvari Alaylarını teşkil etmektedirler. Bu aşiretlerin tamamı tahminen 8.500'den fazla çadıra sahiptirler. Bahar ve yaz aylarında bu çadırlarda ikamet ederler.

Kaymakamlar

1284 : Necip Efendi (Kaza Müdürü)
1285 : Ahmet Efendi
1286-1288 : Sadettin Efendi
1290 : Veliyüddin Efendi
1293 : Mehmet Ali Efendi
1295 : Arif Efendi
1299 : Mehmet Lebud Bey
1300 : Mehmet Ali Efendi
1302 : Abdulhalim Efendi
1303 : Mahmut Nedim Efendi
1305 : İbrahim Efendi
1306 : İskender Bey
1307 : Bekir Sıtkı Efendi
1308 : Osman Azmi Bey
1309-1310 : Bekir Bey

[32] Salnamelerde verilen "malumat"lardan sadeleştirilerek özetlenmiştir. (K.K.)

1312 : Ahmet Sabri Efendi
1313 : Hacı Ali Efendi (Vekil)
1314-1316 : Mehmet Sabri Efendi
1317-1318 : Mehmet Ziyaeddin Bey
1319 : Abdurrahman Naili Efendi
1320-1321 : İbrahim Necati Efendi
1322-1324 : Mustafa Faik Efendi
1326 : Mehmet Yaver Bey

Suruç Kazası Belediye Dairesi:

1309 : Reis **Münhal**
1 Kâtip, 1 Reji Memuru, 4 Üye.
1310-1312 : Reis **İbrahim Ağa**
1 Reji Memuru, 3 Üye.
1313 : Reis **İbrahim Ağa**
4 Üye.
1314-1316 : Reis **İbrahim Ağa**
1 Reji Memuru, 2 Üye.
1317-1318 : Reis **İbrahim Ağa**
1 Kâtip, 2 Üye.
1319 : Reis **İbrahim Ağa**
3 Üye.
1320 : Reis **İbrahim Ağa**
4 Üye.
1321-1322 : Reis **Hacı Mustafa Ağa**
3 Üye.
1323-1324 : Reis **Osman Ağa**
3 Üye.
1326 : Reis **Hacı Mustafa Ağa**
4 Üye.

Suruc Kazasının Okul ve Kadroları

İptidai Mektepler

Merkez İptidai Mektebi
1315–1316 : 1 Muallim, 125 Talebe.
1317 : 1 Muallim, 50 Talebe.
1318 : 1 Muallim, 37 Talebe.
1319–1320 : 1 Muallim, 30 Talebe.
1321 : 1 Muallim, 37 Talebe.

1322–1323 : 1 Muallim, 60 Talebe.
1324–1326 : 1 Muallim

Ziyaret Köyü İptidai Mektebi
1317 : 1 Muallim, 45 Talebe.
1318 : 1 Muallim, 42 Talebe.
1319–1320 : 1 Muallim, 25 Talebe.
1321 : 1 Muallim, 29 Talebe.
1322–1323 : 1 Muallim, 30 Talebe.
1324–1326 : 1 Muallim

Karaköy İptidai Mektebi
1317–1318 : 1 Muallim, 45 Talebe.
1319–1320 : 1 Muallim, 40 Talebe.
1321 : 1 Muallim, 43 Talebe.
1322–1323 : 1 Muallim, 25 Talebe.
1324–1326 : 1 Muallim

Şavk Köyü İptidai Mektebi
1317 : 1 Muallim, 45 Talebe.
1318 : 1 Muallim, 36 Talebe.
1319–1320 : 1 Muallim, 30 Talebe.
1321 : 1 Muallim, 40 Talebe.
1322–1323 : 1 Muallim, 27 Talebe.
1324–1326 : 1 Muallim

Arslantaş Köyü İptidai Mektebi
1317 : 1 Muallim,43 Talebe.
1318–1320 : 1 Muallim,40 Talebe.
1321 : 1 Muallim,30 Talebe.
1322–1323 : 1 Muallim,40 Talebe.
1324–1326 : 1 Muallim.

Harran Kazasına Dair Genel Bilgiler[33]

Harran kazasının merkezi olan Ağcakale (Akçakale), Urfa'nın güneyinde ve 12 saat mesafede bulunmaktadır. Kaza halkı Arapça konuşur, ancak bir kısmı Türkçe ve Kürtçe de konuşurlar. Kış ve bahar aylarında havası fena değildir. Ancak yaz ve güz aylarında hava vahimdir.

Harran kazasında 1 cami, 2 mescit, 3 tekke, 5 dükkân ve 1 kaplıca bulunur. Kazanın köyleri dâhil 2.178 hane, 9.823 tarla, 3 mera, 306 arsa, 101.410 dönüm ekili ve 142.280 dönüm ekili olamayan arazisi vardır. Kazanın mahsulleri buğday, arpa, kara dane, mısır, akdarı, yün ve sadeyağdan ibarettir.

[33] Salnamelerde verilen "malumat"lardan sadeleştirilerek özetlenmiştir. (K.K.)

Kazada çeşitli hayvan ve kuş bulunmaktadır. Bunlar cins atlar, öküz, inek, koyun, deve, merkep, yabani kaz, ördek, ceylan, tavşan, toy, turna, kurt, tilki ve çakal gibi hayvanlardır.

Harran kazasında bulunan Aynü'l-Arus (Gelin çeşmesi) köyünün bu şekilde adlandırılmasının nedenine gelince; bu köyün adı Hz. İbrahim'in eşi Sare ile burada evlenmesinden ileri gelmektedir. Halen köyde bulunan ve yıkılmak üzere olan camide Hz. İbrahim'in makamı bulunmaktadır. Aynü'l-Arus köyünden çıkan Cullap nehri, merkeze yakın bir yerde diğer sularla birleşerek Belih adını alır ve Fırat nehrine dökülür.

Kazanın kuzeydoğusunda ve Urfa'ya 8 saat mesafede eski Harran şehrinin harabeleri bulunmaktadır. Burası zamanında Hz. Lut ve Hz. İbrahim'in babaları olan Haran'ın, göç ederek yerleşmesinden dolayı Harran adıyla anılmıştır. Harran'a ayrıca İbrahim Tepesi adı da verilir. Burada eskiden bir mabedin olduğu rivayet edilmektedir.

Halife Hz. Ömer döneminde, sahabeden İyâz b. Ganem tarafından fethedilen Harran, o dönemde gelişmiş bir şehir olduğundan, çok meşhur âlimler yetiştirmiştir. Bunlar arasında İbni Teymiyye el-Harranî ve sahabeden de bazı âlim ve bilim adamları yetişmiş ve bunların özellikle hikmet ile tıp kitaplarını Arapça'ya tercüme ettikleri rivayet edilmektedir. Ayrıca Harran merkezinde meşhur âlimlerden Hayyat-i Harrani ve İmam Bakır ile Şeyh Yahya hazretlerinin mezarları bulunmaktadır.

Harran'da Şah Hoşenk tarafından yapılan bir kalenin harabeleri mevcuttur. Bu kalenin kalıntılarının Tektek dağında büyük bir mağaradan nakledildiği rivayet edilmektedir. Bu mağaranın derinliklerine ne kadar gidilirse gidilsin, sonu gelmemektedir.

Bunun dışında daha önceleri merkez kaza olan Aynü'l-Arus köyünde Tel el-Arus adıyla bilinen bir tepe üzerinde kale ve etrafında şehir harabeleri bulunmaktadır. Belih nehri üzerinde ve merkez kazaya 8 saat mesafede Savan adıyla eski bir beldenin surları ve yıkıntıları bulunmaktadır. Burada Şeyh Hasan adında bir zat defnedilmiştir. Bu zatın Şeyh Abdülkadir Geylani Hazretlerinin oğullarından olduğu rivayet edilmektedir.

Yine merkez kazaya bir saat mesafede olan ve enkazı toprak altında kalmış Taşbaş adıyla bilinen bir şehir harabesi vardır. Harran kazasında 3 nahiye (Harran, Karamuh ve Türkmen Cülabi) ve 248 köy bulunmaktadır

Kaymakamlar

1315-1316 : Mustafa Ağa

1317 : Mustafa Lami Efendi

1318 : Hafız Mustafa Efendi

1319 : Hacı Ali Rıza

1320-1322 : Mahmut Celâleddin Efendi

1323 : Mehmet Şakir Efendi

1324 : Hüseyin Tevfik Efendi

1326 : Ahmet Efendi

1303 YILI SALNÂMESİ

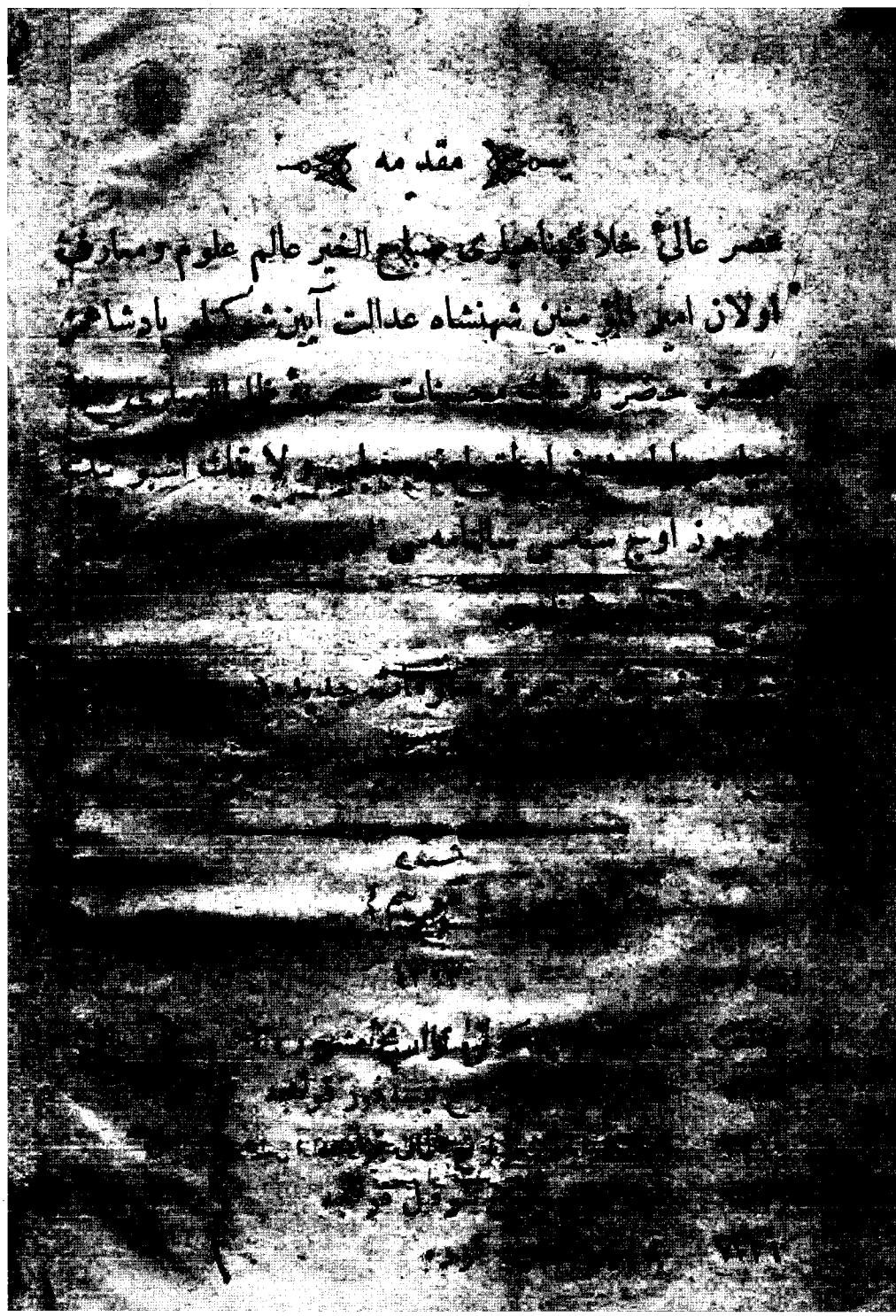

MUKADDİME

Asr-ı âlî-i hilâfet-penâhîleri sabahu'l- hayr-âlem-i ulûm ve maârif olan emîru'l-mü'minîn şehinşâh-ı adâlet-âyin şevketlü pâdişahımız efendimiz hazretlerinin muhsenât-ı asriye-i zıllullahileri cümle-i cemîle ve celilesinden olmak üzere Haleb Vilayeti'nin işbu bin üçyüz üç senesi sâlnamesi on beşinci def'a olarak mevki'-i intişâra konuldu.

Sâbıka nisbetle birçok ma'lumât-ı cedîdeyi hâvî olması erbab-ı maârifin celb-i rağabâtına kâfidir emelindeyiz.

SAYFA-204

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Tarhan Bey Rütbe-i Ula sınıfı ula mecidi 1
Naib Ahmed Efendi Bilâd-ı Hamse
Müftü Abdullatif Efendi Bilâd-ı Hamse m 3
Muhasebeci Abdulhamid Efendi
Tahrirat Müdüri Mustafa Bey salise

Meclis-i İdare-i Livâ

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Efendi	Ali Bey Estabil-i Amira
Müftü Efendi	Mustafa Ağa Sâlise
Muhasebeci Efendi	Abdurrahman Efendi
Murahhas Efendi	Safail Efendi
Tahrirat Müdüri Bey	Burhan Ağa
	Betros Ağa

SAYFA 205

Mahkeme-i Bidayet

Hukuk Dairesi
Reis Naib Efendi
A'za Bedi' Efendi Müderris
A'za Mihâ'il Efendi
A'za Mülazımı Müslim Efendi
Başkatib Muhammed Rauf Efendi
Mudde-i' Umumî Muavini Selahaddin Bey

Ceza dairesi
Reis Şevki Efendi
A'za Muhammed Bey Saniye
A'za Karabet Efendi
A'za Mülazımı Sâki Efendi

Mahkeme-i Ticaret

Reis Hacı Muhammed Bakır Ağa

A'za-yı Tabi'iyye
Pekçel Efendi estabil-i amire
Eruş Efendi

Başkatib Ahmed Efendi

A'za-yı Müntehabe
Abdurrahman Efendi
Ali Ağa
Geyork Efendi
Serkis Efendi
Katib-i Sânî Zekeriya Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Haydar Ağa

A'za Hacı Şerif Ağa, Es'ad Bey, Ahmed Bey, Abdulkadir Ağa, Yakub Efendi, Habir Ağa, Eruş Efendi, Merker Ağa,

Katib Faik Efendi, Sanduk Emini Hacı Efendi, Tabib-i Belediye Cemâl Efendi sâlise

Muhasebe Kalemi
Varidat Katibi Muhammed Efendi
Livâ Katibi Halid Efendi
Varidat Mukayyidi İbrahim Efendi
Refiki Baver Efendi

Tahrirat Kalemi
Müsevvid-i Evvel Osman Efendi
Müsevvid-i Sânî Ferhâd Efendi
Mübeyyiz-i Evvel Ahmed Bey
Mübeyyiz-i Sânî Osman Efendi

SAYFA 206

Masraf Katibi Şerif Efendi
Refiki İbrahim Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi

Evrak memuru Mustafa Efendi

Emlâk Kalemi
Vergi Me'muru Bekir Saki Efendi
Vukuat Katibi Yusuf Efendi
Senedat Katibi Mustafa Efendi

Defter-i Hakani Kalemi
Me'mur Hüseyin Efendi saniye
Katib Mustafa Efendi,
Muhammed Efendi, Ali Efendi
Yoklama Katibi Mahmud Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Halil Efendi — Katib Veysi Efendi

Tahsilat İdaresi

Livâ Ser Tahsildarı Daniş Efendi — Kaza Tahsildarı İlyas Efendi

Telgraf ve Posta Me'murları

Müdür Mihri Efendi — Muhabere Me'muru Mustafa Efendi

Ba'zı Me'murin

Jandarma Binbaşısı Hasan Ağa m 5 — Menafi' Me'muru .....Efendi

Diva^n-ı Umumiye-i Osmaniye Me'muru Ali Bey — Reji Me'muru....Efendi

Suruc Kazası

Kaymakam Mahmud Nedim Efendi, Naib Mahmud Efendi, Müftü Osman Efendi, Mal Müdüri Şeyh Besyen Efendi, Sandık Emini Hafız Mustafa Efendi

Meclis İdaresi

Reis Kaymakam Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

SAYFA 207

A'za Muhammed Fahri Ağa
Muhammed Ağa
Şahin Bey
Ali Ağa

A'za Timur Ağa
İbrahim Efendi
Müstantık Muavini Halil Efendi
Katib-i Sânî Bakır Efendi

Ba'zı Me'murin

Maa Tahrir Vergi Katibi Vekili Emin Efendi
Nüfus Me'muru Ahmed Efendi
Ser Tahsildar Ahmed Bey
Tapu Katibi Ahmed Efendi
Zabıta Mülazımı Süleyman Ağa

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Şevket Efendi, Naib Halil Efendi, Müftü Hacı Bakır Efendi, Mal Müdüri Abdulvahab Efendi, Tahrirat Katibi Midhat Efendi.

Meclis İdaresi

Reis Kaymakam Bey
A'za Muhammed Efendi
A'za Şükri Efendi
A'za Kevân Ağa
A'za Kirkor Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis Naib Efendi
A'za Hacı Ömer Efendi
A'za Serkis Ağa
Ser Katib Yaver Efendi
Mu'avini Es'ad Efendi
Kâtib-i Sânî Emin Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Hacı Tahir Efendi, A'za Ahmed Ağa, Abdulkadir Efendi, Müslim Ağa, Muhammed Salih Ağa, Katib Reşid Efendi.

SAYFA 208

Ba'zı Me'murin

Maa Tahrir Vergi Katibi Muhammed Salih Efendi, Refiki Bekir Efendi, Nüfus Memuru Muhammed Efendi, Mukayyidi Halil Efendi, Ser Tahsildar Hafız Mustafa Efendi, Tapu Katibi İsmail Efendi, Sanduk Emini Ahmed Efendi.

BİRECİK KAZASI

Kaymakam İsmail Bey Estabil-i Amire
Naib Naili Ali Efendi Müderris
Müftü Şeyh Müslim Efendi
Mal Müdüri Mustafa Peyâmi Efendi
Tahrirat Katibi Nef'i Efendi

Meclis İdaresi

Reis Kaymakam Bey
A'za Şeyh Mustafa Efendi
A'za Muhammed Necib Efendi
A'za Haço Efendi
A'za Karabet Efendi

Mahkeme-i Bidâyet

Reis Naib Efendi
A'za Münib Efendi
A'za Ohanus Efendi
Başkatib Said Efendi
Katib-i Sânî Nuri Efendi
Müstantık Mu'avini Haydar Efendi

Belediye Meclisi

Reis Muhammed Şakir Efendi

A'za Muhammed Ağa , Renbelli Ağa, Sa'deddin Efendi, Müslim Efendi, Haçer Ağa, Şeyh Müslim Efendi, Ohannes Efendi, Hacı Sa'deddin Ağa, Barsum Ağa, Katib Rıza Bey.

Ba'zı Me'murin

Maa Tahrir Vergi Katibi Şeyh Cafer Efendi, Refiki Lami' Efendi,

SAYFA 209

Nüfus Me'muru Bahaeddin Efendi, Mukayyidi Ali Rıza Efendi. Tapu Katibi Bekir Sıdkı Efendi, Tahsildar Abdulkadir Efendi, Sanduk Emini Corci Efendi.

Livâya Dair Malumat

Urfa sancağı Vilayetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at uzaklığındadır. Urfa sancağı şarken ve şimalen ma'muratü'l-Aziz vilayetiyle cenuben Zor sancağı, ğarben Haleb sancağı ile muhatdır. Ve Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc namlarında dört kazayı havidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmakla arpa, buğday, mercimek vesâir envâ-ı hububat

hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşlahlik beyaz şal, aba ğayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallık her nevi avani sehtiyan kösele i'mal olunur.

Urfa şehri iki küçük dağın ortasındadır. Urfa'da sülüsani İslam olmak üzre zükur ve ünas 30.000 nüfus, 1 Hükümet konağı, 1 Redif deboyi, 1 kal'a, 31 cami', 31 mescid, 14 furun, 221 kumaş destgahı, 2 dabağhane, 55 kahvehane, 5 meyhane, 12 boyahane, 2 sabunhane, 10 ma'sara, 3906 hane, 3 lokanta, 6 kütübhane vardır. Urfa şehrinin ebniyesi kargir olarak derununda makam-ı İbrahim Aleyhisselâm olan cami-i Kebir vardır. Urfa şehrinde Ayn Zeliha ve Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebaen idüb derun-i şehir ile şehrin cenub cihetinde Berke-i İbrahim denilen

SAYFA 210

küçük göle akarlar. Halilü'r-Rahman suyunun Süryanice ismi Demsan , Yunanice Segirtus'dır. Bozabad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'a'nın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrud'un Hazret-i İbrahim'i ateşe atmak içün yapdığı yekdiğerinden tahminen on adım fasılalı iki adet mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır. Meşâhir-i şuaradan Urfalı Nâbî merhum 1089 tarihinde Tuhfetü'l-Harameyn nâmıyla te'lif eylediği eserinde diyor ki, Urfa kenarında Hazret-i İbrahim'in kadem nihâde-i alem-i vucud oldukları mağara mevcud ve Mevlid-i Halil namıyla ma'rufdur. Mevlid-i Halil'in nâm-ı kadimi " Kusa"dır. Eski zamanda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan Şemsi takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb ibadet ederlerdi. Bir de bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri Hazret-i Sâre müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. Merhum muma ileyhi Berke-i İbrahim'i ta'rif eylediği sırada berkenin etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa "hakksetr" iderek buni ise orasının ateşged-i Nemrûd olduğuna delil gösteriyor.

Urfa'nm tarihi-müerrihinden bir takımı Urfa'nın milâddan iki bin sene evvel Bâbil padişahı Ramis ya'ni Nemrud canibinden ve ba'zılarıda miladdan 400 yıl mukaddem Silifkeluler tarafmdan binâ edildiğini zabt ve tahrir eylemişlerse de Urfa'nın Hazret-i İbrahim zamanında mevcud ve kütub-i mukaddese de mezkur olmasına göre binası pek eski olduği

SAYFA 211

derkârdir. Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hâl-i ma'muriyeti olub ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir. Urfa birinci hâl-ı ma'muriyetinde ve Hiristiyanlar zamanında bir cesim manastır ile ve 300 deyr varidi. Mezkur manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i Mesih'in vech-i mübâreklerini silübde suret-i saadetlerinin münakıs olduği mendil mevcud olub, mezkur mendili Halife Müttaki Billah 331 sene-i hicriyesinde İstanbul imparatoruna bilirsâl mukabilinde külliyetlu üseray-ı İslamiye istihlas eylemişdir.

Urfa'ya Silifkeluler tarafmdan vatan-ı aslileri olan Mâkedonyanın merkezi İdasya'ya (İdasa Selânik vilayetinde şimdi Vudine denilen kasabadır) müşabehetinden kinâye olarak Edessa ve bir aralık çeşme ma'nasına olan Kalirha namı verilmişdir. Reha namı bunun muhaffifi Urfa nâmıda Reha'nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silufkelulerden mukaddem Antakya dahi denmiş ise de muahharan Edesa ve Kalirha tesmiyeleri oni unutdurmuşdur. Ba'zı tarihlerde Urfa, Edesa'dan galat olarak Edes, Urfa'dan galat olmak üzre Rafya deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkarulmasunki; Urfa'nın en eski adı Uru'l-Keldânin veyahud Ur'dur. Hatta Tevrat'da Uru'l-Keldânin ve İncil'de Ur nâmıyla mezkurdur. Ve Ya'kubiye mezhebinin mahal-ı zuhuridir. Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silifkelulerin eczây-ı hanedanından ba'zılarına ve muahharen Bakâr denilen hükümdârâne makarr-ı hükümet ve sonra Romalu'lara merkez-i eyalet olmuşidi. Romalu'lar zamanında Urfa'da bir çok silah kârhâneleri depoları var idi. Urfa giderek

SAYFA 212

Sâsânilerin ve Hazret-i Ömer Efendimizin (radyallahu anhu) zaman-ı hilâfetlerinde Arab'ların sonra Selçuki'lerin, Ehl-i Salib'in ve muahharan Türk'lerin, İrani'lerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde idâre-i âdile-i Osmaniyye'ye intikâl eyledi.

Urfa kazasına tabi Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harabezarı bulunur. İşbu harabe mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Lut'un pederi Haran birlikde hicr et eylemiş olduğundan Harran denmişdir.

İşbu Harran evvelleri Sabii'lerin ya'ni yıldızlara perestiş eden Babillu'lerin bilâd-ı meşhuresinden olub derununda Hermes namına bir heykel ve diğer heykelleri vardı. Mamafih işbu Harran'da birer tepe ve onun üzerinde Sabii'lere mahsus bir ma'bed mevcud idi. Bu tepeye Tel İbrahim itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivâyete nazaran Hoşeng Şah'ın benâmı olmak üzre bir kal'a harabesi olduği mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus vesâir isimlerle üç nehir çıkub Fırat'a karuşurlar.

SURUC KAZASI

Urfa'nın şark cihetindedir. Ve Urfa'nın14 ve Haleb'in 38 sa'at bu'd mesâfesindedir. Ve merkezi Suruc karyesidir. Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş ise de Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkurede Arslan Taş karyesinde dört arşun tulunda ve iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

SAYFA 213

Suruc'un arazisi münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur. Kaza-i mezkurde kilim ve halı ve seccâde ve aşiret işi kıl çadır nesc olunur.

RUMKAL'A KAZASI

Urfa'nm garb-ı şimali cihetinde ve Urfa'ya 18 ve Haleb'e 38 sa'at mesafededir. Merkezi Halfeti kasabası olub, 1485 nüfusi cemi ve Fırat kıyısında vakidir. Kaza-i mezkurede Altun Taş ve Rum Kal'a nâmlarıyla iki atik kal'a olub işbu Rum Kal'a ala rivayetin zaman-ı kadimede Efemya nâmıyla mezkur idi. Bu kazada her nev'i hububat ve esmar ve külliyetlu fıstık hasıl olur ve Karadağ ile Merzeman dağında cesim ormanlar olduği misillü Karasu ve Merzeman nâmlarında iki nehir olub Fırat'a karışıyorlar.

BİRECİK KAZASI

Birecik kazası Urfa'nm garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18 ve Haleb'e yirmisekiz sa'at bu'd mesâfede olduği halde Fırat kenarında vaki ve zükur ve ünas 8614 nüfusi , 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 1 redif deboyi, 12 cami', 12 mescid, 4 kilisa, 6 hamam, 522 dükkan, 5 furun, 1 sabunhane, 3 ma'sara, 1162 haneyi cemidir. Birecik pek kadim olub Romalular zamanında Bi're ve Bi'retü'l-Fırat namlarıyla mesturdur. 1048 tarihinda Sultan Murâd Rabi' Hazretlerinin Bağdad seferine teşrifleri esnasında Birecik'de ikisi yirmibeşer üçi

SAYFA 214

sekizer kıyye kelle atar beş kıt'a musanna' top ile mühimmat nakli içün 800 pare merakib-i nehriye yapılmış ve nehren savb-ı maksuda gönderilmiş idi.

Birecik'in altı sa'at bu'dunda Romalu'larca ismi Hirepolis ve Asuri'lerce adı Kargamış olan Cerablus belde-i kadime ve meşhuresinin harabesi vardır. Ve işbu harabenin her tarafında Hiyeroglif yazıları görilür. Vaktiyle bu şehirde bir ma'bet ve anın içinde eski Sürya'nilerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i alem idi.

Yine Birecik dahilinde ve bir sa'at mesâfede Belkıs şehrinin harabesi bulunur. Bu Belkıs'ın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunurki burası dahi Dabık gibi iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem müluk-i Sâsâni'den Şapur Sâni ile Roma imparatoru ikinci Fosnasi beyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrâhim paşa ile asakir-i Osmaniyye arasında vukubulan muharebelerdir. Nizib kasabası 2179 nüfusi havidir.

SAYFA 215

Vilâyetin evliye-i mülhikasıyla her liva'da ki kazaların ve müdürliklerin mikdar ve sınıfını beher kazayı teşkil eden kurânın adedini mübeyyin cedveldir.

	Esami-i Kaza	Sınıfı	Aded-i Müdüriyet	Aded-i Kura	Aded-i Mahallat
	Nefs-i Haleb	-	-	228	110
	Kilis	1	2	469	33
	Ayntab	1	-	117	70
Birinci Sınıfdan Haleb Sancağı Mülhakatı	Antakya	1	1	172	40
	Harim	2	2	144	50
	Edleb	2	1	34	4
	Cisr-i Şuğur	2	-	75	-
	Maarra	3	1	110	2
	Bâb	3	1	174	2
	Bilân	3	5	47	5
	Menbec	3	5	232	3
	Rakka	3	5	38	2
	Yekun		10	2147	
	Nefs-i Maraş	-	-	99	39
	Elbistan	3	1	135	5
	Andırın	3	1	82	-
İkinci sınıfdan Maraş Sancağı	Zeytun	2	1	27	4
	Pazarcık	3	-	76	-
	Yekun	5	-	419	48
	Nefs-i Urfa	-	-	294	59
	Birecik	3	5	129	5
	Rumkal'a	3	5	123	2
Urfa Sancağı	Suruc	3	5	261	1
	Yekun	-	-	846	66
	Cem'an Yekun	-	11	3397	293

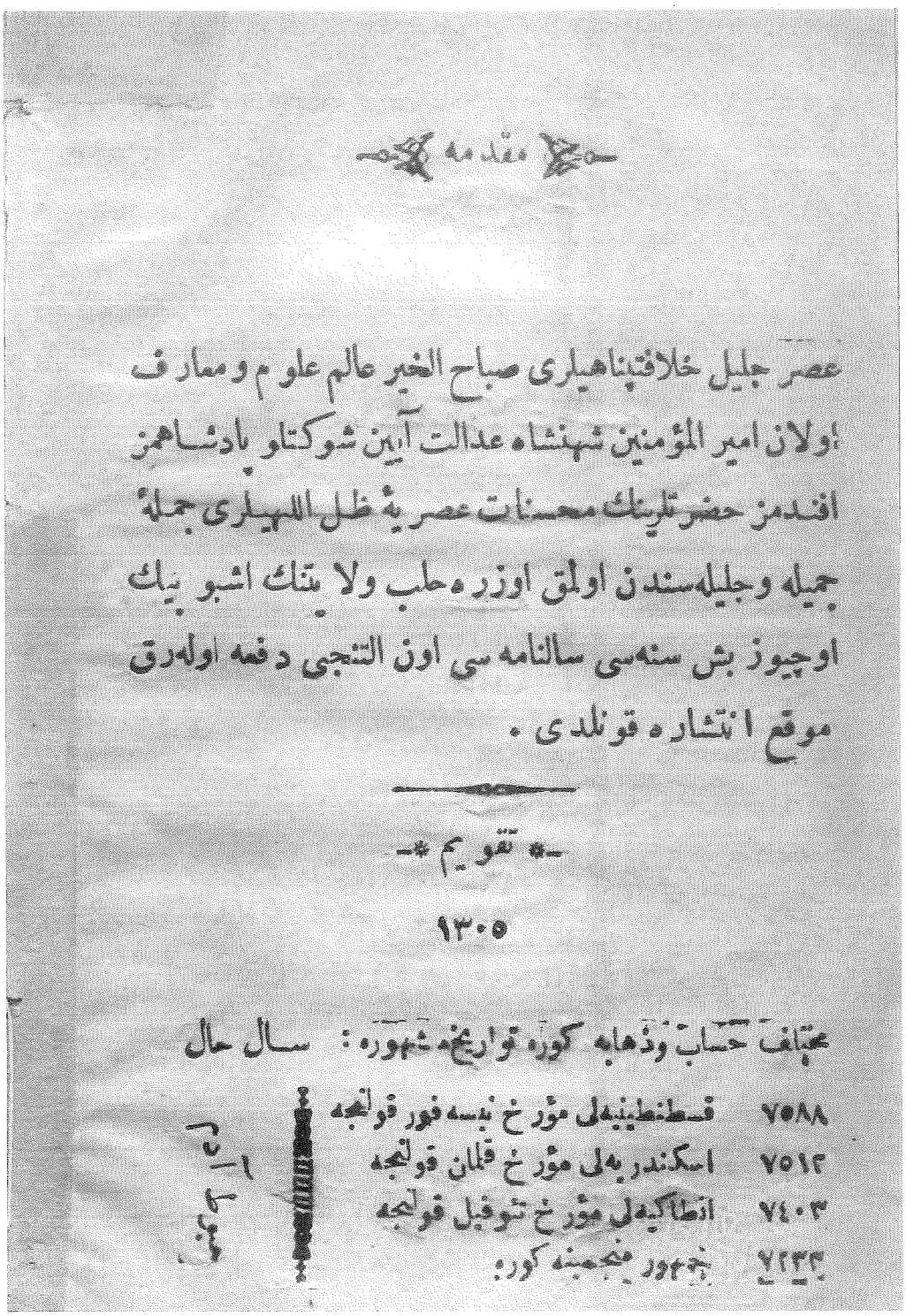

مقدمه

عصر جليل خلافتپناهيلرى صباح الخير عالم علوم و معارف
اولان امير المؤمنين شهنشاه عدالت آيين شوكتلو پادشاهمز
افندمز حضرتلرينك محسنات عصريهٔ ظل اللهيلرى جملهٔ
جميله وجليلهسندن اولمق اوزره حلب ولايتنك اشبو بيك
اوچيوز بش سنهسى سالنامه سى اون التنجى دفعه اولهرق
موقع انتشاره قونلدى .

تقويم

١٣٠٥

مختلف حساب وذهابه كوره تواريخ مشهوره : سال حال

٧٥٨٨ قسطنطينيهلى مؤرخ نبسه فور قولنجه
٧٥١٢ اسكندريهلى مؤرخ قلمان قولنجه
٧٤٠٣ انطاكيهلى مؤرخ تئوفيل قولنجه
٧٢٣٣ جمهور مسيحيسنه كوره

MUKADDİME

Asr-ı celîl-i hilâfet-penâhîleri sabahu'l- hayr-âlem-i ulûm ve maârif olan emîru'l-mü'minîn şehinşâh-ı adâlet-âyin şevketlü pâdişahımız efendimiz hazretlerinin muhsenât-ı asriye-i zıllullahileri cümle-i cemîle ve celilesinden olmak üzere Haleb Vilayeti'nin işbu bin üçyüz beş senesi sâlnamesi onaltıncı def'a olarak mevki'-i intişâra konuldu.

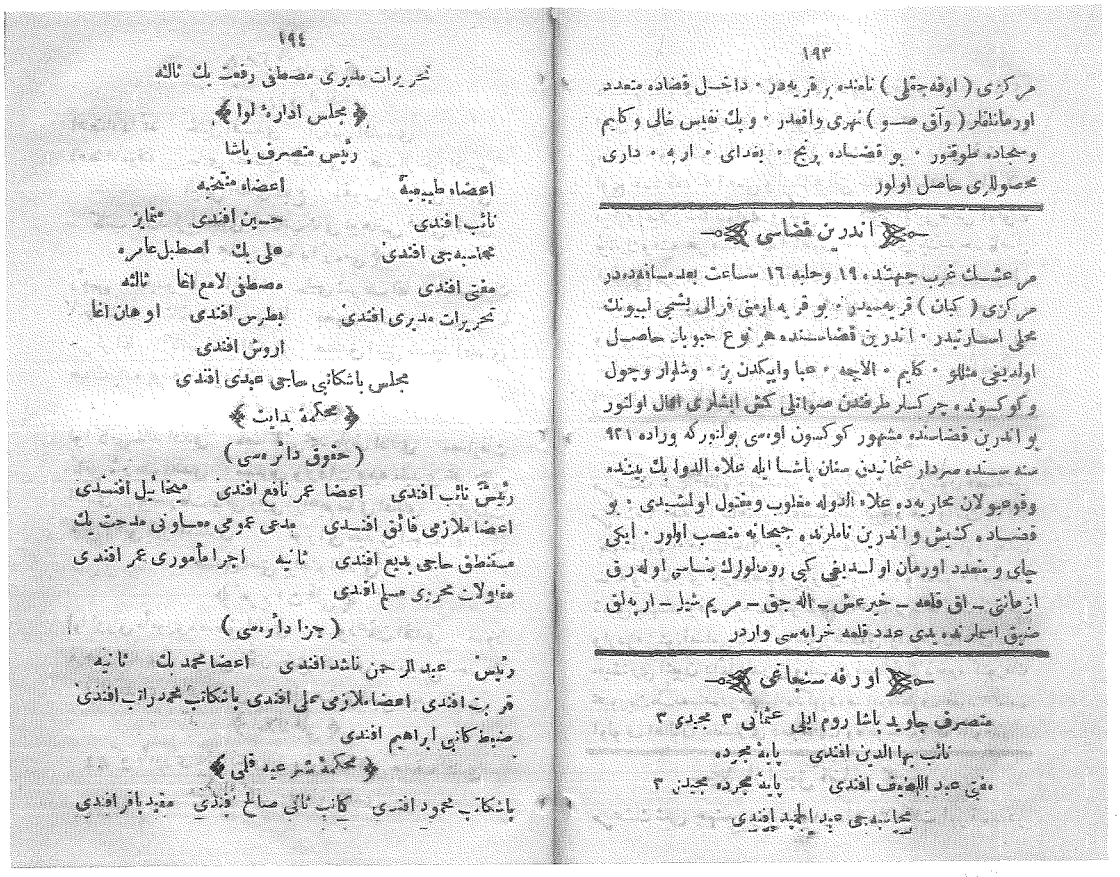

١٩٣

مركزى (اوفه‌جقلى) نامنده بر قريه‌در . داخل قضاده متعدد اورمانلقلر (وآق صو) نهرى واقعدر . و بك نفيس خالى وكليم وسجاده طوقنور . بو قضاده پرنج . بغداى . اربه . دارى محصوللرى حاصل اولور

اندرين قضاسى

مرعشك غرب جهتنده ١٩ وحلبه ١٦ ساعت بعد مسافه‌ده‌در مركزى (كبان) قريه‌سيدر . بو قريه ارمنى فرالى يشجى ليبونك محلى اسارتيدر . اندرين قضاسنده هر نوع حبوبات حاصل اولديغى مثللو . كليم . الاچه . عبا وايپكدن بز . وشلوار وچول وكوكسونده چركسلر طرفندن صواتلى كش ايشلرى اعمال اولنور بو اندرين قضاسنده مشهور كوكسون اوه‌سى بولنور كه بوراده ٩٢١ سنه‌سنده سردار عثمانيدن سنان پاشا ايله علاء الدوله بك بيننده وقوعبولان محاربه‌ده علاء الدوله مغلوب ومقتول اولمشيدى . بو قضاده كشيش و اندرين ناملرنده جيحانه منصب اولور . ايكى چاى و متعدد اورمان اولديغى كبى رومالولرك بناسى اوله‌رق ازمانتى ـ اق قلعه ـ خيرعش ـ اله جق ـ مريم شيل ـ اربه‌لق ضيق اسملرنده يدى عدد قلعه خرابه‌سى واردر

اورفه سنجاغى

متصرف جاويد پاشا روم ايلى عثمانى ٣ مجيدى ٣
نائب بها الدين افندى پايهٔ مجرده
مفتى عبد اللطيف افندى پايهٔ مجرده مجيدى ٣
محاسبه‌جى عبد الحميد افندى

١٩٤

تحريرات مديرى مصطفى رفعت بك ثالثه

مجلس ادارهٔ لوا

رئيس متصرف پاشا

اعضاء طبيعيه	اعضاء منتخبه
نائب افندى	حسين افندى متمايز
محاسبه‌جى افندى	على بك اصطبل عامره
مفتى افندى	مصطفى لامع اغا ثالثه
تحريرات مديرى افندى	بطرس افندى اوهان اغا
	اروش افندى

مجلس باشكاتبى حاجى عبدى افندى

محكمهٔ بدايت

(حقوق دائره‌سى)

رئيس نائب افندى اعضا عمر نافع افندى ميخائيل افندى اعضا ملازمى فائق افندى مدعى عمومى معاونى مدحت بك مستنطق حاجى بديع افندى ثانيه اجرا مأمورى عمر افندى مقاولات محررى مسلم افندى

(جزا دائره‌سى)

رئيس عبد الرحمن ناشد افندى اعضا محمد بك ثانيه قربت افندى اعضا ملازمى على افندى باشكاتب محمد راتب افندى ضبط كاتبى ابراهيم افندى

محكمهٔ شرعيه قلمى

باشكاتب محمود افندى كاتب ثانى صالح افندى مقيد باقر افندى

SAYFA 193
URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Cavid Paşa Rumeli Osmani 3 Mecidi 3
Naib Bahaeddin Efendi Pâye-i Mücerred'
Müftü Abdullatif Efendi Pâye-i Mücerred mecidi 3
Muhasebeci Abdulhamid Efendi

SAYFA 194

Tahrirat Müdüri Mustafa Rıf'at Bey Salise

Meclis-i İdâre-i Liva

Reis Muatasarrıf Paşa

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Efendi	Hüseyin Efendi Mütemayiz
Muhasebeci Efendi	Ali Bey Estabil-i Amire
Müftü Efendi	Mustafa Lami' Ağa Salise
Tahrirat Müdüri Efendi	Betros Efendi
	Ohan Ağa
	Aruş Efendi

Meclis Başkâtibi Hacı Abdi Efendi

Mahkeme-i Bidâyet

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi
A'za Nafi Ömer Efendi
A'za Mihail Efendi
A'za Mülazımı Faik Efendi
Müdde-i Umumi Mu'avini Midhad Bey
Müstantık Hacı Bedi Efendi saniye
İcra Me'muru Ömer Efendi
Mukavelat Muharriri Müslim Efendi

Ceza Dairesi

Reis Abdurrahman Naşid Efendi
A'za Muhammed Bey Saniye
A'za Karabet Efendi
A'za Mülazımı Memli Efendi
Başkâtib Muhammed Ratıb Efendi
Zabıt Katibi İbrahim Efendi

Mahkeme-i Şer'iyye Kalemi

Başkatib Mahmud Efendi
Katib-i Sânî Salih Efendi
Mukayyid Bakır Efendi

SAYFA 195

Mahkeme-i Ticaret

A'za-i Daime Halil Efendi
A'za-i Muvakkate Hacı Mustafa Efendi
İlyas Efendi
Katib-i Evvel Zekeriya Efendi
Aruş Efendi
Abdurrahman Efendi
Debbağ Ağob Efendi
Katib-i Sânî Ohanus Fehmi Efendi

Meclis-i Belediye Dairesi

Reis Haydar Ağa

A'za Hacı Şerif Ağa, Es'ad Bey, Ahmed Bey salise, Kadir Ağa, Ya'kub Efendi, Haçer ağa, Merker Ağa, Katib Ahmed Efendi, Sanduk Emini Sa'id Efendi, Tabib-i Belde Yusuf Asud Efendi.

Muhasebe Kalemi

Livâ Katibi Halid Efendi
Kaza Katibi Muhammed Arif Efendi,
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Mesarifat Katibi Refiki İbrahim Haki Efendi
Varidat Katibi Refiki Yaver Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Sanduk Emini İbrahim Efendi
Mesraf Varidat-ı Yevmiye Mukayyidi Muhammed Hilmi Efendi,

Ticaret Kalemi

Livâ Evrak Me'muru Mustafa Efendi
Müsevvid Osman Efendi
Müsevvid Ferhâd Efendi
Mübeyyiz Osman Refik Efendi
Mübeyyiz Ahmed Bey
Eytam Müdüri Halid Efendi müsafi
Sanduk Emini Haydar Efendi.

Emlâk Kalemi

Vergi Me'muru Bekir Efendi
Vukuat Katibi Yusuf Efendi,
Senedât Katibi Mustafa Efendi

SAYFA 196

Defter-i Hakani Kalemi

Me'mur Hüseyin Efendi, Katib Hakkı Efendi , Merkez Tapu Katibi Bekir Kâmil Efendi, Yoklama Katibi Mahmud Efendi

Telgraf ve Posta Me'murları

Müdir Mehrî Efendi — Muahbere Me'muru Mustafa Efendi

Nüfus İdaresi

Müdür Halil Efendi — Mukayyidi Yahya Efendi

Reji İdaresi

Müdür ..... Efendi — Katib Reşid Efendi

Divan-ı Umumiye İdaresi

Me'mur Fehmi Efendi — Katib Muhammed Efendi

Livâ Jandarma Dairesi

Binbaşı Hasan Tahsin Bey — Tabur Katibi Hafız Ahmed Efendi

Piyade Yüzbaşısı Necib Efendi

Birecik Kazası

Kaymakam Ahmed Bey Mütemayiz

Naib Ali Rıza Efendi

Müftü Şeyh Müslim Efendi

Mal Müdüri Mustafa Sami Efendi

Tahrirat Katibi İbrahim Efendi

Meclis İdaresi

Reis Kaymakam Bey

A'za Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdüri Efendi, Tahrirat Katibi Efendi, Necib Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Karabet Efendi, Haçer Efendi.

SAYFA 197

Mahkeme-i Bidâyet

Reîs Naib Efendi A'za Münib Efendi, Karabet Efendi

Başkâtib Sa'id Efendi Müstantık Muavini Hacı Haydar Efendi

Katib-i Sânî Nurî Efendi

Belediye Meclisi

Reis Zekeriya Efendi, A'za Muhammed Ağa, Sadeddin Ağa, Selim Efendi, Şeyh Müslim Efendi, Ohanes Efendi, Barsum Ağa, Katib Rıza Bey, Sanduk Emini Ahmed Efendi.

Ba'zı Me'murin

Maa Tahrir Vergi Katibi Ali Efendi
Nüfus Me'muru İbrahim Efendi
Tabur Katibi Bekir Sıdkı Efendi
Mukayyidi Rıza Efendi
Sanduk Emini Corci Efendi

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Şevket Efendi
Naib Mahmud Salih Efendi
Müftü Hacı Bakır Efendi
Mal Müdüri Abdulvahab Efendi
Tahrirat Katibi Abdullah Efendi

Meclis İdaresi

Reis Kaymakam Efendi , A'za Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdüri Efendi, Tahrirat Katibi Efendi, Muhammed Efendi, Şa'kir Efendi, Görek Efendi, Serkis Efendi.

Mahkeme-i Bidayet

Reis Naib Efendi, Aza Hulusi Efendi, Kirkor Efendi,

SAYFA 198

Başkatib Rıf'at Efendi, Müstantık Mu'avini Efendi, Katib-i Sânî Es'ad Efendi

Belediye Meclisi

Reis Mustafa Bey, A'za Ahmed Ağa, Abdulkadir Efendi, Müslim Ağa, Muhammed Salih Ağa, Katib Midhad Efendi

Ba'zı Me'murin

Vergi Katibi Salih Efendi
Nüfus Me'muru Muhammed Bakır Efendi
Jandarma Süvari Yüzbaşısı Hacı Ömer Ağa
Jandarma Süvari Yüzbaşısı Mustafa Ağa

Suruc Kazası

Kaymakam İbrahim Efendi
Naib Mahmud Efendi
Müftü Osman Efendi
Mal Müdüri Yasin Efendi
Tahrirat Katibi Halil Efendi

Meclis İdâresi

Reis Kaymakam Efendi, A'za Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdüri Efendi, Tahrirat Katibi Efendi, Süleyman Efendi, Muhammed Bakır Efendi, Bozan Efendi, Mustafa Ağa

Mahkeme-i Bidâyet

Reis Naib Efendi, A'za Şeyh Müslim Efendi, Reşid Efendi, Katib Faik Efendi, Müstantık Müavini Halil Efendi, Katib-i Sânî Salih Efendi

SAYFA 199

Ba'zı Me'murin

Vergi Katibi Hüsameddin Efendi — Nüfus Me'muru Ahmed Efendi

Tapu Katibi Mevlûd Efendi — Sanduk Emini Müslim Efendi

Jandarma Piyade Mülâzım-ı Evveli Süleyman Ağa

Jandarma Süvari Mülâzım-ı Evveli Muhammed Ağa

Livâ'ya Dair Ma'lumat

Urfa sancağı Vilayetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at uzaklığındadır. Urfa sancağı şarken ve şimalen Ma'muratü'l-Aziz vilayetiyle cenuben Zor sancağı ile ğarben Haleb sancağı ile muhatdır. Ve Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc namlarında dört kazayı havidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesâir envâ hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşlahlık beyaz şal, aba ğayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallık her nevi avani, sehtiyan kösele i'mâl olunur.

Urfa şehri iki küçük dağın ortasındadır. Urfa'da sülusanı İslam olmak üzre zükur ve ünas 30.000 nüfusi, 1 Hükümet konağı, 1 Redif deboyi, 1 kal'a, 31 cami', 21 mescid,4 kilisa, 14 hamam, 1899 dükan, 4 mağaza, 1 bedesten, 11 han, 41 furun, 221 kumaş destgahı, 2 dabağhane, 55 kahvehane, 5 meyhane, 12 boyahane, 2 lokanta 6 kütübhane vardır. Urfa şehrinin ebniyesi kargir olarak derununda makam-ı İbrahim Aleyhisselâm olan cami-i Kebir vardır. Urfa şehrinde Ayn Zeliha

SAYFA 200

ve Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebean idüb derun-i şehir ile şehrin cenub cihetinde Berke-i İbrahim denilen küçük göle akarlar. Halilü'r-Rahman suyunun Süryanice ismi Demsan, Yunanice Segirtus'dır. Bozabad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'a'nın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrud'un Hazret-i İbrahim'i ateşe atmak içün yapdığı yekdiğerinden tahminen on adım fasılalı iki adet mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır. Meşâhir-i şuaradan Urfalı Nâbî merhum 1089 tarihinde Tuhfetü'l-Harameyn nâmıyla te'lif eylediği eserinde diyor ki, Urfa kenarında Hazret-i İbrahim'in kadem nihâde-i alem-i vucud oldukları mağara mevcud ve Mevlid-i Halil namıyla ma'rufdur. Mevlid-i Halil'in nâm-ı kadimi " Kusa"dır. Eski zamanda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan Şemsi takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb ibadet ederlerdi. Bir de bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri Hazret-i Sâre müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. Merhum muma ileyhi Berke-i İbrahim'i ta'rif eylediği sırada berkenin etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa "hakksetr" iderek buni ise orasının ateşged-i Nemrûd olduğuna delil gösteriyor.

Urfa'nın tarihi-müerrihinden bir takımı Urfa'nın milâddan iki bin sene evvel Bâbil padişahı Ramis ya'ni Nemrud canibinden ve ba'zılarıda miladdan 400 yıl mukaddem Silifkeluler tarafından binâ edildiğini zabt ve tahrir eylemişlerse de Urfa'nın Hazret-i İbrahim zamanında mevcud ve kütub-i mukaddese de mezkur olmasına göre binası pek eski olduği

SAYFA 201

derkârdir. Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hâl-i ma'muriyeti olub ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir. Urfa birinci hâl-ı ma'muriyetinde ve Hiristiyanlar zamanında bir cesim manastır ile ve 300 deyr varidi. Mezkur manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i Mesih'in vech-i mübâreklerini silübde suret-i saadetlerinin münakıs olduği mendil mevcud olub, mezkur mendili Halife Müttaki Billah 331 sene-i hicriyesinde İstanbul imparatoruna bilirsâl mukabilinde külliyetlu üseray-ı İslamiye istihlas eylemişdir.

Urfa'ya Silifkeluler tarafmdan vatan-ı aslileri olan Mâkedonyanın merkezi İdasya'ya (İdasya Selânik vilayetinde şimdi Vudine denilen kasabadır) müşabehetinden kinâye olarak Edassa ve bir aralık çeşme ma'nasına olan Kaliraha namı verilmişdir. Reha namı bunun muhaffifi Urfa nâmıda Reha'nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silufkelulerden mukaddem Antakya dahi denmiş ise de muahharan Edesa ve Kalirha tesmiyeleri oni unutdurmuşdur. Ba'zı tarihlerde Urfa, Edesa'dan galat olarak Edes, Urfa'dan galat olmak üzre Rafya deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkarulmasunki; Urfa'nın en eski adı Uru'l-Keldânin veyahud Ur'dur. Hatta Tevrat'da Uru'l-Keldânin ve İncil'de Ur nâmıyla mezkurdur. Ve Ya'kubiye mezhebinin mahal-ı zuhuridir. Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silifkelulerin eczây-ı hanedanından ba'zılarına ve muahharen Bakar denilen hükümdârâne makarr-ı hükümet ve sonra Romalu'lara merkez-i eyalet olmuşidi. Romalu'lar zamanında Urfa'da bir çok silah kârhâneleri depoları var idi. Urfa giderek

SAYFA 202

Sâsânilerin ve Hazret-i Ömer Efendimizin (radyallahu anhu) zaman-ı hilâfetlerinde Arab'ların sonra Selçuki'lerin, Ehl-i Salib'in ve muahharan Türk'lerin, İrani'lerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde idâre-i âdile-i Osmaniyye'ye intikâl eyledi.

Urfa kazasına tabi Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harabezarı bulunur. İşbu harabe mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Lut'un pederi Haran birlikde hicret eylemiş olduğundan Harran denmişdir.

İşbu Harran evvelleri Sabii'lerin ya'ni yıldızlara perestiş eden Babillu'lerin bilâd-ı meşhuresinden olub derununda Hermes namına bir heykel ve diğer heykelleri vardı. Mamafih işbu Harran'da birer tepe ve onun üzerinde Sabii'lere mahsus bir ma'bed mevcud idi. Bu tepeye Tel İbrahim itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivâyete nazaran Hoşeng Şah'ın benâmı olmak üzre bir kal'a harabesi olduği mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus vesâir isimleriyle üç nehir çıkub Fırat'a kavuşurlar.

BİRECİK KAZASI

Birecik kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18 ve Haleb'e yirmisekiz sa'at bu'd mesâfede olduği halde Fırat kenarında vaki ve zükur ve ünas 8614 nüfusi , 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 1 redif debosi, 12 cami', 12 mescid, 4 kilisa, 6 hamam, 522 dükkan, 5 furun, 1 sabunhane, 3 ma'sara, 1162 haneyi cemidir. Birecik pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma

SAYFA 203

namıyla mezkur idi. Ba'zı kütub-i tarihiyede Bi're ve Bi'retü'l-Fırat namlarıyla mesturdur. 1408 tarihinda Sultan Murâd Rabi' Hazretlerinin Bağdad seferine teşrifleri esnasında Birecik'de ikisi yirmibeşer üçi sekizer kıyye kelle atar beş kıta'a musanna' top ile mühimmat nakli içün 800 pare merâkib-i nehriye yapılmış ve nehren savb-ı maksuda gönderilmiş idi.

Birecik'in altı sa'at bu'dunda Romalu'larca ismi Hirepolis ve Asuri'lerce adı Kargamış olan Cerablus belde-i kadime ve meşhuresinin harabesi vardır. Ve işbu harabenin her tarafında Hiyeroglif yazıları görilür. Vaktiyle bu şehirde bir ma'bet ve anın içinde eski Suriyeli'lerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i alem idi.

Yine Birecik dahilinde ve bir sa'at mesâfede Belkıs şehrinin harabesi bulunur. Bu Belkıs'ın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunurki burası dahi Dabık gibi iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem müluk-i Sâsâniye'den Şapur Sâni ile Roma imparatoru ikinci Fosnasi beyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrâhim paşa ile asakir-i Osmaniyye arasında vukubulan muharebelerdir. Nizib kasabası 2179 nüfusi havidir.

RUMKAL'A KAZASI

Urfa'nın garb-ı şimali cihetinde ve Urfa'ya 18 ve Haleb'e 38 sa'at mesafededir. Merkezi Halfeti kasabası olub, 1485 nüfusi

SAYFA 204

cemi ve Fırat kıyısında vakidir. Kaza-i mezkurede Altun Taş ve Rum Kal'a nâmlarıyla iki atik kal'a olub işbu Rum Kal'a ala rivayetin zaman-ı kadimede Efemya nâmıyla mezkur idi. Bu kazada her nev'i hububat ve esmar ve külliyetlu fıstık hasıl olur ve Karadağ ile Merzeman dağında cesim ormanlar olduği misillü Karasu ve Merzeman nâmlarında iki nehir olub Fırat'a karışıyorlar.

SURUC KAZASI

Urfa'nın şark cihetindedir. Ve Urfa'nın14 ve Haleb'in 32 sa'at bu'd mesâfesindedir. Ve merkezi Suruc karyesidir. Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş ise de Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkurede Arslan Taş karyesinde dört arşun tulunda ve iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

Suruc'un arazisi münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur. Kaza-i mezkurde kilim ve halı ve seccâde ve aşiret işi kıl çadır nesc olunur.

« ۲ »

مقدمه

« عصر جایل خلافتپناهیلری صباح الخیر عالم علوم ومعارف اولان »
« امیر المؤمنین شهنشاه عدالت آیین شوکتلو پادشاهمز افندمز »
« حضرتلرینك محسنات عصریهٔ ظل اللهیلری جملهٔ جمیله وجلیلهسندن »
« اولمق اوزره حلب ولایتنك اشبو بیك اوچیوز سکز سنه سی »
« سالنامهسی اون طقوزنجی دفعه اولهرق موقع انتشاره قونلدی »

MUKADDİME

Asr-ı celîl-i hilâfet-penâhîleri sabahu'l- hayr-âlem-i ulûm ve maârif olan emîru'l-mü'minîn şehinşâh-ı adâlet-âyin şevketlü pâdişahımız efendimiz hazretlerinin muhsenât-ı asriye-i zıllullahileri cümle-i cemîle ve celilesinden olmak üzere Haleb Vilayeti'nin işbu bin üçyüz sekiz senesi sâlnamesi on dokuzuncu def'a olarak mevki'-i intişâra konuldu.

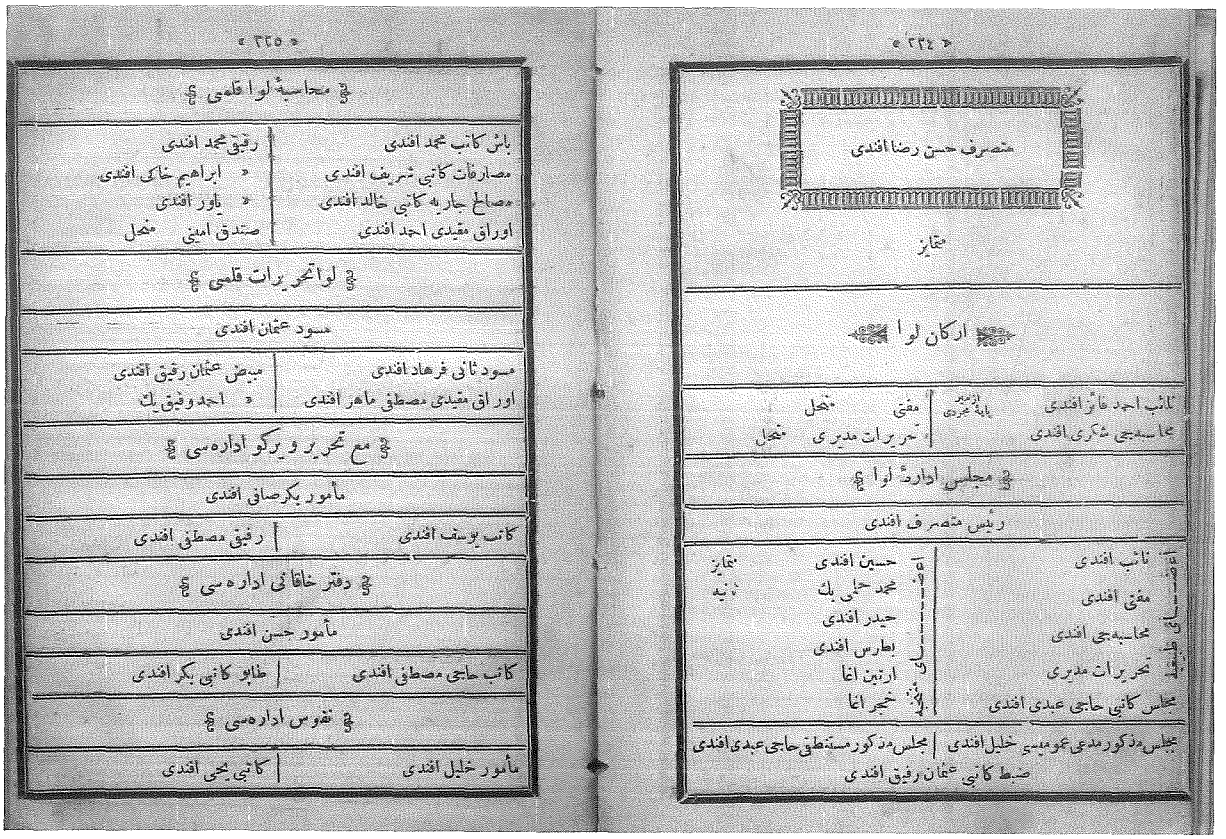

SAYFA 324

Mutasarrıf Hasan Rıza Efendi

Mütemayiz

Erkan-ı Liva

Naib Ahmed Faiz Efendi İzmir Paye Mücerredî

Müftü Münhal

Muhasebeci Şükrü Efendi

Tahrirat Müdürü Münhal

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Efendi

Müftü Efendi

Muhasebeci Efendi

Tahrirat Müdürü

A'za-yı Müntehabe

Hüseyin Efendi mütemayiz

Mahmud Hilmi Bey saniye

Hıdır Efendi

Batris Efendi

Artin Ağa

Haçer Ağa

Meclis Katibi Abdî Efendi

Meclis Mezkur Mudde-i Umumisi Halil Efendi

Meclis Mezkur Müstantıkı Hacı Abdi Efendi

Zabit Katibi Osman Refik Efendi

SAYFA 325

Muhasebe-i Liva Kalemi

Başkatib Muhammed Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Halid Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Refiki Muhammed Efendi
Refiki İbrahim Efendi
Refiki Yaver Efendi
Sanduk Emini münhal

Liva Tahrirat Kalemi

Müsevvid Osman Efendi
Müsevvid-i Sanî Ferhâd Efendi
Mübeyyiz Osman Refik Efendi
Mübeyyiz Ahmed Faik Bey

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Memur Bekir Sakî Efendi
Katib Yusuf Efendi
Refiki Mustafa Efendi

Defter-i Hakani İdaresi

Memur Hasan Efendi
Katib Hacı Mustafa Efendi
Tapu Katibi Bekir Efendi

Nüfus İdaresi

Memur Halil Efendi
Katibi Yahya Efendi

SAYFA 326

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Mihri Efendi
Memur Abdulmecid Efendi
Şakird Karabet Efendi

Evkaf İdaresi

Müdür Hasan Bedri Efendi
Katib Muhammed Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Münhal
A'za Evkaf Müdürü Efendi
A'za Ulemadan Halid Efendi
A'za Hacı Ramazan Efendi
A'za Halil Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Haydar Efendi
A'za Ahmed Bey salise
A'za Şerif Ağa
A'za Es'ad Bey
Tabib Kostaki Efendi salise
A'za Aruş Efendi
A'za İlyas Efendi
A'za Markar Ağa
Katib Hafız Ahmed Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Es'ad Bey — A'za Hacı Bakır Ağa
Memur Haydar Efendi — A'za İlyas Efendi

SAYFA 327

Duyun-u Umumiye İdaresi

Memur Muhammed Fehim Efendi — Katib Ahmed Lütfi Efendi

Reji İdaresi

Müdür Rasih Efendi — Muavini Asaf Bey
Muhasebeci ve Sanduk Emini Kamil Efendi — Ambar Memuru Halil Efendi

Daire-i Adliye

Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesi

Reis Nâib Efendi

A'za Ömer Efendi — A'za Mihâil Efendi
A'za Mülazımı Faik Efendi

Ceza Dairesi

Reis Ahmed Nazif Efendi

A'za Muhammed Efendi — A'za Karabet Efendi
A'za Mülazımı Ali Efendi

SAYFA 328

Ticaret Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Hacı Osman Ağa — A'za Hacı Bakır Ağa
A'za İlyas Efendi — A'za Serkis Ağa,
Mudde-i Umumi Muavini Tevfik Bey müderris

Bidayet Kalemi

Başkatib Muhammed Ratıb Efendi

Hukuk Zabıt Katibi İbrahim Efendi — Ceza Zabıt Katibi İmam Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Hamid Samed Efendi — Ceza Zabıt Katibi Veliaddin Efendi
İcra Memurini Ömer Sıddık Efendi — Müstantık Hacı Bedi' Efendi saniye
Mukavalat Muharriri Vekili Muhammed Ratıb Efendi

Mahkeme-i Şer'iyye Kalemi

Başkatib Salih Efendi — Eytam Müdürü Hüseyin Efendi
Katib-i Sani münhal — Mukayyid Bakır Efendi

Ma'arif Şubesi

Reis Hacı Muhammed Tahir Efendi

A'za Halil Hulusi Efendi — A'za Muallim Evvel Halil Efendi

A'za Abbas Faik Efendi — A'za Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi

SAYFA 329

Mekteb-i Rüşdiye

Muallim Evvel Halil Efendi — Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi

Bevvab Muhammed Ağa

Nafi'a Komsiyonu

Reis Hacı Hüsen Ağa

A'za Mühendis Sami Efendi — A'za Jandarma Yüzbaşısı Hacı Ömer Efendi

A'za Halil Efendi — Belediye A'zasından İlyas Efendi

Kirkor Ağa

Hapishane Memuru Ömer Lütfi Efendi — Muavini Abdurrahman Efendi

Kura 394

SAYFA 330

Birecik Kazası

Kaymakam Halil Şahab Bey salise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yi Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Muhammed Emin Efendi	Hacı Münib Efendi
Müftü Müslüm Efendi	Hacı Şeyh Bey
Mal Müdürü Harun Efendi	İbrahim Ağa
Tahrirat Katibi Müslüm Efendi	Hoca Ağa

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Muhlis Efendi — A'za Ohanus Ağa

Bidayet Kalemi

Başkatib münhal

Katib-i Sânî Ahmed Tevfik Efendi — Müstantık Muavini Ohanus Efendi

SAYFA 231

Mal Kalemi

Mal Müdürü Harun Efendi — Muavini Ali Rıza Efendi

Refiki Osman Efendi — Sanduk Emini Corci Efendi

Nüfus Memuru Hacı İbrahim Efendi — Katibi Cemil Efendi

Mekteb-i Rüşdiye-i Mülki

Muallim-i Evvel Mahmud Lam'i Efendi İzmir Payesi

Rik'a Muallimi Hafız Mustafa Efendi — Muallim-i Sânî Hacı Sadık Efendi

Bevvab Hacı Muhammed Ağa

Tapu Katibi Bekir Sıdkı Efendi — Duyun-u Umumiye Memuru Artin Efendi

Telgraf Memuru Mümtaz Efendi — Reji Memuru Şükrü Efendi

Muhasebeci Emiri Efendi — Nizip Memuru Salih Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Şakir Efendi

A'za Sadeddin Efendi — A'za Şeyh Müslim Efendi

A'za Mustafa Ağa — A'za Nersis Ağa

A'za Artin Ağa — A'za Karabet Ağa

Katib Rıza Bey — Sanduk Emini Nuh Efendi

Kura

129

SAYFA 232

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Muhammed Hamdi Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

A'za-yı Tabi'i

Naib Muhammed Salih Efendi

Müftü Hacı Bakır Efendi

Mal Müdürü Salih Efendi

Tahrirat Katibi Halil Efendi

A'za-yı Müntehabe

Mustafa Sırrı Bek

Muhammed Salih Ağa

Keyvan Ağa

Keyvan Hatbeceyan Ağa

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Hacı Hamza Efendi — A'za Serkis Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib Mahmud Efendi

Katib-ı Sânî Eshed Muhlis Efendi — Mukâvelât Muharriri Müslim Efendi

Mustantık Muavini Sakî Efendi — Mahkeme-i Şer'iyye Başkatibi Hafız Efendi

SAYFA 233

Mal Kalemi

Mal Müdürü Salih Efendi
Refiki Cafer Efendi
Muavini Reşid Efendi
Sanduk Emini Hafız Efendi

Nüfus Memuru Muhammed Bakır Efendi
Katibi Halil Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Sânî Abdülkadir Efendi
Rik'a Muallimi İsmail Yaver Efendi
Bevvab Şeyh Yazur Efendi

Zira'at Bank Şube Katibi Şefik Efendi
Reji Memuru Halef Efendi
Tapu Katibi münhal

Meclis-i Belediye

Reis Hacı Tahir Efendi

A'za Müslim Ağa
A'za Ahmed Ağa
A'za Mahmud Ağa
A'za Muhammed Ağa
Tabib Hasan Bey
Katib Mahmud Efendi

Kura
162

SAYFA 234

Suruc Kazası

Kaymakam Osman Azmi Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye
Naib Abdülkadir Efendi
Müftü Osman Efendi
Mal Müdürü Abdullah Efendi
Tahrirat Katibi Derviş Efendi

A'za-yı Müntehabe
Hacı Ata Efendi
Ali Gözi Efendi
Osman Ağa
Mahmud Nedim Ağa

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Darendeli Ahmed Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib Said Efendi

Mustantık Muavini Halil Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdürü Abdullah Efendi

Muavini Reşid Efendi

Refiki Reşid Efendi

Sanduk Emini Corci Efendi

SAYFA 235

Nüfus Müdürü Ahmed Efendi

Tapu Katibi Mevlud Efendi

Reji Memuru Bektaş Ağa

Katibi Muhammed Galib Efendi

Kura

261

SAYFA 236

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa sancağı vilayetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 saat bu'dundadır.Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc namlarında dört kazayı havidir.

URFA

Urfa kazası 52 mahalleden ibaretdir. Ve nevahi-i mülhikası Dügerler, Harran, Türkman Culabı, Çaykapu, Kabahaydar, Bozabad, Oyumağaç namlarında yedi nahiyesi ve nevahir-i mezkure 450 karyeyi muhtevidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesair enva hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşlahlık , beyaz şal, aba, gayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallık her nev'i avani, sehtiyân, kösele imal olunur.

Urfa'da 1 hükümet konağı, 1 kal'a, 2 kışla, 3 karakolhane, 3930 hane, 59 cam'i ve mescid, 31 mekteb, 11 medaris ve kütübhane, 4 tekya ve zaviye, 8 kilisa, 1 manastır, 1985 dükkan, 17 fırın, 18 han, 192 bahçe, 1 arsa, 12 boyahane, 10 ma'sara, 1 mevlevihane, 49 degirman, 14 hamam, 6 çeşme ve sebil, 5 meyhane vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kârgirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha ve Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebean idub derun-i şehirden geçerek şehrin cenub cihetinden "Berke-i İbrahim" denilen küçük göle akarlar. Bozabad nahiyesinden

SAYFA 237

zuhur iden "Kehriz Çayı" dahi Urfa'ya cereyan eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'anın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrud'un Hazret-i İbrahim'i ateşe atmak içün yaptığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında Hazret-i İbrahim'in kademnahide-i alem-i vücud oldukları mağara mevcud ve Mevlud-i Halil namıyla ma'rufdur.

Birde bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri Hazret-i Sara müşarün ileyhi orada büyütmüşdür. Berke-i İbrahim'in etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa "hakksetr" zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrud olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanda "Mecusilerin" en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan "Şemsî" takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb ibâdet ederlerdi.

Müerrihinden bir takımı Urfa'nın miladdan 2000 sene evvel Babil padişahı Ramis ya'ni "Nemrud" canibinden ve bazılarıda miladdan 400 yıl mukaddem Silifkelular tarafından bina edildiği zabt ve tahrir eylemişlersede oranın Hazret-i İbrahim zmanında mevcud ve kûtub-i mukaddese de mezkur olmasına göre binası pek eski olduğu derkârdır.

Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal ma'muriyeti olub ahalisinin asılları "Diyârbekir'den" gelmişlerdir. Urfa'da birinci hâl ma'muriyetinde bir cesim manastır ile üçyüz "Deyr" varidi. Mezkur manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i Mesih'in vech-i mübareklerini silübde suret-i saadetlerinin mün'akıs olduği "mendil" mevcud olub "İstanbul İmparatoruna" bilirsâl mukabilinde külliyetlu üserayı İslamiye istihlas eylemişdir.

SAYFA 238

Urfanın Silifkeliler tarafından vatan-ı aslileri olan Makedonyanın merkezi bulunan İdessa (İdessa, Selanik Vilayetinde şimdi "Vudine" denilen kasabadır.) müşabehetinden (kinaye) olan "Edessa" ve bir aralık "çeşme" man'asına olan "Kalirha" namı verilmişdi. "Ruha" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Reha"nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelilerden mukaddem Antakya dahi denmiş ise de muahharan "Edessa" ve "Kalirha" isimleri onu unutturmuşdur. Bazı tarihlerde "Edessa"dan galat olan "Edes", Urfa'dan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkmasınki Urfa'nın eski adı "Uru'l-Keldânin" veyahd "ur"dur. Hatta Tevrat'ta Urul Keldanin ve İncil'de "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Ya'kubiye Mezhebinin mahal-i zuhurudur. Urfa şehri murur-u a'sar ile Silfkelulerin eczay-ı hanedanından ba'zılarına ve muahharen "Bakar" denilen hükümdarına makar-ı hükümet ve sonra Romalılara merkezi-i eyalet olmuşdur.

Romalılar zamanında Urfa'da birçok silah kârhaneleri ve deboları varidi. Urfa giderek Sasaniler'in ve Hazreti Ömer Efendimizin Radyallahu Anha zaman-ı hilafetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve Ehl-i Salih'in ve muahharan Türklerin, İranilerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdare-i Adile-i Osmaniye'ye intikal eyledi. Urfa kazasına tabi Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harebezarı bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut'un pederi Haran birlikde hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir.

İşbu Harran evleri Sabiilerin yani "Nücuma prestiş eden Babillilerin" bilad-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" adında bir heykel ve diğer heykeller varidi. Mamafi işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir mab'edi mevcud idi. Bu tepeye Tel İbrahim itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivayete nazaran "Hoşeng Şahın" binası olarak bir "kal'a" harebesi olduğu mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus ve Nehr-i Cülab ve Belih namında üç nehir çıkıp Fırat'a karışurlar. Ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur.

Bunada Ayn Arus denilmesi, Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i muhteremesi Hazret-i Sara ile zifafhanelerinin orası olmasından ileri gelmiş imiş. Halen Hazreti İbrahim'in orada makamı vardır.

SAYFA 239

Direkli dağından ve cibal-ı saireden yağmur yağdığı sırada cereyan eden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. Şu mahzurun def'i için memlekete bir çaryek mesafede erbab-ı hayr tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimal cihetindende bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde

cereyan eden sel suları o hendeğe akıp gitmekde ve bağçelerin müntehasında mahvolmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" namı verilmekdedir. Üzerinde üç büyük köprü ve bir küçük köprü vardır. Birde Çaykapı Oyumağaç nahiyelerinin bazı mahallelerinde feth-i "İslamdan" evvel yapılmışa benzer kulübe çeklinde ebniye-i atika vardır.

Harran Nahiyesinde Tek dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran Şehr-i cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilirse nihayetine varılmaz imiş. Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde bir dağ üzerinde Deyr Ya'kub isminde bir manastır harebesi olarak bir iki kulübe vardır. Nemrud aleyhi mayestehikku ara sıra oraya gider bir müddet kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazreti Yakub'un buradan esnay-ı mururunda bir gece orada beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş.

Urfa'nın Samsad, Harran Bey, Sakıb Saray, Yeni Kapı isminde altı ana kapısı vardır. Bunlardan başka iki kapı daha var isede vaktiyle Cennet mekan Sultan Murad Han Hazretleri Bağdad'a giderken Urfa'yı

SAYFA 240

teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruç etmiş olduğundan dolayı ikiside kapatılmışdır.

Urfa kazasının 305 senesi a'şarı maa maarif ve menafi 1021810 ağnam rüsumu 930902 müskafat vergisi 573459 bedel-i askerisi 2270774 guruşdan ibarettir.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	22.645	24.426	47.071
2	Ermeni Kato	236	222	458
3	Süryani	483	592	1.075
4	Ermeni	3.136	3.987	7.123
5	Protestan	323	393	716
6	Ecnebi	5	10	5
7	Yahudi	128	138	266
TOPLAM		26.956	29.768	56.724

SAYFA 241

BİRECİK KAZASI

Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi Birecik kasabası Urfa'ya 18, Halebe 28 saat bu'd mesafededir. Kasaba-i mezkurenin pişgahından "Fırat" nehri cereyan eder.

Birecik kasabası pek kadim olup, Romalılar zamanında "Zeugma" namıyla mezkur idi. Bazı kütub-i tarihiyede "Bire" ve "Bi'retü'l –Fırat" namlarıyla mesturdur. Birecik 6 saat bu'd mesafesinde Romalu'larca "Hirepolis" ve Asurilerce "Kargamış" olan Cerablus belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "hiyeroglif" yazıları görülür. Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyeli'lerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i alem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde Nehr-i Fırat kenarında bir adet metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir saat mesafede "Belkıs" şehrinin harebzarı bulunur. Bu Belkıs'ın cihet-i garbisinde "Nizib" kasabası bulunur ki burası dahi iki mareke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem mülik-i Sasani'den Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi mabeyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sahtiyan ve merkub ve çift edebatı imal olunur. Birecik'de bir hükümet konağı bir atik kal'a, 1411 hane, 462 dükkan, 4 furun, 4 han, 4 hamam,

18 değirmen, 20 anbar, 507 bağ, 180 bağçe, 1035 tarla, 4 çayır mahalli, 10 mer'a, bir buğday arsası, 17 cami ve mescid, bir mekteb-i rüşdi, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 7 tekke, 3 kilise,

SAYFA 242

bir manastır, üç çeşme ve sebil vardır. Ve Nizib karyesinde 2172 nüfus, 690 hane, bir furun, bir hamam, 4 değirmen, bir anbar, 407 bağ, 150 bağçe, bir buğday arsası, 6 cami, bir sübyan mektebi, bir sebil vardır. Kaza-i mezkur emlak vergisi 209302 temettuat vergisi 63360, bedel-i askeriye 23111, ağnam-ı resmi 1945000, a'şarı 135436 ve bir vech-i tahmin keyaliye zabhiye kantar delaliye rüsumu 175000 guruşdan ibaretdir.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.349	10.177	20.526
2	Ermeni Kato	135	176	311
3	Protestan	135	179	314
4	Ermeni	312	381	693
5	Yahudi	6	13	19
TOPLAM		10.937	10.926	21.863

SAYFA 243

RUMKAL'A KAZASI

Rumkal'a kazası Urfa'nın garb-i şimali cihetinde ve merkezi olan Halfeti kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 38 saat mesafede ve Fırat nehri kenarında vaki'dir. Kaza-i mezkurde "Altuntaş" ve "Rumkal'a" namlarıyla iki atik kal'a olub, Rumkal'a rivayete göre zeman-ı kadimde "Efemya" namıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'i hububat ve esmar ve külliyetlü "fıstık" hasıl olur. Merkeze 4 saat mesafede "Karadağ" ile "Merzaman Dağı"nda cesim ormanlar olduğu gibi "Karasu" ve "Merzaman" namlarında nehri olub, Fırat'a karışırlar. Ve Arıban nahiyesinde "Erhil" karyesi denilen ve tevarih-i muteberede meşhur olan "Erdebil" şehri harabesi ve mahal-i mezkure bir saat mesafede Karadağ üzerinde "kesik baş" namında cesim ve amik bir kapu vardır. "Elif" ve "Hisar" karyeleri namıyla yekdiğerine yarım saat mesafede iki karye olub bunlar "Elife" bir kız ve "Hasan" isminde bir oğlan tarafından teşkil edilmiş bir cesim kasaba olub el-haletu hazihi her ikiside mevcud "köşk" ve "saloni" gayet metin ve muntazam heybetde birer bina vardır.

Halfeti kasabasında 277 hane, 45 dükkan, bir cami, bir mekteb-i rüşdi, bir mahalle mektebi, bir eczane, Cebin ve Enheş karyelerinde iki kilise vardır.

Varidatı 188238, emlak vergisi 121149, temettuat vergisi 12814 bedel-i askeriye 322203, a'şar 337646, ağnam rüsumundan ve 450 guruş varidat-ı mütefferikadan ibaretdir.

SAYFA 244

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.757	11.515	22.272
2	Ermeni	273	291	564
TOPLAM		10.030	11.806	22.836

SAYFA 245

SURUC KAZASI

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc karyesi Urfa'ya 10, Haleb'e 32 saat bu'dundadır. Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş ise de Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkurede Arslantaş karyesinde 4 arşın tulunda 2 arşın arzında 2 siyah amud olup üzerlerinde birer arslan resmi vardır. Surucun arazisi münbit oluduğundan kasret üzre hububat hasıl olur. Ve kaza-i mezkurede kilim, halı, seccade ve aşiret işi kıl çadır nesc olunur.

Suruc kazasında 350 kura ve mezra', 3034 hane, 3 cami', 2 mescid, 32 dükkan, bir furun vardır. Ve hayvanatdan deve, merkeb, inek,koyun, keçi, hamdan-i semri, seklavi, cedran, maneki, ca'ti, celefe, toysan, kehiltü'l-acuz cinslerinden güzel at ve kısraklar bulunur. Kaza-i mezkurenin ağnam-ı rüsumu 520000 ve emlak ve temettuat vergisi 680000 ve bedel-i askeriyesi 380000 guruşdan ibaretdir.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	8.408	8.844	17.252
2	Ermeni	33	33	66
TOPLAM		8.441	8.877	17.318

VİLAYETİN ELVİYE-İ MÜLHİKASIYLA BEHER LİVANIN KAZA VE NAHİYELERİNİN SINIF MİKDARINI VE BEHER KAZANIN HAVİ OLDUĞU KURA'NIN ADEDİNİ MÜBEYYİN CEDVELDİR.

Livanın Adı	Kazaların Adı	Sınıfı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Halep Sancağı	Halep Merkez	1	-	-	110
	Antep	1	8	202	70
	Kilis	1	9	469	33
	İskenderun	1	1	26	4
	Antakya	1	4	272	40
	İdlip	2	3	117	4
	Harim	2	2	144	
	Belen	2	-	48	5
	Mare	2	-	110	2
	Bab	2	1	174	2
	Cisr-i Şugur	2	2	75	
	Cebel-i Sem'an	2	2	75	-
	Membec	3	-	48	5
	Rakka	3	-	232	3

Livanın Adı	Kazaların Adı	Sınıfı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Maraş Sancağı (İkinci Sınıf)	Maraş Merkez	2	1	320	39
	Zeytun	1	-	27	5
	Elbistan	2	1	135	4
	Andırın	3	1	82	-
	Pazarcık	3	1	76	-

Livanın Adı	Kazaların Adı	Sınıfı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Urfa Sancağı (Birinci Sınıf)	Urfa Merkez	1	6	394	59
	Rumkale	3	4	162	2
	Suruç	3	1	261	2
	Birecik	2	3	129	5

VİLAYETİN SANCAK İTİBARİYLE UMUM NÜFUSU HALEB SANCAĞI

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	221.061	220.737	441.797
2	Ermeni Kato	2.426	2.583	5.009
3	Süryani	1.302	1.434	2.729
4	Ermeni	9.926	11.670	21.596
5	Latin	275	259	534
6	Keldani	55	79	134
7	Yahudi	4.536	4.579	9.115
8	Rum Katolik	4.036	4.015	7.051
9	Maruni	979	1.018	1.997
10	Protestan	2.341	2.454	4795
11	Rum	3.426	3.982	7.418
12	Ecnebi	292	675	967
TOPLAM		**250.665**	**253.475**	**504.150**

1309 TARİHLİ SALNÂMESİ

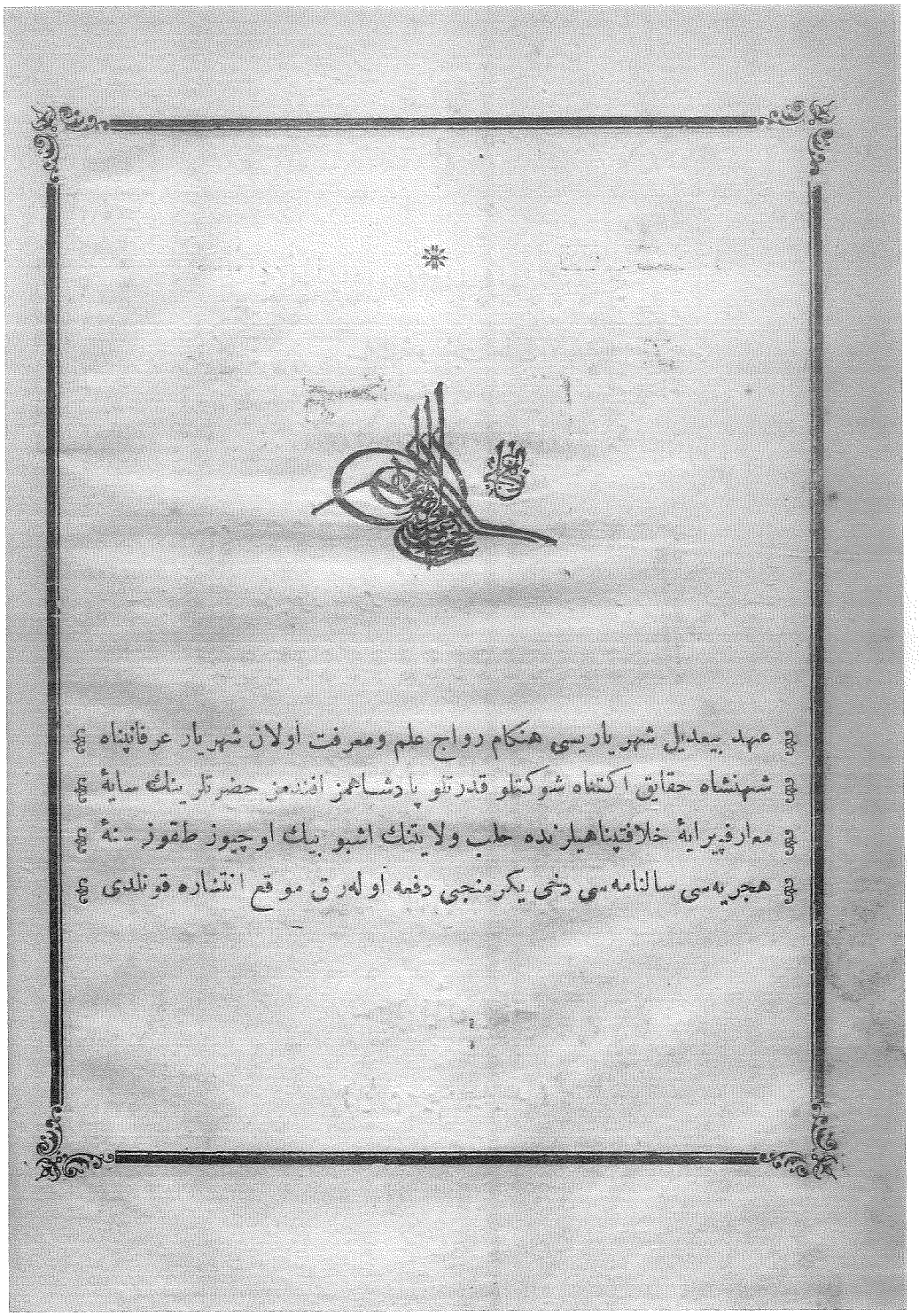

MUKADDİME

Ahd-i bî-adîl-i şehriyârîsi hengâm-ı revâc-'alem ve ma'rifet olan âr-ı irf'an-penâh-ı şehinşâhı hakâik-iktinâh şevketlü kudretlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin sâye-i ma'ârif-pîrâyei hilâfet-penâhîlerinde Haleb Vilayeti'nin işbu bin üçyüz dokuzsene-i hicriyyesi salnâmesi dahi yirminci defa olarak mevki'-i intişâra konuldu.

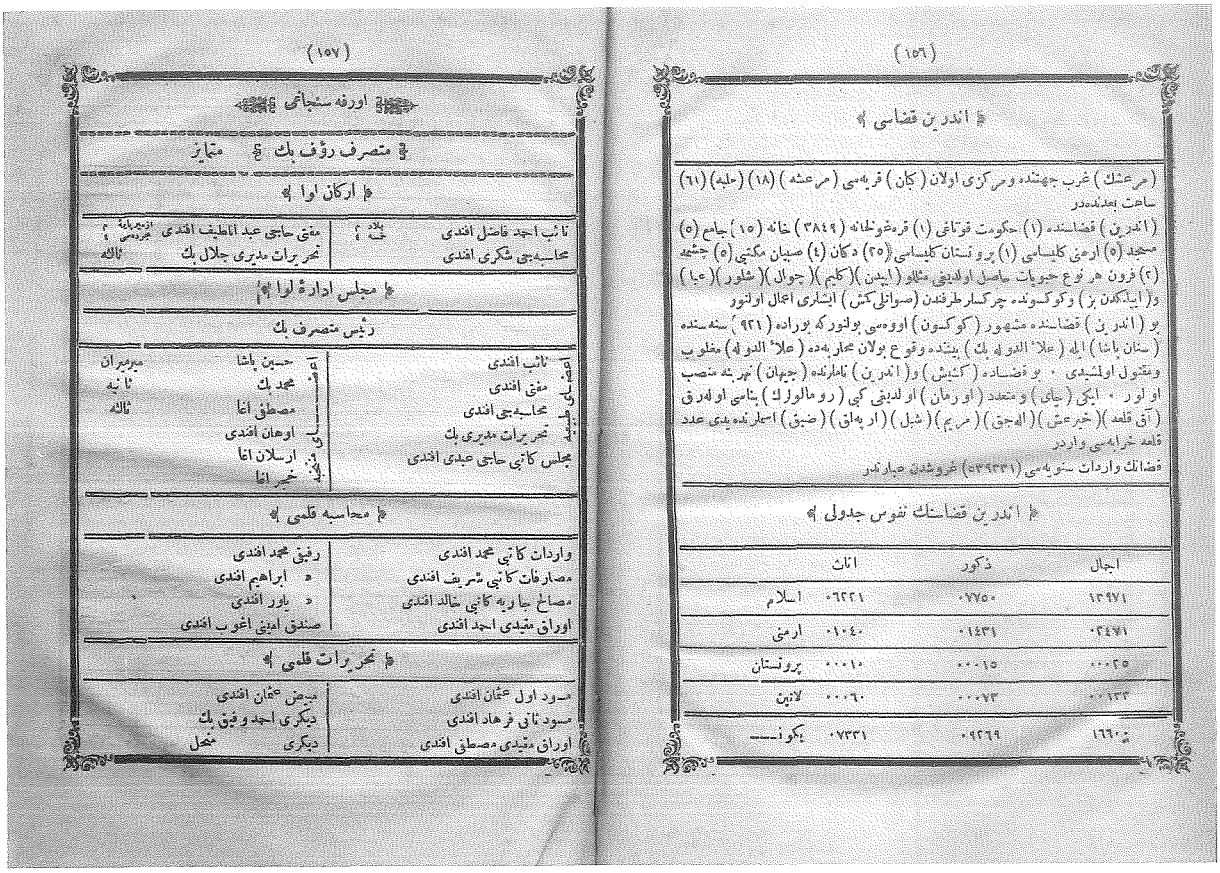

(١٥٦)

﴿ اندرين قضاسى ﴾

(مرعشك) غرب جهتنده ومركزى اولان (كان) قريه‌سى (مرعشه) (١٨) (حليه) (٦١) ساعت بعدلده‌در

(اندرين) قضاسنده (١) حكومت قوناغى (١) قره‌خولخانه (٣٨٤٩) خانه (١٥) جامع (٥) مسجد (٥) ارمنى كليساسى (١) پروتستان كليساسى (٢٥) دكان (٤) صيمان مكتبى (٥) چشمه (٢) فرون هر نوع حبوبات حاصل اولديغى مثلو (ايدن) (كليم) (چوال) (شلور) (٤٠) دراياكدن بز) وكوكوسنده چوكسار طرفندن (صوانلى كش) ايشارى اعمال اولنور

بو (اندرين) قضاسنده مشهور (كوكسون) اووه‌سى بولنوركه بوراده (٩٢١) سنه سنده (سنان پاشا) ايله (علاء الدوله بك) بيتشده وقوع بولان محاربه‌ده (علاء الدوله) مغلوب ومقتول اولمشيدى . بو قضاسنده (كشش) و(اندرين) نامنده (جهان) نهرينه منصب اولور . ايكى (جاى) ومتعدد (او رمان) اولديغى كبى (رو مالولك) ياغمى اولدرق (آق قلعه) (خيرعش) (الحق) (مريم) (شبل) (اربه‌لق) (ضبق) اسملرنده بدى عدد قلعه خرابه‌سى واردر

قضالك واردات سنويه‌سى (٥٣٩٣٣١) غروشدن عبارتدر

﴿ اندرين قضاسنك نفوس جدولى ﴾

اجمال	ذكور	اناث	
١٣٩٧١	٠٧٧٥٠	٠٦٤٢١	اسلام
٠٢٤٧١	٠١٤٣١	٠١٠٤٠	ارمنى
٠٠٠٢٥	٠٠٠١٥	٠٠٠١٠	پروتستان
٠٠١٣٣	٠٠٠٧٣	٠٠٠٦٠	لاتين
١٦٦٠٤	٠٩٢٦٩	٠٧٣٣١	يكون

(١٥٧)

﴿ اورفه سنجاغى ﴾

﴿ متصرف رؤف بك ﴾ ممتاز

﴿ اركان لوا ﴾

نائب احمد فاضل افندى	بلاد ٤	مفتى حاجى عبد اللطيف افندى	ازميرليه ٢ مرديمس ١
محاسبه‌جى شكرى افندى		تحريرات مديرى جلال بك	ثالثه

﴿ مجلس ادارهٔ لوا ﴾

رئيس متصرف بك

نائب افندى	اعضاى اصليه	حسين پاشا	ميرميران
مفتى افندى		محمد بك	ثانيه
محاسبه‌جى افندى		مصطفى اغا	ثالثه
تحريرات مديرى بك		اوهان افندى	
مجلس كاتبى حاجى عبدى افندى	اعضاى غير اصليه	ارسلان اغا	
		خير اغا	

﴿ محاسبه قلمى ﴾

واردات كاتبى محمد افندى	رفيق محمد افندى
مصارفات كاتبى شريف افندى	« ابراهيم افندى
مصالح جاريه كاتبى خالد افندى	« ياور افندى
اوراق مقيدى احمد افندى	صندق امينى اغوب افندى

﴿ تحريرات قلمى ﴾

مسود اول عثمان افندى	مبيض عثمان افندى
مسود ثانى فرهاد افندى	ديكرى احمد وفيق بك
اوراق مقيدى مصطفى افندى	ديكرى منحل

SAYFA 157

Urfa Sancağı

Mutasarrıf Rauf Bey mütemayiz

Erkan-ı Liva

Naib Ahmed Fazıl Efendi bilad m 4 hamse

Muhasebeci Şükri Efendi

Müftü Hacı Abdullatif Efendi İzmir paye-i müceredesi

Tahrirat Müdürü Celal Bey Salise

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Bek

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe	
Naib Efendi	Hüseyin Paşa	mirmiran
Müfti Efendi	Mehmed Bey	saniye
Muhasebeci Efendi	Mustafa Ağa	salise
Tahrirat Müdürü Bey	Ohan Efendi	
Meclis Katibi Hacı Abdi Efendi	Arslan Ağa	
	Haçer Ağa	

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Muhammed Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Halid Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Refiki Muhammed Efendi
Refiki İbrahim Efendi
Refiki Yaver Efendi
Sanduk Emini Agop Efendi

Tahrirat Kalemi

Müsevvid-i Evvel Osman Efendi
Müsevvid-i Sani Ferhad Efendi
Evrak Mukayyidi Mustafa Efendi
Mübeyyiz Osman Efendi
Diğeri Ahmed Vefik Bek
Diğeri münhal

SAYFA 158

Vergi Memuru Saki Efendi
Katib Yusuf Efendi
Defter-i Hakâni Me'muru Hasan Efendi
Telgraf ve Posta Müdürü Mihri Efendi
Tapu Kâtibi Bekir Efendi
Memur Abdulhamid Efendi
Refiki Mustafa Efendi
Katib Me'muru Halil Efendi saniye
Evkaf Müdürü Hasan Basri Efendi
Kâtibi Yahya Efendi
Kâtib Muhammed Efendi

Evkâf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Evkâf Müdürü Efendi
A'za Ulemadan Halil Efendi
A'za Ulemadan Halit Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Haydar Efendi

A'za Hacı Ahmed Bey salise
A'za Es'ad Bey
A'za Şerif Ağa
A'za Hacı Muhammed Ağa
Sandık Emini Abdurrahman Efendi
Kontrato Memuru Salih Efendi
A'za Aruş Ağa
A'za İlyas Efendi
A'za Markar Efendi
Katib Ahmed Efendi
Müfettiş Ali Efendi

Zirâ'at Bank Şu'be Meclisi

Memur Muhammed Efendi

Reis İsmed Bey

A'za Hacı Bakır Ağa
A'za İlyas Efendi

SAYFA 159

Duyûn-u Umumiye Memuru Muhammed Fehim Efendi
Muhasebeci Selim Efendi
Katibi Ahmed Lütfi Efendi
Anbarcı Estor Efendi

Dâire-î Adliye

Hukuk Dâiresi
Reis Naib Efendi
A'za Mihail Efendi
A'za Mûlazımı Es'ad Efendi

Ceza Dairesi
Reis Ahmed Nazif Efendi
A'za Muhammed Efendi
A'za Ferid Efendi
Mülazımı Veliuddin Efendi

Mudde'î-i Umûmî Muavini Tevfik Bey müderris

Bidâyet Kalemi

Başkatib Muhammed Ratıb Efendi

Hukuk Zabıt Katibi İbrahim Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Hamdi Efendi
İcra Memuru Asaf Bey
Mukavelât Muharriri Müslüm Efendi
Mahkeme-i Şer'iyye Başkatibi Mahmud Efendi
Eytâm Müdürü Hüseyin Efendi

Caza Zabıt Katibi Mahmud Efendi
Ceza Zabıt Katibi Fehmi Efendi
Müstantık boş
Katib-i Sânî Salih Efendi
Mukayyid Bakır Efendi

Ma'arif Şubesi

Reis Hacı Muhammed Efendi

A'za Halil Hafız Efendi
A'za Abbas Vasıf Efendi
A'za Mu'allim-i Evveli Celil Efendi
A'za Mu'allim-i Sânî Abdurrahman Efendi

SAYFA 160

Mekteb-i Rûşdî-i Mülkî

Mu'allim-i Evveli Halil Kamil Efendi
Mu'allim-i Sânî Abdurrahman Efendi
Bevvâb Hasan Ağa

Nâfi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Muhammed Bey saniye
A'za Halil Efendi saniye
Mühendis Sami Efendi salise
A'za Muhyeddin Efendi
A'za İlyas Efendi
A'za Muhammed Efendi

Hapishane Memuru Ahmed Efendi
Muavini Emin Efendi

Kura
394

Birecik Kazası

Kaymakam Ahmed Lütfi Bey salise

Meclis-i İdâre-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Emin Efendi
Müftü Müslüm Efendi
Mal Müdürü Harun Efendi
Tahrirat Katibi Nef'i Efendi

A'za-yi Müntehabe

Necip Efendi salise
Şeyh Mustafa Efendi
Haçer Efendi
Hoca Givrek Ağa

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Ahmed Muhlis Efendi
A'za Ohanus Efendi

SAYFA 161

Bidayet Kalemi

Başkatib Sa'id Efendi

Kâtib-i Sanî Ahmed Efendi
Müstantık Muavini Hasan Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdürü Harun Efendi
Refiki Hasan Bey
Sandık Emini Corci Efendi
Nüfus Müdürü Hacı İbrahim Efendi
Katibi Yusuf Efendi

Mekteb-i Rûşdî-i Mülkî

Mu'allim-i Evvel Mahmud Lami Efendi İzmir Payesi
Mu'allim-i Sâni Hacı Sadık Efendi
Rik'a Muallimi Mustafa Nef'i Efendi
Bevvâb Hacı Muhammed Ağa

Orman Ondalık Memuru Mustafa Derviş Efendi
Duyun-u Umumiye Memuru Artin Efendi
Telgraf Memuru Mümtaz Efendi
Reji Müdürü Mustafa Lami Efendi
Muhasebeci Yunus Efendi
Nizip Memuru Salih Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Seyid Efendi

A'za Bahaeddin Efendi
A'za Nergis Ağa
A'za Şeyh Ağa
A'za Artin Ağa
A'za Müslüm Ağa
A'za Karabet Ağa
A'za Muahammed Ağa
Katib Rıza Bey
Sandık Emini Nuh Efendi

Kura
129

SAYFA 162

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Muhammed Asaf Bey

Meclis-i idare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Salih Efendi
Müftü Hacı Bakır Efendi
Mal Müdürü Salih Efendi
Tahrirat Katibi Halil Efendi

A'za-yı Müntehabe

Mustafa Sırrı Bey
Muhammed Şakir Efendi
Keyvan Ağa
Kirkor Ağa

Bidâyet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Emin Bey
A'za Sarkis Efendi

Bidâyet Kalemi

Başkatib Beşir Efendi

Katib-i Sâni Halil Efendi
Müstantık Muavini Saki Efendi
Mukâvelât Muharriri Halil Efendi
Mahkeme-i Şer'iyye Başkatibi Hafız Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdürü Salih Efendi
Muavini Salih Efendi
Refiki Cafer Efendi
Sanduk Emini Muhammed Efendi
Nüfus Memuru Muhammed Bakır Efendi
Katibi Molla Muhammed Efendi

Mekteb-i Rüşdî-i Mülkî

Mu'allim-i Sâni Abdulkadir Efendi
Rik'a Muallimi Rüşdi Efendi
Bevvâb Yaver Efendi

SAYFA 163

Zirâ'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Bekir Bey

A'za İbrahim Efendi
A'za Şeyh Muhammed Ağa
A'za Abdulkadir Efendi
A'za Kirkor Ağa
A'za İsmail Ağa
Muhasebe Katibi Şefik Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Hacı Tahir Efendi

A'za Müslüm Ağa
A'za Ahmed Ağa
A'za Mahmud Ağa
A'za Muhammed Ağa
Tabib Hasan Bey
Katib Mahmud Efendi

Kura
162

Suruc Kazası

Kaymakam Bekir Bey İstabile-i Amira

Meclis-i İdâre-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Hacı İshak Zevki Efendi Bursa Müderrisi
Müftü Osman Avni Efendi
Mal Müdürü Abdullah Hikmet Efendi
Tahrirat Katibi Müslüm Rüşdi Efendi

A'za-yi Müntehabe

Süleyman Ağa
Muhammed Fahri Ağa
Mustafa Ağa
Beni Ağa

SAYFA 164

Bidâyet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Halil Efendi

Bidâyet Kalemi

Başkatib İmam Efendi
Katib-i Sânî Ohanus Efendi
Mustantık Muavini Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdürü Abdullah Hikmet Efendi
Refiki Reşid Efendi
Muavini Reşid Efendi
Sanduk Emini Corci Efendi
Nüfus Memuru Ali Rıza Efendi
Katibi Ahmed Efendi
Tapu Katibi Mevlud Efendi
Reji Memuru Agob Efendi

Zirâ'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Müftü Osman Avni Efendi

A'za Şıh Muahmmed Efendi
A'za Bozan Efendi
A'za Süleyman Efendi
A'za Ali Efendi
Muhasebe Katibi Halil Saim Efendi

Meclis-i Belediye

Reis Efendi

A'za Bali Ağa
A'za İbrahim Ağa
A'za Hamdi Ağa
A'za Beydo Ağa
Katib Halil Efendi

Kura

261

SAYFA 165

URFA SANCAĞINA DAİR MALUMAT

Urfa sancağı vilâyetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at bu'dundadır.

Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc namlarında dört kazayı havidir.

URFA

Urfa kazası Harran, Türkmen Culabı, Çaykapu, Kabahaydar, Bozabad, Oyumağaç namlarında yedi nahiyeyi ve nevahi-i mezkure 450 karyeyi muhtevidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek, vesair envâ-ı hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşleh, beyaz şal, aba, gayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallik her nev'i avani sehtiyan, kösele i'mal olunur.

Urfa'da 1 hükümet konağı, 1 kal'a, 3 kışla, 3 karakolhane, 3943 hane, 52 cami ve mescid, 30 mekteb, 11 medaris ve kütübhane, 4 tekye ve zaviye, 10 kilisa, 2002 dükkan, 17 furun, 18 han, 192 bağçe, 1 arsa, 21 değirman, 14 hamam, 6 çeşme ve sebil, 1 fabrika, 1 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha ve Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebeân idub derun-i şehirden geçerek cenub cihetinde Berke-i İbrahim denilen küçük göle akarlar. Bozabad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan ider. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'anın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrudun Hazret-i İbrahim'i ateşe atmak içün yapdığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır. Urfa kenarında Hazret-i İbrahim'in kadem nihâde-i vucud oldukları mağara mevcud ve Mevlid-i Halil namıyla marufdur. Birde bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri Hazret-i Sare müşarun ileyhi

SAYFA 166

orada büyütmüşdür. Berke-i' İbrahim'in etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa "kül" zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrud olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan "Şemsi" takdisen dâima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb ibadet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın miladdan 2000 sene evvel Babil padişahı Râmîs ya'ni Nemrûd canibinden ve ba'zılarıda miladdan 400 yıl mukaddem "Silifkelular" tarafından bina edildiğini zabt ve tahrir eylemişlerse de Urfa'nın Hazret-i İbrahim zamanında mevcud ve kutub-i mukaddese de mezkur olmasına göre binası pek eski olduği derkardır.

Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal-i ma'muriyeti olub ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir. Urfa'da birinci hal-ı ma'muriyetinde bir cesim "manastır" ile üçyüz "Deyr" var idi. Mezkur manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i Mesih'in vech-i mübareklerini silübde suret-i saadetlerinin mün'akis olduği "mendil" mevcud olub mezkur mendil "Halife Mütteki Billah" (331) sene-i hicriyesinde "İstanbul İmparatoruna" bilirsâl mukabilinde külliyetli üserayı islamiye istihlas eylemişdir.

Urfa'nın silifkelular tarafından vatan-ı aslileri "Mekedonyanın" merkezi bulunan "İdasya"*(* İdasya "Selanik" vilayetinde şimdi Vudine denilen kasabadır) müşabehetden kinaye olarak "Edesa", "Edesya" ve bir aralık "çeşme" manasına olan "Kalirha" namı verilmişdir. "Reha" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Rehanın" galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulardan mukaddem "Antakya" dahi denmiş ise de muahharen "Edasa" ve "Kalirha" isimleri oni unutdurmuşdur. Bazı tarihlerde Edesa'dan galat olarak "Edes", Urfa'dan galat olarak "Rafya"

deyu muharrerdir. Şurasıda hatırdan çıkılmasınki:Urfa'nın en eski adı "Uru'l-Keldanin" veyahud "Ur"dır. Hatta Tevratda "Uru'l Keldanin" ve İncilde "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Yakubiye mezhebinin mahal-i zuhuridir.

Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silifkeluların eczây-ı hanedanından bazılarına ve muahharen "Bakar" denilen hükümdarene makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkez-i eyâlet olmuşidi. Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve depoları varidi. Urfa giderek Sasanilerin ve Hazret-i Ömer Radyallahu anha efendimizin zaman-ı hilafetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve Ehl-i Salibin ve muahharan

SAYFA 167

Türklerin, İranîlerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdâre-i Adile-i Osmaniye'ye intikal eyledi.

Urfa kazasına tabi' Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harabezarı bulunur. Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut'un pederi Harran birlikte hicret etmiş olduğundan "Harran" denmişdir.

İşbu Harran evvelleri Sabiilerin ya'ni nûcuma perestiş iden Babillulerin bilâd-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" namında bir heykel ve diğer heykeller var idi. Mamafih işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcud idi. Bu tepeye "Tel İbrahim" itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivâyete nazaran "Hoşeng Şahın" binası olarak bir kal'a ve "Belîh" namında 3 nehir çıkub Fırata karuşurlar. Ve her üçünün menbaı "Ayn-ı Arus"dur. Bunada Ayn Arus denilmesi Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i' muhteremesi Hazret-i Sare ile zifâfhânelerinin orası olmasından ileru gelmiş imiş. Halen Hazret-i İbrahim'in orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-i sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan iden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. İşbu mahzurun def'i içün memlekete bir çaryek mesâfede erbâb-ı hayr tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimâl cihetinden de bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan iden sel suları o hendeğe akub gitmekde ve bu bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" namı verilmektedir. Üzerinde üç büyük bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu ve Oyum Ağaç nahiyelerinin bâ'zı mahallerinde feth-i İslâm'dan evvel yapılmışa benzer "kulube" şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran nahiyesinde "Tek" dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran şehri cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilse nihayetine varılamaz imiş. Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde bir dağ üzerinde "Deyr Ya'kub" isminde bir manastır harabesi olarak bir iki kulube vardır. Nemrud aleyhi ma yestehikku ara sıra oraya gider bir müddet kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazreti Yakub'un buradan esnay-ı mururunda bir gece orada beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş.

Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Bey", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde 6 kapusi vardır. Bunlardan başka 2 kapu daha var isede vaktiyle "Cennetmekan Sultan Murâd Han Hazretleri"

SAYFA 168

Bağdat'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruc etmiş olduğundan dolayı ikiside kapadılmışdır.

Urfa kazasının 306 senesi maa hisse-i maarif ve menafi-i a'şarı "1028375" temettüat vergisü "233571" arazi vergusi "150525", temettu vergisu "566974" , bedel-i askeriyesi "227148", 307 senesi ağnam rüsumi "933593" ki cem'an "3140186" guruş hasılatı vukubulmuşdur.

Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	26.757	26.301	53.058
2	Ermeni Katolik	236	222	458
3	Süryani	483	592	1.075
4	Ermeni	3.164	4.495	7.659
5	Protestan	322	392	714
6	Ecnebi	8	7	15
7	Yahudi	128	138	266
8	Yabancı			
TOPLAM		31.098	32.147	63.245

BİRECİK KAZASI

Urfa'nm garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 sa'at bu'dundadır. Kasaba-i mezkurenin pişgahında "Fırat" nehri cereyan ider.

Birecik kasabası pek kadim olup Romalular zamanında "Zeugma" namıyla mezkur idi. Ba'zı kûtub-i tarihiyede "Bire" ve "Bi'retü'l-Fırat" namlarıyla mesturdur. Bireciğin 6 sa'at bu'd mesafesinde Romalılarca ismi "Hirepolis" ve Asurilerce "Karkamış" olan "Cerablus" belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "Hiyeroglif"

SAYFA 179

yazıları görilür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyelilerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i alem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde Nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde 1 saat mesafede "Belkıs" şehrinin harabezarı bulunur. Bu Belkis'in cihet-i garbisinde "Nizib" kasabası bulunurki burasını dahi iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem mülik-i Sasani'den Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi mabeyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir.

Birecik'de 1 hükümet konağı, 1 atik kal'a, 2000 hane, 480 dükkan, 4 furun, 4 han, 4 hamam, 18 değirman, 2 anbar, 510 bağ, 190 bağçe, 4 çayır mahalli, 10 mera, 1 buğday arasası, 17 cami ve mescid, 1 mekteb-i rüşdi, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 2 tekye, 3 kilisa, 3 çeşme ve sebil vardır. Ve Nizib karyesinde 2172 nüfus, 700 hane, 1 furun, 1 han, 1 hamam, 4 değirman, 4 anbar, 440 bağ, 150 bağça, 1 buğday arasası, 6 cam'i, 1 sıbyan mektebi vardır.

Kaza-i mezkur varidatı "209302" emlak vergüsi, "6336" temettu vergüsi, "23111" bedel-i askeri, "194000" ağnam rüsumi, "400000" a'şar, "370000" kile zebhiye kantar delaliye rüsumi ki cem'an "11027449" guruşdan ibaretdir.

Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	10.349	10.177	20.526
2	Ermeni Katolik	135	176	311
3	Protestan	135	179	314
4	Ermeni	312	381	693
5	Yahudi	6	13	19
TOPLAM		**10.937**	**10.926**	**21.863**

SAYFA 170

RUMKAL'A KAZASI

Rumkal'a kazası Urfa'nın garb-i şimâli cihetinde ve merkezi olan "Halfeti" kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 38 saat mesafededir. Fırat nehri kenarında vakidir. Kaza-i mezkurede Altuntaş ve Rumkal'a namlarıyla iki atik kal'a olub, Rumkal'a rivayete göre zaman-ı kadimde "Efemya" nâmıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'î hububat ve esmar ve külliyetli fıstık hasıl olur. Merkeze 4 sa'at mesafede "Karadağ" ile "Merzaman" dağında cesim ormanlar olduğu gibi Karasu ve Merzaman namlarında iki nehri olup Fırat'a karuşurlar. Ve Arıban nahiyesinde "Erhil" karyesi denilen ve tevarih-i muteberede meşhur olan "Erdebil" şehri harabesi ve mahal-i mezkure 1 sa'at mesafede Karadağ üzerinde "Kesikbaş" namında cesim ve amik bir kapu vardır.

"Elif" ve "Hisar" karyeleri namıyla yekdiğerine yarım saat mesafede iki karye olub bunlar "Elife" bir kız ve "Hasan" isminde bir oğlan tarafından teşkil edilmiş bir cesim kasaba olub el-hâletu hazihi her ikisinde mevcud köşk ve saloni ğayet metin ve muntazam heyetde birer bina vardır.

Halfeti kasabasında 280 hane, 45 dükkan, 1 cam'i , 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 1 eczahane "Cebin" ve "Enheş" karyelerinde 2 kilisa vardır. Varidatı "199578", emlâk vergisu "121747", temettü vergisu "12814", bedelât-ı askeriye "364609" , a'şar ve maa hisse-i iâne "166346", ağnam rüsumundan ve "450" varidat-ı müteferrikası cem'an "865544" guruşdan ibareddir.

Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	10.757	11.515	22.272
2	Ermeni	273	291	564
TOPLAM		**10.030**	**11.806**	**22.836**

SURUC KAZASI

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc karyesi Urfa'ya 10, Haleb'e 32 saat bu'dundadır. Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş ise de Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkurede Arslantaş karyesinde 4 arşın tulunda 2 arşın arzında 2 siyah amud olup üzerlerinde birer arslan resmi vardır. Surucun arazisi münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur. Ve kaza-i mezkurede kilim, halı, seccade ve aşiret işi kıl çadır nesc olunur.

Suruc kazasında 350 kura ve mezra', 3034 hane, 3 cami', 2 mescid, 35 dükkan, bir furun, 20 bağçe, 6 bağ vardır. Ve hayvanatdan deve, merkeb, inek,koyun, keçi, hemdani semeri, seklavi, cedran, maneki, ca'ti, celefe, toysan, kuheyletü'l acuz cinslerinden güzel at ve kısrak bulunur. Kaza-i mezkurenin varidatı "681490", ağnam-ı rüsumu "134182", temettu vergisu "613", bedel-i askeriye "547475", a'şar "259713" verguyi cem'an "1622463" guruşdan ibaretdir.

Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	9.505	10.885	20.390
2	Ermeni	40	50	90
TOPLAM		9.545	10.935	20.480

Vilayetin Sancak İtibariyle Umûm Nüfusu

HALEB SANCAĞI

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	220.966	209.196	430.162
2	Rum Katolik	4.003	3.972	7.975
3	Ermeni Katolik	2.355	2.402	4.757
4	Süryani	1.293	1.418	2.711
5	.....	974	1.014	1.988
6	Rum	3.515	3.818	7.280
7	Ermeni	9.881	10.988	20.869
8	Protestan	2.341	2.363	4.704
9	Latin	275	232	507
10	Keldani	55	79	134
11	Yahudi	4.503	4.516	9.019
12	Ecnebi	271	625	896
13	.....	212	180	392
	YEKUN	280.644	240.813	491.457

Maraş Sancağı

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	53.037	61.206	113.243
2	Ermeni Katolik	1.687	2.163	3.850
3	Ermeni	8.232	11.990	20.322
4	Protestan	1.617	1.859	3.476
5	Latin	60	73	133
6	Yahudi	103	80	183
7	Ecnebi	6	9	15
TOPLAM		**64.841**	**77.380**	**142.221**

Urfa Sancağı

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	57.368	58.878	116.246
2	Ermeni Kato	371	398	769
3	Süryani	483	592	1.075
4	Ermeni	3.798	5.217	9.015
5	Protestan	457	571	1.028
6	Ecnebi	8	7	15
7	Yahudi	134	151	258
YEKUN		**62.619**	**65.814**	**128.433**

İCMAL

Sıra no	Kaza	Kadın	Erkek	Toplam
1	Haleb sancağı	250.644	240.813	491.457
2	Maraş Sancağı	64.841	77.380	142.221
3	Urfa Sancağı	62.619	65.814	128.433
YEKUN		**378.104**	**384.007**	**762.111**

1310 TARİHLİ SALNÂME

MUKADDİME

Ahd-i bî-adîl-i şehriyârîsi hengâm-ı revâc-'alem ve ma'rifet olan âr-ı irf'an-penâh-ı şehinşâhı hakâik-iktinâh şevketlü kudretlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin sâye-i ma'ârif-pîrâyei hilâfet-penâhîlerinde Halep Vilayeti'nin işbu bin üçyüz on sene-i hicriyyesi salnâmesi dahi yirmi birinci defa olarak mevki'-i intişâra konuldu.

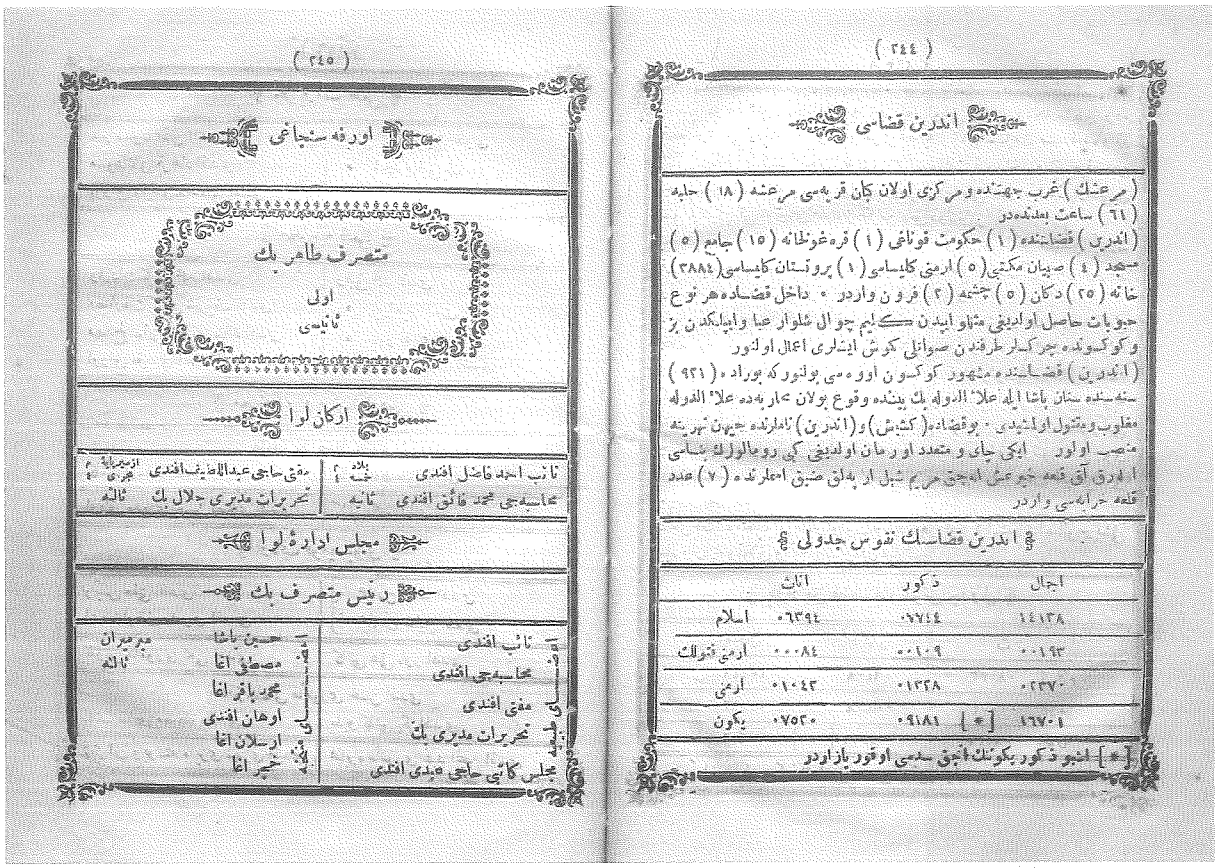

(٢٤٤)

اندرين قضاسى

(مرعشك) غرب جهتنده و مركزى اولان كان قريه‌سى مرعشه (١٨) حليه (٦١) ساعت بعدنده‌در
(اندرين) قضاسنده (١) حكومت قوناغى (١) قره‌خوجه‌خانه (١٥) جامع (٥) مسجد (٤) صيبان مكتبى (٥) ارمنى كليسا‌سى (١) پروتستان كليسا‌سى (٣٨٨٤) خانه (٢٥) دكان (٥) چشمه (٢) فرون واردر . داخل قضاده هر نوع حبوبات حاصل اولديغى مثلو ابيدن كليم چوال شلوار عبا و ايپلكدن بز و كوكسوده چركلر طرفدن صوانلى كوش ايشلرى اعمال اولنور
(اندرين) قضاسنده مشهور كوكسون اوره‌سى يولنور كه بوراده (٩٢١) سنه‌سنده سنان پاشا ايله علاء الدوله بك بينده وقوع بولان محاربه‌ده علاء الدوله مقتول و مقتول اولمشدى . بوقضاده (كشيش) و (اندرين) نامنده ايكى شهر بنه منصب اولور . ايكى جاى و متعدد اورمان اولديغى كبى روبالوك سلسله‌سى آق قلعه جبه عش اله‌جق مريم شبل ارپه‌لق صنوبر احمرلغنده (٧) عدد قلعه حرابه‌سى واردر

اندرين قضاسك نفوس جدولى

اجمال	ذكور	اناث	
١٤١٣٨	٠٧٧٤٤	٠٦٣٩٤	اسلام
٠٠١٩٣	٠٠١٠٩	٠٠٠٨٤	ارمنى قتولك
٠٢٣٧٠	٠١٣٢٨	٠١٠٤٢	ارمنى
١٦٧٠١	[*] ٠٩١٨١	٠٧٥٢٠	يكون

[*] اشبو ذكور يكونك اچنى سنه‌سى اوقور يازيلردى

(٢٤٥)

اورفه سنجاغى

متصرف طاهر بك
اولى
ثانيه‌سى

ارکان لوا

نائب احمد فاضل افندى — ثلاثه	مفتى حاجى عبداللطيف افندى — ازميرليه
محاسبه‌جى محمد فائق افندى — ثانيه	تحريرات مديرى جلال بك — ثالثه

مجلس ادارهٔ لوا

رئيس متصرف بك

نائب افندى	حسين پاشا	مرميران
محاسبه‌جى افندى	مصطفى اغا	ثالثه
مفتى افندى	محمد باقر اغا	
تحريرات مديرى بك	اوهان افندى	
مجلس كاتبى حاجى عبدى افندى	ارسلان اغا	
	خير اغا	

SAYFA 245

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Tahir bey

Erkan-ı Liva

Naib Ahmed Fazıl Efendi Bilâd-ı Hamse m 4
Muhasebeci Ahmed faik Efendi Saniye
Müftü Hacı Abdullatif Efendi İzmir Payesi
Tahrirat Müdüri Celal Bey Salise

Meclis-i İdare-i Liva

A'za-yı Tabi'iyye
Naib Efendi
Muhasebeci Efendi
Müfti Efendi
Tahrirat Müdüri Efendi
Meclis Katibi Hacı Abdi efendi

A'za-yı Müntehabe
Hüseyin Paşa mirmiran
Mustafa Ağa salise
Muhammed Bakır Ağa
Ohan Efendi
Arslan Ağa
Haçer Ağa

SAYFA 246

Tahrirat Kalemi

Ser Müsevvid Osman Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Halid Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Refiki Muhammed Efendi
Refiki İbrahim Efendi
Refiki Yaver Efendi
Sanduk Emini Agob Efendi

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Memur Bekir Safi Efendi
Evkaf Müdüri Hasan Basri Efendi
Katib Mustafa Efendi
Katib Muhammed Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi
Nüfus Me'muru Yahya Efendi
A'za Ulemadan Halid Efendi
A'za Ulemadan Halil Efendi
Katibi Ali Yaver Efendi

Defter-i Hakani Memuri Hasan Efendi
Telgraf ve Posta Müdüri Mihri Efendi
Tapu Katibi Bekir Efendi
Muhabere Memuri Abdulmecid Efendi

SAYFA 247

Nafi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Hacı Bakır Ağa
A'za Yahya Efendi
A'za Banka Memuru münhal
A'za İlyas Efendi
A'za Muhyeddin Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Esad Efendi

A'za Banka Memuri münhal
A'za Osman Ağa
A'za İlyas Efendi
Başkatib İbrahim Efendi
Katib Rasim Efendi

Ma'arif İdaresi

Reis Hacı Muhammed Efendi

A'za Halil Hulusi Efendi
A'za Abbas Vasıf Efendi
A'za Muallim-i Evvel Halil Efendi
A'za Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi

Belediye İdaresi

Reis Haydar Efendi

A'za Hacı Ahmed Bey Salise
A'za Esad Bey
A'za Hacı Şerif Ağa
Katib Ahmed Efendi
Müfettiş Ali Efendi
A'za Hacı Muhammed Ağa
A'za Aruş Ağa
A'za İlyas Efendi
A'za Markar Ağa
Sanduk Emini Abdurrahman Efendi
Kontrato Me'muru Salih efendi

SAYFA 248

Adliye İdaresi

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi

A'za Muhammed Bey salise

A'za Mihail Efendi

A'za Mülazım Es'ad Muhlis Efendi

Mudde'î-i Umumi Muavini İbrahim Bey saniye

Ceza Dairesi

Reis Ahmed Nazif Efendi

A'za Abdurrahman Muhlis Efendi

A'za Agob Efendi

A'za Mülazım Mahmud Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib münhal

Hukuk Zabıt Katibi İbrahim Efendi

Hukuk Zabıt Katibi Hamdi Efendi

İcra Memuru Asaf Bey

Ceza Zabıt Katibi Fehmi Efendi

Ceza Zabıt Katibi Veliyuddin Efendi

Müstantık Hacı Bedi Bey saniye

Mahkeme-i Şer'iyye Başkatibi Mahmud Efendi

Katib-i Sani Salih Efendi

Mukayyid Bakır Efendi

Eytam Müdüri münhal

Mukavelat Muharriri Müslim Efendi

Ticaret Mahkemesi Reisi Muhammed Ratıb Efendi

(Heyeti teşmil etmektedir)

Duyun-i Umumi Memuri Şakir Efendi

Reji İdaresi Arslan Bey salise

Anbarcı Astor Efendi

Katibi Ahmed Lütfi Efendi

Muhasebeci Selim Efendi

SAYFA 249

Mekteb-i Rüşdi'i Mülki

Muallim-i Evvel Hacı Halil Kamil Efendi

Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi

Bevvab Mustafa Ağa

Kur'a

450

Birecik Kazası

Kaymakam Ahmed Nazif Efendi saniye

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Hüseyin Hüsnü Efendi

A'za-yı Müntehabe

Necib Efendi

Müftü Müslim Efendi Bursa Müderrisi
Mal Müdüri Sakıb Efendi
Tahrirat Katibi Mustafa Nef'i Efendi
Şeyh Musatafa Efendi
Haçer Efendi
Keyrok Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Reşid Efendi
Refiki Mustafa Fehim Efendi
Sanduk Emini Ömer Efendi

SAYFA 250

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulvahab Efendi
A'za Ohanus Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib Said Efendi

Katib-i Sâni Ahmed Efendi
Müstantık Muavini Reşid Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Mustafa Bey

A'za Muhasebe Katibi Bekir Sadri Efendi
A'za Emin Efendi
A'za Bahaeddin Efendi
A'za Saadeddin Efendi
A'za Nersis Efendi

Telgraf Memuri Mümtaz Efendi

Belediye Dairesi

Reis Said Efendi

A'za Bahaeddin Efendi
A'za Şeyh Ağa
A'za Müslim Efendi
A'za Muhammed Efendi
A'za Nersis Efendi
A'za Artin Ağa
A'za Karabet Ağa
Katib Rıza Bey

Sandık Emini Mustafa Hayret Efendi Duyun-u Umumiye Memuru Ahmed Fikri Efendi

SAYFA 251

Reji Müdüri Mustafa Lami Efendi
Meclisiyeci Yunus Efendi
Anbar Memuri Agob Efendi
Nizib Me'muru Salih Efendi

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Muhammed Salih Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Muhammed Rıfat Efendi Ruus	Muhammed Şakir Efendi
Müftü Hacı Bakır Efendi	Bekir Efendi
Mal Müdüri Salih Efendi	Keyvan Ağa
Tahrirat Katibi Halil Efendi	Kirkor Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki münhal
Muavini Salih Efendi	Sandık Emini Muhammed Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Feyzullah Efendi	A'za Vartan Ağa

SAYFA 252

Bidayet Kalemi

Başkatib Necib Efendi

Katib-i Sani Halil Efendi	Müstantık Muavini Sakî Efendi
Mahkeme-i Şer'iyye Başkatibi Hafız Efendi	Mukavelat Muharriri Halil Efendi
Nüfus Memuri Muhammed Bakır Efendi	Katibi Muhammed Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Bekir Bey

A'za Muhasebe Katibi Şefik Efendi	A'za Şeyh Muhammed Efendi
A'za İbrahim Efendi	A'za Muhammed Salih Ağa
Tapu Katibi Süleyman Efendi	A'za Kirkor Ağa

Belediye Dairesi

Reis Hacı Tahir Efendi

A'za Müslim Ağa	A'za Ahmed Ağa
A'za Mahmud Ağa	A'za Muhammed Ağa
Katib Mahmud Efendi	Tabib Hasan Bey
Reji Memuri Şakir Efendi	

Kur'a

171

SAYFA 253

Suruc Kazası

Kaymakam Bekir Bey Estabil-i Amire

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yi Tabi'iyye

Naib İshak Zevki Efendi Bursa Müderrisi
Müftü Osman Avni Efendi
Mal Müdüri Abdullah Hikmet Efendi
Tahrirat Katibi Müslüm Rüşdü Efendi

A'za-yi Müntehabe

Muhammed Fahri Ağa
Süleyman Ağa
Mustafa Ağa
Nebi Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Reşid Efendi
Refiki Hafız Şerif Efendi
Sanduk Emini Melkun Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Halil Ağa

Bidayet Kalemi

Başkatib İmam Efendi

Katib-i Sânî Ohanus Efendi
Müstantık Muavini Agob Efendi

SAYFA 254

Nüfus Memuri Ali Rıza Efendi
Katibi Ahmed Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Müftü Osman Avni Efendi

A'za Muhasebe Katibi Halil Saim Efendi
A'za Şeyh Muhammed Efendi
A'za Süleyman Efendi
A'za Bozan Efendi
A'za Ali Efendi

Tapu Katibi Mevlûd Efendi

Belediye Dairesi

Reis münhal

A'za Bali Ağa
A'za Hamdi Ağa
Reji Memuri Muhammed Rıza Efendi
A'za İbrahim Ağa
Katib Halil Efendi
Beydo Ağa

Kur'a ve Mezra

350

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa Sancağı Vilayetin cihet-i şarkisinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'e 42 sa'at bu'dundadır. Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc namlarında 4 kazayı havidir.

SAYFA 255

Urfa

Urfa kazası, Harran, Türkmen Culabı, Çay Kapu, Kabahaydar, Bozabad, Oyum Ağaç namlarında 7 nahiyeyi ve nevahi-i mezkure 450 karyeyi muhtevidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesâir envâ-ı hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden â'la, meşleh, beyaz şal , aba, gayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra muteallık her türlü avâni, sahtiyen, kösele i'mal olunur.

Urfa kazasında 1 hükümet konağı, 1 redif depoyi, 1 Kal'a, 1 kışla, 3 karakolhane, 1 hastahane, 1 telgrafhane, 77 cami' ve mescid, 6 tekye ve zaviye, 14 kilisa ve manastır, 1 havra, 34 mekteb, 11 medrese ve kütübhane, 13276 hane, 2125 dükkan ve mağaza, 31 han, 18 furun, 55 çeşme ve sebil, 15 hamam, 93 değirman, 1 fabrika, 295 arasa, 421 bağça, 4053 bağ, 36 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha ve Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebeân idub derun-i şehirden geçerek şehrin cenub cihetinde Berke-i' (İbrahim Aleyhisselam) denilen küçük göle akarlar. Bozabad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan ider. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'anın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrudun Hazret-i İbrahim Aleyhisselam'ı ateşe atmak içün yapdığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında Hazret-i İbrahim'in kadem nihâde-i vucud oldukları mağara mevcud ve Mevlid-i Halil namıyla marufdur.

SAYFA 256

Birde bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri Hazret-i Sare müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. Berke-i' İbrahim Aleyhiselamın etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa "kül" zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrud olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan "Şemsi" takdisen dâima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb ibadet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın miladdan 2000 sene evvel Babil padişahı Râmîs ya'ni Nemrûd canibinden ve ba'zılarıda miladdan 400 yıl mukaddem "Silifkelular" tarafından bina eylediği zabt ve tahrir eylemişlerse de Urfa'nın Hazret-i İbrahim Aleyhisselam zamanında mevcud ve kutub-i mukaddese de mezkur olmasına göre binası pek eski olduği derkardır.

Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal-i ma'muriyeti olub ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir. Urfa'da birinci hal-ı ma'muriyetinde bir cesim "manastır" ile 300 "Deyr" var idi. Mezkur manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i İsa Aleyhisselam'ın vech-i mübareklerini silübde suret-i saadetlerinin mün'akis olduği "mendil" mevcud olub mezkur mendili Hülefây-ı Abbasiyye'den Müttekî Billah (331) sene-i hicriyesinde "İstanbul İmparatoruna" bil-irsâl mukabilinde külliyetli üserayı islamiye istihlâs eylemişdir.

Urfa'nın silifkelular tarafından vatan-ı aslileri olan "Mekedonya'mn" merkezi bulunan "İdasa"ya* (* İdasa "Selanik" vilayetinde şimdi Vudine denilen kasabadır) müşabehetden kinaye olarak "Edessa", "Edasya" ve bir aralık "çeşme" manasına olan "Kalirha" namı verilmişdir. "Reha" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Rehanın" galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulardan mukaddem "Antakiya" dahi denmiş ise de muahharen "Edesa" ve "Kalirha" isimleri oni unutdurmuşdur. Bazı tarihlerde Edessa'dan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir. Şurasıda hatırdan çıkılmasınki:Urfa'nın en eski adı "Uru'l-Keldanin" veyahud

SAYFA 257

"Ur"dır. Hatta Tevratda "Uru'l-Keldânin" ve İncilde "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Yakubiye mezhebinin mahal-i zuhuridir.

Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silifkeluların eczây-ı hanedanından bazılarına ve muahharen "Bakar" denilen hükümdarene makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkez-i eyâlet olmuşidi. Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve depoları varidi. Urfa giderek Sasanilerin ve Hazret-i Ömer Radyallahu anha efendimizin zaman-ı hilafetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve Ehl-i Salibin ve muahharan Türklerin, İranîlerin eline geçdikden sonra 931 tarihinde İdâre-i Adile-i Osmaniye'ye intikal eyledi.

Urfa kazasına tabi' Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harabezarı bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut'un pederi Harran hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir. İşbu Harran evvelleri Sabiilerin ya'ni nûcuma perestiş iden Babillulerin bilâd-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" namında bir heykel ve diğer heykeller var idi. Mamafih işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcud idi. Bu tepeye "Tel İbrahim" itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivâyete nazaran "Hoşeng Şahın" binası olarak bir kal'a harebesi olduği mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus ve Nehr-i Culab ve Belih namında 3 nehir çıkub Fırat'a karışurlar ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur. Bunada Ayn Arus denilmesi Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i' muhteremesi Hazret-i Sare ile zifâfhânelerinin orası olmasından ilerugelmiş , halen Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-i sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan iden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. İşbu mahzurun def'i içün memlekete bir çaryek mesâfede erbâb-ı hayr tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimâl cihetinde de bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan iden sel suları o hendeğe akub

SAYFA 258

gitmekde ve bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" namı verilmektedir. Üzerinde üç büyük bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu ve Oyum Ağaç nahiyelerinin bâ'zı mahallerinde feth-i İslâm'dan evvel yapılmışa benzer "kulube" şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran nahiyesinde "Tek" dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran şehr-i cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilse nihayetine varılamaz imiş. Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde bir dağ üzerinde "Deyr Ya'kub" isminde bir manastır harabesi olarak bir iki kulube vardır. Nemrud aleyhi ma yestehikku ara sıra oraya gider bir müddet orada kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Yakub Aleyhisselamın buradan esnay-ı mürurunda gece orada beytutet ve müsafferet buyurmaları imiş..

Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Bey", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde 6 kapusi vardır. Bunlardan başka 2 kapu daha var isede vaktiyle "Cennetmekan Sultan Murâd Han Rabi' hazretleri" Bağdat'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruc etmiş olduğundan dolayı ikiside kapanmışdır.

Urfa kazasının geçen 307 senesinde emlak ve akar vergisinden "384097" , temettu' vergisinden "566974", bedel-i askeriden "227148", ağnam rüsumdan "964406", deve rüsumundan "30650" maktuan ihâle olunan a'şar bedelinden "1043212", emaneten idâre olunan a'şar bedelinden "30955", rüsum ve hasılat-ı mütenevviadan "146914" guruşki cem'an "3395356" guruş varidat ve "1907148" guruş mesarifat vuku' bulmuşdur.

SAYFA 259

Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	26.539	26.321	52.860
2	Ermeni Kato	240	218	458
3	Süryani	486	588	1.074
4	Ermeni	3.118	4.515	7.633
5	Protestan	327	395	722
6	Ecnebi	9	11	20
7	Yahudi	154	163	317
8	Yabancı	355	967	1.322
TOPLAM		31.228	33.178	64.406

BİRECİK KAZASI

Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 saat bu'dundadır. Kasaba-i' mezkurenin pişgahında Fırat Nehri cereyan eder.

Birecik'de 1 hükümet konağı, 1 atik kal'a, 17 cami' ve mescid, 7 tekye, 3 kilisa, 1 mekteb-i rüşdi, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 2039 hane, 472 dükkan, 4 furun, 5 han, 4 hamam, 3 çeşme ve sebil, 17 değirman, 21 anbar, 17 bağçe, 508 bağ, 4 çayır mahali, 10 mer'a, 1

SAYFA 260

buğday arasası vardır. Ve Nizib karyesinde 6 camî, 1 sıbyan mektebi, 2172 nüfus, 700 hane, 1 furun, 1 han, 1 hamam, 4 değirman, 1 anbar, 150 bağçe, 410 bağ, 1 buğday arasası vardır.

Birecik kasabası pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma nâmıyla mezkur idi. Bazı kitâb-ı tarihiyede "Bire" ve "Biretü'l-Fırat" nâmlarıyla mesturdur. Bireciğin 6 sa'at bu'd mesafede Rumlarca ismi "Hirepolis" ve Asurlarca "Kargamış" olan "Cerablus" belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "hiyeroglif" yazıları görülür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyelilerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-ı alem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde nehr-i Fırat kenarında bir adet metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde 1 sa'at mesafede Belkıs şehrinin harabezarı bulunur. Bu Belkısın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunur ki burası dahi iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem Müluk-i Sasaniden Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fostasi beyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile Asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir. Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sehtiyan ve merkub ve çift edevatı i'mâl olunur.

Birecik kazasının geçen 307 senesi zarfında emlâk ve akar vergisinden "210440", temettü' vergisinden "59735", bedel-i askeriyeden "33593", ağnam rüsumundan "129762", maktuen ihâle olunan a'şar bedelinden "310592", emâneten idâre olunan a'şar bedelinden "12965", rüsum ve hasılat-ı mütenevviadan "40955" guruş ki cem'an "778041" guruş varidatı, "131312" guruş mesarıfatı vuku bulmuşdur.

SAYFA 261

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.171	10.076	20.247
2	Ermeni	605	652	1.257
TOPLAM		10.776	10.728	21.504

RUMKAL'A KAZASI

Rumkal'a kazası Urfa'nın garb-i şimali cihetinde ve merkezi olan Halfeti kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 38 sa'at mesafede ve Fırat nehri kenarında vaki'dir.

Rumkal'a kazasında 1 hükümet konağı, 16 cam'i' ve mescid, 18 tekye, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 2 kütübhane ve medrese, 4498 hane, 40 dükkan, 37 çeşme ve sebil, 1 furun, 48 değirman, 1 eczahane, 920 bağçe, 3137 bağ ve Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa vardır.

Kaza-i mezkurede Altuntaş ve Rumkal'a namlarıyla 2 atik kal'a olub Rumkal'a rivayete göre zamanı kadimde Efemya namıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'i hububat ve esmar ve külliyetli fıstık hasıl olur. Merkeze 4 saat mesafede Karadağ ile Merzaman dağında cesim ormanlar olduğu gibi Karasu ve Merzeman namlarında 2 nehir olub Fırata karışırlar. Ve Arıban nahiyesinde Erhil karyesi denilen ve tevarih-i muteberde meşhur olan Erdebil şehri harabesi ve mahalleri mezkure 1 sa'at mesafede Karadağ üzerinde Kesikbaş namında cesim ve amik bir kuyu vardır.

SAYFA 262

Dahili- kazada Elif ve Hisar karyeleri namıyla yekdiğerine yarım sa'at mesafede 2 karye olub bunlar Elife bir kız ve Hasan isminde bir oğlan tarafından teşkil edilen bir cesim kasaba olub el- haletu hazihi her ikisinde mevcud köşk ve salon gibi gayet metin ve muntazam hey'etde birer bina vardır.

Rumkal'a kazasının geçen 307 senesi zarfında emlâk ve akar vergisinden 201429, temettü' vergisünden 125054, bedel-i askeriden 12751, ağnam rüsumundan 166828, maktuen ihâle olunan a'şar bedelinden 58132, rüsum ve hasılat-ı mütenevviadan 10712 guruş ki cem'an 874980 guruş varidatı ve 173981 guruş mesarifatı vukubulmuşdur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.549	10.993	21.542
2	Ermeni	289	340	629
TOPLAM		10.838	11.333	22.171

SURUC KAZASI

Suruc kazasıUrfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc karyesi Urfa'ya 10 Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc kazasında 1 hükümet konağı, 3 cami', 2 mescid, 1 tekye, 2 mekteb, 3034 hane, 34 dükkan, 1 furun, 15 bağçe, 5 bağ vardır.

SAYFA 263

Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş isede Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkurede Araslantaş kariyesinde 4 arşın tulunda, 2 arşın arzında 2 siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır. Surucun arazileri gayet münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur. Ve kaza-i mezkurede kilim, halı, seccade, kıl çadır nesc olunur. Ve hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi, ve güzel cins at ve kısrak bulunur.

Suruc kazasının geçen 307 senesi zarfında emlâk ve akar vergisinden 259632, temettü' vergisünden 134185, bedel-i askeriden 703, ağnam rüsumundan 662690, maktuen ihâle olunan a'şar bedelinden 11330, rüsum ve hasılat-ı mütenevviadan 585658 guruş ki cem'an 1679967 guruş varidatı ve 125152 guruş mesarifatı vuku bulmuşdur.

Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	8.712	9.050	17.762
2	Ermeni	24	28	52
TOPLAM		8.736	9.078	17.814

VİLAYETİN SANCAK İTİBARİYLE UMUM NÜFUSU

HALEB SANCAĞI

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	223.107	219.829	442.936
2	İslam-ı Kıptiyan	212	180	392
3	Ermeni Katolik	2.473	2.531	5.004
4	Ermeni	9.973	10.825	20.798
5	Protestan	2.085	2.178	4263
6	Rum Katolik	4.043	4.015	8.058
7	Rum	3.487	3.827	7.324
8	Süryani	1.293	1.423	2.716
9	Maruni	979	1.019	1998
10	Latin	445	419	864
11	Keldani	55	79	134
12	Yahudi	4.688	4.670	9.358
13	Yabancı	3.232	5.534	8.766
14	Ecnebi	516	1.601	2.117
	YEKUN	256.588	258.140	514.728

Maraş Sancağı

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	53.396	60.580	113.976
2	Ermeni Katolik	1.862	2.099	3.961
3	Ermeni	9.440	11.529	20.969
4	Protestan	1.690	1.741	3.431
5	Yahudi	98	95	193
6	Yabancı	417	564	981
7	Ecnebi			
TOPLAM		**66.903**	**76.608**	**143.511**

Urfa Sancağı

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	55.971	45.447	101.418
2	Ermeni Katolik	240	218	458
3	Süryani	486	588	1.074
4	Ermeni	4.036	5.535	9.575
5	Protestan	327	395	722
6	Ecnebi	9	11	20
7	Yahudi	144	163	317
8	Yabancı	355	967	1.322
TOPLAM		**61.578**	**53.324**	**114.902**

İCMAL

Sıra no	Kaza	Kadın	Erkek	Toplam
1	Haleb sancağı	256.588	258.140	514.728
2	Maraş Sancağı	66.903	76.608	143.511
3	Urfa Sancağı	61.578	53.324	114.902
YEKUN		**385.069**	**388.072**	**773.141**

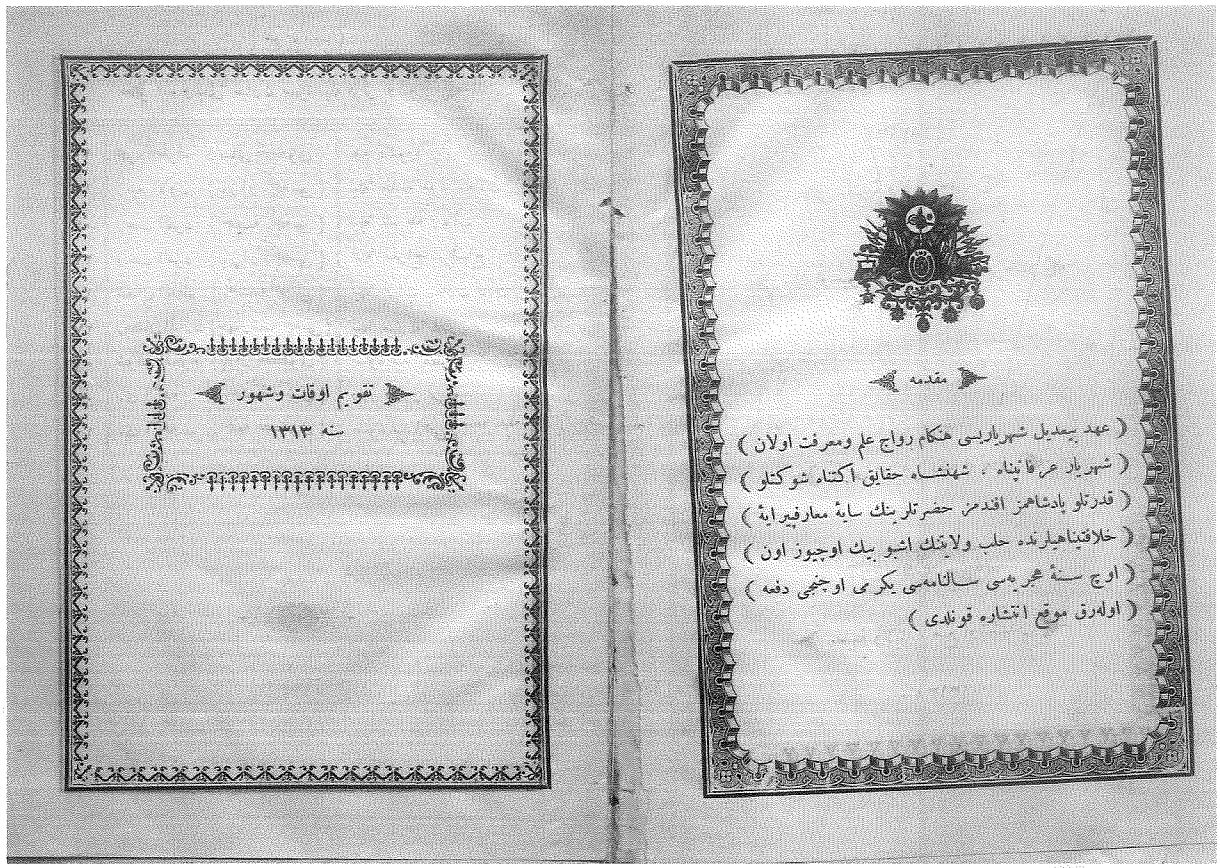

MUKADDİME

Ahd-i bî-adîl-i şehriyârîsi hengâm-ı revâc-'alem ve ma'rifet olan âr-ı irf'an-penâh-ı şehinşâhı hakâik-iktinâh şevketlü kudretlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin sâye-i ma'ârif-pîrâyei hilâfet-penâhîlerinde Haleb Vilayeti'nin işbu bin üçyüz onüç sene-i hicriyyesi salnâmesi dahi yirmi üçüncü defa olarak mevki'-i intişâra konuldu.

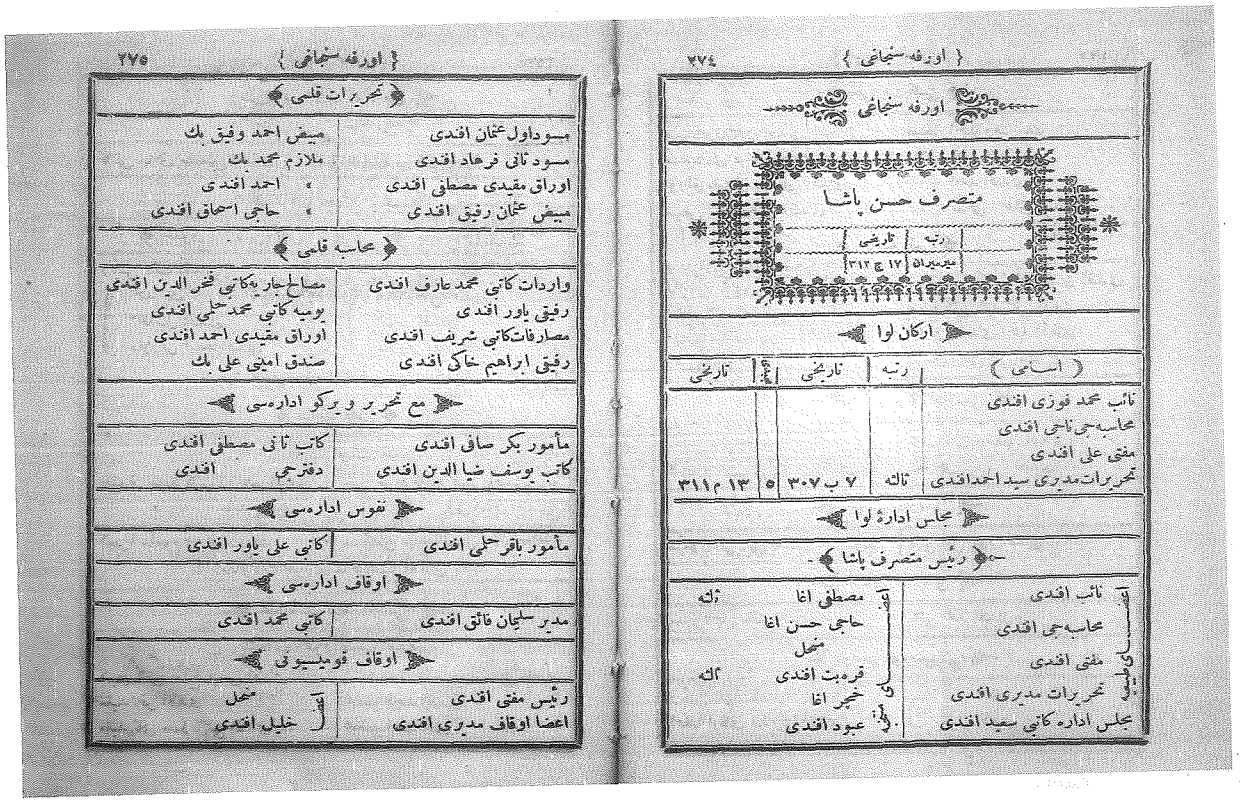

SAYFA 274

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Hasan Paşa

Rütbe	Tarihi
Mirmiran	17 C 312

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi
Naib Muhammed Fevzi Efendi				
Muhasebeci Naci Efendi				
Müftü Ali Efendi				
Tahrirat Müdüri Seyyid Ahmed Efendi	Salise	307 b 7	5	311m 13

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Paşa

A'za-yı Tabi'iyye

Muhasebeci Efendi
Müftü Efendi
Tahrirat Müdüri Efendi
Meclis İdare Katibi Sa'id Efendi

A'za-yı Müntehabe

Mustafa Ağa sâlise
Hacı Hasan Ağa
Münhal
Karabet Efendi sâlise
Haçer Efendi
Abud Efendi

SAYFA 275

Tahrirat Kalemi

Müsevvid-i Evvel Osman Efendi
Müsevvid-i Sânî Ferhad Efendi
Evrak Mukayyidi Mustafa Efendi
Mübeyyiz Osman Refik Efendi
Mübeyyiz Ahmed Vefik Bey
Mülazım Muhammed Bey
Mülazım Ahmed Efendi
Mülazım Hacı İshak Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Muhammed Arif Efendi
Refiki Yaver Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Refiki İbrahim Hakî Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Fahreddin Efendi
Yevmiye Katibi Muhammed Hilmi Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Sandık Emini Ali Bey

Maa Tahrir Vergi Dairesi

Memur Bekir Safi Efendi
Katib Yusuf Ziyaeddin Efendi
Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Defterci Efendi

Nüfus İdaresi

Memur Bakır Hilmi Efendi
Katib Ali Yaver Efendi

Evkaf İdaresi

Müdür Süleyman Fâik Efendi
Katib Muhammed Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi
A'za Halil Efendi
A'za münhal

SAYFA 276

Defter-i Hakani İdaresi

Memur Hüsnü Hilmi Efendi
Katib Hacı Mustafa Efendi
Tapu Katibi Bekir Efendi

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi
Reis Naib Efendi
A'za Muhammed Bey saniye Tarihi 301
A'za Mihail Efendi
A'za Mülazım Esad Efendi
Mudde'î-i Umûmî Muavini İlyas İzzet Efendi

Ceza Dairesi
Reis Rüşdi Efendi
A'za Abdurrahman Efendi
A'za Agob Efendi
A'za Mülazım Beşar Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib Asaf Bey

Hukuk Zabıt Katibi İbrahim Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Hamid Efendi
İcra Memuru Asaf Bey
Mukâvelât Muharriri Hacı Müslim Efendi
Ceza Zabıt Katibi Fehmi Efendi
Ceza Zabıt Katibi Veliyüddin Efendi
Müstantık Bedi' Efendi saniye 304

Mahkeme-i Şer'iyye İdaresi

Başkatib Mahmud Asaf Efendi

Zabıt Katibi Feyzi Efendi
Mukayyid Bakır Efendi
Mukayyid-i Sani Müslim Hilmi Efendi
Eytâm Müdüri Hüseyin Hüsnü Efendi
Muhazır Ahmed Efendi
Muhazır Ahmed Ağa

SAYFA 277

Ticaret Mahkemesi

Reis Hacı Muhammed Ratıb Efendi

Başkatib Zekeriya Efendi
Muavini Ömer Efendi

Nafia Komisyonu

Reis Muatasarrıf Paşa

A'za Banka Me'muru Haydar Efendi
A'za Muhyeddin Efendi
A'za İlyas Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Münhal

A'za Banka Me'muru Efendi
A'za Halil Efendi
A'za Bozan Efendi
Başkatib münhal
A'za Şerif Efendi
A'za Aruş Efendi
A'za .....Efendi

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis Hacı Osman Bey Estabil Amira Tarihi 19 ş 204

Muavini Hacı Bakır Ağa
A'za Muhyeddin Efendi
A'za Hafız Bozan Efendi
A'za Hacı Mustafa Ağa
A'za Abud Efendi
A'za İlyas Efendi
A'za Agob Ağa
Başkatib Ahmed Hamdi Efendi
Muavini Şeyh Müslim Efendi
Sanduk Emini Ahmed Efendi

Ma'arif İdaresi

Reis Ali Efendi

A'za Şafi' Efendi
A'za Muallim-i Evvel Said Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi
A'za Nafia Memuri Efendi

SAYFA 278

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Mihri Efendi
Mühabere Memuri Abdulhamid Efendi

Belediye Dâiresi

Reis Vekili Halil Efendi

A'za Ahmed Bey salise Tarihi 301
A'za münhal
A'za Rafi Efendi
A'za Hacı Muhammed Ağa
A'za Hacı Müslim Ağa
A'za İlyas Efendi
A'za Eruş Efendi
A'za Toros Efendi
A'za Merkar Ağa
Katib Kadri Efendi
Çarşı Müfettişi Ali Efendi
Liva Mühendisi münhal
Sandık Emini Karabet Efendi
Kontrato Memuri münhal
Tabib Usıb Efendi

Düyun-i Umumiye İdaresi

Memur Ahmed Efendi
Katib Ahmed Efendi
Reji Müdürü Abdullah Efendi
Muhasebeci Efendi
Anbarcı Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülkî

Muallim-i Evvel Said Efendi
Rik'a Muallimi Şerif Efendi
Muallim-i Sâni Abdurrahman Efendi
Bevvab Hasan Ağa

SAYFA 279

	Nevahi	Kura
Dügerli	1	49
Oyum Ağaç	1	69
Çay Kapu	1	64
Bozabad	1	110
Harran	1	260
Kabahaydar	1	22
Türkmen Culabı	1	30
YEKUN	7	609

Urfa Sancağı Eşraf ve Mütehayizanından Nişanı Nail Olan Zevat

Esami	Mecidi	Tarih
Haydar Ağa	5	2 R 311

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey

Tercüman Hacı Muhammed Efendi

SAYFA 280

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa sancağı vilayetin cihet-i Şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at bu'dundadır.

URFA

Urfa kazası, Harran, Türkman Cülabı, Çay Kapu, Kabahaydar, Bozabad, Oyum Ağaç, Dügerli namlarında 7 nahiyeyi ve nevahi-i mezkure 450 karyeyi muhtevidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesair enva-ı hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşlah, beyaz şal, aba gayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallık her nev'i aveni sahtiyan kösele i'mal olunur.

Urfa kazasında 1 hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhane, 1 hastahane, 1 telgrafhane, 58 cami' ve mescid, 4 tekye ve zaviye, 11 kilisa ve manastır, 1 havra, 31 mekteb, 11 medrese ve kütübhane, 9937 hane, 2052 dükkan, 32 han, 18 furun, 43 çeşme ve sebil, 14 hamam, 51 değirman, 1 fabrika, 1çayır, 295 arsa, 261 bağçe, 3414 bağ, 4 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha ve Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebeân idub derun-i şehirden geçerek şehrin cenub cihetinde Berke-i' (İbrahim Aleyhisselam) denilen küçük göle akarlar.

SAYFA 281

Bozabad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'anın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrudun Hazret-i İbrahim Aleyhisselam'ı ateşe atmak içün yapdığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın kadem nihâde-i alem-i vücud oldukları mağara mevcud ve Mevlûd-i Halil nâmıyla ma'rufdur.

Birde bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri Hazret-i Sare müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. Berke-i' İbrahim Aleyhiselamın etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa "kül" zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrud olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan "Şemsi" takdisen dâima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb ibadet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın miladdan 2000 sene evvel Babil padişahı Râmîs ya'ni Nemrûd Canibinden bina edildiği zabt ve tahrir eylemişlerse de Urfa'nm Hazret-i İbrahim Aleyhisselam zamanında mevcud ve kutub-i mukaddese de mezkur olmasına göre binası pek eski olduği derkardır.

Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal-i ma'muriyeti olub ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir. Urfa'da birinci hal ma'muriyetinde bir cesim "manastır" ile 300 "Deyr" var idi. Mezkur manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i İsa Aleyhisselam'ın vech-i mübareklerini silübde suret-i saadetlerinin mün'akis

SAYFA 282

olduği "mendil" mevcud olub mezkur mendili Hülefây-ı Abbasiyye'den Müttekî Billah (331) sene-i hicriyesinde "İstanbul İmparatoruna" bil-irsâl mukabilinde külliyetli üserayı islamiye istihlâs eylemişdir.

Urfa'nın silifkelular tarafından vatan-ı aslileri olan "Mekedonya'nın" merkezi bulunan "İdesya"* (* İdesya "Selanik" vilayetinde şimdi Vudine denilen kasabadır) müşabehetden kinaye olarak "Edesa" , bir aralık "çeşme" manasına olan "Kalirha" namı verilmişdir.

"Rehâ" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Reha"nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulardan mukaddem "Antakiya" dahi denmiş ise de muahharen "Edasa" ve "Kalirha" isimleri oni unutdurmuşdur. Bazı tarihlerde Edesadan galat olarak "Edes", Urfa'dan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkmasun ki:Urfa'nın en eski adı "Uru'l-Keldanin" veyahud "Ur"dır. Hatta Tevratda "Uru'l-Keldanin" ve İncilde "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Ya'kubiye mezhebinin mahall-i zuhuridir.

Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silifkelulların eczây-ı hanedanından bazılarına ve muahharen "Bakar" denilen hükümdarane makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkez-i eyâlet olmuşidi. Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve depoları varidi. Urfa giderek Sasanilerin ve Hazret-i Ömer Radyallahu anha efendimizin zaman-ı hilafetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve Ehl-i Salibin ve muahharan Türklerin, İranîlerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdâre-i Adile-i Osmaniye'ye intikal eyledi.

Urfa kazasına tabi' Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harabezarı

SAYFA 283

bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut Aleyhisselamın pederleri Harran hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir.

İşbu Harran evvelleri Sabiilerin ya'ni nûcuma perestiş iden Babillulerin bilâd-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" namında bir heykel ve diğer heykeller var idi. Mamafih işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcud idi. Bu tepeye "Tel İbrahim" itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivâyete nazaran "Hoşeng Şah'ın" binası olarak bir kal'a harebesi olduği mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus ve Nehr-i Culab ve Belih namında 3 nehir çıkub Fırat'a karışurlar ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur. Buna da Ayn Arus denilmesi Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i' muhteremesi Hazret-i Sare ile zifâfhânelerinin orası olmasından ileru gelmiş imiş. Halen Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-i sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan iden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. İşbu mahzurun def'i içün memlekete bir çaryek mesâfede erbâb-ı hayr tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimâl cihetinde de bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan iden sel suları o hendeğe akub gitmekde ve bu bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" namı verilmektedir. Üzerinde üç büyük

bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu ve Oyum Ağaç nahiyelerinin bâ'zı mahallerinde feth-i İslâm'dan evvel yapılmışa benzer "kulube" şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran nahiyesinde "Tek" dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran şehr-i cesiminin bütün enkazı buradan

SAYFA 284

kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilse nihayetine varılamaz imiş. Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde bir dağ üzerinde "Deyr Ya'kub" isminde bir manastır harabesi olarak bir iki kulube vardır. Nemrud ara sıra oraya giderek bir müddet kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Yakub Aleyhisselamın buralardan esnay-ı mürurunda bir gece orada beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş..

Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Bey", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde 6 kapusi vardır. Bunlardan başka 2 kapu daha var ise de vaktiyle "Cennetmekan Sultan Murâd Han Rabi' hazretleri" Bağdat'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruc etmiş olduğundan dolayı ikiside kapanmışdır.

NÜFUS İDARESİ KUYUDATINDAN ÇIKARILAN URFA SANCAĞI NÜFUS CEDVELİ

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	26.103	25.801	51.904
2	Ermeni Kato	102	53	155
3	Süryani	482	605	1.087
4	Ermeni	3.475	4.860	8.335
5	Protestan	204	279	483
6	Ecnebi	200	276	476
7	Yahudi	158	172	330
8	Yabancı	169	741	910
TOPLAM		**30.893**	**32.787**	**63.680**

SAYFA 285

BİRECİK KAZASI

Kaymakam Halil Sıdkı Efendi salise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za'yı Müntehabe
Naib Muhammed Münir Efendi	Necib Efendi salise
Müftü Şıh Müslüm Efendi müderris	Hacı Ali Bey
Mal Müdüri Yasin Efendi	Tahir Ağa
Tahrirat Katibi İbrahim Efendi	Kigork Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Refiki Ahmed Efendi
Muavini Hafız Şerif Efendi
Sanduk Emini Nuh Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulvahab Efendi
A'za Ohanes Efendi
Başkatib Hacı Ali Efendi
Katib-i Sani Mustafa Efendi
Müstantık Muavini Ohanes Efendi
Mukavelat Muharriri Halil Efendi

SAYFA 286

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis Mustafa Bey

Muhasebe Katibi Bekir Sıdkı Efendi
A'za Bahaeddin Efendi
A'za Emin Efendi
A'za Saadeddin Efendi
Sanduk Emini Nuh Efendi
A'za Emin Efendi

Mekteb-i Rüşdiye

Muallim-i Evvel Hasan Remzi Efendi
Rik'a Muallimi Nef'i Efendi
Muallim-i Sânî Salih Efendi
Bevvab Hacı Muhammed Efendi

Belediye Meclisi

Reis Ahmed Muhlis Efendi

A'za Bahaeddin Efendi
A'za Abdulaziz Efendi
A'za Müslim Ağa
A'za Abdulkadir Ağa
A'za Muhammed Ağa
Katib Rıza Bey
Sandık Emini Şakir Efendi
Tabib Kigork Ağa

Reji Müdüri Mustafa Lami Efendi
Nizib Memuri Salih Efendi
Muhasebeci Necib Efendi

Kura
129

SAYFA 287

Birecik Kazasına Dair Malumat

Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 saat bu'dundadır. Kasaba-i mezkurenin pişgahında Fırat nehri cereyan eder.

Birecik'de 1 hükümet konağı, 1 atik kal'a, 18 camî ve mescid, 7 tekye, 3 kilisa, 1 mekteb-i rüşdî, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 2039 hane, 472 dükkan, 4 furun, 5 han, 4 hamam, 3 çeşme ve sebil, 18 değirman, 21 anbar, 170 bağçe, 508 bağ , 4 çayır mahalli, 10 mer'a, 1 buğday arasası vardır.

Birecik kasabası pek kadim olub Romalu'lar zamanında Zeugma nâmıyla mezkur idi. Bazı kütub-i tarihiyede "Bire" ve "Bi'retü'l- Fırat" namlarıyla mesturdur. Bireciğin 6 sa'at bu'd mesafesinde Romalularca ismi "Hirepolis" ve Asurilerce "Kargamış" olan Cerablus belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İş bu harabenin her tarafında "Hiyeroglif" yazıları görilür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyelilerin ma'budunun heykeli mevcûd olub meşhur-i alem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde Nehr-i Fırat kenarında bir adet metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at mesafede Belkıs şehrinin

SAYFA 288

harabezârı bulunur. Bu Belkısın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunur ki burası dahi iki mâreke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem müluk-i Sasani'den Şapur Sâni ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi beyninde diğeri de 1246 senesinde Asakir-i Osmaniyye ile Mısırlı İbrahim Paşa arasında vukubulan muharebedir.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sehtiyan ve merkûb ve çift edevatı i'mal olunur.

NÜFUS İDARESİ KAYUDATINDAN ÇIKARILAN BİRECİK KAZASI NÜFUS CEDVELİ

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	**Müslüman**	10.187	10.092	20.279
2	**Ermeni**	623	661	1.284
TOPLAM		**10.810**	**10.753**	**21.563**

SAYFA 289

RUMKAL'A KAZASI

Kaymakam İzzet Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Muhammed Murad Efendi	Muhammed Efendi
Müftü Hacı Bakır Efendi	Feyzullah Efendi
Mal Müdüri Salih Efendi	Keyvan Ağa
Tahrirat Katibi Salih Efendi	Kirkor Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi — Refiki münhal

Muavini Muhammed Salih Efendi — Sandık Emini Halid Bey

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Mahmud Midhad Efendi — A'za Vartan Ağa

Başkatib Muhammed Nuri Efendi — Katib-i Sânî Halil Efendi

Müstantık Muavini Muhammed Can Bey

Kura

171

SAYFA 290

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası Urfa'nın garb-ı şimali cihetinde ve merkezi olan Halfeti kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 38 saat mesafede ve Fırat nehri kenarında vaki'dir.

Mezkur kasabada 1 hükümet konağı 16 cami' ve mescid, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 2 kütübhane ve medrese, 380 hane, 55 dükkan, 1 furun, 38 değirman, 1 eczahane ve dahili kazada 920 bağçe, 2137 bağ ve Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa vardır. Kaza-i mezkurede Altıntaş ve Rumkal'a namlarıyla iki atik kal'a olub Rumkal'a rivayete göre zaman-ı kadimde Efemya namıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'i hububat ve eşcar ve külliyetli fıstık hasıl olur. Merkeze 4 sa'at mesafede Karadağ ve Merzaman dağında cesim ormanlar olduğu gibi Karasu ve Merzaman namlarında iki nehir olub Fırat'a karışırlar. Ve Urban nahiyesinde Erhil karyesi denilen ve tevarihi mu'teberede meşhur olan Erdil şehri harabesi ve mahal-i mezkure bir sa'at mesafede Karadağ üzerinde Kesikbaş nammda cesim ve amik bir kuyu vardır.

Dahil-i kazada Elif ve Hisar karyeleri namıyla yekdiğerine yarım sa'at mesafede iki karye olub bunlar Elife bir kız ve Hasan isminde bir oğlan tarafından teşkil edilmiş bir cesim kasaba olub el-haletu hazihi her ikisinde mevcud köşk ve salon gibi ğayet metin ve muntazam heyetde birer bina vardır.

SAYFA 291

Nüfus Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.601	11.005	21.606
2	Ermeni	294	343	637
TOPLAM		10.895	11.348	22.243

SAYFA 292

SURUC KAZASI

Kaymakam Vekili Hacı Ali Efendi rabiâ

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Vekili Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Arif Efendi müderris
Müftü Hacı Osman Avni Efendi
Mal Müdüri Ali Avni Efendi
Tahrirat Katibi Müslim Reşid Efendi

A'za-yı Müntehabe

Ahmed Ağa
Abdulkadir Ağa
Şeyh Nebi Ağa
Şeyh Halil Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Cafer Efendi

Refiki Hiram Bey
Sanduk Emini Ahmed Ref'i Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Halil Ağa
Başkatib İmam Efendi
Müstantık Muavini Mustafa Efendi

A'za Betros Ağa
Katib-i Sâni Ohanes Efendi

Nüfus Memuru Ahmed Hamdi Efendi
Katibi Ahmed Efendi

Tapu Katibi Muhammed Efendi
Reji Memuru Ali Rıza Efendi

SAYFA 293

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis Müftü Efendi

Muhasebe Katibi Hüseyin Efendi
A'za Şeyh Muhammed Efendi
A'za Ali Efendi

A'za Muhammed Ağa
A'za Bedo Ağa

Belediye Meclisi

Reis İbrahim Efendi

A'za Muhammed Ağa
A'za Hamdi Ağa

A'za Bedo Ağa
Katib Ahmed Efendi

Kura
23

SAYFA 294

SURUC KAZASI HAKKINDA MALUMAT

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc karyesi Urfa'ya 10, Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc kazasında 1 hükümet konağı, 3 cami', 2 mescid, 1 tekye, 3034 hane, 35 dükkan, 1 furun, 20 bağçe, 6 bağ vardır.

Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş ise de Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkurede Arslantaş karyesinde 4 arşın tulunda 2 arşun arzında 2 siyah amud olub üzerlerinde bir arslan resmi vardır. Suruc'un arazisi gayet münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur. Ve hayvanatdan deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve güzel cins at ve kısrak bulunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	9.061	10.895	19.956
2	Ermeni	47	58	105
TOPLAM		**9.108**	**10.953**	**20.061**

SAYFA 295

VİLAYETİN UMUM NÜFUSU

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	345.795	351.249	697.044
2	İslam-ı Kıptiyan	218	213	431
3	Ermeni Katolik	4.891	4.904	7.795
4	Ermeni	15.391	17.005	32.396
5	Protestan	4.393	4.643	9.036
6	Rum Katolik	4.089	3.955	8.044
7	Rum	3.473	3.914	7.887
8	Süryani	1.750	1.963	3.713
9	Maruni	979	981	1.960
10	Latin	313	274	587
11	Keldani	62	89	151
12	Yahudi	5.058	4.994	10.052
13	Yabancı	2.908	5.030	7.938
14	Ecnebi	516	1.601	2.117
	YEKUN	390.015	401.041	791.056

مقدمه

{ عهد بیعدیل شهریاریسی هنکام رواج علم ومعرفت }
{ اولان شهریار عراقپناه ، شهنشاه حقایق آکتاه }
{ شوکتلو ، مهابتلو ، مرحمتلو پادشاهمز افندمز }
{ حضرتلرینك سایهٔ معارفپیرایهٔ جناب خلافتپناهیلرنده }
{ حلب ولایتنك اشبو بیك اوچیوز اون درت سنهٔ }
{ هجریهسی سالنامهسی یکرمی دردنجی دفعه اولهرق }
{ موقع انتشاره قونلدی }

MUKADDİME

Ahd-i bî-adîl-i şehriyârîsi hengâm-ı revâc-'alem ve ma'rifet olan âr-ı irf'an-penâh-ı şehinşâhı hakâik-iktinâh şevketlü kudretlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin sâye-i ma'ârif-pîrâyei hilâfet-penâhîlerinde Haleb Vilayeti'nin işbu bin üçyüz ondört sene-i hicriyyesi salnâmesi dahi yirmi dördüncü defa olarak mevki'-i intişâra konuldu.

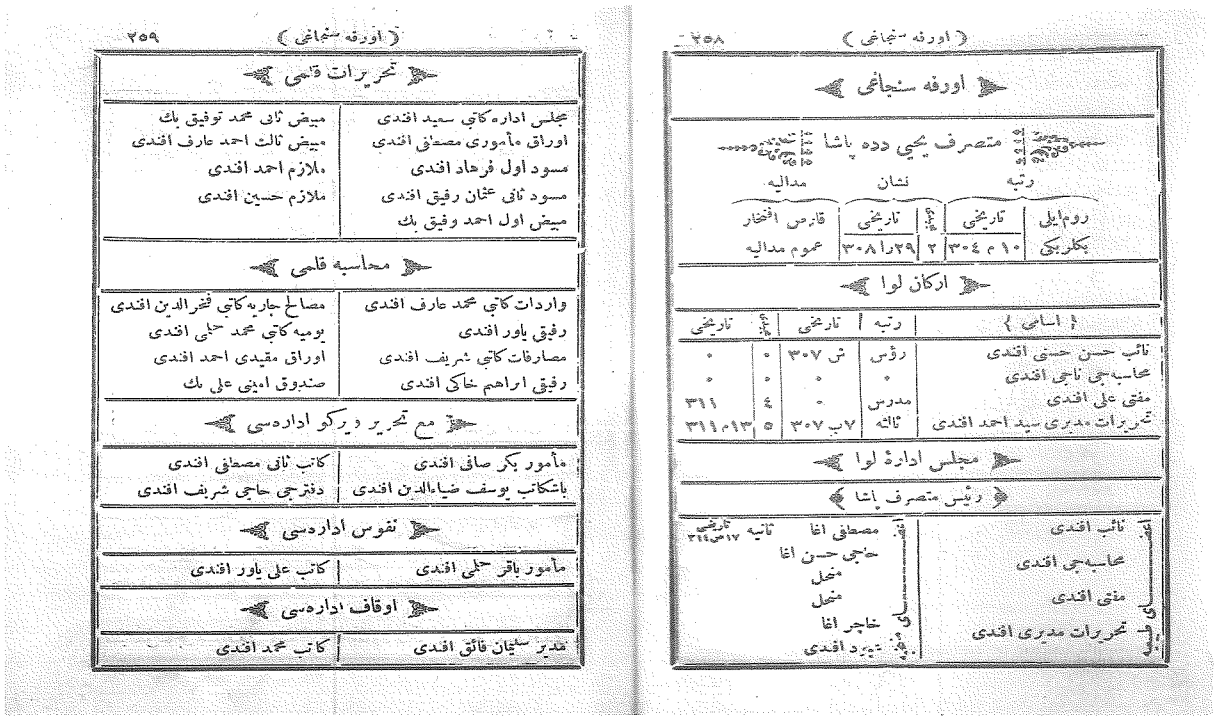

SAYFA 258

Urfa Sancağı

Mutasarrıf Yahya Dede Paşa

Rütbe		Nişan		Madalya
	Tarihi	Osmani	Tarihi	
Rumeli Beylerbeyi	10 M 304	2	29 r 307	Umum Madalya

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Naib Hasan Hüsni Efendi	Revas	Ş 307	-	-
Muhasebeci Nabi Efendi	-	-	-	-
Müftü Ali Efendi	Müderris	-	4	311
Tahrirat Müdüri Seyyid Ahmed Efendi	Salise	7 b 307	5	13 m311

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Paşa

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Efendi

Muhasebeci Efendi

Müftü Efendi

Tahrirat Müdüri Efendi

A'za-yı Müntehabe

Mustafa Ağa saniye Tarihi 17 s 314

Hacı Hasan Ağa

Münhal

Münhal

Haçer Ağa

..... Efendi

SAYFA 259

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Sa'id Efendi
Müsevvid-i Evvel Ferhad Efendi
Mübeyyiz-i Evvel Ahmed Vefik Bey
Mübeyyiz-i Sâlis Ahmed Efendi
Mülazım Hüseyin Efendi
Evrak Me'muru Mustafa Efendi
Müsevvid-i Sânî Osman Refik Efendi
Mübeyyiz-i Sânî Muhammed Tevfik Bey
Mülazım Ahmed Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Muhammed Arif Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Fahreddin Efendi
Sanduk Emini Ali Bey
Refiki Yaver Efendi
Refiki Hakkı Efendi
Yövmiye Mukayyidi Ahmed Efendi

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Me'mur Bekir Safi Efendi
Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Başkatib Yusuf Ziyaeddin Efendi
Defterci Hacı Şerif Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Bakır Hilmi Efendi
Katib Ali Yaver Efendi

Evkaf İdaresi

Müdir Süleyman Fa'ik Efendi
Katib Muhammed Efendi

SAYFA 260

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi
A'za Haydar Ağa
A'za Hacı Abdurrahman Efendi
A'za Mevlevi Şeyhi Seyyid Ahmed Efendi
A'za Hacı Ömer Efendi

Defter-i Hakani İdaresi

Me'mur Süleyman Efendi
Tapu Katibi Bekir Efendi
Katib Hacı Mustafa Efendi

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi
A'za Muhammed Bey mütemayiz 17 s 314
A'za Mihail Efendi
A'za Mülazımı Esad Efendi
Mudde-i Umumi Muavini İlyas İzzet Efendi

Ceza Dairesi

Reis Rüşdi Efendi ruûs
A'za Abdurrahman Efendi
A'za Eyyüb Efendi
A'za Mülazımı Veliaddin Efendi
A'za Agob Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib Asaf Bey

Hukuk Zabıt Katibi İbrahim Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Hacı Ali Efendi
İcra Me'muru Asaf bey
Müstantık Hacı Bedi Efendi Saniye 304
Ceza Zabıt Katibi Fehmi Efendi
Ceza Zabıt Katibi Muhammed Efendi
Mukavelat Muharriri Hacı Müslim Efendi

SAYFA 261

Mahkeme-i Şer'iye Dairesi

Başkatib Mahmud Asaf Efendi

Zabıt Katibi Salih Fevzi Efendi
Mukayyid-i Sânî Müslim Hilmi Efendi
Muhazır Ahmed Efendi
Mukayyid Bakır Efendi
Eytam Müdüri Hüseyin Hüsni Efendi
Muhazır Ahmed Ağa

Ticaret Mahkemesi

Reis Hacı Muhammed Ratıb Efendi

A'za İlyas Esved Efendi
A'za Betros Efendi
Başkatib Zekeriya Efendi
A'za Hafız Halil Efendi
A'za Muhammed Efendi
Muavini Ömer Efendi

Nafia Komisyonu

Reis Mutasarrıf Paşa

A'za Banka Müdüri Haydar Efendi
A'za Belediye Reis Vekili Halil Efendi
Ticaret Odası A'zasmdan Mahyeddin Efendi
A'za Nüfus Me'muru Bakır Efendi
A'za İdare-i A'zasından Hacı Hasan Ağa
A'za Ticaret azasından Betros Efendi

Zira'at Bank İdaresi

Me'mur Haydar Efendi

SAYFA 262

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Halil Efendi

A'za münhal
A'za Hacı Şerif Ağa
A'za Bozan Efendi

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis Hacı Osman Bey Estabil-Amira Tarihi 18 ş 304

Mu'avini Hacı Bakır Ağa
A'za Hafız Bozan Efendi
A'za Abud Efendi
Başkatib Ahmed Hamdi Efendi
Sanduk Emini Ahmed Efendi
A'za Muhiyeddin Efendi
A'za Hacı Mustafa Ağa
A'za İlyas Efendi
Mu'avini Şeyh Müslim Efendi

Ma'arif İdaresi

Reis Ali Efendi

A'za Safi Efendi — A'za Muallim-i Evvel Said Efendi

A'za Evkaf Müdüri Efendi — A'za Banka Me'muru Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Mihri Efendi

Muhabere Me'muru Abdulmecid Efendi — Posta Katibi Necib Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Sa'id Efendi — Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi

Rik'â Muallimi Şerif Efendi — Bevvâb Hasan Ağa

Şakirdan Adedi 67

SAYFA 263

Belediye İdaresi

Reis Halil Efendi

A'za Ahmed Bey salise 301 — Katib Kadri Efendi

A'za Hacı Şerif Ağa — Belediye Komiseri Hafız Efendi

A'za Rafi'i Efendi — Çarşı Müfettişi Ali Efendi

A'za Hacı Muhammed Ağa — Sanduk Emini Abdulvahab Efendi

A'za Hacı Müslim Ağa — Tabib Usub Efendi

A'za İlyas Efendi — Eczacı Vekili Agob Efendi

Düyun-i Umumiye İdaresi

Me'mur Ahmed Lütfi Efendi — Katib Kadri Efendi

Reji İdaresi

Müdür Basîl Şa'ravi Efendi — Mu'avini Enis Bey

Muhasebeci münhal — Anbarcı münhal

	Nevâhi	Kura
Dügerli	1	67
Oyum Ağaç	1	71
Çay Kapu	1	100
Bozabad	1	141
Harran	1	240
Kabahaydar	1	23
Türkman Culabı	1	8
Yekûn	7	655

SAYFA 264

Urfa Kazası Esnaf ve Mütehizanından Rütbe ve Nişanı Haiz Olub Müstahdem Olmayan Zevatın Esamisi

Esami	Rütbe	Osmani
Şeyhzade Hüseyin Paşa	Mirmiran	-
Hacı Kamilzade Hacı Muhammed Bakır Efendi	Saniye	-
İshak Efendi Zade Şahin Efendi	Salise	-
Kürkçü Zade Mahmud Nedim Efendi	Kapucu Başı	-
Karabet Efendi	Salise	-
İhlasiye Müderrisi Hacı Abdullatif Efendi	Müderris	3

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey Hamise

SAYFA 265

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa sancağı Vilayetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at bu'dundadır.

Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc namlarında 4 kazayı havidir.

Urfa

Urfa Kazası, Harran, Türkman Culabı, Çay Kapu, Kabahaydar, Bozabad, Oyum Ağaç namlarında 7 nahiyeyi ve nevâhi-i mezkure 655 karyeyi muhtevidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olamağla arpa, buğday, mercimek ve sa'ir enva'i hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve plikden a'la meşleh, beyaz şal, aba, ğayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra mütealik her nev'i avâni, sehtiyan, kavsele imal olunur.

Urfa kazasında 1 Hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhane, 1 hastahane, 1 telgrafhane, 58 camî ve mescid, 4 tekiye ve zaviye, 11 kilisa ve manastır, 1 havra, 13 mekteb, 11 medrese ve kütübhane, 9937 hane, 2052 dükan, 32 han, 18 furun, 43 çeşme ve sebil, 13 hamam, 51 değirman, 1 fabrika, 1 çayır, 295 arsa, 261 bağçe, 3414 bağ, 4 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha, Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebaen edub derun-i şehirden geçerek şehrin cenub cihetinde Berke-i İbrahim Aleyhisselam denilen küçük göle akarlar.

SAYFA 266

Bozabad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub bu kal'anın şehre hakim olan burci üzerinde Nemrud'un Hazret-i İbrahim Aleyhisselamı ateşe atmak içün yaptığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın kadem nihade-i alem vücud oldukları mağara mevcud ve Mevlûd-ı Halil namıyla marufdur. Birde bu mağaranın yanında bir mağara daha olub, valideleri Hazret-i Sare müşaruniileyhi orada büyütmüşdür. Berke-i İbrahim Aleyhisselamm etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa kül zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrud olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan Şemsi takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçüb i'badet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın miladdan 2000 sene evvel Babil padişahı Ramses ya'ni Nemrud canibinden ve bazılarıda miladdan 400 yıl mıkaddem Silufkeluler tarafından bina edildiğini zabt ve tahrir eylemişlersede Uraf'nın Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zamanında mevcud ve kitab-ı mekaddesede mezkur olmasına göre binası pek eski olduğu derkârdır. Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdili hey'eti ikinci hal ma'muriyeti olub ahalisinin asılları Diyar-ı Bekir'den gelmişlerdir.

Urfa'da birinci hal ma'muriyetinde bir cesim manastır ile 300 deyr var idi. Mezkûr manastırda Hiristiyanların zannınca Hazret-i İsa Aleyhisselamın vech-i mübareklerini silübde suret-i sa'adetlerinin münakıs

SAYFA 267

olduğu mendil mevcud olub mezkur mendili Hülefây-ı Abbasiyye'den Müttekî Billah (331) sene-i hicriyesinde "İstanbul İmparatoruna" bil-irsâl mukabilinde külliyetli üserayı islamiye istihlâs eylemişdir.Urfa'nın silifkelular tarafından vatan-ı aslileri olan "Mekedonya'nın" merkezi bulunan "İdasya"* (* İdasya "Selanik" vilayetinde şimdi Vudine denilen kasabadır) müşabehetden kinaye olarak "Edasa", "Edassa" ve bir aralık "çeşme" manasına olan "Kalirha" namı verilmişdir. "Reha" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Rehanın" galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulardan mukaddem "Antakya" dahi denmiş ise de muahharen "Edassa" ve "Kalirha" isimleri oni unutdurmuşdur. Bazı tarihlerde Edasadan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkılmasınki: en eski adı "Uru'l-Keldanin" veyahud "Ur"dır. Hatta Tevratda "Uru'l-Keldanin" ve İncilde "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Yakubiye mezhebinin mahal-i zuhuridir.

Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silifkeluların eczây-ı hanedanından bazılarına ve muahharen "Ebkar" denilen hükümdarına makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkez-i eyâlet olmuşidi. Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve depoları varidi. Urfa giderek Sasanilerin ve Hazret-i Ömer Radyallahu anha efendimizin zaman-ı hilafetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve Ehl-i Salibin ve muahharan Türklerin, İranîlerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdâre-i Adile-i Osmaniye'ye intikal eyledi.

Urfa kazasına tabi' Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harabezarı bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut Aleyhis

SAYFA 268

selamın pederi Harran hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir.

İşbu Harran evvelleri Sabiilerin ya'ni nûcuma perestiş iden Babillulerin bilâd-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" namında bir heykel ve diğer heykeller var idi. Ma'mafih işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcud idi. Bu tepeye "Tel İbrahim" itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivâyete nazaran "Hoşeng Şahın" binası olarak bir kal'a harebesi olduği mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus ve Nehr-i Culab ve Belih namında 3 nehir çıkub Fırat'a karışurlar ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur. Bunada Ayn Arus denilmesi Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i' muhteremesi Hazret-i Sare ile zifâfhânelerinin orası olmasından ileru gelmiş , halen Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-i sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan iden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. İşbu mahzurun def'i içün memlekete bir çaryek mesâfede erbâb-ı hayır tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimâl cihetinde de bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan iden sel suları o hendeğe akub gitmekde ve bu bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" namı verilmektedir. Üzerinde üç büyük bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu ve Oyum Ağaç nahiyelerinin bâ'zı mahallerinde feth-i İslâm'dan evvel yapılmışa benzer "kulube" şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran nahiyesinde "Tek" dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran şehr-i cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilse nihayetine varılamaz imiş. Urfa'nın

SAYFA 269

cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde bir dağ üzerinde "Deyr Ya'kub" isminde bir manastır harabesi olarak bir iki kulube vardır. Nemrud aleyhi ma yestehikku ara sıra oraya gider bir müddet orada kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Yakub Aleyhisselamın buradan esnay-ı mürurunda bir gece orada beytutet ve müsafferet buyurmaları imiş..

Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Bey", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde 6 kapusi vardır. Bunlardan başka 2 kapu daha var isede vaktiyle "Cennetmekan Sultan Murâd Han Rabi' hazretleri" Bağdat'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruc etmiş olduğundan dolayı ikiside kapanmışdır.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Sancağının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	26.103	25.801	51.904
2	Ermeni Katolik	102	53	155
3	Süryani	482	605	1.087
4	Ermeni	3.475	4.860	8.335
5	Protestan	204	279	483
6	Ecnebi	200	276	476
7	Yahudi	158	172	330
8	Yabancı	169	741	910
TOPLAM		**30.893**	**32.787**	**63.680**

SAYFA 270

Birecik Kazası

Kaymakam Derviş Bey

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Münir Efendi
Müftü Şeyh Müslim Efendi müderris
Mal Müdüri Yasin Efendi
Tahrirat Katibi İbrahim Efendi

A'za-yı Müntehabe

Hacı Ali Bey
Şeyh Müslim Efendi
Haçer Ağa
Kigork Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Hafız Şerif Efendi
Refiki Ahmed Efendi
Sanduk Emini Mustafa Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulvahab Efendi
Başkatib Ahmed Efendi
A'za Ohanes Efendi
Başkatib Refiki Mustafa Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Muavini Mustafa Efendi
Mukavelat Muharriri Halil Efendi

SAYFA 271

Nüfus İdaresi

Me'mur Hacı İbrahim Efendi
Katib Şeyh Müslim Efendi
Tapu Katibi Cemil Efendi

Telgraf İdaresi

Telgraf Müdüri Kadri Bey
Mu'avini Bahayeddin Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Mustafa Bey

Muhasebe Katibi Bekir Sıdkı Efendi
A'za Sa'din Efendi
Tahsildar Halil Efendi
A'za Davud Ağa
A'za Müslim Ağa

Mekteb-i Rüşdi'i Mülki

Muallim-i Evvel Hasan Remzi Efendi
Muallim-i Sânî Salih Efendi
Rik'a Muallimi Nef'i Efendi
Bevvâb Mükrim Ağa

Belediye Dairesi

Reis Ahmed Muhlis Efendi

A'za Ali Ağa
A'za Abdulkadir Efendi
A'za Müslim Ağa
Katib Rıza Bey
A'za Muhammed Ağa
Sanduk Emini Nafi Efendi
A'za Abdulaziz Efendi
Tabib Muhammed Emin Efendi

SAYFA 272

Divan-ı Umumiye Memuru Muhammed Hilmi Efendi
Reji Müdürü Mustafa Lam'i Efendi
Nizib Me'muru Salih Efendi
Muhasebeci Necib Efendi

	Nevâhi	Kura
Nizib	1	5
Barak	1	72
Çukur	1	57
Yekûn	3	133

SAYFA 273

Birecik Kazasına Dair Malumat

Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 sa'at bu'dundadır. Kasaba-yı mezkurenin pişgahında Fırat nehri cereyan ider.

Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 17 camî ve mescid, 7 tekye, 3 kilisa, 1 Mekteb-i Rüşdi, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 2039 hane, 472 dükan, 4 furun, 5 han, 4 hamam, 3 çeşme ve sebil, 18 değirman, 12 anbar, 170 bağçe, 508 bağ, 4 çayır mahali, 10 mer'a 1 buğday arasası vardır. Ve Nizib Kariyesinde 6 cami', 1 sıbyan mektebi, 2172 nüfus, 700 hane, 1 furun, 1 han, 1 hamam, 4 değirman, 1 anbar, 150 bağçe, 440 bağ, 1 buğday arasası vardır.

Birecik kasabası pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma nâmıyla mezkur idi. Bazı kitâb-ı tarihiyede "Bire" ve "Bi'retül-Fırat" nâmlarıyla mesturdur.

Bireciğin 6 sa'at bu'd mesafede Romalularca ismi "Hirepolis" ve Asurlarca "Kargamış" olan "Cerablus" belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "hiyeroglif" yazıları görülür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyelilerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-ı alem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde nehr-i Fırat kenarında bir adet metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde 1 sa'at mesafede Belkıs

SAYFA 274

şehrinin harabezarı bulunur. Bu Belkısın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunur ki burası dahi iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem Müluk-i Sasaniden Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi beyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile Asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sehtiyan ve merkub ve çift edevatı i'mâl olunur.

Nüfus İdaresi kuyudatından Çıkarılan Birecik kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.187	10.092	20.279
2	Ermeni	623	661	1.284
TOPLAM		10.810	10.753	21.563

SAYFA 275

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Yasin Sabri Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Arif Efendi müderris
Müftü Muhammed Bakır Efendi
Mal Müdüri Salih Efendi
Tahrirat Katibi Salih Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Efendi
İsmail Efendi
Abdulhamid Efendi
münhal

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Reşid Efendi

Refiki münhal
Sanduk Emini Halid İzzet Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Bekir Efendi
Başkatib Nuri Efendi
Müstantık Muavini Muhammed Can Bey

A'za Ali Rıza Efendi
Başkatib Refiki Halil Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Baki Efendi — Katib Muhammed Efendi

Tapu Katibi Süleyman Efendi

SAYFA 276

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Muhammed Salih Ağa

A'za Muhammed Salih Ağa — A'za İbrahim Halil Ağa

A'za Mustafa Hulusi Ağa — A'za münhal

Muhasebe Katibi Abdurrahman Efendi

Belediye Dairesi

Reis Muhammed Salih Ağa

A'za Müslim Ağa — A'za İsmail Ağa

A'za Abdulcelil Ağa — A'za Muhammed Ağa

Katib Ali Efendi

Duyun-u Umumiye Memuru Ali Rıza Bey — Reji Memuru İsmail Efendi

Kura 171

SAYFA 277

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası Urfa'nın garb-i şimali cihetinde ve merkezi olan Halfeti kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 38 sa'at mesafede ve Fırat nehri kenarında vaki'dir.

Mezkur kasabada 1 hükümet konağı, 16 camî ve mescid, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 2 kütübhane ve medrese, 280 hane, 55 dükkan, 1 furun, 48 değirman, 1 eczahane, 920 bağçe, 2137 bağ ve Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa vardır.

Kaza-i mezkurede Altuntaş ve Rumkal'a namlarıyla 2 atik kal'a olub Rumkal'a rivayete göre zamanı kadimde Efemba namıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'i hububat ve esmar ve külliyetli fıstık hasıl olur. Merkeze 4 saat mesafede Karadağ ile Merzaman dağında cesim ormanlar olduğu gibi Karasu ve Merzeman namlarında 2 nehir olub Fırata karışırlar. Ve Arıban nahiyesinde Erhil karyesi denilen ve tevarih-i muteberde meşhur olan Erdebil şehri harabesi ve mahalli-i mezkure 1 sa'at mesafede Karadağ üzerinde Kesikbaş namında cesim ve amik bir kuyu vardır.

Dahili- kazada Elif ve Hisar karyeleri namıyla yekdiğerine yarım sa'at mesafede 2 karye olub bunlar Elife bir kız ve Hasan isminde bir oğlan tarafından teşkil edilen bir cesim kasaba olub el-haletu hazihi her ikisinde mevcud köşk ve salon gibi gayet metin ve muntazam hey'etde birer bina vardır.

SAYFA 278

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	10.601	11.005	21.606
2	Ermeni	294	343	637
TOPLAM		10.895	11.348	22.243

SAYFA 279

Suruc Kazası

Kaymakam Sabri Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Muhammed Efendi Ruûs	Abdulkadir Ağa
Müftü Hacı Osman Avni Efendi	Şeyh Nebi Efendi
Mal Müdüri Ca'fer Efendi	Şeyh Halil Ağa
Tahrirat Katibi Müslim Rüşdi Efendi	Şeyh Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Hazem Efendi
Muavini Ca'fer Efendi	Sanduk Emini Muhammed Kamil Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Mustafa Efendi	A'za Halil Efendi
Başkatib İmam Efendi	Başkatib Refiki Muhammed Nuri Efendi
Müstantık Muavini münhal	

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Hamdi Efendi	Katib Halil Hakkı Efendi

SAYFA 280

Tapu Katibi Muhammed Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Vekili Şeyh Muhammed Efendi

Muhasebe Katibi Hüseyin Efendi — A'za Şeyh Muhammed Efendi

A'za Muhammed Ağa — A'za Ali Efendi

A'za münhal

Belediye Dairesi

Reis İbrahim Ağa

A'za Muhammed Ağa — A'za Hamdi Ağa

Reji Memuru Ali Rıza Efendi

	Nahiye	Kura ve mezari'
Suruc	-	360
Mes'udiye	1	-
Yekûn	1	360

SAYFA 281

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kariyesi Urfa'ya 10, Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc kazasında 1 Hükümet konağı, 3 cami', 2 mescid, 1 tekye, 3034 hane, 35 dükan, 1 furun, 20 bağçe, 6 bağ vardır.

Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş isede Timurlenk harab etmişdir.

Kaza-i mezkurede Arslantaş karyesinde dört arşın tulunda iki arşın arzında iki siyah amud olub, üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

Suruc'un arazisi gayet münbit olduğundan kasret üzre hububat hasıl olur.

Kaza-i mezkurede kilim, halı seccade kıl çadır nesc olunur. Ve hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve güzel cins at, kısrak bulunur.

مقدمه

{ دور دلارای همایون ملوکانه‌سی مصدر
{ انواع ترقیات سعادت غایات اولان تاجدار
{ معالی دثار وشهریار مکارم شعار ولی النعمت
{ یمتمز شوکتلو ، قدر تلو پادشاهمز افندمز
{ حضرتلرینك سایهٔ معارفوایهٔ جناب
{ خلافتپناهیلرنده حلب ولایتنك اشبو بیك
{ اوچیوز اون التی سنهٔ هجریه‌سی سالنامه‌سی
{ دخی یکرمی التنجی دفعه اولهرق موقع
{ انتشاره وضع اولنمشدر ۰ }

MUKADDİME

Devr-i dilârâ-yı hümâyûn-mülûkânesi masdar-ı envâ-ı terakkiyât-ı sa'âdet-gâyât olan tâcidâr-ı me'âlî-disâr ve şehriyâr-ı mekârim-şi'ar-ı veliyyü'n-ni'met bî-meymenetimiz şevketlü kudretlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin sâye-i ma'ârif-vâyr-i cenâb-ı hilâfet-penâhîlerinde Haleb Vilâyeti'nin işbu bin üç yüz on altı sene-i hicriyyesi salnâmesi dahi yirmi altıncı defa olarak mevki'-i intişâra vaz' olunmuşdur.

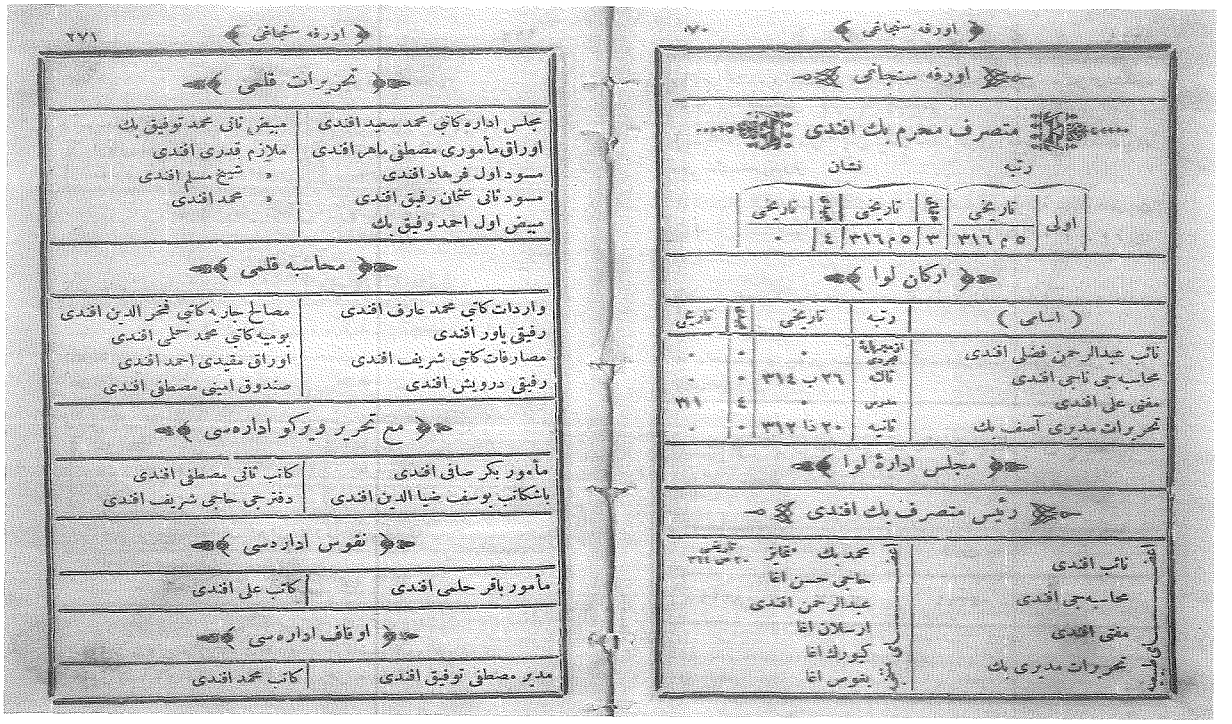

SAYFA 270

Urfa Sancağı

Mutasarrıf Muharrem Bey Efendi

	Rütbe		Nişan		
Ula	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
	5 m 316	3	5 m 316	4	-

Erkan-i Livâ

Esami	Rütbe	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Naib Abdurrahman Fazlı Efendi	İzmir Paye-i Mücerridi	-	-	-
Muhasebeci Nabi Efendi	Salise	2 b 314	-	-
Müftü Ali Efendi	Müderris	-	4	311
Tahrirat Müdüri Asaf Bey	Saniye	20 Za 312	-	-

Meclis-i İdare-i Livâ

Reis Mutasarrıf Bey Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Efendi
Muhasebeci Efendi
Müftü Efendi
Tahrirat Müdüri Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Bey mütemayiz 20 s 314
Hacı Hasan Ağa
Abdurrahman Efendi
Arslan Ağa
Givrek Ağa
Bağuz Ağa

SAYFA 271

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Said Efendi
Evrak Memuru Mustafa Mahir Efendi
Müsevvid-i Evvel Ferhad Efendi
Müsevvid-i Sânî Osman Vefik Efendi
Mülâzım Kadri Efendi
Mülâzım Şeyh Müslim Efendi
Mülâzım Muhammed Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Muhammed Arif Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Fahreddin Efendi
Yövmiye Katibi Muhammed Hilmi Efendi
Refiki Yaver Efendi
Refiki Derviş Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Sanduk Emini Mustafa Efendi

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Memur Bekir Sami Efendi
Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Başkatib Yusuf Ziyaeddin Efendi
Defterci Hacı Şerif Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Bakır Hilmi Efendi
Katib Ali Efendi

Evkâf İdaresi

Müdir Mustafa Tevfik Efendi
Katib Muhammed Efendi

SAYFA 272

Evkâf Komisyonu

Reis Müftü Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi
A'za Haydar Ağa Tarihi 4 Ra 311
A'za Hacı Abdurrahman Efendi
A'za Mevlevi Şeyhi Seyyid Ahmed Efendi
A'za Hacı Ömer Efendi

Defter-i Hakani İdaresi

Memur Süleyman Efendi
Katib Hacı Mustafa Efendi
Tapu Katibi Bekir Efendi

Livâ Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi
Reis Naib Efendi
A'za Ali Bey
A'za Abud Ganimi Efendi
A'za Mülâzım İbrahim Efendi
Muddei Umumî Muavini Nazım Efendi

Ceza Dairesi
Reis Hafız Muhammed Efendi
A'za Ali Bey
A'za Betros Efendi
A'za Mülazım Hacı Muhyeddin Efendi

Bidayet Kalemi

Başkatib Süleymen Efendi

Hukuk Zabıt Katibi Hasan Behcet Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Halil Hilmi Efendi
İcra Memuru Ahmed Beşir Efendi
Mukavelât Muharriri Hacı Müslim Efendi
Ceza Zabıt Katibi Ömer Efendi
Ceza Zabıt Katibi Mahmud Efendi
Müstantık Abdulsamed Efendi

SAYFA 273

Mahkeme-i Şer'iyye Dairesi

Başkatib Mahmud Asaf Efendi

Zabıt Katibi Salih Feyzi Efendi
Mukayyid Bakır Efendi
Mukayyid-i Sânî Müslim Hilmi Efendi
Eytam Müdüri Hüseyin Hüsni Efendi
Muhazır Ahmed Efendi
Muhazır Ahmed Efendi

Ticaret Mahkemesi

Reis Emin Efendi

A'za Hafız Halil Efendi
A'za İlyas Esved Efendi
A'za Ağacan Efendi
A'za Muhammed Efendi
Başkatib Zekeriya Efendi
Muavini Aziz Efendi

Nafi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey Efendi

A'za Muahasebeci Efendi
A'za Belediye Reisi Efendi
A'za Bank Memuru Efendi
A'za Nafi'a Mühendisi Hüseyin Hüsni Efendi
A'za Müslim Ağa
A'za Katib Hacı Ahmed Efendi
A'za Nüfus Memuru Efendi

SAYFA 274

Zira'at Bank Şubesi

Memur Mustafa Şevket Efendi
Katib Ökkeş Efendi
Muavini Ali Rıza Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Halil Efendi

A'za Bozan Efendi
A'za münhal
A'za Hacı Şerif Efendi

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis Hacı Osman Bey Estabil-i Amire Tarih 18 ş 201

Muavini Hacı Bakır Ağa
A'za Hafız Bozan Efendi
A'za Abud Ganime Efendi
A'za Givrek Ağa
Katib Hacı Ahmed Efendi
A'za Mahyeddin Efendi
A'za Hacı Mustafa Ağa
A'za Avagim Ağa
Sanduk Emini Ahmed Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey Efendi

A'za Tahrirat Müdüri Bey
A'za Hacı Bedi' Efendi saniye
A'za Hacı Kamil Efendi Salise 2 c 314
A'za Müslim Ağa
A'za Evkâf Müdüri Efendi
A'za Belediye Reisi Efendi
A'za Mustafa Safvet Efendi
Katib Muhammed Tevfik Bey

SAYFA 275

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir Mihri Efendi

Muhabere Me'muru Mecid Efendi
Posta Katibi Zülfikar Efendi
Mülazım Muhammed Sabri Efendi

Belediye Dairesi

Reis Halil Efendi

A'za Hacı Şerif Ağa
A'za Halil Ağa
A'za Hacı Müslim Ağa
A'za Hacı Bakır Ağa
A'za Mustafa Hakkı Efendi
A'za Hacı Muhammed Ağa
A'za Serkis Ağa
Katib Abdulvahab Efendi
Belediye Komiseri Hafız Efendi
Çarşu Müfettişi Ali Efendi
Sanduk Emini Nuri Efendi
Tabib Kohin Efendi
Eczacı Karabet Efendi

Düyun-i Umumiye İdaresi

Memur Muhammed Salih Efendi
Katib Nuri Efendi

SAYFA 276

Reji İdaresi

Müdir Muhammed Rıza Efendi

Muhasebeci Necib Efendi
Anbarcı Mayir Hamevi Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel İhsan Bey
Rik'â Muallimi Şerif Efendi
Muallim-i Sânî Abdurrahman Bey
Bevvâb Hasan Ağa

Şakirdan Adedi 55

İrfaniye Mektebi

Muallim-i Evvel Müslim Atuf Efendi
Muallim-i Sânî Hafız Osman Efendi

Şakirdan adedi 105

Sa'diye Mektebi

Muallim-i Evvel Hafız İbrahim Halil Efendi Muallim-i Sânî Osman Avni Efendi

Şakirdan Adedi 60

Feyziye Mektebi

Muallim-i Evvel Süleyman Efendi Muallim-i Sânî Ali Yaver Efendi

Şakirdan adedi 65

	Nevâhi	Kura
Dögerli	1	67
Oyum Ağaç	1	71
Çay Kapu	1	105
Bozabad	1	141
Kabahaydar	1	23
Yekûn	5	407

SAYFA 277

Urfa Sancağı Eşraf ve Mütehayizanından Rütbeye Haiz Olub Müstahdem Olmayan Zevatın Esamisi

Şeyh Zade Hasan Paşa mir

Hacı Kamil Zade Hacı Muhammed Bakır Efendi saniye

Kürkçü Zade Mahmud Nedim Efendi Kapuci Başi

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey Hamise

Tercümanı Hacı Muhammed Efendi

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa sancağı Vilâyetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at bu'dundadır.

Urfa

Urfa kazası Dügerlu, Oyum Ağaç, Çay Kapu, Bozabat, Kabahaydar namlarında 5 nahiyeyi ve nevahi-i mezkure 407 karyeyi muhtevı'dir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesâir envâ-ı hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşleh, beyaz şâl, aba, ğayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallık her nev'i avani, sahtiyan, kösele imâl olunur.

Urfa kazasında 1 Hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhâne, 1 hastahane, 1 telğrafhane, 58 cami' ve mescid, 4 tekiye ve zaviye, 11 kilisa ve manastır, 1 havra, 31 mekteb, 11 medrese ve kütübhâne, 9937 hane, 2052 dükkan, 32 han, 18 furun, 43 çeşme ve sebil, 14 hamam, 51 değirman, 1 fabrika, 1 çayır, 295 arasa, 26 bağçe, 2414 bağ, 4 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha , Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebaen idüp, derûn-i şehirden geçerek, şehrin cenûb cihetinde berke-i' İbrahim Aleyhisselâm denilen küçük göle akar. Bozâbad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi

SAYFA 278

Urfa'ya cereyân eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub, bu kal'anin şehre hakim olan burci üzerinde Nemrud'un (Hazret-i İbrâhim Aleyhisselamı) ateşe atmak içün yaptığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında (Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın) kadem nihâde-i' alem-i vücud oldukları mağara mevcud ve Mevlud-i Halil namıyla ma'rufdur.

Bir de bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri (Hazret-i Sâre) müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. (Berke-i İbrâhim Aleyisselamın) etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa kül zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrûd olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanlarda Mecûsilerin büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan Şemsi takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçub ibâdet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın milâddan 2000 sene evvel Bâbil Padişahı Râmis ya'ni Nemrud canibinden ve bazılarıda milâddan 400 sene mukaddem Silifkeluler tarafından bina edildiğini zabt ve tahrir etmişlersede Urfa'nın (Hazret-i İbrâhim Aleyhisselam) zamanında mevcûd ve kütub-i mukaddesede mezkur olmasına göre binası pek eski olduği derkârdır. Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal ma'muriyeti olub, ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir.

Urfa'da birinci hâl-ı ma'muriyetinde bir cesim manastır ile 300 deyr var idi. Mezkur manastırda Hıristiyanların zanınca (Hazret-i İsa Aleyhisselam)ın vech-i mübareklerini

SAYFA 279

silubde suret-i saadetlerinin mün'akis olduğu mendil mevcud olub, mezkur mendil Hulefâyı Abbasiyye'den Mütteki Billah (331) sene-i hicriyesinde İstanbul imparatoruna bilirsâl mukabilinde külliyetli üserây-ı islâmiyye istihlâs eylemişlerdir.

Urfanın Silifkeliler tarafından vatan-ı aslileri olan Mâkedonyanın merkezi bulunan İdasa (İdasa, Selanik Vilayetinede şimdi "Vudine" denilen kasabadır.) müşabehetinden (kinaye) olarak "Edasa" ve bir aralık "çeşme" man'asına olan "Kalirha" nâmı verilmişdi. "Rehâ" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Reha"nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulerden mukaddem Antakya dahi denmiş ise de muahharen "Edasa" ve "Kalirha" isimleri onu unutturmuşdur. Ba'zı tarihlerde "Edasa"dan galat olan "Edes" ve Urfa'dan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkmasunki Urfa'nın eski adı "Uru'l Keldânin" veyahud "ur"dur. Hatta Tevrat'da Uru'l-Keldanin ve İncil'de "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Yakubiyye Mezhebinin mahall-i zuhuridir. Urfa şehri murur-i a'sar ile Silfkelilerin eczây-ı hânedanından ba'zılarına ve muaharran "Bakâr" denilen hükümdarına makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkezi-i eyâlet olmuş idi. Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve deboları varidi. Urfa giderek Sasaniler'in ve Hazreti Ömer Radyallahu Tealâ Anhu Efendimiz zaman-ı hilâfetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve Ehl-i Salib'in ve muahharen Türkler'in, İrani'lerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdare-i Adile-i' Osmaniyye'ye intikal eyledi. Urfa kazasına tabi Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harebezârı bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut aleyhüsselamın pederleri Harran hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir.

SAYFA 280

İşbu Harran evleri Sabiî'lerin ya'ni "Nücuma perestiş eden Babillülerin" bilâd-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" nâmında bir heykel ve diğer heykeller varidi. Mamafih işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcûd idi. Bu tepeye Tel İbrahim itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivayete nazaran "Hoşeng Şah'ın" binası olarak bir "kal'a" harebesi olduğu mervidir. Urfa kazasından Ayn-ı Arus , Nehr-i Cülab ve Belih namında üç nehir çıkıp Fırat'a karuşurlar. Ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur.

Bunada Ayn Arus denilmesi, Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i muhteremesi Hazret-i Sare ile zifâf hânelerinin orası olmasından ileru gelmiş imiş. Halen Hazreti İbrahim Aleyhüsselamın orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-ı sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan eden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. Şu mahzurun def'i için memlekete bir çaryek mesafede erbab-ı hayır tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimal cihetinde bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan eden sel suları o hendeğe akup gitmekde ve bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" nâmı verilmekdedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin bazı mahallerinde feth-i İslam'dan evvel yapılmışa benzer kulübe şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran Nahiyesinde Tek dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran Şehri cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilirse nihâyetine varılmaz imiş. Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde

SAYFA 281

bir dağ üzerindedir. Deyr-i Ya'kub isminde bir manastır harebesi olarak bir iki kulubesi vardır. Nemrûd ara sıra oraya giderek bir müddet kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazreti Ya'kub Aleyhisselamın buralardan esnây-ı mûrurunda bir gece orada beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş. Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Bey", "Sâkıb" "Saray", "Yeni Kapu" isminde altı kapusi vardır. Bunlardan başka iki kapu daha var ise de vaktiyle Cennetmekân Sultan Murâd Han Râbi' Hazretleri Bağdad'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruç etmiş olduğundan dolayı ikiside kapadılmışdır.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Sancağının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	26.103	25.801	51.904
2	Ermeni Katolik	102	53	155
3	Süryani	482	605	1.087
4	Ermeni	3.475	4.860	8.335
5	Protestan	204	279	483
6	Ecnebi	200	276	476
7	Yahudi	158	172	330
8	Yabancı	169	741	910
TOPLAM		30.893	32.787	63.680

SAYFA 282

BİRECİK KAZASI

Kaymakam Derviş Bey Kapuci Başi Tarihi 285

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Hüseyin Hilmi Efendi	Necib Efendi mütemayiz Tarihi 12 B 214
Müftü Muhammed Emin Efendi	Şeyh Müslim Efendi
Mal Müdüri Yasin Efendi	Haçer Ağa
Tahrirat Katibi İbrahim Efendi	münhal

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Münhal
Muavini Mustafa Efendi	Sanduk Emini Nuh Efendi

SAYFA 283

Nüfus İdaresi

Me'mur Hacı İbrahim Efendi	Katib Şeyh Müslim Efendi
Tapu Katibi Cemil Efendi	

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdüri Kadri Efendi	Mu'avini Bahaeddin Efendi

Zira'at Bank Şu'besi

Reis Mustafa Bey

Muhasebe Katibi Bekir Efendi	A'za Müslim Ağa
A'za Sa'adeddin Efendi	A'za Davud Ağa
Tahsildar Halil Efendi	

Belediye Dairesi

Reis Abdulaziz Efendi

A'za Ali Ağa	A'za Abdulkadir Efendi
A'za Müslim Ağa	Katib Rıza Bey
A'za Muhammed Ağa	Sanduk Emini Naf'i Efendi
A'za Sadık Efendi	Tabib Kirkor Efendi
Duyun-u Umumiye Me'muru Lütfi Efendi	
Reji Memuru Hasan Bey	

Mekteb-i Rüşdiye-i Mülki

Muallim-i Evvel Remzi Efendi — Muallim-i Sânî Salih Efendi

Rik'a Muallimi Nef'i Efendi — Bevvâb Hacı Muhammed Ağa

Şakirdan adedi 55

SAYFA 284

İptidai Mektebi

Şakirdan Adedi 160

Nizib Nahiyesi

Me'mur Abdulgaffar Efendi

	Nevâhi	Kura
Nizib	1	5
Barak	1	72
Çukur	1	56
Yekûn	3	133

Birecik Kazasının Eşraf ve Müntehizatından Rütbeyi Haiz Olub Müstahdem Olmayan Zevatın Esamisi

Esami	rütbe	tarih
Hacı Zekeriya Efendi	Rabia	12 b 314

SAYFA 285

Birecik Kazasına Dair Malumat

Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 sa'at bu'dundadır. Kaza-i mezkurenin pişgahından Fırat nehri cereyan ider.

Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 17 cami' ve mescid, 7 tekye, 3 kilisa, 1mekteb-i rüşdi, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 2039 hane, 472 dükan, 4 furun, 5 han, 4 hamam, 3 çeşme ve sebil, 18 değirman, 21 anbar, 170 bağçe, 508 bağ, 4 çayır mahali, 10 mer'a, 1 buğday arasası var ve Nizib kariyesinde 6 cami', 1 sıbyan mektebi, 2172 nüfus, 700 hane, 1 furun, 1 han, 1 hamam, 4 değirman, 1 anbar, 150 bağçe, 410 bağ, 1 buğday arasası vardır.

Birecik kasabası pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma namıyla mezkur idi. Ba'zı kitab-ı tarihiyede "Bire", "Biretü'l-Fırat" namlarıyla mesturdur.

Birecik'in 6 sa'at bu'd mesafesinde Romalu'larca ismi "Hirepolis" ve Asurilerce "Karkamış" olan Cerablus belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "Hiyeroğlif" yazıları görülür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyeliler'in ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i a'lem idi. Bunun aşağısında Hamam Kariyesinde nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at

SAYFA 286

mesafede "Belkıs" şehrinin harabezarı bulunur. Bu Belkısın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunur ki burası dahi iki mea'reke-i azimenin mevki'idir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem mülik-i Sasani'den Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi mabeyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sahtiyan ve merkub ve çift edevatı imal olunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	10.916	10.770	21.686
2	Ermeni Katolik	147	172	319
3	Protestan	135	125	260
4	Ermeni	333	361	694
5	Yahudi	22	16	38
TOPLAM		11.553	11.444	22.997

SAYFA 288

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Muhammed Ziyaeddin Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Sa'id Muhammed Arif Eendi
Müftü Abdulkadir Efendi
Mal Müdüri Ca'fer Efendi
Tahrirat Katibi Mahmud Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Ma'sum Efendi
Muhammed Salih Efendi
Sarkis Ağa
Keyvan Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Münib Efendi
Refiki münhal
Sanduk Emini Hafız Şerif Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Bekir Efendi
Başkatib Halil Efendi
Müstantık Mu'avini Muhammed Han Bey
A'za Vartan Ağa
Başkatib Refiki Ömer Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Zeki Efendi — Katib Muhammed Efendi

Tapu Katibi Süleyman Efendi

SAYFA 289

Zira'at Bank Şu'besi

Reis Hacı Tahir Efendi

Muhasebe Katibi Seyyid Ahmed Efendi

A'za Muhammed Salih Ağa — A'za İbrahim Efendi

A'za Mustafa Ağa — A'za Abdulkadir Ağa

Belediye Dairesi

Reis Hacı Tahir Efendi

A'za İsmail Ağa — A'za Abdulkadir Ağa

A'za Muhammed Salih Ağa — A'za Müslim Ağa

Katib Ali Efendi

Duyun-u Umumiye Me'muru Rıza Bey — Reji Memuru Şefik Efendi

Kura

171

SAYFA 290

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası Urfa'nın garb-ı şimali cihetinde ve merkezi olan Halfeti kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 38 sa'at mesafede ve Fırat Nehri kenarında vak'idir.

Mezkur kazada 1 Hükümet konağı, 16 cami' ve mescid, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 2 kütübhane ve medrese, 280 hane, 55 dükan , 1 furun, 48 değirman, 1 eczahane, ve dahil-i kazada 920 bağçe, 2137 bağ ve Cebin, Enheş karyelerinde 3 kilisa vardır.

Kaza-i mezkurede Altun Taş, Rumkal'a namlarıyla 2 antik kal'a olub, Rumkal'a rivayete göre zaman-ı kadimede Efemba namıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'i hububat ve esmer ve külliyetli fıstık hasıl olur. Merkeze 4 saat mesafede Karadağ ile Merzaman dağında cesim ormanlar olduğu gibi Karasu ve Merzeman namlarında 2 nehir olub Fırata karışırlar. Ve Arıban nahiyesinde Erhil karyesi denilen ve tevarih-i muteberde meşhur olan Erdebil şehri harabesi ve mahall'i mezkure 1 sa'at mesafede Karadağ üzerinde Kesikbaş namında cesim ve amik bir kuyu vardır.

Dahili- kazada Elif ve Hisar karyeleri namıyla yekdiğerine yarım sa'at mesafede 2 karye olub bunlar Elife bir kız ve Hasan isminde bir oğlan tarafından teşkil edilen bir cesim kasaba olub el-haletu hazihi her ikisinde mevcud köşk ve salon gibi gayet metin ve muntazam hey'etde birer bina vardır.

SAYFA 291

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	11.366	11.869	22.235
2	Ermeni	287	300	587
TOPLAM		11.653	12.169	23.822

SAYFA 292

Suruc Kazası

Kaymakam Muhammed Sabri Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Muhammed Murad Efendi	Ali Ağa
Müftü Hacı Osman Efendi	Osman Ağa
Mal Müdüri Haydar Efendi	Abdulkadir Ağa
Tahrirat Katibi Müslim Efendi	Osman Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Harim Bey
Mua'vini Veliyûddin Efendi	Sanduk Emini Mahmud Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Mustafa Efendi	A'za Şeyh Muhammed Efendi
Başkatib İmam Efendi	Başkatib Refiki Nuri Efendi

Müstantık Me'muru Hasan Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Hamdi Efendi	Katib Halil Hakkı Efendi
Tapu Katibi Muhammed Rüşdi Efendi	

SAYFA 293

Zira'at Bank Şu'besi

Reis Vekili Şeyh Muhammed Efendi	A'za Muhammed Ağa
Muhasebe Katibi Hafız Ömer Efendi	A'za Ali Efendi
	A'za münhal

Ma'arif Komisyonu
Reis Naib Efendi

A'za Galib Bey
A'za Süleyman Ağa
A'za Şeyh Halil Efendi
A'za Halil Ağa
A'za Havari Efendi
Katib İmam Efendi

Belediye Dairesi
Reis İbrahim Ağa

A'za Muhammed Ağa
Reji Me'muru Ali Rıza Efendi
A'za Hamdi Ağa

Mekâtib-i İbtidâiye
Şakirdan adedi 125

	Kura ve Mezarih	Nevâhi
Suruc	360	-
Mes'udiye	-	1
Yekûn	360	1

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kariyesi Urfa'ya 10, Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc kazasında 1 Hükümet konağı, 3 cami', 2 mescid, 1 tekiye, 3034 hane, 35 dükan, 1 furun, 20 bağçe, 6 bağ vardır.

Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş isede Timurlenk harab etmişdir.

Kaza-i mezkurede Arslantaş karyesinde dört arşın tulunda iki arşın arzında iki siyah amud olub, üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

Suruc'un arazisi gayet münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur. Kaza-i mezkurede kilim, halı ve seccade ve kıl çadır nesc olunur. Ve hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve güzel cins at, kısrak bulunur.

SAYFA 295

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	9.147	9.245	18.392
2	Ermeni	33	34	67
TOPLAM		9.180	9.279	18.459

Harran Kazası

Kaymakam Mustafa Ağa saniye 311

Mal Müdüri Reşid Efendi
Muavini Hüseyin Bey
Tahrirat Katibi Kadri Efendi
Nüfus Memuru Müslim Şefik Efendi

	Nevahi	Kura
Harran	-	240
Türkman Culabı	1	8
Yekûn	1	248

1317 TARİHLİ SALNÂME

مقدمه

{ دور تعالیٔ ترقی پرورانه‌سی جلوه‌گاه انواع }
{ فیوضات اولان پادشاه حمید الخصال وشهنشاه }
{ ممدوح الافعال شوکتمآب علویت نصاب }
{ غازیٔ بیمدانی ﴿ سلطان عبدالحمید خان ثانی ﴾ }
{ افندمز حضرتلرینك سایهٔ معارف سرمایهٔ }
{ خلافتپناهیلرنده جلب ولایتنك اشبو بیك }
{ اوچیوز اون یدی سنهٔ هجریه‌سی سالنامه‌سی }
{ یکرمی یدنجی دفعه اوله‌رق وضع موقع انتشار }
{ اولندی . }

MUKADDİME

Devr-i te'âlî-i terâkkî-i perverânesi cilvegâh-ı envâ'-ı fûyûzât olan Pâdîşâh-ı hamîdû'l-hisâl ve şehinşâh-ı memdûhu'l-ef'âl şevketme'âb ulviyet-nisâb gâzi-i bimedâni Sultan Abdulhamid Hân-ı Sânî Efendimiz hazretlerinin sâye-i ma'ârif-sermâye-i hilafet-penâilerinde Haleb Vilayetin işbu bin üç yüz on yedi sene-i Hicriyesi salnâmesi yirmi yedinci defa olarak vaz'-ı mevki'-i intişar olundu.

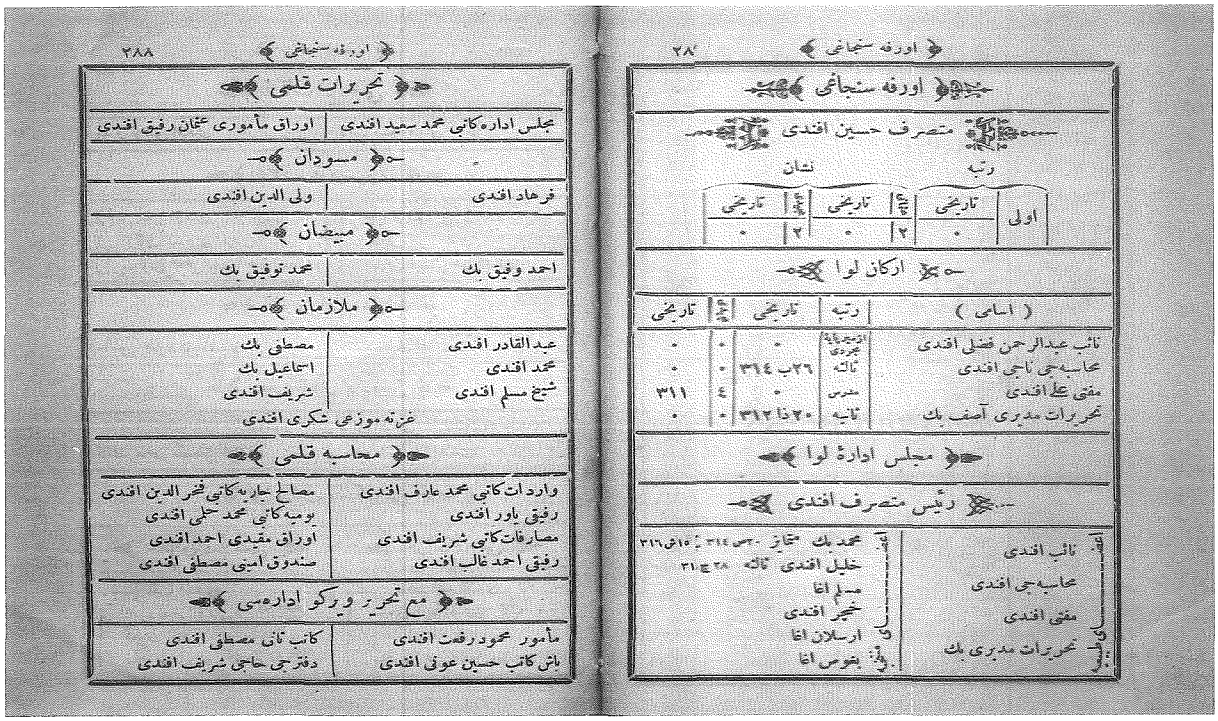

SAYFA 287

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Hüseyin Efendi

	Rütbe		Nişan		
	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Ula	-	2	-	2	-

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Naib Abdurrahman Fazlı Efendi	İzmir payesi	-	-	-
Muhasebeci Nabi Efendi	Salise	26 b 314	-	-
Müftü Ali Efendi	Müderis	-	3	311
Tahrirat Müdüri Asaf Bey	Saniye	20 za 312	5	-

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Efendi

Muhasebeci Efendi

Müftü Efendi

Tahrirat Müdüri Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Bey mütemayiz 15 ş 316

Halil Efendi salise

Müslim Ağa

Haçer Ağa

Arslan Ağa

Bağus Ağa

SAYFA 288

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Said Efendi — Evrak Me'muru Osman Refik Efendi

Müsevvidan

Ferhan Efendi — Veliyuddin Efendi

Mübeyyizan

Ahmed Vefik Bey — Muhammed Tevfik Bey

Mülazıman

Abdulkadir Efendi — Mustafa Bey
Muhammed Efendi — İsmail Bey
Şeyh Müslim Efendi — Şerif Efendi
Gazete Müvvezi'î Şükri Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Muhammed A'rif Efendi — Mesâlih-î Cariye Katibi Fahreddin Efendi
Refiki Yaver Efendi — Yevmiye Katibi Muhammed Hilmi Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi — Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Refiki Ahmed Galib Efendi — Sanduk Emini Mustafa Efendi

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Me'mur Mahmud Rıfat Efendi — Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Başkatib Hasan Avni Efendi — Defterci Hacı Şerif Efendi

Evkâf İdâresi

Müdir Tevfik Efendi — Kâtib Müslim Efendi

Evkâf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Evkaf Müdiri Efendi — A'za Hıdır Ağa M.5 2.0.31
A'za Mevlevi Şeyhi Seyyid Ahmed Efendi — A'za Hacı Ömer Efendi
A'za Hacı Abdurrahman Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Ömer Rıfkı Efendi — Katib Halil Efendi

Defter-i Hâkâni İdaresi

Me'mur Süleyman Safi Efendi Sâlise 25. M 316

Katib Hacı Mustafa Efendi — Tapu Katibi Bekir Efendi

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi
A'za Mahmud Nedim Efendi kapucu başı
A'za Mülazımı İbrahim Efendi
A'za Agob Efendi
Mude-i Umumi Muavini Nazım Efendi

Ceza Dairesi

Reis Hafız Muhammed Efendi
A'za Hacı Bedi Efendi Saniye 304
A'za Mülazımı Muhyeddin Efendi

SAYFA 290

Bidayet Kalemi

Başkatib Süleyman Efendi

Hukuk Zabıt Katibi Hasan Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Mahmud Efendi
Ceza Zabıt Katibi Ömer Efendi
Ceza Zabıt Katibi Halil Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

İcra Memuru Beşir Efendi

Mukavelat Muharriri Hacı Müslim Efendi
Müstantık Hacı Mahmud Efendi

Mahkeme-i Şer'iyye Dairesi

Başkatib Mahmud Asaf Efendi

Zabıt Katibi Salih Feyzi Efendi
Mukayyid Bakır Efendi
Mukayyid-i Sânî Müslim Hilmi Efendi
Eytam Müdiri Hüseyin Hüsni Efendi
Muhazır Ahmed Efendi
Muhazır Ahmed Ağa

Ticaret Mahkemesi

Reis Hulusi Efendi

A'za Hafız Halil Efendi
A'za İlyas Esved Efendi
A'za Hacı Mustafa Ağa
A'za Bağus Ağa
Başkatib Zekeriya Efendi
Muavini Bakır Efendi

SAYFA 291

Nafi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Efendi

A'za Tahrirat Müdiri Bey
A'za İdare-i A'zasından Müslim Ağa
A'za Belediye Reisi Efendi
A'za Bank Şu'be Me'muru Efendi
Bedelat-ı Nakdiye Me'muru Hacı Hurşid Efendi
A'za Nüfus Memuru Efendi
Katib Hacı Ahmed Efendi
Mühendis Nazif Efendi

Zira'at Bank Şu'besi

Me'mur Mustafa Şevket Efendi

Mu'avini Ali Efendi

Katib Ökkeş Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Halil Efendi

A'za Hacı Bakır Efendi

A'za Bekir Efendi

A'za Avakim Efendi

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis Hacı Osman Bey Estâbil Amire 18 ş 304

Muavini Hacı Bakır Ağa

A'za A'bud Efendi

A'za Muhyeddin Efendi

A'za İlyas Efendi

A'za Hafız Bozan Efendi

Başkatib Ahmed Hamdi Efendi

A'za Hacı Mustafa Ağa

Muavini Şeyh Müslim Efendi

Sanduk Emini Ahmed Efendi

SAYFA 292

Ma'arif Komisyonu

Reis Mutasarrıf Efendi

A'za Tahrirat Müdiri Efendi

A'za Hacı Kamil Efendi salise 314

A'za Hacı Bedi' Efendi

A'za Mustafa Safvet Efendi

A'za İhsan Bey

A'za Seyyid Ahmed Efendi

A'za Halil Efendi

A'za Müslim Ağa

Katib Muhammed Tevfik Bey

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir Mihri Efendi

Muhabere Memuru Mecid Efendi

Katib Zülfikar Efendi

Muhabere Memuru Osman Efendi

Mülazım Muhammed Sabri Efendi

Belediye Dairesi

Reis Halil Efendi

A'za Es'ad Efendi

Mühendis Fuad Efendi Rabia 14 2a 308

A'za Bakır Efendi

Katib Abdulvahab Efendi

A'za Ahmed Efendi

Sanduk Emini Nuri Efendi

A'za Muhammed Ağa

Belediye Komiseri Hafız İbrahim Efendi

A'za Hacı Bakır Ağa

Çarşu Müfettişi Ali Efendi

A'za Karabet Efendi

Tabib Kohin Salvator Efendi

A'za İlyas Efendi

Eczacı Münhal

SAYFA 293

Düyun-i Umumiye İdaresi

Me'mur Necib Efendi
Katib Mardiros Efendi

Reji İdaresi

Müdir Münhal
Muhasebeci Necib Efendi
Mua'vini münhal
Anbarcı Ermenak Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel İhsan Bey
Rik'â Muallimi Şerif Efendi
Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi
Bevvab Hasan Ağa

İrfaniye Mektebi
Muallim-i Evvel Müslim Efendi
Muallim-i Sânî Osman Efendi

Sa'diye Mektebi
Muallim-i Evvel Müslim Efendi
Muallim-i Sânî Halil Efendi

Feyziye Mektebi
Muallim-i Evvel Süleyman Efendi
Muallim-i Sânî Ali Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi Ali Efendi

Hayriye Mektebi
Muallim-i Evvel İbrahim Efendi
Muallim-i Sânî Osman Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi Kamil Efendi

SAYFA 294

	Nevâhi	Kura
Dügerli	1	67
Oyum Ağaç	1	71
Çay Kapu	1	105
Bozabad	1	141
Kabahaydar	1	23
YEKÛN	5	407

Urfa Sancağı Eşraf ve Mütehayizanından Rütbe ve Nişanı Haiz Olub Müstahdem Olmayan Zevatın Esamisi

Esami	Rütbe	Tarihi
Şeyhzade Hüseyin Paşa	Mirmiran	-
Nakıbul Eşraf Kaymakam	İzmir Paye-i	10 B 316
Muhammed Tahir Efendi	Mücerredi	-
Şeyh Hüseyin Efendi	İzmir Payesi	22 Ş 316
Hacı kamilzade Hacı Muhammed	Mücerredi	
Bakır Efendi	Saniye	-
Kürkçizade Ömer Edib Efendi	Salise	22 Ş 316

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey Hamise

Tercüman Hacı Muhammed Efendi

SAYFA 295

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa sancağı Vilâyetin cihet-i şarkiyyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 sa'at bu'dundadır.

Urfa

Urfa kazası Dögerlu, Oyum Ağaç, Çay Kapu, Bozabat, Kabahaydar namlarında 5 nahiyeyi ve nevahi-i mezkure 407 karyeyi muhtevı'dir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesâir envâ-ı hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşleh, beyaz şâl, aba, ğayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallık her nev'i avani, sahtiyan, kösele imâl olunur.

Urfa kazasında 1 Hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhâne, 1 hastahane, 1 telğrafhane, 58 cami' ve mescid, 4 tekye ve zaviye, 11 kilisa ve manastır, 1 havra, 31 mekteb, 11 medrese ve kütübhâne, 9937 hane, 2052 dükan, 32 han, 18 furun, 43 çeşme ve sebil, 14 hamam, 51 değirman, 1 fabrika, 1 çayır, 295 arasa, 26 bağçe, 2414 bağ, 4 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha , Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebaen idüp, derûn-i şehirden geçerek, şehrin cenûb cihetinde berke-i' İbrahim Aleyhisselâm denilen küçük göle akarlar.

SAYFA 296

Bozâbad nahiyesinden zuhur eden Kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyân eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub, bu kal'anin şehre hakim olan burci üzerinde Nemrud'un (Hazret-i İbrâhim Aleyhisselamı) ateşe atmak içün yaptığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında (Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın) kadem nihâde-i' alem-i vücud oldukları mağara mevcud ve Mevlud-i Halil namıyla ma'rufdur. Bir de bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri (Hazret-i Sâre) müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. (Berke-i İbrâhim Aleyisselamın) etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa kül zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrûd olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanlarda Mecûsilerin büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan Şemsi takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçub ibâdet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın milâddan 2000 sene evvel Bâbil Padişahı Râmses ya'ni Nemrud canibinden ve bazılarıda milâddan 400 sene mukaddem Silifkeluler tarafından bina edildiğini zabt ve tahrir etmişlersede Urfa'nın (Hazret-i İbrâhim Aleyhisselam) zamanında mevcûd ve kütub-i mukaddesede mezkur olmasına göre binası pek eski olduği derkârdır. Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal ma'muriyeti olub, ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir.

Urfa'da birinci hâl-ı ma'muriyetinde bir cesim manastır ile 300 deyr var idi. Mezkur manastırda Hıristiyanların zannınca (Hazret-i İsa Aleyhisselam)ın vech-i mübareklerini silubde suret-i saadetlerinin mün'akis

SAYFA 297

olduğu mendil mevcud olub, mezkur mendil Hulefâyı Abbasiyye'den Müttekibillah (331) sene-i hicriyesinde İstanbul imparatoruna bilirsâl mukabilinde külliyetli üserây-ı islâmiyye istihlâs eylemişlerdir.

Urfanın Silifkeliler tarafından vatan-ı aslileri olan Mâkedonyanın merkezi bulunan İdasya (İdasya, Selanik Vilayetinede şimdi "Vudine" denilen kasabadır.) müşabehetinden (kinaye) olarak "Edassa" ve bir aralık "çeşme" man'asına olan "Kalirha" nâmı verilmişdi. "Rehâ" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Reha"nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulerden mukaddem Antakya dahi denmiş ise de muahharen "Edasa" ve "Kalirha" isimleri onu unutturmuşdur. Ba'zı tarihlerde "Edasa"dan galat olan "Edes" ve Urfa'dan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkmasunki Urfa'nın eski adı "Uru'l Keldânin" veyahud "ur"dur. Hatta Tevrat'da Uru'l-Keldân'in ve İncil'de "Ur" ismiyle mezkurdur. Ve Yakubiyye Mezhebinin mahall-i zuhuridir. Urfa şehri murur-i a'sar ile Silfkelilerin eczây-ı hânedanından ba'zılarına ve muaharran "Bakâr" denilen hükümdarına makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkezi-i eyâlet olmuş idi. Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve deboları varidi. Urfa giderek Sasaniler'in ve Hazreti Ömer Radyallahu Tealâ Anhu Efendimiz zaman-ı hilâfetlerinde Arabların sonra Selçukilerin ve ehl-i Salib'in ve muahharen Türkler'in, İrani'lerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdare-i Adile-i' Osmaniyye'ye intikal eyledi. Urfa kazasına tabi Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harebezârı bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut aleyhüsselamın pederleri Haran hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir.

SAYFA 298

İşbu Harran evleri Sabiî'lerin ya'ni "Nücuma perestiş eden Babillülerin" bilâd-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" nâmında bir heykel ve diğer heykeller varidi. Mamafih işbu Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcûd idi. Bu tepeye Tel İbrahim itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivayete nazaran "Hoşeng Şah'ın" binası olarak bir "kal'a" harebesi olduğu mervidir. Urfa kazasından Ayn-ı Arus , Nehr-i Cülab ve Belih namında üç nehir çıkıp Fırat'a karuşurlar. Ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur.

Bunada Ayn Arus denilmesi, Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i muhteremesi Hazret-i Sare ile zifâf hânelerinin orası olmasından ileru gelmiş imiş. Halen Hazreti İbrahim Aleyhisselamın orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-ı sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan eden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. Şu mahzurun def'i için memlekete bir çaryek mesafede erbab-ı hayr tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimal cihetinde bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan eden sel suları o hendeğe akup gitmekde ve bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" nâmı verilmekdedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin bazı mahallerinde feth-i İslam'dan evvel yapılmışa benzer kulübe şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran Nahiyesinde Tek dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran Şehri cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilirse nihâyetine varılmaz imiş. Urfa'nın cihet-i

SAYFA 299

cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesinde bir dağ üzerindedir. Deyr-i Ya'kub isminde bir manastır harebesi olarak bir iki kulubesi vardır. Nemrûd ara sıra oraya giderek bir müddet kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazreti Ya'kub Aleyhisselamın buralardan esnây-ı mûrurunda bir gece orada beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş. Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Sâkıb", "Saray", "Bey", "Yeni Kapu" isminde altı kapusi vardır. Bunlardan başka iki kapu daha var ise de vaktiyle Cennetmekân Sultan Murâd Han râbi' Hazretleri Bağdad'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruç etmiş olduğundan dolayı ikiside kapadılmışdır.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Sancağının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	26.113	25.821	51.934
2	Ermeni Katolik	102	53	155
3	Süryani	486	609	1.095
4	Ermeni	3.485	4.870	8.355
5	Protestan	208	282	490
6	Ecnebi	200	276	476
7	Yahudi	162	175	337
8	Yabancı	169	741	910
TOPLAM		**30.925**	**32.827**	**63.752**

SAYFA 300

URFA SANCAĞINA MÜLHAK KAZALAR

SAYFA 301

Birecik Kazası

Kaymakam Hikmet Bey

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Hüseyin Efendi	Abdulvahab Efendi
Müftü Hasan Efendi	Bekir Efendi
Mal Müdiri Yasin Efendi	Corci Efendi
Tahrirat Katibi İbrahim Efendi	Geyruk Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi — Refiki Münhal
Muavini münhal — Sanduk Emini Bakır Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi
A'za Abdurrahman Efendi — A'za Abuş Efendi
Başkatib Ahmed Efendi — Başkatib Refiki münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Muavini Aziz Efendi — Mukavelat Muharriri münhal

SAYFA 302

Nüfus İdaresi

Me'mur Hacı İbrahim Efendi — Katib Şeyh Müslim Efendi
Tapu Katibi Abdi Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir Pertev Efendi — Müvezzi Muhammed Ağa

Zira'at Bank Sanduki Müstahdemini

Muhasebe Katibi Bekir Efendi — Refiki münhal

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Mustafa Bey
A'za Davud Ağa — A'za Sa'deddin Efendi
Muhasebe Katibi Bekir Efendi — A'za Davud Ağa

Belediye Dairesi

Reis Hacı Zekeriya Efendi Rabi'a 12 B 314
A'za Necib Efendi — A'za Hacı Halil Efendi
A'za Hakkı Efendi — A'za Mustafa Efendi
A'za Said Ahmed Efendi — Katib Rıza Bey
A'za Sa'id Efendi — Sanduk Emini Davud Efendi

Düyun-u Umumiye Dairesi

Memur Lütfi Efendi

SAYFA 303

Reji İdaresi

Me'mur Hasan Bey

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Hasan Remzi Efendi — Rik'â Muallimi Nef'i Efendi

Muallim-i Sânî Salih Efendi — Bevvâb Hacı Muhammed Ağa

Şakirdan Adedi 55

İbtidâî Mektebi

Şakirdan Adedi 160

Nizib Nahiyesi

Memur Abdulkaffar Efendi

	Nevahi	Kura
Nizib	1	5
Barak	1	72
Çukur	1	56
Yekûn	3	133

SAYFA 304

Birecik Kazasına Dair Malumat

Urfa'nm garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 sa'at bu'dundadır. Kaza-yı mezkurenin pişgahında Fırat nehri cereyan eder.

Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 Atik kal'a, 17 cami' ve mescid, 7 tekye, 3 kilisa, 1 mekteb-i Rüşdi, 8 sıbyan mektebi, 1 medrese, 2039 hane, 472 dükan, 4 furun, 5 han, 4 hamam, 3 çeşme ve sebil, 18 değirman, 21 anbar, 170 bağçe, 508 bağ, 4 çayır mahali, 10 mer'a, 1 buğday arasası vardır. Ve Nizib karyesinde 6 cami', 1 sıbyan mektebi, 2172 nüfus, 700 hane, 1 furun, 1han, 1 hamam, 4 değirman, 1 anbar, 150 bağçe, 410 bağ, 1 buğday arasası vardır.

Birecik kasabası pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma namıyla mezkur idi. Ba'zı kitab-ı tarihiyede "Bire", "Bi'retü'l-Fırat" namlarıyla müsturdur.

Birecik'in 6 sa'at bu'd mesafesinde Romalu'larca ismi "Hirepolis" ve Asurilerce "Karkamış" olan Cerablus belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "Hiyeroğlif" yazıları görülür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyeliler'in ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i a'lem idi. Bunun aşağısında Hamam Kariyesinde nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at

SAYFA 305

mesafede "Belkıs" şehrinin harebezarı bulunur. Bu Belkısın cihet-i garbisinde Nizib kasabası bulunur ki burası dahi iki ma'reke-i azimenin mevki'idir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem mülik-i Sasani'den Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi mabeyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sahtiyan ve merkub ve çift edevatı imal olunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	10.936	10.780	21.716
2	Ermeni Katolik	149	175	324
3	Protestan	139	125	264
4	Ermeni	335	372	707
5	Yahudi	25	15	40
TOPLAM		11.584	11.467	23.051

SAYFA 306

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Muhammed Sabri Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Efendi İzmir Paye-i mücerredi
Müftü Abdulkadir Efendi
Mal Müdiri Ca'fer Efendi
Tahrirat Katibi Mahmud Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Reşid Efendi
Muhammed Salih Ağa
Serkis Ağa
Ağob Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi
Mu'avini münhal
Refiki münhal
Sanduk Emini Halid Bey

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Bekir Sıdkı Efendi
Başkatib Halil Efendi
A'za Krikor Ağa
Başkatib Refiki Ahmed Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Mu'avini Muhammed Han Bey Mukavelat Muharriri Halil Bey

SAYFA 307

Nüfus İdaresi

Me'mur Zeki Efendi Katib Muhammed Nuri Efendi

Tapu Katibi Beşir Efendi Refiki Hasan Rıza Efendi

Zira'at Bank Katibi münhal Bedalat-ı Nakdiye Katibi Abdullah Bey

Belediye Dairesi

Reis Hacı Tahir Efendi

A'za İsmail Ağa Katib ve Sanduk Emini Hasan Efendi

A'za Abdulkadir Efendi Tabib Muhammed Emin Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Abdulkadir Efendi Rik'â Muallimi Mahmud Nedim Efendi

Bevvâb Bazor Ağa

Şakirdan addei 50

Kura

171

SAYFA 308

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası Urfa'nm garb-ı şimali cihetinde ve merkezi olan Halfeti kasabası Urfa'ya 18 Haleb'e 38 sa'at mesafede ve Fırat nehri kenarında vak'idir.

Mezkur kazada 1 Hükümet konağı, 16 cami' ve mescid, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 2 kütübhane ve medrese, 280 hane, 55 dükan , 1 furun, 48 değirman, 1 eczahane, ve dahil-i kazada 920 bağçe, 2137 bağ ve Cebin, Enheş karyelerinde 3 kilisa vardır.

Kaza-i mezkurede Altun Taş, Rumkal'a namlarıyla 2 antik kal'a olub, Rumkal'a rivayete göre zaman-ı kadimede Efemba namıyla mezkur imiş.

Bu kazada her nev'i hububat ve esmar ve külliyetli fıstık hasıl olur. Merkeze 4 saat mesafede Karadağ ile Merzaman dağında cesim ormanlar olduğu gibi Karasu ve Merzeman namlarında 2 nehir olub Fırata karışırlar. Ve Arıban nahiyesinde Erhil karyesi denilen ve tevarih-i muteberde meşhur olan Erdebil şehri harabesi ve mahalli-i mezkure 1 sa'at mesafede Karadağ üzerinde Kesikbaş namında cesim ve amik bir kuyu vardır.

Dahili- kazada Elif ve Hisar karyeleri namıyla yekdiğerine yarım sa'at mesafede 2 karye olub bunlar Elife bir kız ve Hasan isminde bir oğlan tarafından teşkil edilen bir cesim kasaba olub el-haletu hazihi her ikisinde mevcud köşk ve salon gibi gayet metin ve muntazam hey'etde birer bina vardır.

SAYFA 309

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	11.186	12.191	23.377
2	Ermeni	291	264	555
2	Yabancı	36	41	77
TOPLAM		**11.513**	**12.496**	**24.009**

SAYFA 310

Suruc Kazası

Kaymakam Ziyaeddin Bey Hamise

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Mahmud Efendi
Müftü Osman Avni Efendi Bursa Müderrisi
Mal Müdiri Hıdır Efendi
Tahrirat Katibi Abdulkadir Efendi

A'za-yı Müntehabe

Bali Ağa
Şeyh Halil Efendi
Osman Ağa
Muhammed Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi
Mu'avini Veliyüddin Efendi
Refiki Harem Bey
Sanduk Emini Hafız Şerif Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Mustafa Efendi
Başkatib İmam Efendi
A'za Abdulkadir Efendi
Başkatib Refiki Muhammed Nuri Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Mu'avini Hüseyin Efendi
Mukavelat Muharriri münhal

SAYFA 311

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Hamdi Efendi
Katib Halil Hakkı Efendi
Tapu Katibi Muhammed Rüşdi Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Hafız Ömer Fevzi Efendi
Refiki münhal

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Şeyh Muhammed Efendi

Muhasebe Katibi Hafız Ömer Fevzi Efendi — A'za Osman Ağa

A'za Mahmud Ağa — A'za Hasan Efendi

Bedelât-ı Nakdiye Katibi Emin Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Sanfi Efendi

A'za Galib Bey — A'za Halil Ağa

A'za Süleyman Ağa — A'za Havari Efendi

A'za Şeyh Halil Efendi — Katib Hafız Ömer Efendi

Belediye Dairesi

Reis İbrahim Ağa

A'za Muhammed Ağa — A'za Hamdi Ağa

Katib Hazım Bey

SAYFA 312

Reji İdaresi

Memur Ali Rıza Efendi

İbtidaiye Mektebi

Muallim Muhammed Nuri Efendi

Şakirdan adedi 50

Ziyaret Karyesi Mektebi

Muallim Osman Efendi

Şakirdan adedi 45

Kara Karyesi Mektebi

Muallim Molla Mahmud Ali Efendi

Şakirdan adedi 45

Arslantaş Mektebi

Muallim Halil Efendi

Şakirdan Adedi 43

Şavuk Karyesi Mektebi

Muallim Molla Mahmud Efendi

Şakirdan adedi 45

	Nahiye	Kura ve Mezari'
Suruc	-	360
Mes'udiye	1	-
Yekun	1	360

SAYFA 313

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kariyesi Urfa'ya 10 Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc kazasında 1 Hükümet konağı, 3 cami', 2 mescid, 1 tekye, 3034 hane, 35 dükan, 1 furun, 20 bağçe, 6 bağ vardır.

Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur imiş isede Timurlenk harab etmişdir.

Kaza-i mezkurede Arslantaş karyesinde dört arşın tulunda iki arşın arzında iki siyah amud olub, üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

Suruc'un arazisi gayet münbit olduğundan kesret üzre hububat hasıl olur.

Kaza-i mezkurede kilim, hah ve seccade ve kıl çadır nesc olunur. Ve hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve güzel cins at, kısrak bulunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	9.154	9.255	18.409
2	Ermeni	31	33	64
TOPLAM		9.185	9.288	18.473

SAYFA 314

Harran Kazası

Kaymakam Mustafa Lam'i Efendi saniye 17 S 314

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye
Naib Ahmed Niyazi Efendi
Müftü Hacı Bakır Efendi
Mal Müdiri Reşid Efendi
Tahrirat Katibi Salih Efendi

A'za-yı Müntehabe
Kürd Yusuf Efendi
Şeyh Yasin Efendi
Hamadi Ağa
İsa el-Osman Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi
Muavini Hüseyin Bey
Sanduk Emini Nuri Bey

Nüfus İdaresi

Me'mur Şefik Efendi
Tapu Katibi Hasan Efendi
Katib Ömer Efendi

SAYFA 315

Reji İdaresi

Memur Musa Efendi

	Nahiye	Kura
Harran	-	240
Türkman Culabı	1	8
Yekûn	1	248

1319 TARİHLİ SALNÂME

مقدمه

عهد فیوضات مهر همایونلری ترقیات روزافزونه مقرون اولمسیله
رشك انداز سوالف اعصار اولان شهریار علوی تبار و تاجدار عظیم
الاقتدار غازی بیمدانی ﴿ سلطان عبدالحمید خان ثانی ﴾
افندمز حضرتلرینك سایهٔ معارفپیرایهٔ خلافتپناهیلرنده آثار
انتظامدن کتدکجه بهره‌دار اولمقده بولنان مطبعه‌مزك دستگاه
مساعیسندن مخرج ، مجلدات ترقی‌یه لطیف بر انموزج اولمق
اوزره حلب ولایتنك بیك اوچیوز اون طقوز سنهٔ هجریه‌سی
سالنامه‌سی یکرمی طقوزنجی دفعه اولرق موقع انتشاره قونلدی

MUKADDİME

Ahd-i füyuzat-ı mühr-i Hümayunları terakkiyat-ı ruz-i efzune makrun olmasıyla reşk endaz sevalif-i a'sar olan şehriyar-ı ulvi tebar ve tacdar-ı azim el-iktidar Gaziyi bi marani (Sultan Abdulhamid Han-i Sani) Efendimiz Hazretlerinin saye-i maarif-i piraye-i Hilafet penahilerinde anar-ı intizamda gittikçe behredar olmakla bulunan matbaamızın destgah-ı mes-isinden muharric, mücelle dat-ı terakiye latif bir enmuzec olmak üzre Haleb vilayetinin 1319 sene-i hicriyesi Salnamesi yirmidokuzunci def'a olarak mevki-i intişara konuldu.

Takvim-i Evkaf ve Şuhur 1319 Sene-i Hicriye

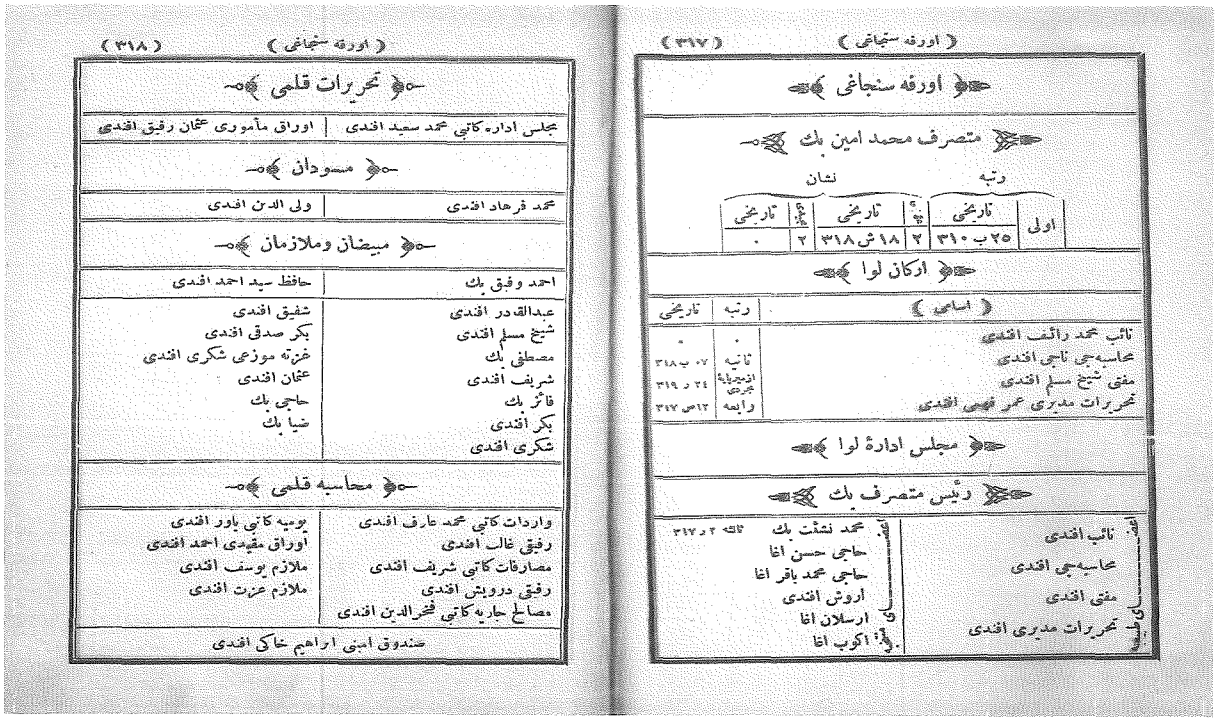

SAYFA 317

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Muhammed Emin Bey

	Rütbe		Nişan		
	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Ula	25 b 310	2	18 ş 318	2	-

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi
Naib Muhammed Raif Efendi	-	-
Muhasebeci Naci Efendi	Saniye	07.b.318
Müftü Şeyh Müslim Efendi	İzmir Paye-i Mücerredi	24.r.319
Tahrirat Müdiri Ömer Fehmi Efendi	Rabia	12.s.317

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Muatasarrıf Bey

A'za-yi Tabi'iyye

Naib Efendi
Muhasebeci Efendi
Müftü Efendi
Tahrirat Müdiri Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Neş'et Bey Salise 2.R 317
Hacı Hasan Ağa
Hacı Muhammed Bakır Ağa
Eruş Efendi
Agob Ağa

SAYFA 318

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Said Efendi — Evrak Me'muri Osman Refik Efendi

Müsevvidan

Muhammed Ferhad Efendi — Veliyuddin Efendi

Mübeyyizan ve Mülazıman

Ahmet Vefik Bey
Hafız Seyyid Ahmed Efendi
Abdulkadir Efendi
Şeyh Müslim Efendi
Mustafa Bey
Şerif Efendi
Faiz Bey
Bekir Efendi
Şükrü Efendi
Şefik Efendi
Bekir Sıdki Efendi
Gazete müvezzii Şükri Efendi
Osman Efendi
Hacı Bey
Ziya Bey

Muhasebeci Kalemi

Varidat Katibi Muhammed Arif Efendi — Refiki Galib Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi — Refiki Derviş Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Fahreddin Efendi — Yevmiye Katibi Yaver Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi — Mülazım Yusuf Efendi
Mülazım İzzet Efendi — Sanduk Emini İbrahim Haki Efendi

SAYFA 319

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Me'mur Derviş Bey Edirne Müderrisi 9.ca.311 — Başkatib Hüseyin Avni Efendi
Katib-i Sâni Mustafa Efendi — Defterci Hacı Şerif Efendi

Evkaf İdâresi

Müdir Tevfik Efendi — Katib Müslim Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Evkaf Müdiri Efendi — A'za Hacı Ömer Efendi
A'za Mevlevi Şeyhi Seyyid Ahmed Efendi 19-n-317- ayn 3 — A'za Hacı Abdurrahman Efendi
Haydar Ağa m/5 3-R-311

Nüfus İdaresi

Me'mur Rif'at Efendi — Katib Halil Efendi

Defter-i Hâkâni İdâresi

Me'mur Süleyman Efendi salise 25-B- 316 Katib Hacı Mustafa Efendi
Tapu Katibi Hacı Bekir Efendi

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk İdaresi
Reis Naib Efendi
A'za Halil Ağa salise 22-Ş-316
A'za Agob Efendi
A'za Mülazımı Mahmud Efendi

Ceza İdaresi
Reis Hafız Muhammed Efendi
A'za Hacı Bedi Efendi saniye 304
A'za Mihail Efendi salise 12-Ş- 317
A'za Mülazımı İbrahim Efendi

SAYFA 320

Müdde-i Umumi Muavini Muhammed Şerif Efendi saniye 13-m-319

Bidayet Kalemi

Başkatib Efendi
Hukuk Zabit Katibi Hasan Efendi
Hukuk Zabit Katibi Hüseyin Efendi
Ceza Zabit Katibi Ömer Efendi
Ceza Zabit Katibi Halil Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

İcra Memuru Beşir Efendi Mukavelet Muharriri Hacı Müslim Efendi
Müstantık Muhammed Fazıl Efendi

Mahkeme-i Şer'iye Dairesi

Naib Muhammed Raif Efendi
Başkatib Mahmud Asıf Efendi
Mukayid Bakır Efendi
Zabit Katibi münhal
Mukayid-i Sani Müslim Hilmi Efendi
Eytam Müdirü Hüseyin Hüsnü Efendi

Ticaret Mahkemesi

Reis Hulusi Efendi
A'za Münhal
A'za Ağacan Efendi
A'za Muhammed Kamil Efendi
A'za Bağuş Şemas Efendi
Başkatib Zekeriya Efendi
Muavini Muhammed Enver Efendi

SAYFA 321

Nafia Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey
A'za Tahrirat Müdirü Efendi
A'za Belediye Reisi Efendi
A'za Banka Şube Müdirü Efendi
A'za Nüfus Memuru Efendi
A'za Nüfus Memuru Efendi
A'za Katib İbrahim Hakkı Efendi
A'za Mühendis Vasfi Bey Rabia Madalya yunan
A'za Mülazım Mustafa Efendi
Bedelat-ı Nakdiye Me'muru Hacı Muhammed Hurşid Efendi salise 13-2a- 317

Zira'at Bank Şubesi

Me'mur Mustafa Şevket Efendi

Muavini Ali Efendi
Katib Ökkeş Efendi
Mülazım Mustafa Efendi
Mülazım Muhammed Remzi Efendi

Zira'at Bank Şube Meclisi

Reis Abdurrahman Efendi

A'za Şube Memuru Efendi
A'za Hacı Bakır Ağa
A'za Ahmed Efendi
A'za Evakim Ağa

Ticaret ve Ziraat Odası

Reis Hacı Osman Bey İstabil Amira 18-ş-304

Muavini Muhyeddin Efendi
A'za Hafız Bozan Efendi
A'za Hacı Mustafa Ağa
A'za Abud Efendi
A'za Münhal
Başkatib Ahmed Hamid Efendi
Sanduk Emini Ahmed Efendi

SAYFA 322

Maarif Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Tahrirat Müdiri Efendi
A'za Hacı Bedii Efendi
A'za İhsan Bey
A'za Abdurrahman Efendi
A'za Hacı Kamil Efendi salise 13.c.314
A'za Şeyh Mustafa Şevket Efendi
A'za Seyyid Ahmed Efendi
Katib İsmail Rahmi Bey

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Muhammed Mehdi Efendi
Muhasebe Memuru Mecid Efendi
Muhabere Memuru Osman Efendi
Katib Lütfi Efendi
Mülazım Muhammed Sadri Efendi
Posta Müvezzi'i Menla Efendi

Belediye İdaresi

Reis Abdurrahman Efendi Salise 12-ş-318

A'za Es'ad Efendi salise 12-ş-318
A'za Bekir Efendi
A'za Ömer Edib Efendi salise 12-ş-317
A'za Ahmed Efendi
A'za Mahmud Faik Efendi
A'za Karabet Efendi
A'za Agob Efendi
Mühendis Teoderaki Efendi
Sanduk Emini Halil Efendi
Müfettiş Hafız İbrahim Efendi
Tabib Selvator Efendi
Eczacı münhal

Düyun-i Umumiye İdaresi

Me'mur Muhammed Reşid Efendi — Katib Hüseyin Efendi

SAYFA 323

Reji İdaresi

Müdür Beşşore Hayat Efendi — Muhasebeci Necib Efendi

Dava Vekili Hacı Ahmed Efendi — Anbarcı Münhal

Mekteb-i Rüşdi-i' Mülki

Muallim-i evvel Müslim İhsan Bey — Muallim-i Sâni Abdurrahman Efendi

Rik'a Muallimi Şerif Efendi

İrfaniye Mektebi

Muallim-i evvel Müslüm Atuf Efendi — Muallim-i Sâni Osman Hıfzı Efendi

Sa'diye Mektebi

Muallim-i evvel Nuri Efendi — Muallim-sâni Halil Efendi

Feyziye Mektebi

Muallim-i Evvel Süleyman Efendi — Muallim-i Sâni Ali Efendi

Hayriye Mektebi

Muallim-i Evvel münhal — Muallim-i Sâni Halil Efendi

Feyziye Mektebi

Muallim-i Evvel Süleyman Efendi — Muallim-i Sâni Ali Efendi

Hayriye Mektebi

Muallim-i Evvel münhal — Muallim-i Sâni Osman Efendi

Hüsn-i Hat Muallimi Ali Efendi — Hüsn-i Hat Muallimi Mustafa Müslüm Bey

Kura	**Nevahi**	
67	1	Dügerli
71	1	Oyum Ağaç
105	1	Çaykapu
141	1	Bozabad
23	1	Kabahaydar
407	**5**	**Yekün**

URFA SANCAĞI EŞRAF VE MÜTEHEYİZANINDAN RÜTBE VE NİŞANİ HAİZ OLUP ME'MURİN-İ SAİRE ARASINDA İSMİ ZİKROLUNMAYAN ZEVATIN ESAMİSİ

ADI	Rütbe	Osmani	Mecidi	Madalya
Şeyhzade Hüseyin Paşa	Mirmiran	-	-	-
Hammudizade Mehmet Hilmi Paşa	Mirmiran	-	3	-
Hamevizade Mehmet Bey	Mütemayiz	-	-	-
Temiz Mahkemesi Üyelerinden Mehmet Mazhar Efendi	Mender Anadolu	-	1	-
Şurayı Devlet Üyelerinden Mahmut NedimPaşa	Rumeli	2	1	-
Hacı Hüseyin Ağazade Mustafa Lami Bey	Mütemayiz	-	-	-
Şeyh Hasan Efendi	İzmir Payesi	-	-	-
Mamuzade Hacı Mahmut Ağa	Ula Sanisi	-	3	-
Kürekçizade Mahmut Nedim Efendi	Kapıcıbaşı	-	-	-
Hacı Kamilzade Hacı Bakır Efendi	Saniye	-	-	-
Nakibü'l-Eşraf Hacı Seyit Ahmet Efendi	-	3	-	-
Müftü Şeyh Müslim Efendizade Ömer Efendi	Müderris	-	-	-
Çaykapı Nahiyesi Eşrafından Nebi Beyzade Hüseyin Paşa	Mirmiran	-	-	-
Kürekçizade Osman Remzi Efendi	Salise	-	-	-
Eski Evkaf Müdürü Mustafa Efendi	Salise	-	-	-
Süryani Kadim Milletinden Aruş Efendi	Salise	-	-	-
Hacı Hüseyin Ağazade Halil Ağa	Salise	-	-	-
Cebrail Numan Efendi	Salise	-	-	-

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey Hamse

Tercüman Hacı Muhammed Efendi

SAYFA 325

URFA SANCAĞINA DAİR MA'LUMAT

Urfa sancağı vilayetin cihet-i şarkiyesinde ve merkezi olan Urfa şehri Haleb'in 42 saat bu'dundadır.

Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc, Harran namlarında 5 kazayı havidir.

URFA

Urfa kazası Dügerlu, Oyum Ağaç, Çay Kapu, Bozabad, Kabahaydar namlarında beş nahiyesi ve nevahi-i mezkure 407 karyeyi muhtevidir. Arazisi umumiyet üzre mahsuldar olmağla arpa, buğday, mercimek vesair enva-i hububat hasıl olur. Urfa şehrinde pamuk ve iplikden a'la meşleh , beyaz şal, aba, gayet dayanıklı beyaz ve kırmızı bez, bakıra müteallik her türlü avani, sehtiyan , kavsele imal olunur.

Urfa kazasında bir Hükümet konağı, iki kışla, üç karakolhane, bir hastane, 58 cami-i şerif ve mescid, dört tekke ve zaviye , 11 kilise ve manastır, bir havra, 31 mekteb, 11 medrese ve kütübhane, 9937 hane, 2052 dükkan , 32 han, 18 furun, 43 çeşme ve sebil, 14 hamam, 15 değirmen, bir fabrika, 259 arsa, 261 bağçe, 3414 bağ, 4 mer'a vardır.

Urfa şehrinin ebniyesi kargirdir. Urfa şehrinde Aynzeliha , Halilü'r-Rahman namlarında iki su nebaen edip, derun-i şehirden geçerek, şehrin cenub cihetine Berke-i İbrahim Aleyhisselam denilen küçük göle akarlar. Bozabad nahiyesinden

SAYFA 326

zuhur eden kehriz çayı dahi Urfa'ya cereyan eyler. Urfa'ya nazır dağın eteğinde bir atik kal'a olub, bu kal'anin şehre hakim olan burcu üzerinde Nemrud'un (Hazret-i İbrahim Aleyhisselamı) ateşe atmak içün yaptığı yekdiğerinden tahminen 10 adım fasılalı 2 mancınık amudi ve üzerlerinde hat ve nakış eseri vardır.

Urfa kenarında (Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın) kadem nihade-i alem vücud oldukları mağara mevcud ve Mevlid-i Halil namıyla ma'rufdur.

Bir de bu mağaranın yanında bir mağara daha olub valideleri (Hazret-i Sare) müşarun ileyhi orada büyütmüşdür. (Berke-i İbrahim Aleyisselamın) etrafı bir mızrak umkunda kazılacak olsa kül zuhur ider. Bu ise orasının ateşgede-i Nemrud olduğuna delil gösteriliyor.

Eski zamanlarda Mecusilerin en büyük ateşgedesi Urfa'da idi. Bu ateşgedenin içinde ma'budları olan Şemsi takdisen daima ateş yakarlar ve karşusuna geçub ibadet ederler idi. Müerrihinden bir takımı Urfa'nın miladdan 2000 sene evvel Babil Padişahı Ramyes yani Nemrud canibinden ve bazılarıda miladdan 400 sene mukaddem Silifkeliler tarafından bina edildiğini zabt ve tahrir etmişlersede Urfa'nın (Hazret-i İbrahim Aleyhisselam) zamanında mevcud ve kütab-ı mukaddesede mezkur olmasına göre binası pek eski olduğu derkardır. Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki heyeti ikinci hal ma'muriyeti olub, ahalisinin asılları Diyarbekir'den gelmişlerdir. Urfa'da birinci hal mamuriyetinde bir cesim manastır ile 300 deyr var idi. Mezkur manastırda Hıristiyanların zanmca (Hazret-i İsa Aleyhisselamın) vech-i mübareklerini silubde suret-i saadetlerinin mün'akıs olduğu mendil mevcud olub,

SAYFA 327

mezkur mendil ile Hulefây-ı Abbasiyye'den Mütteki billah (331) sene-i hicriyesinde külliyetli üserâyı islamiye istihsal eylemişdir.

Urfanın Silifkeliler tarafmdan vatan-ı aslileri olan Makedonyanın merkezi bulunan İdasya (İdasya, Selanik Vilayetinde şimdi "Vudine" denilen kasabadır.) müşabehetinden olan "Edasa" ve bir aralık "çeşme" man'asına olan "Kalirha" nâmı verilmişdi. "Reha" namı bunun muhaffifi "Urfa" namıda "Reha"nın galatı olsa gerekdir. Urfa'ya Silifkelulerden mukaddem Antakya dahi denmiş ise de muahharen "Edesa" ve "Kalirha" isimleri onu unutturmuşdur. Ba'zı tarihlerde "Edasa"dan galat olan "Edes" ve Urfa'dan galat olarak "Rafya" deyu muharrerdir.

Şurasıda hatırdan çıkmasunki Urfa'nm eski adı "Uru'l-Keldân'in" veyahud "ur"dur. Hatta Tevrat-ı Şerif'de Uru'l-Keldanin ve İncil-i Şerif'de "Ur" namıyla mezkurdur. Ve Ya'kubiyye Mezhebinin mahall-i zuhuridir. Urfa şehri mürur-i a'sar ile Silfkelilerin eczay-ı hanedanından ba'zılarına ve muaharran "Bakâr" denilen hükümdarına makarr-ı hükümet ve sonra Romalulara merkezi-i eyalet olmuş idi.

Romalular zamanında Urfa'da birçok silah kârhâneleri ve deboları varidi. Urfa Sasaniler'in ve Hazreti Ömer Radyallahu Teala Anhu Efendimizin zaman-ı hilafetlerinde Arabların sonra Selçukilerin , İranilerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde İdare-i Adile-i Osmaniye'ye intikal eyledi.

Urfa kazasına tabi Harran nahiyesinde meşhur Harran beldesinin harebezarı bulunur. İşbu Harran'a mukaddemen Hazret-i İbrahim ile Hazret-i Lut aleyhüsselamın pederleri Haran hicret eylemiş olduğundan "Harran" denmişdir. İşbu Harran evleri Sabiilerin yani "Nücuma prestiş eden Babillülerin" bilad-ı meşhuresinden olub derununda "Hermes" nammda bir

SAYFA 328

heykel ve diğer heykeller varidi. Mamafih Harran'da bir tepe ve onun üzerinde Sabiilerin bir ma'bedi mevcûd idi. Bu tepeye Tel İbrahim itlak olunur.

Nahiye-i mezkurede rivayete nazaran "Hoşeng Şah'ın" binası olarak bir "kal'a" harebesi olduğu mervidir. Urfa kazasından Ayn Arus (Gelin Çeşmesi) ve Nehr-i Cülab ve Belih namında üç nehir çıkıp Fırat'a karışırlar. Ve her üçünün menbaı Ayn Arus'dur.

Bunada Ayn Arus denilmesi, Hazret-i İbrahim Aleyhisselamın zevce-i muhteremesi Hazret-i Sare ile zifafhanelerinin orası olmasından ileri gelmiş imiş. Halen Hazreti İbrahim Aleyhüsselamın orada makamı vardır.

Direkli dağından ve cibâl-i saireden yağmur yağdığı sırada cereyan eden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. Şu mahzurun def'i için memlekete bir çaryek mesafede erbab-ı hayr tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimal cihetinde bir hendek hafr etdirilmiş ki mevsiminde cereyan eden sel suları o hendeğe akup gitmekde ve bağçelerin müntehasında mahv olmakda ve bu hendeğe el-yevm "Karakoyun" namı verilmekdedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri vardır. Birde Çay Kapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin bazı mahallerinde feth-i İslam'dan evvel yapılmışa benzer kulübe şeklinde ebniye-i' atika vardır.

Harran Nahiyesinde Tek dağında bir büyük mağara vardır. İşidildiğine göre şimdi harabezar olan Harran Şehri cesiminin bütün enkazı buradan kat' ve nakl olunmuş ve ne kadar gidilirse nihâyetine varılmaz imiş. Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve birbuçuk saat mesafesindedir. Ya'kub isminde bir manastır harebesi olarak bir iki kulubesi vardır. Nemrud ara sıra oraya giderek bir müddet kalır imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazreti Yakub Aleyhisselamın buradan esnay-ı mûrurunda bir gece orada beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş.

Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Bey", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde altı kapusu vardır. Bunlardan başka iki kapu daha var ise de vaktiyle Cennetmekan Sultan Murâd Han rabi' Hazretleri Bağdad'a gider iken Urfa'yı teşriflerinde birinden duhul ve diğerinden huruç etmiş olduğundan dolayı ikiside kapatılmışdır.

SAYFA 329

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	26.923	26.457	53.380
2	Ermeni Katolik	311	373	684
3	Süryani			
4	Ermeni	4.594	3.949	8.543
5	Protestan	657	451	1.108
6	Ecnebi			
7	Yahudi	255	209	464
8	Yabancı			
TOPLAM		32.740	31.439	64.179

SAYFA 330

URFA SANCAĞINA MÜLHAK KAZALAR

SAYFA 331

Birecik Kazası

Kaymakam Abdulgani Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yi Tabi'iyye

Naib Abbas Efendi Mahrec Mevleviyet
Müftü Osman Avni Efendi Bursa Müderrisi
Mal Müdiri Hilmi Efendi
Tahrirat Katibi Musa Kazım Efendi

A'za-yı Müntehabe

Abdulvahab Efendi
Müslim Ağa
Haçer Ağa
Beğus Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi
Muavini Hacı İdris Efendi
Refiki Mahmud Rıfat Efendi
Sandık Emini Hacı Cemil Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi
A'za Şeyh Abdurrahman Efendi
A'za Abuş Efendi
Başkatib Refiki Beşir Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Memurin

Müstantık Muavini Abdulaziz Efendi
Mukavelat Muharriri Ömer Efendi

SAYFA 332

Mahkeme-i Şer'iyye

Naib Abbas Efendi
Katib Abdülkadir Efendi

Nüfus İdaresi

Memur Hacı İbrahim Efendi
Katibi Şeyh Müslim Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Edhem Pertev Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Müftü Efendi
A'za Ahmed Efendi
A'za Nef'i Efendi
Tapu Katibi Abdi Efendi
A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Mustafa Sabri Efendi
Orman Memuru Harim Bek

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Reis Hacı Mustafa Bey

Muhasebe Katibi Nuri Efendi	Refiki Münhal
Muhasebe Katibi Efendi	Refiki Münhal
A'za Hacı Celil Ağa	A'za Davud Ağa
A'za Seyyid Ahmed Efendi	A'za Hakkı Efendi

SAYFA 333

Belediye Dairesi

Reis Nuh Efendi

A'za Hacı Celil Ağa	A'za Abdulaziz Efendi
A'za Şeyh Müslim Efendi	A'za Musa Ağa
A'za Seyyid Ahmed Efendi	Katib Şeyhmüslim Efendi
A'za Hakkı Efendi	Sanduk Emini Rıza Efendi

Düyun-u Umumiye İdaresi

Memur Lütfullah Hazım Efendi

Reji İdaresi

Memur Yakub Efendi

Mekteb-i Rüşd-i' Mülki

Muallim-i Evvel Mustafa Sabri Efendi Muallim-i Sani Salih Cemali Efendi

Hasan Efendi

Şakirdan Adedi 50

Kura	Nevahi	
5	1	Nizib
72	1	Barak
56	1	Şugur
133	3	Yekun

SAYFA 334

Birecik Kazasına Dair Malumat

Kaza-i mezkur Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'ya 18, Haleb'e 28 sa'at bu'dundadır. Kasaba-i mezkurenin pişgahından Fırat nehri cereyan ider.

Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 Atik kal'a, 17 cami-i şerif ve mescid, 7 tekye, 3 kilisa, 4 mekteb-i iptidâi, 12 sibyan mektebi, 1 medrese, 2039 hane, 472 dükkan, 4 furun, 5 han, 4 hamam, 3 çeşme ve sebil, 18 değirman, 21 anbar, 170 bağçe, 508 bağ vardır.

Nizib kariyesinde 6 cami-i şerif, 1 sıbyan mektebi, 2172 nüfus, 700 hane, 1 furun, 1 han, 1

hamam, 4 değirman, 1 anbar, 150 bağçe, 410 bağ vardır.

Birecik kasabası pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma namıyla mezkur idi. Ba'zı kütub-i tarihiyede "Bire", "Bi'retü'l-Fırat" nâmlarıyla mesturdur.

Birecik'in 6 sa'at bu'd mesâfesinde Romalu'larca ismi "Hirepolis" ve Asurilerce "Karkamış" olan "Cerablûs" belde-i kadime ve meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabenin her tarafında "Hiyeroglif" yazıları görilür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyelilerin ma'budunun heykeli mevcud olub meşhur-i alem idi. Bunun aşağısında Hamam kariyesinde nehr-i Fırat'ın kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at mesafede Belkıs şehrinin harabezarı bulunur. Bu Belkıs'ın cihet-i garbisinde "Nizib"

SAYFA 335

kasabası bulunur ki burası dahi iki mareke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem müluk-ı Sasani'den Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi mabeyninde diğeride 1246 senesinde Mısırlı İbrahim Paşa ile asakir-i Osmaniye arasında vukubulan muharebedir.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ve kırmızı sahtiyan ve merkub ve çift edevatı imal olunur.

Nüfus İdaresi Kayudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	11.420	10.948	22.368
2	Ermeni Katolik	231	319	550
3	Protestan	141	102	243
4	Ermeni	162	184	346
5	Yahudi			
TOPLAM		**11.954**	**11.553**	**23.507**

SAYFA 336

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Hüseyin Fatin Bey Rabia 25 z 317

Kaza-i Meclis-i İdari

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Abdullah Sabri Efendi Müderris
Müftü Abdülkadir Efendi
Mal Müdiri Cafer Efendi
Tahrirat Katibi Mahmud Mithat Efendi

A'za-yı Müntehabe

Mahmud Reşid Efendi
Bekir Sıdkı Bey
Serkis Ağa
Ağob Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi
Refiki Hasan Efendi
Muavini Reşid Efendi
Sandık Emini Mahmud Bakır Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za İsmail Hakkı Efendi — A'za Kirkor Ağa

Başkatib Halil Efendi — Başkatib Refiki Ahmed Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Memurin

Müstantık Muavini Hüsnü Efendi — Mukavelat Muharriri Münhal

SAYFA 337

Mahkeme-i Şer'iyye

Naib Abdullah Sabri Efendi Müderris — Katib Mahmud Nedim Efendi

Nüfus İdaresi

Memur Ahmed Efendi — Katibi Mahmud Nuri Efendi

Tapu Katibi Süleyman Efendi — Orman Memuru Abdülkadir Efendi

Zira'at Bank Sanduk Müstahdemini

Muhasebe Katibi Beşir Efendi — Refiki Münhal

Ziraat Bank Şubesi

Reis Abdulkadir Efendi

A'za Muhasebe Katibi Efendi — Refiki Münhal

A'za Şeyh Mahmud Efendi — A'za İbrahim Efendi

Bedelat-ı Nakdiye Katibi Abdullah Bey — A'za Münhal

Belediye Dairesi

Reis Hacı Tahir Efendi

A'za Abdulkadir Efendi — A'za İsmail Ağa

A'za Müslüm Ağa — Katib Mahmud Nazım Efendi

Reji İdaresi

Memur İsmail Hakkı Efendi

SAYFA 338

Mekteb-i Rüştiye-i Mülki

Muallim-i Evvel Vekili Mustafa Tevfik Efendi — Rik'a Muallimi Mahmud Nedim Efendi

Şakirdan Adedi 50

Kura

171

SAYFA 339

RUMKAL'A KAZASINA DAİR MALUMAT

Rumkal'a kazası şimâlen Hısn-ı Mansur, Behesni kazalarıyla şarken Urfa, Suruc kazaları cenûben Birecik garben Pazarcık kazası ve Ayntab kazası ile mahduddur.

Rumkal'a kazasının merkezi Halfeti kasabası olub Urfa'ya 18 , Haleb'e otuzaltı ve Ayntab'a oniki ve Birecik'e altı sa'at mesâfede ve Fırat'ın sahil-i yesarında ve müferrah bir bayır üzerinde kâin olub, kasabanın Fırat'a kerib mahalleri ferhafza ve ceviz, incir , tut, kaysı, erik, nar ve eşcarı saireden müteşekkil bağçelerle muhatdır.

Halfeti kasabası sekizyüze karib hane, 1 hükümet konağı, 1 redif deboyi, 1 mescid, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mahalle mektebi, 55 dükkan, 4 furun, 40 değirman, 1 eczahâne , 1 hamam, 1 dabbağhane, ve dahil-i kazada bini mütecaviz bağçe, Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa vardır.

Halfeti kasabasında dahi Haleb'e mahsus olan çıban zuhur etmektedir.

Rumkal'a kazasının cihet-i garbiyesi sengtan olub cihet-i şarkiyesi düz ve hemvardır. Kaza dahilinde meşhur Karadağ ve Merzaman dağları olub işbu dağlar oldukça mühim ormanlarla mesturdur. Adi kereste odun ve kömür cibal-ı mezkurede kat' ve i'mal olunub Ayntab, Birecik ve Urfa'ya külliyetlî ihrac olunur. Kazanın vasatından ve şimalden cenuba doğri Nehr-i Fırat câri olub nehr-i mezbure Merzaman ve Karasu namlarında iki su karışur.

SAYFA 340

Fırat nehri Rumkal'a kazası dahilinde gayet sarp ve derin tepeler arasında cereyan eylediğinden kazaca o kadar faidesi yok ise de bazı mevki'de nehrin mecrâsı tevsi' iderek ilk baharda feyzan eylemesinden sevhail-i mezkurede feyzanî müteakib darı, kavun, karpuz, zer' olunur. Mamafih kazanın Arıban nahiyesiyle Merzaman, Reşi taraflarında güzel ırmaklar bulunduğundan bu cihetde mezruatın bir kısmı suludur.

Nüfus-ı ahali-i kaza Kürd, Türk ve Cebîn ve Enheş karyelerinde cüz'i Ermeni ve Yezidilerden mürekkebdir.

Rumkal'a kazasının başluca mahsulatı arpa, buğday, nohud, külliyetlı fıstık, üzüm, incir, nar, ceviz, zeytun, zeytun yağı, yün ve nefis sade yağı vesaireden ibâretdir.

Efamya namıyla maruf olan bu kaza asarı ve ebani-i kadimesi delaletiyle vaktiyle gayet ma'mur ve mühim bir mahal olduği anlaşılmaktadır. Kal'aların metâneti evvelce bu iklime verilen ehemmiyeti imâ ider. Kazanın her noktasında mühim bir takım harabelere tesâdüf olunmaktadır.

Nefs-i Rumkal'a kal'asıyla Altuntaşına kadimde "Kal'a-i Zerin" namıyla ma'ruf idi. el'an harabeleri ukule vele ve hayret iras ider.

Arıban nahiyesinde , Erhil denilen karye civarının vaktiyle "Erdebil" denilen şehr-i meşhurun harabesi müşahede olunmaktadır. Elif, Hisar karyelerinde dahi elan harabeleri mevcud köşk ve salon ve tiyatro gibi gayet muntazam ve metin binalar görülür.

Reşi nahiyesinin dağ arasında ve merkeze üç sa'at mesafede bulunan Cebûr nâm karyenin garb cihetinde iki metro tul ve arzında yekpare mermer taşlar ile muammer bir hane olub kapusundan girilecek olsa derun-i handa üç kapuya tesadüf olunarak yine mezkur

SAYFA 341

kapuların herhangisi ihtiyar olunub girilecek olsa bir hane içinde üç kapuya tesadüf olunur ve bu minval üzerine mütemâdiyen üçer kapuya tesadüf olunur. Nihayeti bulunmayacak bir ebniye-i müdhişe-i' atika vardır ve girilüb çıkılamıyacağı cihetle derununa girmeğe hiçbir kimse cesâret etmemektedir.

Kazanın başlıca ihracatı fıstık, hububat, nefis sade yağı, yün , odun, kömür vesairedir.

Kazada yüzbine karib koyun ve keçi mevcud olub, at , merkeb gibi hayvanatla ve dağlarda külliyetli keklik ve ceylan , sırtlan, kaplan, kurd ve bazı mevaki'de ayı bulunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatlarından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	11.831	12.351	24.182
2	Ermeni	295	274	569
TOPLAM		12.126	12.625	24.751

SAYFA 342

Suruc Kazası

Kaymakam Abdurrahman Naili Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Kamil Efendi
Müftü Muhammed Emin Efendi
Mal Müdiri Celaleddin Efendi
Tahrirat Katibi Mahmud Tevfik Bey

A'za-yı Müntehabe

Bali Ağa
Osman Bey
Kadir Ağa
Mahmud Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi
Muavini Veliyüddin Efendi
Refiki Ahmed Efendi
Sandık Emini Hüseyin Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Şeyh Mahmud Efendi
Başkatib İmam Efendi
A'za Münhal
Başkatib Refiki Muhammed Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Memurin

Müstantık Muavini Mahmud Bakır Efendi
Mukavelat Muharriri Münhal

SAYFA 343

Nüfus İdaresi

Memur Zeki Efendi
Tapu Katibi Muhammed Efendi
Katibi Halil Efendi

Posta İdaresi

Memur Müslüm Efendi

Ziraat Bank Sanduğu Müstahdemesi

Muhasebe Katibi Ömer Fevzi Efendi
Refiki Münhal

Ziraat Bank Şubesi

Reis Şeyh Muhammed Efendi
Muhasebe Katibi Efendi
Refiki Münhal
Bedelat Nakdiye Katibi Münhal
A'za Muhammed Ağa
A'za Osman Ağa
A'za Hasan Ağa

Ma'arif Komisyonu

Reis Kamil Efendi
A'za Galib Bey
A'za Havasi Ağa
Katib Hafız Ömer Efendi
A'za Mustafa Ağa
A'za Münhal

Belediye Dairesi

Reis İbrahim Ağa
A'za Muhammed Ağa
A'za Hamdi Ağa
A'za Hafız Efendi

SAYFA 344

Reji İdaresi

Memur Müslüm Efendi

Mekteb-i İptida'iye

Muallim Abdurrahman Efendi
Şakirdan adedi 30

Ziyaret Kariyesi Mektebi
Muallim Osman Efendi
Şakirdan adedi 25

Kur'a Kariyesi Mektebi
Muallim Muhammed Ali Efendi
Şakirdan adedi 40

Savak Kariyesi Mektebi
Muallim Molla Mahmud Efendi
Şakirdan adedi 30

Arslan Kariyesi Mektebi
Muallim Halil Efendi
Şakirdan adedi 40

Kura ve Menarih-i Nevahi		
Suruç	-	360
Mes'udiye	1	-
Yekun	1	360

SAYFA 345

SURUC KAZASINA DAİR MALUMAT

Suruc kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc karyesi Urfa'ya 10, Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc kazasında 1 hükümet konağı, 3 cami-i şerif, 2 mescid, 1 tekye, 3034 hane, 35 dükkan, 1 furun, 20 bağçe , 6 bağ vardır.

Suruc mukaddemleri pek meşhur ve ma'mur idi isede Timurlenk harab etmişdir. Kaza-i mezkure de Arslantaş karyesinde dört arşun tulunda iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

Suruc'un arazisi gayet münbit olduğundan kesret üzerine hububat hasıl olur.

Kaza-i mezkurede kilim, hah, seccade, kıl çadır nesc olunur. Ve hayvanatdan deve, merkeb, inek , koyun, keçi ve güzel cins at, kısrak bulunur.

Nüfus İdaresi Kayudatlarından Çıkarılan Suruç Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	9.145	9.255	18.400
2	Ermeni	31	33	64
TOPLAM		9.176	9.288	18.464

SAYFA 346

Harran Kazası

Esami	rütbe	tarihi	madalya
Kaymakam Hacı Ali Rıza Efendi		Rabia 7 M 284	

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Abdurrahman Niyazi Efendi	Hamdullah Ağa
Müftü Hacı Ali Efendi	Şeyh Yasin Efendi
Mal Müdiri Reşid Efendi	.....Abdullah Ağa
Tahrirat Katibi Muhammed Salih Efendi	

Mal Kalemi

Mal Müdiri Efendi

Muavini Hüseyin Bek Sandık Emini Karabit Efendi

Nüfus İdaresi

Memur Şefik Agah Efendi Katib Ömer Efendi

Reji İdaresi

Memur Mevlud Efendi

Nüfus İdaresi Kayıtlarından Çıkarılan Haran Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	2.178	1.790	3.968
TOPLAM		2.178	1.790	3.968

	Kura	Nevahi
Haran	-	240
Türkman Culabı	1	8
Yekun	1	248

1322 TARİHLİ SALNÂME

مقدمه

محیٔ ملك وملت ومؤسس قوانین عدالت ولی نعمت بیمنتمز پادشاه
معالی اکتناه وشهنشاه مکارم پناه سلطان ﴿ عبدالحمید ﴾
خان ثانی بیمدانی افندمز حضرتلرینك سایهٔ تجدد وایهٔ خسروانه
وحمایهٔ فیوضات سرمایهٔ ملوکانه‌لری جملات مقدسهٔ جمیله‌سندن
اولدرق ممالك محروسة المسالك خلافتپناهیلرینك عموم
ولایاتنده وبالجمله دوائر وشعباتنده آن بآن انوار اصلاحات
کالشمس فی وسط النهار اشکار وعالم مطبوعات دخی بو شرف
ترقی وتعالیدن بهره‌دار ومطبعه‌مزك لطیف برانموزج معرفت
قبیلندن اولان بیك اوچیوز یکرمی ایکی سنهٔ هجریه‌سی
سالنامه‌سنك حائز اولدیغی مکملیت دخی تأیید مدعایه دلالت
ایده‌جکی بدیداردر .

MUKADDİME

Muhy-i mülk ve müessis-i kavânîn-i adalet velî-ni'met-i bî minnetimiz Pâdişâh-ı me'âlî-iktinâh ve şehinşâh-ı mekârim-penâh "Sultan Abdulhamid Hân-ı Sânî" bîmüdânî Efendimiz hazretlerinin sâye-i teceddüd-vâye-i hüsrevâne ve himâye-i füyûzât-ı mukaddese-i cemîlesinden olarak Memâlik-i Mahrusetü'l-Mesâlik-i hilâfet-penâhilerumûm vilâyâtında be bi'l-cümle demâir ve su'uhâtında an be-ân envâr-ı ıslâhat ke'ş-şems fî vasati'n-nehâr âşikâr ve âlem-i matbu'ât dahi bu şeref-i terakki ve te'âlîden behredâr ve matba'âmızın latif bir enmûzec ve ma'rifet kabilinden olan bin üç yüz yirmi üç sene-i Hicriyesi salnâmesinin hâiz olduğu mükemmeliyât dahi te'yid-i müdde'âya delâlet edecği bedidârdır.

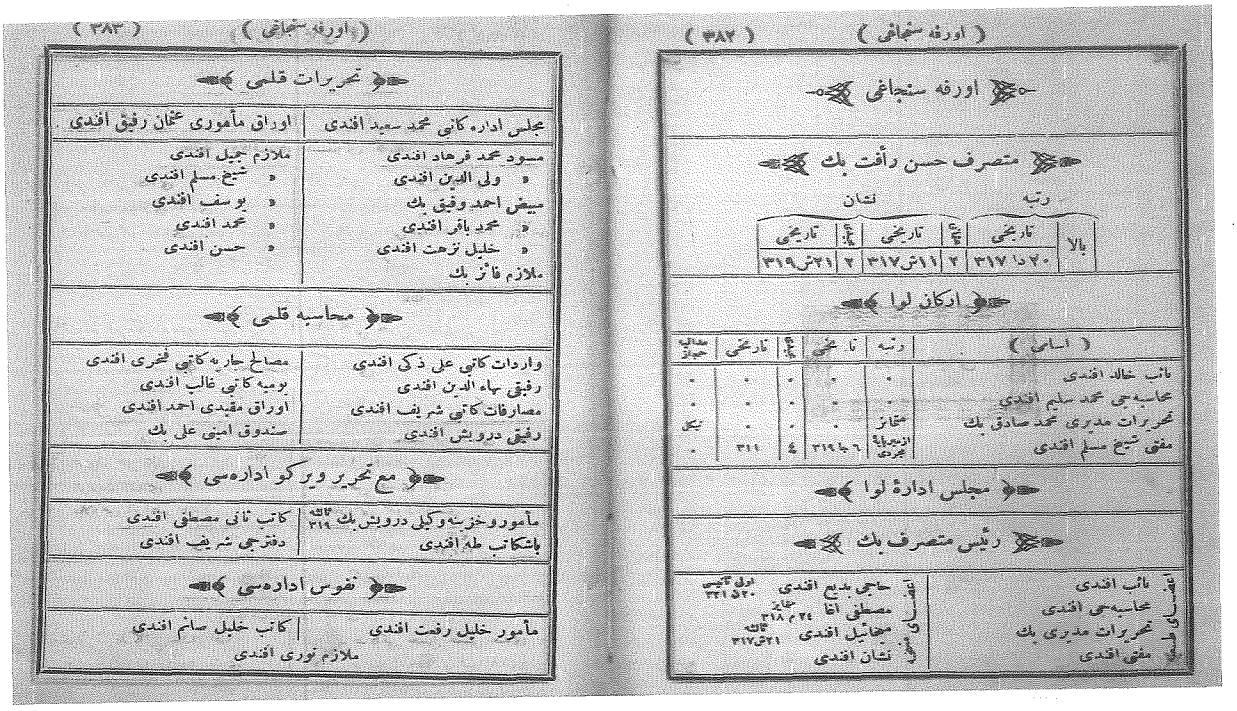

(٣٨٢) (اورفه سنجاغی)

اورفه سنجاغی

متصرف حسن رأفت بك

رتبه		نشان			
بالا	تاریخی	عثمانی	تاریخی	مجیدی	تاریخی
	٢٠ دا ٣١٧	٢	١١ ش ٣١٧	٢	٢١ ش ٣١٩

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	مجیدی	تاریخی	مدالیه حجاز
نائب خالد افندی	.	.	.	.	.
محاسبه‌جی محمد سلیم افندی	.	.	.	.	.
تحریرات مدیری محمد صادق بك	متمایز	.	.	.	نیکل
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	٦ جا ٣١٩	٤	٣١١	.

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب افندی	حاجی بدیع افندی اولی تأنیسی ٢٠ ن ٣٢١
محاسبه‌جی افندی	مصطفی اغا متمایز ٢٤ م ٣١٨
تحریرات مدیری بك	میخائیل افندی ثالثه ٢١ ش ٣١٧
مفتی افندی	نشان افندی

(٣٨٣) (اورفه سنجاغی)

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی
مسود محمد فرهاد افندی	ملازم جمیل افندی
« ولی الدین افندی	« شیخ مسلم افندی
مبیض احمد وفیق بك	« یوسف افندی
« محمد باقر افندی	« محمد افندی
« خلیل نزهت افندی	« حسن افندی
ملازم فائز بك	

محاسبه قلمی

واردات کاتبی علی ذکی افندی	مصالح جاریه کاتبی فخری افندی
رفیقی بهاء الدین افندی	یومیه کاتبی غالب افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیقی درویش افندی	صندوق امینی علی بك

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور وخزینه وکیلی درویش بك ثالثه ٣١٩	کاتب ثانی مصطفی افندی
باشکاتب طه افندی	دفترجی شریف افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور خلیل رفعت افندی	کاتب خلیل صائم افندی

ملازم نوری افندی

SAYFA 382

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Hasan Raf'et Bey

	Rütbe		Nişan		
Bala	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
	20 da 317	2	11 Ş 317	2	12 Ş 319

Erkan-ı Liva

Naib Halid Efendi

Muhasebeci Muhammed Selim Efendi

Tahrirat Müdüri Muhammed Sadık Bey mütemayiz

Müftü Şeyh Müslim Efendi İzmir paye-i mücerredi 6 c 319

Meclis-i İdare-i Liva

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Efendi	Hacı Bedi'i Efendi ula sanisi 20 N 321
Muhasebeci Efendi	Mustafa Ağa mütemayiz 24 M 318
Tahrirat Müdüri Bey	Mihail Efendi salise 12 Ş 317
Müftü Efendi	Nisan Efendi

SAYFA 383

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Sa'id Efendi
Mesud Muhammed Ferhad Efendi
Mesud Veliyüddin Efendi
Mübeyyiz Ahmed Vefik Bey
Mübeyiz Muhammed Bakır Efendi
Mübeyyiz Halil Nüzhet Efendi
Mülazım Fa'iz Efendi
Evrak Me'muru Osman Refik Efendi
Mülazım Cemil Efendi
Mülazım Şeyh Müslim Efendi
Mülazım Yusuf Efendi
Mülazım Muhammed Efendi
Mülazım Hasan Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Ali Zeki Efendi
Refiki Muhyiddin Efendi
Mesarifat Katibi Şerif Efendi
Refiki Derviş Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Mihri Efendi
Yevmiye Katibi Galib Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Sanduk Emini Ali Bey

Maa Tahrir Vergi Dairesi

Me'mur ve Hazine Vekili Derviş Bey salise 319
Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Başkatib Taha Efendi
Defterci Şerif Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Halil Ref'et Efendi
Mülazım Nuri Efendi
Katibi Halil Sami Efendi

SAYFA 384

Evkaf İdaresi

Reis Müftü Efendi

A'za Evkaf Müdüri Efendi
A'za Hacı Ömer Efendi
A'za Mevlevi Şeyhi Seyyid Ahmed Efendi
A'za Hacı Abdurrahman Efendi
A'za Hıdır Ağa

Defter-i Hâkâni İdaresi

Memur Süleyman Efendi

Katib Hacı Bekir Efendi
Tapu Katibi Hasan Efendi

Liva Bidâyet Mahkemesi

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi
A'za Abdurrahman Muhlis Efendi salise 26 Ş 318
A'za Karabet Efendi
A'za Mülazım İbrahim Efendi
Müdde-i Umumi Muavini Şerif Efendi saniye

Ceza Dairesi

Reis Hacı Hafız Muhammed Efendi
A'za Halil Efendi
A'za Bo'us Efendi
A'za Mülazım Muhammed Efendi

Bidâyet Kalemi

Başkatib Celâl Efendi

Hukuk Zabıt Katibi Halil Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Ahmed Efendi
Ceza Zabıt Katibi Hasan Hüsni Efendi
Ceza Zabıt Katibi Halil Re'fet Efendi

SAYFA 385

Bidâyet Mahkemesi Refakâtindeki Me'murin

İcra Memuru Abdulkadir Efendi
Müstantık Muharrem Efendi
Mukavelat Muharriri Hacı Müslim Efendi

Mahkeme-i Şer'iyye Dairesi

Naib Halil Efendi

Başkatib Muhammed Bakır Efendi
Mukayyid Ahmed Efendi
Muhazır Ahmed Ağa
Eytam Müdüri Hüseyin Hüsni Efendi
Muhazır Ahmed Efendi

Ticaret Mahkemesi

Reis Ömer Hulusi Efendi Rabia

A'za Hafız Halil Efendi
A'za Bağus Efendi
A'za Ağacan Efendi
A'za Şefik Efendi
Başkatib Zekeriya Efendi
Muavini İsmail Efendi

Nafi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Belediye Reisi Efendi
A'za Bank Me'muru Efendi
A'za Nüfus Me'muru Efendi
A'za Mühendis Valanta Efendi
Katib İbrahim Hâkî Efendi
Mülazım Hüseyin Efendi

SAYFA 386

Zira'at Bank Şu'besi

Me'mur Mustafa Nedim Efendi

Muavini Ali Rıza Efendi
Katib Mustafa Neş'et Efendi
Mülazım Halil Efendi
Mülazım Abdurrahman Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Hacı Bekir Ağa

A'za Şu'be Me'muru Efendi
A'za Hacı Osman Ağa
A'za Hacı Halil Efendi
A'za Ağob Ağa

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis Hacı Osman Bey estabil 18 Ş 304

Muavini Hacı Bekir Ağa
A'za münhal
A'za münhal
A'za münhal
Başkatib Ahmed Efendi
Sanduk Emini Ahmed Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za İhsan Bey
A'za münhal
Katib münhal
A'za Elhac Şeyh Mustafa Safved Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Salih Hayri Efendi

Muhabere Me'muru Mecid Efendi
Muhabere Me'muru Cemil Remzi Efendi
Katib Muhammed Sabri Efendi
Müvezzi Menlâ Efendi

SAYFA 387

Belediye Dairesi

Reis Ömer Edib Efendi

A'za Hacı Halil Efendi
A'za Faik Bey
A'za Şefik Efendi
A'za Hacı Muhammed Ağa
A'za Ağob Efendi
A'za Arslan Efendi
Katib Abdurrahman Efendi
Belediye Komiseri Hafız Efendi
Çarşu Müfettişi Halil Efendi
Sanduk Emini Hüseyin Efendi
Tabib Galib Bey
Mühendis Todoraki Efendi
Aşı Me'muru A'kif Efendi
Kabile Suad Hanım

Duyun-u Umûmiye İdaresi

Me'mur Vekili Kamil Efendi
Katib Vekili İskender Efendi

Reji İdaresi

Müdir Halil Fuad Bey mütemayiz 5 m 393

Muhasebeci Nuûm Efendi
Muhasebe Katibi Karabet Efendi
Kontrol Me'muru Hasan Efendi
Suruc Kazası Muhafaza Me'muru Müslim Efendi
Harran Kazası Mubayiî Osman Efendi

Mekteb-i İ'dadi-i Mülki

Müdür İhsan Bey

Tarih, Fransızca, Hıfzı Sıhha, İlm-i Eşya, Malumat-ı Nafia, Kitabet Muallimi İhsan Bey
Ulum-i Diniye Muallimi Abdurrahman Bey
Türkçe Muallimi Kamil Efendi
Farisi Muallimi Şeyh Safved Efendi

SAYFA 388

Coğrafya Muallimi Rasim Efendi
Resim Muallimi Hasan Efendi
Hüsn-ü Hat Muallimi Ahmed Refik Bey
Hendese Muallimi Rasim Efendi
Hesab Muallimi İbrahim Hakkı Efendi
Mübsir Hafız Nuri Efendi

Aded-i Şakirdan 75
Aded-i Hademe 2

Hayriye Mekteb-i İbtidâîyesi

Muallim-i Evvel Hafız Osman Efendi
Muallim-i Sânî Osman Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi İsmail Rahmi Bey

Aded-i Şakirdan 45

İrfaniye Mektebi

Muallim-i Evvel Müslim Atuf Efendi

Muallim-i Sânî Hacı Abdurrahman Efendi Hüsn-i Hat Muallimi İsmail Rahmi Bey

Aded-i Şakirdan 80

Ünas Mektebi

Muallime-i Evveli ve Nakış Muallimesi Zekiye Hanım

Aded-i Talibat 57

SAYFA 389

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey Hamse Tercüman Hacı Muhammed Efendi

Uraf Sancağı Eşraf ve Müteheyyizânından Rütbe ve Nişanı Haiz Olub Balada Me'murin Vesaire Arasında İsmi Zikr Olunmayan Zevatın Esamisi

ADI	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Temiz Mahkemesi Üyelerinden Mehmet Mazhar Efendi	Anadolu Kazaskeri	321	-	-	1	321
Şurayı Devlet A'zasından Mahmut NedimPaşa	Rumeli	314	2	316	1	317
Mamozade Hacı mahmud Ağa	Ula sanisi	320	-	-	3	319
Şeyh Hasan Efendi	İzmir paye-i mücerridi	316	-	-	-	-
Hacı Kamilzade Hacı Kamil Efendi	Salise	314	-	-	-	-
Hacı Hüseyin Ağa Zade Halil Ağa	Salise	316	-	-	-	-
Es'ad Efendi Zade Muhlis Efendi	Salise	317	-	-	4	319
Cebrail Nu'man Efendi	Salise	317	-	-	-	-
Hacı Ali Bey Zade Neş'et Bey	Salise	317	-	-		-
Aruş Efendi	Salise	317	-	-		-
Kürkçü Zade Mahmud Nedim Efendi	Kapucu Başı		-	-		-
Nakibü'l Eşref Ahmed Efendi			-	-	317	-

SAYFA 390

Urfa'da Mevcud Bulunan Kütübhanelerin Esamisi ve Mevcud Kitapların Adedi

Cild adedi	
700	Rizvaniyedeki Kütübhane
540	İhlasiyedeki Kütübhane
390	Rahmiyedeki Kütübhane
330	Kutbeddindeki Kütübhane

310	Süleymaniyedeki Kütübhane
300	İbrahimiyedeki Kütübhane
2570	**Yekûn**
2570	Nakli Yekûn
190	Sakibiyedeki Kütübhane
150	Halilürrahmandaki Kütübhane
60	Haydariyedeki Kütübhane
40	Şa'baniyedeki Kütübhane
3010	**Yekûn**

Devair-i Hay'et-i Tahsiliye

Müfettiş Ali Efendi

Piyade Tahsildarı	Osman Efendi		Süvari Tahsildarı	İbrahim Efendi
"	"	Muhammed Efendi	"	"	Muhammed Bakır Efendi
"	"	Ali Efendi	"	"	Hasan Efendi
"	"	Ermenak Efendi	"	"	Bekir Efendi
"	"	Hakkıverdi Efendi	"	"	Nuri Bey
"	"	Muhammed Arif Efendi	"	"	Hacı Bekir Efendi
Süvari Tahsildarı	Muhyeddin Efendi		"	"	Hacı Cemal Efendi

SAYFA 391

Urfa Sancağı Jandarma Taburunun Umera ve Zabitanınm Esamisiyle Mevki'i Hizmetleri

Esami	Rütbe	Nişan Mecidi Tarihi	Mevaki'
Tabur Kumandanı Hacı Muhammed Efendi	Binbaşı	4 312	Urfa
Hüseyin Efendi	Tabur Katibi	- -	Urfa
Birinci Piyade Bölük Kumandanı Ali Rıza Efendi	Yüzbaşı	- -	Urfa
İkinci Piyade Bölük Kumandanı Mustafa Efendi	Yüzbaşı	- -	Suruc
Birinci Suvari Bölük Kumandanı Muhsin Efendi	Yüzbaşı	- -	Urfa
İkinci Suvari Bölük Kumandanı Mustafa Ağa	Yüzbaşı	- -	Urfa
Mülazım-ı Evvel aded 4	Mülazım-ı Sânî aded 4		

Polis Dairesi

Esami	Rütbe	Nişan Mecidi Tarihi	Mevaki'
Komiser-i Sânî Hacı Mustafa Efendi	-	5 310	Urfa
Açıkdan Komiser-i Sânî Reşid Efendi	-	- -	Birecik
Polis Hafız Efendi	-	Yunan ve İftihar	Urfa
Polis Faik Efendi	-	- -	Urfa
Polis Halil Efendi	-	- -	Urfa
Polis Muhammed Efendi	-	- -	Urfa

SAYFA 392

Otuz Sekizinci Liva Kumandanı

Mirliva münhal — Miralay Muhammed Hulusi Bey

Yetmiş Beşinci Urfa Redif Alayı

Redif Birinci Taburu Binbaşısı Abdullatif Efendi
Redif Sınıf-ı Sânî Alayı Kumandanı ve Ahz-ı Asker Kalem Me'muru münhal
İkinci İlave Tabur Kumandanı Kolağası Sa'id Efendi
Erkan-ı Harbiye Mülhik Mülazım-ı Sânî Ali Rıza Efendi

Urfa'da Aramsaz Nizamiye Süvari Yırmi Beşinci Alayı Umera ve Zabitanı

Miralay Hüseyin Hüsni Bey

Kaymakam Mustafa Efendi — Kolağası Süleymen Bey
Binbaşı Mustafa Efendi — Alay Katibi İbrahim Efendi
Binbaşı Mahmud Bey — Alay Katib-i Sânîsi İhsan Efendi
Alay Emini Sa'id Efendi — Esvâb Emini Salih Efendi
İmam-ı Sânî Süleyman Efendi

SAYFA 393

Beşinci Orduyu Humayuna Mensub Olub Urfa'da Aramsaz Alay Birinci Hamidiye Hafif Süvari Alayları Umera ve Zabitanı

Mirliva Muhammed Ali Paşa — Alay Katibi İsmail Efendi
Alay Katibi münhal

Hamidiye Hafif Süvari Alayı İkinci Alayı Umera ve Zabitanı

Kumandan Kaymakam münhal — Alay Katibi Abdurrahman Efendi

Hamidiye Hafif Süvari Alayı Üçüncü Alayı Umera ve Zabitanı

Kumandan Kaymakam Mustafa Bey — Alay Katibi Yusuf Efendi

Hamidiye Hafif Süvari Alayı Dördüncü Alayı Umera ve Zabitanı

Alay Kumandanı Kaymakam münhal — Alay Katibi Ref'et Efendi

Hamidiye Hafif Süvari Alayı Beşinci Alayı Umera ve Zabitanı

Alay Kumandanı Kaymakam Tevfik Bey — Alay Katibi Abdurrahman Efendi

SAYFA 394

Urfa Kasabasının Havi Olduğu Mahallelerin Esamisi Huruf-ı Hecâ Tertib-i Üzre

İmam Sekkakî, İhlasiye, İmamkulu, Esb Pazarı, Pazar Cami', Tahtamor, Telfıtır, Cami'i Kebir, Çakeri, Hacı Hamza, Hekimdede, Hacı Yadigar, Hacı Ğazi, Hüseyin Paşa, Hüseyniye, Halil Rahman, Haseki, Hoca Ahmed, Halife, Dergezenli, Dabağhane, Sultan Beğ, Siverekli, Tuzeken, Acembek, Ali İhsan Bey, Arab Meydanı, Ömeriye, Askeri, Kubbe Mescidi, Kırk Mağara, Kazğancı, Kıbrıslı, Kara Musa, Kutbeddin, Kanberiye, Karaburç, Gerz, Kötüler, Lekler, Mevlûd-ü Halil, Mahkeme, Meşarikiye, Müderis, Narenci, Nimetullah, Nurali, Yusuf Paşa mahalleleri

Mahalle

Yekûn Mahalle 48

Urfa Merkez Kazasına Merbut Nevâhî ve Kura'nın Esâmisi

Bozabat Nahiyesi

Karaköpri, Mecîd, Gölpiyar, Karakol, Sancak, Yaylacık, Horzum, Şemsek, Kızıl, Yarım Tepe, Yeni Köy, Kızıl Höyük, Esem Kuli, Sıttı Kal'a, Timurcuk Kantarası, Keşişlik, Kebir, Keşişlik Sağir, Yakun Burc, Taşan, Bedrin, Koşma, Göbekli, Tat Burci, Hoşek, Bir Halil, Belek, Ağviran, Seyyid Viran, Bakir, At Güden, Ferikân, Kızıl Burc, Celeb Han, Yedi kuyu,

SAYFA 395

Şeyh Zeliha, Hamur Kesan, Çokreş, Düger, Has, Titriş, Zoraba, Ze'dalı, Gaz Beğ, Oğlan, Terbisi, Mercân, Ağ Viran Şeyh Efendi, Sallucâ-i Sorkan, Öküz Oynadan, Höyük, Çatak Ulya, Çatak Süfla, Kızıl Tahtani, Boğluca, Saf, Yaslıca, Boz Höyük, Ekez, Tatar Kulagör, Kuleler, Ördek, Ağça Hisar, Bezerci, Çölmekçi, Kırk Pınar, Tulman Sağir, Kavuk, Tülman Kebir, Can Kesek, Kasım Kapu, Arab Kantarası, İdar, Tutlica, Elmâlu, Cımcıme, Şaşkan, Ma'şuk, Kolan şehir, Burc Reşid, Germuş, Bâzid, Koricik, Ağ Ziyaret, Salhım Fevkâni, Salhım Kebir, Başviran, Kulaklı, Tezharab, Ağızhan, Parcenk, Çiftlik, Çam Kertan, Şevâş, İlhan, Re'sü'l-Ayn, Hasan Göli, Boyunsuz, Kürt Höyük Ülya, Kürt Höyük Süflâ, Şeyh Sâd, Ağpınar karyeleri.

Oyum Ağaç Nahiyesi

Çar Melik, Dengiz Bacı, Tezharab, Timurcenk, Nemş, Ak Mağara, Sübhancık, Kara Cürün, Boztepe, Şuâlı Köy, Tuzlica, Kanıklı, İkizce, Cin Polât, Gerdek, Sengâl, Suzan, Zeyvanlı, Kanlı Avşar, Yanuk Yani Berketi, İkiz, Açar, Görmi, Kızıl, Yoğun Burc, Mağaracık, İrice, Köse Şahin, Türkman Viran, İncirli, Uzun Burc, Safercık, Karğılı, Sevgenli, Koç Hisar, Ketkân, Nurçin, Adl Pazarı, Arşak, Girce, Kızıl Kilisa, Salluca, Haleli, Salluca-i Fecr, Öküz, Görezer, Melik Viran, Birmek, Koyun, Ton Ali, Estebil Viran, Nev' Viran, Birecik, Kander

SAYFA 396

Ali, Kabacık, Kılıc Viran, Üç Kilisa, Şeyhler, Gönek, Hacılar, Kaplan Yaylak, Üç Direk, Damluca karyeleri.

Dügerlu Nahiyesi

Kal'acık, Edene, Dudaş, Ağviran, Hacı Ali Tahtani, Biri Ağı, Kara Tepe, Mağaracık, Tekyeli, Sarı Şeyh, Orta Viran, Hacı Ali Fevkani, Anaz, Yarık Cürün, Köye Giran, Boz Debğan, Açıkrâ-i Tahtani, Açıkrâ-i Fevkani, Kan Oğli, Koymak Fevkani, Ağviran Fevkani, Koyman Tahtani, Anzelelî, Karapınar, Eyvâde, Ayn Beren, Pesyân, Dibhisar, İncirli, Özbek, Kör Kapu, Sarı Kaya, Çarık, Bahri, Kabacık, İrice, Gürbüz, Kengerli, cenferavi, Gülence, Mecrihan, Ağviran, Boztepe, Şeyh Hattab, Celihan, Hecebân, İkiağız, Köse karyeleri.

Kabahaydar Nahiyesi

Nefs-i Kabahaydar , Yedi Kapu, Karkanlı, Gök Musa, Hanin, Yağli Musa, Ağzı Büyük, Gülli, Sulhacık, Kara Pınar, Deli Kuli, Süleyman Fekid, Tahtan, Abbas Tahtani, Ervanli, Abbas Fevkani, Keçili, Tüfenk, Bağdeşan, Erdin, Gül Bayram, Harami Burci karyeleri.

Çay Kapu Nahiyesi

Gömbeli, Mezbil, Mağaracık, Zeydoğli, Serreşik, Karakoyun, Orta Viran, Zuncık, Kürt Virân, Harab Bir, Tavşan, Ak Harabe, Mecd, Kefre, Çarh, Dunufuz, Harab Nur, Göbekli, Behşin, Hacı Bedir Burci, Çay Kapu Konağı, Çay Kapu Tahtani, Harab Sur, Meked, Kızıl

SAYFA 397

Kuyu, Timurcuk, Döğem, Koşem, Azdek, Burc Kutan, Kantara, Hemdan Tahtani, Hemdan Fevkani, Hemdani Orta, Yunus, Peyamlı, Hesterân, Veznek, Seyfeddin, Berderic, Kırk Mağara, Zonik, Hasan Köm, Melkış, Dad Kapu, Sarım, Harab Reş, Cenbel, Kibirli, Kuçpa, Haltanli Aşireti karyeleri.

Harran Nahiyesi

Sırrın, Göktepe, Modanlı Kantarası, Hasan kendi, Osman Beğ, Çekçek, Melik Viran, Şeyh Çoban, Ulibağ, Mençer, Cedide, Feyân, Köti Viran, Tel Hami, Dernezd, Karaali, Göbrilik, Kazani, Bin İcl Aşireti, Yengice, Ağca Mescid, Kısas, Çukur Dure, Çekme Nevruc, Araboğli, Karaman, Keser Dede, Baykuş, Koricak, Mamoca, Horoz, Hubul Hayat, Hoşanli, İlgirân, Mecebli, Nekihan, Ayn Halil, Cabirü'l- Ensari, Zeyneb, Taşluca, Tel Anbar, Ulyar, Koya Mescid, Sultan Tepe, Hancığaz, Abdurrahman Dede, Tel Bağdad, Ağviran, Boz Höyük, Hacı Hasan, Çamurli, Kara Şâdi, Canan Sağir, Canan kebir, Tel Şeb, Cafir Kebir, Modanli, Girlis, Atşan, Körtât, Çefimanye, Ton Ali, Küçük Çelli, Büyük Çelli, Bulduk, Karaali, Harabetül Yahya, Kayacık, Tel Avr, Rüsum kebir, İncirli, Seksan Viran, Şeyh Rih, Muhammed ili, Çerişli, Rüsum Kebir, İncirli, Keçi Kıran, Selman, Avrat Köy karyeleri.

Kura	Nevâhi	
379	6	Cümle-i Yekûn

SAYFA 398

Urfa Ziyaretgahları

Makama-ı Mevlûd-i Ceddül Enbiya, Makam-ı Eyyub Aleyhisselam, Medfen-i Câbir el Ensâri', Makam-ı Abdurrahman İbn Avf, Ebu Ubeyde İbn Cerrâh.

Evliyay-ı Kiram

Arif Hikmet Dede, Bediü'l-Have, Şeyh Mes'ûd Horasanî, Ya'kub Halife, Şeyh Şazî evladından Şeyh Ali Dede, Hacı Nebi Efendi, Arab Baba, Abdal Baba, Dede İbrahim eş-Şeyh Dede Eyyub, eş-Şeyh Dede Osman, Hacı Mustafa Baba, İmanu'l-A'zam Efendimiz Hazretlerinin Hocası Kadı Oğli Hacı Şerif Efendi, Zeyd ibn Enis, Yahya ibn Enis.

Eimme

Zeyd İbn Sînân er-Rehâvî, Zeyd ibn Şecerer î lerhâvî

SAYFA 399

Liva'ya Dair Ma'lumat

Urfa şimâlen Diyarbekir, Şarkan Musul vilayetleriyle Mardin cenuben Zor sancakları diğer cihetden Haleb vilayetiyle mahduddur.

Merkez-i Livâ olan Urfa şehri Haleb'in 190 kilometro şimâl-i şarkisinde ve 42 sa'at bu'dundadır.

Urfa, Birecik, Rumkal'a, Suruc, Harran namlarında beş kazayı havidir. Urfa kasabasında 1 Hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhane, 1 kal'a, 1 hasatahane, 52 cami-i Şerif ve mescîd, 4 tekye ve zaviye, 11 medrese, 10 kilisa ve manastır, 1 havra, 24 mekteb, 48 mahalle, 4143 hane, 2067 dükkan ve mağaza, 32 han, 18 furun, 6 çeşme ve sebil, 14 hamam, 23 değirman, 1 fabrika, 1 dabbağhane, 295 arsa, 261 bağçe, 3414 bağ, 4 mer'a vardır.

Merkez-i kazaya mülhak nevahide dahi 5199 hane ve 23 dükkan, 2 tekye, 2 kilisa, 45 değirman, 30 çeşme ve sebil mevcuddur.

Urfa kazasında 491420 dönüm arazi olub beher sene nısfı zer' olunmaktadır.

Nefs-i kasabanın ebniyesi kargirdir. Urfa'nın en eski adı Uru'l-Keldân'in veyahud Ur olub, hatta Tevrat-ı şerif'de Uru'l-Keldân'in ve İncil-i Şerif'de Ur nâmıyla da mezkurdur. Mürur-i a'sar ile Silifkelu'lerin eczây-ı hânedandan bazılarına makarr-ı hükûmet olmuşdur. Urfa, Sasani'lerin ve Hazret-i Ömer Redyallahu Teâla anhu Efendimizin zemân-ı hilâfetlerinde Arabların sonra Selçukilerin, İrani'lerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde

SAYFA 400

İdâre-i Adile-i Osmaniyye'ye intikâl eylemişdir.

Urfa İdris Aleyhissalatu Vesselâm Hazretlerinin bina gerdesi olduği ve böyle yetmiş bir şehir daha bina idüb en küçüği ve ala rivâyet ba'de tufan en kadim şehirlerden biri Urfa idüki rivâyet-i tarihiyedendir.

Nemrûd ikiyüz sene Urfa'da kalmış, Hazret-i İbrahim Aleyhisselâmın ateşe ilkası burada

vukubulmuşdur. Memlekete nazır atik kal'anın burci üzre görilen yekdiğerinden tahminen on adım fasılalı iki mancınık amudi dahi müşarün ileyhin ateşe atılması içün Nemrûd tarafından tertib edilmiş. Bu kal'a civarında İbrahim Aleyhisselâmın kadem nihâde-i âlem şuhud oldukları mağara mevcud olub hâlen Mevlud-i Halil namıyla yâd olunmakda ve derununda velâdet-i Nûbüvvet penâhilerini i'lam içün bir yeşil sanduk bulunarak ziyâret edilmektedir. Tarihlerde müşârun ileyhin ikâmet buyurdukları Guna nâm karye mezkur mağaraya mehazî ve şimdi sur haricinde kalarak Götilerden galat olmak üzre Kötiler Mahallesi nâmıyla yâd ediliyor. Yine bu kal'a pişgahında müşarün ileyhin ateşe ilka olunduği esnada bi Kudretilahi Teâla zuhur iden ve Ayn Zeliha ve Halilü'r- Rahman nâmıyla yad olunan iki nehir Hasan Paşa cami-i şerifi kurbunda birleşerek şehir haricindeki bağçelere cereyân ider.

Urfa bir defa külliyen harab olarak şimdiki heyeti ikinci hâl-i mâmuriyeti olduği ve ahalisinin asılları Diyarbekir'den geldikleri mervidir. Urfa'nın vaktiyle cesim bir manastırı olub, Hiristiyanların zannınca Hazret-i İsa Aleyhisselamın vech-i mübareklerini silübde suret-i saadetlerinin mün'âkıs olduği mendil mevcûd ve bununla hülefây-ı Abbasiye'den Mütteki Billah 331 sene-i hicriyesinde külliyetli üserâyı islamiye istihlas eylemiş imiş.

SAYFA 401

Bozabad nahiyesinde çıkan Kehriz çayı kasaba derununda cereyân edub ba'zı hanelere münkasım olur. Kasabanın cihet-i garbisinde Direkli dağından ve cibâl-ı sâireden yağmur yağdığı sırada cereyân iden sel suları vaktiyle şehri basar imiş. Şu mahzurun def'i içün bir çaryek mesâfede erbâb-ı hayır tarafından bir sed çekilmiş ve memlektin şimâl tarafından da bir hendek hafr etdirilmişdirki mevsiminde akan sular o hendekden cereyân etmekde ve buna elyevm Karakoyun nâmı verilmektedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri mevcuddur. Birde Çaykapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin ba'zı mahallerinde feth-i İslâm'dan evvel yapılmışa benzer kulube şeklinde ebniye-i atika vardır. Deyr Ya'kub isminde birbuçuk sa'at mesafede vaki' bir dağ üzerinde bir manastır harabesi ve iki kulubesi olub, Nemrûd arasıra oraya gidüb bir müddet kalur imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Ya'kub Aleyhisselâmın buralardan esnây-ı mürurunda bir gece beytutet ve müsâferet buyurmaları imiş. Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Beğ", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde altı kapusi vardır. Bunlardan başka iki kapu daha vardır.

Ahval-i Hazıra

Urfa'nın emlâk ve çiftlikât sahibi olan eşrâf ve vucuhi müstesna olduği halde ekseriyeti ..... ticaret ve san'at ve zira'at ve felahatla ve bir kısmı amele ve kiracılık ve bakkallık vesâir buna mümasil işle iştiğal ve tayyuş iderler. Aşiret ve kabileye mensub Kürt ve Arab'dan ibaret kura ahalisinin kısm-ı küllisi koyun, deve beslemek ba'zısı çobanlıkla iaşelerini te'min ederler.

Ma'mulât ve Mensucât

Urfa'nın mahsulât-ı sınaisinden bilhassa mensucat kısmı berahin-i mahsusa kesb ederek

SAYFA 402

celğa destgahları teaddud ve şu birkaç sene içinde birkaç yüze kadar terakki etmişdir. İpekli ipliği alaca ve mütenevvi' pencere ve minder ve yatak ve yasdık ve yorgan yüzi ve örtileri perdelikler beyaz bezler yünden ma'mul yazlık şallar iplik ve yünden kilim ve halı ve kıldan çuvâl ve torba ve siyah çadır ve merazdan arablara mahsus ikkal ve gayet dayanıklı yerli bezinden kar atik basma nesc ve i'mâl olunur.

Sanayi-i' Nûhasiye

Bu san'at dahi hayluca ilerleyüb gümüşden fark olunmaz derecede ve mütenevvi şekilde su taslarıyla musanna' şerbet bardakları büyük küçük kahve ibriki sefere ve sefere tasları ve ğayet mahirâne bir suretde yekdiğerine sıkışdırılmış bir kabzada iki namlu kamalar ve büküldiği halde müdevver bir şekil kesbider ve istenülürse kılıc kayışı gibi bükilüb bele sarlmağa müstâid zarif Kılınçlar ve nefis makrası ve kalem traşlar ve karmacdan şemadanlar havan minkal kadınlara mahsus gümüşden tarak ve gümüşden baston i'mal idilür. Ma'mulat-ı türabiyesi ise mevsim-i sayfa mahsus olmak üzre küp kova tencere su destilerinden ibaretdir.

Ticâretgah

İstanbul, Bağdad, Diyarbekir, Haleb, Beyrut, Hama, Hımısla teati-i ticâret olunmaktadır.

SAYFA 403

İhracat

İhracat Avrupa'ya kadar mümted olur. Senevî bir milyondan ziyade yapağı antere ve nevâhiyi aşiretleriyle aşair-i saireden cem' ve İstanbul ve Anadoli içerulerine kadar sevk olunur. 2000 kadar deve 100000 bin re's ağnam Bombay ve memâlik- Hindiyye'ye at sevk olunur.

Vesâit-i Nakliye

Berren deve, at, ester, beyaz merkeb nâdiren arabadır.

İdhalat

Ba'zan memalik-i İrâniye'den halı, kilim, seccade, Haleb, Şam, Beyrut'dan ekmişe-i nefise ve emtia-i saire Avrupa'dan bazı melbusat ve mal fatura idhal olunmakdadır.

Mevaşî

Urfa'da mevaşî cinsinin başlıcası koyun ve ondan aşayir ve Arıban ve ahali-i mutavatına ve saireden iktidarı olanlarda süriler bulunur. Bunların yapağısı Avrupa'ya kadar gider. Bu koyunların yağ hasılatı kısmen memleketde sarf ve kısmen İstanbul ve Haleb vesair mahalle gönderilür. Keçi buralarda koyunun rub'u veya hums'u derecesindedir. Ahali-i Kaza ekseriyetle koyun etine münhemekdir. Keçi eti az sarf olunur. Ancak aşayir ve kabail halkı koyun ve keçiye yinede tefrik etmezler.

Deve

Bu havalide deve iki nev'idir. Bir nev'i beyne'l-aşair adeta koyun gibi beslenir.

SAYFA 404

Diğeride umumiyet nakliyede kullanılır. Sancağın her tarafında güzel cins at ve kısrak bulunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	27.698	26.560	54.258
2	Katolik	464	347	811
3	Süryani	837	743	1.580
4	Ermeni	4.757	3.893	8.650
5	Protestan	664	449	1.113
6	Keldani	60	59	119
7	Yahudi	256	194	450
8	Süryani Kadim	59	57	119
TOPLAM		**34.795**	**32.302**	**67.097**

SAYFA 406

Birecik Kazası

Kaymakam Şevket Bey

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'zâ-yı Tabi'iyye	**A'zâ-yı Müntehabe**
Naib Sa'adeddin Efendi	İbrahim Rüşdi Efendi
Müftü Osman Efendi Bursa Müderrisi 2 B 316	Hacı Hasan Efendi
Mal Müdüri Ahmed Hamdi Efendi	Haçer Efendi
Tahrîrât Katibi Musa Kazım Efendi	Karabet Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Mahmud Rauf Efendi
Muavini Ahmed Bey	Sanduk Emini Şakir Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulkadir Efendi	A'za Nersis Ağa
Başkatib Ahmed Efendi	Katib-i Sânî münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri Abdulaziz Efendi	Müstantık Muavini Ahmed Bey

SAYFA 407

Nüfus İdaresi

Me'mur Hamdi Efendi
Katib Şeyh Müslim Efendi
Tapu Katibi Hacı Cemil Efendi
Orman Me'muru Hamdi Efendi

Evkaf İdaresi

Müdür Vekili Abdurrahman Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Evkaf Vekili Efendi
A'za İbrahim Efendi
A'za Eşref Efendi
A'za Mustafa Sabri Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Me'mur Avni Efendi
Muhasebe Me'muru münhal

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Bey

A'za İbrahim Efendi
A'za Ahmed Muhlis Efendi
A'za Salih Hayali Efendi
A'za Şeyh Abdurrahman Efendi
A'za Mustafa Sabri Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Muhammed Mustafa Efendi
Refiki münhal

SAYFA 408

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Hacı Mustafa Bey

A'za Muhasebe Katibi Efendi
A'za Davud Ağa
A'za Müslim Ağa
A'za Abdülkadir Efendi
A'za Muhasebe Katibi Refiki münhal
Bedelât-ı Nakdiye Kâtibi Musa Kazım Efendi

Belediye Dairesi

Reis Salih Efendi

A'za Abdulaziz Efendi
Katib Şeyh Müslim Efendi
A'za Müslim Ağa
Sanduk Emini Şahab Efendi
A'za Abdulkadir Efendi
Tabib Talha Efendi
A'za Sa'adeddin Efendi
Aşı Me'muru Geyruk Ağa
A'za Nersis Ağa
Müfettiş İshak Ağa

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayının Üçüncü Birecik Taburu

Binbaşı Muhammed Zihni Efendi Plevne Madalya

Kolağası Ferhan Ağa Tabur Katibi Mustafa Efendi

Duyunu-u Umumiye İdaresi

Me'mur Lütfullah Efendi Katib Yuanaki Efendi

SAYFA 409

Reji İdaresi

Me'mur Vekili İdris Efendi Katib Yusuf Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Abdulkadir Efendi Tahsildar Bahaeddin Efendi

Ser Tahsildar Rıza Efendi Tahsildar Hanifi Efendi

Tahsildar İbrahim Efendi Tahsildar Ahmed Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Mustafa Sabri Efendi

Muallim-i Sânî Hayali Efendi Rik'a Muallimi Musa Kazım Efendi

Mekteb-i İbtidaiye

Muallim Nafiz Efendi

Muallim Eşref Efendi Muallim Resul Efendi

Aded-i şakirdan 50

Nizib Kasabası Mekteb-i Rüşdi

Muallim-i Evvel Hamid Efendi Riyaziye Muallimi Hasan Tahsin Efendi

Bevvab Mustafa Ağa

Aded-i şakirdan 40

SAYFA 410

Birecik Kasabasının Havi Olduği Mahallerin Esâmisi Huruf-i Heca Tertibi Üzre

Tedrib, Hoca Şerif, Sancak, Saha, Merkez, Meydani, Vadi-i Cenk mahalleri

Mahalle

7 cümle-i Yekûn

Birecik Kasabasına Merbut Kura'nın Esâmisi

Mezmekân, Belkis, Kehriz, Nizib, Söğütli, Mezar, Hayar, Hımıs, Kefer Şeyh, Mağaracık, Hazm Oğli, Kefer Tud, Çerkiş, Kobin, Telimban, Kefre, Kani, Kenril, Girgis, Cemâli, Tel Mağara, Hamceğaz, Taybe, Munis, Karab, Vartanur, Kemrik, Kurdli, Kiriştaş, Korica, Höyük, Tel Keşkur, Kerzin, Çatak, Torin, Mezrin, Yarım Tepe, Cin Felek, Ak Kaba, Duvebli, Sarı Koç, Daz Höyük, Çok Şark, Gönlice, Zuhrecik, Neccar, Melike, Kar Amûd, Elifoğlu, Şer'a, Şemek, Cisrin, Bazir, Kara Cürün, Tel Seman, Kefrek, Hasnuz, Şenkak, İkizce, Tel geri, Alagöz, Çiftlik, Germiş, Ağçaköy, Silsile, Yarımca, Eminlik, Cerablus, Yukarı Taşatan, Aşağı Taşatan, Harabsat, Mahmud Oğli, Buyuraz Oğli, Deli Almad Atası, Aşağı Şeyhler, Yukarı Şeyhler, Halil Hasan, Zor Mağara, Zuhri, Tebel, Mezraa, El-ömür Atası, Kulaksız, Gerlavuk, Tel mecnun, Sakırğa, Babahan, Fatmacık, Şebuk, Telfer, Han Nebekli, Semâvi, Adad dağı, Karakız, Ceci, Nemazlı, Şems Hızır, Elmeşar, Coğan, Bend bağçesi, Havana, Tepe Viran, Ağpmar, İki mağara, Kan, Eşek Düşen, Kara Baba, Söker talan, Aşağı Habib, Yukarı Habib, Mecmî, Karabaş, Süren, Ferho, Çiftlik, Habap, İnab, Tel Mûsa, Tel Avr, Teluz, Surtepe, Hacı Nebî, Yeblanlı, Gök Eşme, Divriği, Ağça Kapu karyeleri.

Kura
137 cümle-i yekûn

SAYFA 412

Birecik Kazasına Dair Malumat

Kaza-i mezkure Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'nın 80 klometro garb-ı cenub cihetinde ve 18 sa'at bu'dunda ve Haleb'in 135 kilometro şimal-i şarkiyesinde ve 28 sa'at uzaklığındadır.

Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 1 redif deboyi, 1 karakolhane, 19 cami-i şerif, 1 medrese, 7 tekiye, 3 kilisa, 1 mekteb-i rüşdiye, 3 mekteb-i ibtidai, 10 sıbyan mektebi, 2043 hane, 469 dükan, 4 furun, 9 han, 3 hamam, 3 mescuhâne, 20 değirman, 23 anbar, 172 bağçe, 511 bağ, 1 arsa, 10 mer'a, 1 salahane, 1 kirişhane, 10 kahvehane vardır.

Nizib karyesinde 1050 hane, 12 cami-i şerif, 2 medrese, 1 tekye, 2 kilisa, 1 mekteb-i rüşdi, 4 sıbyan mektebi, 5 furun, 3 han, 3 hamam, 1 sabunhane, 35 zeyt ma'sarası, 9 değirman, 7 kahvehane, 2 anbar, 150 bağçe, 537 bağ vardır.

Dahil-i kazada 233000 dönüm mezru' ve 72161 gayri mezru' arazi olub bundan senevi 17000 kile hıntâ ve 22000 kilo şe'ir ve 2000 kilo culban ve 5000 kilo zeytun ve 600 kantar kendir ve 20 kantar fıstık hasıl olur. Alel husus külliyetlü çekirdeksiz nar vesair meyve gayet

SAYFA 413

mebzuldur. Birecik kasabasında Urfa caddesinde dört kilometroluk şose tariki dahi tesis ve ta'mir edilmişdir. Birecik kasabası pek kadim olub Romalular zamanında Zeugma namıyla mezkur idi. Ba'zı kütub-i tarihiyede "Bire", "Bi'retü'l-Fırat" nâmlarıyla mesturdur.

Kasabanın şimalinde ve hakim bir noktada Melikü'z Zahir Baybars tarafından bina edilmiş a'tik bir kal'a vardır. Birecik'in 6 sa'at bu'd mesâfesinde Romalu'larca ismi "Hirepolis" ve Asuri'lerce "Karkamış" olan "Cerablûs" belde-i kadime-i meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabezarın her tarafında "Hiyeroglif" yazıları görilür.

Vaktiyle bu şehirde ma'bed ve onun içinde eski Suriyelilerin ma'budunun heykeli mevcud

olub meşhur-i alem idi. Bunun aşağısında Hamam kariyesinde nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at mesafede Belkıs şehrinin harabezarı bulunur. Birecik'in cihet-i garbisinde ve 3 sa'at mesafede "Nizib" kasabası bulunur ki burası dahi iki mareke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem mülik-i Sasani'den Şapur Sani ile Roma İmparatoru ikinci Fosnasi mabeyninde diğeride 1246 senesinde asakir-i Şahaneyle Mısırlı İbrahim Paşa ile arasında vuku'bulan muharebelerdir.

Birecik'in cihet-i garbisinde ve 10 dakika mesafede Şeyh Cemaleddin bin Succâ' ve Nefs-i kasabada Şeyh Sa'deddin el-cebâvî ve Şeyh Sâfî Horasanî ve Şeyh Hasan Nuranî ve kal'a da defin-i hâk ıtır nâk İmam Yusuf Sekkâkî Hazeratının merâkidi ve makam-ı mübârekleri mevcuddur. Kaza-i mezkurede iplikden bez, kırmızı şehtiyan, merkûb , çift edevatı i'mal olunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	11.971	11.319	23.290
2	Katolik	162	185	347
3	Protestan	147	110	257
4	Ermeni	233	331	564
5	Yahudi	22	16	38
TOPLAM		12.535	11.961	24.496

SAYFA 415

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Vekili Ahmed Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Ali Efendi
Müftü Abdulkadir Efendi
Mal Müdüri İbrahim Sa'it Efendi
Tahrirat Katibi Mahmud Mithad Efendi
Mülkiye Müstantıkı Tahrirat Katibi Efendi
Mülkiye-i Müdde-i Umumi Muavini Vekili

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Reşid Efendi
Feyzullah Hilmi Efendi
Sarkis Ağa
Masruf Ağa
Nüfus Memuru Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Hüseyin Avni Efendi

Refiki Hasan Efendi
Sanduk Emini Muhammed Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulkadir Efendi
Başkatib İmam Bakır Efendi

A'za Kirkor Ağa
Katib-i Sânî münhal

SAYFA 416

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Muavini Enver Efendi
Mukavelat Muharriri Reşid Bey

Mahkeme-i Şer'iyye Dairesi

Naib Muhammed Ali Efendi
Katib Mahmud Nedim Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Efendi
Katib Muhammed Nuri Efendi
Tapu Katibi Süleyman Zihnî Efendi
Orman Me'muru Muhammed Efendi

Zira'at Bank Sanduki Müstahdemini

Muhasebe Katibi Beşir Efendi
Refiki münhal

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis İbrahim Efendi

A'za Muhasebe Katibi Efendi
A'za Müslim Ağa
A'za Şeyh Muhammed Ağa
A'za İbrahim Ağa
Muhasebe Katibi Refiki münhal
Bedelat-ı Nakdiye Katibi Abdullah Bey

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Zira'at Bank Muhasebe Katibi Efendi
A'za Nüfus Me'muru Efendi
A'za İdare A'zasmdan Reşid Efendi
A'za Bedelat-i Nakdiye Katibi Bey

SAYFA 417

Reji İdaresi

Me'mur Harem Bey

Belediye Dairesi

Reis Halid Bey

A'za İbrahim Efendi
Katib ve Sanduk Emini Nazım Efendi
A'za Bekir Efendi
Müfettiş Süleyman Bey
A'za Müslim Ağa
Aşı Me'muru Muhammed Emin Efendi
A'za Hacı Halil Efendi
Odacı Ahmed Ağa

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Bakır Efendi

Araban Nahiyesi Tahsildarı Abdullah Efendi

Merzeman Nahiyesi Tahsildarı Mahmud Efendi

Reşi Nahiyesi Tahsildarı Ali Rıza Efendi

Baziki Nahiyesi Tahsildarı Muhammed Efendi

Merkez Piyade Tahsildarı Muhammed Nuri Efendi

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayının Dördüncü Rumkal'a Taburu Zabitleri

Binbaşı Ahmed Ziya Efendi

Kolağası münhal

Tabur Katibi Hacı Ahmed Efendi

SAYFA 418

Zabıta Dairesi

Süvari Çavuşu Ahmed Efendi

Bölük Emini münhal

Mekteb-i Rüşdiye-i Mülki

Muallim-i Evvel Vekili Mustafa Efendi

Riyaziye Muallimi İsmail Efendi

Rik'a Muallimi Mahmud Nedim Efendi

Bevvab Menla Bazur Ağa

Aded-i şakirdan 60

Rumkal'a Kasabasındaki Mahallenin Esâmisi

Halfeti kasabası, Başbostan mahallesi

Mahalle

Yekûn mahalle 2

SAYFA 419

Rumkal'a Kazasına Merbut Nevâhi ve Kura'nın Esamisi

Arıban Nahiyesi

Zeğteriş, Şeyh Davud, Nureddin, Çifte Koz, Rum Evlek, Sebur Güc, Başpınar, Gümüş Pınar, Dib Cenbi, Kara Baba, Aşağı Kara Mevaiz, Yukarı Kara Mevaiz, Horori, Küçükli, Haşrem, Fakalu, Altun Taş, Eski Altun Taş, Dukanli, Lolan, Bağluca, Ziyâret, karaca Viran, Azazi, Erhil, Tel Berek, Saril, Aşağı melik, Yukarı melik, Heft, Hocekli, Bediran, Dağdağcık, Hamlıca, Karapınar, Hematlı, Nu Küçük, Torunlar Obası, Sipahi, Tenlu Obası, Senganlı, Emirler Obası, Kolonek Obası, Ali Gör Obası, Kankaci Obası karyeleri.

SAYFA 420

Baziki Nahiyesi

Keferkâb, Meğnan, Telizze, Şeyh Bekir, Telâk, Eyrân, Kalazan, Tât Ayni, Tis'a, Tutluca, Zeğre, Na'leğan, Bozok, Gönderi, Bukertlan, Hubâbi, Sevsik, İğdeli, Havaşe, Şeker Köy, Asumân, Mağribi, Galebeş, Alacalı, Dudri, Beğ Burci, Cin Viran, Sumaklı, Gülce, Bâdem hatun, Tavşan Viran, Na'ş, Harunek, İshâk, Erteş, Helbin , Kara Mezraa, Tüfenk, Seldek, Ergil, Nehrun, Tehrat, Kalkan, Ertiş, Küpelu, Nehr-i Said, Col, Cevsak, Dilber, Çekan, Zehçer, Gülek, Çakalli, Vehne, Dirnu, Gaffar, Kara Ağıl, Saruca, Aşağı Tevkelli, Bulu, Yukari Gönülli, Kefer han, Topuz Oğli, Cebek Oğli, Bazur, Ömerlu, Cebin, Ani, Tospanli, Bile Sor, Şeyh sandık, Arâm, Erah, Kantara, Gölesor, Parsur karyeleri.

Merzeman Nahiyesi

Kara Yusufli, Tandırcık, Boztelli, Bakırca, Kestal, Ballık, Kalbâş, Kara Kuyu, Şibillu Obası, Gör Eybo Obası, Kâlunek Obası, Keklik Tepe, Felcan, Benâmlı Kara Kabu, benâmlı Kesrev Obası, Cinjefe, Balkanlı, Kara Hüseyinli, Mezneğii, Yarımca, Saray Mağara, Hacı mallı, Şen Gece, havuz, Eğri Dere, Kıroğli, Kayabaşı, Üç Göl, Kürek Süri, Bülbül,Midles, Sarılar, Elif, Hisar, Hasan Oğli, Kohmelek, Kal'a, Kasaba, karyeleri.

Reşi Nahiyesi

Enhaş , Savacık, Habib, Burness, Kızıl İn, Aşağı Çardak, Yukarı Çardak, Acemi, Kilisecik, Zergil, Ala Hacı Obası, Uşanu Obası, Zerd Göm, Kara Mezraa, Kara Burc, Cebur

SAYFA 421

Tahtek, Köseler, Kamışlı, Melâ Mıho Obası, Mâmî Gerbez Obası, Zerâr karyeleri.

Kura	Nevâhi
186	4

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası Şimâlen Mâmuratü'liAziz vilayeti dahilinde Hısn-ı Mansur, Behesni, Şarken Urfa, Suruc cenûben Birecik, garben Mar'aş'a tabi' Pazarcık ve Ayntâb kazalarıyla mahdûd ve merkezi olan Halfeti kasabası Haleb'e 36 ve Urfa'ya 18, Birecik'e 6, Suruc ve Ayntâb, Hısn-ı Mansur, Behesni kazalarına ikişer sa'at bu'd mesafesindedir.

Nefs-i kasabada iki mahalleyi teşkil ider civarında bir çok meyveli meyvesiz ağaç vardır.

Halfeti kasabasında 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mekteb-i Rüşdî, 1 mekteb-i İbtidâi, 851 hane, 63 dükan, 1 eczâhâne,, 1 furun, 1 hamam, 1dabbağhane ve kura dahil olduğu halde 50 değirman, 945 bağçe, 2192 bağ, 4 zeyt ma'sarası Cibin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa mevcuddur. Bilumum kurada dahi 4770 hane ve 16013 tarla, 620000 dönüm mezru' ve 582000 dönüm gayr-i mezru' arazi vardır. Arazi-i' mezruanın beher dönümünden kırk kıyyeden ikiyüz kıyye-i atikaya kadar hasılat tahmin edilmektedir.

Dahil-i kazada bulunan ve Karadağ ve Merzaman namıyla yâd olunan iki dağ ormanla muhat olub hersene buradan Ayntâb, Birecik, Urfa'ya kömür ve odun ihrâc olunur. Nevâhinin ekser kurasında mevcud ufak nehir semeresiyle mahsuldar arazilerde hınta, şeir, mercimek, nohud, küşne, culban, akdârî, gülgül darı, fasülye, bakla, Sisam, penbe fıstık, üzüm, incir, şeftalu, zerdalu, elma, nar, tut, kavun, karpuz, hıyar, soğan ve buna mümasil esmâr-ı sayfiyye husule

gelir. Sekene-i kazayı idâre ettiği gibi bu mahsulatdan etraf kazalara ihrac vukubulur.

Ahali-i kaza Türk, Kürd sınıfından olarak umumen islamdır. Yalnız Cebin ve Enheş namında iki karyede beşyüz seksân beş nüfus zükur ve ünas Ermeni sakindir. Reşi nahiyesinde Kızıl İn denilen otuz haneli bir karye ahalisi Yezidi ve Meleli ve Sarilar ve Meyseri ve Hasan Oğli ve Şefkatlu aşiretinden Dib, Cibi ve Başpınar ve Gümüş Pınar ve Kara Baba ve Bağir ve Sipahi aşiretleri Rafızi meşrebdirler. Bundan başka kazanın sâir mahallerinde ve esâsen Kal'a Zerrin yâd edilen Altun Taş harabesinde dile resân ukul olacak bir çok asar-ı atika ve kâşâne meşhur Arıban nahiyesinde Erhil denilen karye civarında Erdebil nâmıyla meşhur şehrin harabesi olan bir minâresi mevcuddur.

Reşi nahiyesinin dağ arasında ve kazaya üç sa'at mesafede Cebûr Nam karyenin garb cihetinde iki metro tul ve arzında yek pâre mermer taşlardan mamur bir hânenin ilk kapusundan girildikde derununda üç kâpuya ve ondan girilirse yine o mikdar kapuya tesadüf

SAYFA 422

olunur. Bu suretle teselsül eden kapuların nihayeti bir ebniye-i müdhişe-i atika teşkil ediyor imiş. Şimdiye kadar derununa giren yokdur.

Kazada yigirmibeşbin altıyüzüç koyun, otuzbeşbin sekizyüzonüç keçi, beşbin dokuzyüz altmışdört at, merkeb vesâir hayvanat-ı ehliye olub, dağlarda külliyetlü ceylan, tavşan, tilki, çakal, sansar, kaplan, kurt gibi yabani hayvanat bulunur. Kazanın vasatından cereyân eden nehr-i Fırat gayet derin bir mecrada cereyân ettiği cihetle kazaca istifâde olunamamakda ise de altmış kıyye mikdarında balık ve bir cins Şabut balığı çıkarılmaktadır. Şabut balığı gayet leziz ve nefisdir. Merzemân nahiyesinde bir kil madeni var ise de bir kevne resme tabi' olmadığından fukaray-ı ahali iâşeleri içün bundan nakl ve furuhet iderler.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	12.282	13.134	25.411
2	Ermeni	300	285	585
TOPLAM		**12.582**	**13.419**	**25.996**

SAYFA 423

Suruc Kazası

Kaymakam Mustafa Fa'ik Efendi Rabia 24 R 311

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Hacı Muhammed Galib Efendi	Salih Bey
Müftü Muhammed Emin Efendi	Bali Ağa
Mal Müdüri Muhammed Salih Efendi	Muhammed Ahmed Ağa
Tahrirat Katibi Muhammed Tevfik Efendi	Derviş Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi — Refiki Nuri Efendi
Muavini Hamdi Efendi — Sanduk Emini Reşid Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi
A'za Mahmud Nedim Efendi — A'za Abdulkerim Efendi
Başkatib Mahmud Hakkı Efendi — Katib-i Sânî Ömer Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Muavini Bakır Efendi — Mukavelat Muharriri Mahmud Hakkı Efendi

SAYFA 424

Nüfus İdaresi

Me'mur Muhammed Emin Efendi — Katib Mahmud Efendi
Tapu Katibi Muhammed Efendi

Posta İdaresi

Me'mur Muhammed Tevfik Bey

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi
A'za Mal Müdüri Efendi — A'za münhal
A'za Bank Muhasebe Katibi Efendi — Katib Tevfik Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Reşid Efendi — Refiki münhal

Zira'at Bank Şube Meclisi

Reis Osman Nasır Ağa
A'za Hacı Mustafa Ağa — A'za Muhammed Ali Efendi
A'za Hüseyin Ağa — A'za Muhasebe Katibi Efendi

Belediye Dairesi

Reis Hacı Mustafa Ağa
A'za Muhammed Ali Efendi — A'za Osman Ağa
A'za Rebaîl Ağa

SAYFA 425

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Müslim Efendi

Reji İdaresi

Me'mur Müslim Efendi

Tahsilat Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Naib Efendi
A'za Muhasebe Katibi Efendi
A'za Mal Müdüri Efendi
A'za Mal Müdüri Muavini Efendi
A'za Tahrirat Katibi Bey
A'za Zabıta Memuru Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Süleyman Efendi
Üçüncü Daire Tahsildarı Mustafa Efendi
Birinci Daire Tahsildarı Yahya Efendi
Dördüncü Daire Tahsildarı Halef Efendi
İkinci Daire Tahsildarı Kamil Efendi
Beşinci Daire Tahsildarı Musa Efendi

Suruc Hamidiye Hafif Süvari Alay Üçüncü Alayı Umera ve Zabitanı

Kaymakam Galib Bey

Binbaşı Evvel İmam Ağa
Binbaşı Sânî münhal
Kolağası Abdülkadir Efendi
Katib-i Sânî Muhyeddin Efendi

SAYFA 426

Hamidiye Hafif Süvari Alay Dördüncü Alayı Umera ve Zabitanı

Kaymakam münhal

Binbaşı Evvel Şeyh Hasan Efendi
Binbaşı Sânî Şeyh Bozan Ağa
Kolağası Şeyh Hüseyin Ağa
Katib-i Sânî Nabi Efendi

Hamidiye Hafif Süvari Alay Beşinci Alayı Umera ve Zabitanı

Kaymakam münhal

Binbaşı Evvel Süleyman Ağa
Binbaşı Sânî münhal
Kolağası Halil Ağa
Katib-i Sânî Ali Efendi

Urfa Redif Alayının İkinci Suruc Redif Taburu Umera ve Zabitanı

Binbaşı Hasan Muhsin Efendi

Kolağası Hacı Muhammed Efendi
Tabur Katibi Ahmed Efendi

SAYFA 427

Zabıta Dairesi

Yüzbaşı Hacı Mustafa Efendi

Mekâtib-i İbtidâiye

Merkez İbtidai Mektebi
Muallim Mustafa Ra'uf Efendi
Adedi şakirdan 60

Ziyaret Kariyesi Mektebi
Muallim Osman Efendi
Adedi şakirdan 30

Kara Kariyesi Mektebi
Muallim Muhammed Ali Efendi
Aded-i şakirdan 25

Aslan Taş Kariyesi Mektebi
Muallim Şeyh Muhammed Efendi
Aded-i şakirdan 40

Şad Beğ Karyesi Mektebi
Muallim Mahmud Efendi
Aded-i Şakirdan 27

SAYFA 428

Suruc Kasabasındaki Mehalatın Esâmisi

Eski Suruc, Yeni Mahalle mahalleleri

Mahalle
2 cümle-i yekûn

Suruc Kazasına Merbut Nahiye ve Kuranın Esâmisi

Eski Suruc, Şeyh İsâ, Sumak, Dinnayyi, Aligör, Atşan, Menkuş, Medib Sağir, Medib Kebir, Hızır Hubz, Emirek, Bulğan, Boztepe Ya'ni Gerigör, Şirvan Kebir, Şirvan Sağir, Remil, Kubik Ma'mi, Kubik Ahmed Efendi, Kabuci, Teluser, Yeni Yapan, Telâl, Tepeli Mizar, Dere, Kara Marut, Arıban, Ferikan, Taumek, Mamcarek, Harabsar, Selasin, Yaslı Mebzâr, Pınarbaşi, Mestehcerik, Avlek, Zeki, Kara Höyük, Hicek, Ağacı Çiftlik, Telkan, Pir Ömer isyanlı, Harata, Sine Kuş, Mektelân, Meiri, Ağviran, Karakuyu, Yalnız Dam, Harabnâlık, Harab Sur, Deniz, Yukarı Pare Pare, Telfıtır, Menlâ Hamza, Uzun Hızır, Burc Hamam, Kostonek, Mirza Ali, Ayn Bât, Boz Tepe, Kurdikanlı, Kabacık, Görnek, Ziyâret,Misk, Hasan Gülek, Gölcük, Şav Beğ, Kösek, Musık, İşme, Harabkar, Bir Halil, Aşağı Pare Pare, Harabnaz, Kara Muh, Cum Ali , Alişar, Murad İsmail, Tel Hutık, Dorek, Kosan, Tel Hacib, Aşikan, Tayri, Harabhil, Yukarı Bostancık, Aşağı Bostancık, Herduşân, Şuman, Mezbil, Karacürün, Kibirli, Kara Meyyit, Taş Basan, Belk, Ağça Kuyu, Kara Taş, Peykân, Halilcik, Aşağı Cenk, Yukarı Abamor, Aşağı Abamor,Kazğaci, Hacı Köyi, Dâbân,

Haydar Ahmed, Mederbaz, Yuvacık, Yukarı Cenk, Harab Kürt, Belek, Yukarı Taşlı Höyük, Aşağı Taşlı Höyük, Ulaki, Aşağı İtvirân, Yukarı İtvirân, Solan, Bir Ömer Şeyhanlı, Kibir Belek, Aşağı Tahtek , Yukarı Boz Höyük Paralı, Aşağı Boz Höyük, Dobirek, Yukarı Hanık, Aşağı Hanık, Aşağı Tahtek, Yukarı Tahtek, Koçek, Karuz, Kantara Cesas, Heymi Semen Ali, Tutânek, Kara Taş, Mezrin, Zebşekâr, Mir Han, Tel Harman, Ağ Oğlan, Şaman, Zoncik, Tavşan, Kâşkân, Batha, Zehvan, Kikan, Mezraa-i Davud, Şahincik, Diyabekli, Oğul Bek, Serân, Süleyman Beg, Arslan Taş, Kara Celeh, Meknele, Atmânek, Ma'sara, Hüsami, Tel Karit, Mezanter, Koç Sekran, Kaz Sekran, Harabe Şin, Melek Sekran, Yengi Yapan, Yaslı Mezar, Pehluvan Kesmesi, Tel Erbain, Aşağı Cengok, Yukarı Cengok, Termik Membent, Fevâl, Menâz, Kulmet, Hebzel, Kara Ali, Belek,Gulek , Toli Tağı, Kömce Kuyu,Mezgefli, Mürşid Pınarı, Şubek, Kesme sevbedi, Kesersân, Konak, Köti Köyi, Çarkâlı Koran, Gök Tepe, Meşku Cebnî, Acı Kuyu, İlcak,Ohâni, Bubık, Heft Ruh, Kopuz, Garib, Gernebâr, Tefşu, Mahrac, Bir Gül, Şeyh Çoban, Cebelü'l-Ferac, Pir Reş, Şeyhanli, Bildiran, Mezraa-i Sofi, Kul Hadid, Tel Gazal, Kufî, Devirek, Keskanlı, Cessâs Dünniyayi, Kara Mezraa, Yedi Kapu, Kör Ebi, Harus, Mirâni, Kızıl Kuyu, Köse Veli, Örgütli, Cessâs Beş, Tel Şeir, Bubân Kule, Deryâzin, Hori, Bender, Kara Kuyu, Rovi, Hazin, İrreş, Zerdalli karyeleri

Mesudiye Nahiyesi

Ağ Bucak, Harin Pınarbaşı, Nefs-i Harin, Pınar Başı, Arne, Mefrebes, Gavur Harabesi, Kara Korak Ca'de, İşmetik, Kubbe, Mehmer, Mağara, Gölpar Adası karyeleri

Kura	Nahiye	
248	1	cümle-i yekûn

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc Kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kasabası Urfa'mn 32 kilometro garb-i cenubisinde vak'i ve Urfa'ya 10 ve Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc'da 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mescid, 1 tekiye, 300 hane, 59 dükan, 2 furun, 1 han, 3 kahvehane, 2 bağçe vardır.

Dahil-i kazada 3034 hane, 39 dükan, 218 bağçe, 6 bağ mevcuddur.

Suruc kazası onyedinci sal' hicride İyas bin Ganem Radyallahu Taala Anha Hazretleri tarafından sulhen feth olmuş mukaddemleri pek ma'mur ve meşhur iken Timurlenk harab etmişdir.

Asar-ı atikadan Arslan Taş kariyesinde dört arşun tulunda iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır.

Suruc arazisi gayet münbit ve mer'aları çok olduğundan külliyetlü koyun vesair hayvanatı bulunur.

Bir zira' umkunda hafriyat icra edilse gayet berrak ve leziz sular çıkar. Vaktiyle Suruc arazisinde zeytun, kahve, fıstık vesair mahsuldar escar yetiştirliyor imiş. Şimdi ise arpa, buğday, akdarı, mısır darısı, küşne, nohud, mercimek, kendir vesair hububat zer', kilim, halı seccade, kıldan çadır nesc olunmaktadır.

Hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve kızıl cins at, kısraklar vardır. Yağ ve yün

ve buğday ihracatıda pek çokdur. Kaza dahilinde 100000 dönüm arazi mezru'a ve 100000 dönümde karşuluk olub ve 250000 dönüm gayri mezru' arazi vardır. Hasılatıda buna kıyâsen tahmin idülürse anlaşılur.

Aşayir ve oymaklarına gelince Şeyhanlı, Picanlı, Dinnayi, Şeddâdî, Alebdenli, Didanli, Kara Keçili, Asbanli, Okyanli, Zervâlli, Kedbeğanli, Kurdikanli, el-Avn, Acerât, Elbucerâd, Meafli, Beğler, Bedirganlı aşiretlerinden ibaretdir. Bunlardan Şeyhanlı, Bicanli, Dinnayi aşiretleri Elliüçüncü ve ellidördüncü ve Ellibeşinci nâmıyla Hamidiye Suvâri alaylarını teşkil etmişdir. Bu aşiretlerin cümlesi alattahmin sekizbin beşyüz ve belki daha ziyâde çadıra mâlik olub bahar ve yaz mevsimlerinde bu çadırlarda otururlar.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	9.325	9.397	18.722
2	Ermeni	33	30	63
TOPLAM		**9.358**	**9.427**	**18.785**

Harran Kazası

Kaymakam Mahmud Celaleddin Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yi Tabi'iyye

Naib Muhammed Rıfat Efendi
Müftü Hacı Ali Efendi
Mal Müdüri Celal Efendi
Tahrirat Katibi Salih Efendi

A'za-yi Müntehabe

Hammadi Hindî Efendi
Muhammed el-Hızır Efendi
İbrahim Efendi
Halef el-Ferec Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Hüseyin Bey
Sandık Emini Karabet Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Şefik Efendi
Tapu Katibi Abidin Efendi
Katib Ömer Efendi
Reji Sermübayii Osman Remzi Ağa

Hamidiye Hafif Suvâri Alay Birinci Alayı Umera ve Zabitanı

Kaymakam Muhammed Bey

Binbaşı Şeyh Ali Efendi
Binbaşı İbrahim Ağa
Kolağası İbrahim Efendi
Katib Durak Efendi

Hamidiye Hafif Süvari Alay İkinci Alayı Umera ve Zabitanı

Kaymakam Hüseyin Bey

Binbaşı Halef Ağa — Kolağası münhal

Binbaşı münhal — Katib Muhammed Efendi

		Nevâhi	Kura
Harran Kazası		1	200
Kara Nahiyesi	1	40	
Türkman Culabı	1	8	
Yekûn	3	248	

Harran Kazasına Dair Malumat

Harran kazasının merkezi olan Ayn el-Arus Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve oniki sa'at bu'dundadır. Ahali-i kaza Arabca bir kısmı Kürtce tekellûm ider. Kış ve baharda havası lâtif fakat yaz ve güz mevsimlerinde vahimdir.

Nefs-i kazada 1 cami-i şerif, 2 mescid, 3 tekiye, 5 dükan, 1 kahvehane, 1 kaplıca ve maakura, 2193 hane, 9823 tarla, 3 mer'a, 306 arsa, 1014110 gayri mezru', 142280 dönüm mezru' arazi vardır. Mahsulatı buğday, arpa, kara dane, mısır, ak darı, yün, sade yağdan ibaretdir.

Cins feres, öküz, inek, koyun, deve, merkeb, yabani kaz, ördek, ceylan, tavşan, toy, turna, kurt, tilki, çakal gibi tuyur ve hayvanat-ı vahşiye bulunur.

Merkezi kazaya Ayn el-Arus denilmesi Hazreti İbrahim Aleyhisselam ile zevce-i muhteremeleri Sara'nın orada zifafları icra olduğundan münbais imiş.

Hala makam-ı kudsiyet ittisam nubuvet penahileri mevcud isede merbut' bulunan cami-i şerif müşerref harabedir.

Ayn el-Arus'dan nebaan iden ve Culâb denilen nehir merkeze bir sa'at mesafede Yabise ve Ağcakala kariyelerinden cereyan eden sularla Sehlân tepesi kurbundan birleşerek Belih namını aldıkdan sonra Fırat'a mansıb olur.

Kaza'nın şark-i şimâlisinde Urfa'ya 8 ve merkeze 5 sa'at mesafede Harran şehr-i cesimi harabesi olub vaktiyle Hazret-i İbrahim ve Hazreti Lut Aleyhisselâmın pederleri Haran hicret eylediği cihetle Harran tesmiye olunmuşdur.

Harran'da Tel İbrâhim ıtlak olunur bir tepe üzerinde Sabîi'lerin bir ma'bedi mevcud olduğu da rivâyet edilmektedir.

Hazret-i Ömer el-Faruk Radyallahu Teala anhu Hazretlerinin ahd-ı hilâfet-penâhilerinde evâil-i devr-i İslâm'da ma'mur bulunmuş idi. Hatta meşâhir-i ûlemadan İbn Teymiyye el-Harranî gibi bir çok zevât yetişmiş ve Sabîilerden dahi ba'zı hükemâ zuhuriyle kütub-i hikemiye ve tıbbiyeyi lisân-ı Arabi'yeye tercüme etmiş oldukları mervidir.

Nefs-i Harran'da Hoşeng Şah'ın binâ gerdesi olan bir kal'a harabesi mevcûd ve enkazının Tek Tek namındaki dağda bir büyük mağaradan nakl edildiği ve bu mağara derununa ne kadar gidilse nihâyeti bulunmadığı ve bundan başka evvelce merkez-i kaza olan Aynu'l-Arus'da Tel-el-Arus nâmıyla bir tepe ve üzerinde bir kal'a ve etrafında şehir harabeleri olduği ba'zı asar ve enkaz-ı mevcudesinden istinbat olunmaktadır.

Belih nehri üzerinde merkez-i kazaya sekiz sa'at mesafede Savan namıyla atik beldenin

halen sur ve ebniye enkazı mevcud ve Şeyh Hasan namında bir zat-ı Şerif medfundur. Bu zatın Hazret-i Şeyh Abdulkadir el-Geylân, kuddise sirruhu'l-âli Hazretlerinin evladından olduği rivâyet edilmektedir. Ve yine merkez-i kaza'ya bir sa'at mesâfede enkazı toprak altında kalmış Taş Baş diye yâd olunan bir şehir harabesi vardır.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Harran Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	2.288	1.919	4.207
TOPLAM		2.288	1.919	4.207

مقدمه

محیی ملك ومملت ومؤسس قوانین عدالت ولی نعمت بیمثل پادشاه
معالی اکتناه وشهنشاه مکارم پناه سلطانمز ﴿ عبد الحمید ﴾
خانه ثانی بیمثالی افندمز حضرتلرینك سایهٔ تجرد وایهٔ خسروانه
وحمایهٔ فیوضات سرمدیهٔ ملوکانه لری جمیع ممالك مقدسهٔ جمیله سنده
اولدرق ممالك محروسهٔ الحسالك جمله سنده اهالیلرینك عموم
ولایاتده وبالجمله دوائر وشعبانده آنده بادی انوار اصلاحات
شمس فی وسط النهار اشکار وعالم مطبوعات وفی بو شرف
ترقی وتعالیسنه بهره دار ومطبعه مزك لطیف بر انموزج معرفت
قبیلندن اولمق بیك اوچیوز یکرمی اوچ سنهٔ هجریه سی
سالنامه سنك جائز اولدیغی مکملیت وفی تأیید مدعایه دلالت
ایده جکی بدیهدر .

MUKADDİME

Muhy-i mülk ve müessis-i kavânîn-i adalet velî-ni'met-i bî minnetimiz Pâdişâh-ı me'âlî-iktinâh ve şehinşâh-ı mekârim-penâh "Sultan Abdulhamid Hân-ı Sânî" bîmüdânî Efendimiz hazretlerinin sâye-i teceddüd-vâye-i hüsrevâne ve himâye-i füyûzât-ı mukaddese-i cemîlesinden olarak Memâlik-i Mahrusetü'l-Mesâlik-i hilâfet-penâhilerumûm vilâyâtında be bi'l-cümle demâir ve su'uhâtında an be-ân envâr-ı ıslâhat ke'ş-şems fî vasati'n-nehâr âşikâr ve âlem-i matbu'ât dahi bu şeref-i terakki ve te'âlîden behredâr ve matba'âmızın latif bir enmûzec ve ma'rifet kabilinden olan bin üç yüz yirmi iki sene-i Hicriyesi salnâmesinin hâiz olduğu mükemmeliyât dahi te'yid-i müdde'âya delâlet edeçği bedidârdır.

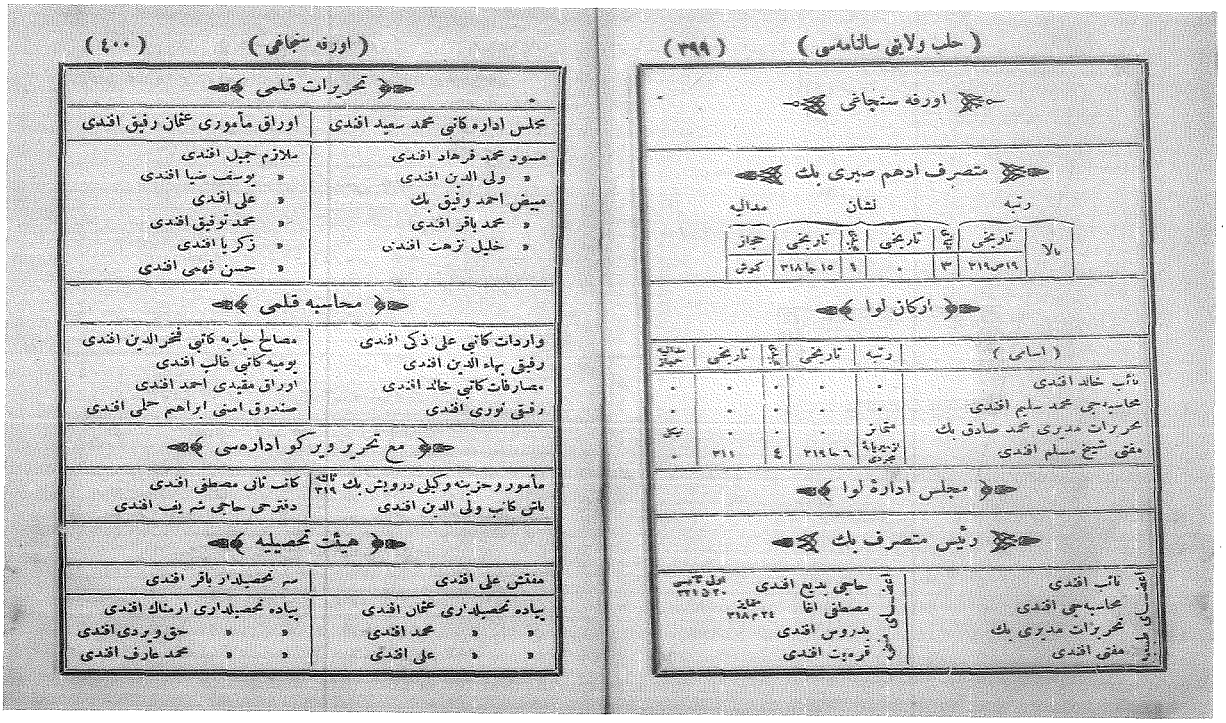

(حلب ولايتى سالنامه‌سى) (٣٩٩)

اورفه سنجاغى

متصرف ادهم صبرى بك

	رتبه	نشان	مدالیه
بالا	تاریخی ۲۱۹ص۱۹	تاریخی ۳	تاریخی ۱۵ جا ۳۱۸
			حجاز کوش

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی		تاریخی	
نائب خالد افندی	.	.	.	.	.
محاسبه‌جی محمد سلیم افندی	.	.	.	.	.
تحریرات مدیری محمد صادق بك	ممتاز	.	.	.	نیکی
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیریا؟ ۹ تحریری	۶ ج ۲۱۹	٤	۳۱۱	.

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای ملکیه	نائب افندی	اعضای ملیه	حاجی بدیع افندی علی کاتبی ۳۲۱ ص ۳۲۰
	محاسبه‌جی افندی		مصطفی اغا مخابره ۳۱۸ م ۲۴
	تحریرات مدیری بك		مدروس افندی
	مفتی افندی		قرعه‌بت افندی

(اورفه سنجاغى) (٤٠٠)

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی
مسود محمد فرهاد افندی	ملازم جمیل افندی
« ولی الدین افندی	« یوسف ضیا افندی
مبیض احمد وثیق بك	« علی افندی
« محمد باقر افندی	« محمد توفیق افندی
« خلیل نزهت افندی	« زکریا افندی
	« حسن فهمی افندی

محاسبه قلمی

واردات کاتبی علی ذکی افندی	مصالح جاریه کاتبی فخرالدین افندی
رفیق بهاء الدین افندی	یومیه کاتبی غالب افندی
مصارفات کاتبی خالد افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیق نوری افندی	صندوق امینی ابراهیم حلمی افندی

مع تحریر ویرکو ادارەسی

مأمور وجزیه وکیلی درویش بك ۳۱۹	کاتب ثانی مصطفی افندی
باش کاتب ولی الدین افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

هیئت تحصیلیه

منتش علی افندی	سر تحصیلدار باقر افندی
پیاده تحصیلداری عثمان افندی	پیاده تحصیلداری ارمناك افندی
« « محمد افندی	« « حق وردی افندی
« « علی افندی	« « محمد عارف افندی

SAYFA 399

Urfa Sancağı

Mutasarrıf Edhem Sabri Bey

	Rütbe		Nişan		
Ba'la	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
	20 Da 317	4	11 Ş 317	2	12 Ş 319

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi
Naib Halid Efendi					
Muhasebeci Muhammed Selim Efendi					
Tahrirat Müdüri Muhammed Sadık Bey	Mütemayyız				
Müftü Şeyh Müslim Efendi	İzmir Paye-i Mücerridi	319	4	311	

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Bey

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Efendi	Hacı Bedi' Efendi Ula Sanisi
Muhasebeci Efendi	Mustafa Ağa Mütemayiz
Tahrirat Müdüri Bey	Mustafa Ağa
Müftü Efendi	Bedros Efendi
	Karabet Efendi

SAYFA 400

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Said Efendi	Evrak Memuru Osman Refik Efendi
Müsevvid Veliyuddin Efendi	Mülazım Cemil Efendi
Müsevvid Hamid Ferhad Efendi	Mülazım Yusuf Ziya Efendi
Mübeyyiz Ahmed Vefik Bey	Mülazım Ali Efendi
Mübeyyiz Muhammed Bakır Efendi	Mülazım Muhammed Tevfik Efendi
Mübeyyiz Halil Nüzhed Efendi	Mülazım Zekeriya Efendi
	Mülazım Hasan Fehmi Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Ali Zeki Efendi	Mesalih-i Cariye Katibi Fahreddin Efendi
Refiki Muhyeddin Efendi	Yevmiye Katibi Galib Efendi
Mesarifat Katibi Halid Efendi	Evrak Mukayyidi Ahmed Efendi
Refiki Nuri Efendi	Sanduk Emini İbrahim Hilmi Efendi

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Me'mur ve Hazine Vekili Derviş Bey salise 319	Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Başkatib Veliaddin Efendi	Defterci Hacı Şerif Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Ali Efendi	Ser Tahsildar Bakır Efendi
Piyade Tahsildarı Osman Efendi	Suvari Tahsildarı Muhammed Bakır Efendi
Piyade Tahsildarı Muhammed Efendi	Suvari Tahsildarı Hasan Efendi
Piyade Tahsildarı Ali Efendi	Suvari Tahsildarı Bekir Efendi

SAYFA 401

Piyade Tahsildarı Ermenak Efendi	Suvari Tahsildarı Nuri Bey
Piyade Tahsildarı Hakverdi Efendi	Suvari Tahsildarı Hacı Bakır Efendi
Piyade Tahsildarı Muhammed Arif Efendi	Suvari Tahsildarı MuhyeddinEfendi
Suvari Tahsildarı İbrahim Efendi	Suvari Tahsildarı Hacı Cemal Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Halil Rıfat Efendi

Katibi Halil Saim Efendi

Defter-i Hakani İdaresi

Me'mur Süleyman Safi Efendi

Katib Hacı Bekir Efendi

Tapu Katibi Hasan Efendi

Evkaf İdaresi

Müdir Mustafa Tevfik Efendi

Katib Müslim Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Evkaf Müdüri Efendi

A'za Abdurrahman Efendi

A'za Hacı Ömer Efendi

A'za Haydar Ağa

A'za Mevlevi Şeyhi Seyda Hamid Efendi

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi

A'za Ömer Edib Efendi salise

A'za Ağacan Efendi

A'za Mülazım İbrahim Efendi

Ceza Dairesi

Reis Hacı Hafız Muhammed Efendi rabia

A'za Aruş Efendi salise 12 Ş 317

A'za Haydar Efendi

Mülazım Mahmud Efendi

SAYFA 402

Müdde-i Umumi Mu'avini Şerif Efendi saniye

Bidayet Kalemi

Başkatib Ahmed Efendi

Hukuk Zabıt Katibi Halil Efendi

Ceza Zabıt Katibi Hüseyin Hüsni Efendi

Hukuk Zabıt Katibi Ahmed Efendi

Ceza Zabıt Katibi Halil Ref'et Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

İcra Memuru Abdulkadir Efendi

Mukavelat Muharriri Hacı Müslim Efendi

Müstantık Ali Şefik Efendi

Mahkeme-i Şer'iyye Dairesi

Reis Naib Halid Efendi

Başkatib Muhammed Bakır Efendi

Eytam Müdüri Hüseyin Hüsni Efendi

Zabıt Katibi Müslim Efendi

Muhazır Ahmed Efendi

Mukayyid Ahmed Efendi

Muhazır Ahmed Ağa

Ticaret Mahkemesi

Reis Ömer Hulusi Efendi

A'za Daimi Hafız Halil Efendi
A'za Daimi münhal
A'za Muvakkat Tevfik Efendi
A'za Muvakkat Bagos Ohan Efendi
Başkatib Zekeriya Efendi
Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Mülazım Halef Vehbi Efendi
Mülazım Ömer Efendi
Mübaşir Ya'kub Efendi
Odacı Faris Ağa

SAYFA 403

Nafi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Belediye Reisi Efendi
A'za Bank Me'muru Efendi
A'za Nüfus Me'muru Efendi
A'za Mühendis Valente Efendi
Katib İbrahim Hâkî Efendi
Mülazım Mustafa Efendi
Kondükdor Sıdkı Efendi

Zira'at Bank Şu'besi

Me'mur Mustafa Nedim Efendi
Katib Mustafa Neşet Efendi
Mu'avini Ali Rıza Efendi
Mülazım Abdurrahman Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Hacı Bakır Ağa

A'za Şu'be Me'muru Efendi
A'za Hacı Osman Bey
A'za Hacı Halil Efendi
A'za Agob Ağa

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis-i Evvel Hacı Osman Bey Estabil-i Amire
Reis-i Sânî Hacı Bakır Ağa
A'za Hacı Mustafa Ağa
A'za Evakim Ağa
A'za Givrek Ağa
Katib Hacı Ahmed Efendi
Sanduk Emini Ahmed Efendi
Mülazım Hafız Reşid Efendi

SAYFA 404

Ma'arif Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za İhsan Bey
A'za münhal
A'za Şeyh Mustafa Safvet Efendi
Katib Münhal

Mekteb-i İ'dadi'i Mülki

Müdir İhsan Bey

Tarih, Fransızca, Zira'at, Kitabet Muallimi İhsan Bey
Farisi Muallimi Şeyh Safvet Efendi
Ulum-u Diniye Muallimi Abdurahman Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi Ahmed Vefik Bey
Hesap Muallimi Avni Bey
Coğrafya Muallimi Hasan Efendi
Resim Muallimi Hasan Efendi
Türkçe Muallimi Halis Efendi
Mübsir Hafız Efendi

Şakirdan Adedi 96

Hademe Adedi 2

Hayriye Mektebi İbtidaiyesi

Muallim-i Evvel Hafız Osman Efendi
Muallim-i Sânî Osman Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi Muhammed Bakır Efendi

Adedi Şakirdan 63

İrfaniye Mektebi İbtidaiyesi

Muallim-i Evvel Müslim Atun Efendi
Muallim-i Sânî Hacı Abdurrahman Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi Muhammed Bakır Efendi
Adedi şakirdan 83

SAYFA 405

Ünas Mektebi

Muallime-i Evvel ve Nakış Muallimi Dursun Hanım
Adedi Talibat 40

Urfa'da Mevcud Bulunan Kütübhanelerin Esâmisi ve Mevcud Kitabların Adedi

Cild Adedi	
700	Rizvaniyedeki Kütübhane
540	İhlasiyedeki Kütübhane
390	Rahimiyedeki Kütübhane
330	Kutbetdindeki Kütübhane
310	Süleymaniyedeki Kütübhane
300	İbrahimiyedeki Kütübhane
190	Sakıbiyedeki Kütübhane
150	Halilürrahmandaki Kütübhane
60	Haydariyedeki Kütübhane
40	Şabaniyedeki Kütübhane
3010	**YEKÛN**

SAYFA 406

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir İzzet Efendi salise

Muhabere Me'muru Abdulmecid Efendi
Muhabere Me'muru Ahmed Hurşid Efendi
Posta Katibi Muhammed Sabri Efendi
Müvezz'i Mela Efendi

Belediye Dairesi

Reis Ali Bey

A'za Neş'et Bey salise
A'za Hacı Halil Efendi
A'za Hacı Bakır Ağa
A'za Hacı Mahmud Ağa
A'za Arslan Ağa
A'za Vanes Ağa
Katib Hacı Abdulvahab Efendi
Lağım ve Ebniye Katibi Mustafa Bey
Tenvirat Katibi Mela Bey
Sanduk Emini Hüseyin Haşim Efendi
Mühendis Todoraki Hiristiyadi Efendi
Tabib Penayot Eksefan Efendi
Müfettiş Hafız Efendi
Aşı memuru Akif Efendi
Ebniye Me'muru Halil Efendi
Ser Çavuş Bekir Ağa
Mi'mar Kalfası Usta Keyat
Kabile Aişe Sıdıka Hanım

SAYFA 407

Otuz Sekizinci Liva Kumandanı

Mirliva Mahmud Hamdi Paşa Mecidi 2
Miralay Muhammed Hulusi Bey

Yetmiş Beşinci Urfa Redif Alayı

Redif Birinci Urfa Taburu Binbaşısı Abdullatif Efendi
Redif Sınıf-ı Sânî Alay Kumandanı Ahz-ı Asker Kalem Memuru münhal
İkinci İlave Taburu Kumandanı Kolağası Said Efendi
Erkan-ı Harbiye Mülhak Mülazım-ı Evvel Hasan Efendi

Urfa'da Aramsaz Nizamiye Suvari Yirmi Beşinci Alayı Umera ve Zabitanı

Miralay Hüseyin Hüsni Bey
Baytar Binbaşısı Ahmed Efendi
Binbaşı münhal
Alay Emini Sa'id Efendi
Kolağası Süleyman Bey
Alay Katibi İbrahim Efendi
Alay Katib-i Sânîyesi İhsan Efendi
Esvab Emini münhal
İmam-ı Sânî Süleyman Efendi

SAYFA 408

Beşinci Ordu-yu Hümayuna Mensub Olub Urfa'da Aramsaz Alay Birinci Hamidiye Hafif Suvari Alayları Umera ve Zabitanı

Mirliva Muhammed Ali Paşa

Alay Kumandanı Şükri Bey
Alay Katibi İsma'il Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay İkinci Alayı

Alay Kumandanı Kaymakam münhal Alay Katibi Abdurrahman Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alayı Üçüncü Alay

Alay Kumandanı Kaymakam Mustafa Bey Alay Katibi Yusuf Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alayı Dördüncü Alay

Alay Kumandanı Mirliva Tahsin Bey Alay Katibi Re'fet Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alayı Beşinci Alay

Alay Kumandanı Kaymakam Tevfik Bey Alay Katibi Abdurrahman Efendi

SAYFA 409

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Kamil Efendi Katib Vekili İskender Efendi

Reji İdaresi

Me'mur Hacı Ahmed Efendi

Katib ve Muhasebeci ve Anbarcı Karabet Efendi

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey hamse

Tercüman Hacı Muhammed Efendi

SAYFA 410

Urfa Sancağı Eşraf ve Mütehayyizânından Rütbe ve Nişanı Hâiz Olub Bâlâda Me'murîn ve Sâire Arasında İsmi Zikr Olunmayan Zevâtın Esâmisi

ADI	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Mahkeme-i Şer'iyye Azasından Muhammed Mazhar Efendi	Anadolu	6 Ba321	-	-	1	19 Ş331
Şurayı Devlet A'zasından Mahmut NedimPaşa	Rumeli	24 Ş314	2	316	1	5 Ba317
Mamozade Hacı Mahmud Ağa	Ula sanisi	320	-	-	3	319
Şeyh Hasan Efendi	İzmir paye-i mücerridi	22 Ş316	-	-	-	-
Kürkçü Zade Mahmud Nedim Bey	Saniye	20 Za322	-	-	-	-
Çay Kapu Nahiyesi Hanedanından Nebi Bey Zade Hüseyin Paşa	Mir-ül Umera	29 C322	-	-	-	-
Nakib-ül Eşraf Hacı seyyid Ahmed Efendi			3	19 Za 317	-	-
Hacı Hüseyin Ağa Zade Halil Ağa	Salise	13 c 314	-	-	-	-
Cebrail Numan Efendi	Salise	28 za317	-	-		-

SAYFA 411

Urfa Kasabasının Havi Olduğu Mahallelerin Esâmisi Huruf-i Heca Tertibi Üzre

İmâm Sekkâkî, İhlasiye, İmam Kulu, Esb Pazarı, Pazar Camîi, Tahta mor, Telfıtur, Cami-i Kebir, Çâkeri, Hacı Hamza, Hekim Dede, Hacı Yadigâr, Hacı Gazî, Hüseyin Paşa, Hüseyniye, Halilü'r-Rahman, Haseki, Hoca Ahmed, Halife, Dergezenli, Dabbağhâne, Sultan Beğ, Siverekli, Tuzeken, Acem Bek, Ali İhsan Beğ, Arab Meydanı, Ömeriye, Askeri, Kubbe Mescidi, Kırk Mağara, Kazğancı, Kıbrıslı, Kara Musa, Kutbeddin, Kanberiye, Kara Burc, Gerz, Kötüler, Lekler, Mevlûd-i Halil, Mahkeme, Meşarikiye, Müderris, Narenci, Ni'metullah, Nur Ali, Yusuf Paşa mahalleleri.

Mahalle
48 yekûn

Urfa Merkez Kazasına Merbut Nevahi ve Kura'nın Esâmisi

Bozabad Nahiyesi

Karaköpri, Mecid, Gölpıyar, Karakol, Sancak, Yaylacık, Horzum, Şemsek, Kızıl, Yarım Tepe, Yeni Köy, Kızıl Höyük, Esem Kuli , Sitti Kal'a, Timurcuk, Timurcuk Kantarası, Keşişlik, Kebir, Keşişlik Sağir, Yakun Burc, Taşan, Bedrin, Koşma, Göbekli, Tât Burci, Hoşek, Bir Halil, Belek, Ağ Virân, Seyyid Virân, Bâkir, Kara Taş, At Güdan,

SAYFA 412

Ferikkân, Kızıl Burc, Celeb Han, Yedi Kuyu, Şeyh Zeliha, Hamur Kesan, Çok Reş, Düğer, Has, Titriş, Zoraba, Ze'deli, Gaz Beğ, Oğlan, Terbisi, Mercân, Ağviran, Şeyh Efendi, Salluca-i Sorkân, Öküz Oynadan, Höyük, Ekez, Tatar Höyük, Kula Gör, Ördek, Ağca Hisar, Bezerci, Çölmekçi, Kırk Pınar, Tülmen Sağir, Kâvuk, Tülmen Kebir, Can Kesek, Kasım Kuyu, Arab kantarası, İdar, Tutluca, Elmâlı, Cımcıme, Şaşkân, Ma'şuk, Kolan Şehir, Burc Reşid, Germuş, Bazid, Koricik, Ağ Ziyâret, Salhım Fevkâni, Salhım Kebir, Baş Viran, Kulaklı, Tez Harab, Ağızhan, Parcenk, Çiftlik, Çâm kertan, Şevaş, İlhan, Re'sül-Ayn, Hasan Göli, Çiftlik, Boyunsuz, Kürt Höyük Ülya, Kürt Höyük Sûfla, Şeyh Sâd, Ağpınar karyeleri, Yasin Mezraası.

Kura	Nahiye	
105	1	Yekûn

Oyum Ağaç Nahiyesi

Çar melik, Deniz Bacı, Tez Harab, Timur Cenk, Nemş, Ak Mağara, Sübhancık, Kara Cürün, Boz Tepe, Şualı Köy, Tuzlicâ, Kanıklı, İkizce, Cin Bolâd, Gerdek, Sengâl, Suzân, Zeyvanlı, Budaklı, Kanlı Avşar, Yanuk, İkiz, Açar, Görmi, Kızlar, Yoğun, Burc, Mağaracık, İrice, Köse Şahin, Türkman Viran, İncirli, Uzun Burc, Safercik, Kargılı, Söğütli, Koç Hisar, Keşkan, Nurçin, Adl Pazarı, Arşık, Girce, Kızıl Kilisa, Salluca, Halli Gülek, Cornus, Karaca, Virân, Kara Pınar, Koşid, Sâm, Salluca-i Fecir, Öküz, Görezer, Melik Virân, Pir Beğ, Koyık, Ton Ali, Estabil Virân, Bağ Virân, Birecik, Kandar Ali, Kabacık, Kılıç Virân, Üç Kilisa ,

SAYFA 413

Şeyhler, Günek, Hacılar, Kaplan Yaylak, Üç Direk, Damluca karyeleri.

Kura	Nahiye	
67	1	Yekûn

çâr yek mesâfede erbâb-ı hayır tarafından bir sed çekilmiş ve memleketin şimâl tarafından bir hendek hafr etdirilmişdirki mevsiminde akan sular o hendekden cereyân etmekte ve buna el-yevm Karakoyun nâmı verilmektedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri mevcuddur. Bir de Çay Kapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin ba'zı mahallerinde feth-i İslâmdan evvel yapılmışa benzer kulübe şeklinde ebniye-i atika vardır. Deyr Ya'kub isminde birbuçuk sa'at mesafede vaki'i bir dağ üzerinde bir manastır harabesi ve iki kulübesi olub Nemrûd arasıra oraya gidüb bir müddet kalur imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Ya'kub Aleyhisselâmın buralardan esnây-ı mürurunda bir gece beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş. Urfa'nın "Samsad", "Harran", "Beğ", "Sakıb", "Saray", "Yeni Kapu" isminde altı kapusu vardır. Bunlardan başka iki kapu daha vardır. Urfa'nm emlâk ve çiftlikât ashabı müstesna olduği halde ahalisinin ekserisi ticâret ve san'at ve zira'at ve felâhatle ve bir kısmı amele ve kiracılık ve bakkallık vesâir buna mümâsil işle iştigal ve teayyuş ederler. Kürd ve Arab'dan ibâret kura ahalisinin kısm-i külliside koyun, deve beslemek bazısı çobanlıkla iaşelerini te'min ederler.

Ma'mulât ve Mensucât

Urfa'nm mahsulat'ı sınaiyesinden bilhassa mensucat kısmı bir ehemmiyet-i mahsusa kesbederek müteaddid destgahlar vardır. Ve günden güne mikdarı tezâyüd etmektedir. İpekli ipliği alaca ve mütennevi' elvan pencere ve minder ve yatak ve yasdık ve yorgan yüzi ve

SAYFA 419

örtiler perdelikler beyaz bezler yünden ma'mûl yazlık şallar lplik ve yünden kilim ve halı ve kıldan çuval ve torba ve siyah çadır ve merazdan Arablara mahsus ikkal ve ğayet dayanıklı yerli bezinden kâr atik basma nesc ve i'mâl olunur.

Sınayi-ı Nuhasiye

Bu san'at dahi hayluca ilerleyüb gümüşden fark olmaz derecede ve mütennevi şekilde su taslarıyla musanna' şerbet bardakları büyük küçük kahve ibrik'i sefere ve sefere tasları ve ğayet mâhirâne bir suretde yekdiğerine sıkışdırılmış bir kabzada iki namlu kamalar ve bu büküldiği halde müdevver bir şekil kesb ider ve istenülürse kılıç kayışı gibi bükülüb bile sarılmağa müstaid zarif kılınclar ve nefis makras ve kâlem tıraşları tunçdan şamdanlar, havan mangal, kadınlara mahsus gümüşden tarak ve gümüşden baston i'mal idilür. Mâmulat-ı türabiyesi ise mevsim-i sayfa mahsûs olmak üzerinde küb, kova, tencere su destilerinden ibâretdir.

İstanbul, Bağdâd, Diyârbekir, Haleb, Beyrûd, Hama, Hımıs'la teati-i ticâret olunmaktadır.

İhracat

İhracat Avrupa'ya kadar mümted olur. Senevi bir milyondan ziyâde yapağı anze ve nevâhi-i' aşiretleriyle aşair-i sâireden cem' ve İstanbul ve Anadoli içerulerine kadar sevk olunur. İki bin kadar deve yüzbin re's ağnâm vardır.

SAYFA 420

Mevâşi

Urfa'da ve bahusus aşair ve arıban nezdinde bir çok koyun bulunur. Bunların yapağısı Avrupa'ya gider. Bu koyunların yâğ hasılatı kısmen memleketde sarf ve kısmen İstanbul ve Haleb ve sâir mahallere gönderiliyor. Keçi buralarda koyunun rub'u veya humsu derecesindedir.

Bu havalideki deve iki nevidir. Bir nevi beyne'l-aşair adeta koyun gibi beslenür. Diğeride nakliyatda kullanılur. Sancağın her tarafında kıymetdar güzel cins at ve kısırak bulunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	**Müslüman**	27.698	26.560	54.258
2	**Ermeni Kato**	464	347	811
3	**Süryani**	837	743	1.580
4	**Ermeni**	4.757	3.893	8.650
5	**Protestan**	664	449	1.113
6	**Keldani**	60	59	119
7	**Yahudi**	256	194	450
8	**Süryani Kato**	837	743	1.580
TOPLAM		**34.795**	**32.302**	**67.097**

SAYFA 423

Birecik Kazası

Kaymakam Şevket Bey

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Sa'adeddin Efendi	İbrahim Rüşdi Efendi
Müftü Osman Efendi Bursa Müderrisi 2 B 316	Ahmed Halis Efendi
Mal Müdüri Salih Efendi	Haçer Efendi
Tahrirat Katibi Muhammed Vefa Efendi	Givrek Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Hacı Muhammed Efendi
Muavini Ahmed Bey	Sanduk Emini Şakir Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulkadir Efendi	Başkatib Abdulaziz Efendi
A'za Nersis Ağa	Katib-i Sânî münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri Abdulaziz Efendi	Müstantık Mu'avini Ahmed Bey

SAYFA 424

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Bey

A'za Müftü Efendi
A'za İbrahim Efendi
A'za Salih Hayali Efendi
A'za Ahmed Muhlis Efendi
A'za Şeyh Abdurrahman Efendi
A'za Mustafa Sabri Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Muhammed Efendi

Suvari Tahsildarı Mustafa Efendi
Suvari Tahsildarı Ahmed Efendi
Suvari Tahsildarı Edhem Efendi
Piyade Tahsildarı Hakkı Efendi
Piyade Tahsildarı Baha Efendi
Piyade Tahsildarı Şeyh Ahmed Efendi

Evkaf İdaresi

Müdir Vekili Abdurrahman Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za İbrahim Efendi
A'za Mustafa Sabri Efendi
A'za Evkaf Vekili Efendi
A'za Eşref Efendi

SAYFA 425

Nüfus İdaresi

Me'mur Muhammed Tahir Efendi
Tapu Katibi Hacı Cemil Efendi
Katib Şeyh Müslim Efendi
Orman Memuru Hamdi Efendi

Zira'at Bank Sanduku

Muhasebe Katibi Muhammed Mustafa Efendi
Refiki münhal

Zira'at Bank Şube Meclisi

Reis Hacı Mustafa Bey

A'za Müslim Ağa
A'za Şeyh Müslim Efendi
Bedelat-ı Nakdiye Katibi Muhammed Efendi
A'za Abdulkadir Efendi
A'za Muhasebe Katibi Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Mahmud Avni Efendi
Muhabere Memuru Baha Efendi
Mülazım Emin Hikmet Efendi

Belediye Dairesi

Reis Mustafa Lam'i Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Abdulaziz Efendi
A'za Müslim Ağa
A'za Abdulkadir Efendi
A'za Sa'adeddin Efendi
A'za Kirkor Ağa
Katib Şeyh Müslim Efendi
Sanduk Emini Şahab Efendi
Tabib Talha Efendi
Müfettiş İshak Ağa

SAYFA 426

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Mustafa Sabri Efendi

Muallim-i Sânî Salih Hayali Efendi
Rik'a Muallimi Muhammed Vefa Efendi

Şakirdan adedi 80

İbtidâî Mektebi

Muallim-i Evvel Nafiz Efendi

Muallim-i Sânî Eşref Efendi
Muallim-i Sâlîs Resul Efendi

Şakirdan adedi 55

Nizib Kasabası Rüşdiyesi

Muallim-i Evvel münhal
Muavini Muhammed Nuri Efendi

Şakirdan adedi 45

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayının Üçüncü Birecik Taburu

Binbaşı Muhammed Zihni Efendi Plevne Madalyası

Kolağası Ferhan Ağa
Tabur Katibi Mustafa Efendi

SAYFA 427

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Lütfullah Efendi
Katib Osman efendi

Reji İdaresi

Me'mur Neşet Efendi salise
Katib Yusuf Efendi

SAYFA 428

Birecik Kasabasının Havi Olduğu Mahallelerin Esâmisi

Tedrib, Havace, Şerif, Sancak, Saha, Merkez, Meydan, Vadi-i Cenk

Mahalle

Yekûn 7

Birecik Kazasına Merbut Kuranın Esâmisi

Mezmegân, Belkıs, Kehriz, Nizib, Söğütlü, Mezar, hayar, Hımıs, Kefer Şeyh, Mağaracık, Hazm Oğli, Kefertut, Çerkes, Kobin, Telmıyân, Kefre, Kani, Kertel, Girgis, Hambeli, Tel Mağara, Hancefâr, Tabye, Munis, Kurâb, Vartanoz, Kemrek, Kürdili, Kersentaş, Korica, Höyük, Tel keşkür, Kerzin, Çatak, Turin Kersantaş, Mezrin, Yarım tepe, Cin felek, Ak Kuyi, Duvebli, Sari Koç, Daz Hirek, Çok şark, Gönlice, Zührecik, Mecâr, Meyke, Kara Amûd, Elif Oğli, Şer'a, Şemek, Cesrin, Yazir, Kara Cürun, Tel Semân, Kefrek, Hesnuz, Şenkak, İkizce, Kalcan, İbzân, Kabaca Ağaç, Sekdeman, Vehi, Tel Kori, Alagöz, Çiftlik, Gemüş, Ağça Köy, Silsile, Yunbat, Tel Habeş, Mercanhamis, Karğıl, Hafercik, Yarımca, Eminlik, Cerablus, Yukarı Taş Atan, Aşağı Taş Atan, Harabsat ,

SAYFA 429

Mahmud Oğli, Buyuraz Oğli, Deli Almad Atası, Aşağı Şeyhler, Yukarı Şeyhler, Halil hasan, Zor Mağara, Zuhri, Tebel, Mezraa, El-ömür Atası, Kulaksız, Gerlavuk, Tel mecnun, Sakırğa, Babahan, Fatmacık, Şebuk, Telfer, Han Nebekli, Semâvi, Arad Dağı, Karakız, Ceci, Nemazlı, Şems Hızır, Elmeşar, Coğan, Bend bağçesi, Havana, Tepe Viran, Ağpınar, İki mağara, Kan, Eşek Düşen, Kara Baba, Söker talan, Aşağı Habib, Yukarı Habib, Mecmî, Karabaş, Süren, Ferho, Çiftlik, Habâb, İnab, Tel Mûsa, Tel Avr, Teluz, Surtepe, Hacı Nebî, Yeblanlı, Gök Eşme, Divriği, Ağça Kapu karyeleri.

Kura

134 yekûn

SAYFA 430

Birecik Kazasına Dair Malumat

Birecik Kazası Urfa'nın ğarb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'nm seksanbeş kilometro ve ğarb cenubisinde ve 18 sa'at bu'dunda ve Haleb'in yüzotuzbeş kilometro şimâl-i şarkisinde ve 28 sa'at uzaklığındadır.

Kaza-i mezkurenin pişgahından Fırat Nehri cereyân eder. Birecik'de 1 hükümet konağı, 1 atik kal'a, 1 Redif deboyi, 1 karakolhâne, 19 cami-i şerif, 1 medrese, 7 tekye, 3 kilisa, 1mekteb-i rüşdi, 3 mekteb-i ibtidâi, 10 sıbyan mektebi, 2043 hane, 469 dükan, 4 furun, 9 han, 3 hamam, 20 değirman, 23 anbar, 172 bağçe, 511 bağ, 1 arasa, 10 mer'a, 1 salahhane, 1 kirişhane, 15 kahvehâne vardır.

Nizib karyesinde 1050 hane, 12 cami-i şerif, 2 medrese, 1 tekiye, 2 kilisa, 1 mekteb-i rüşdi, 4 sıbyan mektebi, 5 furun, 3 han, 3 hamam, 1 sabunhane, 35 zeyt masarası, 9 değirman, 7 kahvehâne, 2 anbar, 150 bağçe, 537 bağ vardır.

Dahil-i kazada 233000 dönüm mezru' ve 72161 dönüm gayr-i mezru' arazi olub bundan senevî 170000 kile hinte ve 22000 kile şeir ve 2000 kile culban ve 5000 kile zeytun ve 600 kantar kendir ve 40 kantar fıstık hasıl olur. Ale'l-husus kaliteli çekirdeksiz nar vesâire meyve ğayet mebzuldur.

Birecik kasabasında Urfa caddesinde dört kilometroluk şose tariki dahi te'sis ve ta'mir edilmişdir.

SAYFA 431

Birecik kasabası pek kadim olub, Romalular zamanında Zeuğma nâmıyla mezkur idi. Ba'zı kütub-i tarihiyede "Bîre, Bi'retü'l-Fırât" namlarıyla mesturdur.

Kasabanın şimâlinde ve hakim bir noktada Melikü'z-Zahir Baybars tarafından binâ edilmiş atik bir kal'a vardır.

Bireciğin altı sa'at bu'd mesâfesinde Romalu'larca ismi Hirâpolis ve Asurilerce Kargamış olan Cerablus belde-i kadime meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabezârın her tarafından Hiyeroglif yazıları görülür.

Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyeli'lerin ma'budunun heykeli mevcûd olub meşhur-i âlem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at mesafede Belkis şehrinin harabezarı bulunur.

Birecik cihet-i ğarbisinde ve üç sa'at mesafede Nizib kasabası bulunurki burası iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem Müluk-i Sasani'den Şabur Sâni ile Roma imparatoru ikinci Fosnasî beyninde diğeride 1255 senesinde Muşir Hafız Paşa'nın kumandasındaki asakir-i şâhâne ile Mısırlı İbrahim Paşa arasında vuku bulan muharebelerdir. Birecik kasabasının cihet-i ğarbisinde ve on dakika mesâfede Şeyh Cemâleddin bin Succâ' ve nefs-i kasabada Şeyh Sa'deddin el-Cubbâvî ve Şeyh Safi Horasanî ve Şeyh Hasan Nuranî, Rakka'da defn-i hâk ıtır nâk İmam Yusuf Sekkâkî Hazeratının merâkid ve makam-ı mübarekleri mevcuddur.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ,kırmızı sahtiyan, merkub, çift edevâtı i'mal olunur.

SAYFA 432

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	12.481	11.725	24.206
2	Ermeni Kato	164	175	339
3	Yahudi	21	26	47
4	Ermeni	452	498	950
5	Protestan	103	114	217
TOPLAM		13.221	12.583	25.759

SAYFA 433

Rumkal'a Kazası

Esami	Rütbe	Tarihi	Nişan	
			Osmani	Tarihi
Kaymakam Nurullah Bey	Salise	312	4	315

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Ali Efendi
Müftü Abdulkadir Efendi
Mal Müdüri İbrahim Sabit Efendi
Tahrirat Katibi Muhammed Mithad Efendi

A'za-yı Müntehabe

Muhammed Reşid Efendi
Feyzullah Hilmi Efendi
Masruf Ağa
Serkis Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi — Refiki Hasan Efendi
Muavini Hüseyin Bey — Sanduk Emini Muhammed Efendi

SAYFA 434

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulkadir Efendi — Başkatib İmam Bakır Efendi
A'za Kirkor Ağa — Katib-i Sânî münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri münhal — Müstantık Mu'avini İsma'il Efendi

Mahkeme-i Şer'riye Dairesi

Naib Muhammed Ali Efendi — Katib Mahmud Nedim Efendi

Tahsilat Komisyonu

Reis Kaymakam Bey

Reis Mal Müdüri Efendi — A'za İdare A'zasından Reşid Efendi
A'za Mal Müdüri Mu'avini Bey — A'za Belediye Reisi Bey

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Bakır Efendi
1. Daire Suvari Tahsildarı Abdullah Bey
2. Daire Suvari Tahsildarı Mahmud Efendi
3. Daire Suvari Tahsildarı Ali Rıza Efendi
4. Daire Suvarı Tahsildarı Muhammed Efendi
Merkez Piyade Tahsildarı Nuri Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Efendi — Katib Muhammed Bey
Tapu Katibi Süleyman Zihnî Efendi
Orman Me'muru Muhammed Efendi

SAYFA 435

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Beşir Efendi — Refiki münhal

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis İbrahim Halil Efendi

A'za Muhasebe Katibi Efendi — A'za Müslim Ağa

A'za Şeyh Muhammed Efendi — A'za İbrahim Ağa

Bedelat-ı Nakdiye Katibi Abdullah Bey

Belediye İdaresi

Reis Halid Bey

A'za İbrahim Efendi — A'za Hacı Halil Efendi

A'za Bekir Efendi — Müfettiş Süleyman Bey

Katib ve Sanduk Emini Nazım Efendi — Aşı Me'muru Emin Efendi

Mekteb-i Rüşdiye-i Mülki

Muallim-i Evvel Vekili Mustafa Efendi

Riyaziye Muallimi İsma'il Efendi — Rik'a Muallimi Mahmud Nedim Efendi

Şakirdan adedi 62

SAYFA 436

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayı'nın Dördüncü Rumkal'a Taburu

Binbaşı Ahmed Ziya Efendi

Kolağası Mevlud Efendi — Tabur Katibi Hacı Ahmed Efendi

Rumkal'a Kasabasının Havi Olduğu Mahallelerin Esâmisi

Halfeti Kasabası, Baş Bostan Mahallesi

Mahalle

Yekûn 2

Rumkal'a Kazasına Merbut Nevahi ve Kuranın Esamisi

Arıban Nahiyesi

Zekziş, Şeyh Davud, Nureddin, Çifte Koz, Rum Evlek, Sürgüç, Başpınar, Gümüş Pınar, Dib Cenbi, Kara Baba, Aşağı Kara Mevaiz, Yukarı Kara Vaiz, Hararî, Küçükli, Haşrem, Fakalu, Altun Taş, Eski Altun Taş, Dukanli, Lolan, Bağluca, Ziyâret, Karaca Viran, Azazi, Erhil, Tel Berek, Saril, Aşağı Melik, Yukarı Melik, Heft Hocekli, Bediran, Dağdağcık, Hamlıca, Karapınar, Hematlı, Nu Küçük, Torunlar Obası, Sipahi, Tenlu Obası, Senganlı Emirler Obası, Kolonek Obası, Ali Göz Obası, Kankaci Obası karyeleri.

Kura	Nahiye	
43	1	yekûn

SAYFA 437

Baziki Nahiyesi

Kefer Kâb, Meğnan, Telmeze, Şeyh Bekir, Telâk, Eyrân, Kalazan, Tât Ayni, Tis'a, Atik, Tutluca, Zeğre, Na'leğan, Bozok, Gönderi, Bukertlan, Hubâbi, Sevsik, İğdeli, Havaşe, Şeker Köy, Asumân, Mağribi, Galebeş, Alacalı, Dudri, Beğ Burci, Cin Viran, Sumaklı, Gülce, Bâdem hatun, Tavşan Viran, Na'ş, Harunek, İshâk, Erteş, Helbin , Kara Mezraa, Tüfenk, Seldek, Ergil, Nehrun, Tehrat, Kalkan, Ertiş, Küpelu, Nehr-i Said, Col, Cevsak, Dilber, Çekan, Zehçer, Gülek, Çakalli, Vehne, Dirnu, Gaffar, Kara Ağıl, Saruca, Aşağı Tevkelli, Bulu, Yukari Gönülli, Kefer han, Topuz Oğli, Cebek Oğli, Bazur, Ömerlu, Cebin, Ani, Tospanli, Bile Sor, Şeyh sandık, Arâm, Erah, Kantara, Gölesor, Piresor karyeleri.

Kura	Nevâhi	
78	1	Yekûn

Merzeman Nahiyesi

Kara Yusufli, Tandırcık, Boztelli, Bakırca, Kestal, Ballık, Kalbâş, Kara Kuyu, Şibillu Obası, Gör Eybo Obası, Kâlunek Obası, Keklik Tepe, Felcan, Benâmlı Kara Kabu, Benâmlı Kesrev Obası, Henkefe, Balkanlı, Kara Hüseyinli, Mezneğii, Yarımca, Saray Mağara, Hacı

SAYFA 438

Mallı, Şen Gece, havuz, Eğri Dere, Kıroğli, Kayabaşı, Üç Göl, Kürek Süri, Bülbül,Midles, Sarılar, Elif, Hisar, Hasan Oğli, Kohmelek, Kal'a, Kasaba, karyeleri.

Kura	Nahiye	
42	1	yekûn

Reşi Nahiyesi

Enhaş , Savacık, Habib, Burness, Kızıl İn, Aşağı Çardak, Yukarı Çardak, Acemi, Kilisecik, Zergil, Ala Hacı Obası, Uşanu Obası, Zerd Göm, Kara Mezraa, Kara Burc, Cebur Tahtek, Köseler, Kamışlı, Melâ Mıho Obası, Mâmî Gerbez Obası, Zerâr karyeleri.

Kura	Nevâhi	
22	1	yekûn
185	4	cümle yekûn

SAYFA 439

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası şimâlen Hısn-ı Mansur ve Behesni, şarkan Urfa ve Suruc, cenûben Birecik, garben Mar'aşa tabi Pazarcık ve Ayntâb kazalarıyla mahdud ve merkezi olan Halfeti kasabası Haleb'e otuzaltı ve Urfa'ya onsekiz ve Birecik'e altı ve Suruc ve Ayntâb ve Hısn-ı Mansur kazalarına onikişer sa'at mesâfededir. Nefsi-i kasaba Fırat nehri kenarında vak'idir.

Halfeti kasabasında 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mekteb-i ibtidai, 851 hane, 63 dükan, 1 eczahâne, 1 furun, 1 hamam,1 dabbağhane ve kurâ dahil olduğu halde 50 değirman, 945 bağçe, 2192 bağ, 4 zeyt muassarası, Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa mevcuddur. Bilumum kura'da dahi 4770 hane ve 16013 tarla ve 620000 dönüm mezru' ve 582000 dönüm gayri mezru' arazi vardır. Arazi-i mezruanın beher dönümünden tahminen kırk kıyyeden ikiyüz kıyye-i atikaya kadar hasılat olunmaktadır.

Dahil-i kazada Karadağ ve Merzeman nâmıyla iki dağ vardır. Kazanın her tarafı ormanlarla muhat olduğundan her sene buradan Ayntâb ve Birecik ve Urfa'ya kömür ve odun ihrac olunur. Nevâhiyenin ekser kura'sında mevcud ufak çayır ile hınta, şeir, mercimek, nohud, küşne, culban, akdarı, gülgül darı, fasulye, bakla, Sisam, fıstık, üzüm, incir, şeftalu, zerdâlu, elma, nar, tut, kavun, karpuz, hıyar, soğan ve buna benzer mümasil esmâr husule gelir. Hasılatın bir kısmı etrafi kazalara ihrâc olunur.

SAYFA 440

Ahali-i kaza Türk, Kürd olarak umumen İslam'dır. Yalnız Cebin ve Enheş karyelerinde beşyüz seksanbeş kadar Ermeni sakindir.

Reşi nahiyesinde Kızıl İn denilen otuz hâneli bir karye ahalisi Yezididir. Kazada Altun Taş harabesinde bir çok asar-ı atika ve Arıban nahiyesinde Erhil denilen karye civarında Erdebil namıyla meşhur şehrin harabesi olan bir minâresi henüz mevcuddur.

Reşi nahiyesinde Karadağ arasında ve kazaya üç sa'at mesâfede Cebur Nâm karyenin ğarb cihetinde iki metro tul ve arzında yekpâre mermer taşlardan ma'mur bir hanenin ilk kapusundan girildikte derununda üç kapuya ve ondan girilirse yine o mikdar kapuya tesadüf olunur. Bu suretle teselsül ider. Kapuların nihâyeti ma'lum olmadığı gibi ilerûsüne gitmeğe kimse cesaret idemez.

Kazanın Nahrut, Kank, Kefer Han, Elif karyelerinde büyük taşlardan birkaç cesim salon vardır.

Kazada 25500 koyun, 35500 keçi,6211 öküz, 2638 inek, 210 kısrak, 22 ester, 139 bergir, 176 deve, 2472 merkeb, 77 esb ve dağlarda külliyetlü keklik, ceylan, tavşan, tilki, çakal, sansar, kurt ve bazı mevaki'de ayı ve kaplan bulunur.

Kazanın vasatında cereyan iden Fırat nehri gayet derin bir mecrada cereyan etdiği cihetle kazaca istifâde olunamamaktadır. Merzaman nahiyesinde bir kil vardır. Nehr-i Fırat üzerinde iki sefine ve beş felke emedşed ider.

SAYFA 441

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	12.201	12.825	25.026
2	Ermeni	300	285	585
TOPLAM		12.501	13.110	25.611

SAYFA 442

Suruc Kazası

Esami	Rütbe	Tarihi
Kaymakam Mustafa Fa'ik Efendi	Rabia	24 r 311

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Hacı Muhammed Galib Efendi	Muhammed Ağa
Müftü Muhammed Emin Efendi	Mustafa Efendi
Mal Müdüri Abdurrahman Efendi	Derviş Ağa
Tahrirat Katibi Muhammed Tevfik Bey	Halil Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Şeyh Müslim Efendi
Muavini Hamdi Efendi	Sanduk Emini Reşid Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Halil Ağa	Başkatib Mahmud Efendi
A'za Abdulkerim Efendi	Katib-i Sânî münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri Mahmud Hakkı Efendi	Müstantık Mu'avini Hafız Efendi

SAYFA 443

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Naib Efendi	A'za Bank Muhasebe Katibi Efendi
A'za Mal Müdüri Efendi	Katib Tevfik Efendi

Tahsilat Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Naib Efendi	A'za Muhasebe Katibi Efendi
A'za Mal Müdüri Efendi	A'za Zabıta Me'muru Efendi
A'za Tahrirat Katibi Efendi	Katib Şeyh Müslim Efendi
A'za Mal Müdüri Mua'vini Efendi	

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Süleyman Efendi

1inci Daire Tahsildarı Yahya Efendi — 4üncü Daire Tahsildarı Halef Efendi

2inci Daire Tahsildarı Kamil Efendi — 5inci Daire Tahsildarı Musa Efendi

3üncü Daire Tahsildarı Mustafa Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Muhammed Emin Efendi — Katib Mahmud Efendi

Tapu Katibi Muhammed Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Reşid Efendi — Refiki münhal

SAYFA 444

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis Osman Nasır Efendi

A'za münhal — A'za münhal

A'za münhal — A'za Muhasebe Katibi Reşid Efendi

Posta İdaresi

Me'mur Muhammed Tevfik Bey

Belediye Dairesi

Reis Osman Ağa

A'za Halil Hami Subhi Efendi — A'za Ahmed Çavuş Ağa

A'za Riyail Ağa

İbtidai Mektebleri

Merkez İbtidai Mektebi

Muallim Mustafa Rauf Efendi

Şakirdan adedi 60

Ziyared Karyesi Mektebi

Muallim Osman Efendi

Şakirdan adedi 30

Kara Karyesi Mektebi

Muallim Muhammed Ali Efendi

Şakirdan adedi 25

Şavuk Karyesi Mektebi

Muallim Mahmud Efendi

Şakirdan adedi 27

Aslan Taş Karyesi Mektebi

Muallim Şeyh Muhammed Efendi

Şakirdan adedi 40

SAYFA 445

Urfa Redif Alayının İkinci Suruc Taburu

Binbaşı Hasan Tahsin Efendi

Kolağası Hacı Muhammed Efendi Madalya Girid Tabur Katibi münhal

Suruc Hamidiye Hafif Suvari Alay Üçüncü Alayı

Kaymakam Galib Bey

Binbaşı Evvel İmam Ağa Kolağası Abdulkadir Efendi

Binbaşı Sânî münhal Katib-i Sânî Mahyeddin Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay Dördüncü Alayı

Kaymakam münhal

Binbaşı Evvel Şeyh Hasan efendi Kolağası Şeyh Hüseyin Ağa

Binbaşı Sânî Şeyh Bozan Ağa Katib-i Sânî Nabi Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay Beşinci Alayı

Kaymakam münhal

Binbaşı Evvel Süleymen Ağa Kolağası Halil Ağa

Binbaşı Sânî münhal Katib-i Sânî Ali Efendi

Duyun-u Umumiye ve Reji İdaresi

Me'mur Müslim Efendi

SAYFA 446

Suruc Kasabasının Havi Olduğu Mahallelerin Esâmisi

Eski Suruc, Yeni Mahalle mahalleleri

Mahalle

Yekûn 2

Suruc Kazasına Merbut Nahiye ve Kuranın Esamisi

Eski Suruc, Şeyh İsâ, Sumak, Dinnayyi, Aligör, Atşan, Menkuş, Medib Sağir, Medib Kebir, Hızır Hubz, Emirek, Bulğan, Boztepe Ya'ni Gerigör, Şirvan Kebir, Şirvan Sağir, Remil, Kubek Ma'mi, Kubek Ahmed Efendi, Kabuci, Teluser, Yeni Yapan, Telâl, Tepeli Mizar, Dere, Kara Mart, Arıban, Ferikan, Taunek, Mestecârık, Harabsar, Selasin, Yaslı Mebzâr, Pınarbaşi, Mestehcerik, Avlek, Zeki, Kara Höyük, Hicek, Ağacı Çiftlik, Telkan, Pir Ömer isyanlı, Harata, Sine Kuş, Mektelân, Meiri, Ağviran, Karakuyu, Yalnız Dam, Harabnâlık, Harab Sur, Deniz, Yukarı Pare Pare, Telfıtır, Menlâ Hamza, Uzun Hızır, Burc Hamam, Kostonek, Mirza Ali, Ayn Bât, Boz Tepe, Kurdikanlı, Kabacık, Görnek, Ziyâret,Misk, Hasan Gülek, Gölcük, Şav Beğ, Kösek, Musık, İşme, Harabkar, Mebir Halil, Aşağı Pare Pare, Harabnaz, Kara Muh, Cum Ali , Alişar, Murad İsmail, Tel Hatık, Dorek, Kosan, Tel Hacib, Aşikan, Tayri, Harabhil.

SAYFA 447

Yukarı Bostancık, Aşağı Bostancık, Herduşân, Şuman, Mezbul, Karacürün, Kibirli, Kara Meyyit, Taş Basan, Belk, Ağça Kuyu, Kara Taş, Peykân, Halilcik, Aşağı Cenk, Yukarı Abamor, Aşağı Abamor,Kazğaci, Hacı Köyi, Dâbân, Haydar Ahmed, Mederbaz, Yuvacık, Yukarı Cenk, Harab Kürt, Belek, Yukarı Taşlı Höyük, Aşağı Taşlı Höyük, Ulaki, Aşağı İtvirân, Yukarı İtvirân, Solan, Bir Ömer Şeyhanlı, Kibir Belek, Aşağı Tahtek , Yukarı Boz Höyük Paralı, Aşağı Boz Höyük, Dobirek, Yukarı Hanık, Aşağı Hanık, Aşağı Tahtek, Yukarı Tahtek, Koçek, Karuz, Kantara Cas, Heymi Semen Ali, Tutânek, Kara Taş, Mezrin, Zebşekâr, Mir Han, Tel Harman, Ağ Oğlan, Şaman, Zoncik, Tavşan, Kâşkân, Batha, Zehvan, Kikan, Mezraa-i Davud, Şahincik, Diyabekli, Oğul Bek, Serân, Süleyman Beg, Arslan Taş, Kara Celeh, Meknele, Atmânek, Ma'sara, Hüsami, Tel Karit, Mezanter, Koç Sekran, Kaz Sekran, Harabe Şin, Melek Sekran, Yengi Yapan, Yaslı Mezar, Pehluvan Kesmesi, Tel Erbain, Aşağı Cengok, Yukarı Cengok, Termikmembend, Fevâl, Menâz, Kulmet, Hebzel, Kara Ali, Belek,Gulek , Toli Tağı, Kömce Kuyu,Mezgefli, Mürşid Pınarı, Şubek, Kesme sevbedi, Kesersân, Konak, Köti Köyi, Çarkâlı Koran, Gök Tepe, Meşku Cebnî, Acı Kuyu, İlcak,Ohâni, Bubık, Heft Ruh, Kopuz, Garib, Gernebâr, Tefşu, Mahrac, Bir Gül, Şeyh Çoban, Cebelü'l-Ferac, Pir Reş, Şeyhanli, Bildiran, Mezraa-i Sofi, Kul Hadid, Tel Gazal, Kufî, Devirek, Keskanlı, Cessâs Dünniyayi, Kara Mezraa, Yedi Kapu, Kör Ebi, Harus, Mirâni, Kızıl Kuyu, Köse Veli, Örgütli, Cessâs Beş, Tel Şeir, Bubân Kule, Deryâzin,

SAYFA 448

Hori, Bender, Kara Kuyu, Rovi, Hazin, İrreş, Zervâlli karyeleri

Kura	Nahiye	
235	1	yekûn

Mesudiye Nahiyesi

Ağbucak, Harbin, Pinar Başı, Arne, Nefs-i Harbin, Mitres, Gavur Harabesi, Kara Kozak, Ca'de, İşmetik, Kubbe, Mehmar, Mağara, Gölpâre Adası, Kısık, Ayn Fes, Haşiş karyeleri.

Kurâ	Nahiye	
16	1	
Kurâ	Nahiye	
251	1	cümle-i yekûn

SAYFA 449

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc Kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kasabası Urfa'nın otuzyedi kilometro garb-i cenubisinde vakî ve Urfa'ya on ve Haleb'e otuziki sa'at bu'dundadır.

Suruc'da 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mescid, 1 tekiye, 300 hane, 70 dükan, 2 furun, 2 han, 3 kahvehane, 2 bağçe vardır.

Dahil-i kazada 3034 hane, 39 dükan, 218 bağçe, 6 bağ mevcuddur.

Suruc kasabası onyedinci sâl-ı hicride İyâz bin Ganem Radyallahu Taala Anhu Hazretleri

tarafından sulhan feth olunmuş mukaddemleri pek ma'mur ve meşhur iken Timurlenk harab etmişdir.

Asar-ı atikadan Arslan Taş kariyesinde dört arşun tulunda iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır. Suruc arazisi gayet münbit ve mer'aları çok olduğundan külliyetlü koyun vesair hayvanatı bulunur.

Bir zira' umkunda hafriyat icrâ edilse gayet berrak ve leziz sular çıkar. Vaktiyle Suruc arazisinde zeytun, kahve, fıstık vesair mahsuldar eşcar yetiştirliyor imiş. Şimdi ise arpa, buğday, akdarı, mısır darısı, küşne, nohud, mercimek, kendir , susam vesair hububat zer', kilim, halı seccade, kıldan çadır nesc olunmaktadır.

SAYFA 450

Hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve kızıl cins at, kısraklar vardır. Yağ ve yün ve buğday ihracatıda pek çokdur. Kaza dahilinde 200000 dönüm arazi-i mezrua ve 250000 dönüm gayri mezru' arazi vardır.

Suruc kazasındaki Şeyhanli, Picanli, Dinnayi aşretleri elliüçünci ve ellidördünci ve ellibeşinci nâmıyla Hamidiye Suvâri alaylarını teşkil etmişdir. Bu aşiretlerin cümlesi alettahmin sekizbin beşyüz ve belki daha ziyâde çadıra malik olub bahar ve yaz mevsimlerinde bu çadırlarda otururlar.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	**Müslüman**	9.325	9.397	18.722
2	**Ermeni**	33	30	63
TOPLAM		**9.358**	**9.427**	**18.785**

SAYFA 451

Harran Kazası

Kaymakam Muhammed Şakir Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Ali Rıza Efendi Bursa Müderrisi 18 r 320	Hamdi Ağa
Müftü Hacı Ali Ziya Efendi	Muhammed Efendi
Mal Müdüri Celaleddin Efendi	İbrahim Efendi
Tahrirat Katibi Ahmed Efendi	Halef Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi

Mu'avini Derviş Efendi — Sanduk Emini Karabet Fikri Efendi

SAYFA 452

Nüfus İdaresi

Me'mur Şefik Efendi — Katib Ömer Efendi

Tapu Katibi Abidin Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay Birinci Alayı

Kaymakam Muhammed Bey

Binbaşı Şeyh Ali Efendi — Kolağası İbrahim Efendi

Binbaşı İbrahim Ağa — Katib Muhammed Turan Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay İkinci Alayı

Kaymakam Hüseyin Bey

Binbaşı Halef Ağa — Kolağası münhal

Binbaşı münhal — Katib Muhammed Efendi

	Nevahi	Kura
Harran Nahiyesi	1	200
Kara Nahiyesi	1	40
Türkman Culabı	1	8
Yekûn	3	248

SAYFA 453

Harran Kazasına Dair Malumat

Harran kazasının merkezi olan Ayn el-Arus Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve oniki sa'at bu'dundadır. Ahali-i kaza Arabca bir kısmı Kürtce tekelüm ider. Kış ve baharda havası lâtif fakat yaz ve güz mevsimlerinde vahimdir.

Nefs-i kazada 1 cami-i şerif, 2 mescid, 3 tekye, 5 dükan, 1 kahvehane, 1 kaplıca ve maakura, 2193 hane, 9823 tarla, 3 mer'a, 306 arsa, 1014110 gayri mezru', 142280 dönüm mezru' arazi vardır. Mahsulatı buğday, arpa, kara dane, mısır, ak darı, yün, sade yağdan ibaretdir.

Cins feres, öküz, inek, koyun, deve, merkeb, yabani kaz, ördek, ceylan, tavşan, toy, turna, kurt, tilki, çakal gibi tuyuri ve hayvanat-ı vahşiye bulunur.

Merkezi kazaya Ayn el-Arus denilmesi Hazreti İbrahim Aleyhisselam ile zevce-i muhteremeleri Sara'nın orada zifafları icra olduğundan münbais imiş.

Hâlen makam-ı kudsiyet ittisam-ı mübuvvet penâhileri mevcud isede merbut' bulunan cami-i şerif-i müşerref harabdır.

Aynu'l-Arus'dan nebaen iden ve Culâb denilen nehir merkeze bir sa'at mesâfede Yabise ve Akçakal'a karyelerinden cereyan eden sularla Sehlân tepesi kurbunda birleşerek Belîh namını aldıkdan sonra Fırat'a mansıb olur.

SAYFA 454

Kaza'nın şark-i şimâlisinde Urfa'ya sekiz ve merkeze beş sa'at mesâfede Harran şehr-i cesimi harabesi olub vaktiyle Hazret-i İbrahim ve Hazreti Lut Aleyhimselâm'ın pederleri Haran hicret eylediği cihetle Harran tesmiye olunmuşdur.

Harran'da Tel İbrâhim ıtlak olunur bir tepe üzerinde Sabîi'lerin bir ma'bedi mevcûd olduğu da rivâyet edilmektedir.

Hazret-i Ömer el-Faruk Radiyallahu Teala anhu Hazretlerinin ahd-ı hilâfet-penâhî'lerinde sahabe-i kirâm İyâz Bin Ğanem radiyallahu Tealâ anhu tarafından feth olunmuş, evâil-i devr-i İslâm'da ma'mur bulunmuş idi. Hatta meşâhir-i ûlemadan İbn-i Teymiyye, el-Harranî gibi bir çok zevât yetişmiş ve Sabiî'lerden dahi ba'zı hükemâ zuhuriyle kütub-i hikemiye ve tıbbiyeden lisân-ı Arabi'yeye terceme etmiş oldukları mervidir.

Nefs-i Harran'da Kutbu'l-Arifin'den Hayyat-ı Harrani on dakika bu'dunda İmam Bakır ve Şeyh Yahya Hazeratı medfundur.

Harran'da Hoşeng Şah'ın binâ gerdesi olan bir kal'a harabesi mevcûd ve enkazının Tek Tek nâmındaki dağda bir büyük mağaradan nakl edildiği ve bu mağara derununa ne kadar gidilirse nihâyeti bulunmadığı ve bundan başka merkez-i kazadan Aynu'l-Arus'da Tel-el-Arus nâmıyla bir tepe ve üzerinde bir kal'a ve etrafında şehir harabeleri olduği ba'zı asar ve enkaz-ı mevcudesinden istinbat olunmakdadır.

Belih nehri üzerinde merkez-i kazaya sekiz sa'at mesafede Savan nâmıyla atik bir beldenin halen sur ve ebniye enkazı mevcud ve Şeyh Hasan nâmında bir zat-ı Şerif medfundur. Bu zatın Hazret-i Şeyh Abdulkadir el-Geylâni kuddise sirruhu'l-âli Hazretlerinin evladından olduği rivâyet edilmektedir.

SAYFA 455

Ve yine merkez-i kaza'ya bir sa'at mesâfede enkazı toprak altında kalmış Taş Baş diye yâd olunan bir şehir harabesi vardır.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Harran Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	2.304	1.932	4.236
TOPLAM		2.304	1.932	4.236

مقدمه

عالم مدنیتك مقدس شمس تابانی . جهانه عدالتك معزز قمر منیری طغانی
محی ملك وملت ومؤسس قوانین عدالت ولی نعمت یختمز پادشاه معالی
اکتناه وشهنشاه مکارم پناه سلطانم عبد الحمید خانه
ثانی افندمز حضرتلرینك سایهٔ تجرد وایهٔ مسرواری وحمایهٔ فیوضات
سرمایهٔ مأوفاکاری جهانیان مقدسهٔ جمیله سنده اولدیغی ممالك محروسهٔ
السالك مملوکانه لرینك عموم ولایاتنده وبالجمله دوائر وشعباتنده
آنده بانده انوار اصلاحات شمسی فی وسط النهار اشراق وعالم مطبوعات
دخی مستجمع فضائل وکمالات ومستکمل اسباب ترقیات اولدیغی بو عصر
معدلت مهر تکمل وتعالیسنده بهره دار ومطبعه مزك لطیف برانموزج
معرفت قبیلندن اولمق بیلك اوچ یوز یکرمی درت سنهٔ هجریه سی
سالنامه سنك جائز اولدیغی مکملیت دخی تأیید صرعایه دولت ابدمدتی
بیدار در .

MUKADDİME

Âlem-i medenînın mukaddes şems-i tâbânı, cihân-ı adaletin mu'azzez kamer-i pürleme'âtı muhyî-i mülk ve millet ve müessis-i kavânîn-i adalet, velînı'met bî-meymenetimiz padişâh-ı ma'-alî iktinâh ve şehinşâh-mekârim-penâh Sultan Abdulhamid Han-ı Sânî efendimiz hazretlerinin sâye-i teceddüd-vâye-i hûsrevâne ve himâye-i füyûzât-ı sermâye-i mülûkâneleri cümelât-ı mukaddese-i cemîlesinden olarak Memâlik-i mahrûsetü'l-Mesâlik-i Hilâfet- penâhîlerinin umum vilâyetinde ve bilcümle devâir ve şu'ubâtında ân be-ân envâr-ı ıslâhat ke'ş-şems fî vasatin-nehâr âşikâr ve âlem-i matbu'ât dahi müctemi' fezâil ve kemâlât ve müstekmîl-i esbâb-ı terakkiyât olan bu asr-ı ma'dalet-hasr tekemmûl ve te'âliden behredâr ve matba'âmızın lâtif bir enmûzec-i ma'rifet kâbilinden olan bin üç yüz yirmi altı sene-i Hicriyesi salnâmesinin hâiz olduğu mükemmeliyet dahi te'yid-i müdde'âya delâlet edeceği bedîdardır.

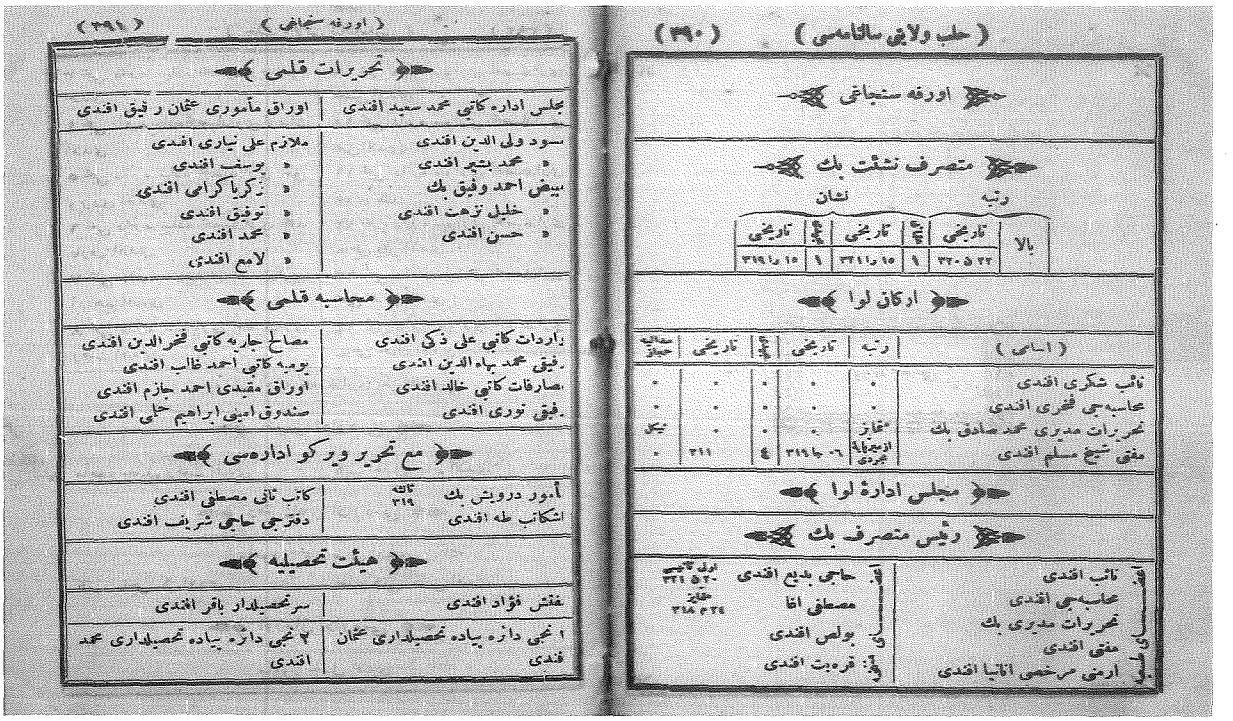

SAYFA 390

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf Neş'et Bey

	Rütbe		Nişan		
Ba'la	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
	22 n 320	1	15 Ra 321	1	15 Ra 319

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi
Naib Şükri Efendi					
Muhasebeci Fahri Efendi					
Tahrirat Müdüri Muhammed Sadık Bey	Mütemayyız				
Müftü Şeyh Müslim Efendi	İzmir Paye-i Mücerridi	319	4	311	

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Bey

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Efendi

Muhasebeci Efendi

Tahrirat Müdüri Bey

Müftü Efendi

Ermeni Murahhası Ananya Efendi

A'za-yı Müntehabe

Hacı Bedi' Efendi Ula Sânisi 20 N 321

Mustafa Ağa Mütemâyiz 24 m 318

Bolis Efendi

Karabet Efendi

SAYFA 391

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Said Efendi
Müsevvid Veliyüddin Efendi
Müsevvid Muhammed Beşir Efendi
Mübeyyiz Ahmed Vefik Bey
Mübeyyiz Halil Nüzhet Efendi
Mübeyyiz Hasan Efendi
Evrak Mukayyidi Osman Refik Efendi
Mülazım Ali Niyazi Efendi
Mülazım Yusuf Efendi
Mülazım Zekeriya Kerrami Efendi
Mülazım Tevfik Efendi
Mülazım Muhammed Efendi
Mülazım Lam'i Efendi

Muhasebe Kalemi

Varidat Katibi Ali Zeki Efendi
Refiki Muhammed Bahaeddin Efendi
Mesarifat Katibi Halid Efendi
Refiki Nuri Efendi
Mesalih-i Cariye Katibi Fahreddin Efendi
Yevmiye Katibi Ahmed Galib Efendi
Evrak Mukayyidi Ahmed Cezmi Efendi
Sanduk Emini Hilmi Efendi

Maa Tahrir Vergi İdaresi

Me'mur Derviş Bey salise 319
Başkatib Taha Efendi
Katib-i Sânî Mustafa Efendi
Defterci Hacı Şerif Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Fuad Efendi
1.Daire Piyade Tahsildarı Osman Efendi
Ser Tahsildar Bekir Efendi
8. Daire Suvari Tahsildarı Ref'et Efendi

SAYFA 392

2.Daire Piyade Tahsildarı Muhammed Efendi
3.Daire Piyade Tahsildarı Ali Efendi
4.Daire Piyade Tahsildarı Ermenak Efendi
5.Daire Piyade Tahsildarı Hakverdi Efendi
6. Daire Piyade Tahsildarı Arif Efendi
7.Daire Suvari Tahsildarı İbrahim Efendi
Hayvanat-ı Ehliye Tahsildarı Bekir Efendi
9. Daire Suvari Tahsildarı Hasan Efendi
10.Daire Suvari Tahsildarı Ömer Efendi
11.Daire Suvari Tahsildarı Nuri Bey
12.Daire Suvari Tahsildarı Hacı Bakır Efendi
13.Daire Suvari Tahsildarı MuhyeddinEfendi
14.Daire Suvari Tahsildarı Hacı Cemal Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Halil Rıf'at Efendi
Katibi Halil Saim Efendi

Defter-i Hakani İdaresi

Me'mur Süleyman Safi Efendi Sâlise
Katib Hacı Bekir Efendi
Tapu Katibi Hasan Efendi

Orman İdaresi

Me'mur Halil Efendi

SAYFA 393

Evkaf İdaresi

Müdir Mustafa Tevfik Efendi

Katib Müslim Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Evkaf Müdüri Efendi

A'za Hacı Ömer Efendi

A'za Haydar Ağa

A'za Abdurrahman Efendi 19 Z 317

A'za Seyyid Ahmed Efendi

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi

Reis Naib Efendi

A'za Ömer Edib Efendi salise

A'za Ağacan Ağa

Ceza Dairesi

Reis Muhammed Ziver Efendi

A'za Abdurrahman Muhlis Efendi salise 26 Ş 318

A'za Mihâil Ressam Efendi

Mülazımı Mahmud Efendi

SAYFA 394

Ticaret Mahkemesi

Reis Ömer Hulusi Efendi

A'za Daimi Hafız Halil Efendi

A'za Daimi münhal

A'za Muvakkat Şefik Efendi

A'za Muvakkat Bagos Efendi

Başkatib Zekeriya Efendi

Katib-i Sânî Mustafa Efendi

Mülazım Halef Vehbi Efendi

Mülazım Ömer Efendi

Mübaşir Ya'kub Efendi

Odacı Faris Ağa

Nafi'a Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Belediye Reisi Efendi

A'za Bank Me'muru Efendi

A'za Nüfus Me'muru Efendi

A'za Mühendis Valente Efendi

Katib İbrahim Hâkî Efendi

Mülazım Mustafa Efendi

SAYFA 395

Zira'at Bank Şu'besi

Me'mur Mustafa Nedim Efendi

Katib Fa'ik Efendi

Mu'avini Ali Rıza Efendi

Mülazım Habib Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Hacı Bakır Ağa

A'za Şu'be Me'muru Efendi
A'za Hacı Osman Bey
A'za Hacı Halil Efendi
A'za Arslan Ağa

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis-i Evvel Hacı Osman Bey İstabil-i Amira 18 ş 304

Reis-i Sânî Hacı Bakır Ağa
A'za Hacı Abdurrahman Efendi
A'za Abdurrahman Efendi
A'za Haçer Ağa
A'za Abdunur Efendi
Katib Ahmed Efendi
Mıgırdıç Efendi

Ma'marif Komisyonu

Reis-i Evvel-i Mutasarrıf Bey

Reis-i Sânî Naib Efendi

A'za Müftü Efendi
A'za İhsan Bey
A'za Muhlis Efendi
A'za Şeyh Safvet Efendi
A'za Hacı Osman Bey
A'za Hacı Kamil Zade Kamil Efendi salise 12 c 314
A'za Emerziyan Karabet Efendi
Katib Veliyüddin Efendi

SAYFA 396

Mekteb-i İ'dadi'i Mülki

Müdir İhsan Bey

Tarih, Fransızca, Zira'at, Kitabet Muallimi İhsan Bey
Farisi Muallimi Şeyh Safvet Efendi
Ulum-u Diniye Muallimi Abdurahman Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi Ahmed Vefik Bey
Coğrafya Muallimi Hasan Efendi
Resim Muallimi Hasan Efendi
Türkçe Muallimi Halis Efendi
Mübsir Hafız Efendi

Şakirdan Adedi 107
Hademe Adedi 2

İbtida-i Mektebleri

İrfaniye Mektebi

Muallim-i Evvel Müslim Atun Efendi

Muallim-i Sânî Hacı Abdurrahman Efendi Hüsn-i Hat Muallimi Muhammed Bakır Efendi

Şakirdan adedi 65

Feyziye Mektebi

Muallim-i Evvel Müslim Nuri Efendi

Muallim-i Sânî Ahmed Derviş Efendi Hüsn-i Hat Muallimi Ali Efendi

Şakirdan adedi 60

SAYFA 397

Hayriye Mektebi

Muallim-i Evvel Mustafa Efendi

Muallim-i Sânî Osman Avnî Efendi — Hüsn-i Hat Muallimi münhal

Şakirdan adedi 63

Sa'diye Mektebi

Muallim-i Evvel Osman Hafız Efendi

Muallim-i Sânî Osman Avni Efendi — Hüsn-i Hat Muallimi münhal

Şakirdan adedi 62

İnas Mektebi

Muallime Hadice Hanım — Nakış Muallimesi hanım

Mübsire Na'ima Hanım — Hademe Zülfikar Ağa

Talibat adedi 48

Urfa'da Mevcud Bulunan Kütübhanelerin Esâmisi ve Mevcud Kitabların Adedi

Cild Adedi	
700	Rizvaniyedeki Kütübhane
540	İhlasiyedeki Kütübhane

SAYFA 398

390	Rahimiyedeki Kütübhane
330	Kutbetdindeki Kütübhane
310	Süleymaniyedeki Kütübhane
300	İbrahimiyedeki Kütübhane
190	Sakıbiyedeki Kütübhane
150	Halilürrahmandaki Kütübhane
60	Haydariyedeki Kütübhane
40	Şabaniyedeki Kütübhane
3010	**YEKÛN**

Sanayi Mektebi

Müdir İbrahim Halil Efendi

Ders Muallimi Ali Yaver Bey — Marangoz Muallimi Yunus Efendi

Demirci Muallimi Hüseyin Ağa — Kunduracı Muallimi Agob Ağa

Hademe 2

Sanayi Mektebi Komisyonu

Reis-i Evvel Mutasarrıf Bey

Reis-i Sânî Müftü Efendi
A'za Bank Zira'at Me'muru Efendi
A'za Hacı Es'ad Zade Es'ad Efendi sâlise 12 Ra 319
Katib Said Efendi
A'za Saraczade Osman Vehbi Efendi
A'za Emerziyan Karabet Efendi
A'za Mekteb-i Sanayi Müdüri Efendi

SAYFA 399

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir İzzet Efendi salise

Muhabere Me'muru Abdulmecid Efendi
Muhabere Me'muru Ahmed Hurşid Efendi
Posta Katibi Muhammed Sabri Efendi
Müvezz'i Mela Efendi

Belediye Dairesi

Reis Ali Fuad Efendi

A'za Es'at Bey salise 2 Z 317
A'za Hacı Halil Efendi
A'za Hacı Bakır Ağa
A'za Şefik Efendi
A'za Hacı Muhammed Ağa
A'za Arslan Ağa
A'za Vanes Ağa
Katib Mustafa Bey
Sanduk Emini Hüseyin Siret Efendi
Mühendis Todoraki Hiristiyadi Efendi
Tabib Abbas Efendi
Müfettiş Hafız Efendi
Aşı Memuru İhsan Efendi
Kabile Aişe Hanım

Hamidiye Hastahanesi

Müdir Mümtaz Bey salise Osmani 4 mecidi 5 Plevne Madalyası ve Tahlis 5 B 302
Katib ve Sanduk Emini Galib Efendi

SAYFA 400

Heyet-i Sıhhiye

Ser Tabib ve Operator El-Bedis Efendi
Tabib-i Sânî A'bas Efendi
Emraz-ı Ayniye Tabibi Ziya Bey
Müfettiş Mekteb-i İ'dadi'i Müdüri İhsan Bey
Tabib-i Evvel Nazif Ali Efendi salise c 318
Eczacı Argiri Efendi
Aşı memuru İhsan efendi

Memurin-i Saire

Vekilharc ve Ser Hademe	Hademe Zükur	Hademe Ünas
Adedi 1	Adedi 4	Adedi 3
Bekci	Kapucu	Aşcı
Adedi 1	Adedi 1	Adedi 2

SAYFA 401

Otuz Sekizinci Liva Kumandanı

Esami	Nişan			
	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Mirliva Mansur Paşa	4		3	25 L 32
Miralay Hulusi Bey				

Yetmiş Beşinci Urfa Redif Alayı

Redif Birinci Taburu Binbaşısı Abdullatif Efendi
İkinci İlave Taburu Kumandanı Kolağası Sa'id Efendi

Urfa'da Aramsaz Nizamiye Suvari Yirmi Beşinci Alayı Umera ve Zabitanı

Miralay Hasan Bey	Kolağası Süleyman Bey
Kaymakam münhal	Alay Katibi İbrahim Efendi
Binbaşı Mahmud Bey	Alay Katib-i Sânîsı İhsan Efendi
Baytar Binbaşısı Ahmed Efendi	Esvab Emini münhal
Alay Emini Sa'id Efendi	İmam-ı Sânî Süleyman Efendi

SAYFA 402

Dördüncü Ordu-yu Hümayuna Mensub Olub Urfa'da Aramsaz Alay Birinci Hamidiye Hafif Suvari Alayları Umera ve Zabitanı

Mirliva Muhammed Ali Paşa
Alay Kumandanı Şükri Bey — Alay Katibi İsma'il Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay İkinci Alayı

Alay Kumandanı Kaymakam münhal — Alay Katibi Abdurrahman Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alayı Üçüncü Alay

Alay Kumandanı Kaymakam Mustafa Bey — Alay Katibi Yusuf Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alayı Dördüncü Alay

Alay Kumandanı Mirliva Tahsin Bey — Alay Katibi Re'fet Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alayı Beşinci Alay

Alay Kumandanı Kaymakam Tevfik Bey — Alay Katibi Abdurrahman Efendi

SAYFA 403

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Kamil Efendi — Katib Vekili İskender Efendi

Reji İdaresi

Me'mur Hacı Ahmed Efendi
Katib ve Muhasebeci ve Anbarcı Karabet Efendi

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey hamse

Tercüman Hacı Muhammed Efendi

SAYFA 404

Urfa Sancağı Eşraf ve Mütehayyizânmdan Rütbe ve Nişanı Hâiz Olub Bâlâda Me'murîn ve Sâire Arasında İsmi Zikr Olunmayan Zevâtın Esâmisi

ADI	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Mahkeme-i Şer'iyye Azasından Muhammed Mazhar Efendi	Anadolu	6 Ba321	-	-	1	19 Ş331
Şurayı Devlet A'zasmdan Mahmut NedimPaşa	Rumeli	24 Ş314	2	316	1	5 Ba317
Mamozade Hacı Mahmud Ağa	Ula sanisi	320	-	-	3	319
Şeyh Hasan Efendi	İzmir paye-i mücerridi	22 Ş316	-	-	-	-
Kürkçü Zade Mahmud Nedim Bey	Saniye	20 Za322	-	-	-	-
Çay Kapu Nahiyesi Hanedanından Nebi Bey Zade Hüseyin Paşa	Mir-ül Umera	29 C 322	-	-	-	-
Nakib-ül Eşraf Hacı seyyid Ahmed Efendi			3	19 Za 317	-	-
Hacı Hüseyin Ağa Zade Halil Ağa	Salise	13 c 314	-	-	-	-
Cebrail Numan Efendi	Salise	28 za317	-	-		-

SAYFA 405

Urfa Kasabasının Havi Olduğu Mahallelerin Esâmisi Huruf-i Heca Tertibi Üzre

İmâm Sekkâkî, İhlasiye, İmamkulu, Esp Pazarı, Pazar camîi, Tahtamar, Telfitur, Cami-i Kebir, Çâkeri, Hacı Hamza, Hekim Dede, Hacı Yadigâr, Hacı Gazî, Hüseyin Paşa, Hüseyniye, Halilü'r-Rahman, Haseki, Hoca Ahmed, Halife, Dergezenli, Dabbağhâne, Sultan Beğ, Siverekli, Tuzeken, Acem Beğ, Ali Kan Beğ, Arab Meydanı, Ömeriye, Askeri, Kubbe Mescidi, Kırk Mağara, Kazğancı, Kıbrıslı, Kara Musa, Kutbeddin, Kanberiye, Kara Burc, Gerz, Kötüler, Lekler, Mevlid-i Halil, Mahkeme, Meşarikiye, Müderris, Narenci, Ni'metullah, Nur Ali, Yusuf Paşa mahalleleri

Mahalle

48 yekûn

Urfa Merkez Kazasına Merbut Nevahi ve Kura'nın Esâmisi

Bozabad Nahiyesi

Karaköpri, Mecid, Gölpınar, Karakol, Sancak, Yaylacık, Horzum, Şemsek, Kızıl, Yarım Tepe, Yeni Köy, Kızıl Höyük, Esem Kuli , Sitti Kal'a, Timurcuk, Timurcuk Kantarası, Keşişlik, Kebir, Keşişlik Sağir, Yakun Burc, Taşan, Biderin, Koşma, Göbekli, Tât Burci, Hoşek, Bir Halil, Belek, Ağ Virân, Seyyid Virân, Bâğer, Kara Taş, At Göran, Ferebkân, Kızıl

SAYFA 406

Burc, Celeb Han, Yedi Kuyu, Şeyh Zeliha, Hamur Kesan, Çok Reş, Düğer, Has, Titriş, Zorava, Ze'deli, Gaz Beğ, Oğlan, Terbi Sebi, Mercân, Ağviran, Şeyh Efendi, Salmuce-i Sorkân, Öküz Oynadan, Höyük, Ekez, Tatar Höyük, Kula Gör, Ördek, Ağca Hisar, Bezerci, Çölmekçi, Kırk Pınar, Tülmen Sağir, Kâvek, Tülmen Kebir, Can Kesek, Kasım Kuyu, Arab kantarası, İdar, Tutlica, Elmâlı, Cımcıme, Şaşkân, Ma'şuk, Kolan Şehir, Burc Reşid, Germuş, Bâyezıd, Koricak, Ağ Ziyâret, Salhım Fevkâni, Salhım Kebir, Baş Viran, Gülaklı, Tez Harab, Gazcan, Parcenk, Çiftlik, Câm kertan, Şaş, İlhan, Re'sül-Ayn, Hasan Göli, Çiftlik, Boyunsuz, Kürt Höyük Ülya, Kürt Höyük Sûfla, Şeyh Sâd, Ağpınar karyeleri, Yasin Mezraası.

Kura	Nahiye	
105	1	Yekûn

Oyum Ağaç Nahiyesi

Çar Melik, Deniz Bacı, Tez Harab, Timur Cenk, Nemş, Ak Mağara, Sübhancık, Kara Cürün, Boz Tepe, Şualı Köy, Tuzlicâ, Kanıklı, İkizce, Cin Bolâd, Gerdek, Sengâl, Suzân, Zeyvanlı, Budaklı, Kanlı Avşar, Yanuk, İkiz, Açar, Görmi, Kızlar, Yoğun, Burc, Mağaracık, İrice, Köse Şahin, Türkman Viran, İncirli, Uzun Burc, Safercik, Kargılı, Söğütli, Koç Hisar, Keşkan, Nurçin, Adl Pazarı, Arşık, Girce, Kızıl Kilisa, Salluca, Halli Gülek, Cornus, Karaca, Virân, Kara Pınar, Koşid, Sâm, Salluca-i Fecir, Öküz, Görezer, Melik Virân, Pir Beğ, Koyık, Ton Ali, Estabil Virân, Bağ Virân, Birecik, Kandar Ali, Kabacık, Kılıç Virân, Üç Kilisa ,

SAYFA 407

Şeyhler, Günek, Hacılar, Kaplan Yaylak, Üç Direk, Tamluca karyeleri.

Kura	Nahiye	
67	1	Yekûn

Dügerli Nahiyesi

Kal'acık, Edene, Dudaş, Ağvirân, Hacı Ali Tahtani, Biri Ağı, Kara Tepe, Mağaracık, Na'licğan, Tekyeli, Sarı Şeyh, Orta Viran, Hacı Ali Fevkâni, Anaz, Yarık Cürün, Köye Girân, Yüzdiğan, Ebçekra Tahtani, Ebçekra Fevkâni, Kan Oğli, Koymat Fevkâni, Ağviran Fevkani, Koymat Tehtâni, Anzeli, Kara Pınar, Eyvâde, Ayn Berk, Ağ Viran, Pesyan, Yeğice, Dib Hisar, İncirli, Özbek, Köp Kuyu, Sarı Kaya, Çarık, Mecri, Kabacık, İrice, Geriboz, Kengerli, Cenfuadi, Gölice, Mecrihan, Ağviran, Boztepe, Şeyh Hattab, Celihân, Ağviran Hecbân, İki Ağız, Köse karyeleri.

Kura	Nahiye	
50	1	Yekûn

Kaba Haydar Nahiyesi

Nefs-i Kabahaydar, Yedi Kuyu, Kankanlı, Gök Musa, Hanık, Yağlı Musa, Ağzi Büyük,Gülli, Celfecik, Karapınar, Deli Kuli, Süleyman Fekid, Tahtek, Abbas Tahtani, Ervânlı, Abbas Fevkâni, Keçili, Tüfenk, Bağdeşan, Erdik, Gül Bayram, Harami, Burci karyeleri.

Kura	Nahiye	
22	1	Yekûn

SAYFA 408

Çay Kapu Nahiyesi

Gömbel, Mezibel, Mağaracık, Zeyd Oğli, Ser Reşik, Karakoyun, Orta Virân, Zoncık, Kürt Vir'an, Harab Bayır, Tavşan, Ak Harabe, Mecd, Kefri, Çarh, Dankoz, Harab Nur, Göbekli, Bahşin, Hacı Bedir Burci, Çay Kapu Fevkani, Çay Kapu Tehtani, Harab Sur, Mek'ad, Kızıl Kuyu, Timurcık, Dökme, Koşma, Azdek, Burc Kutan, Kantara, Hemedan Tahtani, Hemedan Fevkani, Orta Virân, Yunus, Peyamlı, Heşterân, Veznek, Seyfeddin, Berderic, Kırk Mağara, Zonik, Hasan Göm, Melkiş, Dört Kuyu, Sarım, Harab Reş, Cenbel, Kibirli, Koçpa, Haltanlı Aşireti karyeleri.

Kura	Nahiye	
51	1	Yekûn

Harran Nahiyesi

Sırrın, Göktepe, Modanli Kantarası, Hasan Kend, Osman Beğ, Çek Çek, Melik Virân , Şeyh Çoban, Ulubağ, Mençer, Cedide, Feyan, Köti Virân, Tel Hamr, Dernezd, Kara ali, Köprilik, Kazani, Bin Icl Aşireti, Yengice, Ağça Mescid, Kısas, Çukur Dere, Çekme Oruç, Araboğli, Karaman, Keser Dede, Baykuş, Koricik, Mamoca, Horoz, cebü'l-Hayat, Hoşanli, İlgerân, Mecebli, Nekihan, Ayn Hâlil, Cabirü'l-Ensari,Zeyneb, Taşluca, Tel Anbar, Ulyar, Kaba Mecd, Sultan Tepe, Hancığaz, Abdurrahman Dede, Fatik, Tel Hamr, Gölünce, Kab, Eski Kadime, Yeni Kadime, Güneş Viran, Tel Bağdâd, Ağviran, Bozhöyük, Hacı Hasan, Çamurli, Kara Şâdi, Canan Sağir, Canan Kebir, Tel Şeb, Hafir Kebir, Modanli, Kebir Lis, Atşan, Görtat, Çağmaniye, Ton Ali, Küçük Çelli, Büyük Çelli, Bulduk, Kara Ali, Harabat Ilıca, Ağviran, Kayacık, Tel Avr, Rüsum Kebir, İncirli, Seksan Viran, Şeyh Rih, Mihrablı, Çerişli, Akmeşhed, Küçük Mağara, Keçi Kıran, Selman, Avret Köyi karyeleri.

Kura	Nahiye	
86	1	Yekûn

Kura	Nahiye	
382	6	Cümle-i Yekûn

SAYFA 410

Urfa Kazasına Dair Malumat

Urfa şimalen Diyârbekir, şarkan Musul vilâyetleriyle Mardin, cenûben Zor sancakları ve Rakka kazası, garben Bab, Menbec, Ayntâb, Pazarcık kazalarıyla mahduddur. Merekez-i Liva olan Urfa şehri Haleb'in yüzdoksan kilometro ve şimal-i şarkisinde ve kırkiki sa'at bu'dundadır.

Urfa Birecik, Rumkal'a, Suruc, Harran namlarında dört kazayı havidir. Urfa kazasında 1 Hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhane, 1 kal'a, 1 hastahane, 52 cami-i şerif ve mescid, 4 tekiye ve zaviye, 11 medresee, 10 kilisa ve manastır, 1 havra, 24 mekteb, 48 mahalle, 4161 hane, 2095 dükan ve mağaza, 32 han, 18 furun, 6 çeşme ve sebil, 14 hamam, 23 değirman, 1 fabrika, 1 dabağhane, 295 arasa, 261 bağçe, 3414 bağ, 4 mer'a vardır.

Merkez-i kazaya mülhik nevâhide dahi 5199 hane, 23 dükan, 2 tekiye, 45 değirman, 30

çeşme ve sebil mevcuddur. Urfa kazasında 491920 dönüm arazi olub beher sene nısfı zer' olunmaktadır.

Nefs-i kazanın ebniyesi kargirdir. Urfa'nın en eski adı Uru'l-Keldânin veyahud Ur olub hatta Tevrat-ı Şerif de Uru'l-Keldânin ve İncil'i Şerifde Ur nâmıyla da mezkurdur. Mûrur-i a'sar ile Silifeluların eczây-ı hânedanından ba'zılarına ve muahharan Bakar denilen hükûmdarına makarr-ı hükümet olmuşdur. Urfa Sasanilerin Hazret-i Ömer Radyallahu Teâla anhu Efendimizin zaman-ı hilâfetlerinde

SAYFA 411

Arabların sonra Selçukilerin, İranilerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde idâre-i adile-i Osmaniyye'ye intikâl eylemişdir.

Urfa İdris Aleyhissalatu vesselâm Hazretlerinin bina gerdesi olduği rivayat-ı tarihiyedendir. Nemrûd ikiyüz sene Urfa'da kalmış ve Hazret-i İbrâhim Aleyhisselâm'ın ateşe atılması burada vukubulmuşdur. Memlekete nazır atik kal'anın burci üzerinde görilan yekdiğerinden tahminen on adım fasılalı iki mancınık amûdi dahî müşarûn ileyhin ateşe atılması içün Nemrud tarafından tertib edilmişdir.

Bu kal'a civarında İbrahim Aleyhisselâmın kademnihâde-i alem-i şuhud oldukları mağara mevcûd olub hâlen Mevlid-i Hâlil nâmıyla yâd olunmakda ve derununda velâdet-i Nûbuvvet penâhilerini i'lâm içün bir yeşil sanduk bulunarak ziyâret edilmektedri. Tarihlerde müşârûn ileyhin ikâmet buyurdukları Kunâ nâm karye mezkur mağaraya muhazi ve şimdi sur haricinde kalarak kosilerden galat olmak üzre "Kötiler mahallesi" nâmıyla yâd ediliyor. Yine bu kal'a pişgahında müşarûn ileyhin ateşe ilka olunduği esnâda bi kudretillahi Teâla zuhur iden ve Aynzeliha ve Halilü'r-Rahman nâmıyla yâd olunan iki nehir Hasan Paşa cami-i şerifi kurbunda birleşerek şehir haricindeki bağçelere cereyan ider.

Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal-ı ma'muriyeti olduği ve ahalisinin asılları Diyârbekirden geldikleri mervidir. Urfa'da vaktiyle cesim bir manastır olub Hiristiyanların kavlince Hazret-i İsâ Aleyhisselâmın vech-i mübareklerini silüpde suret-i saadetlerinin münakıs olduği mendil mevcud. Bununla Hulefây-ı Abbasiye'den Mütteki Billah 331 sene-i hicriyesinde külliyetli üserâyı islamiye istihlas eylemiş imiş.

SAYFA 412

Bozabad nahiyesinde çıkan Kerhiz çayı kasaba derununa cereyan idub bazı hanelere münkasim olur. Kazanın cihet-i garbisinde Direkli dağından ve cibal-ı sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan eden sel suları vaktiyle şehri basar imiş.Şu mahzurun def'i içün bir çâr yek mesâfede erbâb-ı hayır tarafından bir hendek hafr etdirilmişdirki mevsiminde akan sular o hendekden cereyân etmekte ve buna el-yevm Karakoyun nâmı verilmektedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri mevcuddur. Bir de Çay Kapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin ba'zı mahallerinde feth-i İslâmdan evvel yapılmışa benzer kulübe şeklinde ebniye-i atika vardır. Deyr Ya'kub isminde birbuçuk sa'at mesafede vaki'i bir dağ üzerinde bir manastır harabesi ve iki kulübesi olub Nemrûd arasıra oraya gidüb bir müddet kalur imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Ya'kub Aleyhisselâmın buralardan esnây-ı mürurunda bir gece beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş. Urfa'nın Samsad, Harran, Beğ, Sakıb, Saray, Yeni Kapu isminde altı kapusu vardır. Bunlardan başka iki kapu daha vardır. Urfa'nın emlâk ve çiftgan ashabı müstesna olduği halde ahalisinin ekserisi ticâret ve san'at ve zira'at ve felâhatla ve bir kısmı amele ve kiracılık ve bakkallık vesâire buna mümâsil işle iştigal ve teayyuş ederler. Kürd ve Arab'dan ibâret kura ahalisinin kısm-i külliside koyun, deve beslemek bazısı çobanlıkla iaşelerini te'min ederler.

Ma'mulât ve Mensucât

Urfa'nın mahsulat'ı sanaiyesinden bilhassa mensucat kısmı bir ehemmiyet-i mahsusa kesbederek müteaddid destgahlar vardır. Ve günden güne mikdarı tezâyüd etmektedir. İpekli ipliği alaca ve mütennevi' elvan pencere ve minder ve yatak ve yasdık ve yorgan yüzi ve

SAYFA 413

örtiler perdelikler beyaz bezler yünden ma'mûl yazlık şallar lplik ve yünden kilim ve halı ve kıldan çuval ve torba ve siyah çadır ve merazdan Arablara mahsus akkal ve ğayet dayanıklı yerli bezinden kâr atik basma nesc ve i'mâl olunur.

Sanayi-i' Nuhasiye

Bu san'at dahi hayluca ilerleyüb gümüşden fark olunmaz derecede ve mütennevi şekilde su taslarıyla musanna' şerbet bardakları büyük küçük kahve ibrik'i sefere ve sefere tasları ve ğayet mâhirâne bir suretde yekdiğerine sıkışdırılmış bir kabzada iki namlu kamalar ve büküldiği halde müdevver bir şekil kesb ider ve istenülürse kılıç kayışı gibi bükülüb bele sarılmağa müstaid zarif kılınclar ve nefis makras ve kâlem tıraşları tunçdan şamdanlar, havan mankal, kadınlara mahsus gümüşden tarak ve gümüşden baston i'mal idilür. Mâmulat-ı türabiyesi ise mevsim-i sayfa mahsûs olmak üzerinde küb, kova, tencere su destilerinden ibâretdir. İstanbul, Bağdâd, Diyârbekir, Haleb, Beyrûd, Hama, Hımıs'la teati-i ticâret olunmaktadır.

İhracat

İhracat Avrupa'ya kadar mümted olur. Senevi bir milyondan ziyâde yapağı anze ve nevâhi-i' aşiretleriyle aşair-i sâireden cem' ve İstanbul ve Anadoli içerulerine kadar sevk olunur. İki bin kadar deve yüzbin re's ağnâm vardır.

SAYFA 414

Mevâşi

Urfa'da ve bahusus aşair ve arıban nezdinde bir çok koyun bulunur. Bunların yapağısı Avrupa'ya gider. Bu koyunların yâğ hasılatı kısmen memleketde sarf ve kısmen İstanbul ve Haleb ve sâir mahallere gönderiliyor. Keçi buralarda koyunun rub'u veya humsu derecesindedir. Bu havalideki deve iki nevidir. Bir nevi beyne'l-aşair adeta koyun gibi beslenür. Diğeride nakliyatda kullanılur. Sancağın her tarafında kıymetdar güzel cins at ve kısrak bulunur.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	24.799	27.102	51.901
2	Ermeni Kato	676	672	1.348
3	Süryani	777	1.127	1.904
4	Ermeni	5.642	5.849	11.491
5	Latin	13	19	32
6	Keldani	197	193	390
7	Yahudi	243	241	484
8	Süryani Katolik	837	743	1.580
TOPLAM		**32.529**	**35.430**	**67.959**

SAYFA 415

Urfa Sancağına Mülhak Kazalar

SAYFA 416

Birecik Kazası

Kaymakam Şakir Bey

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Sa'adeddin Efendi	İbrahim Rüşdi Efendi
Müftü Osman Efendi Bursa Müderrisi 2 B 316	Ahmed Halis Efendi
Mal Müdüri Salih Efendi	Haçer Efendi
Tahrirat Katibi Muhammed Vefa Efendi	Kazar Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Hacı Muhammed Efendi
Muavini İdris Efendi	Sanduk Emini Şakir Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Muhammed Efendi

Suvari Tahsildarı Şerif Efendi	Piyade Tahsildarı Haki Efendi
Suvari Tahsildarı Ahmed Efendi	Piyade Tahsildarı Baha Efendi
Suvari Tahsildarı Edhem Efendi	Piyade Tahsildarı Şeyh Ahmed Efendi

SAYFA 417

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Hacı Hasan Efendi	Başkatib Abdulaziz Efendi
A'za Givrek Efendi	Katib-i Sânî münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri Abdulaziz Efendi	Müstantık Mu'avini Ahmed Bey

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Bey

A'za Müftü Efendi	A'za Ahmed Muhlis Efendi
A'za İbrahim Efendi	A'za Şeyh Abdurrahman Efendi
A'za Salih Hayali Efendi	A'za Mustafa Sabri Efendi

Evkaf İdaresi

Müdir münhal

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za İbrahim Efendi
A'za Mustafa Sabri Efendi
A'za Evkaf Müdüri münhal
A'za Eşref Efendi

SAYFA 418

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Hamdi Efendi
Tapu Katibi Hacı Cemil Efendi
Katib Muhammed Nures Efendi
Orman Me'muri Osman Bey

Zira'at Bank Sanduku

Muhasebe Katibi Muhammed Mustafa Efendi
Tahsildar Müslim Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Müslim Ağa

A'za Abdulkadir Efendi
A'za Şeyh Müslim Efendi
Bedelât-ı Nakdiye Katibi münhal
A'za Rıza Efendi
A'za Muhasebe Katibi Muhammed Mustafa Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir Musa Kazım Efendi
Muhabere Me'muru Bahaeddin Efendi

Belediye Dairesi

Reis Mustafa Lam'i Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi
A'za Abdulaziz Efendi
A'za Müslim Ağa
A'za Abdulkadir Efendi
A'za Sa'adeddin Efendi
A'za Kirkor Ağa
Katib Şeyh Müslim Efendi
Sanduk Emini Şahab Efendi
Tabib Kiğork Efendi
Müfettiş İshak Ağa

SAYFA 419

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Mustafa Sabri Efendi
Muallim-i Sânî Salih Hayali Efendi
Rik'a Muallimi Muhammed Vefa Efendi
Şakirdan adedi 80

İbtida-i Mektebi

Muallim-i Evvel Nafiz Efendi
Muallim-i Sânî Eşref Efendi
Muallim-i Sâlîs Resul Efendi
Şakirdan adedi 55

Nizib Kasabası Rüşdiyesi

Muallim-i Evvel İsmail Efendi Muavini Muhammed Nuri Efendi

Şakirdan adedi 45

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayının Üçüncü Birecik Taburu

Binbaşı Muhammed Seyfeddin Bey

Kolağası Ferhan Ağa Tabur Katibi Mustafa Efendi Madalya Hicaz Nikel

SAYFA 420

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Abdulgaffar Efendi Katib Osman efendi

Reji İdaresi

Me'mur Sabri Efendi Katib Yusuf Efendi

SAYFA 421

Birecik Kasabasının Havî Olduğu Mahallerin Esâmisi

Tedrib, Hoca Şeref, Sancak, Saha, Merkez, Meydan, Vâdi Cenk mahalleri.

Mahalle

7 yekûn

Birecik Kazasına Merbut Kura'nın Esâmisi

Mezmegân, Belkıs, Kehriz, Nizib, Söğütlü, Mızar, Hayar, Hımıs, Kefer Şeyh, Mağaracık, Hazm Oğli, Kefertut, Çerkes, Kobin, Telmıyân, Kefre, Kani, Kertel, Girgis, Hambeli, Tel Mağara, Hancefâr, Tabye, Munis, Kurâb, Vartanoz, Kemrek, Kürdili, Kersentaş, Korica, Höyük, Tel keşkür, Kerzin, Çatak, Turin Kersantaş, Mezrin, Yarım Tepe, Cin felek, Ak Kuyi, Duvebli, Sari Koç, Daz Hirek, Çok şark, Gönlice, Zührecik, Mecâr, Meyke, Kara Amûd, Elif Oğli, Şer'a, Şemek, Cesrin, Yazir, Kara Cürun, Tel Semân, Kefrek, Hesnuz, Şenkak, İkizce, Kalcan, İbzân, Kabaca Ağaç, Sekdeman, Vehi, Tel Kori, Alagöz, Çiftlik, Germüş, Ağça Köy, Silsile, Yunbat, Tel Habeş, Mercanhamis, Kargıl, Hafercik, Yarımca, Eminlik, Cerablus, Yukarı Taş Atan, Aşağı Taş Atan, Harbsat , Mahmud Oğli, Buyuraz Oğli,

SAYFA 422

Deli Almad Atası, Aşağı Şeyhler, Yukarı Şeyhler, Halil Hasan, Zor Mağara, Zuhri, Tebel, Mezraa, El-ömür Atası, Kulaksız, Gerlavuk, Tel Mecnun, Sakırğa, Babahan, Fatmacık, Şebuk, Telfer, Han Nebekli, Semâvi, Adad Dağı, Karakız, Ceci, Nemazlı, Şems Hızır, Elmeşar, Coğan, Bend Bağçesi, Havana, Tepe Viran, Ağpınar, İki Mağara, Kan, Eşek Düşen, Kara Baba, Söker talan, Aşağı Habib, Yukarı Habib, Mecmî, Karabaş, Süren, Ferho, Çiftlik, Habap, İnab, Tel Mûsa, Tel Avr, Teluz, Surtepe, Hacı nebî, Yeblanlı, Gök Eşme, Divriği, Ağça Kapu karyeleri.

Kura

134 yekûn

SAYFA 423

Birecik Kazasına Dair Malumat

Birecik Kazası Urfa'nın ğarb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'nın seksanbeş kilometro ve ğarb cenubisinde ve ondokuz sa'at bu'dunda ve Haleb'in yüzotuzbeş kilometro şimâl-i şarkisinde ve yiğirmisekiz sa'at uzaklığındadır.

Kaza-i mezkurenin pişgahından Fırat Nehri cereyân eder. Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 1 redif deboyi, 1 karakolhâne, 19 cami-i şerif, 1 medrese, 1 tekiye, 9 kütübhane, 3 kilisa, 1mekteb-i rüşdi, 3 mekteb-i ibtidâi, 10 sıbyan mektebi, 2061 hane, 485 dükan, 4 furun, 9 han, 3 hamam, 20 değirman, 23 anbar, 172 bağçe, 511 bağ, 1 arasa, 10 mer'a, 1 salahane, 1 kirişhane, 15 kahvehâne vardır.

Nizib karyesinde 1062 hane, 12 cami-i şerif, 2 medrese, 1 tekye, 2 kilisa, 1 mekteb-i rüşdi, 4 sıbyan mektebi, 5 furun, 3 han, 3 hamam, 1 sabunhane, 35 zeyt muassarası, 9 değirman, 7 kahvehâne, 2 anbar, 150 bağçe, 537 bağ vardır.

Dahil-i kazada 233000 dönüm mezru' ve 72161 dönüm gayr-i mezru' arazi olub bundan senevî 170000 kile hinte ve 22000 kile şeir ve 2000 kile culban ve 5000 kile zeytun ve 600 kantar kendir ve 40 kantar fıstık hasıl olur. Ale'l-husus kaliteli çekirdeksiz nar vesâire meyve ğayet mebzuldur.

SAYFA 424

Birecik kasabasında Urfa caddesinde dört kilometroluk şose tariki dahi te'sis ve ta'mir edilmişdir.

Birecik kasabası pek kadim olub, Romalular zamanında Zeuğma nâmıyla mezkur idi. Ba'zı kütub-i tarihiyede "Bîre, Bi'retü'l-Fırât" namlarıyla mesturdur. Kasabanın şimâlinde ve hakim bir noktada Melikü'z-Zahir Baybars tarafından binâ edilmiş atik bir kal'a vardır.

Bireciğin altı sa'at bu'd mesâfesinde Romalu'larca ismi Hirâpolis ve Asurilerce Kargamış olan Cerablus belde-i kadime meşhuresinin harabezarı vardır. İşbu harabezârın her tarafından Hiyeroglif yazıları görülir. Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyeli'lerin ma'budunun heykeli mevcûd olub meşhur-i âlem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde Nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at mesafede Belkis şehrinin harabezarı bulunur.

Birecik cihet-i ğarbisinde ve üç sa'at mesafede Nizib kasabası bulunurki burası iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hicretden 276 sene mukaddem Müluk-i Sasani'den Şapur Sâni ile Roma imparatoru ikinci Fosnasî beyninde diğeride 1255 senesinde Muşir Hafız Paşa'nın kumandasındaki asakir-i şâhâne ile Mısırlı İbrahim paşa arasında vuku bulan muharebelerdir.

Birecik kasabasının cihet-i ğarbisinde ve on dakika mesâfede Şeyh Cemâleddin bin Şuccâ' ve nefs-i kasabada Şeyh Sa'deddin el-Cubbâvî ve Şeyh Safi Horasanî ve Şeyh Hasan Nuranî, Rakka'da defn-i hâk ıtır nâk İmam Yusuf Sekkâkî Hazeratının ınerâkid ve makam-ı mübarekleri mevcuddur.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ,kırmızı sahtiyan, merkub, çift edevâtı i'mal olunur.

SAYFA 425

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	11.381	11.719	23.100
2	Ermeni Kato	164	175	339
3	Yahudi	21	28	49
4	Ermeni	452	499	951
5	Protestan	104	114	218
TOPLAM		12.122	12.535	24.657

SAYFA 426

Rumkal'a Kazası

Kaymakam Tevfik Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe
Naib Muhammed Ali Efendi	Münhal
Müftü Abdulkadir Efendi	Münhal
Mal Müdüri İbrahim Sabit Efendi	Serkis Ağa
Tahrirat Katibi Mahmud Mithad Efendi	Mesruf Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Hasan Efendi
Mu'avini Hüseyin Efendi	Sanduk Emini Rıza Bey
Hazine Da'va Vekili Ahmed Efendi	

Tahsilat Komisyonu

Reis Mal Müdüri Efendi

A'za Reşid Efendi	A'za Belediye Reisi Bey

SAYFA 427

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Bakır Efendi	Ser Tahsildar münhal
1inci Daire Suvari Tahsildarı Abdullah Bey	2inci Daire Süvari Tahsildarı Mahmud Bey
3üncü Daire Suvari Tahsildarı Ali Rıza Efendi	4üncü Daire Suvari Tahsildarı Hüseyin Bey
5inci Daire Piyade Tahsildarı Nuri Efendi	

Tedkik Ve Tasfiye-i Bekaya Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Tahrirat Katibi Efendi — A'za Belediye A'zasından Bekir Efendi

A'za Mal Müdüri Mu'avini Bey

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Abdulkadir Efendi — Başkatib İmam Efendi

A'za Kirkor Ağa — Katib-i Sânî Osman Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri Reşid Bey — Müstantık Mu'avini İsmail Efendi

Mahkeme-i Şer'iyye

Naib Muhammed Ali Efendi — Katib Mahmud Nedim Efendi

Evkaf İdaresi

Müdir Vekili Müftü Efendi

SAYFA 428

Vesait-i Nakliye-i Askeriye Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Mustafa Bey Zade Bekir Bey — A'za Katib Zade İsmail Bey

Ferağ ve İntikal Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Naib Efendi — A'za Evkaf Vekili Efendi

A'za Mal Müdüri Efendi — A'za Tapu Katibi Bey

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Hamdi Efendi — Katib Muhammed Bey

Tapu İdaresi

Tapu Katibi Ahmed Bey

Tapu Yoklama Muharriri Lütfullah Efendi — Tapu Yoklama Muharriri Şerif Efendi

Tapu Yoklama Muharriri Şefik Efendi — Tapu Yoklama Muharriri Halil Bey

Orman Öndelik Me'muru Muhammed Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini Muhasebe Katibi Neş'et Efendi

Refiki münhal

SAYFA 429

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis İbrahim Halil Efendi

A'za Müslim Ağa

A'za İbrahim Ağa

A'za Şeyh Muhammed Ağa

A'za Muhasebe Katibi Neşet Efendi

Bedalet-i Nakdiye Katibi Abdullah Bey

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdir Rauf Efendi

Belediye Dairesi

Reis Halid Bey

A'za İbrahim Efendi

A'za Müslim Ağa

A'za Bekir Efendi

A'za Hacı Halil Efendi

Katib ve Sanduk Emini Nazım Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Hasan Hüseyin Efendi

Rik'a Muallimi Mahmud Nedim Efendi

Bevvab Şeyh Yavuz Ağa

Şakirdan adedi 60

SAYFA 430

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayının Dördüncü Rumkal'a Taburu

Binbaşı Ahmed Ziya Efendi

Kolağası Mevlud Efendi

Tabur Katibi Hacı Ahmed Efendi

Divan-ı Umumiye İdaresi

Me'mur Molla Mustafa Efendi

Reji İdaresi

Me'mur Halil Bey

Rumkal'a Kasabasının Havî Olduğu Mahallerin Esâmisi Huruf-i Heca Tertibi Üzre

Baş Bostan, Halfeti Kasabası, Reşidiye, Şimâliye mahallesi

Mahalle

4 yekûn

SAYFA 431

Rumkal'a Kazasına Merbut Nevâhi ve Kuranın Esâmisi

Arıban Nahiyesi

Zekziş, Şeyh Davud, Nureddin, Çifte Koz, Rum Evlek, Sürgüç, Başpınar, Gümüş Pınar, Dib Cenbi, Kara Baba, Aşağı Kara Mevaiz, Yukarı Kara Mevaiz, Harari, Küçükli, Haşrem, Kafalu, Altun Taş, Eski Altun Taş, Dukanli, Lolan, Bağluca, Ziyâret, Karaca Viran, Azazi, Erhil, Tel Berek, Saril, Aşağı Melik, Yukarı Melik, Heft Hocekli, Bediran, Dağdağcık, Hamlıca, Karapınar, Hematlı, Nu Küçük, Torunlar Obası, Sipahi, Tenlu Obası, Senganlı Emirler Obası, Kollutek Obası, Ali Göz Obası, Kaşkaci Obası karyeleri.

Kura	Nahiye	
43	1	yekûn

Baziki Nahiyesi

Kefer Kâb, Meğnan, Telmeze, Şeyh Bekir, Telâk, Eyrân, Kalazan, Tât Ayni, Tis'a, Atik, Tutluca, Zeğre, Na'leğan, Bozok, Gönderi, Bukertlan, Hubâbi, Sevsik, İğdeli, Havaşe, Şeker Köy, Asumân, Mağribi, Galebeş, Alacalı, Dudri, Beğ Burci, Cin Viran, Sumaklı, Gülce, Bâdem hatun, Tavşan Viran, Na'ş, Harunek, İshâk, Erteş, Helbin , Kara Mezraa, Tüfenk, Seldek, Ergil, Nehrun, Tehrat, Kalkan, Ertiş, Küpelu, Nehr-i Said, Col, Cevsak, Dilber, Çekan, Zehçer, Gülek, Çakalli, Vehne, Dirnu, Gaffar, Kara Ağıl, Saruca, Aşağı Tevkelli, Bulu, Yukari Gönülli, Kefer han, Topuz Oğli, Cebek Oğli, Bazur, Ömerlu, Cebin, Ani, Tospanli, Bire Sor, Şeyh Sandık, Arâm, Erah, Kantara, Gölesor, Piresor karyeleri.

Kura	Nevâhi	
78	1	Yekûn

SAYFA 432

Merzeman Nahiyesi

Kara Yusufli, Tandırcık, Boztelli, Bakırca, Kestal, Ballık, Kalbâş, Kara Kuyu, Şibillu Obası, Gör Eybo Obası, Kâlunek Obası, Keklik Tepe, Felcan, Benâmlı Kara Kuyu, Benâmlı Kesrev Obası, Cinkefe, Balkanlı, Kara Hüseyinli, Mezneğii, Yarımca, Saray Mağara, Hacı mallı, Şen Gece, havuz, Eğri Dere, Kıroğli, Kayabaşı, Üç Göl, Kürek Süri, Bülbül,Midles, Sarılar, Elif, Hisar, Hasan Oğli, Kohmelek, Kal'a, Kasaba, karyeleri.

Kura	**Nahiye**	
42	1	yekûn

Reşi Nahiyesi

Enhaş , Savacık, Habib, Burness, Kızıl İn, Aşağı Çardak, Yukarı Çardak, Acemi, Kilisecik, Zergil, Ala Hacı Obası, Uşanu Obası, Zerd Göm, Kara Mezraa, Kara Burc, Cebur Tahtek, Köseler, Kamışlı, Melâ Mıho Obası, Mâmî Gerbez Obası, Zerâr karyeleri.

Kura	**Nevâhi**	
22	1	yekûn
185	4	cümle yekûn

SAYFA 433

Rumkal'a Kazasına Dair Malumat

Rumkal'a kazası şimâlen Hısn-ı Mansur ve Behesni, şarkan Urfa ve Suruc, cenûben Birecik, garben Mar'aşa tabi Pazarcık ve Ayntâb kazalarıyla mahdud ve merkezi olan Halfeti kasabası Haleb'e otuzaltı ve Urfa'ya onsekiz ve Birecik'e altı ve Suruc ve Ayntâb ve Hısn-ı Mansur kazalarına onikişer sa'at mesâfededir. Nefsi-i kasaba Fırat nehri kenarında vak'idir.

Halfeti kasabasında 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mekteb-i ibtidai, 1 medrese, 855 hane, 63 dükan, 1 furun, 1 hamam,1 dabbağhane ve kurâ dahil olduğu halde 50 değirman, 945 bağçe, 2192 bağ, 4 zeyt muassarası, Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa mevcuddur. Bilumum kura'da dahi 4770 hane ve 16013 tarla ve 620000 dönüm mezru' ve 582000 dönüm gayri mezru' arazi vardır. Arazi-i mezruanın beher dönümünden tahminen kırk kıyyeden ikiyüz kıyye-i atikaya kadar hasılat olunmaktadır.

Dahil-i kazada Karadağ ve Merzeman nâmıyla iki dağ vardır. Kazanın her tarafı ormanlarla muhat olduğundan her sene buradan Ayntâb ve Birecik ve Urfa'ya kömür ve odun ihrac olunur. Nevâhiyenin ekser kura'sında mevcud ufak çaylar ile hınta, şeir, mercimek, nohud, küşne, culban, akdarı, gülgül darı, fasulye, bakla, Sisam, fıstık, üzüm, incir, şeftalu, zerdâlu, elma, nar, tut, kavun, karpuz, hıyar, soğan ve buna benzer mümasil esmâr husule gelir. Hasılatın bir kısmı etraf kazalara ihrâc olunur.

SAYFA 434

Ahali-i kaza Türk, Kürd olarak umumen İslam'dır. Yalnız Cebin ve Enhaş karyelerinde beşyüz seksanbeş kadar Ermeni sakindir.

Reşi nahiyesinde Kızıl İn denilen otuz hâneli bir karye ahalisi Yezididir. Kazada Altun Taş harabesinde bir çok asar-ı atika ve Arıban nahiyesinde Erhil denilen karye civarında Erdebil namıyla meşhur şehrin harabesi olan bir minâresi henüz mevcuddur.

Reşi nahiyesinde dağ arasında ve kazaya üç sa'at mesâfede Cebur Nâm karyenin ğarb cihetinde iki metro tul ve arzında yekpâre mermer taşlardan ma'mur bir hanenin ilk kapusundan girildikte derununda üç kapuya ve ondan girilirse yine o mikdar kapuya tesadüf olunur. Bu suretle teselsül ider. Kapuların nihâyeti ma'lum olmadığı gibi ilerûsüne gitmeğe kimse cesaret idemez.

Kazanın Nahrut, Kanuk, Kefer Han, Elif karyelerinde büyük taşlardan birkaç cesim salon ve harabeler vardır.

Kazada 27325 koyun, 36148 keçi, 2711 öküz ve inek476 kısrak ve esb, 171 deve, 2359 merkeb ve dağlarda külliyetlü ceylan, tavşan, tilki, çakal, sansar, kurt ve dağlarda kaplan bulunur.

Kazanın vasatında cereyan iden Fırat nehri gayet derin bir mecrada cereyan etdiği cihetle kazaca istifâde olunamamaktadır. Merzaman nahiyesinde bir kil vardır. Nehr-i Fırat üzerinde iki sefine ve beş felmeke emedşed ider.

SAYFA 435

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	11.142	12.984	24.126
2	Ermeni	398	501	899
3	Yahudi	-	2	2
TOPLAM		**11.540**	**13.487**	**25.027**

SAYFA 436

Suruc Kazası

Esami	Rütbe	Tarihi
Kaymakam Mustafa Fa'ik Efendi	Rabia	24 Ra 311

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Yusuf Ziya Efendi
Müftü Muhammed Emin Efendi
Mal Müdüri Muhammed Rıfat Efendi
Tahrirat Katibi Ahmed Zahid Efendi

A'za-yı Müntehabe

Salih Bey
Bali Ağa
Muhammed Ahmed Ağa
Şeyh Mustafa Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Mu'avini Muhammed Hamdi Efendi
Refiki Müslim Efendi
Sanduk Emini İbrahim Halil Efendi

Tahsilat Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Mal Müdüri Efendi
A'za Tahrirat Katibi Efendi
A'za Mal Müdüri Mua'vini Efendi
A'za Zabıta Me'muru Efendi
A'za Tahsilat Müfettişi Efendi

SAYFA 437

Heyet-i Tahsiliye

Müfettiş Bakır Efendi

1inci Daire Tahsildarı Muhammed Behcet Efendi
2inci Daire Tahsildarı Muhammed Efendi
3üncü Daire Tahsildarı Halef Efendi
4üncü Daire Tahsildarı Mahmud Efendi
5inci Daire Tahsildarı Musa Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za Muhammed Faik Efendi — Başkatib Muhammed Efendi

A'za Halil Efendi — Katib-i Sânî Ömer Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Mukavelat Muharriri Mahmud Efendi — Müstantık Mu'avini Hafız Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Efendi

A'za Naib Efendi — A'za Bank Muhasebe Katibi Efendi

A'za Mal Müdüri Efendi — Katib Zahid Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Muhammed Emin Efendi — Katib Muhammed Efendi

Tapu Katibi Muhammed Efendi

SAYFA 438

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Abdurrahman Efendi — Refiki münhal

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis Osman Nasır Efendi

A'za Osman Ağa — A'za Halil Ağa

A'za Hüseyin Ağa — A'za Muhasebe Katibi Abdurrahman Efendi

Posta İdaresi

Me'mur Ahmed Zahid Efendi

Belediye Dairesi

Reis Osman Ağa

A'za Halil Hami Subhi Efendi — A'za Ahmed Çavuş Ağa

A'za Riyail Ağa

İbtidai Mektebleri

Merkez İbtidai Mektebi

Muallim Mustafa Rauf Efendi

Ziyared Karyesi Mektebi

Muallim Osman Efendi

Kara Karyesi Mektebi

Muallim Muhammed Ali Efendi

Savuk Karyesi Mektebi

Muallim Mahmud Efendi

Aslan Taş Karyesi Mektebi
Muallim Şeyh Muhammed Efendi

SAYFA 439

Urfa Redif Alayının İkinci Suruc Taburu
Binbaşı Hasan Tahsin Efendi
Kolağası Hacı Muhammed Efendi Madalya Girid Tabur Katibi münhal

Suruc Hamidiye Hafif Suvari Alay Üçüncü Alayı
Kaymakam Galib Bey
Binbaşı Evvel İmam Ağa Kolağası Abdulkadir Efendi
Binbaşı Sânî münhal Katib-i Sânî Muhyeddin Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay Dördüncü Alayı
Kaymakam münhal
Binbaşı Evvel Şeyh Hasan Efendi Kolağası Şeyh Hüseyin Ağa
Binbaşı Sânî Şeyh Bozan Ağa Katib-i Sânî Nabi Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay Beşinci Alayı
Kaymakam münhal
Binbaşı Evvel Süleymen Ağa Kolağası Halil Ağa
Binbaşı Sânî münhal Katib-i Sânî Ali Efendi

Duyun-u Umumiye ve Reji İdaresi
Me'mur Müslim Efendi

SAYFA 440

Suruc Kasabasının Hâvi Olduği Mahallelerin Esâmisi
Eski Suruc , Yeni Suruc mahalleleri

Mahalle
2 yekûn

Suruc Kazasına Merbut Kura'nın Esâmisi

Eski Suruc, Şeyh İsâ, Sumak, Dünniyayi, Aligör, Atşan, Menkuş, Medib Sağir, Medib Kebir, Hızır Hubz, Emirek, Bulğan, Boztepe Ya'ni Giregör, Şirvan Kebir, Şirvan Sağir, Remil, Kubik Ma'mi, Kubik Ahmed Efendi, Kabuci, Teluser, Yeni Yapan, Telâl, Tepeli Mizar, Dere, Kara Mart, Arıban, Ferikan, Taunek, Mestecârık, Harabsar, Selasin, Yaslı Mebzâr, Pınarbaşi, Mestehcerik, Avlek, Zeki, Kara Höyük, Hicek, Ağacı Çiftlik, Telkan, Pir Ömer isyanlı, Harata, Sine Kuş, Mektelân, Meiri, Ağviran, Karakuyu, Yalnız Dam, Harabnâlık, Harab Sur, Deniz, Yukarı Pare Pare, Telfıtır, Menlâ Hamza, Uzun Hızır, Burc Hamam, Kostonek, Mirza Ali, Ayn

Bât, Boz Tepe, Kurdikanlı, Kabacık, Görnek, Ziyâret,Misk, Hasan Gülek, Gölcük, Şav Beğ, Kösek, Musık, İşme, Harabkar, Mebir Halil, Aşağı Pare Pare, Harabnaz, Kara Muh, Cum Ali , Alişar, Murad İsmail, Tel Hatık, Dorek, Kosan, Tel Hacib, Aşikan, Tayri, Harabmil, Yukarı Bostancık, Aşağı Bostancık, Herduşân, Şuman, Mezbul, Karacürün, Kibirli, Kara Meyyit, Taş Basan, Belk, Ağça Kuyu, Kara Taş,

SAYFA 441

Peykân, Halilcik, Aşağı Cenk, Yukarı Abamor, Aşağı Abamor,Kazğaci, Hacı Köyi, Dâbân, Haydar Ahmed, Mederbaz, Yuvacık, Yukarı Cenk, Harab Kürt, Belek, Yukarı Taşlı Höyük, Aşağı Taşlı Höyük, Ulaki, Aşağı İtvirân, Yukarı İtvirân, Solan, Bir Ömer Şeyhanlı, Kibir Belek, Aşağı Tahtek , Yukarı Boz Höyük Paralı, Aşağı Boz Höyük, Dobirek, Yukarı Hanık, Aşağı Hanık, Aşağı Tahtek, Yukarı Tahtek, Koçek, Karuz, Kantara Cas, Heymi Semen Ali, Tutânek, Kara Taş, Mezrin, Zebşekâr, Mir Han, Tel Harman, Ağ Oğlan, Şaman, Zoncik, Tavşan, Kâşkân, Batha, Zehvan, Kikan, Mezraa-i Davud, Şahincik, Diyabekli, Oğul Bek, Serân, Süleyman Beg, Arslan Taş, Kara Celeh, Meknele, Atmânek, Ma'sara, Hüsami, Tel Karit, Mezanter, Koç Sekran, Kaz Sekran, Harabe Şin, Melek Sekran, Yengi Yapan, Yaslı Mezar, Pehluvan Kesmesi, Tel Erbain, Aşağı Cengok, Yukarı Cengok, Termikmembend, Fevâl, Menâz, Kulmet, Hebzel, Kara Ali, Belek,Gulek , Toli Tağı, Kömce Kuyu,Mezgefli, Mürşid Pınarı, Şubek, Kesme sevbedi, Kesersân, Konak, Köti Köyi, Çarkâlı Koran, Gök Tepe, Meşku Cebnî, Acı Kuyu, İlcak,Ohâni, Bubık, Heft Ruh, Kopuz, Garib, Gernebâr, Tefşu, Mahrac, Bir Gül, Şeyh Çoban, Cebelü'l-Ferac, Pir Reş, Şeyhanli, Bildiran, Mezraa-i Sofi, Kul Hadid, Tel Gazal, Kufî, Devirek, Keskanlı, Cessâs Dünniyayi, Kara Mezraa, Yedi Kapu, Kör Ebi, Harus, Mirâni, Kızıl Kuyu, Köse Veli, Örgütli, Cessâs Beş, Tel Şeir, Bubân Kule, Deryâzin, Hori, Bender, Kara Kuyu, Rovi, Hazin, İrreş, Zervâlli karyeleri

Kura	Nahiye	
238	1	yekûn

SAYFA 442

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc Kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kasabası Urfa'nm 37 kilometro garb-i cenubisinde vak'i ve Urfa'ya 10 ve Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc'da 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mescid, 1 tekiye, 366 hane, 78 dükan, 2 furun, 3 han,1 otel 3 kahvehane, 2 bağçe vardır.

Dahil-i kazada 3034 hane, 39 dükan, 318 bağçe, 10 bağ mevcuddur.

Suruc kazası onyedinci sal' hicride İyâz bin Ganem Radyallahu Taala Anhu Hazretleri tarafından sulhan feth olunmuş mukaddemleri pek ma'mur ve meşhur iken Timurlenk harab etmişdir.

Asar-ı atikadan Arslan Taş kariyesinde dört arşun tulunda iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır. Suruc arazisi gayet münbit ve mer'aları çok olduğundan külliyetlü koyun vesair hayvanatı bulunur.

Bir zira' umkunda hafriyat icrâ edilse gayet berrak ve leziz sular çıkar. Vaktiyle Suruc arazisinde zeytun, kahve, fıstık vesair mahsuldar eşcar yetiştirliyor imiş. Şimdi ise arpa, buğday, akdarı, mısır darısı, küşne, nohud, mercimek, kendir , susam vesair hububat zer', kilim, halı seccade, kıldan çadır nesc olunmaktadır.

SAYFA 443

Hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve kızıl cins at, kısraklar vardır. Yağ ve yün ve buğday ihracatıda pek çokdur. Kaza dahilinde 200000 dönüm arazi mezru'a ve 350000 dönüm gayri mezru' arazi vardır. Suruc kazasındaki Şeyhanli, Picanlı, Dinnayi aşretleri elliüçünci ve ellidördünci ve ellibeşinci nâmıyla Hamidiye Suvâri alaylarını teşkil etmişdir. Bu aşiretlerin cümlesi alettahmin sekizbin beşyüz ve belki daha ziyâde çadıra malik olub bahar ve yaz mevsimlerinde bu çadırlarda otururlar.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	9.325	9.397	18.722
2	Ermeni	33	30	63
TOPLAM		9.358	9.427	18.785

SAYFA 444

Harran Kazası

Kaymakam Hüseyin Tevfik Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye

Naib Muhammed Efendi
Müftü Hacı Ali Efendi
Mal Müdüri A'kif Efendi
Tahrirat Katibi Muhammed Tevfik Bey

A'za-yı Müntehabe

A'za Hindu Ağa
A'za Muhammed el-Hıdır Efendi
A'za Ubeydulbudak Ağa
A'za Abdullah Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi

Mu'avini Derviş Efendi
Sanduk Emini Karabet Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Şefik Efendi
Katib Ömer Efendi
Tapu Katibi Abidin Efendi

SAYFA 445

Hamidiye Hafif Suvari Alay Birinci Alayı

Kaymakam Muhammed Bey

Binbaşı Şeyh Ali Efendi — Kolağası İbrahim Efendi

Binbaşı İbrahim Ağa — Katib Durak Efendi

Hamidiye Hafif Suvari Alay İkinci Alayı

Kaymakam Hüseyin Bey

Binbaşı Halef Ağa — Kolağası münhal

Binbaşı münhal — Katib Muhammed Efendi

	Nevahi	Kura
Harran Nahiyesi	1	200
Kara Nahiyesi	1	40
Türkman Culabı	1	8
Yekûn	3	248

SAYFA 446

Harran Kazasına Dair Malumat

Harran kazasının merkezi olan Ayn el-Arus Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve oniki sa'at bu'dundadır. Ahali-i kaza Arabca bir kısmı Kürtce tekelüm ider. Kış ve baharda havası lâtif fakat yaz ve güz mevsimlerinde vahimdir.

Nefs-i kazada 1 cami-i şerif, 2 mescid, 3 tekiye, 5 dükan, 1 kahvehane, 1 kaplıca ve maakura, 2193 hane, 9823 tarla, 3 mer'a, 306 arsa, 1014110 gayri mezru', 142280 dönüm mezru' arazi vardır. Mahsulatı buğday, arpa, kara dane, mısır, ak darı, yün, sade yağdan ibaretdir.

Cins feres, öküz, inek, koyun, deve, merkeb, yabani kaz, ördek, ceylan, tavşan, toy, turna, kurt, tilki, çakal gibi tuyuri ve hayvanat-ı vahşiye bulunur.

Merkezi kazaya Ayn el-Arus denilmesi Hazreti İbrahim Aleyhisselam ile zevce-i muhteremeleri Sara'nın orada zifafları icra olduğundan münbais imiş.

Hâlen makam-ı kudsiyet ittisam-ı nûbuvvet penâhileri mevcud isede merbut' bulunan cami-i şerif-i müşerref harabdır.

Aynu'l-Arus'dan nebaen iden ve Culâb denilen nehir merkeze bir sa'at mesâfede Yabise ve Akçakal'a karyelerinden cereyan eden sularla Sehlân tepesi kurbunda birleşerek Belîh namını aldıkdan sonra Fırat'a mansıb olur.

SAYFA 447

Kaza'nın şark-i şimâlisinde Urfa'ya sekiz ve merkeze beş sa'at mesâfede Harran şehr-i cesimi harabesi olub vaktiyle Hazret-i İbrahim ve Hazreti Lut Aleyhimselâm'ın pederleri Haran hicret eylediği cihetle Harran tesmiye olunmuşdur.

Harran'da Tel İbrâhim ıtlak olunur bir tepe üzerinde Sabîi'lerin bir ma'bedi mevcûd olduğu

da rivâyet edilmektedir.

Hazret-i Ömer el-Faruk Radiyallahu Teala anhu Hazretlerinin ahd-ı hilâfet-penâhî'lerinde sahabe-i kirâm İyâz Bin Ğanem radiyallahu Tealâ anhu tarafından feth olunmuş, evâil-i devr-i İslâm'da ma'mur bulunmuş idi. Hatta meşâhir-i ûlemadan İbn-i Teymiyye, el-Harranî gibi bir çok zevât yetişmiş ve Sabiî'lerden dahi ba'zı hükemâ zuhuriyle kütub-i hikemiye ve tıbbiyeden lisân-ı Arabi'yeye terceme etmiş oldukları mervidir.

Nefs-i Harran'da Kutbu'l-Arifin'den Hayyat-ı Harrani on dakika bu'dunda İmam Bakır ve Şeyh Yahya Hazeratı medfundur.

Harran'da Hoşeng Şah'ın binâ gerdesi olan bir kal'a harabesi mevcûd ve enkazının Tek Tek nâmındaki dağda bir büyük mağaradan nakl edildiği ve bu mağara derununa ne kadar gidilirse nihâyeti bulunmadığı ve bundan başka merkez-i kazadan Aynu'l-Arus'da Tel-el-Arus nâmıyla bir tepe ve üzerinde bir kal'a ve etrafında şehir harabeleri olduği ba'zı asar ve enkaz-ı mevcudesinden istinbat olunmakdadır.

Belih nehri üzerinde merkez-i kazaya sekiz sa'at mesafede Savan nâmıyla atik bir beldenin halen sur ve ebniye enkazı mevcud ve Şeyh Hasan nâmında bir zat-ı Şerif medfundur. Bu zatın Hazret-i Şeyh Abdulkadir el-Geylâni kuddise sirruhu'l-âli Hazretlerinin evladından olduği rivâyet edilmektedir.

SAYFA 448

Ve yine merkez-i kaza'ya bir sa'at mesâfede enkazı toprak altında kalmış Taş Baş diye yâd olunan bir şehir harabesi vardır.

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Harran Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	İslam	2.304	1.932	4.236
TOPLAM		**2.304**	**1.932**	**4.236**

1326 TARİHLİ SALNÂME

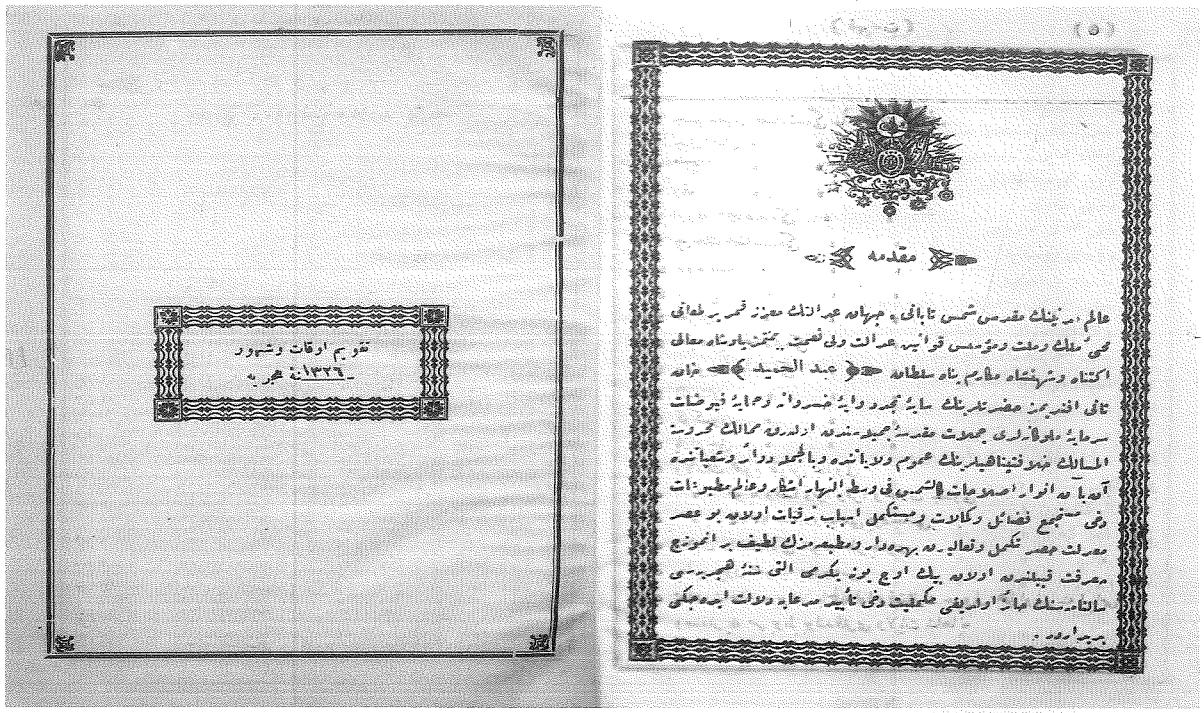

MUKADDİME

Âlem-i medenînın mukaddes şems-i tâbânı, cihân-ı adaletin mu'azzez kamer-i pürleme'âtı muhyî-i mülk ve millet ve müessis-i kavânîn-i adalet, velînı'met bî-meymenetimiz padişâh-ı ma'-alî iktinâh ve şehinşâh-mekârim-penâh Sultan Abdulhamid Han-ı Sânî efendimiz hazretlerinin sâye-i teceddüd-vâye-i hûsrevâne ve himâye-i füyûzât-ı sermâye-i mülûkâneleri cümelât-ı mukaddese-i cemîlesinden olarak Memâlik-i mahrûsetü'l-Mesâlik-i Hilâfet- penâhîlerinin umum vilâyetinde ve bilcümle devâir ve şu'ubâtında ân be-ân envâr-ı ıslâhat ke'ş-şems fî vasatin-nehâr âşikâr ve âlem-i matbu'ât dahi müctemi' fezâil ve kemâlât ve müstekmîl-i esbâb-ı terakkiyât olan bu asr-ı ma'dalet-hasr tekemmûl ve te'âliden behredâr ve matba'âmızın lâtif bir enmûzec-i ma'rifet kâbilinden olan bin üç yüz yirmi altı sene-i Hicriyesi salnâmesinin hâiz olduğu mükemmeliyet dahi te'yid-i müdde'âya delâlet edeceği bedîdardır.

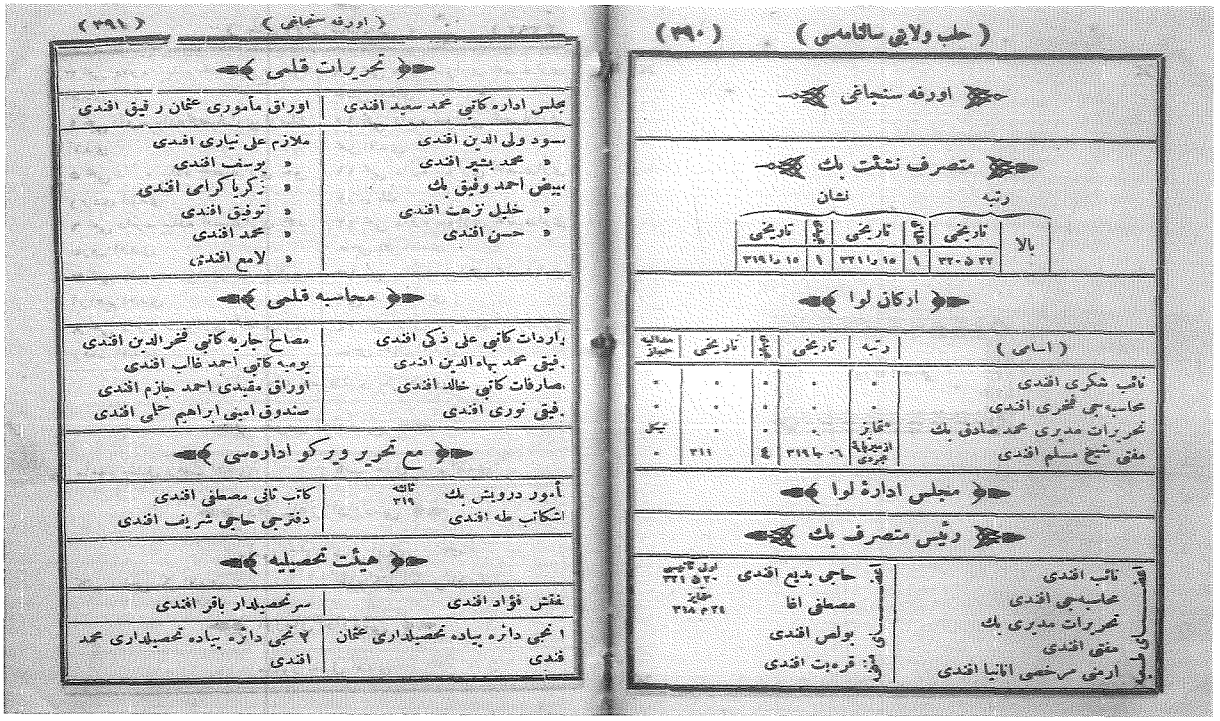

(حلب ولایتی سالنامه‌سی) (۳۹۰)

اورفه سنجاغی

متصرف نشئت بك

رتبه		نشان			
بالا	تاریخی	[illegible]	تاریخی	[illegible]	تاریخی
	۲۲ ۵ ۳۲۰	۱	۱۵ را ۳۲۱	۱	۱۵ را ۳۱۹

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	[illegible]	تاریخی	مدالیه حجاز
نائب شکری افندی	.	.	.	.	.
محاسبه‌جی فخری افندی	.	.	.	.	.
تحریرات مدیری محمد صادق بك	متمایز	.	.	.	تیکل
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	۰۶ جا ۳۱۹	٤	۳۱۱	.

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه		اعضای منتخبه	
نائب افندی		حاجی بدیع افندی	اولی ثانیسی ۲۰ ۵ ۳۲۱
محاسبه‌جی افندی		مصطفی اغا	متمایز ۲۱ م ۳۱۸
تحریرات مدیری بك		بولص افندی	
مفتی افندی		قره‌بت افندی	
ارمنی مرخصی انانیا افندی			

(اورفه سنجاغی) (۳۹۱)

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی
مسود ولی الدین افندی	ملازم علی نیاری افندی
« محمد بشیر افندی	« یوسف افندی
مبیض احمد وفیق بك	« زکریا کرامی افندی
« خلیل نزهت افندی	« توفیق افندی
« حسن افندی	« محمد افندی
	« لامع افندی

محاسبه قلمی

واردات کاتبی علی ذکی افندی	مصالح جاریه کاتبی فخرالدین افندی
رفیق محمد بهاء الدین افندی	یومیه کاتبی احمد غالب افندی
مصارفات کاتبی خالد افندی	اوراق مقیدی احمد جازم افندی
رفیق نوری افندی	صندوق امینی ابراهیم حلمی افندی

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور درویش بك ثالثه ۳۱۹	کاتب ثانی مصطفی افندی
اشکاتب طه افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

هیئت تحصیلیه

مفتش فؤاد افندی	سرتحصیلدار باقر افندی
۱ نجی دائره پیاده تحصیلداری عثمان افندی	۲ نجی دائره پیاده تحصیلداری محمد افندی

SAYFA 389

URFA SANCAĞI

Mutasarrıf İlyas Sami Bey

	Rütbe		Nişan
	Tarihi	Osmani	Tarihi
Evveli Saniyesi	311	3	311

Erkan-ı Liva

Esami	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Naib Muhammed Fevzi Efendi						
Muhasebeci Mahir Zihni Efendi	Saniye	10 r 325				
Tahrirat Müdüri Abdulbaki Efendi			4			
Müftü Şeyh Müslim Efendi	İzmir Paye-i Mücerridi	Ra 325			4	325

Meclis-i İdare-i Liva

Reis Mutasarrıf Bey

A'za-yı Tabi'iyye	A'za-yı Müntehabe	
Naib Efendi	Hacı Bedi Efendi	Ula Sânisî 20 N 321
Muhasebeci Efendi	Hacı Hasan Ağa	
Tahrirat Müdüri Efendi	Aruş Efendi	salise
Müftü Efendi	Karabet Efendi	salise 16 N 320

SAYFA 390

Tahrirat Kalemi

Meclis İdare Katibi Muhammed Said Efendi
Müsevvid-i Evvel Veliyüddin Efendi
Müsevvid-i Sânî Halil Nüzhed Efendi
Mübeyyiz-i Evvel Ahmed Vefik Efendi
Mübeyyiz-i Sânî Tevfik Efendi
Mübeyyiz-i Sâlis Hasan Fehmi Efendi
Mülazım Muhammed Efendi
Mülazım Saim Efendi
Evrak Me'muru Osman Refik Efendi
Mülazım Vehbi Efendi
Mülazım Yusuf Efendi
Mülazım Lami Efendi
Mülazım Ahmed Efendi
Mülazım Habib Efendi
Mülazım Naci Efendi

Muhasebe Kalemi

Başkatib Ali Efendi

Mesalih-i Cariye Katibi Mahmud Fahreddin Efendi
Başkatib Refiki Şeyh Müslim Efendi
Mübeyyiz Hacı Müslim Efendi
Mukayyid Ahmed Efendi
Merkez Katibi Galib Efendi
Merkez Katibi Refiki Nuri Efendi
Mübeyyiz Şerif Efendi
Sanduk Emini İbrahim Efendi

Ma'a Tahrir Vergi İdaresi

Me'mur Emin Efendi
Başkatib Hacı Taha Efendi
İkinci Katib Mustafa Efendi
Defterci Hacı Şerif Efendi

SAYFA 391

Hayat-i Tahminiye

Hacı Muhammed Ağa
Hacı Efendi
Ali Efendi
Vanes Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Tahsildar Me'muru Ali Sa'ib Efendi
Ser Tahsildar Bakır Efendi
Tahsilat Katibi Bakır Efendi
Birinci Daire Piyade Tahsildarı Osman Efendi
İkinci Daire Piyade Tahsildarı Muhammed Salih Efendi
Üçüncü Daire Piyade Tahsildarı Ali Efendi
Dördüncü Daire Piyade Tahsildarı Ermenak Efendi
Beşinci Daire Piyade Tahsildarı Hakverdi Efendi
Altıncı Daire Piyade Tahsildarı Muhammed Arif Efendi
Yedinci Daire Suvari Tahsildarı İbrahim Efendi
Sekizinci Daire Suvari Tahsildarı Rıfat Efendi
Dokuzuncu Daire Suvari Tahsildarı Hasan Efendi
Onuncu Daire Suvari Tahsildarı Ömer Efendi
Onbirinci Daire Suvari Tahsildarı Hacı Bakır Efendi
Onikinci Daire Suvari Tahsildarı Nuri Bey
Onüçüncü Daire Süvari Tahsildarı Muhyeddin Efendi
Ondördüncü Daire Süvari Tahsildarı Hacı Cemâl Efendi

SAYFA 392

Nüfus İdaresi

Me'mur Halil Ref'et Efendi salise 24 Ra 320
Katib Halil Sa'im Efendi

Defter-i Hakani İdaresi

Me'mur Süleyman Safî Efendi salise
Başkatib Hacı Bekir Kamîl Efendi
Başkatib Mu'avini İsmail Hakkı Bey
Tapu Katibi Hasan Efendi
Tapu Katibi Refiki Emin Efendi

Evkaf İdaresi

Müdir Mustafa Tevfik Efendi
Katib Müslim Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi
A'za Evkaf Müdüri Efendi
A'za İnayet Zade Hacı Ömer Efendi
A'za Sıraczade Hacı Abdurrahman Efendi
A'za Seyyid Ahmed Efendi 19 Z 317
A'za Haydar Ağa 2 Ra 311

Orman İdaresi

Me'mur Halil Efendi

SAYFA 393

Liva Bidayet Mahkemesi

Hukuk Dairesi
Reis Naib Efendi
A'za Ömer Edib Efendi salise
A'za Agob Efendi
A'za Mülazım İbrahim Efendi
Mude-i Umumi Mu'avini Vasıf Efendi

Ceza Dairesi
Reis Muhammed Ziver Efendi
A'za Mülazım Mustafa Safvet Efendi İzmir paye-i mücerridi 9 B 325
A'za Zekeriya Efendi
A'za Mülazım Mahmud Efendi

Bidayet Kalemi

Baş Katib Ahmed Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Halil Efendi
Hukuk Zabıt Katibi Ahmed Efendi
Ceza Zabıt Katibi Hüseyin Hüsni Efendi
Ceza Zabıt Katibi Halil Rafet Efendi

SAYFA 394

Mahkeme-i Şer'iyye

Naib Muhammed Fevzi Efendi
Başkatib Muhammed Bakır Efendi Edirne Müderrisi
Zabıt Katibi Müslim Efendi
Mukayyid Emin Efendi
Eytam Müdüri Hüseyin Hüsni Efendi
Muhazır Hacı Ahmed Efendi
Muhazır Mustafa Ağa

Bidayet Mahkemesi Ticaret Kısmı

Reis Naib Efendi

A'za Edib Efendi — A'za Şefik Efendi

A'za Agob Efendi — A'za Betris Efendi

Nafiâ Komisyonu

Reis Mutasarrıf Bey

A'za Zira'at Bank Memuru Efendi

A'za Nüfus Me'muru Efendi

A'za Meclis İdare A'zasından Hacı Bedih Efendi

A'za Belediye A'zasından Bekir Efendi

A'za Ticaret ve Zira'at A'zasından Hacı Bakır Ağa

A'za Nafi'a Mühendisi Galib Efendi Rabia

Nafi'a Komisyonu Katibi İbrahim Hakkı Efendi

SAYFA 395

Zira'at Bank Şu'besi

Me'mur Mustafa Nedim Efendi

Mua'vini Ali Rıza Efendi — Katib Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Hacı Bakır Ağa

A'za Me'mur Nedim Efendi — A'za Ahmed Efendi

A'za Hacı Osman Bey — A'za Ohanes Ağa

Ticaret ve Zira'at Odası

Reis-i Evvel Hacı Osman Bey Estabil-i Amire 18 ş 304

Reis-i Sânî Hacı Bakır Ağa — A'za Haçer Ağa

A'za Hacı Abdurrahman Efendi — A'za Abdunur Efendi

A'za Ahmed Efendi — A'za Mıgırdiç Efendi

A'za Abdurrahman Efendi — Katib Ahmed Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis-i Evvel Mutasarrıf Bey

Reis-i Sânî Naib Efendi — A'za Hacı Osman Bey

A'za Müftü Efendi — A'za Kamil Zade Hacı Kamil Efendi salise

A'za İhsan Bey — A'za Emirziyan Karabet Efendi

A'za Muhlis Efendi — A'za Şeyh Safvet Efendi

Katib Veliyüddin Efendi

SAYFA 396

Mekteb-i İdadi-i Mülki

Müdür İhsan Bey

Kitabet, Zira'at, Tarih, Fransızca Muallimi İhsan Bey

Farisi ve Ahlak Muallimi Şeyh Safvet Efendi — Resim Muallimi Hasan Efendi

Hüsn-i Hat Muallimi Ahmed Vefik Efendi — Arabi Muallimi Hacı Muhyeddin Efendi

Coğrafya Muallimi Hasan Efendi — Hesab-Hendese Muallimi Avni Bey

Ûlûm-u Diniye Muallimi Şeyh Emin Efendi — Mübsir Hafız Efendi

Şakirdan adedi 65 Hademe adedi 2

İbtidai Mektebleri

İrfaniye Mektebi

Muallim-i Evvel Müslim A'tuf Efendi

Muallim-i Sânî Abdurrahman Efendi — Hüsn-i Hat Muallimi Bakır Efendi

Şakirdan adedi 51

Feyziye Mektebi

Muallim-i Evvel Hafız Osman Efendi

Muallim-i Sânî Halil Efendi — Hüsn-i Hat Muallimi Bakır Efendi

Şakirdan adedi 48

SAYFA 397

Ünas Mektebi

Muallime Hadice Hanım — Mübsire Na'ime Hanım

Nakış Muallimesi Hanım — Hademe Zülfikar Ağa

Talebat adedi 48

Urfa'da Mevcud Bulunan Kütübhanelerin Esamisi ve Mevcud Kitabların Adedi

Cild adedi	
700	Rizvaniyedeki Kütübhane
540	İhlasiyedeki Kütübhane
390	Rahimiyedeki Kütübhane
330	Kutbeddindeki Kütübhane
310	Süleymaniyedeki Kütübhane
300	İbrahimiyedeki Kütübhane
190	Sakıbiyedeki Kütübhane
60	Hıdıriyedeki Kütübhane
40	Şabaniyedeki Kütübhane
3010	**YEKÛN**

SAYFA 398

Sanayi Mektebi

Müdür İbrahim Halil Efendi

Ders Muallimi Ali Yaver Efendi
Marangoz Muallimi Efendi
Demirci Muallimi Agob Ağa
Kunduracı Muallimi Agob Ağa

Sanayi Mektebi Komisyonu

Reis-i Evvel Mutasarrıf Bey

Reis-i Sânî Müftü Efendi
A'za Bank Zira'at Me'muru Efendi
A'za Hacı Es'ad Efendi Zade Hacı Es'ad Efendi salise
A'za Muhlis Efendi salise 12 Ra 319
A'za Sarac Zade Osman Vehbi Efendi
A'za Emerzyan Karabet Efendi
A'za Mekteb-i Sanay'i Müdüri Efendi
Katib Yusuf Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür İzzet Efendi salise

Muhabere Me'muru Abdulmecid Efendi
Muhabere Me'muru Said Efendi
Müvezzi Emin Efendi
Posta Katibi Sabri Efendi
Müvezzi Mela Efendi
Şakird Şeyh Musa Efendi

SAYFA 399

Belediye Dairesi

Reis Neş'at Bey salise

A'za Halil Ağa salise
A'za Bakır Hilmi Efendi
A'za Hacı Müslim Efendi
A'za Vanes Ağa
A'za Bekir Efendi
A'za Hacı Ahmed Efendi
A'za Salaciyan Agob Ağa
A'za Tavyat Ağa
Katib Yusuf Efendi
Sanduk Emini Mustafa Bey
Mühendis Haristiyadi Efendi
Doktor A'bas Hilmi Efendi
Aşı Me'muru İhsan Efendi
Kabile Aişe Hanım
Müfettiş Hafız İbrahim Efendi
Müfettiş Mua'vini Bekir Ağa

Hamidiye Hastahanesi

Müdür Hacı Hafiz Reşid Efendi
Katib ve Sanduk Emini Galib Efendi

Heyet-i Sıhhiye

Müfettiş İhsan Bey

Doktor Marko Efendi
Eczacı Muavini Mıgırdic Efendi
Eczacı Karagin Efendi

Memurin-i Saire

Vekilharc ve Serhademe	Hademe-i Zükur
Adedi 1	Adedi 3
Hademe-i Ünâs	Aşçı
Adedi 2	Adedi 1

SAYFA 400

Otuz Sekizinci Liva Kumandanı

Mirliva Hamid Paşa — Mirliva Hulusi Bey

Yetmiş Beşinci Urfa Redif Alayı

Redif Birinci Taburu Binbaşı Abdullatıf Efendi

İkinci İlave Taburu Kumandanı Kolağası Said Efendi

Urfa'da Aramsaz Nizamiye Süvari Yirmi Beşinci Alayı Umera ve Zabitanı

Miralay Hüsni Bey	Kolağası Süleyman Bey
Kaymakam münhal	Alay Katibi İbrahim Efendi
Binbaşı Ahmed Efendi	Alay Katib-i Sânî İhsan Efendi
Baytar Binbaşısı Ahmed Efendi	Esvab Emini münhal
Alay Emini Sa'id Efendi	İmam-ı Sânî Süleyman Efendi

SAYFA 401

Dördüncü Ordu-yu Hümayuna Mensub Olub Urfa'da Aramsaz Alay Birinci "Hamidiye" Hafif Suvarı Alayı Umera ve Zabitanı

Mirliva Muhammed Ali Paşa Altun Liyakat

Alay Kumandanı Kaymakam Şükri Bey Gümüş Liyakat

Kaymakam Mecid Bey Gümüş Liyakat	Binbaşı Evvel Ali Ağa Gümüş Liyakat
Binbaşı Sânî İbrahim Ağa Gümüş Liyakat	Alay Katibi İsma'il Efendi Gümüş Liyakat

"Hamidiye" Hafif Suvari Alay İkinci Alayı

Alay Kumandanı Kaymakam Ahmed Rıfat Bey Gümüş Liyakat

Reis-i Aşa'ir Kaymakam Hüseyin Bey Gümüş Liyakat

Binbaşı Evvel Halef Ağa Gümüş Liyakat

Alay Katibi Abdurrahman Efendi Gümüş Liyakat

"Hamidiye" Hafif Suvari Elli Üçüncü Alayı

Alay Kumandanı Kaymakam Mustafa Es'ad Bey Gümüş Liyakat

Kaymakam Hami Bey Gümüş Liyakat	Binbaşı Evvel İmam Ağa Gümüş Liyakat
Alay Katibi Yusuf Efendi Gümüş Liyakat	

SAYFA 402

"Hamidiye" Hafif Suvari Elli Dördüncü Alayı

Alay Kumandanı Mirlivası Hüseyin Bey Altun Liyakat

Binbaşı Hasan Efendi Gümüş Liyakat

Binbaşı Bozan Ağa Gümüş Liyakat

Alay Katibi Ref'et Efendi Gümüş Liyakat

"Hamidiye" Hafif Suvari Elli Beşinci Alayı

Alay Kumandanı Kaymakam Tevfik Bey Gümüş Liyakat

Binbaşı Evvel Süleyman Ağa Gümüş Liyakat

Alay Katibi Abdurrahman Efendi Gümüş Liyakat

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Abdulgaffar Efendi

Katib İsmail Efendi

Tahsildar Abdurrahman Ağa

Reji İdaresi

Me'mur Hacı Ahmed Efendi

Katib ve Muhasebeci ve Anbarcı Karabet Efendi

İran Devlet-i Aliyesi Şehbenderi

Şehbender Hacı Bekir Bey Hamse

Tercüman Hacı Muhammed Efendi

SAYFA 403

Urfa Sancağı Eşraf ve Mütehiyazanından Rütbe ve Nişanı Haiz Olub Bala'da Me'murin Vesâiresinde İsmi Zikrolunan Zevatın Esâmisi

ADI	Rütbe	Tarihi	Osmani	Tarihi	Mecidi	Tarihi
Şurayı Devlet A'zasından Mahmut NedimPaşa	Rumeli	314	2	316	1	317
Şeyh Hasan Efendi	İzmir paye-i mücerridi	316	-	-	-	-
Gürcüzâde Mahmud Nedim Efendi	Saniye	20 z322	-	-	-	319
Nakibü'l Eşref Hacı Seyyid Ahmed Efendi			2	19 z317		
Müftü Şeyh Müslim Efendizâde Ömer Efendi	-	-	-	-	-	-
Çaykapu Nahiyesi Eşrafından Hüseyin Paşa	Mirü'l Umera	29 c322	-	-	-	-
Gürcüzade Osman Remzi Efendi	Salise	23 m 325	-	-	-	319
Cebrail Nu'man Efendi	Salise	28 z317	-	-	-	-

SAYFA 404

Urfa Sancağına Dair Malumat

Urfa şimalen Diyârbekir, şarkan Musul vilâyetleriyle Mardin, cenûben Zor sancakları ve R akka kazası, garben Bab, Menbec, Ayntâb, Pazarcık kazalarıyla mahduddur. Merekez-i Liva olan Urfa şehri Haleb'in yüzdoksan kilometro ve şimal-i şarkisinde ve kırkiki sa'at bu'dundadır.

Urfa Birecik, Rumkal'a, Suruc, Harran namlarında dört kazayı havidir. Urfa kazasında 1 Hükümet konağı, 2 kışla, 3 karakolhane, 1 kal'a, 1 hastahane, 52 cami-i şerif ve mescid, 4 tekye ve zaviye, 11 medresee, 10 kilisa ve manastır, 1 havra, 24 mekteb, 48 mahalle, 4161 hane, 2095 dükan ve mağaza, 32 han, 18 furun, 6 çeşme ve sebil, 14 hamam, 23 değirman, 1 fabrika, 1 dabağhane, 295 arasa, 261 bağçe, 3414 bağ, 4 mer'a vardır.

Merkez-i kazaya mülhik nevâhide dahi 5199 hane, 23 dükan, 2 tekiye, 45 değirman, 30 çeşme ve sebil mevcuddur. Urfa kazasında 491920 dönüm arazi olub beher sene nısfı zer' olunmaktadır.

Nefs-i kazanın ebniyesi kargirdir. Urfa'nın en eski adı Uru'l-Keldânin veyahud Ur olub hatta Tevrat-ı Şerif de Uru'l-Keldânin ve İncil'i Şerifde Ur nâmıyla da mezkurdur. Mûrur-i a'sar ile Silifkelulların eczây-ı hânedanından ba'zılarına ve muahharan Bakâr denilen hükûmdarına makarr-ı hükümet olmuşdur. Urfa Sasanilerin Hazret-i Ömer Radyallahu Teâla anhu Efendimizin zaman-ı hilâfetlerinde

SAYFA 405

Arabların sonra Selçukilerin, İranilerin eline geçdikden sonra 921 tarihinde idâre-i adile-i Osmaniyye'ye intikâl eylemişdir.

Urfa İdris Aleyhissalatu vesselâm Hazretlerinin bina gerdesi olduği rivayat-ı tarihiyedendir. Nemrûd ikiyüz sene Urfa'da kalmış ve Hazret-i İbrâhim Aleyhisselâm'ın ateşe atılması burada vukubulmuşdur. Memlekete nazır atik kal'anın burci üzerinde görilan yekdiğerinden tahminen on adım fasılalı iki mancınık amûdi dahî müşarûn ileyhin ateşe atılması içün Nemrud tarafından tertib edilmişdir.

Bu kal'a civarında İbrahim Aleyhisselâmın kademnihâde-i alem-i şuhud oldukları mağara mevcûd olub hâlen Mevlid-i Hâlil nâmıyla yâd olunmakda ve derununda velâdet-i Nûbuvvet penâhilerini i'lâm içün bir yeşil sanduk bulunarak ziyâret edilmektedir. Tarihlerde müşârün ileyhin ikâmet buyurdukları Gunâ nâm karye mezkur mağaraya muhazi ve şimdi sur haricinde kalarak kosilerden galat olmak üzre "Kötiler mahallesi" nâmıyla yâd ediliyor. Yine bu kal'a pişgahında müşarün ileyhin ateşe ilka olunduği esnâda bi kudretillahi Teâla zuhur iden ve Aynzeliha ve Halilü'r-Rahman nâmıyla yâd olunan iki nehir Hasan Paşa cami-i şerifi kurbunda birleşerek şehir haricindeki bağçelere cereyan ider.

Urfa bir def'a külliyen harab olarak şimdiki hey'eti ikinci hal-ı ma'muriyeti olduği ve ahalisinin asılları Diyârbekirden geldikleri mervidir. Urfa'da vaktiyle cesim bir manastır olub Hiristiyanların kavlince Hazret-i İsâ Aleyhisselâmın vech-i mübareklerini silüpde suret-i saadetlerinin münakıs olduği mendil mevcud. Bununla Hulefây-ı Abbasiye'den Mütteki Billah 331 sene-i hicriyesinde külliyetli üserâyı islamiye istihlas eylemiş imiş.

Bozabad nahiyesinde çıkan kerhiz çayı kasaba derununa cereyan idub bazı hanelere münkasim olur. Kazanın cihet-i garbisinde Direkli dağından ve cibal-ı

SAYFA 406

sâireden yağmur yağdığı sırada cereyan eden sel suları vaktiyle şehri basar imiş.Şu mahzurun def'i içün bir çâr yek mesâfede erbâb-ı hayır tarafından bir hendek hafr etdirilmişdirki mevsiminde akan sular o hendekden cereyân etmekte ve buna el-yevm Karakoyun nâmı verilmektedir. Üzerinde üç büyük ve bir küçük köpri mevcuddur. Bir de Çay Kapu, Oyum Ağaç nahiyelerinin ba'zı mahallerinde feth-i İslâmdan evvel yapılmışa benzer kulübe şeklinde ebniye-i atika vardır. Deyr Ya'kub isminde birbuçuk sa'at mesafede vaki'i bir dağ üzerinde

bir manastır harabesi ve iki kulübesi olub Nemrûd arasıra oraya gidüb bir müddet kalur imiş. Vech-i tesmiyesinde Hazret-i Ya'kub Aleyhisselâmın buralardan esnây-ı mürurunda bir gece beytutet ve müsaferet buyurmaları imiş. Urfa'nm Samsad, Harran, Beğ, Sakıb, Saray, Yeni Kapu isminde altı kapusu vardır. Bunlardan başka iki kapu daha vardır. Urfa'nın emlâk ve çiftgan ashabı müstesna olduği halde ahalisinin ekserisi ticâret ve san'at ve zira'at ve felâhatla ve bir kısmı amele ve kiracılık ve bakkallık vesâire buna mümâsil işle iştigal ve teayyuş ederler. Kürd ve Arab'dan ibâret kura ahalisinin kısm-i külliside koyun, deve beslemek bazısı çobanlıkla iaşelerini te'min ederler.

Ma'mulât ve Mensucât

Urfa'nm mahsulat'ı sanaiyesinden bilhassa mensucat kısmı bir ehemmiyet-i mahsusa kesbederek müteaddid destgahlar vardır. Ve günden güne mikdarı tezâyüd etmektedir. İpekli ipliği alaca ve mütennevi' elvan pencere ve minder ve yatak ve yasdık ve yorgan yüzi ve örtiler perdelikler beyaz bezler yünden ma'mûl yazlık şallar lplik ve yünden kilim ve halı ve kıldan çuval ve torba ve siyah çadır

SAYFA 407

ve merazdan Arablara mahsus ikkal ve ğayet dayanıklı yerli bezinden kâr atik basma nesc ve i'mâl olunur.

Sanayi-i' Nuhasiye

Bu san'at dahi hayluca ilerleyüb gümüşden fark olmaz derecede ve mütennevi şekilde su taslarıyla musanna' şerbet bardakları büyük küçük kahve ibrik'i sefere ve sefere tasları ve ğayet mâhirâne bir suretde yekdiğerine sıkışdırılmış bir kabzada iki namlu kamalar ve bu büküldiği halde müdevver bir şekil kesb ider ve istenülürse kılıç kayışı gibi bükülüb bele sarılmağa müstaid zarif kılmclar ve nefis makras ve kâlem tıraşları tunçdan şamdanlar, havan mankal, kadınlara mahsus gümüşden tarak ve gümüşden baston i'mal idilür. Mâmulat-ı türabiyesi ise mevsim-i sayfa mahsûs olmak üzerinde küb, kova, tencere su destilerinden ibâretdir.

İstanbul, Bağdâd, Diyârbekir, Haleb, Beyrûd, Hama, Hımıs'la teati-i ticâret olunmaktadır.

İhracat

İhracat Avrupa'ya kadar mümted olur. Senevi bir milyondan ziyâde yapağı anze ve nevâhi-i' aşiretleriyle aşair-i sâireden cem' ve İstanbul ve Anadoli içerulerine kadar sevk olunur. İki bin kadar deve yüzbin re's ağnâm vardır.

Mevâşi

Urfa'da ve bahusus aşair ve arıban nezdinde bir çok koyun bulunur. Bunların

SAYFA 408

yapağısı Avrupa'ya gider. Bu koyunların yâğ hasılatı kısmen memleketde sarf ve kısmen İstanbul ve Haleb ve sâir mahallere gönderiliyor. Keçi buralarda koyunun rub'u veya humsu derecesindedir. Bu havalideki deve iki nevidir. Bir nevi beyne'l-aşair adeta koyun gibi beslenür. Diğeride nakliyatda kullanılur. Sancağın her tarafında kıymetdar güzel cins at ve ksırak bulunur.

Urfa Kasabasının Havî Olduği Mahallerin Esâmisi

İmam Sekkâki, İhlasiye, İmam Kuli, Esp Pazarı, Pazar Cami', Tahtamor, Telfitur, Câmi-i Kebir, Çâkeri, Hacı Hamza, Hekim Dede, Hacı Yadiğar, Hac Gazi, Hüseyin Paşa, Hüseyniye, Halilü'r-Rahman, Haseki, Hoca Ahmed Halife, Degezenli, Dabbağhâne, Sultan Beğ, Siverekli, Tuzeken, Acem Beğ, Ali Han Beğ, Arab Meydanı, Ömeriye, Askeri, Kubbe Mescidi, Kırk Mağara, Kazğancı, Kıbrıslı, Kara Musa, Kutbeddin, Kanberiye, Kara Burc, Gerz, Kötiler, Lekler, Mevld-i Hâlil, Mahkeme, Meşarikiye, Müderris, Nârenci, Ni'metullah, Nur Ali, Yusuf Paşa mahalleleri.

Mahalle	
48	yekûn

Urfa Kazasına Merbut Nevâhi ve Kura'nın Esâmisi

Bozabad Nahiyesi

Kara Köpri, Mecid, Gölpınar, Karakol, Sancak, Yaylacık, Horzum,

SAYFA 409

Şemsek, Kızıl, Yarım Tepe, Yeni Köy, Kızıl Höyük, Esem Kuli , Sitti Kal'a, Timurcuk, Timurcuk Kantarası, Keşişlik, Kebir, Keşişlik Sağir, Yakun Burc, Taşan, Biderin, Koşma, Göbekli, Tât Burci, Hoşek, Bir Halil, Belek, Ağ Virân, Seyyid Virân, Bâğer, Kara Taş, At Göran, Ferebkân, Kızıl Burc, Celeb Han, Yedi Kuyu, Şeyh Zeliha, Hamur Kesan, Çok Reş, Düğer, Has, Titriş, Zorava, Ze'deli, Gaz Beğ, Oğlan, Terbi Sebi, Mercân, Ağviran, Şeyh Efendi, Salmuce-i Sorkân, Öküz Oynadan, Höyük, Ekez, Tatar Höyük, Kula Gör, Ördek, Ağca Hisar, Bezerci, Çölmekçi, Kırk Pınar, Tülmen Sağit, Kâvek, Tülmen Kebir, Can Kesek, Kasım Kuyu, Arab kantarası, Leydar, TuHuca, Elmâlı, Cımcıme, Şaşkân, Ma'şuk, Kolan Şehir, Burc Reşid, Germuş, Bâyezıd, Koricak, Ağ Ziyâret, Salhım Fevkâni, Salhım Kebir, Baş Viran, Gülaklı, Tez Harab, Gazcan, Parcenk, Çiftlik, Câm kertan, Şaş, İlhan, Re'sül-Ayn, Hasan Göli, Çiftlik, Boyunsuz, Kürt Höyük Ülya, Kürt Höyük Sûfla, Şeyh Sâd, Ağpınar karyeleri, Yasin Mezraası.

Kura	Nahiye	
105	1	Yekûn

Oyum Ağaç Nahiyesi

Çar Melik, Deniz Bacı, Tez Harab, Timur Cenk, Nemş, Ak Mağara, Sübhancık, Kara Cürün, Boz Tepe, Şualı Köy, Tuzlicâ, Kanıklı, İkizce, Cin Bolâd, Gerdek, Sengâl, Suzân, Zeyvanlı, Budaklı, Kanlı Avşar, Yanuk, İkiz, Açar, Görmi, Kızlar, Yoğun, Burc, Mağaracık, İrice, Köse Şahin, Türkman Viran, İncirli, Uzun Burc, Safercik,

SAYFA 410

Karğılı, Söğütli, Koç Hisar, Keşkan, Nurçin, Adl Pazarı, Arşık, Girce, Kızıl Kilisa, Salluca, Halli Gülek, Cornus, Karaca, Virân, Kara Pınar, Koşid, Sâm, Salluca-i Fecir, Öküz, Görezer, Melik Virân, Pir Beğ, Koyık, Ton Ali, Estabil Virân, Bağ Virân, Birecik, Kandar Ali, Kabacık, Kılıç Virân, Üç Kilisa , Şeyhler, Günek, Hacılar, Kaplan Yaylak, Üç Direk, Tamluca karyeleri.

Kura	Nahiye	
67	1	Yekûn

Dügerli Nahiyesi

Kal'acık, Edene, Dudaş, Ağvirân, Hacı Ali Tahtani, Biri Ağı, Kara Tepe, Mağaracık, Na'licğan, Tekyeli, Sarı Şeyh, Orta Viran, Hacı Ali Fevkâni, Anaz, Yarık Cürün, Köye Girân, Yüzdiğan, Açıkkra Tahtani, Açıkkra Fevkâni, Kan Oğli, Koymat Fevkâni, Ağviran Fevkani, Koymat Tehtâni, Anzeli, Kara Pınar, Eyvâde, Ayn Berk, Ağ Viran, Pesyan, Yenğice, Dib Hisar, İncirli, Özbek, Köp Kuyu, Sarı Kaya, Çarık, Mecri, Kabacık, İrice, Geriboz, Kengerli, Cenfuadi, Gölice, Mecrihan, Ağviran, Boztepe, Şeyh Hattab, Celihân, Ağviran Hecbân, İki Ağız, Köse karyeleri.

Kura	Nahiye	
50	1	Yekûn

Kaba Haydar Nahiyesi

Nefs-i Kabahaydar, Yedi Kuyu, Kankanlı, Gök Musa, Hanık, Yağlı Musa, Ağzi Büyük, Gülli, Celfecik, Karapınar, Deli Kuli, Süleyman Fekid,

SAYFA 411

Tahtek, Abbas Tahtani, Ervânlı, Abbas Fevkâni, Keceli, Tüfenk, Bağdeşan, Erdik, Gül Bayram, Harami, Burci karyeleri.

Kura	Nahiye	
22	1	Yekûn

Çay Kapu Nahiyesi

Gömbel, Mezibel, Mağaracık, Zeyd Oğli, Ser Reşik, Karakoyun, Orta Virân, Zoncık, Kürt Vir'an, Harab Bayır, Tavşan, Ak Harabe, Mecd, Kefri, Çarh, Dankoz, Harab Nur, Göbekli, Bahşin, Hacı Bedir Burci, Çay Kapu Fevkani, Çay Kapu Tehtani, Harab Sur, Mek'ad, Kızıl Kuyu, Timurcık, Dökme, Koşma, Azdek, Burc Kutan, Kantara, Hemedan Tahtani, Hemedan Fevkani, Orta Virân, Yunus, Peyamlı, Heşterân, Veznek, Seyfeddin, Berderic, Kırk Mağara, Zonik, Hasan Göm, Melkiş, Dört Kuyu, Sarım, Harab Reş, Cenbel, Kibirli, Koçpa, Haltanlı Aşireti karyeleri.

Kura	Nahiye	
51	1	Yekûn

Harran Nahiyesi

Sırrın, Göktepe, Modanli Kantarası, Hasan Kend, Osman Beğ, Çek Çek, Melik Virân , Şeyh Çoban, Ulubağ, Mençer, Cedide, Feyan, Köti Virân, Tel Hamr, Dernezd, Kara Ali, Köprilik, Kazani, Bin Icl Aşireti, Yengice, Ağça Mescid, Kısas, Çukur Dere, Çekme Oruç, Araboğli, Karaman, Keser Dede, Baykuş, Koricik, Mamoca, Horoz, cebü'l-Hayat, Hoşanli, İlgerân, Mecebli, Nekihan, Ayn Hâlil, Cabirü'l-Ensari, Zeyneb, Taşluca,

SAYFA 412

Tel Anbar, Ulyar, Kaba Mecd, Sultan Tepe, Hancığaz, Abdurrahman Dede, Fatik, Tel Hamr, Gölünce, Kab, Eski Kadime, Yeni Kadime, Güneş Viran, Tel Bağdâd, Ağviran, Bozhöyük, Hacı Hasan, Çamurli, Kara Şâdi, Canan Sağir, Canan Kebir, Tel Şeb, Hafir Kebir, Modanli, Kebir Lis, Atşan, Görtat, Çağmaniye, Ton Ali, Küçük Çelli, Büyük Çelli, Bulduk, Kara Ali, Harabat Ilıca, Ağviran, Kayacık, Tel Avr, Rüsum Kebir, İncirli, Seksan Viran, Şeyh Rih, Mihrablı, Çerişli, Akmeşhed, Küçük Mağara, Keçi Kıran, Selman, Avret Köyi karyeleri.

Kura	Nahiye	
86	1	Yekûn

Kura	Nahiye	
382	6	cümle-i Yekûn

SAYFA 413

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Urfa Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	**Müslüman**	26.007	28.272	54.279
2	**Ermeni Kato**	683	675	1.358
3	**Süryani**	783	1.011	1.794
4	**Ermeni**	5.582	5.885	11.467
5	**Latin+Ecnebi**	714	786	1500
6	**Keldani**	197	193	390
7	**Yahudi**	243	241	484
8	**Süryani Katolik**	222	218	440
TOPLAM		**34.431**	**37.281**	**71.712**

SAYFA 414

Urfa Sancağına Mülhak Kazalar

SAYFA 415

Birecik Kazası

Kaymakam Hüseyin Zeki Bey

Rütbe		Nişan	
Saniye	Tarihi	Osmani	Tarihi
	23 c 324	4	318

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Ahmed Ömeri Efendi Mahreç Payesi	Ahmed Muhlis Efendi
Müftü Osman Efendi Bursa Müderrisi 316	Müslim Sıdkı Efendi
Mal Müdüri Salih Efendi	Haçer Efendi
Tahrirat Katibi Ahmed Efendi	Kazar Efendi

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi	Refiki Hacı Muhammed Efendi
Muavini Muhammed Rauf Efendi	Sanduk Emini Şakir Efendi

Heyet-i Tahsiliye

Tahsil Memuru Ali Rıza Efendi

Suvari Tahsildarı Şerif Efendi	Piyade Tahsildarı Hanefi Efendi
Suvari Tahsildarı Ahmed Zemci Efendi	Piyade Tahsildarı Baha Efendi
Suvari tahsildarı Şeyh Müslim Efendi	Piyade Tahsildarı Şeyh Ahmed Efendi

SAYFA 416

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za İbrahim Rüşdi Efendi	Başkatib Abdulaziz Efendi
A'za Boğos Efendi	Katib-i Sânî münhal

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Mu'avini Ahmed Bey	Mukavelat Muharriri İbrahim Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Bey

A'za Müftü Efendi	A'za Ahmed Muhlis Efendi
A'za İbrahim Efendi	A'za Şeyh Abdurrahman Efendi
A'za Salih Hayali Efendi	A'za Mustafa Sabri Efendi

Evkaf İdaresi

Me'mur Vekili Şeyh Haydar Efendi

Evkaf Komisyonu

Reis Müftü Efendi	A'za Mustafa Sabri Efendi
A'za Eşref Efendi	A'za Bekir Efendi
A'za Hayali Efendi	A'za Haşim Efendi

SAYFA 417

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Hamdi Efendi — Katib Muhammed Nurs Efendi

Tapu İdaresi

Katibi Ahmed Cemil Efendi — Refiki Mustafa Kazım Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemi

Muhasebe Katibi Muhammed Mustafa Efendi — Refiki Muhammed Fevzi Efendi

Tahsildar Müslim Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Müslim Ağa

A'za Muhasebe Katibi Efendi — A'za Şeyh Müslim Efendi

A'za Abdulkadir Efendi — A'za Rıza Efendi

Telgraf ve Posta İdaresi

Müdür Mu'avini Kazım Efendi saniye

Muhabere Me'muru Baha Efendi — Müvezzi Cemil Efendi

SAYFA 418

Belediye Dairesi

Reis Mustafa Lami Efendi

A'za Şeyh Müslim Efendi — A'za Hacı Hasan Efendi

A'za Hüseyin Efendi — Katib Şeyh Müslim Efendi

A'za Muhammed Efendi — Sanduk Emini Şahabeddin Efendi

A'za Muhammed Ağa — Tabib Karabet Efendi

A'za Nuri Efendi — Müfettiş Ahmed Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Mustafa Sabri Efendi

Muallim-i Sânî Salih Hayali Efendi — Rik'â Muallimi Hayati Efendi

Şakirdan adedi 43

İbtidai Mektebi

Muallim-i Evvel Abdulkadir Efendi

Muallim-i Sânî Mahmud Emin Efendi — Muallim-i Sâlis Muhammed Cemil Efendi

Şakirdan adedi 100

Nizib Mekteb-i Rüşdisi

Muallim-i Evvel Bekir Sıdkı Efendi

Muavini İsmail Hakkı Efendi Hüsn-i Hat Muallimi Mustafa Lami Efendi

Şakirdan adedi 46

SAYFA 419

Redif Yetmiş Beşinci Alayının Üçüncü Birecik Taburu

Binbaşı Mustafa Efendi Madalya Girid

Kolağası Ferhad Efendi Tabur Katibi Mustafa Efendi

Divan-ı Umumiye İdaresi

Memur münhal Katib Ma'a Sanduk Emini Osman efendi

Reji İdaresi

Me'mur Sabri Efendi Katib Yusuf Efendi

SAYFA 420

Birecik Kazasına Dair Malumat

Birecik Kazası Urfa'nın ğarb cihetinde ve merkezi olan Birecik kasabası Urfa'nın seksanbeş kilometro ve ğarb-ı cenubisinde ve ondokuz sa'at bu'dunda ve Haleb'in yüzotuzbeş kilometro şimâl-i şarkisinde ve yiğirmisekiz sa'at uzaklığındadır.

Kaza-i mezkurenin pişgahından Fırat Nehri cereyân eder. Birecik'de 1 Hükümet konağı, 1 atik kal'a, 1 Redif debosi, 1 karakolhâne, 19 cami-i şerif, 1 medrese, 1 tekye, 1 kütübhane, 3 kilisa, 1mekteb-i rüşdi, 3 mekteb-i ibtidâi, 10 sıbyan mektebi, 2061 hane, 485 dükan, 4 furun, 9 han, 3 hamam, 20 değirman, 23 anbar, 172 bağçe, 511 bağ, 1 arasa, 10 mer'a, 1 salahhane, 1 kirişhane, 15 kahvehâne vardır.

Nizib karyesinde 1062 hane, 12 cami-i şerif, 2 medrese, 1 tekye, 2 kilisa, 1 mekteb-i rüşdi, 4 sıbyan mektebi, 5 furun, 3 han, 3 hamam, 1 sabunhane, 35 zeyt muassarası, 9 değirman, 7 kahvehâne, 2 anbar, 150 bağçe, 537 bağ vardır.

Dahil-i kazada 233000 dönüm mezru' ve 72161 dönüm gayr-i mezru' arazi olub bundan senevî 170000 kile hinte ve 22000 kile şeir ve 2000 kile culban ve 5000 kile zeytun ve 600 kantar kendir ve 40 kantar fıstık hasıl olur. Ale'l-husus kaliteli çekirdeksiz nar vesâire meyve ğayet mebzuldur.

SAYFA 421

Birecik kasabasında Urfa caddesinde dört kilometroluk şose tariki dahi te'sis ve ta'mir edilmişdir.

Birecik kasabası pek kadim olub, Romalular zamanında Zeuğma nâmıyla mezkur idi. Ba'zı kütub-i tarihiyede "Bîre, Bi'retü'l-Fırât" namlarıyla mesturdur. Kasabanın şimâlinde ve hakim bir noktada Meluk ez-Zahir Baybars tarafından binâ edilmiş atik bir kal'a vardır.

Bireciğin altı sa'at bu'd mesâfesinde Romalu'larca ismi Hirâpolis ve Asurilerce Kargamış

olan Cerablus belde-i kadime meşhuresinin harebezarı vardır. İşbu harebezârın her tarafından Hiyeroglif yazıları görülir. Vaktiyle bu şehirde bir ma'bed ve onun içinde eski Suriyeli'lerin ma'budunun heykeli mevcûd olub meşhur-i âlem idi. Bunun aşağısında Hamam karyesinde nehr-i Fırat kenarında bir aded metruk kaplıca dahi vardır. Ve yine Birecik kazası dahilinde bir sa'at mesafede Belkis şehrinin harabezarı bulunur.

Birecik cihet-i ğarbisinde ve üç sa'at mesafede Nizib kasabası bulunurki burası iki ma'reke-i azimenin mevkiidir. Birisi hizretden 276 sene mukaddem Müluk-i Sasani'den Şapur Sâni ile Roma imparatoru ikinci Fosnasî beyninde diğeride 1255 senesinde Muşir Hafız Paşa'nın kumandasındaki asakir-i şâhâne ile Mısırlı İbrahim paşa arasında vuku bulan muharebelerdir. Birecik kasabasının cihet-i ğarbisinde ve on dakika mesâfede Şeyh Cemâleddin bin Succâ' ve nefs-i kasabada Şeyh Sa'deddin el-Cubbâvî ve Şeyh Safi Horasanî ve Şeyh Hasan Nuranî, Rakka'da defn-i hâk ıtır nâk İmam Yusuf Sekkâkî Hazeratınm merâkid ve makam-ı mübarekleri mevcuddur.

Kaza-i mezkurede iplikden bez ,kırmızı sahtiyan, merkub, çift edevâtı i'mal olunur.

SAYFA 422

Birecik Kasabasının Havî Olduğu Mahallerin Esâmisi

Tedrib, Hoca Şeref, Sancak, Saha, Merkez, Meydan, Vâdi Cenk mahalleri.

Mahalle
7 yekûn

Birecik Kazasına Merbut Kura'nın Esâmisi

Mezmegân, Belkıs, Kehriz, Nizib, Söğütlü, Mızar, hayar, Hımıs, defer şeyh, Mağaracık, Hazm Oğli, Kefertut, Çerkes, Kobin, Telmıyân, Kefre, Kani, Kertel, Girgis, Hambeli, Tel Mağara, Hancefâr, Tabye, Munis, Kurâb, Vartanoz, Kemrek, Kürdili, Kersentaş, Korica, Höyük, Tel keşkür, Kerzin, Çatak, Turin Kersantaş, Mezrin, Yarım tepe, Cin felek, Ak Kuyi, Duvebli, Sari Koç, Daz Hirek, Çok şark, Gönlice, Zührecik, Mecâr, Meyke, Kara Amûd, Elif Oğli, Şer'a, Şemek, Cesrin, Yazir, Kara Cürun, Tel Semân, Kefrek, Hesnuz, Şenkak, İkizce, Kalcan, İbzân, Kabaca Ağaç, Sekdeman, Vehi, Tel Kori, Alagöz, Çiftlik, Gemüş, Ağça Köy, Silsile, Yunbat, Tel Habeş, Mercanhamis, Karğıl, Hafercik, Yarımca, Eminlik, Cerablus, Yukarı Taş Atan, Aşağı Taş Atan, Harbsat , Mahmud Oğli, Buyuraz Oğli, Deli Almad Atası,

SAYFA 423

Aşağı Şeyhler, Yukarı Şeyhler, Halil hasan, Zor Mağara, Zuhri, Tebel, Mezraa, El-ömür Atası, Kulaksız, Gerlavuk, Tel mecnun, Sakırğa, Babahan, Fatmacık, Şebuk, Telfer, Han Nebekli, Semâvi, Adad dağı, Karakız, Ceci, Nemazlı, Şems Hızır, Elmeşar, Coğan, Bend bağçesi, Havana, Tepe Viran, Ağpınar, İki mağara, Kan, Eşek Düşen, Kara Baba, Söker talan, Aşağı Habib, Yukarı Habib, Mecmî, Karabaş, Süren, Ferho, Çiftlik, Habap, İnab, Tel Mûsa, Tel Avr, Teluz, Surtepe, Hacı nebî, Yeblanlı, Gök Eşme, Divriği, Ağça Kapu karyeleri.

Kura
134 yekûn

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Birecik Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	**Müslüman**	11.691	11.950	23.641
2	**Ermeni Kato**	164	175	339
3	**Yahudi**	21	28	49
4	**Ermeni**	452	499	951
5	**Protestan**	104	114	218
TOPLAM		**12.442**	**12.766**	**25.198**

SAYFA 424

Rumkal'a Kazası

Esâmi
Kaymakam Tevfik Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza
Reis Kaymakam Efendi

A'za-yı Tabi'iyye
Naib Abdullatif Efendi
Müftü Abdulkadir Efendi
Mal Müdüri İbrahim Sabit Efendi
Tahrirat Katibi Muhammed Mithad Efendi

A'za-yı Müntehabe
Muhammed Reşid Efendi
İbrahim Ağa
Masruf Ağa

Mal Kalemi
Mal Müdüri Efendi
Muavini Hamdi Efendi
Hazine Dava Vekili Seyyid Ahmed Efendi
Refiki Hasan Rıza Efendi
Sanduk Emini Muhammed Rıza Efendi

Tahsilat Komisyonu
Reis Mal Müdüri Efendi
A'za Mu'avini Efendi
A'za Muhammed Reşid Efendi
A'za Belediye A'zasından Bekir Efendi

SAYFA 425

Heyet-i Tahsiliye
Tahsil Me'muru Salih Efendi
Birinci Daire Suvari Tahsildarı Abdullah Bey
İkinci Daire Suvari Tahsildarı Mahmud Efendi
Üçüncü Daire Suvari Tahsildarı Ali Rıza Efendi
Dördüncü Daire Suvarı Tahsildarı Muhammed Sururi Efendi
Beşinci Daire Piyade Tahsildarı Nuri Efendi

Bidayet Mahkemesi

Reis Naib Efendi

A'za münhal — Başkatib İmam Bakır Efendi

A'za Haçer Efendi — Katib-i Sâni Osman Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Mu'avini Hafız Efendi — Mukavelat Muharriri Reşid Efendi

Evkaf İdaresi

Müdür Vekili Müfti Efendi

SAYFA 426

Nüfus İdaresi

Me'mur Ahmed Efendi — Katib Muhammed Bey

Tapu Katibi Vekili Muhammed Şefik Efendi

Orman Ondalık Me'muru Muhammed Efendi

Zira'at Bank Sanduku Müstahdemini

Muhasebe Katibi Mustafa Neş'et Efendi — Refiki münhal

Zira'at Bank Şu'besi Meclisi

Reis İbrahim Efendi

A'za Muhasebe Katibi Efendi — A'za Müslim Ağa

A'za Muhammed Salih Efendi — A'za İbrahim Ağa

Telgraf İdaresi

Müdür Vekili Süleyman Şevket Efendi

Belediye İdaresi

Reis İsmail Bey

A'za İbrahim Efendi — A'za Hacı Halil Efendi

A'za Bekir Efendi — A'za Müslim Ağa

Katib ve Sanduk Emini Nazım Efendi

Mekteb-i Rüşdi-i Mülki

Muallim-i Evvel Abdullah Efendi

Rik'â Muallimi Mahmud Nedim Efendi — Bevvâb Şeyh Yazur Ağa

Şakirdan adedi 50

Redif Yetmiş Beşinci Urfa Alayı'nın Dördüncü Rumkal'a Taburu

Binbaşı Ahmed Ziya Efendi

Kolağası Mevlud Efendi — Tabur Katibi Hacı Ahmed Efendi

Duyun-u Umumiye İdaresi

Me'mur Mustafa Efendi

Reji İdaresi

Me'mur Hüseyin Efendi

SAYFA 428

Rumkal'a Kazasına Dâir Ma'lumat

Rumkal'a kazası şimâlen Hısn-ı Mansur ve Behesni, şarkan Urfa, cenûben Birecik, Arıban, Mar'aşa tabi Pazarcık ve Ayntâb kazalarıyla mahdud ve merkezi olan Halfeti kasabası Haleb'e otuzaltı ve Urfa'ya onsekiz ve Birecik'e altı ve Suruc ve Ayntâb ve Hısn-ı Mansur kazalarına onikişer ve Behesni onbeş sa'at mesâfededir.

Nefs-i kasaba Fırât nehri kenarında ve kasaba kenerında nehirler ve nehir tahtında bağçeler ve bağçeler tahtında nehr-i Fırât cereyan idüb ferahfezâr bir mevki-i münâsib iduki ve manzarası ğayet latif bulunduği Halfeti kasabasında 1 Hükümet konağı, 1 telgrafhane, 1 cami-i şerif, 1 mekteb-i rüşdi, 1 mekteb-i sıbyan , 1 mekteb-i ibtidai, 1 medrese, 600 hane, 65 dükan, 1 furun, 1 hamam,1 dabbağhane, 2 kahvehâne ve kurâ dahil olduğu halde 50 değirman, 945 bağçe, 2192 bağ, 4 zeyt muassarası Cebin ve Enheş karyelerinde 3 kilisa mevcuddur. Bilumum kura'da dahi 582000 dönüm gayri mezru' arazi vardır. Arazi-i mezruanın beher dönümünden tahminen kırk kıyyeden ikiyüz kıyye-i atikaya kadar hasılat olunmaktadır.

Dahil-i kazada Karadağ ve Merzeman nâmıyla iki dağ vardır. Kazanın her tarafı ormanlarla muhat olduğundan her sene buradan Ayntâb ve Birecik ve Urfa'ya kömür ve odun ihrac olunur. Nevâhinin ekser kura'sında mevcud ufak çayır ile hınta, şeir, mercimek, nohud,

SAYFA 429

küşne, culban, akdarı, gülgül darı, fasulye, bakla, Sisam, fıstık, üzüm, incir, şeftalu, zerdâlu, elma, portakal, nar, tut, kavun, karpuz, hıyar, soğan ve buna benzer mümasil esmâr husule gelir. Hasılatın bir kısmı etrafi kazalara ihrâc olunur.

Ahali-i kaza Türk, Kürd olarak umumen İslam'dır. Yalnız Cebin ve Enheş karyelerinde Ermeni sakindir. Reşi nahiyesinde Karadağ arasında ve kazaya üç sa'at mesâfede Cebur Nâm karyenin ğarb cihetinde iki metro tul ve arzında yekpâre mermer taşlardan ma'mur bir hanenin ilk kapusundan girildikte derununda üç kapuya ve ondan girilirse yine o mikdar kapuya tesadüf olunur. Bu suretle teselsül ider. Kapuların nihâyeti ma'lum olmadığı gibi ilerûsüne gitmeğe kimse cesaret idemez.

Reşi nahiyesinde Kızıl İn denilen otuz hâneli bir karye ahalisi Yezididir. Kazada Altun Taş harabesinde bir çok asar-ı atika ve Arıban nahiyesinde Erhil denilen karye civarında Erdebil namıyla meşhur şehrin harabesi olan bir minâresi henüz mevcuddur.

Kazanın Nahrut, Kank, Kefer Han, Elif karyelerinde büyük taşlardan birkaç cesim salon vardır. Kazada 29299 koyun, 36530 keçi, 260 deve, 445 esb kısrak, 2109 merkeb, 2696 inek, öküz ve dağlarda külliyetlü keklik, ceylan, tavşan, tilki, çakal, sansar, kurt ve bazı mevaki'de ayı ve kaplan bulunur.

SAYFA 430

Kazanın vasatında cereyan iden Fırat nehri gayet derin bir mecrada cereyan etdiği cihetle kazaca istifâde olunamamaktadır. Merzaman nahiyesinde bir kil vardır. Nehr-i Fırat üzerinde iki sefine ve beş felmeke emedşed ider.

Rumkal'a Kasabasının Havi Olduği Mahallelerin Esâmisi

Baş Bostan, Değirmen Dere, Rüşdiye Mahallesi

Mahalle

3 yekûn

Rumkal'a Kazasına Merbut Nevâhi ve Kuranın Esâmisi

Arıban Nahiyesi

Zekziş, Şeyh Davud, Nureddin, Çifte Koz, Rum Evlek, Sürgüç, Başpınar, Gümüş Pınar, Dib Cenbi, Kara baba, Aşağı kara Mevaiz, Yukarı Kara Mevaiz, Harari, Küçükli, Haşrem, Fakalu, Altun Taş, Eski Altun Taş, Dukanli, Lolan, Bağluca, Ziyâret, Karaca Viran, Azazi, Erhil, Tel Berek, Saril, Aşağı Melik, Yukarı Melik, Heft, Hocekli, Bediran, Dağdağcık, Hamlıca, Karapınar, Hematlı, Nu Küçük, Torunlar Obası, Sipahi, Tenlu Obası, Senganlı, Emirler Obası, Kolonek Obası, Ali Gör Obası, Kankaci Obası karyeleri.

Kura	Nahiye	
42	1	yekûn

SAYFA 431

Baziki Nahiyesi

Keferkâb, Meğnan, Telmeze, Şeyh Bekir, Telâk, Eyrân, Kalazan, Tât Ayni, Tis'a, Tutluca, Zeğre, Na'leğan, Bozok, Gönderi, Bukertlan, Hubâbi, Sevsik, İğdeli, Havaşe, Şeker Köy, Asumân, Mağribi, Galebeş, Alacalı, Dudri, Beğ Burci, Cin Viran, Sumaklı, Gülce, Bâdem Hatun, Tavşan Viran, Na'ş, Harunek, İshâk, Erteş, Helbin , Kara Mezraa, Tüfenk, Seldek, Ergil, Nehrun, Tehrat, Kalkan, Ertiş, Küpelu, Nehr-i Said, Col, Cevsak, Dilber, Çekan, Zehçer, Gülek, Çakalli, Vehne, Dirnu, Gaffar, Kara Ağıl, Saruca, Aşağı Tevkelli, Bulu, Yukari Gönülli, Kefer han, Topuz Oğli, Cebek Oğli, Bazur, Ömerlu, Cebin, Ani, Tospanli, Bile Sor, Şeyh Sandık, Arâm, Erah, Kantara, Gölesor, Parsur karyeleri.

Merzeman Nahiyesi

Kara Yusufli, Tandırcık, Boztelli, Bakırca, Kestal, Ballık, Kalbâş, Kara Kuyu, Şibillu Obası, Gör Eybo Obası, Kâlunek Obası, Keklik Tepe, Felcan, Benâmlı Kara Kabu, Benâmlı Kesrev Obası, Cenkefe, Balkanlı, Kara Hüseyinli, Mezneğii, Yarımca, Saray Mağara, Hacı mallı, Şen Gece, havuz, Eğri Dere, Kıroğli, Kayabaşı, Üç Göl, Kürek Süri, Bülbül,Midles, Sarılar, Elif, Hisar, Hasan Oğli, Kohmelek, Kal'a, Kasaba, karyeleri.

Kura	Nahiye	
42	1	yekûn

SAYFA 432

Reşi Nahiyesi

Enhaş , Savacık, Habib, Burness, Kızıl İn, Aşağı Çardak, Yukarı Çardak, Acemi, Kilisecik, Zergil, Ala Hacı Obası, Uşanu Obası, Zerd Göm, Kara Mezraa, Kara Burc, Cebur Tahtek, Köseler, Kamışlı, Melâ Mıho Obası, Mâmî Gerbez Obası, Zerâr karyeleri.

Kura	Nevâhi
22	1

Nufus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Rumkal'a Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	**Müslüman**	11.036	12.838	23.874
2	**Ermeni Kato**	16	17	33
3	**Yahudi**	2	4	6
4	**Ermeni**	492	482	974
5	**Yezidi**	106	155	261
6	**Kıpti**	2	3	5
TOPLAM		**11.654**	**13.499**	**25.159**

SAYFA 433

Suruc Kazası

Kaymakam Muhammed Yaver Bey

Rütbe		Nişan	
Saniye	Tarihi	Osmani	Madalya
	91317	4	Gümüş Liyakat

Meclis-i İdare-i Kaza

Reis Kaymakam Bey

A'za-yı Tabi'iyye	**A'za-yı Müntehabe**
Naib Muhammed Efendi	Salih Bey
Müftü Muhammed Emin Efendi	Muhammed Ağa
Mal Müdüri Muhammed Ref'et Efendi	Seyfeddin Bey
Tahrirat Katibi Nuri Efendi	Hasan Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi — Refiki münhal
Muavini Hüseyin Bey — Sanduk Emini Halil Efendi

Tahsilat Komisyonu

Reis Mal Müdüri Efendi
A'za Tapu Katibi Muhammed Efendi — A'za Tahsil Memuru İhsan Efendi

SAYFA 434

Heyet-i Tahsiliye

Tahsilat Memuru İhsan Efendi
Birinci Daire Suvari tahsildarı Behçet Efendi
İkinci Daire Suvari tahsildarı Ali Galib Efendi
Üçüncü Daire Suvari Tahsildarı Halef Efendi
Dördüncü Daire Suvarı Tahsildarı Yahya Efendi
Beşinci Daire Suvari Tahsildarı Musa Efendi

Bidayet Mahkemsi

Reis Naib Efendi
A'za Mustafa Efendi — Başkatib Mahmud Efendi
A'za Halil Ağa — Katib-i Sânî Ömer Efendi

Bidayet Mahkemesi Refakatindeki Me'murin

Müstantık Mu'avini İsmail Efendi — Mukavelat Muharriri Mahmud Efendi

Ma'arif Komisyonu

Reis Kaymakam Bey
A'za Naib Efendi — A'za Bank Muhasebe Katibi Efendi
A'za Mal Müdüri Efendi — Katib münhal

SAYFA 435

Nüfus İdaresi

Me'mur Hacı İbrahim Efendi — Katib Mahmud Nedim Efendi

Tapu İdaresi

Katib Muhammed Efendi — Refiki Remzi Efendi

Zira'at Bank Sanduk Müstahdemini

Muhasebe Katibi Abdurrahman Efendi — Refiki Mustafa Efendi

Zira'at Bank Şu'be Meclisi

Reis Osman Ağa

A'za Muhasebe Katibi Efendi — A'za Ahmed Ağa

A'za Hacı Mustafa Ağa — A'za Halil Ağa

Posta İdaresi

Me'mur Muhammed Tevfik Efendi

SAYFA 436

Belediye Dairesi

Reis Hacı Mustafa Ağa

A'za Ahmed Ağa — A'za Rebâil Ağa

A'za Halil Ağa — Katib Fahrî Bey

İbtidai Mektebleri

Merkez İbtidai Mektebi
Muallim Mustafa Rauf Efendi

Ziyaret Karyesi Mektebi
Muallim Osman Efendi

Kara Karyesi Mektebi
Muallim Muhammed Ali Efendi

Şavuk Karyesi Mektebi
Muallim Mahmud Efendi

Aslan Taş Karyesi Mektebi
Muallim Şeyh Muhammed Efendi

SAYFA 437

Suruc Kazasına Dair Malumat

Suruc Kazası Urfa'nın garb cihetinde ve merkezi olan Suruc kasabası Urfa'nın 37 kilometro garb-i cenubisinde vak'i ve Urfa'ya 10 ve Haleb'e 32 sa'at bu'dundadır.

Suruc'da 1 Hükümet konağı, 1 cami-i şerif, 1 mescid, 1 tekye, 366 hane, 78 dükan, 2 furun, 3 han,1 otel 3 kahvehane, 2 bağçe vardır.

Dahil-i kazada 3034 hane, 39 dükan, 318 bağçe, 10 bağ mevcuddur.

Suruc kazası onyedinci sal-ı hicride İyâz bin Ganem Radyallahu Taala Anhu Hazretleri tarafından sulhan feth olunmuş mukaddemleri pek ma'mur ve meşhur iken Timurlenk harab etmişdir.

Asar-ı atikadan Arslan Taş kariyesinde dört arşun tulunda iki arşun arzında iki siyah amud olub üzerlerinde birer arslan resmi vardır. Suruc arazisi gayet münbit ve mer'aları çok olduğundan külliyetlü koyun vesair hayvanatı bulunur.

Bir zira' umkunda hafriyat icrâ edilse gayet berrak ve leziz sular çıkar. Vaktiyle Suruc arazisinde zeytun, kahve, fıstık vesair mahsuldar eşcar yetiştirliyor imiş. Şimdi ise arpa, buğday, akdarı, mısır darısı, küşne, nohud, mercimek, kendir , susam vesair hububat zer', kilim, halı seccade, kıldan çadır nesc olunmaktadır.

SAYFA 438

Hayvanatından deve, merkeb, inek, koyun, keçi ve kızıl cins at, kısraklar vardır. Yağ ve yün ve buğday ihracatıda pek çokdur. Kaza dahilinde 200000 dönüm arazi mezru'a ve 350000 dönüm gayri mezru' arazi vardır. Suruc kazasındaki Şeyhanli, Picanlı, Dinnayi aşiretleri elliüçünci ve ellidördünci ve ellibeşinci nâmıyla Hamidiye Suvâri alaylarını teşkil etmişdir. Bu aşiretlerin cümlesi alettahmin sekizbin beşyüz ve belki daha ziyâde çadıra malik olub bahar ve yaz mevsimlerinde bu çadırlarda otururlar.

Suruc Kasabasının Hâvi Olduği Mahallelerin Esâmisi

Eski Suruc , Yeni Suruc mahalleleri

Mahalle

2 yekûn

Suruc Kazasına Merbut Kura'nın Esâmisi

Eski Suruc, Şeyh İsâ, Sumak, Dünniyayi, Aligör, Atşan, Menkuş, Medib Sağir, Medib Kebir, Hızır Hubz, Emirek, Bulğan, Boztepe Ya'ni Gerigör, Şirvan Kebir, Şirvan Sağir, Remil, Fik Ma'mi, Fik Ahmed Efendi, Kabuci, Teluser, Yeni Yapan, Telâl, Tepeli Mizar, Dere, Kara Mart, Arıban, Ferikan, Taunek, Mestecârık, Harabsar, Selasin, Yaslı Mebzâr, Pınarbaşi, Mestehcerik, Avlek, Zeki, Kara Höyük, Hicek, Ağacı Çiftlik, Terkak, Pir Ömer

SAYFA 439

isyanlı, Harata, Sine Kuş, Mektelân, Meiri, Ağviran, Karakuyu, Yalnız Dam, Harabnâlık, Harab Sur, Deniz, Yukarı Pare Pare, Telfitır, Menlâ Hamza, Uzun Hızır, Burc Hamam, Kostonek, Mirza Ali, Ayn Bât, Boz Tepe, Kurdikanlı, Kabacık, Görnek, Ziyâret,Misk, Hasan Gülek, Gölcük, Şav Beğ, Kösek, Musık, İşme, Harabkar, Mebir Halil, Aşağı Pare Pare, Harabnaz, Kara Muh, Cum Ali , Alişar, Murad İsmail, Tel Hatık, Dorek, Kosan, Tel Hacib, Aşikan, Tayri, Harabmil, Yukarı Bostancık, Aşağı Bostancık, Herduşân, Şuman, Mezbul, Karacürün, Kibirli, Kara Meyyit, Taş Basan, Belk, Ağça Kuyu, Kara Taş, Peykân, Halilcik, Aşağı Cenk, Yukarı Abamor, Aşağı Abamor,Kazğaci, Hacı Köyi, Dâbân, Haydar Ahmed, Mederbaz, Yuvacık, Yukarı Cenk, Harab Kürt, Belek, Yukarı Taşlı Höyük, Aşağı Taşlı Höyük, Ulaki, Aşağı İtvirân, Yukarı İtvirân, Solan, Bir Ömer Şeyhanlı, Kibir Belek, Aşağı Tahtek , Yukarı Boz Höyük Paralı, Aşağı Boz Höyük, Dobirek, Yukarı Hanık, Aşağı Hanık, Aşağı Tahtek, Yukarı Tahtek, Koçek, Karuz, Kantara Cas, Heymi Semen Ali, Tutânek, Kara Taş, Mezrin, Zebşekâr, Mir Han, Tel Harman, Ağ Oğlan, Şaman, Zoncik, Tavşan, Kâşkân, Batha, Zehvan, Kikan, Mezraa-i Davud, Şahincik, Diyabekli, Oğul Bek, Serân, Süleyman Beg, Arslan Taş, Kara Celeh, Meknele, Atmânek, Ma'sara, Hüsami, Tel Karit, Mezanter, Koç Sekran, Kaz Sekran, Harabe Şin, Melek Sekran, Yengi Yapan, Yaslı Mezar, Pehluvan Kesmesi, Tel Erbain, Aşağı Cengok, Yukarı Cengok, Termikmembend, Fevâl, Menâz, Kulmet, Hebzel, Kara Ali, Belek,Gulek , Toli Tağı, Kömce Kuyu,Mezgefli, Mürşid Pınarı, Şubek, Kesme sevbedi, Kesersân, Konak, Köti Köyi, Çarkâlı Koran, Gök Tepe, Meşku

SAYFA 440

Cebnî, Acı Kuyu, İlcak,Ohâni, Bubık, Heft Ruh, Kopuz, Garib, Gernebâr, Tefşu, Mahrac, Bir Gül, Şeyh Çoban, Cebelü'l-Ferac, Pir Reş, Şeyhanli, Bildiran, Mezraa-i Sofi, Kul Hadid, Tel Gazal, Kufî, Devirek, Keskanlı, Cessâs Dünniyayi, Kara Mezraa, Yedi Kapu, Kör Ebi, Harus, Mirâni, Kızıl Kuyu, Köse Veli, Örgütli, Cessâs Beş, Tel Şeir, Bubân Kule, Deryâzin, Hori, Bender, Kara Kuyu, Rovi, Hazin, İrreş, Zervâlli karyeleri.

Kura	Nahiye	
238	1	yekûn

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Suruc Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	9.325	9.397	18.722
2	Ermeni	33	30	63
TOPLAM		9.358	9.427	18.785

SAYFA 441
Haran Kazası

Esami
Kaymakam Vekili Ahmed Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza

A'za-yı Tabi'iyye
Naib Muhammed Kudsi Efendi Edirne Müderrisi
Müftü Hacı Ali Efendi
Mal Müdüri Celal Efendi
Tahrirat Katibi Muhammed Bey

A'za-yı Müntehabe
Abdullah Ağa
İbrahim el-Abdullah Ağa
Hasan Ağa
Halef Ağa

Mal Kalemi

Mal Müdüri Efendi
Muavini Derviş Efendi
Sanduk Emini Karabet Efendi

Nüfus İdaresi

Me'mur Şefik Efendi
Katibi Ömer Efendi
Tapu Katibi Abidin Efendi

SAYFA 442

Harran Kazasına Dair Malumat

Harran Kazasının merkezi olan Ağça Kal'a Urfa'nın cihet-i cenubisinde ve oniki sa'at bu'dundadır. Ahali-i kaza Arabça bir kısmı Kürdçe tekellüm ider. Kış ve baharda havası latif fakat yaz ve güz mevsimlerinde vahimdir.

Dahil-i kazada 1 cami-i şerif, 2 mescid, 3 tekiye, 5 dükan, 1 kaplıca ve maa kura 2178 hane, 9823 tarla, 3 mer'a, 306 arasa, 101410 gayr-i mezru' ve 142280 dönüm mezru' arazi vardır. Mahsulatı buğday, arpa, kara dâne, mısır, ak darı, yün, sâde yağdan ibâretdir.

Cins feres, öküz, inek, koyun, deve, merkeb, yabani kaz, ördek, ceylan, tavşan, toy, turna, kurt, tilki, çakal gibi tuyur ve hayvanat-ı vahşiye bulunur.

Merkez-i kazaya üç çaryek mesâfede bulunan Ayn Arus nâm karyeye bu nâmın itlakı Hazret-i İbrâhim Aleyhisselâm ile zevce-i muhteremeleri Sâre'nin orada zifâfları icrâ olunduğundan münbais imiş. Hâlen makam-ı kudsiyet ittisâm Nübuvvet penâhileri mevcud ise de merbuti bulunân cami-i şerif müşerref harabdar Aynu'l-Arus'dan nebaen iden ve cülâb denilen nehir merkeze bir sa'at mesâfede Yâbise karyesiyle merkezden nebeân iden sularla Sehlân Tepesi kurbunda birleşerek Belih namını aldıktan sonra Fırat'a mansıb olur.

SAYFA 443

Kazanın şark-i şimâlisinde Urfa'ya sekiz ve merkeze beş sa'at mesafede Harran şehr-i cesimi harebesi olub vaktiyle Hazret-i İbrahim ve Hazret-i Lut Aleyhisselâmın pederleri Haran hicret eylediği cihetle Harran tesmiye olunmuşdur. Harran'da Tel İbrahim itlak olunur. Bir tepe üzerinde Sabii'lerin bir ma'bedi mevcud olduğuda rivayet edilmektedir.

Hazret-i Ömer el-Faruk radiyallahu Teala anhu Hazretlerinin ahd-ı hilafet penâhilerinde evâil-i devr-i İslâm'da ma'mur bulunmuş idi. Hatta meşâhir-i ülemâdan İbn Teymiye el-Harrani gibi bir çok zevât yetişmiş ve Sabii'lerden dahi ba'zı hükemâ zuhuriyle kütub-i hikemiye ve tıbbiyeyi lisan-ı Arabi'yeye tercüme etmiş oldukları mervidir.

Nefs-i Harran'da Hoşeng Şah'ın binâ gerdesi olan bir kal'a harabesi mevcûd ve enkazının Tek Tek namındaki dağda bir büyük mağaradan nakl edildiği ve bu mağara derununa ne kadar gidilse nihâyeti bulunmadığı ve bundan başka evvelce merkez-i kaza olan Aynu'l-Arus'da Tel el-Arus nâmıyla bir tepe ve üzerinde bir kal'a ve etrafıda şehir harabeleri olduği ba'zı asar ve enkaz-ı mevcudesinden istinbat olunmaktadır.

Belih nehri üzerinde merkez-i kazaya sekiz sa'at mesafede Savan nâmıyla atik beldenin halen sur ve ebniye enkazı mevcud ve Şeyh Hasan namında bir zat-ı şerif medfundur. Bu zatın Hazret-i Şeyh Abdulkadir el-Geylâni kuddise sirruhu'l-âli Hazretlerinin evladından olduği rivâyet edilmektedir. Ve yine merkez-i kazaya bir sa'at mesafede enkazı toprak altında kalmış Taş Baş diye yâd olunan bir şehir harabesi vardır.

SAYFA 444

	Nevahi	Kura
Harran Nahiyesi	1	200
Kara Nahiyesi	1	40
Türkman Culabı	1	8
Yekûn	3	348

Nüfus İdaresi Kuyudatından Çıkarılan Harran Kazasının Nüfus Cedveli

Sıra no	Millet	Kadın	Erkek	Toplam
1	Müslüman	2.304	1.932	4.236
TOPLAM		2.304	1.932	4.236

BAZI VEKÂYİ-İ MEŞHÛRE
(1326 Tarihli Haleb Vilâyet Salnâmesi)

Sinîn	Hicret-i Şeref-Menkabetden Mukaddem
6212	Hilkat-i Hazret-i "Adem" aleyhisselâm
3974	Tûfân-ı Hazret-i "Nuh" aleyhisselâm
3548	Mısır'ın ibtidâ-yi ma'mûriyeti
2812	Mülûk-i Benî Asur'un ibtidâ-yi zuhûru
2570	Velâdet-i Hazret-i "İbrahim" aleyhisselâm
2470	Hitân-ı Hazret-i "İsmail" aleyhisselâm
2317	Hazret-i "Ya'kub" aleyhisselâmın Mısır'ı teşrifleri
2291	Mısır'da yedi sene mümted olan kaht u galâ
2275	Merâkib-i bahriyenin yıldızları rehber ederek seyr ü seferi
2225	Mısrîlerce sene-i şemsiyenin 365 gün olarak zabtı
2075	Hazret-i "Mûsa" aleyhisselâmın Mısır'dan hurûc buyurdukları
1882	Haritanın Mısır'da îcâdı
1638	Hazret-i "Dâvûd" aleyhisselâmın Suriye'de pâdişahlığı
1598	Hazret-i "Süleyman" aleyhisselâmın pâdişahlığı
1345	Gemiler için ibtidâ limanlar yapılması
1337	Roma şehrinin binâsı
1155	Buhu'n-Nasr'ın Suriye ile Kudüs-i Şerîf'i tahribi
1108	İranlılarm Mısır'ı istilası
0916	İskender'in İran'ı istilasıyla Dârâ'nın maktûliyeti
0855	Yangın tulumbasının icâdı
0795	Umûmî fırınlar ihdâsı
0585	Milâd-ı Hazret-i "İsâ" aleyhisselâm
0517	Roma'da papa nasbı
0484	Cam i Cadı
0234	Ayasofya'nın binâsı
0163	Fransa Kraliyeti'nin teşekkülü
0053	Velâdet-i pür-meymenet-i hazret-i Risâlet-penâhî
0014	İngiltere Kraliyeti'nin teşekkülü
0011	İspanya Kraliyeti'nin teşekkülü

Sinîn	Hicret-i Celîle'den Muahhar
001	Gazây-ı kübrâ-yı Bedir
010	Feth-i celîl-i Mekke-i Mükerreme
010	Hacc-ı Vedâ'
010	Feth-i bülend-i Hayber

010 İrtihâl-i hazret-i fahru'l-mürselîn aleyhi efdalü's-selâtü ve't-teslim
010 Hilâfet-i celile-i Hazret-i "Ebûbekir" radyallâhu te'âlâ anhü
011 Vak'a-yı Müseylemetü'l-Kezzâb
013 Hilâfet-i celîle-i Hazret-i "Ömer" radyallâhu te'âlâ anhü
014 Binâ-i Basra
014 Feth-i Şâm
016 Binâ-i Kûfe
016 Hazret-i Ömer" radyallâhu te'âlâ anhu tarafından târih istîmalinin bidâyeti
020 Feth-i Mısır
022 İslâmların bahren cihâd ve ticârete sülûku
024 Hilâfet-i celîle-i Hazret-i "Osman" radyallâhu te'âlâ anhü
027 Feth-i Cezîre-i Kıbrıs
035 Hilâfet-i celîle-i Hazret-i "Ali" radyallâhu te'âlâ anhü
036 İstanbul'un ibtidâ-yı muhâsarası
041 Şam'da mülûk-i Benî Emeviye'nin zuhûru, inkırâzı sene 133
042 Bilâd-ı İslâmiye'de berîd nâmıyla postalar işlemesi
049 İstanbul'da Galata'da vâki Arab Câmi'i'nin binâsı
060 Vak'a-i dil-sûz-ı Kerbelâ
075 Darb-ı sikke-i İslâmiye
080 Vilâdet-i Hazret-i İmâm-ı A'zam "Ebu Hanîfe" radyallâhu te'âlâ anhü, intikâl-i sene 150
082 Sicilya Cezîresi'yle Mesina Boğazı'nın fethi
086 Hulefâ-yı Emeviye'den Velid'in gurebâ için Şam'da hastane yapdırması
092 İslâm'ın Cebel-i Târık'dan geçerek Endülüs'ü istilâ etmesi
095 Galata Cami'î'nin ikinci binâsı
095 Vilâdet-i Hazret-i İmâm-ı "Mâlik" radyallâhu te'âlâ anhü, intikâl-i sene 179
120 Pamukdan kâğıd imâli, Çin'de pek kâdimdir
121 Arablar beyninde ilm-i kimyânın şuyû'u
128 Zuhûr-ı Ebû Müslimü'l-Horasânî
132 Irak'da Devlet-i Abbasîye'nin zuhûr-u, inkırâzı sene 659
139 Endülüs'de Devlet-i Benî Emeviye'nin zuhûru, inkirâzı sene 407
150 Velâdet-i Hazret-i İmâm-ı "Şâfi'î" radyallâhu te'âlâ anhü, intikâli sene 204
151 Binâ-i Bağdâd
183 Danimarka Kraliyeti'nin teşekkülü
250 İbtidâ-yı Devlet-i Benî Tolun, inkirâzı sene 292
286 Basra'da bir köye beheri on okka sıkletinde taş yağması
297 Mağrib'de Devlet-i Fâtımiye'nin teşekkülü
341 Mısır'da Devlet-i Fâtımiye'nin zuhûru , inkirâzı sene 567
360 İbtidâ-yı Devlet-i Gazneviye, inkirâzı sene 579
362 Rusya Devleti'nin teşekkülü
422 İran'da Devlet-i Selçukiye'nin zuhûru, inkirâzı sene 687
480 Velâdet-i Gazs-ı A'zam Hazret-i "Abdulkâdir Geylânî" radyallahu te'âlâ anhü, intikâli sene 578

490 Zuhûr-ı Devlet-i Harzemşah, inkirâzı sene 528
515 İbtidâ-yı Devlet-i Atabegiye, inkirâzı sene 619
516 İcâd-ı sâ'at
567 İbtidâlet-i Eyyûbiye, inkirâzı sene 656
604 Mevlid-i şerîf-i hazret-i nebevî kırâ'atinin ibdâsı
604 Vilâdet-i Hazret-i Mevlânâ " Celâleddîn-i Rûmî" kaddesallâhu sırrehû, intikâli sene 672
656 Mısır'da Devlet-i Abbâsiye'nin zuhûru, inkirâzı sene 922
686 Şuyû-ı isti'mâl-i barut
686 Gözlüğün ihtirâ'ı
687 Pusulanın ihtirâ'ı
688 Devlet-i ebed-müddet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin zuhûru
726 Feth-i Bursa
728 Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'de sikke darbı
728 Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'de muvazzaf asker tanzîmi
747 Paçavradan kâğıd yapılması
758 Şehzâde Süleyman Paşa'nın Rûmeli cihetine geçerek Gelibolu'yu feth etmesi
760 Zuhûr-ı Timurlenk, vak'ası sene 804, vefâtı sene 807
762 Topun ihtirâ'ı
773 Feth-i Edirne
796 Feth-i Selânik ve Yenişehir
798 Bursa'da Câmi'-i Kebîr'in binâsı
835 Feth-i Yanya
848 Vak'a-i Varna
851 İcâd-ı san'at-ı tabâ'at
851 Fâtih Câmi'î'nin binâsı, itmâmı sene 867/1462
856 Binâ-ı Hîsâr-ı Rûmeli
857 İstanbul'un Fethi
862 Amerikanın keşfi
875 Binâ-ı Sarây-ı Cedîd
892 Kemal Reîs'in donanma-yı hümâyûn ile İspanya'ya azîmeti
903 Keşf-i Tarîk-i Ümidburnu
922 Sultân Selîm Hân-ı Evvel hazretlerinin Haleb ve Şam ve Mısır'ı fetihleri
922 Cep sa'âtinin icâdı
923 Dersa'âdet'de tersâne inşâsı
932 Sultân "Süleyman" Hân hazretlerinin Fransa'yı himâyeleri
935 Viyana'nm birinci defa muhâsarası
941 Feth-i Bağdâd
944 Aden'in Fethi
951 İngiltere'de dikiş iğnesinin icâdı
962 İstanbul'da kahvenin ibtidâ-yı isti'mâli
979 Kılıç Ali Paşa'nın kapudân-ı deryâ nasbı
958 Endülüs'ün tahliyesi

Sinîn	Hicret-i Celîle'den Muahhar
1051	Avrupa'da gazete icâdı
1094	Viyana'nın ikinci defa muhâsarası
1135	Üsküdar'da dâru't-tabâ'anın te'sisi
1167	Çiçek aşısının keşif ve icâdı
1167	Paratoner yani sâ'ika siperinin Amerika'da icâdı
1189	Kaynarca Mu'âhedesi
1199	Balonon icâdı
1206	Telgrafın icâdı
1213	Sultân Selim-i Sâlis Han hazretlerinin Mısır'ı Bonapart'dan fetih ve istihlâsı
1215	Litoğrafya'nm yani taş basmasının ihtirâ'ı
1222	Vapur'un icâdı
1240	İbtidâ-yı ihdâs-ı demiryolu
1242	Dersa'âdet'te Mekteb-i Tıbbiye'nin te'sîsi
1255	Tanzîmât-ı Hayriye
1259	Sultân Abdulmecid Hân hazretlerinin shîhü'l-ayâr meskûkât hazîneye himmetleri
1263	Te'sîs-i mekâtib-i rüşdiye
1270	Kırım muhârebesi
1278	Torpil ta'bîr olunur deniz lağımlarının icâdı
1281	Vilâyâtın teşkili
1283	İğneli tüfengin bidâyet-iasti'mâli
1286	Süveyş Kanalı'nın küşâdı
1287	Fransa ile Prusya devletlerinin muhârebesi ve Fransa İmparatorluğu'nun inkilabı
1287	Almanya İmparatorluğu'nun i'lânı
1287	İtalya devletinin Roma'yı istilâsı
1288	Dersa'âdet'e tramvay inşâsı
1290	Dersa'âdet'de Galata'da tünel küşâdı
1290	İzmid demiryolunun inşâsı
1293	Kânûn-ı Esâsî vaz'ı
1293	Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne'nin resm-i küşâdı
1295	Ayestefanos Mu'âhedesi üzerine Berlin Kongresi'nin in'kâdı
1296	Sicil-i Ahvâl te'sîsi
1311	Eskişehir Ankara demiryolunun resm-i küşâdı
1313	Dersa'âdet'de Dâru'aceze'nin inşâ ve resm-i küşâdı
1314	Eskişehir, Alaşehir, Karahisâr, Konya demiryolunun resm-i küşâdı
1315	Devlet-i Aliyye'nin Yunan ile vukû'bulan muhârebe ve muzafferiyeti
1316	Dersa'âdet'de Hamidiye Etfâl Hastahânesi'nin resm-i küşâdı
1318	Şâm-ı Şerîf'den Mekke-i Mükerreme'ye ve Medîne-i Münevvere'ye telgraf hattı temdidi
1318	Şâm-ı Şerîf'den Mekke-i Mükerreme'ye kadar demiryolu vâz-ı esâsı
1320	İtalyalı Markoni tarafmdan telsiz telgraf ihtirâ'ı

1321 Rusya ve Japonya muhârebesi

1321 Dersa'âdet'de gâyet mükemmel ve cesîm bir mekteb-i tıbbiye-i şâhâne inşâsı

1324 Hamidiye Hicaz demiryolunun Şam^dan Tebük'e kadar kısmının hitâmıyla resm-i küşâdı

HALEB VİLÂYETİ'NE MAHSÛS BAZI VEKÂY'-I MÜHİMME-İ TARİHİYE

Sinîn Hicret-i Celîle'den Mukaddem

3834 Hazret-i İbrahim aleyhisselâmla Hazret-i Lût aleyhisselâmın ailesinin Urfa'dan Harran ve oradan Arz-ı Kenan'a hicretleri

3360 Asyâ-yı Vustâ'da hüküm-fermâ olan Türk hânlarından Oguz Hân'ın Haleb ve Mısır ve havâlisini istilâ etmesi

1825 Hazret-i İbrahim aleyhisselâmın Urfa'da Bâbil Pâdişâhı Ramyes yani Nemrûd tarafından ateşe ilgâ olunması

1598 Hazret-i Dâvûd aleyhisselâmın bu hâvalide pâdişâhlığı

1453 Hazret-i Süleyman aleyhisselâmın bu havâlide pâdişâhlığı

0223 İstanbul'un bânî-i sânisi Kostantin'in vâlidesi
Helana'nın Haleb'de kendi nâmına bir kilise inşâsı (el-yevm Halviye Câmi'-i Şerîfi'dir) ve yine Urfa'da bir kilise binâ etdirmesiyle beraber Hilan karyesinden Haleb'e gelen su yolunu te'sîs eylemesi

0019 Hüsrev Perviz tarafından Antakya'nın zabt ve nehbi

Sinîn Hicret-i Celîleden Mu'ahhar

0016 Haleb ve tevâbi'nin fethi

0037 Vak'a-i Sıffîn (Rakka Kazâsı dâhilinde vukû' bulmuşdur)

0041 Haleb'in mülûk-i Emeviye idaresine geçmesi

0128 Haleb'in hulefâ-yı Abbâsiye idâresine intikâli

0333 İhşid'in Haleb'i zabt ile etrâfındaki ormanları kat' etmesi

0367 Seyfü'd-devle'nin Haleb'de vfâtıyla na'şının Diyârbekir'e tâbi Meyyafârikin'e nakil ve defni

0402 Haleb'de Benî Mirdas mülûkunun zuhûru

0490 Ehl-i Salîb'in Urfa ve Suruc ve A'zaz ve Harim'i istîlası

0504 Haleb Hâkimi Rıdvan'ın Ehl-i Sâlib ile müsâlahası

0523 Aksungur'un oğlu ve Haleb Hükümdârı olan İmâdüddin Zengî ile Ehl-i Salîb beyninde Haleb civârında şiddetli bir muhâbere vukû'u ve İmâmeddin 'in galibiyeti

0539 İmâdüddin'in Urfa ve Suruc ile Fırat'ın sâhil-i şarkîsini harben ve Birecik'i sulhen Ehl-i Salib'den alması

0541 İmâdüddin'in Ca'ber'de köleleri tarafından katliyle yerine oğlu Nureddin'in hükümdâr olması

0566 Mülûk-i Atabegiye'den ikinci İmâdüddin'in Haleb'i Salahaddin-i Eyyubiye'ye terki

0776 Haleb asâkiri tarafından Sis'in fethi
0803 Mısır Sultanı Melik Zahir bin Berkuk ile Timurlenk beyninde Mercidabık'da muhârebe vuk'u'u ve Haleb'in Timurlenk tarafından istilası ve Menbic şehrinin tahribi
0922 Yavuz Sultân Selim Hân hazretlerinin Haleb'i teşrif ile Haleb ve Şam'ı feth buyurmaları
1047 Sultân Murad Hân Râbi' hazretlerinin Bağdad'a azîmet buyurmak üzere Haleb'i teşrifleri
1238 Haleb'de hareket-i arz vukû'yla pek çok nüfusun telef ve birçok ebniye-i âliyenin harâb olması
1247 Mısırlı İbrahim Paşa'nın Haleb'e gelmesi, azîmeti sene 1255
1282 Fırka-i İslâhiye'nin vürûdu
1283 Teşkil-i Vilayet
1284 Fırat nâmında vilayet gazetesinin ibtidâ-yı neşri ve salnâme tertîb ve tab'ı
1287 Antakya'da şiddetli hareket-i arz vukû'uyla birçok telefât ve hasârı bâ'is olması
1296 Vilâyetde adliye teşkili
1296 Vilâyetde asîkir-i zabtiyenin jandarma silkine tahvîli
1296 Vilâyetde polis idâresinin teşkili
1299 Merkez mutasarrıflığının teşkili (lağvı sene 1303)
1300 Vilâyetde Nüfus İdâresinin teşkili ve tahrîr-i nüfus icrâsı
1301 Vilâyetde Reji İdâresinin teşkili
1302 Ayntâb Kazası'nda Karadinek karyesinde bin sekiz yüz dirhem sıkletinde hacer-i semâvî sükûtu
1303 Ticâret Odası'nın teşkili
1304 Haleb'de mekteb-i rüşdî-i askerî te'sis ve küşâdı
1304 Haleb ile İskenderun arasında şose yolunun ikmâl ve küşâdı
1307 Zirâ'at Bankası'nm teşkili
1310 Haleb'de mekteb-i idâdî-i mülkî te'sis ve küşâdı
1310 Haleb'de mekteb-i inâs te'sis ve küşâdı
1310 Şam'dan Haleb'e ve Birecik'e kadar şimendifer imtiyâzı i'tâsı
1317 Haleb'de sâ'at kulesi inşâsı
1319 Haleb'de Sanâyi Mektebi te'sis ve küşâdı
1323 Vilâyetde yeniden tahrîr-i nüfus icrâsı
1324 Hama Haleb demiryolunun resm-i küşâdı fî 16 Şa'bân sene 1324

مرکزی (کبان) قریه‌سیدر . بو قریه ارمنی قرالی بشنجی لیبوك محل اسارتیدر . اندرین قضاسنده هر نوع حبوبات حاصل ولدیغی مثللو . کلیم . الاجه . عبا . وایپکدن بز . وشلوار وچول . وکوکسونده چرکسلر طرفندن صو تلی کمش ایشلری اعمال ولنور . بو اندرین قضاسنده مشهور کوکسون اوه‌سی بولنورکه بوراده ٩٢١ سنه‌سنده سردار عثمانین سنان پاشا ایله علاء الدوله بك بیننده وقوعبولان محاربه‌ده علاء الدوله مغلوب ومقتول اولمشیدی . بو قضاده کشیش واندرین تاملرنده جیحانه منصب اولور ایکی چای ومتعدد اورمان اولدیغی کبی رومالولرك بناسی اوله‌رق ازمانتی - اق قلعه - خیرعش - له‌جق - مریم شبل - اربه‌لق ضیق - اسملرنده یدی عدد قلعه خرابه‌سی واردر

اورفه سنجاغی

متصرف طرخان بك رتبهٔ اولی صنف اولی مجیدی ١
نائب احمد افندی بلاد خمسه
مفتی عبد اللطیف افندی بلاد خمسه م ٣ محاسبه‌جی عبد الحمید افندی
تحریرات مدیری مصطفی بك ثالثه

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب افندی مفتی افندی	علی بك اصطبل عامره
محاسبه‌جی افندی	مصطفی اغا ثالثه
مرخص افندی	عبد الرحمن افندی
تحریرات مدیری بك	صفائل افندی
کاتب محمد افندی	برهان اغا بطرس اغا

محکمهٔ بدایت

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس شوقی افندی
اعضا بدیع افندی مدرس	اعضا محمد بك ثانیه
میخائیل افندی	قربت افندی
اعضا ملازمی مسلم افندی	اعضا ملازمی ساقی افندی
باشکاتب محمد راتب افندی	

مدعی عمومی معاونی صلاح الدین بك

محکمهٔ تجارت

رئیس حاجی محمد باقر اغا

اعضای طبیعیه پیچان افندی اصطبل عامره اروش افندی
اعضای منتخبه عبد الرحمن افندی علی اغا کیورك افندی
سرکیس افندی باشکاتب احمد افندی کاتب ثانی زکریا افندی

مجلس بلدیه

رئیس حیدر اغا

اعضا حاجی شریف اغا اسعد بك احمد بك عبد القادر اغا
یعقوب افندی خاجیر اغا اروش افندی مرکر اغا
کاتب فائق افندی صندوق امینی حاجی افندی طبیب بلده
جمال افندی ثالثه

محاسبه قلمی	تحریرات قلمی
واردات کاتبی محمد افندی	مسود اول عثمان افندی
لوا کاتبی خالد افندی	مسود ثانی فرهاد افندی
واردات مقیدی ابراهیم افندی	مبیض اول احمد بك
رفیق یاور افندی	مبیض ثانی عثمان افندی

مصرف کاتبی شریف افندی اوراق مأموری مصطفی افندی
رفیق ابراهیم افندی
اوراق مقیدی احمد افندی
صندوق امینی ابراهیم افندی

املاك قلمی	دفتر خاقانی قلمی
ویرکو مأموری بکر صافی افندی	مأمور حسین افندی ثانیه
وقوعات کاتبی یوسف افندی	کاتب مصطفی افندی
سندات کاتبی مصطفی افندی	,, محمد افندی ,, علی افندی
	بوقلمه کاتبی محمود افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور خلیل افندی کاتب یحیی افندی

تحصیلات اداره‌سی

لوا سر تحصیلداری دانش افندی قضا تحصیلداری الیاس افندی

تلغراف وپوسته مأمورلری

مدیر مهری افندی مخابره مأموری مصطفی افندی

بعض مأمورین

ژاندرمه بیکباشیسی حسن اغا م ٥ منافع مأموری ... افندی
دیون عمومیهٔ عثمانیه مأموری علی بك رژی مأموری غالب افندی

سروج قضاسی

قائممقام محمود ندیم افندی نائب محمود افندی مفتی عثمان افندی
مال مدیری شیخ یسین افندی صندوق امینی حافظ مصطفی افندی

مجلس اداره‌سی	بدایت محکمه‌سی
رئیس قائممقام افندی	رئیس نائب افندی

اعضا محمد فخری اغا	اعضا تیمور اغا ابراهیم افندی
محمد اغا	باشکاتب فائق افندی
شاهین بك	مستنطق معاونی خلیل افندی
علی اغا	کاتب ثانی باقر افندی

بعض مأمورین

مع تحریر ویرفو کاتبی وکیلی امین افندی سر تحصیلدار احمد بك
نفوس مأموری احمد افندی طابو کاتبی احمد افندی
ضابطه ملازمی سلیمان اغا

روم قلعه قضاسی

قائممقام شوکت افندی نائب خلیل افندی مفتی حاجی باقر افندی
مال مدیری عبد الوهاب افندی تحریرات کاتبی مدحت افندی

مجلس اداره‌سی	محکمهٔ بدایت
رئیس قائممقام بك	رئیس نائب افندی
اعضا محمد افندی	اعضا حاجی عمر افندی
,, شکر افندی	,, سرکیس اغا
,, کوان اغا	سرکاتب یاور افندی
,, کرکور اغا	معاونی اسعد افندی
	کاتب ثانی امین افندی

مجلس بلدیه

رئیس حاجی طاهر افندی

اعضا احمد اغا ,, عبد القادر افندی ,, مسلم اغا ,, محمد صالح اغا
کاتب رشید افندی

﴿ بعض مأمورين ﴾

مع تحرير وركوكاتبي محمد صالح افندي رفيق بكر افندي
نفوس مأموري محمد افندي مفتي خليل افندي
سرتحصيلدار حافظ مصطفى افندي طابو كاتبي اسماعيل افندي
صندق امين احمد افندي

﴿ بيره جك قضاسي ﴾

قائمقام اسماعيل بك اصطبل عامره
نائب ناظم علي افندي مدرس مفتي شيخ مسلم افندي
مال مديري مصطفى سامي افندي تحرير ات كاتبي نعمي افندي

﴿ مجلس اداره سي ﴾ ﴿ محكمهٔ بدايت ﴾

رئيس قائمقام بك رئيس نائب افندي
اعضا شيخ مصطفى افندي اعضا منيب افندي
,, محمد نجيب افندي ,, توخانس امني
,, خاجو افندي باشكاتب سعيد افندي
,, قره بيت افندي كاتب ثاني نوري افندي
مستنطق معاوني حيدر افندي

﴿ بلديه مجلسي ﴾

رئيس محمد شاكر افندي
اعضا محمد اغا ,, ربلي اغا ,, سعد الدين افندي ,, سليم افندي
خاجيرغا ,, شيخ مسلم افندي ,, اونس افندي ,, حاجي سعدين اغا
,, ياسوم اغا كاتب رضا بك

﴿ بعض مأمورين ﴾

مع تحرير وركوكاتبي شيخ جعفر افندي رفيق لامع افندي

نفوس مأموري بهاء الدين افندي فتيدي علي رضا افندي
طابو كاتبي بكر صدقي افندي سرتحصيلدار عبد القادر افندي
صندق اميني جورجي افندي

﴿ لواية دائر معلومات ﴾

اورفه سنجاغي ولايتك جهت شرقيه سنده ومركزي اولان (اورفه) شهري حلبك ٤٢ ساعت اوزاقلغنده در اورفه سنجاغي شرقاً وشمالاً معمورة العزيز ولايتيله جنوباً زور سنجاغي ايله غرباً حلب سنجاغي ايله محاطدر و (اورفه) (بيره جك روم قلعه) (سروج) نامليرنده درت قضاسي حاويدر اراضيسي حاصليت اوزره محصولدار اولغله آرپه، بغدای، مرجمك، وسائر انواع حبوبات حاصل اولور اورفه شهرنده پانوق واپيلكدن اعلا مشلمات پياض شال، عبا غايت طيماشلي پياض وقرمزي رنكلرده باقر، منعاش هر نوع اوانی، ريحتيان، كاوساله، اغمال اولنور

اورفه شهري ايكي كوچك طاغك اره سنده در اورفه قضاسي اسلام اولي اوزره ذكور وانات (٣٠٠٠٠) نفوس ١ حكومت قوناغي ١ رديف دوبي ١ قلعه ٣١ جامع ٣١ مسجد ٤ كليسا ١٤ حمام ١٧٩٩ دكان ٤٠ مغازه ١٠ بدستان ١١ خان ١٤ فرون ٢٢١ خانس دستكاهي ٢ دباغخانه ٥٥ قهوه خانه ٥ ميخانه ١٢ بويه خانه ٢ صابون خانه ١٠ معصره (٣٩٠٦) خانه ٢ لوفاطره ٦ كنيخانه واردر اورفه شهرينك اپيه سي كاركير اولهرق درو نشده مقام ابراهيم عليه السلام اولان جامع كبير واردر اورفه شهرنده (عين زليخا) و (خليل الرحمن) نامليرنده ايكي صو نبعان ايدوب شهرون شهر ايله شهرك جنوب جهتنده (بركهٔ ابراهيم) دينيلان

ركوچك كوله اطرافنده خليل الرحمن ضويسنك شرقيسنده (دمصان) پوناريجه آدي (سكيرتوس) در بوزاياغ ناحيه سندن ظهور ايدن (كهريز) چايي دخي اورفه يه جريان ايلر اورفه يه ناظر طاغك اتكنده برعتيق قلعه اولوب بو قلعه دنك شهره حاكم اولان برجي اوزرنده نمرودك حضرت ابراهيمي اتشه اتمق ايچون يابديغي يكديكرندن تخمينا اون آديم فاصله لي ايكي عدد مانجنيق عمودي واوزرلرنده خط ونقش اثري واردر مشاهير شعرادن اورفه لي ثابي مرحوم ١٠٨٩ تاريخنده تحفة الحرمين نامليه تأليف ايلديكي اثرنده دييور كه اورفه كائنده حضرت ابراهيمك قدمنهاده عالم وجوده اولدقلري مغاره موجود و (مولد خليل) نامليه معروفدر مولد خليلك نام قديمي (كونا) در اسكي زمانده مجوسيلرك اك بيوك اتشكده سي اورفه ايدي بو اتشكده نك ايچنده معبودلري اولان شمسي تقديساً دائما اتش يقارلر وقارشوسنده كچوب عبادت ايدرلر ايدي برده بو مغارهنك يانده برمغاره دها اولوب والدهلري حضرت ساره مشار اليها اوراده بيوتمشدر مرحوم مومى اليه بركهٔ ابراهيمي تعريف ايلديكي صيره ده بركهنك اطرافي برمزراق عمقنده قازيله جق اولسه خاكدن ظهور ايدرك بوني اپيه اوراسينك اتشكدهٔ نمرود اولديغنه دليل كوستريلور

اورفه نك تاريخي ـ مؤرخيندن زرطشتي اورفه نك ميلاددن ايكي بيك سنه اول بابل پادشاهي رامانس يعني نمرود حياتندن وبعضيلرينه ميلاددن ٤٠٠ يل مقدم سلفكلولر طرفندن بنا ايدلديكي ضبط وتحرير ايلشدر سنه اورفه نك حضرت ابراهيم زمانده موجود وكتب مقدسه ده مذكور اولمسنه كوره بنايي بك اسكي اولديغي

دركاردر اورفه برقلعه كلياً خراب اولهرق شمدبكي هيئتي ايكنجي حال معموريتي اولوب اهاليسنك اصلاري ديار بكرلدن كلمشلر در اورفه ده برنجي حال معمور يتنده وخرستيانلر زمانده بر جسيم شاهر ايله واوجوز دير واريدي مذكور مناسترده خرستيانلرك طنجره حضرت مسيحك وجه مبارك ايني سيلوبده صورت سعادتلريسنك منعكس اولديغي منديل موجود اولوب مذكور منديلي خليفه متق ياه ٣٣١ سنهٔ هجريه سنده استانبول امپراطوريته بادرسال مقابلنده كليتلو اسراى اسلاميه استخلاص ايلشدر

اورفه يه سلفكلولر طرفندن وطن اصليلري اولان ماكدونيانك مركزي (ايداسا) يه مشاهيرندن كاتبه اولهرق (ايداسا) ويرالرق چشمه معناسنه اولان (قاليراها) نامي ويرلشيدي (رها) نامي يونك تحقيق اورفه تاريخ رهانك غلطي اولسه كركدر اورفه يه سلفكلولردن مقدم (انطاكيه) دخي دينمش ايسه ده بوخرا ايداسا وقاليرها تسميه لري اني اولوب بر مشدر بعض تاريخلرده اورفه ايداسادن غلط اولهرق (ادس) اورفه دن غلط اولمق اوزره (زافيا) ديو تحريرديكي

شورا سي ده خاطردن چيقارلسون كه ؛ اورفه نك اسكي آدي (اورالكلدانين) ويا خود (اور) در حتى تورانده (اورالكلدانين) وايجيلده (اور) نامليه مذكوردر ويعقوبيه مذهبنك محل ظهوريدر اورفه شهري هرور اعصار ايله سلفكولولرك اجرائي خانداننده بعض تبديلرينه دوچار اولمغله برابر حكمدارانه مقر حكومت وعسكر وموالوره مركز ايالت اولمشيدي رومالولر زمانده اورفه ده برچوق سلاح كارخانلري، دوبوري وارايدي اورفه كذلك

(١) ايداسا سلانيك ولايتنده شمدكي (وردينه) دنيلان قصبه در

ساسانیلرك وحضرت عمر افندمزك (رضی الله عنه) زمان خلافتلرنده عربلرك صكره سلجوقیلرك اهل صلیبك ومؤخراً تكرلك ایرانلرك الله كچرمكدن صكره ٩٢١ تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه به انتقال ایلدی

اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور (حران) بلده‌سنك خرابه زاری بولنور اشبو حرانه مقدما حضرت ابراهیم ایله حضرت لوطك پدری (هاران) برلكده هجرت ایلش اولدیغندن حران دینمشدر

اشبو حران اولاری صابئیلرك یعنی یلدیزلره پرستش ایدن بابلولرك بلاد مشهوره‌سندن اولوب دروشنده (هرمس) نامنه برهیكل ودیكر هیكللر واردی . مع‌مافیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده صابئیلره مخصوص بر معبد موجود ایدی بو تپه به (تل ابراهیم) اطلاق اولنور

ناحیه مذكوره ده روایه نظرا (هوشنك) شاهك بنا ایتدیگی اولدیغی مرویدر اورفه قضاسندن (عین عروس) وسائر اسملرله اوچ نهر چیقوب فرانه قاریشورلر

سروج قضاسی

اورفه‌نك شرقی جهتنده‌در واورفه‌نك ١٤ وحلبك ٣٨ ساعت بعدمسافه‌سنده‌در ومركزی سروج قریه‌سیدر سروج قدیملری بر شهر ومعمور ایمش ایسه‌ده تمورلنك خراب ایتمشدر قضاء مذكوره‌ده ارسلان طاش قریه‌سنده دیت ارشون طولنده وایكی ارشون جرصنده ایكی سیاه تمور اولوب اورلرنده بر ارسلان رسمی واردر

نهر وجك اراضیسی تربت اولدیغندن كثرت اوزره حبوبات حاصل اولور قضاء مذكوره‌ده كلیم وجال وسجاده وعشیرت ایشی قیل چادر نسج اولنور

روم قلعه قضاسی

اورفه‌نك غرب شمالی جهتنده واورفه به ١٨ وحلبه ٣٨ ساعت مسافه‌ده‌در مركزی خلقی قصبه‌سی اولوب (١٤٨٥) نفوسی جامع وفرات قیسینده واقعدر قضاء مذكوره‌ده التون طاش وروم قلعه تاملریله ایكی عتیق قلعه اولوب اشبو روم قلعه علی روایهٔ زمان قدیمده (افامیا) نامیله مذكور ایدی وقضاده هرنوع حبوبات واثمار وكتان وفستق حاصل اولور وقره طاغ اهالی هرزمان طائفهٔ چیچم اوزمانلر اولدیغی مشاهده قره صو ومرزمان نامنده ایكی نهر اولوب (فرانه) قاریشورلر

بیره‌جك قضاسی

بیره‌جك قضه‌سی اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه به ١٨ وحلبه یكرمی سكز ساعت بعد مسافه‌ده اولدیغی حالده فرات كارنده واقع وذكور وانات (٨٦١٤) نفوسی ١ حكومت قوناغی ١ عتیق قلعه‌سی ٤ ردیف دیوینی ١٢ جامع ١٢ مسجد ٤ كلیسا ٦ حمام ٥٤٢ دكان ٥ فرون ١ صابونخانه ٣ معصره ١١٦٤ خانه‌یی جامعدر بیره‌جك پك قدیم اولوب رومالولر زمانلرنده (زوغما) نامیله مذكور ایدی بعض كتب تاریخیه‌ده بزه و (بزة الفرات) تاملریله مسطوردر ١٠٤٨ تاریخنده سلطان مراد رابع حضرتلرینك بغداد سفرینه تشریفلری اثناده بیره‌جكده ایكبی یكرمی بشر اوجی

سكز رقیمه كله آنارلرنده قطعه مصنع طوب ایله مهمات نقلی ایچون ٨٠ پاره مراكب نهریه یاپلمش وبهراً صوب مقصوده كوندرلمش ایدی

بیره‌جكدن الی ساعت بعدده رومالرجه اسمی (هیراپولیس) واولورلرجه آدی (قارقش) اولان جرابلوس بلده قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌سی واردر واشبو خرابه‌نك هر طرفنده هرنوعدن یازیلری كورولور وقتیله بوشهره برمعبد وانك ایچنده اسكی سوریه‌لیلرك معبدلرك هیكلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی

بیره‌جكدن داخلنده وبر ساعت مسافه‌ده باقیلس شهرینك خرابه‌سی بولنور بو بلنك جهت غربیه‌سنده، تركلر قصبه‌سی بولنور كه بورالی دخی دابق كبی ایكی معركه عظمانك موقعیدر بر بیسی هجرتدن ٢٧٦ سنه مقدم ملوك ساسانیه‌دن شاپور ثانی ایله رومالر ایمپراطوری ایكنجی فوستاس بینلرنده دیكریده ١٢٤٦ سنه‌سنده مصرلی ابراهیم پاشا ایله عساكر عثمانیه ارهسنده وقوعبولان محاربه‌لردر تركلر قصبه‌سی (٢١٧٩) نفوسی حاویدر

ولایتك الویه ولفظه‌سیله هرلواده‌ی تفصیلرك ومدیریكلرك تعدادی و صنفلره بر قضایه تشكیل ایدن قراك محدودی مبین جدولدر

اسامی الویه	اسامی قضا	صنفی	عدد مدیریت	عدد قرا	عدد محلات
	نفس حلب	٠	٠	٢٢٨	١١٠
	كلاس	١	٣	٤٦٩	٣٣
	عینتاب	٢	٥	١٩٧	٧٠
	انطاكیه	٤	١	١٧٢	٤٦
	اسكندرون	١	ليس	٠٢٦	٤
	حارم	٢	٣	١٤٤	٥٠
	ادلب	٢	٣	٨٣٤	٠٤
	جسرشغور	٣	٤	٠٧٥	٠٠
	معرة	٣	٥	١١٠	٠٢
	باب	٣	٣	١٧٤	٠٢
	بيلان	٣	٥	٠٤٧	٠٥
	منبج	٣	٥	٣٣٢	٠٣
	زفه	٣	٨	٠٣٨	٠٢
	بكون	٠	١٠	٢١٤٧	٢٢٨
	نفس مرعش	٠	ليس	٩٩	٣٩
	الباستان	٣	٤	١٣٥	٠٥
	اندرين	٣	ليس	٠٨٢	٠٠
	زيتون	٣	ليس	٠٢٧	٠٤
	بازارجق	٣	٥	٠٧٦	٠٠
	بكون	٠	١	٤١٩	٤٨
	نفس اورفه	٠	٥	٢٩٤	٥٩
	بيره جك	٣	٥	١٢٩	٠٥
	روم قلعه	٣	٤	١٦٣	٠٢
	سروج	٣	٥	٢٦١	٠٠
	بكون	٠	٥	٨٤٦	٩٦
	جمله بكون	٠	٤٤	٣٣٩٧	٤٩٣

مرکزی (اوفه‌جقلی) نامنده بر قریه‌در . داخل قضاده متعدد اورمانلقلر (وآق صو) نهری واقعدر . و پك نفیس غالی و کلیم وسجاده طوقنور . بو قضاده پرنج . بغدای . اربه . داری محصوللری حاصل اولور

اندرین قضاسی

مرعشك غرب جهتنده ١٩ وحلبه ١٦ ساعت بعد مسافه‌ده‌در مرکزی (کبان) قریه‌سیدر . بو قریه ارمنی فرالی بشجی لبیونك محلی اسارتیدر . اندرین قضاسنده هر نوع حبوبات حاصل اولدیغی مثللو . کلیم . الاجه . عبا وایکدن بز . وشلوار وچول وکوکسونده چرکسلر طرفندن صواتلی کمش ایشلری اعمال اولنور بو اندرین قضاسنده مشهور کوکسون اوه‌سی بولنورکه بوراده ٩٢١ سنه سنده سردار عثمانیدن سنان پاشا ایله علاء الدوله بك بیننده وقوعبولان محاربه‌ده علاء الدوله مغلوب ومقتول اولمشیدی . بو قضاده کشیش و اندرین ناملرنده جیحانه منصب اولور . ایکی چای و متعدد اورمان اولدیغی کبی رومالولرك بناسی اوله‌رق ازمانتی ـ اق قلعه ـ خیرعش ـ اله جق ـ مریم شیل ـ اربه‌لق ضیق اسملرنده یدی عدد قلعه خرابه‌سی واردر

اورفه سنجاغی

متصرف جاوید پاشا روم ایلی عثمانی ٣ مجیدی ٣

نائب بها الدین افندی پایهٔ مجرده

مفتی عبد اللطیف افندی پایهٔ مجرده مجیدی ٣

محاسبه‌جی عبد الحمید افندی

تحریرات مدیری مصطفی رفعت بك ثالثه

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف پاشا

اعضاء طبیعیه	اعضاء منتخبه	
نائب افندی	حسین افندی	متمایز
محاسبه‌جی افندی	علی بك	اصطبل عامره
مفتی افندی	مصطفی لامع اغا	ثالثه
تحریرات مدیری افندی	بطرس افندی	اوهان اغا
	اروش افندی	

مجلس باشکاتبی حاجی عبدی افندی

محکمهٔ بدایت

(حقوق دائره‌سی)

رئیس نائب افندی اعضا عمر نافع افندی میخائیل افندی اعضا ملازمی فائق افندی مدعی عمومی معاونی مدحت بك مستنطق حاجی بدیع افندی ثانیه اجرا مأموری عمر افندی مقاولات محرری مسلم افندی

(جزا دائره‌سی)

رئیس عبد الرحمن ناشد افندی اعضا محمد بك ثانیه قربت افندی اعضا ملازمی علی افندی باشکاتب محمد راتب افندی ضبط کاتبی ابراهیم افندی

محکمهٔ شرعیه قلمی

باشکاتب محمود افندی کاتب ثانی صالح افندی مقید باقر افندی

محکمهٔ تجارت

رئیس رزق اله افندی

اعضاء دائمه خلیل افندی اروش افندی

اعضاء موقته حاجی مصطفی افندی عبد الرحمن افندی

الیاس افندی دباغ اغوب افندی فته‌جی

کاتب اول ذکریا افندی کاتب ثانی اوهانس فهمی افندی

مجلس بلدیه دائره‌سی

رئیس حیدر اغا اعضا حاجی شریف اغا اسعد بك احمد بك ثالثه قدیر اغا یعقوب افندی خاچر اغا مرکر اغا کاتب احمد افندی صندق امینی سعید افندی طبیب بلده یوسف اسود افندی

محاسبه قلمی

لوا کاتبی خالد افندی قضا کاتبی محمد عارف افندی مصارفات کاتبی شریف افندی مصرف واردات یومیه مقیدی محمد حلمی افندی مصارفات کاتبی رفیق ابراهیم خاکی افندی واردات کاتبی رفیق یاور افندی اوراق مقیدی احمد افندی صندق امینی ابراهام افندی

تحریرات قلمی

لوا اوراق مأموری مصطفی افندی مسود عثمان افندی مسود فرهاد افندی مبیض عثمان رفیق افندی مبیض احمد بك ایتام مدیری خالد افندی منافع صندق امینی حیدر افندی

املاك قلمی

ویرکو مأموری بکر افندی وقوعات کاتبی یوسف افندی سندات کاتبی مصطفی افندی

دفتر خاقانی قلمی

مأمور حسین افندی کاتب مصطفی حقی افندی مرکز طاپو کاتبی بکر کامی افندی یوقلمه کاتبی محمود افندی

تلغراف و پوسته مأمورلری

مدیر مهری افندی مخابره مأموری مصطفی افندی

نفوس دائره‌سی

مأمور خلیل افندی مقید یحیی افندی

رژی اداره‌سی

مدیر .. افندی کاتب رشید افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور فهمی افندی کاتب محمد افندی

لوا ژاندارمه دائره‌سی

بیکباشی حسن تحسین بك م ٥ طابور کاتبی حافظ احمد افندی پیاده یوزباشیسی نجیب افندی

بیره‌جك قضاسی

قائممقام احمد بك متمایز نائب علی رضا افندی مفتی شیخ مسلم افندی مال مدیری مصطفی سامی افندی تحریرات کاتبی ابراهیم افندی

مجلس اداره‌سی

رئیس قائممقام بك اعضا نائب افندی مفتی افندی مال مدیری افندی تحریرات کاتبی افندی نجیب افندی شیخ مصطفی افندی قربت افندی خاچر افندی

﴿ محكمهٔ بدايت ﴾

رئيس نائب افندى اعضا مهيب افندى فرهت افندى
باش كاتب سعيد افندى مستنطق معاونى حاجى حيدر افندى
كاتب ثانى نورى افندى

﴿ بلديه مجلسى ﴾

رئيس ذكريا افندى اعضا محمد اغا سعد الدين اغا
سليم افندى شيخ مسلم افندى اوهانس افندى
بارسوم اغا كاتب رضا بك صندق امينى احمد افندى

﴿ بعض مأمورين ﴾

مع تحرير وير كو كاتبى على افندى نفوس مأمورى ابراهيم افندى
طابو كاتبى بكر صدقى افندى مقبدى رضا افندى
صندق امينى حيدر جى افندى

روم قلعه قضاسى

قائمقام شوكت افندى نائب محمود صاغ افندى
مفتى حاجى باقر افندى مال مديرى عبد الوهاب افندى
تحرير ات كاتبى عبد اه افندى

﴿ مجلس اداره‌سى ﴾

رئيس قائمقام افندى اعضا نائب افندى مفتى افندى
مال مديرى افندى تحريرات كاتبى افندى محمد افندى
شاكر افندى كورك افندى سركيس افندى

﴿ محكمهٔ بدايت ﴾

رئيس نائب افندى اعضا خليلى افندى كركور افندى

باش كاتبى رفعت افندى مستنطق معاونى ساقى افندى كاتب ثانى اسعد افندى

﴿ بلديه مجلسى ﴾

رئيس مصطفى بك اعضا احمد اغا عبد القادر افندى
مسلم اغا محمد صالح اغا كاتب مدحت افندى

﴿ بعض مأمورين ﴾

ويركو كاتبى صالح افندى نفوس مأمورى محمد باقر افندى
طابو كاتبى سليمان افندى مقبد خليل افندى
صندق امينى محمد افندى
ژاندرمه سوارى يوزباشيسى حاجى عمر اغا
ژاندرمه سوارى يوزباشيسى مصطفى اغا

سروج قضاسى

قائمقام ابراهيم افندى نائب محمود افندى
مفتى عثمان افندى مال مديرى يسن افندى
تحريرات كاتبى خليل افندى

﴿ مجلس اداره‌سى ﴾

رئيس قائمقام افندى اعضا نائب افندى مفتى افندى
مال مديرى افندى تحريرات كاتبى افندى سليمان افندى
محمد باقر افندى يوزان افندى مصطفى اغا

﴿ محكمهٔ بدايت ﴾

رئيس نائب افندى اعضا شيخ مسلم افندى رشيد افندى
كاتب فائق افندى مستنطق معاونى خليل افندى كاتب ثانى صالح افندى

﴿ بعض مأمورين ﴾

ويركو كاتبى حسام الدين افندى نفوس مأمورى احمد افندى
طابو كاتبى مولود افندى صندق امينى مسلم افندى
ژاندرمه پياده ملازم اولى سليمان اغا
ژاندرمه سوارى ملازم اولى محمد اغا

لوايه دائر معلومات

اورفه سنجاغى ولايتك جهت شرقيه‌سنده و مركزى اولان (اورفه) شهرى حلبك ٤٢ ساعت اوزاقلغنده‌در . اورفه سنجاغى شرقاً وشمالاً معمورهٔ العزيز و لايتيله جنوباً زور سنجاغى ايله غرباً حلب سنجاغى ايله محاطدر . و (اورفه) (پيره‌جك) (روم قلعه) (سروج) ناملرنده درت قضاسى حاويدر . اراضيسى عموميت اوزره محصولدار اولمغله اربه ، بغداى ، مرجمك ، وسائر انواع حبوبات حاصل اولور . اورفه شهرنده پاموق و ابريشكدن اعلا مشلمك ياغى شال ، عبا غايت طباقلى ياغ وقرمزى بزباقره متعلق هر نوع ، اوانى ، بختيان ، كاوسالە ، اعمال اولنور

اورفه شهرى ايكى كوچك طاغك اره‌سنده‌در . اورفه دئلكانى اسلام اولوب اوزره ذكور و اناث (٣٠٠٠٠) نفوس ، حكومت قوناغى ، ردف دويرى ، قلعه ٣١ جامع ٣١ مسجد ٤ كليسا ١٤ حمام ١٧٩٩ دكان ٤ مخزه ، خان ١١ بدستان ٤١ فرون ٢٢١ قماش دستكاهى ٢ دباغخانه ٥٥ قهوه‌خانه ٥ مخانه ١٢ بويه خانه ٢ صابونخانه ١ معصره ٣٩٠٦ خانه ٢ لوقانطه ٦ كنيسه‌سى واردر

اورفه شهر يك اطيه‌سى كاركير اولەرق درونده مقام ابراهيم عليه السلام اولان جامع كبير واردر . اورفه شهرنده (عين زاهنا)

و (خليل الرحمن) نامليدە ايكى صو يلان ايدوب درون شهر اله شهرك جنوب جهتنده (بركهٔ ابراهيم) دينيلان كوچك كوله اغارلر خليل الرحمن صو يلك سر يانجه اسمى (دمصان) يونانيجه آدى (سكيروس) در . يوز اياد ناحيه‌سندن ظهور ايدن (كهريز) جايى دخى اورفه يه جريان ايلر اورفه يه ناظر طاغك انكشده يرعتيق قلعه‌سى اولوب بو قلعه‌نك شهره حاكم اولان يرينى اوزرنده نمرود نك حضرت ابراهيمى اتشه اتمق ايچون يابديغى يكيدكدن تخمينا اون آدم فاصله‌لى ايكى عدد مانجنيق هودى واوزرلرنده خط ونقش اثرى واردر . مشاهير شمرادن اورفه‌لى نابى مرحوم ١٠٨٩ تاريخنده تحفة الحرمين اسمله تأليف ايلديكى اثرنده ديور كه اورفه كارنده حضرت ابراهيمك قدمنهادهٔ قدم وجود اولدقلرى مقاره موجود و (مولد خليل) نامله معروف مولد خليلك نام قديمى (كوثا) در

اسكى زمانده مجوسيلرك اك بيوك اتشكده‌سى اورنده ايدى . بو اتشكدهنك ايجنده معبودلرى اولان شمسى تقديسا دائما اتش شرار وفارشوسنه كچوب عبادت ايدرلر ايدى رده بو مقارهنك باشنده برمقاره دها اولوب والدلرى حضرت سارە مشار اليهى اورادە بيوتمشدر مرحومه سوى اليه بركهٔ ابراهيمى تعريف ايلديكى صرەده بركهنك اطرافى بر مزارلق عمتده . قزيله جق اولسه خاكسترظهور ايدرك يونى ايسه اورانسنك اتشكدهٔ نمرود اولديغنه دليل كوسترير

اورفه‌نك تاريخى ـ مؤرخيدن بر طاقمى اورفه‌نك ميلاددن ايكى يوز سنه اول بابل پادشاهى رامس بنى نمرود جايدن وبومضاف اده ميلاددن ٤٠٠ يل مقدم سلاله‌كلدانيلر طرفندن بنا ايدلدكى ضبط وتحرير ايتمشلرسه‌ده اورفه‌نك حضرت ابراهيم زمانده موجود وكتب مقدسه‌ده مذكور اولمسنه كوره بناسى بك اسكى اولديغى

درکاردر . اورفه بردفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی
حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصلاری دیاربکردن کلمشلردر
اورفه‌ده برنجی حال معموریتنده وخرستیانلر زماننده بر جسیم مناستر
ایله واوچیوز دیر وار ایدی مذکور مناسترده خرستیانلرك ظننجه
حضرت مسیحك وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك
منعکس اولدیغی مندیل موجود اولوب مذکور مندیلی خلیفه متقی
با اه ٣٣١ سنهٔ هجریه‌سنده استانبول ایمپراطورینه بالارمال مقابلنده
کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمشدر

اورفه‌یه سلفکه‌لولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ماکدونیانك مرکزی
(ایداسا) یه (*) مشابهتندن کنایه اوله‌رق (ایداسا) و بر ارالق
چشمه معناسنه اولان (قالیراها) نامی ویرلمشیدی (رها) نامی بونك
مخففی اورفه نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر اورفه‌یه سلفکه
لولردن مقدم (انطاکیه) دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا وقالیرها
تسمیه‌لری انی انوتدیرمشدر بعض تاریخلرده اورفه ایداسادن غلط
اوله‌رق (ادس) اورفه‌دن غلط اولمق اوزره (رافیا) دیو محرردر

شوراسی‌ده خاطردن چیقارلمسون که : اورفه‌نك اك اسکی آدی
(اورالکلدانین) ویاخود (اور) در حتی توراتده (اورالکلدانین)
وایجیلده (اور) نامیله مذکوردر وبعقوبیه مذهبنك محل ظهوریدر
اورفه شهری مرور اعصار ایله سلفکولولرك اجزای خاندانندن
بعضیلرینه ومؤخراً ایقار دینیلان حکمدارانه مقر حکومت وعسکره
رومالولره مرکز ایالت اولمشیدی رومالولر زماننده اورفه‌ده بر چوق
سلاح کارخانه‌لری ، دیویلری وار ایدی . اورفه کیدرك

(*) ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی (وودینه) دینیلان قصبه‌در

MİLLİ BİBLİYOTEK

ساسانیلرك وحضرت عمر افندمزك (رضی الله عنه) زمان خلافتلرنده
عربلرك عسکره سلجوقیلرك اهل صلیبك ومؤخراً ترکلرك ایرانیلرك
النه کچدکدن صکره ٩٢١ تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال
ایلدی

اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور (حران) بلده‌سنك
خرابه زاری بولنور اشبو حرانه مقدما حضرت ابراهیم ایله
حضرت لوطك پدری (هاران) برلکده هجرت ایلمش اولدیغندن
حران دینمشدر

اشبو حران اولری صائبیلرك یعنی یلدیزلره پرستش ایدن بابللولرك
بلاد مشهوره‌سندن اولوب درونده (هرمس) نامنه بر هیکل ودیکر
هیکللر واردی . مع مافیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده
صائبیلره مخصوص بر معبد موجود ایدی بو تپه‌یه (تل ابراهیم)
اطلاق اولنور

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً (هوشنك) شاهك بناسی اولمق اوزره
بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . اورفه قضاسندن (عین عروس)
وسائر اسملریله اوچ نهر چیقوب فراته قاریشورلر

بیره‌جك قضاسی

بیره‌جك قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان بیره‌جك
قصبه‌سی اورفه‌یه ١٨ و حلبه یکرمی سکز ساعت بعد مسافه‌ده
اولدیغی حالده فرات کنارنده واقع وذکور واناث (٨٦١٤) نفوسی
١ حکومت قوناغنی ١ عتیق قلعه‌یی بر ردیف دیوینی ١٢ جامع ١٢ مسجد
٤ کلیسا ٦ حمام ٥٢٢ دکان ٥ فرون ١ صابونخانه ٣ معصره ١١٦٢
خانه‌یی جامعدر ، بیره‌جك پك قدیم اولوب رومالولر زماننده (زوغما)

نامیله مذکور ایدی . بعض کتب تاریخیه‌ده بئره و (بئرة الفرات)
نامیله مسطوردر ١٤٠٨ تاریخنده سلطان مراد رابع حضرتلرینك
بغداد سفرینه تشریفلری اثناده بیره‌جکده ایکیسی یکرمی بشر اوچی
سکز رقیه کله آتار بش قطعه مصنع طوب ایله مهمات نقلی ایچون
٨٠٠ پاره مراکب نهر یه یاپلمش ونهراً صوب مقصوده کوندرلمش
ایدی

بیره‌جکك التی ساعت بعدنده رومالرجه اسمی (هیئرا پولیس)
واثوریلرجه آدی (قارکمش) اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه
ومشهوره‌سنك خرابه‌سی واردر . واشبو خرابه‌نك هر طرفنده
هیروغلیف یازیلری کوریلور وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده
اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم
ایدی

ینه بیره‌جك داخلنده وبر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌سی
بولنور . بو بلقیسك جهت غربیه‌سنده زیب قصبه‌سی بولنور که
بوراسی دخی دابق کبی ایکی معرکهٔ عظمانك موقعیدر . بریسی
هجرتدن ٢٧٦ سنه مقدم ملوك ساسانیاندان شاپور ثانی ایله روما
ایمپراطوری ایکنجی قوستاس بیننده دیکریده ١٢٤٦ سنه‌سنده
مصرلی ابراهیم پاشا ایله عساکر عثمانیه ارهسنده وقوعبولان
محاربه‌لردر . زیب قصبه‌سی (٢١٧٩) نفوسی حاویدر

روم قلعه قضاسی

اورفه‌نك غرب شمالی جهتنده و اورفه‌یه ١٨ وحلبه ٣٨ ساعت
مسافه‌سیدر . مرکزی خلقتی قصبه‌سی اولوب (١٤٨٥) نفوسی

جامع وفرات قیسنده واقعدر . قضاء مذکورده التون طاش وروم قلعه
نامیله ایکی عتیق قلعه اولوب اشبو روم قلعه علی روایة زمان
قدیمده (افامیا) نامیله مذکور ایدی . بو قضاده هر نوع حبوبات
واثمار وکلیتلو فستق حاصل اولور . وقره طاغ ایله مزرمان طاغنده
جسیم اورمانلر اولدیغی مثللو قره صو ومزرمان نامیلرنده ایکی نهر
اولوب (فراته) قاریشورلر

سروج قضاسی

اروفه‌نك شرق جهتنده‌در . واورفه‌نك ١٤ و حلبك ٣٨ ساعت
بعد مسافه‌سنده‌در . ومرکزی سروج قریه‌سیدر . سروج مقدملری
پك مشهور ومعمور ایمش ایسه‌ده تیمورلنك خراب ایتمشدر . قضاء
مذکورده ارسلان طاش قریه‌سنده درت ارشون طولنده وایکی ارشون
عرضنده ایکی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده بر ارسلان رسمی واردر
سروجك اراضیسی منبت اولدیغندن کثرت اوزره حبوبات حاصل
اولور ، قضاء مذکورده کلیم وخالی وسجاده وعشیرت ایشی قیل
چادر نسج اولنور

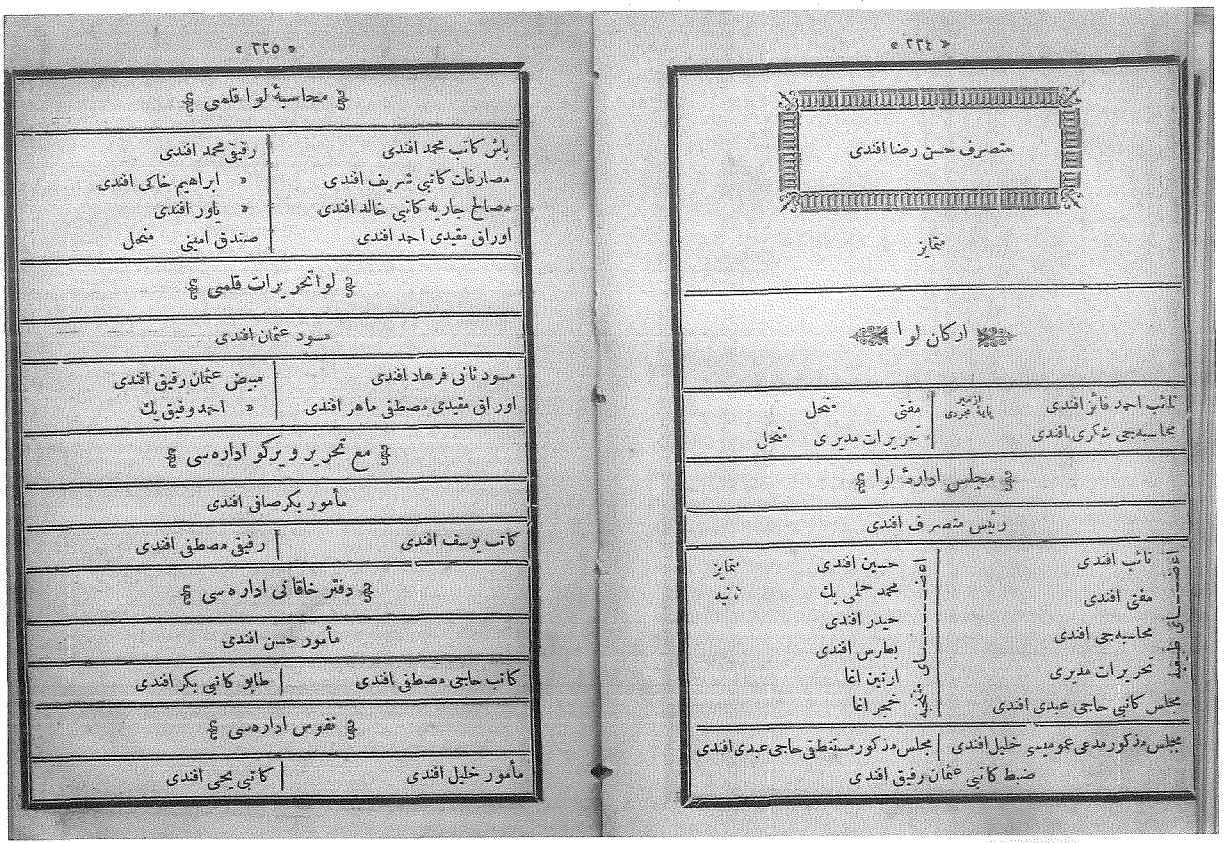

« ٢٢٤ »

متصرف حسن رضا افندی

ممتاز

ارکان لوا

نائب احمد فائز افندی	بایهٔ اجزمی	مفتی	منحل
محاسبه‌جی شکری افندی		تحریرات مدیری	منحل

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف افندی

اعضای طبیعی	نائب افندی	اعضای انتخابی	حسین افندی — ممتاز
	مفتی افندی		محمد حلمی بك — ثانیه
	محاسبه‌جی افندی		حیدر افندی
	تحریرات مدیری		بطرس افندی
	مجلس کاتبی حاجی عبدی افندی		ارتین اغا
			خجر اغا

مجلس مذکور مدعی عمومیسی خلیل افندی | مجلس مذکور مستنطق حاجی عبدی افندی
ضبط کاتبی عثمان رفیق افندی

« ٢٢٥ »

محاسبهٔ لوا قلمی

باش کاتب محمد افندی	رفیق محمد افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	« ابراهیم خاکی افندی
مصالح جاریه کاتبی خالد افندی	« یاور افندی
اوراق مقیدی احمد افندی	صندق امینی منحل

لوا تحریرات قلمی

مسود عثمان افندی

مسود ثانی فرهاد افندی	مبیض عثمان رفیق افندی
اوراق مقیدی مصطفی ماهر افندی	« احمد وفیق بك

مع تحریر و یرکو اداره‌سی

مأمور بکرصافی افندی

کاتب یوسف افندی	رفیق مصطفی افندی

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور حسن افندی

کاتب حاجی مصطفی افندی	طاپو کاتبی بکر افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور خلیل افندی	کاتبی یحیی افندی

« ٢٢٦ »

تلغراف و پوسته اداره‌سی

مدیر مهری افندی

مأمور عبد المجید افندی	شاکرد قرهبت افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر حسن بصری افندی	کاتب محمد افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس منحل

اعضا	اوقاف مدیری افندی	حاجی رمضان افندی
	علمادن خالد افندی	خلیل افندی

مجلس بلدیه

رئیس حیدر افندی

اعضا	احمد بك ثالثه	آروش افندی
	شریف اغا	الیاس افندی
	اسعد بك	مارکار اغا
	طبیب قسطاکی افندی ثالثه	کاتب حافظ احمد افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

مأمور حیدر افندی
رئیس اسعد بك

اعضا حاجی باقر اغا	اعضا الیاس افندی

« ٢٢٧ »

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور محمد فهیم افندی	کاتب احمد لطفی افندی

رڤی اداره‌سی

مدیر راسخ افندی

معاون آصف بك	محاسبه‌جی وصندق امینی کامیل افندی
	انبار مأموری خلیل افندی

دائرهٔ عدلیه

بدایت محکمه‌سی حقوق دائره‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا عمر افندی	اعضا میخائیل افندی
	اعضا ملازمی فائق افندی

جزا دائره‌سی

رئیس احمد لطیف افندی

اعضا محمد افندی	اعضا قرهبت افندی
	اعضا ملازمی علی افندی

تجارت محکمه سی

رئیس نائب افندی

اعضا: حاجی عثمان اغا ... اصطبل عامره	اعضا: حاجی باقر اغا
الیاس افندی	سرکیس اغا

مدعی عمومی معاونی توفیق بك مدرس

بدایت قلمی

باش کاتب محمد راتب افندی

حقوق ضبط کاتبی ابراهیم افندی	جزا ضبط کاتبی امام افندی
« « حامد افندی	« « ولی الدین افندی
اجرا مأموری عمر صدقی افندی	مستنطق حاجی بدیع افندی ثانیه

مقاولات محرری وکیلی محمد راتب افندی

محکمهٔ شرعیه قلمی

باش کاتب صالح افندی	ایتام مدیری حسین افندی
کاتب ثانی منحل	مقید باقر افندی

معارف شعبه سی

رئیس حاجی محمد طاهر افندی

اعضا: خلیل خلوصی افندی	اعضا: معلم اول خلیل افندی
عباس واثق افندی	معلم ثانی عبد الرحمن افندی

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول خلیل افندی	معلم ثانی عبد الرحمن افندی
بواب محمد اغا	

نافعه قومیسیونی

رئیس حاجی حسن اغا	اعضا: خلیل افندی
اعضا: مهندس سامی افندی	بلدیه اعضاسندن الیاس افندی
ژاندرمه یوزباشیسی حاجی عمر افندی	کرکور اغا
حیمخانه مأموری عمر لطفی افندی	معاونی عبد الرحمن افندی

قرا

٣٩٤

بیره جك قضاسی

قائممقام خلیل شهاب بك ثالثه

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه: نائب محمد امین افندی	اعضای منتخبه: حاجی منیب افندی
مفتی مسلم افندی	حاجی شیخ بك
مال مدیری هارون افندی	ابراهیم اغا
تحریرات کاتبی مسلم افندی	خواجه اغا

بدایت محکمه سی

رئیس نائب افندی

اعضا مخلص افندی	اعضا اوخانس اغا

بدایت قلمی

باش کاتب منحل

کاتب ثانی احمد توفیق افندی	مستنطق معاونی اوخانس افندی

مال قلمی

مال مدیری هارون افندی	معاونی علی رضا افندی
رفیق عثمان افندی	صندق امینی جورجی افندی
نفوس مأموری حاجی ابراهیم افندی	کاتبی جمیل افندی

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول محمود لامع افندی (ازمیر پایه سی ٤)	معلم ثانی حاجی صادق افندی
رقعه معلمی حافظ مصطفی افندی	بواب حاجی محمد اغا
طابو کاتبی بکر صدقی افندی	دیون عمومیه مأموری ارتین افندی

تلغراف مأموری ممتاز افندی

رژی مأموری شکری افندی

محاسبه جی امیدی افندی	نزیب مأموری صالح افندی

مجلس بلدیه

رئیس شاکر افندی

اعضا: سعد الدین افندی	اعضا: شیخ مسلم افندی
مصطفی اغا	نرسیس اغا
ارتین اغا	قره بت اغا
کاتب رضا بك	صندق امینی نوح افندی

قرا

١٢٩

روم قلمه قضاسی

قائممقام محمد جدی افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای اصلیه: نائب محمد صالح افندی | اعضای فرعیه: مصطفی سری بك
مفتی حاجی باقر افندی | محمد صالح اغا
مال مدیری صالح افندی | کیوان اغا
تحریرات کاتبی خلیل افندی | کیوان حطیجیان اغا

بدایت محکمه سی

رئیس نائب افندی

اعضا حاجی حمزه افندی | اعضا سرکیس افندی

بدایت قلمی

باش کاتب محمود افندی

کاتب ثانی اسعد مخلص افندی | مستنطق معاونی ساقی افندی
معاونلر تحریری مسلم افندی | محکمهٔ شرعیه باش کاتبی حافظ افندی

مال قلمی

مال مدیری صالح افندی | معاونی رشید افندی
رفیق جعفر افندی | صندق امینی حافظ افندی

نفوس مأموری محمد باقر افندی | کاتبی خلیل افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم ثانی عبد القادر افندی | رقعه معلمی اسماعیل باور افندی
بواب شیخ یازور افندی

زراعت یانق شعبه کاتبی شفیق افندی | طابو کاتبی متحل

رؤی مأموری خلف افندی

مجلس بلدیه

رئیس حاجی طاهر افندی

اعضای اصلیه: مسلم اغا | اعضای فرعیه: احمد اغا
محمود اغا | محمد اغا
طبیب حسن بك | کاتب محمود افندی

قرا
١٦٢

سروج قضاسی

قائممقام عثمان عزمی افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای اصلیه: نائب عبد القادر افندی | اعضای فرعیه: حاجی عطا افندی
مفتی عثمان افندی | علی کوزی افندی
مال مدیری عبداه افندی | عثمان اغا
تحریرات کاتبی درویش افندی | محمود ندیم اغا

بدایت محکمه سی

رئیس نائب افندی

اعضا شیخ مسلم افندی | اعضا دارندهلی احمد افندی

بدایت قلمی

باش کاتب سعید افندی | مستنطق معاونی خلیل افندی

مال قلمی

مال مدیری عبداه افندی | معاونی رشید افندی
رفیق رشید افندی | صندق امینی جورجی افندی

نفوس مأموری احمد افندی | کاتبی محمد غالب افندی
طابو کاتبی مولود افندی | رؤی مأموری بکلش اغا

قرا
٢٦٩

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

(اورفه) سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده ومرکزی اولان (اورفه) شهری (حلبك) (٤٢) ساعت بعدنده‌در ٠
(اورفه) (بیره‌جك) (روم قلعه) (سروج) ناملرنده درت قضایی حاویدر ٠

اورفه

(اورفه) قصبه‌سی (٥٢) محله‌دن عبارتدر ٠ ونواحیٔ ملحقه‌سی دوکرلر ٠ (حران) (ترکمان) (جلابی) (چای قپو) (قبا حیدر) (بوزاباد) (اویم اغاج) ناملرنده یدی ناحیه‌یی ونواحیٔ مذکوره (٤٥٠) قریه‌یی محتویدر ٠ اراضیسی عمومیت اوزره محصولدار اولمغله (اربه) (بغدای) (مرجمك) وسائر انواع حبوبات حاصل اولور ٠ (اورفه) شهرنده (پموق) و(ایپلکدن اعلا مشلحلك) (بیاض شال) (عبا) (غایت طیانقلی بیاض) و (قرمزی بز) (باقره متعلق هر نوع اوانی) (سختیان) (کاو ساله) اعمال اولنور ٠
(اورفه‌ده) (١) حکومت قوناغی (١) قلعه (٢) قشله (٣) قره قولخانه (٣٩٣٠) خانه (٥٩) جوامع ومساجد (٣١) مکتب (١١) مدارس وکتبخانه (٤) تکایا وزوایا (٨) کلیسا (١) مناشر (١٩٨٥) دکان (١٧) فرون (١٨) خان (١٩٢) باغچه (١) عرصه (١٢) بویه خانه (١٠) معصره (١) مولویخانه (٤٩) دکرمان (١٤) حمام (٦) چشمه وسبیل (٥) میخانه واردر ٠
(اورفه) شهرینك ابنیه‌سی کارکیردر ٠ (اورفه) شهرنده (عین ذلیخا) و(خلیل الرحمن) ناملرنده (ایکی صو) نبعان ایدوب درون شهردن کچه‌رك شهرك جنوب جهتنده (برکهٔ ابراهیم) دینلان (کوچك کوله) آقارلر ٠ (بوزاباد) ناحیه‌سندن

ظهور ایدن (کهریز چایی) دخی (اورفه‌یه) جریان ایلر ٠ (اورفه‌یه) (ناظر طاغك اتکنده) بر (عتیق قلعه) اولوب بو (قلعه‌نك) شهره حاکم اولان برجی اوزرنده (نمرودك) (حضرت ابرهیمی) انشه آتمق ایچون بایدیغی یکدیکرندن تخمیناً (١٠) آدیم فاصله‌لی (٢) مانجنیق عمودی واوزرلرنده خط ونقش اثری واردر ٠
(اورفه) کنارنده (حضرت ابراهیمك) قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقلری (مغاره) موجود ومولد (خلیل) نامیله معروفدر ٠
برده بو (مغاره‌نك) باننده بر (مغاره) دها اولوب والده‌لری (حضرت ساره) مشار الیهی اوراده بیوتمشدر ٠ (برکهٔ ابراهیمك) اطرافی بر مزراق عمقنده قاریله‌جق اولسه (خاکستر) ظهور ایدر ٠ بوایسه اوره‌سنك آتشکدهٔ (نمرود) اولدیغنه دلیل کوستریلیور ٠
اسکی زمانده (مجوسیلرك) اك بیوك آتشکده‌سی (اورفه‌ده ایدی) بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان (شمسی) تقدیساً دائماً آتش یقارلر وقارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی ٠
مؤرخیندن بر طاقمی (اورفه‌نك) میلاددن (٢٠٠٠) سنه اول (بابل پادشاهی رامیس) یعنی (نمرود) جانبندن وبعضلریده میلاددن (٤٠٠) ییل مقدم (سلفکه‌لولر) طرفندن بنا ایدلدیکنی ضبط وتحریر ایلمشلرسه‌ده (اوره‌نك) (حضرت ابراهیم) زماننده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بنامی پك اسکی اولدیغی درکاردر ٠ (اورفه) بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصللری (دیاربکردن) کلمشلردر ٠ (اورفه‌ده) برنجی حال معموریتنده برجسیم (مناستر) ایله اوچیوز (دیر) وار ایدی ٠ مذکور (مناسترده) (خرستیانلرك) ظننجه (حضرت مسیحك وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك) منعکس اولدیغی (مندیل) موجود اولوب مذکور (مندیلی) (خلیفه متقی بالله) (٣٣١) سنهٔ هجریه‌سنده (استانبول ایمپراطورینه) بالارسال مقابلنده کلیتلو اسرای (اسلامیه) استخلاص ایلمشدر ٠

(اورفه‌نك) (سلفکه‌لولر) طرفندن وطن اصلیلری اولان (ماکدونیانك) مرکزی بولنان (ایداسایه) (*) مشابهتندن (کنایه) اوله‌رق (ایداسا) وبر ارالق (چشمه) معناسنه اولان (قالیرها) نامی ویرلمشیدی (رها) نامی یونك مخففی (اورفه) نامیده (رهانك) غلطی اولسه کرکدر ٠ (اورفه‌یه) (سلفکه‌لولردن) مقدم (انطاکیه) دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً (ایداسا) و(قالیرها) اسملری انی اوتندیرمشدر ٠ بعض تاریخلرده (ایداسادن) غلط اوله‌رق (ادس) (اورفه‌دن) غلط اوله‌رق (رافیا) دیو محرردر ٠
شوراسیده خاطردن چیقماسونکه: (اورفه‌نك) اك اسکی آدی (اورالکلدانین) وباخود (اور) دیر حتی (توراتده) (اور الکلدانین) و(اینجیلده) (اور) نامیله مذکوردر ٠ و(یعقوبیه مذهبنك) محل ظهوریدر ٠ (اورفه) شهری مرور اعصار ایله (سلفکه‌لولرك) اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخراً (ایقار) دینلان حکمدارانه مقر حکومت وصکره (رومالولره) مرکز ایالت اولمشیدی ٠
(رومالولر) زماننده (اورفه‌ده) بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودبویلری وار ایدی ٠ (اورفه) کیدرك (ساسانیلرك) و(حضرت عمر افندمزك رضی الله عنه) زمان خلافتلرنده (عربلرك) صکره (سلجوقیلرك) و(اهل صلیبك) ومؤخراً (ترکلرك) (ایرانیلرك) النه کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده (ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه) انتقال ایلدی ٠ (اورفه) قضاسنه تابع (حران) ناحیه‌سنده مشهور (حران) بلده‌سنك (خرابه زاری) بولنور ٠ اشبو (حرانه) مقدما (حضرت ابراهیم) ایله (حضرت لوطك پدری هاران) برلکده هجرت ایلمش اولدیغندن (حران) دینمشدر ٠
اشبو (حران) اوللری (صائبیلرك) یعنی (نجومه پرستش ایدن بابللولرك) بلاد مشهوره‌سندن اولوب درونده (هرمس) نامنده بر (هیکل) ودیکر (هیکللر) وار ایدی ٠ مع مافیه اشبو (حرانده) بر (تپه) وانك اوزنده (صائبیلرك) بر (معبدی) موجود ایدی ٠ بو (تپه‌یه) (تل ابراهیم) اطلاق اولنور ٠

(*) (ایداسا) (سلانیك) ولایتنده شمدی (وودینه) دینلان قصبه‌در ٠

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً (هوشنك شاهك) بناسی اوله‌رق بر (قلعه) خرابه‌سی اولدیغی مرویدر ٠ (اورفه) قضاسندن (عین عروس) و(نهر جلاب) و(بلیخ) نامنده اوچ نهر چیقوب (فراته) قاریشورلر ٠ وهر اوچنك منبعی (عین عروس) در ٠
بوکاده (عین عروس) دینلمسی (حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره) ایله زفافخانه‌لرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلمش ایمش حالا (حضرت ابراهیمك) اوراده مقامی واردر ٠
(دیرکلی طاغندن) و(جبال) سائره‌دن یغمور باغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش ٠ شو محذورك دفعی ایچون مملکته بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن‌ده بر خندق حفر ایتدیرلمش که موسمنده جریان ایدن سیل صولری او خندقه اقوب کیتمکده وباغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده وبو خندقه الیوم (قره قیون) نامی ویرلمکده‌در اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك (کوبری) واردر ٠ برده (چای قپو) و(اویم اغاج) ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح (اسلامدن) اول یاپلمشه بکزر (قلبه) شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر ٠
(حران) ناحیه‌سنده (تك طاغنده) بر بیوك (مغاره) واردر ٠ ایشیدلدیکنه کوره شمدی (خرابه زار) اولان (حران) شهر جسیمنك بتون انقاضی بورادن قطع ونقل اولنمش ونقدر کیدلسه نهایتنه واریله‌مز ایمش ٠ (اورفه‌نك) جهت جنوبیه‌سنده وبر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده (دیر یعقوب) اسمنده بر (مناستر) خرابه‌سی اوله‌رق برایکی (قلبه) واردر ٠ (نمرود) علیه مایستحق اراصره اورایه کیدر بر مدت قالیر ایمش ٠ وجه تسمیه‌سیده (حضرت یعقوبك) بورادن اثنای مرورنده بر کیجه اوراده بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش ٠
(اورفه‌نك) (صمصاد) (حران) (بك) (ثاقب) (سرای) (یکی قپو) اسمنده (٦) قپوسی واردر ٠ بونلردن بشنه ایکی قپو دها وار ایسه‌ده وقتیله (جنتمکان سلطان مراد خان حضرتلری) (بغداده) کیدر ایکن (اورفه‌یی)

نشر بقار نده برندن دخول ودیگرندن خروج ایتش اولدیغندن طولایی ایکیسیده قبادلشدیر ٠

(اورفه) قضاسنك (٣٠٥) سنه‌سی اعشاری مع معارف ومنافع (١٠٢١٨١٠) اغنام رسمی (٩٣٠٩٠٣) مسقفات ویرکوسی (٢٢١٤٧٤) اراضی ویرکوسی (١٤٩١٠١) تمتع ویرکوسی (٥٧٣٤٥٩) بدل عسکریسی (٢٢٧٠٧٤) غروشدن عبارتدر ٠

اورفه قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذکور	اناث	
٤٧٠٧١	٢٤٤٢٦	٢٢٦٤٥	اسلام
٠٠٤٥٨	٠٠٢٢٢	٠٠٢٣٦	ارمن قاتولك
٠٧١٢٣	٠٣٩٨٧	٠٣١٣٦	ارمنی
٠٠٧١٦	٠٠٣٩٣	٠٠٣٢٣	پروتستان
٠١٠٧٥	٠٠٥٩٢	٠٠٤٨٣	سریانی
٠٠٢٦٦	٠٠١٣٨	٠٠١٢٨	یهودی
٠٠٠١٥	٠٠٠١٠	٠٠٠٠٥	اجنبی
٥٦٧٠٤	٢٩٧٦٨	٢٦٩٥٦	یکون

بیره‌جك قضاسی

(اورفه‌لك) غرب جهتنده ومرکزی اولان (بیره‌جك) قصبه‌سی (اورفه‌یه) (١٨) (حلبه) (٢٨) ساعت بعد مسافه‌ده‌در ٠ قصبهٔ مذکوره‌لك پیش کاهندن (فرات) نهری جریان ایدر ٠

(بیره جك) قصبه‌سی پك قدیم اولوب (رومالولر) زمانلرنده زعما نامیله مذکور ایدی ٠ بعض کتب تاریخیده (بیره) و (بثرة الفرات) نامیله مسطوردر (بیره‌جك) (٦) ساعت بعد مسافه‌سنده (رومارجه) اسمی (هیراً بولیس) وانور بارجه (فارکش) اولان (جرابلوس) بلده‌ٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه زاری واردر ٠ اشبو خرابه‌لك هر طرفنده (هیرو غلیف) یازیلری کورینور ٠ وقتیله بو شهرده پر معبد وانك ایچنده اسکی (سوریه) لیارك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی ٠ بونك اشاغیسنده حالم قریه‌سنده (نهر) فرات کناره‌سنده بر حدد مبروك قاپیجیه دینی واردر ٠ وینه (بیره‌جك) قضاسی داخلنده (١) ساعت مسافه‌ده (بلقیس) شهرینك خرابه‌زاری بولنور ٠ بو (بلقیسك) جهت غربیسنده (زیب) قصبه‌سی بولنور که پوراسی دینی ایکی معرکهٔ عظیمه‌لك موقعیدر ٠ بر یسی هیجرتدن (٢٣٦) سنه مقدم ملوك (ساسانیدن) شاپور ثانی ایله روما (امپراطوری) ایکنجی فوشنامی بینده دیکر یده (١٢٤٦) سنه‌سنده مصرلی (ابراهیم پاشا) ایله عساکر عثمانیه ارمسنده وقوعبولان محاربه‌در ٠ قضاٰ مذکوردده (اپلاکدن) (یز) (وقرمزی سختیان) (ومرکوب) (وچیفت ادوانی) اعمال اولنور ٠

(بیره‌جکلده) (١) حکومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١٤١١) خانه (٤٦٣) دکان (٤) فرون (٤) خان (٤) حمام (١٨) دکرمن (٣٠) انبار (٥٠٧) باغ (١٨٠) باغچه (١٠٣٥) تراز (٤) طاحونه محرکی (١٠) مرعی (١) بغدای عرصه‌سی (١٧) جامع ومسجد (١) مکتب رشدی (٨) صبیان مکتبی (١)

مدرسه (٧) (تکیه) (٣) کلیسا (١) مناستر (٣) چشمه وسبیل واردر ٠ و (زیب) قریه‌سنده (٢١٧٣) نفوس (٦٩٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) حمام (٤) دکرمن (١) انبار (٤٠٧) باغ (١٥٠) باغچه (١) بغدای عرصه‌سی (٦) جامع (١) صبیان مکتبی (١) سبیل واردر ٠ قضاٰ مذکور املاکله ویرکوسی (٢٠٩٣٠٢) تمتعات ویرکوسی (٦٣٣٦٠) بدل عسکریسی (٢٣١١١) اغنام رسمی (١٩٤٥٠٠٠) اعشاری (١٣٥٤٣٦) وبروجه تخمین کایله ذبحیه قطار دلایله رسومی (٢٧٥٠٠٠) غرشدن عبارتدر ٠

بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذکور	اناث	
٢٠٥٢٦	١٠١٧٧	١٠٣٤٩	اسلام
٠٠٣١١	٠٠١٧٦	٠٠١٣٥	ارمن قتولك
٠٠٦٩٣	٠٠٣٨١	٠٠٣١٢	ارمنی
٠٠٣١٤	٠٠١٧٩	٠٠١٣٥	پروتستان
٠٠٠١٩	٠٠٠١٣	٠٠٠٠٦	یهودی
٢١٨٦٣	١٠٩٢٦	١٠٩٣٧	یکون

روم قلعه قضاسی

(روم قلعه) قضاسی (اورفه‌لك) غرب شمالی جهتنده ومرکزی اولان (خلقی) قصبه‌سی (اورفه‌یه) (١٨) (حلبه) (٣٨) ساعت مسافه‌ده و(فرات نهری) کناره واقعدر ٠ قضاٰ مذکوردده (التون طاش) و(روم قلعه) نامیله ایکی (عتیق قلعه) اولوب (روم قلعه) روایته کوره زمان قدیمده (اغاثیا) نامیله مذکور ایمش ٠ بو قضاده هر نوع حبوبات وثمار وکتانلو (فستق) حاصل اولور ٠ مرکزه (٤) ساعت مسافه‌ده (قره طاغ) ایله (مرزمان طاغنده) جسیم (اورمانلر) اولدیغی کبی (قره صو) و (مرزمان) نامنده ایکی نهری اولوب (فرات) فاریشور لر ٠ و (عربان) ناحیه‌سنده (ارخیل) قریه‌سی دیللان وتواریخ معتبره‌ده مشهور اولان (اردبل) شهری خرابه‌سی ومحل مذکوره (١) ساعت مسافه‌ده (قره‌طاغ) اوزرنده (کسك باش) نامنده جسیم وعمیق بر (قیو) واردر ٠ (الف) و (حصار) قریه‌لری نامیله بکدیکرینه یارم ساعت مسافه‌ده ایکی قریه اولوب بونلر (الیفه برقو) و (حسن) اسمنده بر اوغلان طرفندن تشکیل ایدلمش بر جسیم قصبه اولوب الحالة هذه هر ایکیسنده موجود (کوشك) و(صالونی) غایت متین ومنتظم هیئتده برر بنا واردر ٠

(خلقی) قصبه‌سنده (٢٧٧) خانه (٤٥) دکان (١) جامع (١) مکتب رشدی (١) محله مکتبی (١) اجزاخانه (جیمن) و(هنس) قریه‌لرنده (٢) کلیسا واردر ٠ واردانی (١٨٨٢٣٨) املاك ویرکوسی (١٢١١٤٩) تمتعات ویرکوسی (١٢٨١٤) بدلات عسکریه (٣٢٢٢٠٣) اعشار (٣٣٧٦٤٦) اغنام رسومدن و (٤٥٠) غروش واردات متفرقه‌دن عبارتدر ٠

روم قلعه قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذكور	اناث	
٢٢٢٧٢	١١٥١٥	١٠٧٥٧	اسلام
٠٠٥٦٤	٠٠٢٩١	٠٠٢٧٣	ارمنی
٢٢٨٣٦	١١٨٠٦	١١٠٣٠	يكون

سروج قضاسی

(سروج) قضاسی (اورفه‌نك) غرب جهتنده ومركزی اولان (سروج) قریه‌سی (اورفه‌یه) (١٠) (حلبه) (١٢) ساعت بعدنده‌در . (سروج) مقدملری پك مشهور ومعمور ایمش ایسه‌ده (تیمورلنك) خراب ایتمشدر . قضاء مذكورده (ارسلان طاش) قریه‌سنده (٤) ارشون طولنده (٢) ارشون عرضنده (٢) سیاه عمود اولوب اوزرلرنده یرد (ارسلان) رسمی واردر . (سروجك) اراضیسی منبت اولدیغندن كثرت اوزره حبوبات حاصل اولور . وقضاء مذكورده (كلیم) و (خالی) و (سجاده) و (عشیرت ایشی قیل چادر نسیج) اولنور .
(سروج) قضاسنده (٣٥٠) قرا ومزارع (٣٠٣٤) خانه (٣) جامع (٢) مسجد (٣٢) دكان (١) فرون واردر . وحیواناتدن (دوه مركب) (اینك) (قیون) (كچی) (حمدانی سمری) (سقلاوی) (جدران) (معتكی) (جعتی) (جلفه) (طویسان) (كحیلت العجوز) جنسلرندن كوزل (آت) و (قسراقلر) بولنور . قضاء مذكورك اغنام رسومی (٥٢٠٠٠٠) واملاك وتمتعات ویركوسی (٦٨٠٠٠٠) وبدل عسكریه‌سی (٣٨٠٠٠٠) غروشدن عبارتدر .

سروج قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذكور	اناث	
١٧٢٥٣	٠٨٨٤٤	٠٨٤٠٨	اسلام
٠٠٠٦٦	٠٠٠٣٣	٠٠٣٣	ارمنی
١٧٣١٨	٠٨٨٧٧	٠٨٤٤١	يكون

اندرین قضاسی

(مرعشك) غرب جهتنده و مرکزی اولان (کان) قریه‌سی (مرعشه) (۱۸) (حلبه) (۶۱) ساعت بعدنده‌در

(اندرین) قضاسنده (۱) حکومت قوتامی (۱) قره‌غولخانه (۳۸۴۹) خانه (۱۵) جامع (۵) مسجد (۵) ارمنی کلیسامی (۱) روم نسطان کلیسامی (۲۵) دکان (٤) صبیان مکتبی (۵) چشمه (۲) فرون هر نوع حیوانات حاصل اولدیغی مثلو (ایپکن) (کلیم) (چوال) (شلوار) (بما) دل ایپکدن بز) و کوکسونده چرکسلر طرفندن (صوانلی کش) ایسلری اشغال اولنور

بو (اندرین) قضاسنده مشهور (کوکسون) اووه‌سی بولنورکه بوراده (۹۲۱) سنه‌سنده (سنان پاشا) ایله (علاء الدوله بك) بینده وقوع بولان محاربه‌ده (علاء الدوله) مغلوب ومقتول اولمشدی ۰ بو قضاده (کشش) و (اندرین) نامارنده (جهان) نهرینه منصب اولور ۰ ایکی (چای) و متعدد (اورمان) اولدیغی کبی (روم‌الوزك) یاسی اولهرق (آق قلعه) (خرعش) (الهچق) (مریم) (شیل) (اریه‌لق) (ضیق) اسمارنده بدی عدد قلعه خرابه‌سی واردر

قضانك واردات سنویه‌سی (۵۳۹۳۴۱) غروشدن عبارتدر

اندرین قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذکور	اناث	
۱۳۴۷۱	۰۷۷۵۰	۰۶۲۲۱	اسلام
۰۲٤۷۱	۰۱٤۳۱	۰۱۰٤۰	ارمنی
۰۰۰۲۵	۰۰۰۱۵	۰۰۰۱۰	پروتستان
۰۰۱۳۳	۰۰۰۷۳	۰۰۰۶۰	لاتین
۱۶۶۰۴	۰۹۲۶۹	۰۷۳۳۱	یکون

اورفه سنجاغی

متصرف رؤف بك — ممیز

ارکان ادا

نائب احمد فاضل افندی — بلدیه	مفتی حاجی عبد اللطیف افندی — ترجمه‌یه عربه‌سی
محاسبه‌جی شکری افندی	تحریرات مدیری جلال بك — ثالثه

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه	نائب افندی	حسین پاشا — میرمیران
	مفتی افندی	محمد بك — ثانیه
	محاسبه‌جی افندی	مصطفی اغا — ثالثه
	تحریرات مدیری بك	اوهان افندی
اعضای منتخبه	مجلس کاتبی حاجی عبدی افندی	ارسلان اغا
		خیر اغا

محاسبه قلمی

واردات کاتبی محمد افندی	رفیق محمد افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	« ابراهیم افندی
مصالح جاریه کاتبی خالد افندی	« یاور افندی
اوراق مقیدی احمد افندی	صندق امینی اغوب افندی

تحریرات قلمی

مسود اول عثمان افندی	میرض عثمان افندی
مسود ثانی فرهاد افندی	دیکری احمد وفیق بك
اوراق مقیدی مصطفی افندی	دیکری مخمل

ویرکو مأموری بکر صافی افندی

کاتب یوسف افندی	رفیق مصطفی افندی

دفترخانای مأموری حسن افندی

کاتب حاجی مصطفی افندی	طاهر کاتبی بکر افندی
نفوس مأموری خلیل افندی — ثانیه	کاتبی یحیی افندی
تلغراف وپوسته مدیری مهری افندی	مأمور عبد الحمید افندی
اوقاف مدیری حسن بصری افندی	کاتب محمد افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی

اعضا	اوقاف مدیری افندی	عملادن خلیل افندی
	عملادن خالد افندی	

مجلس بلدیه

رئیس حیدر افندی

اعضا	حاجی احمد بك — ثالثه	آروش اغا
	اسعد بك	الیاس افندی
	شریف اغا	مارکار افندی
	حاجی محمد اغا	
	صندق امینی عبد الرحمن افندی	کاتب احمد افندی
	مفتش علی افندی	قونطرات مأموری صالح افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

مأمور محمد افندی

رئیس اسعد بك

اعضا حاجی یاغر اغا	اعضا الیاس افندی

دون عمومیه مأموری محمد فهیم افندی	کاتبی احمد لطفی افندی

رزی مدیری زور افندی

محاسبه‌جی سلیم افندی	انبارجی اسطور افندی

دائرهٔ عدلیه

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس احمد لطیف افندی
اعضا: عر افندی	اعضا: محمد افندی
اعضا: مخائیل افندی	اعضا: قرمیت افندی
اعضا: ملازمی اسعد افندی	اعضا: ملازمی ولی الدین افندی

مدعی عمومی معاونی توفیق بك — مدرس

بدایت قلمی

باش کاتب محمد راتب افندی

حقوق ضبط کاتبی ابراهیم افندی	جزا ضبط کاتبی محمود افندی
« حامد افندی	« فهمی افندی
اجرا مأموری آصف بك	مستحفظ ...
	مقاولات محرری مسلم افندی
محکمهٔ شرعیه باش کاتبی محمود افندی	ایتام مدیری حسین افندی
کاتب ثانی صالح افندی	مقید باقر افندی

معارف شعبه‌سی

رئیس حاجی محمد افندی

اعضا: خلیل خلوصی افندی	معلم اول خلیل افندی
اعضا: عباس وانی افندی	معلم ثانی عبد الرحمن افندی

(١٦٠)

مكتب رشدیهٔ ملکی

معلم اول خلیل کامل افندی — معلم ثانی عبدالرحمن افندی

بواب حسن اغا

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف بك

اعضای اصلیه: محمد بك ثانیه — محیی الدین افندی ثانیه — خلیل افندی ثانیه — الیاس افندی ثالثه — مهندس سامی افندی ثالثه — محمد افندی

حسبحاله مأموری احمد افندی — معاونی امین افندی

فرا ٣٩٤

بیره جك قضاسی

قائممقام احمد لطفی بك ثالثه

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای اصلیه: نائب محمد امین افندی — مفتی سلم افندی — مال مدیری هارون افندی — تحریرات کاتبی تقی افندی — نجیب افندی ثالثه — شیخ مصطفی افندی — شهیر افندی — خواجه کیورك اغا

بدایت محکمه سی

رئیس نائب افندی

اعضا احمد خاص افندی — اعضا اوهانس افندی

(١٦١)

بدایت قلمی

باش کاتب سعید افندی

کاتب ثانی احمد افندی — مستنطق معاونی حسن افندی

مال قلمی

مال مدیری هارون افندی — معاونی رشید افندی

رفیق حسین بك — صندق امینی جوربجی افندی

نفوس مأموری حاجی ابراهیم افندی — کاتبی یوسف افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم اول محمود لامع افندی — معلم ثانی حاجی صادق افندی

رقعه معلمی مصطفی تقی افندی — بواب حاجی محمد اغا

اورمان اوندهلق مأموری مصطفی درویش افندی — دیون محرریه مأموری ارتین افندی

تلغراف مأموری ممتاز افندی

رزی مدیری مصطفی لامع افندی

محاسبه جی یونس افندی — ترجمان مأموری صالح افندی

مجلس بلدیه

رئیس سید افندی

اعضای اصلیه: بهاء الدین افندی — ترجمان اغا — شیخ اغا — ارتین اغا — سلم اغا — قره بت اغا — محمد اغا — کاتب رضا بك

صندق امینی نوح افندی

فرا ١٢٩

(١٦٢)

روم قلعه قضاسی

قائممقام محمد اصف بك

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای اصلیه: نائب محمد صالح افندی — مفتی حاجی ظفر افندی — مال مدیری صالح افندی — تحریرات کاتبی خلیل افندی — مصطفی سری بك — محمد شاکر افندی — کیوان اغا — کرکور اغا

بدایت محکمه سی

رئیس نائب افندی

اعضا امین بك — اعضا سرکیس افندی

بدایت قلمی

باش کاتب نسیم افندی

کاتب ثانی خلیل افندی — مستنطق معاونی ساق افندی

معاولان تحریری خلیل افندی — محکمهٔ شرعیه باش کاتبی حافظ افندی

مال قلمی

مال مدیری صالح افندی — معاونی صالح افندی

رفیق جعفر افندی — صندق امینی محمد افندی

نفوس مأموری محمد باقر افندی — کاتبی ملا محمد افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم ثانی عبد القادر افندی — رقعه معلمی رشدی افندی

بواب شیخ باروز افندی

(١٦٣)

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس بکر بك

اعضای اصلیه: ابراهیم افندی — شیخ محمد اغا — عبد القادر افندی — کرکور اغا — اسماعیل اغا — محاسبه کاتبی شفیق افندی

طابو کاتبی عمر شوقی افندی — رزی مأموری رشید افندی

مجلس بلدیه

رئیس حاجی طاهر افندی

اعضای اصلیه: مسلم اغا — احمد اغا — محمود اغا — محمد اغا — طیب حسن بك — کاتب محمود افندی

فرا ١٦٣

سروج قضاسی

قائممقام بکر بك — اسطبل عامره

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای اصلیه: نائب حاجی اسحاق زوقی افندی — محمد فخری اغا — مفتی عثمان عونی افندی — سلیمان اغا — مال مدیری عبدالله حکمت افندی — مصطفی اغا — تحریرات کاتبی مسلم رشدی افندی — بن اغا

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا شیخ مسلم افندی	اعضا خلیل افندی

بدایت قلمی

باش کاتب امام افندی	کاتب ثانی اوجاقلی افندی
مستنطق معاون افندی	

مال قلمی

مال مدیری عبدالله حکمت افندی	معاون رشید افندی
رفیق رشید افندی	صندق امینی چورجی افندی
نفوس مأموری علی رضا افندی	کاتبی احمد افندی
طابو کاتبی مولود افندی	رؤی مأموری اغوب افندی

دراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس مفتی عثمان صبری افندی

اعضا شیخ محمد افندی	اعضا یوزان افندی
اعضا سلیمان افندی	اعضا علی افندی
	محاسبه کاتبی خلیل صائم افندی

مجلس بلدیه

رئیس افندی

اعضا بال اغا	اعضا ابراهیم اغا
اعضا حمدی اغا	اعضا یدو اغا
	کاتب خلیل افندی

اورفه منجانغه دائر معلومات

(اورفه) منجانی ولایتك جهت شرقیه سنده ومرکزی اولان (اورفه) شهری (حلبك) (٤٢) ساعت بعدنده‌در

(اورفه) (بروجك) (روم قلعه) (سروج) نامارنده درت قضایی حاویدر

اورفه

(اورفه) قضاسی (حران) (نرکان) (جلاق) (جای قیو) (قیا حیدر) (یوزاباد) (اویم اغاج) نامارنده یدی ناحیه‌دن وتوابعی مسدکوره (١٥٠) قریه‌یی حتوی‌در . اراضیسی غو میت اوزره محصر ولدار اولغله (ارابه) (بغدای) (سرچك) وسائر انواع حبوبات حاصل اولور . (اورفه) شهر نده (چوق) و(ایاکلکدن اعلا مشلح) (یاض شال) (عبا) (غایت طیانقلی بیاض) و(قرمزی بز) (بافره متعلق هر نوع اوانی) (مصطبان) (کاوساله) اعمال اولنور

(اورفه‌ده) (١) حکومت قوناغی (١) قلعه (٢) قشله (٣) قره‌قولخانه (٣٩٤٣) خانه (٥٤) جوامع ومساجد (٣٠) مکتب (١١) مدارس و کتبخانه (١) تکایاوزاویا (١٠) کلیسا (٢٠٠٣) دکان (١٧) فرون (١٨) خان (١٩٢) باغچه (١) عرصه (٢٦) دکرمان (١٤) حمام (٦) چشمه وسبیل (١) طاحونه (١) مرعی واردر

(اورفه) شهر یانك ابنیه‌سی کارکیردر . (اورفه) شهر نده (عین ذلیخا) و(خلیل الرحمن) نامارنده (ابکی صو) بعان ایدوب درون شهردن چکه رك شهرك جنوب جهتنده (پر که ابراهیم) دیللان (کوچك کوله) آقارار . (یوزاباد) ناحیه‌سندن ظهور ایدن (کهریز چای) دخی (اورفه‌یه) جریان ایلر . (اورفه‌یه) ناظر طاشلغه انتکنده بر (عتیق قلعه) اولوب بو (قلعه‌نك) شهره صاغ اولان بر تپی اوزرنده (نمرودك) (حضرت ابراهیمی) التنه آمیق ایچون یاپدیغی یکدیکر دن تخمیناً (١٠) آدیم فاصله‌لی (٢) طاشدن عمودی واورزلرنده خط ونقش اثری واردر

(اورفه) کائنده (حضرت ابراهیمك) قدمنهاده عالم وجود اولدقلری (مغاره) موجود ومولد (خلیل) نامیله معروفدر

بروده بو (مغاره‌نك) یانده بر (مغاره) دها اولوب والدهزی (حضرت سارهنك) مشار الیهی

اور اده بیوکمشلر . بو ایسه اوراسنك آنشکده (نمرود) اولدیغنه دلیل کوستریلور

اسکی زمانده (نجو سیلرك) الك بیوك آتشکده‌سی (اورفه‌ده ایدی) بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان (شمسی) تقدیساً دائماً آتش بقارلر وقارئو سنه بکوب عبادت ایدرلر ایدی مؤرخینك بر طاقمی (اورفه‌نك) میلادندن (٢٠٠٠) سنه اول (بابل پادشاهی رائیس) یعنی (نمرود) یاپدیغنی وبعضلریده میلادندن (٤٠٠) یل مقدم (سافکه‌لوك) طرفندن بنا ایدلدیکنی ضبط وتحریر ایتمشلردر ده (اورفه‌نك) (حضرت ابراهیم) زمانده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بنای بك اسکی اولدیغی درکاردر . (اورفه) بر دفعه کلیاً خراب اولمق‌دیکی هیچ بر حال معمور یتده اولوب اهالیسنك اصلاری (دیار بکردن) کلمالردر . (اورفه‌ده) بر تپی حال معمور یتده بر جسیم (مناستر) الله اوجیوز (دیر) وار ایدی . مذکور (مناسترده) (خرستیانلرك) طنجره (حضرت مسیحك وجه مبارکارینی سیلیوبده صورت سعادتلرینك) منعکس اولدیغی (منديل) موجود اولوب مذکور (منديل) (خلیفه متق بالله) (٣٣١) سنه‌سنده (استانبول ایمپراطوریته) بالاره‌سال مقابلنده کیتلو امرای (اسلامیه) ایله خلاص ایلمشدر

(اورفه‌نك) (سلفکه‌لولر) طرفندن وطن اصلیلری اولان (ماکدونیانك) مرکزی بولنان (ایداسایه) [*] مشاهیندن (کلایه) اولدیغی (ایداسا) و بر ارالغی (چشمه) معناسنه اولان (غالیرها) نامی ویرلشدیری (رها) نامی بونك مختلفی (اورفه) نامیدر (رهانك) غلطی اولمه کرکدر . (اورفه‌یه) (سافکه‌لولردن) مقدم (انطیاکیه) دخی دیمش ایسه‌ده مؤخراً (ایداسا) و(غالیرها) اسملری ایله اوندیرمشدر . بعض تاریخلرده (ایداسادن) غلط اولدیغی (ادس) اورفه‌دن) غلط اولدیغی (رافیا) دیو محرردر

شورا سیده طاطردن چیقماسونکه : (اورفه‌نك) الك اسکی آدی (اور الکدانین) و یاخود (اور) در . حتی (تورانده) (اور الکدانین) و(ابنجیاده) (اور) نامیله مذکوردر . و(یعقوبیه مذهبنك) محل ظهوریدر . (اورفه) شهری مرور اعصار ایله (سافکه‌لولرك) اجرای حاکمیت ایتدکلری بعضلریله موخراً (ایقار) دیللان حکمدار انه مقر حکومت وعسکر (رومالولر) مرکز ایالت اولمشدی . (رومالولر) زمانده (اورفه‌ده) بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودیوبلری وار ایدی . (اورفه) کیدرك (ساسانیلرك) و(حضرت عمر رضی الله عنه) افندمزك زمان خلافتلرنده (عربلرك) عسکر (سلجوقیلرك) و(اهل صلیبك) ومؤخراً

[*] (ایداسا) (سلانیك) ولایتنده ثمدی (وودینه) دیللان قصبه‌دردر

(نرکانك) (ابراهیمك) الله یکدکدن صکره (٢٢١) نار یخنده (اذارعه عادله عثمانیه) انتقال ایلدی . (اورفه) قضاسنه تابع (حران) ناحیه‌سنده مشهور (حران یاده‌سنك) (خرابه‌لری) بولنور . اشبو (حرانه) مقدماً (حضرت ابراهیم) ایله (حضرت لوطك پدری هاران) برلکده هجرت ایتش اولدیغندن (حران) دیکلمشدر

اشبو (حران) اولاری (صابئیلرك) یعنی (نجومه برستش ایدن بابللولرك) بلاد مشهوره‌سندن اولوب درونده (هرمس) نامنده بر (هیکل) ودیکر (هیکلر) وارایدی . مع‌هاذه اشبو (حرانده) بر (بیعه) وانك اوزرنده (صابئیلرك) بر (معبدی) موجود ایدی . بو (تپه‌یه) (تل ابراهیم) اطلاق اولنور

نامیه مذکوره‌ده روایه نظراً (هوشنك شاهك) بانی اولدیغی بر (قلعه) خرابه‌سی اولدیغی مروی‌در . (اورفه) قضاسنده (عین عروس) و(نهر جلاب) و(بلیخ) نامنده (٣) نهر چیقیور (فرانه) فاریشورلر . وهر اوچنك منبعی (عین عروس) در

بوکاده (عین عروس) دیللسی (حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجه محترمه‌سی حضرت سارهنك) اهله زمانقضاده قریه‌لریك اوراسی او لسندن ایلرو کلش ایمش حالا (حضرت ابراهیمك) اورادهمقامی واردر

(دیرکلی طاغندن) و(چیال) طاشدن یکمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصمش ایمش . شو حادثه دخی ایچون محلکده بر جاریك مشاهده‌ده ارباب خبر طرفندن بر سد چکلمش واملاکنك شمال جهتندن ده بر خندق حفر ایتدیرلمش که موجوده جریان ایدن سیل صولری اوخندقه اقوب کیتکده و باخصوص مشارالیه‌نك اوقعده و بو خندقه الیوم (قره قیون) نامی ویرلمکده‌در . اوزرنده اوچ بیوك ویرکوچك (کوپری) واردر . بر ده (جای قیو) و(اوچ اغاج) ناحیه‌لرینك بعض محلرنده فتح (اسلامدن) اول باصلمشه بکزر (قلعه) مشکنده ایلهٔ عثمنه واردر

(حران) ناحیه‌سنده (تل خاتمنده) بر بیوك (مغاره) واردر . ایشبو دلیکه کوره شمدی (خرابه‌زار) اولان (حران) شهر جسیمنك یدون اقلیمی یوزاندن قطع ونقل اولنمش وقدر کبدلسه نهایتنه وارلدمش ایمش . (اورفه‌نك) جهت جنوبیه‌سنده وبر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده (دیر یعقوب) اسمیله بر (مناستر) خرابه‌سی اولدیغی برایتی (قلعه) واردر . (نمرود) علیه مالاسفنجی اره‌صره اولایه کیدنجه بر مدت قالیرایمش . وجه تسمیه‌سنده (حضرت یعقوبنك) یولردن اتسای مروریده بر کچه اوراده یاتوتمه ومسافرت یورملری ایمش

(اورفه‌نك) (معصاد) (حران) (یك) (نائب) (سمرای) (یتی قیو) استفده (٦) قوسی واردر . یونلردن بشنده (٣) قیو ده (وار ایسه‌ده وقیله (چنه کان ساطان مراد خان حضرتلری)

(يه اده) كيدر ايكن (اورفه يي) تأثير بقارنده برندن دخول ودبكرندن خروج ايچش اولديغندن طولايي ايكسنده قاباشمدر

(اورفه) قضاسنك (٣٠٦) سنه‌سي مع حصهٔ معارف ومنافع اعتباري (١٠٢٨٣٧٥) مسقفات ويركوسي (٢٣٣٥٧١) اراضي ويركوسي (١٥٠٤٢٥) تتبع ويركوسي (٥٦٦٧٤) بدل عسكريسي (٢٢٧١٢٨) (٣٠٧) سنه‌سي اغنام رسومي (٩٢٣٥٩٣) كه جمعاً (٣١٤٠١٨٦) غروشي حاصلاتي وقوعه بولمشدر

اورفه قضاسنك نفوس جدولي

اجمال	ذكور	اناث	
٥٣٠٥٨	٢٦٣٠١	٢٦٧٠٧	اسلام
٠٠١٥٨	٠٠٢٢٢	٠٠٢٣٦	ارمن قتولك
٠٧١٥٩	٠٠١٤٩٥	٠٣١٦٤	ارمني
٠٠٧١٤	٠٠٣٩٢	٠٠٣٢٢	پروتستان
٠٠٧٥٠	٠٠٠٩٢	٠٠١٨٣	سريانى
٠٠٢٦٦	٠٠١٣٨	٠٠١٢٨	يهودى
٠٠٠١٥	٠٠٠٠٧	٠٠٠٠٨	اجنبي
٦٣٢١٥	٣٢١٤٧	٣١٠٩٨	يكون

بيره‌جك قضاسى

(اورفه‌نك) غرب جهتنده ومركزي اولان (بيره‌جك) قصه‌سي (اورفه‌يه)(١٨)(حليه) (٢٨) ساعت بعدنده‌در . قصهٔ مذكوره‌نك پشتكاهندن (فرات) نهري جريان ايدر

(بيره‌جك) قصه‌سي بك قديم اولوب (روماليو) زمانده زمانه‌ايله مذكور بدي . بعض كتب تاريخيه‌ده (بيره) و (بزة الفرات) نامايله مسطوردر . (بيره‌جك) ٦ ساعت بعد مسافه‌سنده (رومايه‌سي) اسمي (هيراپوليس) واثور بلرجه (قاركش) اولاني (جرابلوس) بلده قديمه ومشهورسنك خرابه‌زاري وار در . اشو خرابه‌نك هر طرفنده (هيرو غليف)

بازيارى كورياور

وقيله و شهرده بر معبد وايك اعتنده انكى (سوريه) ايلرك معبودينك هيكلي موجود اولوب مشهور عالم ايدى . بونك اشاغيسنده حمام قريه‌سنده نهر (فرات) كارنده بر عدد مزرعك قاباعنده دنى واردر . وينه (بيره‌جك) قضاسي داخلنده (١) ساعت مسافه‌ده (بالقيس) شهرينك خرابه‌زاري بولنور . بو (بالقيسك) جهت غربيسنده (تربب) قصه‌سي بولنوركه ويرانى دنى ايكى معركهٔ عظيمه‌نك موقعيدر . برنجي هجرتدن (٢٦٦) سنه‌سنده ملوك (ساسانيدن) شاپور ثانى ايله روما (ايمپراطورى) ايلكنجى فوستانسى بينده ديكريده (١٣١٦) سنه‌سنده مصرلى (ابراهيم پاشا) ايله عساكر عثمانيه ارمسنده وقوعبولان محاربه‌در

قضاء مذكورده (ايبلكدن) (يز) (وفرمرى) سحتيان) (وسركوب) (وچيفت اوداى) اعمال اولنور

(بيره‌جكده) (١) حكومت قونافى (١) عتيق قلعه (٢٠٠٠) خانه (٤٨٠) دكان (٤) فرون (٤) خان (٤) حمام (١٨) دكمن (٢٠) انبار (٥١٠) باغ (١٩٠٠) بلچه (٤) جاير محلى (١٠) سرمى (٤) بقداى عرصه‌سى (١٧) جامع ومسجد (١) مكتب رشدى (٨) صبيان مكتبى (١) مدرسه (٢) نكيه (٣) كليسا (٣) چشمه وسبيل واردر . و (نزب) قريه‌سنده (٢١٧٤) نفوس (٧٠٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) جام (٤) دكمن (١) انبار (٤١٠) باغ (١٥٠) باغچه (١) بقداى عرصه‌سى (٦) جامع (١) صبيان مكتبى واردر . فضاء مذكور واردانك (٢٠٩٣٠٢) املاك ويركوسي (٦٣٣٦) تحفات ويركوسي (٢٣٤١١) بدل عسكرى (١٩٤٠٠٠) اغنام رسمي (٤٠٠٠٠٠) اغشار (٢٧٠٠٠٠) كايله دخوده قطار دلايه رسومي كه جمعاً (١١٠٢٧٤٩) غروشدن عبارتدر

بيره‌جك قضاسنك نفوس جدولي

اجمال	ذكور	اناث	
٢٠٥٢٦	١٠١٧٧	١٠٣٤٩	اسلام
٠٣١١	٠٠١٧٦	٠٠١٣٥	ارمن قتولك
٠٠٦٩٣	٠٣٨١	٠٠٣١٢	ارمني
٠٠٣١٤	٠٠١٧٩	٠٠١٣٥	پروتستان
٠٠٠١٩	٠٠٠١٣	٠٠٠٠٦	يهودى
٢١٨٦٣	١٠٩٢٦	١٠٩٢٧	يكون

روم قلعه قضاسى

(روم قلعه) قضاسي (اورفه‌نك) غرب شمال جهتنده ومركزي اولان (خلفتى) قصه‌سي (اورفه‌يه) (١٨)(حليه) (٣٨) ساعت مسافه‌ده و(فرات نهري) كارنده واقعدر . قضاء مذكورده (اكدون طاش) و(روم قلعه) نامايله ايكى (عتيق قلعه) اولوب (روم قلعه) دوائر كوره زمان قديمده (اغابيا) نامايله مذكور ايمش

بو قضاده هر نوع حبوبات واثمار وكليتلو (فستق) حاصل اولور . مركزه (٤) ساعت مسافه‌ده (قره طاغ) ايله (مرزمان طاغنده) جسيم (اورمانلر) اولديغي كبي (قره صو) و(مرزمان) نامايله ايكى نهري اولوب (فراته) قاريشورلر . و(عربان) ناحيه‌سنده (ارخيل) قريه‌سي ديبلان وتواريخ معتبره‌ده مشهور اولان (اوديل) شهري خرابه‌سي وسحل مذكوره (١) ساعت مسافه‌ده (قره طاغ) اوزرنده (كسك باش) نامنده جسيم وعميق بر (غيو) واردر

(الت) و(حصار) قريه‌لري نامايله يكديكرينه يارم ساعت مسافه‌ده ايكى قريه اولوب بونلر (اليمه بر قز) و(حسن) احتده بر اوغلان طرفندن تشكيل ايدلش بر جسيم قصبه اولوب اهالك هذه هر ايكيسنده موجود (كوشك ومصالونى) غايت متين ومنتظم هيئتده بر بنا واردر

(خلفتى) قصبه‌سنده (٢٨٠) خانه (٤٥) دكان (١) جامع (١) مكتب رشدى (١) محله مكتبى (١) اجزاخانه (جبين) و(هنس) قريه‌لرنده (٢) كليسا واردر . وارداتى (١٩٩٥٧٨) املاك ويركوسي (١٢١٧٤٧) تتبع ويركوسي (١٣٨١٤) بدلات عسكريه (٣٦٦٠٩) اعشار مع حصهٔ اعانه (١٦٦٣٤٦) اغنام رسومندن و(٤٥٠) واردات متفرقه كه جمعاً (٨٦٥٥٤٤) غروشدن عبارتدر

روم قلعه قضاسنك نفوس جدولي

اجمال	ذكور	اناث	
٢٢٢٧٣	١١٥١٥	١٠٧٥٧	اسلام
٠٠٥٦٤	٠٠٢٩١	٠٠٢٧٣	ارمني
٢٢٨٣٦	١١٨٠٦	١١٠٣٠	يكون

سروج قضاسى

(سروج) قضاسي (اورفه‌نك) غرب جهتنده ومركزي اولان (سروج) قريه‌سي (اورفه‌يه) (١٠)(حليه)(٢٣) ساعت بعدنده‌در . (سروج) مقدما بك مشهور ومعمور اعش ايمه‌ده (تيمورلنك) خراب ايتمشدر . قضاء مذكورده (ارسلان طاش) قريه‌سنده (٤) ارشون طولنده (٢) ارشون عرصنده (٥) سياه كوه اولوب اوزرلنده تربه (ارسلان) رسمي واردر . و(سروج) اراضيسي مدت اولديغندن كثرت اوزره حبوبات حاصل اولور . وقضاء مذكورده (كليم) و(خال) و (حجاجه) و (قيل چادر تبج) اولنور

(سروج) قضاسنده (٣٥٠) قرا ومزارع (٣٠٣٤) خانه (٣) بيانم (٢) مسجد (٣٥) دكان (١) فرون (٢٠) باغچه (٦) باغ واردر . وحيواناتدن (دوه مركب) (ايك) (قيون) (كچى) (جداتى حيرى) (بغلاوى) (جدران) (معز) (چفتى) (جلفه) (طوريسان) (كيلان الهوز) جنسلرندن كورل (آت) و(قمراقلر) بولنور . قضاء مذكور كوراك واراضى (٦٨١٤٩٠) اغنام رسومي (١٣٤١٨٢) تتبع ويركوسي (٦٠٠) بدل عسكرى (٥٠١٤٧٥) اعشار (٣٥٩٧١٣) ويركوكه جمعاً (١٦٢٤٤٦٣) غروشدن عبارتدر

سروج قضاسنك نفوس جدولي

اجمال	ذكور	اناث	
٢٠٣٩٠	١٠٨٨٥	٠٩٥٠٥	اسلام
٠٠٠٩٠	٠٠٠٥٠	٠٠٠٤٠	ارمني
٢٠٤٨٠	١٠٩٣٥	٠٩٥٤٥	يكون

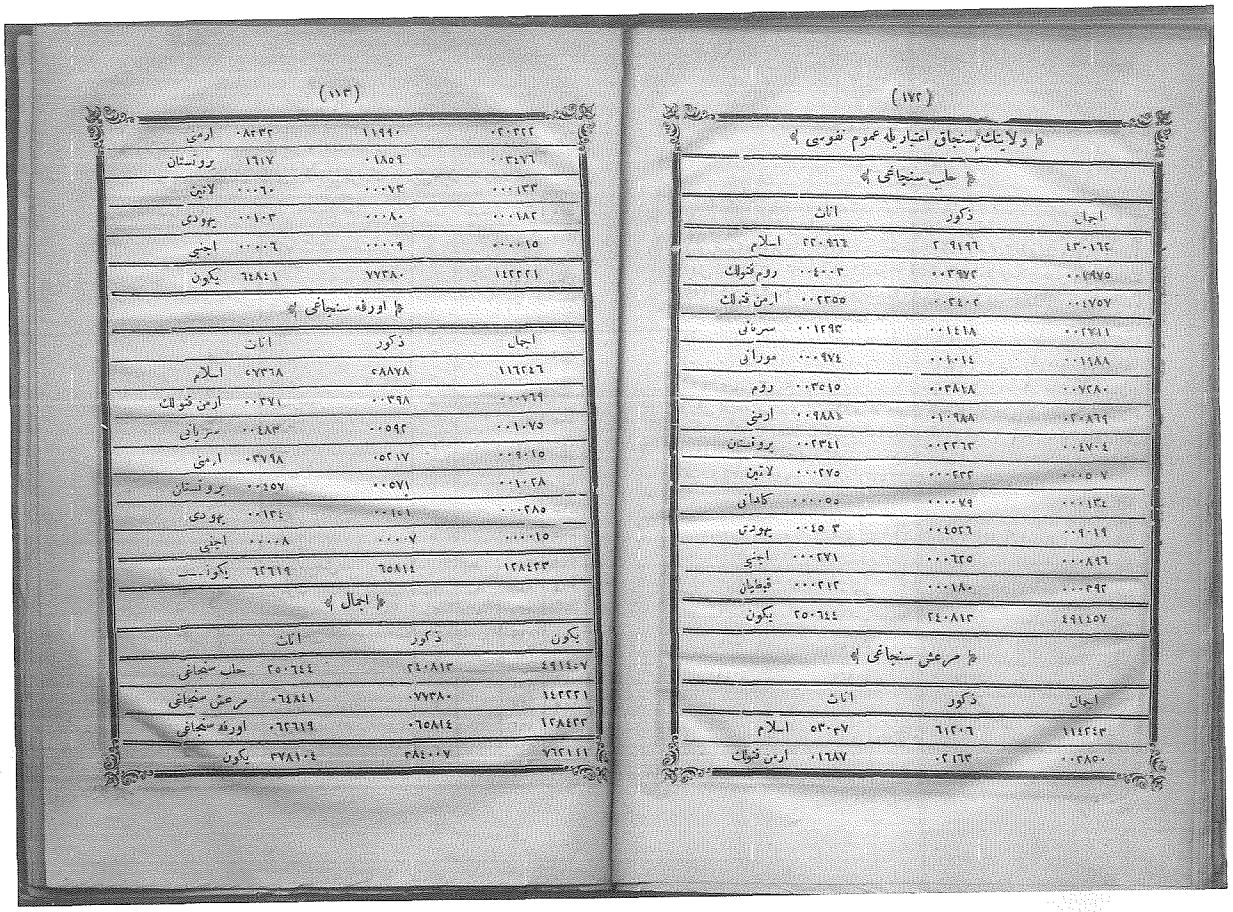

ولايتك سنجاق اعتباريله عموم نفوسى

حلب سنجاغى

اجمال	ذكور	اناث	
٤٣٠١٦٢	٢٠٩١٩٦	٢٢٠٩٦٦	اسلام
٠٠١٩٧٥	٠٠٣٩٧٢	٠٠٤٠٠٣	روم قتولك
٠٠١٧٥٧	٠٠٢٤٠٢	٠٠٢٣٥٥	ارمن قتولك
٠٠٢٧١١	٠٠١٤١٨	٠٠١٢٩٣	سريانى
٠٠١٩٨٨	٠٠١٠١٤	٠٠٠٩٧٤	مورانى
٠٠٧٢٨٠	٠٠٣٨١٨	٠٠٣٥١٥	روم
٠٢٠٨٦٩	٠١٠٩٨٨	٠٠٩٨٨١	ارمنى
٠٠٤٧٠٤	٠٠٢٣٦٣	٠٠٢٣٤١	بروتستان
٠٠٠٥٠٧	٠٠٠٢٣٢	٠٠٠٢٧٥	لاتين
٠٠٠١٣٤	٠٠٠٠٧٩	٠٠٠٠٥٥	كلدانى
٠٠٩٠١٩	٠٠٤٥٢٦	٠٠٤٥٠٣	يهودى
٠٠٠٨٩٦	٠٠٠٦٢٥	٠٠٠٢٧١	اجنبى
٠٠٠٣٩٢	٠٠٠١٨٠	٠٠٠٢١٢	قبطيان
٤٩١٤٥٧	٢٤٠٨١٣	٢٥٠٦٤٤	يكون

مرعش سنجاغى

اجمال	ذكور	اناث	
١١٤٢٤٣	٦١٢٠٦	٥٣٠٣٧	اسلام
٠٠٢٨٥٠	٠٢١٦٣	٠١٦٨٧	ارمن قتولك

٠٢٠٣٢٢	١١٩٩٠	٠٨٣٣٢	ارمنى
٠٠٣٤٧٦	٠١٨٥٩	١٦١٧	بروتستان
٠٠٠١٣٣	٠٠٠٧٣	٠٠٠٦٠	لاتين
٠٠٠١٨٢	٠٠٠٨٠	٠٠١٠٣	يهودى
٠٠٠٠١٥	٠٠٠٠٩	٠٠٠٠٦	اجنبى
١٤٢٢٢١	٧٧٣٨٠	٦٤٨٤١	يكون

اورفه سنجاغى

اجمال	ذكور	اناث	
١١٦٢٤٦	٥٨٨٧٨	٥٧٣٦٨	اسلام
٠٠٠٧٦٩	٠٠٣٩٨	٠٠٣٧١	ارمن قتولك
٠٠١٠٧٥	٠٠٥٩٢	٠٠٤٨٣	سريانى
٠٠٩٠١٥	٠٥٢١٧	٠٣٧٩٨	ارمنى
٠٠١٠٢٨	٠٠٥٧١	٠٠٤٥٧	بروتستان
٠٠٠٢٨٥	٠٠١٥١	٠٠١٣٤	يهودى
٠٠٠٠١٥	٠٠٠٠٧	٠٠٠٠٨	اجنبى
١٢٨٤٣٣	٦٥٨١٤	٦٢٦١٩	يكون

اجمال

يكون	ذكور	اناث	
٤٩١٤٥٧	٢٤٠٨١٣	٢٥٠٦٤٤	حلب سنجاغى
١٤٢٢٢١	٠٧٧٣٨٠	٠٦٤٨٤١	مرعش سنجاغى
١٢٨٤٣٣	٠٦٥٨١٤	٠٦٢٦١٩	اورفه سنجاغى
٧٦٢١١١	٣٨٤٠٠٧	٣٧٨١٠٤	يكون

اندرين قضاسی

(مرعشك) غرب جهتنده و مركزی اولان كان قريه‌سی مرعشه (١٨) حليه (٦١) ساعت بعدنده‌در
(اندرين) قضاسنده (١) حكومت قوناغی (١) قره‌خوطانه (١٥) جامع (٥) مسجد (٤) صبيان مكتبی (٥) ارمنی كليساسی (١) پروتستان كليساسی (٣٨٨٤) خانه (٢٥) دكان (٥) چشمه (٢) فرون واردر . داخل قضاسنده هر نوع حبوبات حاصل اولديغی مثلو ايدن كيم چوال شلوار عبا وايبلكدن بز و كوكونده چركسلر طرفندن صوانلی كوش ايشلری اعمال اولنور
(اندرين) قضاسنده مشهور كوكسون اووه‌سی بولنور كه بوراده (٩٢١) سنه‌سنده سنان پاشا ايله علاء الدوله بك بينده وقوع بولان محاربه‌ده علاء الدوله مغلوب ومقتول اولمشدی . بوقضاده (كشيش) و(اندرين) نامنده جمعه‌ى شريفه منصب اولور ايكی جای و متعدد او رمان اولديغی كی روم‌ايلك شاسی ادرق آق قلعه خيرعش اجق حريم شيل ارپه‌لق ضيق اسملرنده (٧) عدد قلعه خرابه‌سی واردر

اندرين قضاسك نفوس جدولی

اجمال	ذكور	اناث	
١٤١٣٨	٠٧٧١٤	٠٦٣٩٤	اسلام
٠٠١٩٣	٠٠١٠٩	٠٠٠٨٤	ارمنی قتولك
٠٢٣٧٠	٠١٣٢٨	٠١٠٤٢	ارمنی
١٦٧٠١ [*]	٠٩١٨١	٠٧٥٣٠	يكون

[*] اشبو ذكور يكونك اچق سدسی اوقور بازاردر

اورفه سنجاغی

متصرف طاهر بك

اولی
ثانيسی

ارکان لوا

نائب احمد فاضل افندی	بلاد خ	مفتی حاجی عبداللطيف افندی	ازميرلی ٢
محاسبه‌جی محمد فائق افندی	ثانيه	تحريرات مديری جلال بك	ثالثه

مجلس ادارهٔ لوا

رئيس متصرف بك

نائب افندی	اعضای اصلیه	حسين پاشا — مير ميران
محاسبه‌جی افندی		مصطفی اغا — ثالثه
مفتی افندی		محرر باقر اغا
تحريرات مديری بك		اوهان افندی
مجلس كاتبی حاجی عبدی افندی	اعضای غير اصلیه	ارسلان اغا
		خچير اغا

تحريرات قلمی

سر مسود عثمان افندی	مبيض عثمان رفيق افندی
مسود ثانی فرهاد افندی	« احمد وفيق بك
اوراق مقيدی مصطفی افندی	

محاسبه قلمی

واردات كاتبی محمد افندی	رفيق محمد افندی
مصارفات كاتبی شرف افندی	« ابراهيم افندی
مصالح جاريه كاتبی خالد افندی	« باور افندی
اوراق مقيدی احمد افندی	صندق امينی اغوب افندی

مع تحرير ويركو اداره‌سی

مأمور بكر صافی افندی

كاتب يوسف افندی	كاتب مصطفی افندی
اوقاف مديری حسن بصری افندی	كاتبی محمد افندی

اوقاف قوميسيونی

رئيس مفتی افندی	اعضای اصلیه — عابدين خالد افندی
اعضا اوقاف مديری افندی	عابدين خليل افندی
نفوس مأموری يحيی افندی	كاتبی علی باور افندی

دفتر خاقانی مأموری حسن افندی

كاتب حاجی مصطفی افندی	طابو كاتبی بكر افندی
تلغراف و پوسته مديری مهری افندی	مخابره مأموری عبد المجيد افندی

نافعه قوميسيونی

رئيس متصرف بك

اعضای اصلیه — حاجی باقر اغا	محی الدين افندی
يحيی افندی	الياس افندی
بانقه مأموری فخری	

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئيس اسعد بك

بانقه مأموری فخری	اعضا الياس افندی
اعضا عثمان اغا	باش كاتب ابراهام افندی
كاتب رستم افندی	

معارف اداره‌سی

رئيس حاجی محمد افندی

اعضای اصلیه — خليل خلوصی افندی	معلم اول خليل افندی
عباس وائق افندی	معلم ثانی عبد الرحمن افندی

بلديه دائره‌سی

رئيس حيدر افندی		اعضای غير اصلیه — حاجی محمد اغا	
اعضای اصلیه — حاجی احمد بك	ثالثه	آروش اغا	
اسعد بك		الياس افندی	
حاجی شريف اغا		ماركار اغا	
كاتب احمد افندی		صندق امينی عبد الرحمن افندی	
مهندس علی افندی		قوندرا تو مأموری صالح افندی	

عدليه دائره سى

حقوق دائره سى

رئيس نائب افندى
اعضا: محمد بك ثانيه
ميخائيل افندى
ملازمى اسعد مخلص بك

جزا دائره سى

رئيس احمد نظيف افندى
اعضا: عبدالرحمن مخلص افندى ثانيه
اكوب افندى
ملازمى محمود افندى

مدعى عمومى معاونى ابراهيم بك ثانيه

بدايت قلمى

باش كاتب محصل

حقوق ضبط كاتبى ابراهيم افندى
» حامد افندى

جزا ضبط كاتبى فهمى افندى
» ولى الدين افندى

اجرا مأمورى آصف بك
مستنطق حاجى بديع افندى ثانيه

محكمهٔ شرعيه باش كاتبى محمود افندى
كاتب ثانى صالح افندى

انجام مديرى محصل
مقيد باقر افندى

مقاولات محررى مسلم افندى

تجارت محكمه‌سى رئيسى محمد راتب افندى [*]

دفتر عموميه مأمورى شاكر افندى
كاتبى احمد لطفى افندى

رزى مديرى اوسلان بك ثالثه
محاسبجى سليم افندى
اياديجى اسطور افندى

[*] هيئتى تشكل ايدكدمدر

مكتب رشدئ ماكى

معلم اول حاجى خليل كامل افندى
معلم ثانى عبدالرحمن افندى
بواب مصطفى اغا

قرا
٤٥٠

بيره جك قضا سى

قائمقام احمد نظيف افندى ثانيه

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائمقام افندى

اعضاى طبيعيه: نائب حسين حسنى افندى — ثالثه نجيب افندى
مفتى مسلم افندى — بروسه مدرسى شيخ مصطفى افندى
مال مديرى ثاقب افندى — خيبر افندى
تحريرات كاتبى مصطفى نفعى افندى — كيورك اغا

مال قلمى

مال مديرى افندى — رئيق مصطفى فهمى افندى
معاونى رشيد افندى — صندق اميني عمر افندى

بدايت محكمه سى

رئيس نائب افندى
اعضا عبد الوهاب افندى — اعضا اوحانس افندى

بدايت قلمى

باش كاتب سعيد افندى
كاتب ثانى احمد افندى — مستنطق معاونى رشيد افندى
نفوس مأمورى عبدى افندى — كاتبى مسلم افندى

زراعت بانق شعبه مجلسى

رئيس مصطفى بك
اعضا: بهاء الدين افندى
محاسبه كاتبى بكر صدقى افندى
سعد الدين افندى
امين افندى
نرسيس اغا

تلغراف مأمورى ممتاز افندى

بلديه دائره سى

رئيس سيد افندى
اعضا: بهاء الدين افندى — نرسيس اغا
شيخ اغا — ارتين اغا
مسلم اغا — قره بت اغا
محمد اغا — كاتب رضا بك
صندق اميني مصطفى حيرت افندى

دفتر عموميه مأمورى احمد فكرى افندى

رزى مديرى مصطفى لامع افندى — انبار مأمورى اغوب افندى
محاسبجى يوسف افندى — نزيب مأمورى صالح افندى

قرا
١٢٩

دوم قلمه قضا سى

قائمقام محمد صالح افندى

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائمقام افندى

اعضاى طبيعيه: نائب محمد رفعت افندى — رؤس محمد شاكر افندى
مفتى حاجى باقر افندى — بكر افندى
مال مديرى صالح افندى — كيوان اغا
تحريرات كاتبى خليل افندى — ثالثه كركور اغا

مال قلمى

مال مديرى افندى — رفيق محصل
معاونى صالح افندى — صندق اميني محمد افندى

بدايت محكمه سى

رئيس نائب افندى
اعضا فيض الله افندى — اعضا وارطان اغا

بدایت قلمی

باش کاتب نجیب افندی

کاتب ثانی خلیل افندی	مستنطق معاونی ساقی افندی
محکمهٔ شرعیه باش کاتبی حافظ افندی	مقاولات محرری خلیل افندی
نفوس مأموری محمد باقر افندی	کاتبی ملا محمد افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس بکر بك	اعضا: شیخ محمد افندی
اعضا: محاسبه کاتبی شفیق افندی	محمد صالح اغا
ابراهیم افندی	کرکور اغا

طابو کاتبی سلیمان افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس حاجی طاهر افندی

اعضا: مسلم اغا	اعضا: احمد اغا
محمود اغا	محمد اغا
کاتب محمود افندی	طبیب حسن بك

رژی مأموری شاکر افندی

قرا

١٧١

سروج قضاسی

قائممقام بکر بك اصطبل عامره

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه: نائب اسحاق زوقی افندی بروسه مدرسی	اعضای منتخبه: محمد فخری اغا
مفتی عثمان عونی افندی	سلیمان اغا
مال مدیری عبدالله حکمت افندی	مصطفی اغا
تحریرات کاتبی مسلم رشدی افندی	نبی اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیق حافظ شریف افندی
معاونی رشید افندی	صندق امینی ملکون افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا شیخ مسلم افندی	اعضا خلیل اغا

بدایت قلمی

باش کاتب امام افندی

کاتب ثانی اوخانس افندی	مستنطق معاونی اغوب افندی

نفوس مأموری علی رضا افندی	کاتبی احمد افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس مفتی عثمان عونی افندی	اعضا: سلیمان افندی
محاسبه کاتبی خلیل صائم افندی	بوزان افندی
اعضا شیخ محمد افندی	علی افندی

طابو کاتبی مولود افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس منحل	اعضا: ابراهیم اغا
اعضا: بالی اغا	بیدو اغا
حمدی اغا	کاتب خلیل افندی

رژی مأموری محمد رضا افندی

قرا ومزارع

٣٥٠

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

(اورفه) سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده ومرکزی اولان (اورفه) شهری حلبك (٤٢) ساعت بعدنده‌در

(اورفه) (بیره‌جك) (روم قلعه) (سروج) ناملرنده (٤) قضایی حاویدر

اورفه

(اورفه) قضاسی حران ترکمان جلابی چای قپو قباحیدر بوزاباد اویم اغاج ناملرنده (٧) ناحیه‌یی ونواحیٔ مذکوره (٤٥٠) قریه‌یی محتویدر . اراضیسی عمومیت اوزره محصولدار اولمغله اربه بغدای مرجمك وسائر انوع حبوبات حاصل اولور . (اورفه) شهرنده بموق وایپلکدن اعلا مسلح بیاض شال عبا غایت طیانقلی بیاض وقرمزی بز باقره متعلق هر نوع اوانی سختیان کاوساله اعمال اولنور

(اورفه) قضاسنده (١) حکومت قوناغی (١) ردیف دبویی (١) قلعه (١) قشله (٣) قره قولخانه (١) خسته‌خانه (١) تلغرافخانه (٧٧) جامع ومسجد (٦) تکیه وزاویه (١٤) کلیسا ومناستر (١) حورا (٣٤) مکتب (١١) مدرسه وکتبخانه (١٣٢٧٦) خانه (٢١٢٥) دکان ومغازه (٣١) خان (١٨) فرون (٥٥) چشمه وسبیل (١٥) حمام (٩٣) دکرمان (١) فابریقه (٢٩٥) عرصه (٤٢١) باغچه (٤٠٥٢) باغ (٣٦) مرعی واردر

(اورفه) شهرینك ابنیه‌سی کار کیردر . (اورفه) شهرنده عین زلیخا وخلیل الرحمن ناملرنده ایکی صو نبعان ایدوب درون شهردن کچه‌رك شهرك جنوب جهتنده برکهٔ (ابراهیم علیه السلام) دینلان کوچك کوله آقارلر . بوزاباد ناحیه‌سندن ظهور ایدن کهریز چایی دخی (اورفه‌یه) جریان ایلر . (اورفه‌یه) ناظر طاغك اتکنده (١) عتیق قلعه اولوب بو قلعه‌نك شهره حاکم اولان برجی اوزرنده نمرودك (حضرت ابراهیم علیه السلامی) اتشه آتمق ایچون یاپدیغی یکدیکرندن تخمیناً (١٠) آدیم فاصله‌لی (٢) مانجنیق عمودی واوزرلرنده خط ونقش اثری واردر

(اورفه) کنارنده (حضرت ابراهیم علیه السلامك) قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقلری مغاره موجود ومولد خلیل نامیله معروفدر

برده بو مغاره‌نك باننده (١) مغاره دها اولوب والده‌لری (حضرت ساره) مشار الیهی اوراده بیوتمشدر . برکهٔ (ابراهیم علیه السلامك) اطراقی (١) مزراق عمقنده قازیله‌جق اولسه کل ظهور ایدر . بو ایسه اوراسنك آتشکدهٔ نمرود اولدیغنه دلیل کوستریلیور

اسکی زمانده مجوسیلرك اك بیوك آتشکده‌سی اورفه‌ده ایدی بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان شمسی تقدیساً دائماً آتش یقارلر وقارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی مؤرخیندن برطاقمی (اورفه)نك میلاددن (٢٠٠٠) سنه اول بابل پادشاهی رامیس یعنی نمرود جانبندن وبعضلریده میلاددن (٤٠٠) ییل مقدم سلفکه‌لولر طرفندن بنا ایدلدیکی ضبط وتحریر ایلمشلرسه‌ده اورفه‌نك (حضرت ابراهیم علیه السلام) زماننده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بناسی پك اسکی اولدیغی درکاردر . (اورفه) بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصللری دیار بکردن کلمشلردر . (اورفه‌ده) برنجی حال معموریتنده بر جسیم مناستر ایله (٣٠٠) دیر وار ایدی . مذکور مناسترده خرستیانلرك ظنجه حضرت عیسی علیه السلامك وجه مبارکارینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس اولدیغی مندیل موجود اولوب مذکور مندیلی خلفای عباسیه‌دن متقی بالله (٣٣١) سنهٔ هجریه‌سنده استانبول ایمپراطورینه بالارسال مقابلنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمشدر

(اورفه‌نك) سلفکه‌لولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ماکدونیانك مرکزی بولنان ایداسایه [*] مشابهتندن کنایه اوله‌رق ایداسا وبر ارالق چشمه معناسنه اولان قالیرها نامی ویرلمشیدی رها نامی بونك مخففی (اورفه) نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر . (اورفه‌یه) سلفکه‌لولردن مقدم انطاکیه دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا وقالیرها اسملری انی اوندیرمشدر . بعض تاریخلرده ایداسادن غلط اوله‌رق ادس اورفه‌دن غلط اوله‌رق رافیا دیو محرردر

شوراسیده خاطردن چیقماسونکه : اورفه‌نك اك اسکی آدی اورالکلدانین وباخود

[*] ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی وودینه دینلان قصبه‌در

اوردر . حتی توراتده اورالکلدانین وانجیلده اور نامیله مذکوردر . ویعقوبیه مذهبنك محل ظهوریدر . (اورفه) شهری مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن بعضلرینه ومؤخراً ایقار دینلان حکمدارانه مقر حکومت وصکره رومالولره مرکز ایالت اولمشیدی . رومالولر زماننده (اورفه‌ده) بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودیویلری وار ایدی . (اورفه) کیدرك ساسانیلرك و (حضرت عمر رضی الله عنه) افندمزك زمان خلافتلرنده عربلرك صکره سلجوقیلرك واهل صلیبك ومؤخراً ترکلرك ایرانیلرك النه کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلدی . (اورفه) قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور حران بلده‌سنك خرابه‌زاری بولنور . اشبو حرانه مقدما (حضرت ابراهیم ایله حضرت لوط علیهم السلامك پدرلری هاران) هجرت ایلمش اولدیغندن حران دینمشدر

اشبو حران اوللری صابئیلرك یعنی نجومه پرستش ایدن بابللولرك بلاد مشهوره‌سندن اولوب دروننده هرمس نامنده بر هیکل ودیکر هیکللر وار ایدی . مع مافیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده صابئیلرك بر معبدی موجود ایدی . بو تپه‌یه تل ابراهیم اطلاق اولنور

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً هوشنك شاهك بناسی اوله‌رق بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . (اورفه) قضاسندن عین عروس ونهر جلاب وبلیخ نامنده (٣) نهر چیقوب فراته قاریشورلر . وهر اوچنك منبعی عین عروس‌در

بوکاده عین عروس دینلمسی (حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره) ایله زفافخانه‌لرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلمش ایمش حالا (حضرت ابراهیم علیه السلامك) اوراده مقامی واردر

دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری یاصار ایمش . شو محذورك دفعی ایچون مملکته بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن‌ده بر خندق حفر ایتدیرلمش که موسمنده جریان ایدن سیل صولری اوخندقه اقوب

کیتمکده وباغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده وبو خندقه الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در . اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری واردر . برده چای قیو واویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه یکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر

حران ناحیه‌سنده‌نك طاغنده بر بیوك مغاره واردر . ایشیدلدیکنه کوره شمدی خرابه‌زار اولان حران شهر جسیمنك بنون انقاضی بورادن قطع ونقل اولنمش ونقدر کیدلسه نهایتنه واریله‌مز ایمش . (اورفه‌نك) جهت جنوبیه‌سنده وبر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده دیر یعقوب اسمنده بر مناستر خرابه‌سی اوله‌رق بر ایکی قلبه‌سی واردر . نمرود علیه ما یستحق اره‌صره اورایه کیدر بر مدت قالیر ایمش . وجه تسمیه‌سنده (حضرت یعقوب علیه السلامك) بورازدن اثنای مرورنده بر کیجه اوراده بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش

(اورفه‌نك) صمصاد حران بك ثاقب سرای یکی قپو اسمنده (٦) قپوسی واردر بونلردن بشقه (٢) قپو دها وار ایسه‌ده وقتیله (جنتمکان سلطان مراد خان رابع حضرتلری) بغداده کیدر ایکن (اورفه‌یی) تشریفلرنده برندن دخول ودیکرندن خروج ایتمش اولدیغندن طولایی ایکیسیده قپادلمشدر

(اورفه) قضاسنك کچن (٣٠٧) سنه‌سنده املاك وعقار ویرکوسندن (٣٨٤٠٩٧) تمتع ویرکوسندن (٥٦٦٩٧٤) بدل عسکریدن (٢٢٧١٤٨) اغنام رسومندن (٩٦٤٤٠٦) دوه رسومندن (٣٠٦٥٠) مقطوعا احاله اولنان اعشار بدلندن (١٠٤٣٢١٢) امانةً اداره اولنان اعشار بدلندن (٣٠٩٥٥) رسوم وحاصلات متنوعه‌دن (١٤٦٩١٤) غروشکه جمعاً (٣٣٩٥٣٥٦) غروش واردات و (١٩٠٧١٤٨) غروش مصارفات وقوعبولمشدر

اورفه قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	یکون	ذکور	اناث	
٥٢٨٦٠	٥٢٨٦٠	٢٦٣٢١	٢٦٥٣٩	اسلام
	٠٠٤٥٨	٠٠٢١٨	٠٠٢٤٠	ارمنی قتولك
٠٩٨٨٧	٠١٠٧٤	٠٠٥٨٨	٠٠٤٨٦	سریانی
	٠٧٦٣٣	٠٤٥١٥	٠٣١١٨	ارمنی
	٠٠٧٢٢	٠٠٣٩٥	٠٠٣٢٧	پروتستان
٠٠٠٢٠	٠٠٠٢٠	٠٠٠١١	٠٠٠٠٩	اجنبی
٠٠٣١٧	٠٠٣١٧	٠٠١٦٣	٠٠١٥٤	یهودی
٠١٣٢٢	٠١٣٢٢	٠٠٩٦٧	٠٠٣٥٥	یبانجی
٦٤٤٠٦	٦٤٤٠٦	٣٣١٧٨	٣١٢٢٨	یکون

بیره‌جك قضاسی

(اورفه‌نك) غرب جهتنده ومرکزی اولان (بیره‌جك) قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حلبه (٢٨) ساعت بعدنده‌در . قصبهٔ مذکوره‌نك پیشکاهنده فرات نهری جریان ایدر

(بیره‌جکده) (١) حکومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١٧) جامع ومسجد (٧) تکیه (٣) کلیسا (١) مکتب رشدی (٨) صبیان مکتبی (١) مدرسه (٢٠٣٩) خانه (٤٧٢) دکان (٤) فرون (٥) خان (٤) حمام (٣) چشمه وسبیل (١٨) دکرمن (٢١) انبار (١٧٠) باغچه (٥٠٨) باغ (٤) چایر محلی (١٠) مرعی (١)

بغدای عرصه‌سی واردر . و نزیب قریه‌سنده (٦) جامع (١) صیبان مکتبی (٢١٧٢) نفوس (٧٠٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) حمام (٤) دکرمن (١) انبار (١٥٠) باغچه (٤١٠) باغ (١) بغدای عرصه‌سی واردر

(بیره‌جك) قصبه‌سی پك قدیم اولوب رومالولر زمانده زعما نامیله مذکور ایدی بعض کتب تاریخده بیره و بزه الفرات نامیله مسطوردر . (بیره‌جك) (٦) ساعت بعد مسافه‌سنده رومیلر جه اسمی هیراً پولیس وانور یاخود جه قارکش اولان جراباوس بلده قدیمه و مشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر اشبو خرابه‌لك هر طرفنده هیروغلیف یازیلری کور یلور

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات کارشه بر عدد مزوك ٨ یاپلمه دخی واردر . ویه (بیره‌جك) قضاسی داخلنده (١) ساعت مسافه‌ده یقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور . بو یقیسك جهت غربیسنده زیب قصبه‌سی بولنور که بورا سی دخی ایکی معرکه عظیمه‌نك موقعیدر برنجیسی میلادن (٢٦) سنه مقدم ملوك سلسله‌دن شاپور ثانی ایله رومالیلر اباطوری ایکنجی فوستانی بینلرنده دیکریده (١٣٤٦) سنه‌سنده مصرلی ابراهیم پاشا ایله عساکر عثمانیه ارهسنده وقوعبولان محاربه‌در

قضا مذکوره ایکیکدن بزو قرمزی سختیان ومرکوب وچفت ادواتی اعمال اولنور

(بیره‌جك) قضاسنك بکن (٣٠٧) سنه‌سی طرفنده املاك وعقار وبرکوسندن (٢١٠٤٤٠) منع وبرکوسندن (٥٩٧٣٥) بدل عسکریدن (٢٣٥٩٣) اغنام رسومندن (١٢٩٧٦٢) مقطوعاً احاله اولنان اعشار بدلندن (٢١٠٥٩٢) امانة اداره اولنان اعشار بدلندن (١٢٩٦٥) رسوم وحاصلات متنوعه‌دن (٤٠٩٥٥) غروش که جمعاً (٧٧٨٠٤١) غروش وارداتی و (١٣١٣١٢) غروش مصارفاتی وقوعبولشدر

بیره جك قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذکور	اناث	
٢٠٢٤٧	١٠٠٧٦	١٠١٧١	اسلام
٠١٢٥٧	٠٠٦٥٢	٠٠٦٠٥	ارمنی
٢١٥٠٤	١٠٧٢٨	١٠٧٧٦	یکون

روم قلعه قضاسی

(روم قلعه) قضاسی اورفه‌نك غرب شمالی جهتنده ومرکزی اولان خلقی قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حلبه (٣٨) ساعت مسافه‌ده وفرات نهری کنارنده واقعدر

روم قلعه قضاسنده (١) حکومت قوناغی (١٦) جامع ومسجد (١٨) تکیه (١) مکتب رشدی (١) محله مکتبی (٢) کتبخانه ومدرسه (٤٤٩٨) خانه (٤٠) دکان (٢٧) چشمه وسبیل (١) فرون (٤٨) دکرمان (١) اجراخانه (٩٢٠) باغچه (٢١٣٧) باغ وچیفن وهنش قریه‌لرنده (٣) کلیسا واردر

قضا مذکوره التون طاش وروم قلعه نامیله (٢) عتیق قلعه اولوب روم قلعه روایته کوره زمان قدیمده اقامیا نامیله مذکور ایمش

بو قضاده هر نوع حبوبات وثمار وکتانلو فستق حاصل اولور . مرکزه (٤) ساعت مسافه‌ده قره طاغ ایله مرزمان طاغنده جسیم اور ماتلر اولدیغی کبی قره‌صو ومرزمان نامارنده (٢) نهر اولوب قرانه قاریشورلر . وعربان ناحیه‌سنده ارخیل قریه‌سی دیللان وتواریخ معتبره‌ده مشهور اولان اردیل شهری خرابه‌سی ومحل مذکوره (١) ساعت مسافه‌ده قره طاغ اوزرنده کسك باش نامنده جسیم وعمیق (١) قیو واردر

داخل قضاده الف وحصار قریه‌لری نامیله یکدیکرینه بلوم ساعت مسافه‌ده (٢) قریه اولوب بونلرالیفه بر قزوحسن اسمنده بر اوغلان طرفندن تشکیل ایدیلش برجسیم قصبه اولوب الحالة هذه هر ایکیسنده موجود کوشك وصالونلری غایت متین ومنتظم هیئتده پرر بنا واردر

(روم قلعه) قضاسنك بکن (٣٠٧) سنه‌سی طرفنده املاك وعقار وبرکوسندن (٢٠١٤٢٩) منع وبرکوسندن (١٢٥٠٥٤) بدل عسکریدن (٥٨١٣٢) اغنام رسومندن (١٦٦٨٢٨) مقطوعاً احاله اولنان اعشار بدلندن (١٠٧١٢) رسوم وحاصلات متنوعه‌دن (٨٧١٩٠) غروش که جمعاً (١٧٣٩٨١) غروش مصارفاتی وقوعبولشدر

روم قلعه قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذکور	اناث	
٢١٥٤٢	١٠٩٩٣	١٠٥٤٩	اسلام
٠٠٦٢٩	٠٠٣٤٠	٠٠٢٨٩	ارمنی
٢٢١٧١	١١٣٣٣	١٠٨٣٨	یکون

سروج قضاسی

(سروج) قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان (سروج) قریه‌سی اورفه‌یه (١٠) حلبه (٣٢) ساعت بعدنده‌در

(سروج) قضاسنده (١) حکومت قوناغی (٣) جامع (٢) مسجد (١) تکیه (٢) مکتب (٣٠٣٤) خانه (٣٤) دکان (١) فرون (١٥) باغچه (٥) باغ واردر

(سروج) مذهلری پك مشهور و٠٠٠ور ایمش ایسه‌ده تیورلك خراب ایتمشدر . قضا مذکوره ارسلان طاش قریه‌سنده (٤) ارشون طولنده (٢) ارشون عرضنده (٢) سیاه عمود اولوب اوزرلرنده پرر ارسلان رسمی واردر . سروجك اراضیسی غایت منبت اولدیغندن کثرت اوزره حبوبات حاصل اولور . وقضا مذکوره کاپم وخالی وسجاده وقیل چادر نسج اولنور . وجیوا تاندن دوه مرکب اینك قیون کچی وکوزل جنس آت وقصراق بولنور

(سروج) قضاسنك بکن (٣٠٧) سنه‌سی طرفنده املاك وعقار وبرکوسندن (٢٥٩٦٣٢) منع وبرکوسندن (١٣٤١٨٥) بدل عسکریدن (٧٠٣) اغنام رسومندن (٦٦٢٦٩٠) دوه رسومندن (١١٣٣٠) مقطوعاً احاله اولنان اعشار بدلندن (٥٨٥٦٥٨) رسوم وحاصلات متنوعه‌دن (٢٥٧٧٣) غروش که جمعاً (١٦٧٩٦٧) غروش وارداتی و (١٢٥٠٥٩) غروش مصارفاتی وقوعبولشدر

سروج قضاسنك نفوس جدولی

اجمال	ذکور	اناث	
١٧٧٦٣	٠٩٠٥٠	٠٨٧١٣	اسلام
٠٠٠٥٢	٠٠٠٢٨	٠٠٠٢٤	ارمنی
١٧٨١٤	٠٩٠٧٨	٠٨٧٣٦	یکون

Haleb Vilayet Salnâmelerinde Urfa Sancağı | 323

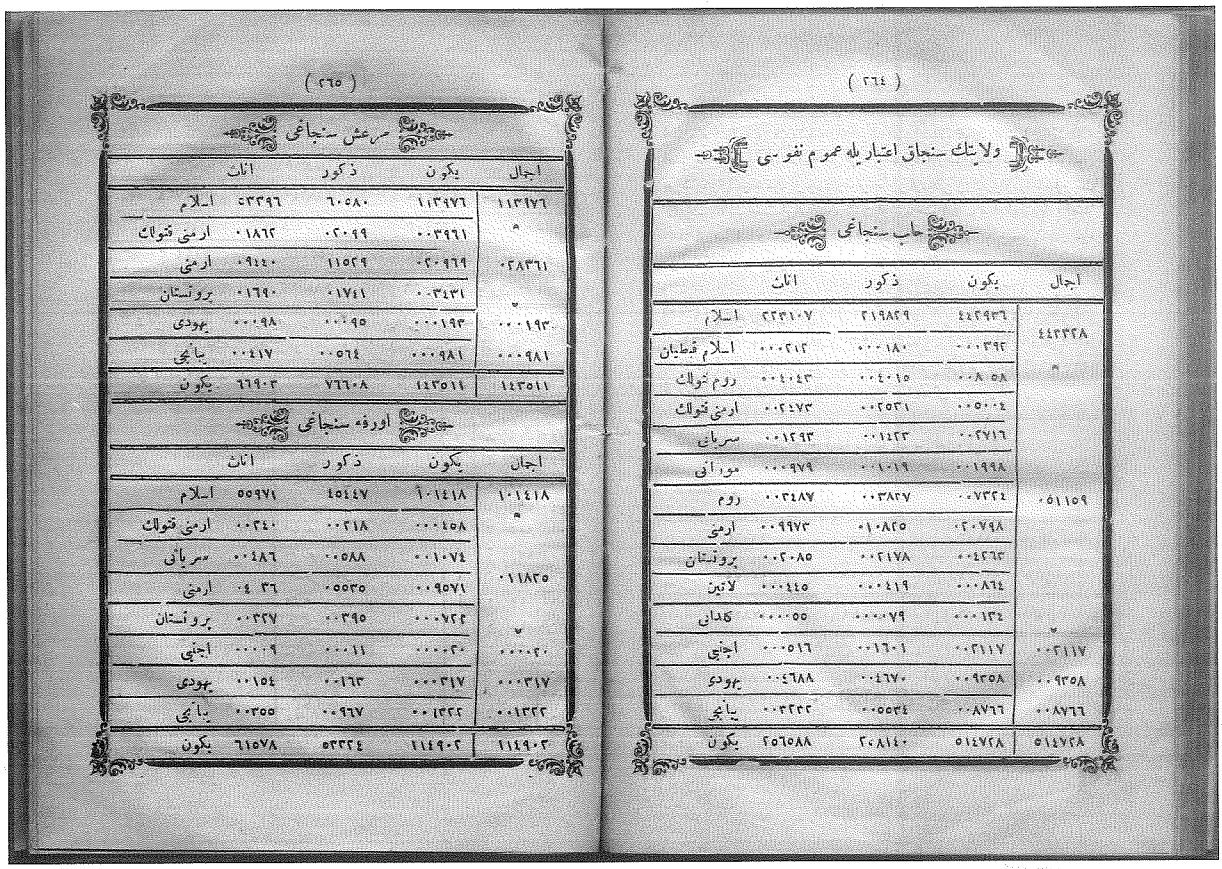

(٢٦٤)

ولايتك سنجاق اعتبار يله عموم نفوسى

حاب سنجاغى

اجال	يكون	ذكور	اناث	
٤٤٤٣٢٨	٤٤٢٩٣٦	٢١٩٨٢٩	٢٢٣١٠٧	اسلام
"	٠٠٠٣٩٢	٠٠٠١٨٠	٠٠٠٢١٢	اسلام قبطيان
	٠٠٨٥٨	٠٠٠٤٠١٥	٠٠٠٤٠٤٣	روم تولك
	٠٠٥٠٠٤	٠٠٢٥٣١	٠٠٢٠٧٣	ارمنى تولك
	٠٠٠٢٧١٦	٠٠٠١٤٢٣	٠٠٠١٢٩٣	سريانى
	٠٠٠١٩٩٨	٠٠٠١٠١٩	٠٠٠٠٩٧٩	موارنى
٠٥١١٥٩	٠٠٠٧٣٢٤	٠٠٠٣٨٢٧	٠٠٠٣٤٨٧	روم
	٠٠٢٠٧٩٨	٠٠١٠٨٢٥	٠٠٠٩٩٧٣	ارمنى
	٠٠٠٤٢٦٣	٠٠٠٢١٧٨	٠٠٠٢٠٨٥	پروتستان
	٠٠٠٠٨٦٤	٠٠٠٠٤١٩	٠٠٠٠٤٤٥	لاتين
	٠٠٠٠١٣٤	٠٠٠٠٠٧٩	٠٠٠٠٠٥٥	كلدانى
"	٠٠٠٢١١٧	٠٠٠١٦٠١	٠٠٠٠٥١٦	اجنبى
٠٠٠٩٣٥٨	٠٠٠٩٣٥٨	٠٠٠٤٦٧٠	٠٠٠٤٦٨٨	يهودى
٠٠٠٨٧٦٦	٠٠٠٨٧٦٦	٠٠٠٠٥٥٣٤	٠٠٠٠٣٢٢٢	يانجى
٥١٤٧٢٨	٥١٤٧٢٨	٢٠٨١٤٠	٢٥٦٥٨٨	يكون

(٢٦٥)

مرعش سنجاغى

اجال	يكون	ذكور	اناث	
١١٣١٧٦	١١٣٩٧٦	٦٠٥٨٠	٥٣٣٩٦	اسلام
"	٠٠٠٣٩٦١	٠٠٢٠٩٩	٠٠١٨٦٢	ارمنى قتوليك
٠٠٢٨٣٦١	٠٠٢٠٩٦٩	١١٥٢٩	٠٠٩١٤٠	ارمنى
	٠٠٠٣٤٣١	٠٠١٧٤١	٠٠١٦٩٠	پروتستان
"	٠٠٠١٩٣	٠٠٠٩٥	٠٠٠٩٨	يهودى
٠٠٠٩٨١	٠٠٠٩٨١	٠٠٠٥٦٤	٠٠٠٤١٧	يانجى
١٤٣٥١١	١٤٣٥١١	٧٦٦٠٨	٦٦٩٠٣	يكون

اورفه سنجاغى

اجان	يكون	ذكور	اناث	
١٠١٤١٨	١٠١٤١٨	٤٥١٤٧	٥٥٩٧١	اسلام
"	٠٠٠١٥٨	٠٠٠٢١٨	٠٠٠٢٤٠	ارمنى قتوليك
	٠٠٠١٠٧٤	٠٠٠٥٨٨	٠٠٠٤٨٦	سريانى
٠٠١١٨٣٥	٠٠٠٩٥٧١	٠٠٠٥٥٣٥	٠٠٠٤٣٦	ارمنى
	٠٠٠٠٧٢٢	٠٠٠٣٩٥	٠٠٠٣٢٧	پروتستان
"	٠٠٠٠٠٢٠	٠٠٠٠١١	٠٠٠٠٩	اجنبى
٠٠٠٠٣١٧	٠٠٠٠٣١٧	٠٠٠١٦٣	٠٠٠١٥٤	يهودى
٠٠٠١٣٢٢	٠٠٠١٣٢٢	٠٠٠٩٦٧	٠٠٠٣٥٥	يانجى
١١٤٩٠٣	١١٤٩٠٣	٥٣٣٢٤	٦١٥٧٨	يكون

اورفه سنجاغی

متصرف حسن پاشا

رتبه: تاریخی — میرمیران — ۱۷ ع ۳۱۲

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی		تاریخی
نائب محمد فوزی افندی				
محاسبه‌جی ناجی افندی				
مفتی علی افندی				
تحریرات مدیری سید احمد افندی	ثالثه	۷ ب ۳۰۷	٥	۱۳ م ۳۱۱

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف پاشا

اعضا: نائب افندی — محاسبه‌جی افندی — مفتی افندی — تحریرات مدیری افندی — مجلس اداره کاتبی سعید افندی

مصطفی اغا — ثالثه
حاجی حسن اغا
منحل
قره‌بت افندی — ثالثه
خیر اغا
عبود افندی

تحریرات قلمی

مسوداول عثمان افندی	مبیض احمد وفیق بك
مسود ثانی فرهاد افندی	ملازم محمد بك
اوراق مقیدی مصطفی افندی	» احمد افندی
مبیض عثمان رفیق افندی	» حاجی اسحاق افندی

محاسبه قلمی

واردات کاتبی محمد عارف افندی	مصاریف جاریه کاتبی فخر الدین افندی
رفیق یاور افندی	یومیه کاتبی محمد حلمی افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیق ابراهیم خاکی افندی	صندق امینی علی بك

مع تحریر و برکو اداره‌سی

مأمور بکر صافی افندی	کاتب ثانی مصطفی افندی
کاتب یوسف ضیا الدین افندی	دفترجی افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور باقر حلمی افندی	کاتبی علی یاور افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر سلیمان فائق افندی	کاتبی محمد افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی
اعضا: منحل — اوقاف مدیری افندی — خلیل افندی

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور حسنی حلمی افندی

کاتبی حاجی مصطفی افندی	طاپو کاتبی بکر افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس رشدی افندی
اعضا: محمد بك ثانیه تاریخی ۳۰۱	اعضا: عبدالرحمن افندی
مخائیل افندی	آکوب افندی
ملازمی اسعد افندی	ملازمی بشار افندی

مدعی عمومی معاونی الیاس عزت افندی

بدایت قلمی

باشکاتب آصف بك

حقوق ضبط کاتبی ابراهیم افندی	جزا ضبط کاتبی فهمی افندی
» حامد افندی	» ولی الدین افندی

اجرا مأموری آصف بك — مستنطق بدیع افندی ثانیه تاریخی ۳۰۱

مقاولات تحریری حاجی مسلم افندی

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

باشکاتب محمود آصف افندی

ضبط کاتبی صالح فیضی افندی	ایتام مدیری حسین حسنی افندی
مقید باقر افندی	محضر احمد افندی
مفید ثانی مسلم حلمی افندی	محضر احمد اغا

تجارت محکمه‌سی

رئیس حاجی محمد راتب افندی

باش کاتب ذکریا افندی — معاونی عمر افندی

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف پاشا
اعضا: نافعه مأموری حیدر افندی — محی الدین افندی — الیاس افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس منحل
اعضا: نافعه مأموری افندی — شریف افندی — خلیل افندی — اروش افندی — یوزان افندی — طوما افندی — باش کاتب منحل

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس حاجی عثمان بك اسماعیل تاریخی ۱۸ ع ۳۰۱
معاونی حاجی باقر اغا
اعضا: محی الدین افندی — حافظ یوزان افندی — حاجی مصطفی اغا — عبود افندی — الیاس افندی — آکوب اغا — باش کاتب احمد حامد افندی — معاونی شیخ مسلم افندی — صندق امینی احمد افندی

معارف اداره‌سی

رئیس علی افندی
اعضا: شافع افندی — معلم اول سعید افندی — اوقاف مدیری افندی — نافعه مأموری افندی

تلغراف و پوسته اداره‌سی

مدیر مهری افندی	مخابره مأموری عبدالمجید افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس وکیلی خلیل افندی

احمد بك	ثالثه تابیعی	اعضا مرکار اغا
منخل		کاتب قدری افندی
رافع افندی		چارشو مفتشی علی افندی
حاجی محمد اغا		لوا مهندسی منخل
حاجی مسلم اغا		صندق امینی قره‌بت افندی
الیاس افندی		قونطوراتو مأموری منخل
اروش افندی		ابنیه کاتبی منخل
طوروس افندی		طبیب اوسب افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور احمد افندی	کاتبی احمد افندی

رژی مدیری عطاالله افندی

محاسبه‌جی	افندی	انبارجی	افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم اولی سعید افندی	رقعه معلمی شریف افندی
معلم ثانی عبدالرحمن افندی	بواب حسن اغا

قرا	نواحی	
٤۹	۱	دوکرلی
٦۹	۱	اویم اغاج
٦٤	۱	چای قبو
۱۱٥	۱	بوز اباد
۲٦۰	۱	حران
۲۲	۱	قبا حیدر
۳۰	۱	ترکان جلابی
٦۰۹	۷	یکون

اورفه سنجاغی اشراف ومتمیزاندن نشانی نائل اولان ذوات

(اسامی)	مجیدی	تاریخی
حیدر اغا	٥	۲ ر ۳۱۱

{ ایران دولت علیه‌سی شهبندری }

(شهبندر حاجی بکر بك)
ترجمان حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

اورفه سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده ومرکزی اولان اورفه شهری حلبك (٤۲) ساعت بعدنده‌در

اورفه بیره‌جك روم قلعه سروج نامارنده (٤) قضایی حاویدر

اورفه

اورفه قضاسنده (۱) حکومت قوناغی (۲) قشله (۳) قره‌قولخانه (۱) خسته‌خانه (۱) تلغرافخانه (٥۸) جامع ومسجد (٤) تکیه وزاویه (۱۱) کلیسا ومناستر (۱) حورا (۳۱) مکتب (۱۱) مدرسه وکتبخانه (۹۹۳۷) خانه (۲۰٥۲) دکان (۳۲) خان (۱۸) فرون (٤۳) چشمه وسبیل (۱٤) حمام (٥۱) دکرمان (۱) فابریقه (۱) چار (۲۹٥) عرصه (۲٦۱) باغچه (۳٤۱٤) باغ (٤) مرعی واردر

اورفه شهرینك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه شهرنده عین ذابحا وخلیل الرحمن نامارنده ایکی صو نبعان ایدوب درون شهردن کچه‌رك شهرك جنوب جهتنده برکهٔ (ابراهیم علیه السلام) دینلان کوچك کوله آقارلر .

بوز اباد ناحیه‌سندن ظهور ایدن کهریز چایی دخی اورفه‌یه جریان ایلر . اورفه یه ناظر طاغك اتکنده بر عتیق قلعه اولوب بو قلعه‌نك شهره حاکم اولان برجی اوزرنده نمرودك (حضرت ابراهیم علیه السلامی) آتشه آتمق ایچون یاپدیغی یکدیکرندن تخمیناً (۱۰) آدیم فاصله‌لی (۲) مانجنیق عمودی واوزرلرنده خط ونقش اثری واردر

اورفه کنارنده (حضرت ابراهیم علیه السلامك) قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقلری مغاره موجود ومولد خلیل نامیله معروفدر

برده بو مغاره‌نك یانندہ (۱) مغاره دها اولوب والدهاری (حضرت ساره) مشار الیهی اورادہ بیوتمشدر . (برکهٔ ابراهیم علیه السلامك) اطرافی (۱) مزراق عمقنده قازیلمجق اولسه‌کل ظهور ایدر . بو ایسه اوراسنك آتشکدهٔ نمرود اولدیغنه دلیل کوستریلیور

اسکی زمانده مجوسیلرك الهبوك آتشکده‌سی اورفه‌ده ایدی بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان شمسی تقدیساً دائماً آتش یقارلر وقارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی مؤرخیندن بر طاقمی اورفه‌نك میلاددن (۲۰۰۰) سنه اول بابل پادشاهی رامیس یعنی نمرود طابندن وبعضلریده میلاددن (٤۰۰) یيل مقدم سافکه‌لولر طرفندن بنا ایدلدیکی ضبط وتحریر ایلمشلرسه‌ده اورفه‌نك (حضرت ابراهیم علیه السلام) زمانندہ موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسیله کوره بنانی یك اسکی اولدیغی درکاردر . اورفه بر دفعه کلیاً خراب اولدرق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معمور یتی اولوب اهالیسنك اصالتری دیار بکردن کلمشلردر . اورفه‌ده برنجی حال معمور یتنده بر جسیم مناستر ایله (۳۰۰) دیر وار ایدی . مذکور مناسترده خرستیانلرك طنجیه (حضرت عیسی علیه السلامك) وجه مبارکلرینی سیلویدہ صورت سعادتلرینك منعکس

اولدیغی مندیل موجود اولوب مذکور مندیلی خلفای عباسیه‌دن متقی بالله (٣٣١) سنهٔ هجریه‌سنده استانبول ایمپراطورینه بالارسال مقابلنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمشلردر

اورفه‌نك سلفکه‌لولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ماکدونیانك مرکزی بولنان ایداسایه (٥) مشابهتندن کنایه اوله‌رق ایداسا بر ارالق چشمه معناسنه اولان قالیرها نامی ویرلمشیدی رها نامی بونك مخففی اورفه نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر . اورفه‌یه سلفکه‌لولردن مقدم انطاکیه دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا وقالیرها اسملری انی اونتدیرمشدر . بعض تاریخلرده ایداسادن غلط اوله‌رق ادس اورفه‌دن غلط اوله‌رق رافیا دیو محرردر

شوراسیده خاطردن چیقماسونکه : اورفه‌نك اك اسکی ادی اورالکلدانین و یاخود اوردر . حتی توراتده اورالکلدانین وانجیلده اور نامیله مذکوردر . و یعقوبیه مذهبنك محل ظهوریدر . اورفه شهری مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن مضیلرینه ومؤخراً یقاردینلان حکمدارانه مقر حکومت وصکره رومالوزه مرکز ایالت اولمشیدی . رومالولر زماننده اورفه‌ده بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودبویلری وارایدی . اورفه کیدرك ساسانیلرك و(حضرت عمر رضی الله تعالی عنه) افندمزك زمان خلافتلرنده عربلرك صکره سلجوقیلرك واهل صلیبك ومؤخراً ترکلرك ایرانیلرك اله‌کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلدی . اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور حران بلده‌سنك خرابه زاری

(٥) ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی وودینه دینلان قصبه‌در

بولنور . اشبو حرانه مقدما (حضرت ابراهیم ایله حضرت لوط علیهم السلامك) پدرلری هاران هجرت ایلمش اولدیغندن حران دینمشدر

اشبو حران اوللری صائیلرك یعنی نجومه پرستش ایدن بابللولرك بلاد مشهوره‌سندن اولوب درونده هرمس نامنده بر هیکل ودیکر هیکللر وارایدی . مع مافیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده صائیلرك بر معبدی موجود ایدی . بو تپه‌یه تل ابراهیم اطلاق اولنور

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً هوشنك شاهك بناسی اوله‌رق بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . اورفه قضاسندن عین عروس ونهر جلاب و بلیخ نامنده (٣) نهر چیقوب فراته قاریشورلر . وهر اوجنك منبعی عین عروسدر

بوکاده عین عروس دینلمسی (حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره) ایله زفافخانه‌لرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلمش ایمش حالا (حضرت ابراهیم علیه السلامك) اوراده مقامی واردر دیرکلی طاغندن و جبال سائره‌دن یغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش . شو محذورك دفعی ایچون مملکته بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن برسد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن‌ده برخندق حفر ایتدیرلمشکه موسمنده جریان ایدن سیل صولری او خندقه اقوب کیتمکده و باغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده و بو خندقه الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در . اوزرنده اوچ بیوك و بر کوچك کوپری واردر . برده چای قپو واویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر حران ناحیه‌سنده نك طاغنده بر بیوك مغاره واردر . ایشیدلدیکنه کوره شمدی خرابه‌زار اولان حران شهر جسیمنك بتون انقاضی بورادن

قطع ونقل اولنمش ونقدر کیدلسه نهایتنه واریله‌مز ایمش . اورفه‌نك جهت جنوبیه‌سنده و بر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده دیر یعقوب اسمنده بر مناستر خرابه‌سی اوله‌رق بر ایکی قلبه‌سی واردر . نمرود اره صره اورایه کیدرك برمدت قالیر ایمش . وجه تسمیه‌سنده (حضرت یعقوب علیه السلامك) بورالردن اثنای مرورنده بر کیجه اوراده بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش

اورفه‌نك صمصاد حران بك ثاقب سرای یکی قپو اسمنده (٦) قپوسی واردر . بونلردن بشقه (٢) قپو دها وار ایسه‌ده وقتیله (جنتمکان سلطان مراد خان رابع حضرتلری) بغداده کیدر ایکن اورفه‌یی تشریفلرنده برندن دخول ودیکرندن خروج ایتمش اولدیغندن طولایی ایکیسیده قپادلمشدر

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه سنجاغنك

نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٢٦١٠٣	٢٥٨٠١	٥١٩٠٤
ارمنی	٠٣٤٧٥	٠٤٨٦٠	٠٨٣٣٥
سریانی	٠٠٤٨٢	٠٠٦٠٥	٠١٠٨٧
یبانجی	٠٠١٦٩	٠٠٧٤١	٠٠٩١٠
پروتستان	٠٠٢٠٤	٠٠٢٧٩	٠٠٤٨٣
اجنبی	٠٠٢٠٠	٠٠٢٧٦	٠٠٤٧٦
یهودی	٠٠١٥٨	٠٠١٧٢	٠٠٣٣٠
ارمنی قتولك	٠٠١٠٢	٠٠٠٥٣	٠٠١٥٥
یکون	٣٠٨٩٣	٣٢٧٨٧	٦٣٦٨٠

بیره‌جك قضاسی

قائممقام خلیل صدقی افندی — ثالثه تاریخی ب ٣١٢

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه	
نائب محمد منیر افندی	نجیب افندی	ثانیه
مفتی شیخ مسلم افندی مدرس	حاجی علی بك	
مال مدیری یسین افندی	خچر اغا	
تحریرات کاتبی ابراهیم افندی	کیغورق اغا	

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیقی احمد افندی
معاونی حافظ شریف افندی	صندق امینی نوح افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا عبد الوهاب افندی	اعضا اوخانس افندی
باش کاتب حاجی علی افندی	کاتب ثانی مصطفی افندی
مستنطق معاونی اوخانس افندی	مقاولات محرری خلیل افندی
نفوس مأموری ابراهیم افندی	تلغراف مأموری قدری افندی
کاتبی شیخ مسلم افندی	دیون عمومیه مأموری محمد حلمی افندی

زراعت بانق شعبه‌سى مجلسى

رئيس مصطفى بك	عضو بها الدين افندى
محاسبه كاتبى بكر صدق افندى	سعد الدين افندى
اعضا امين افندى	مسلم اغا
صندق امينى نوح افندى	

مكتب رشديه

معلم اول حسن رمزى افندى	رقمه معلمى نعمى افندى
معلم ثانى صالح افندى	بواب حاجى محمد افندى

بلديه مجلسى

رئيس احمد مخلص افندى	عضو عبد العزيز افندى
عضو بهاء الدين افندى	عبد القادر افندى
مسلم اغا	كاتب رضا بك
محمد اغا	صندق امينى شاكر افندى
طبيب كيفورق افندى	
رئى مديرى مصطفى لامع افندى	تريب مأمورى صالح افندى
محاسبه‌جى نجيب افندى	

قرا
١٢٩

يره‌جك قضاسنه دائر معلومات

اورفه‌نك غرب جهتنده و مركزى اولان يره‌جك قصبه‌سى اورفه‌يه (١٨) حليه (٢٨) ساعت بعد نده در . قصبهٔ مذكوره‌نك پشكاهنده فرات نهرى جريان ايدر

يره‌جكده (١) حكومت قوناغى (١) عتيق قلعه (١٧) جامع و مسجد (٧) تكيه (٣) كليسا (١) مكتب رشدى (٨) صبيان مكتبى (١) مدرسه (٢٠٣٩) خانه (٤٧٢) دكان (٤) فرون (٥) خان (٤) حمام (٣) چشمه و سبيل (١٨) دكرمان (٢١) انبار (١٧٠) باغچه (٥٠٨) باغ (٤) چاير محلى (١٠) مرعى (١) بغداى عرصه‌سى واردر . وتريب قريه‌سنده (٦) جامع (١) صبيان مكتبى (٢١٧٢) نفوس (٧٠٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) حمام (٤) دكرمان (١) انبار (١٥٠) باغچه (٤١٠) باغ (١) بغداى عرصه‌سى واردر

يره‌جك قصبه‌سى بك قديم اولوب رومالولر زمانسنده زعما نامياه مذكور ايدى بعض كتب تاريخيده يره و بثرة الفرات نامياه مسطوردر .

يره‌جكك الى ساعت بعد مسافه‌سنده رومليجه اسمى هيراً بوليس واثور يلرجه قاركش اولان جرابلوس بلدهٔ قديمه ومشهورسنك خرابه زارى واردر . اشبو خرابه‌نك هر طرفنده هيروغليف يازيلرى كوريلور

وقتيله بو شهرده بر معبد وانك ايچنده اسكى سوريه‌ليلرك معبود بنك هيكلى موجود اولوب مشهور عالم ايدى . بونك اشاغيسنده حمام قريه‌سنده نهر فرات كنارنده بر عدد متروك قايايجه‌دخى واردر . ويته يره‌جك قضاسى داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقيس شهر ينك

خرابه زارى بولنور . بو بلقيسك جهت غربيسنده تريب قصبه‌سى بولنوركه بوراسى دخى ايكى معركهٔ عظيمه‌نك موقعيدر بريسى هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانيدن شابور ثانى ايله روما امپراطورى ايكنجى فوسانسى بينده ديكريده (١٢٤٦) سنه‌سنده عساكر عثمانيه ايله مصرلى ابراهيم پاشا ارهسنده وقوعيولان محاربه‌در

قضاء مذكورده اياكدن بز وقرمزى سختيان ومركوب وچفت ادوانى اعمال اولنور

نفوس اداره‌سى قيودانندن چيقاريلان يره‌جك قضاسنك

نفوس جدولى

يكون	ذكور	اناث	
٢٠٢٧٩	١٠٠٩٢	١٠١٨٧	اسلام
٠١٢٨٤	٠٠٦٦١	٠٠٦٢٣	ارمنى
٢١٥٦٣	١٠٧٥٣	١٠٨١٠	يكون

روم قلعه قضاسى

قائمقام عزت افندى

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائمقام افندى

اعضاى طبيعيه نائب محمد مراد افندى	رؤس محمد افندى
مفتى حاجى باقر افندى	فيض الله افندى
مال مديرى صالح افندى	كيوان اغا
تحريرات كاتبى صالح افندى	تحرير كركور اغا

مال قلمى

مال مديرى افندى	رفيق منحل
معاونى محمد صالح افندى	صندق امينى خالد بك

بدايت محكمه‌سى

رئيس نائب افندى

اعضا محمود مدحت افندى	اعضا وارطان اغا
بائس كاتب محمد نورى افندى	كاتب ثانى خليل افندى
مستنطق معاونى محمد جان بك	

قرا
١٧١

روم قلعه قضاسنه دائر معلومات

روم قلعه قضاسی اورفه‌نك غرب شمالی جهتنده ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حلبه (٣٨) ساعت مسافه‌ده وفرات نهری کنارنده واقعدر

مذکور قصبه‌ده (١) حکومت قوناغی (١٦) جامع ومسجد (١) مکتب رشدی (١) محله مکتبی (٢) کتبخانه ومدرسه (٢٨٠) خانه (٥٥) دکان (١) فرون (٤٨) دکرمان (١) اجزاخانه ودا خل قضاده (٩٢٠) باغچه (٢١٣٧) باغ وجبین وهنش قریه‌لرنده (٣) کلیسا واردر

قضاء مذکورده التون طاش وروم قلعه ناملریله ایکی عتیق قلعه اولوب روم قلعه روایته کوره زمان قدیمده افامیا نامیله مذکور ایمش

بو قضاده هر نوع حبوبات واشجار وکلیتلو فستق حاصل اولور. مرکزه درت ساعت مسافه‌ده قره طاغ مرزمان طاغنده جسیم اورمانلر اولدیغی کبی قره‌صو ومرزمان ناملرنده ایکی نهر اولوب فراته قاریشورلر. وعربان ناحیه‌سنده ارخیل قریه‌سی دینیلان وتواریخ معتبره‌ده مشهور اولان اردیل شهری خرابه‌سی ومحل مذکوره بر ساعت مسافه‌ده قره طاغ اوزرنده کسك باش نامنده جسیم وعمیق بر قیو واردر

داخل قضاده الف وحصار قریه‌لری نامیله یکدیکرینه یارم ساعت مسافه‌ده ایکی قریه اولوب بونلر الیفه بر قز وحسن اسمنده بر اوغلان طرفندن تشکیل ایدلمش بر جسیم قصبه اولوب الحالة هذه هر ایکیسنده موجود کوشك وصالون کبی غایت متین ومنتظم هیئتده بر بنا واردر

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان روم قلعه قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	١٠٦٠١	١١٠٠٥	٢١٦٠٦
ارمنی	٠٠٢٩٤	٠٠٣٤٣	٠٠٦٣٧
یکون	١٠٨٩٥	١١٣٤٨	٢٢٢٤٣

سروج قضاسی

قائممقام وکیلی حاجی علی افندی — رابعه

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام وکیلی افندی

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب محمد عارف افندی مدرس	احمد اغا
مفتی حاجی عثمان عونی افندی	عبد القادر اغا
مال مدیری علی عونی افندی	شیخ نبی اغا
تحریرات کاتبی مسلم رشدی افندی	شیخ خلیل اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیقی خرم بك
معاونی جعفر افندی	صندق امینی احمد رفیع افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا خلیل اغا	اعضا بطروس اغا
باش کاتب امام افندی	کاتب ثانی اوهانس افندی

مستنطق معاونی مصطفی افندی

نفوس مأموری احمد حمدی افندی	طاپو کاتبی محمد افندی
کاتبی احمد افندی	رژی مأموری علی رضا افندی

زراعت بانق شعبه‌سی مجلسی

رئیس مفتی افندی	اعضا محمد اغا
محاسبه کاتبی حسین افندی	بدو اغا
اعضا شیخ محمد افندی	علی افندی

بلدیه مجلسی

رئیس ابراهیم افندی

اعضا محمد اغا	اعضا بدو اغا
حمدی اغا	کاتب احمد افندی

قرا

٢٣٧

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده و مركزی اولان سروج قریه‌سی اورفه‌یه (۱۰) حلب (۳۲) ساعت بعد نده‌در

سروج قضاسنده (۱) حكومت قوناغی (۳) جامع (۲) مسجد (۱) تكیه (۳۰۳٤) خانه (۳۵) دكان (۱) فرون (۲۰) باغچه (٦) باغ واردر

سروج مقدماری بك مشهور وممور ایمش ایسه‌ده تیمورلنك خراب ایتمدر • قضاء مذكورده ارسلان طاش قریه‌سنده (٤) ارشون طولنده (۲) ارشون عرضنده (۲) سیاه عمود اولوب اوزرلرنده رزارسلان رسمی واردر • سروجك اراضیسی غایت منبت اولدیغندن كثرت اوزره حبوبات حاصل اولور وقضاء مذكورده كیم وخالی وسجاده وقیل چادر نسج اولنور • وحیوانات دن دوه مركب اینك قیون كچی وكوزل جنس آت وقسراق بولنور

نفوس اداره‌سی قیودانندن چیقاریلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

یكون	ذكور	اناث	
۱۹۹۵٦	۱۰۸۹۵	۰۹۰٦۱	اسلام
۰۰۱۰۵	۰۰۰۵۸	۰۰۰٤۷	ارمنی
۲۰۰٦۱	۱۰۹۵۳	۰۹۱۰۸	یكون

ولایتك عموم نفوسی

یكون	ذكور	اناث	
٦۹۷۰٤٤	۳۵۱۲٤۹	۳٤۵۷۹۵	اسلام
۰۰۰٤۳۱	۰۰۰۲۱۳	۰۰۰۲۱۸	اسلام قبطیان
۰۳۲۳۹٦	۰۱۷۰۰۵	۰۱۵۳۹۱	ارمنی
۰۰۹۷۹۵	۰۰٤۹۰٤	۰۰٤۸۹۱	ارمنی قتولك
۰۰۹۰۳٦	۰۰٤٦٤۳	۰۰٤۳۹۳	پروتستان
۰۰۸۰٤٤	۰۰۳۹۵۵	۰۰٤۰۸۹	روم قتولك
۰۰۷۳۸۷	۰۰۳۹۱٤	۰۰۳٤۷۳	روم
۰۰۳۷۱۳	۰۰۱۹٦۳	۰۰۱۷۵۰	سریانی
۰۰۱۹٦۰	۰۰۰۹۸۱	۰۰۰۹۷۹	مارونی
۰۰۰۵۸۷	۰۰۰۲۷٤	۰۰۰۳۱۳	لاتین
۰۰۰۱۵۱	۰۰۰۰۸۹	۰۰۰۰٦۲	كلدانی
۰۱۰۰۵۲	۰۰٤۹۹٤	۰۰۵۰۵۸	یهودی
۰۰۷۹۳۸	۰۰۵۰۳۰	۰۰۲۹۰۸	بیانجی
۰۰۲۵۲۲	۰۰۱۸۲۷	۰۰۰٦۹۵	اجنبی
۷۹۱۰۵٦	٤۰۱۰٤۱	۳۹۰۰۱۵	یكون

اورفه سنجاغی

متصرف یحیی دده پاشا

رتبه		نشان		مدالیه
روم ایلی	تاریخی	مجیدی	تاریخی	قارص افتخار
بکلربکی	١٠ م ٣٠٤	٢	٢٩ را ٣٠٨	عموم مدالیه

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	مجیدی	تاریخی
نائب حسن حسنی افندی	رؤس	ش ٣٠٧	٠	٠
محاسبه‌جی ناجی افندی	٠	٠	٠	٠
مفتی علی افندی	مدرس	٠	٤	٣١١
تحریرات مدیری سید احمد افندی	ثالثه	٧ ب ٣٠٧	٥	١٣ م ٣١١

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف پاشا

اعضای طبیعیه: نائب افندی	اعضای منتخبه: مصطفی اغا ثانیه تاریخی ١٧ ص ٣١٤
محاسبه‌جی افندی	حاجی حسن اغا
مفتی افندی	منحل
تحریرات مدیری افندی	منحل
	خاجر اغا
	عبود افندی

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی سعید افندی	مبیض ثانی محمد توفیق بك
اوراق مأموری مصطفی افندی	مبیض ثالث احمد عارف افندی
مسود اول فرهاد افندی	ملازم احمد افندی
مسود ثانی عثمان رفیق افندی	ملازم حسین افندی
مبیض اول احمد وفیق بك	

محاسبه قلمی

واردات کاتبی محمد عارف افندی	مصالح جاریه کاتبی فخرالدین افندی
رفیقی یاور افندی	یومیه کاتبی محمد حلمی افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیقی ابراهیم خاکی افندی	صندوق امینی علی بك

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور بکر صافی افندی	کاتب ثانی مصطفی افندی
باشکاتب یوسف ضیاءالدین افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور باقر حلمی افندی	کاتب علی یاور افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر سلیمان فائق افندی	کاتب محمد افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا: حیدر اغا م ٢ ر ٣١١ تاریخی
اعضا: اوقاف مدیری افندی	حاجی عمر افندی
مولوی شیخی سید احمد افندی	حاجی عبدالرحمن افندی

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان افندی

کاتب حاجی مصطفی افندی	طاپو کاتبی بکر افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

(حقوق دائره‌سی)	(جزا دائره‌سی)
رئیس نائب افندی رؤس	رئیس رشدی افندی رؤس
اعضا: محمد بك میمایز تاریخی ١٧ ص ٣١٤	اعضا: عبدالرحمن افندی
میخائیل افندی	آکوب افندی
ملازمی اسعد افندی	ملازمی ولی الدین افندی

مدعی عمومی معاونی الیاس عزت افندی

بدایت قلمی

باشکاتب آصف بك

حقوق ضبط کاتبی ابراهیم افندی	جزا ضبط کاتبی فهمی افندی
حقوق ضبط کاتبی حاجی علی افندی	جزا ضبط کاتبی محمود افندی

اجرا مأموری آصف بك

مستنطق حاجی بدیع افندی ثانیه تاریخی ٣٠٤	مقاولات محرری حاجی مسلم افندی

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

باشکاتب محمود آصف افندی

ضبط کاتبی صالح فیضی افندی	ایتام مدیری حسین حسنی افندی
مقید باقر افندی	محضر احمد افندی
مقید ثانی مسلم حلمی افندی	محضر احمد اغا

تجارت محکمه‌سی

رئیس حاجی محمد راتب افندی

اعضا: حافظ خلیل افندی	اعضا محمد افندی
الیاس اسود افندی	باشکاتب زکریا افندی
بطرس افندی	معاونی عمر افندی

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف پاشا

اعضا: بانقه مأموری حیدر افندی	اعضا: تجارت اوطه‌سی اعضاسندن
نفوس مأموری باقر افندی	محیی الدین افندی
بلدیه رئیس وکیلی خلیل افندی	تجارت اعضاسندن بطرس
اداره اعضاسندن حاجی حسن اغا	افندی

زراعت بانق اداره‌سی

مأمور حیدر افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس خلیل افندی	اعضا حاجی شریف اغا
اعضا بوزان افندی	منحل

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس حاجی عثمان بك اسطبل تاریخی عامره ۱۸ش ۳۰۴	اعضا عبود افندی
معاونی حاجی باقر اغا	الیاس افندی
اعضا محی الدین افندی	بانکاتب احمد حامد افندی
حافظ بوزان افندی	معاونی شیخ مسلم افندی
حاجی مصطفی اغا	صندوق امینی احمد افندی

معارف اداره‌سی

رئیس علی افندی

اعضا شافع افندی	اعضا اوقاف مدیری افندی
معلم اول سعید افندی	باقه مأموری افندی

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مدیر مهری افندی

مخابره مأموری عبدالمجید افندی	وسته کاتبی نجیب افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم اول سعید افندی	رقمه معلمی شریف افندی
معلم ثانی عبدالرحمن افندی	بواب حسن اغا

شاگردان عدد ٦٧

بلدیه دائره‌سی

رئیس خلیل افندی

اعضا احمد بك ثالثه تابعیتی	کاتب قدری افندی
حاجی شریف اغا	بلدیه قومیسری حافظ افندی
رافع افندی	چارشو مفتشی علی افندی
حاجی محمد اغا	صندوق امینی عبد الوهاب افندی
حاجی مسلم اغا	طبیب اوسب افندی
الیاس افندی	اجزاجی وکیلی اکوب افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور احمد لطفی افندی	کاتب قدری افندی

رژی اداره‌سی

مدیر باسیل شمراوی افندی	محاسبه‌جی	منحل
معاون انیس بك	انبارجی	منحل

قرا	نواحی	
۰٦۷	۱	دوکرلی
۰۷۱	۱	اویم اغاج
۱۰۵	۱	چای قپو
۱٤۱	۱	بوز آباد
۲٤۰	۱	حران
۰۲۳	۱	قبا حیدر
۰۰۸	۱	ترکان جلابی
٦۵۵	۷	یکون

اورفه قضاسی اشراف ومتمیزاندن ورتبه ونشانی حائز اولوب مستخدم اولمیان ذواتك اسامیسی

اسامی	رتبه	
شیخ زاده حسین پاشا	میرمیران	۰
حاجی کامل زاده حاجی محمد باقر افندی	ثانیه	۰
کورکچی زاده محمود ندیم افندی	قپوجی باشی	۰
اسحق افندی زاده شاهین افندی	ثالثه	۰
قربت افندی	ثالثه	۰
اخلاصیه مدرسی حاجی عبد اللطیف افندی	مدرس	۳

{ ایران دولت علیه‌سی شهبندری }

(شهبندر حاجی بکر بك خامسه)
ترجمان حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

اورفه سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده و مرکزی اولان اورفه شهری حلبك { ٤۲ } ساعت بعدیده‌در

اورفه ، یره‌جك ، روم قلعه ، سروج نامارنده { ٤ } قضایی حاویدر

اورفه

اورفه قضاسی حران ، ترکان جلابی ، چای قپو ، قباحیدر ، بوز اباد ، اویم اغاج نامارنده { ۷ } ناحیه‌یی ونواحیٔ مذکوره { ٦۵۵ } قریه‌یی محتویدر . اراضیسی عمومیت اوزره محصولدار اولغله اربه ، بغدای ، مرجك وسائر انواع حبوبات حاصل اولور . اورفه شهرنده پموق وایپلکدن اعلا مشلح ، بیاض شال ، عبا ، غایت طیانقلی بیاض وقرمزی پر باقره متعلق هر نوع اوانی سختیان ، کاوساله اعمال اولنور

اورفه قضاسنده { ۱ } حکومت قوناغی { ۲ } قشله { ۳ } قره‌قولخانه { ۱ } خسته‌خانه { ۱ } تلغرافخانه { ۵۸ } جامع ومسجد { ٤ } تکیه وزاویه { ۱۱ } کلیسا ومناستر { ۱ } حورا { ۳۱ } مکتب { ۱۱ } مدرسه وکتبخانه { ۹۹۳۷ } خانه { ۲۰۵۲ } دکان { ۳۲ } خان { ۱۸ } فرون { ٤۳ } چشمه وسبیل { ۱٤ } حمام { ۵۱ } دکرمان { ۱ } فابریقه { ۱ } چایر { ۲۹۵ } عرصه { ۲٦۱ } باغچه { ۳٤۱٤ } باغ { ٤ } مرعی واردر

اورفه شهر بنك ابنیه‌سی کارگیردر . اورفه شهرنده عین دلخا ، خلیل الرحمن نامارنده ایکی صو نیمان ایدوب درون شهردن گچرك شهرك جنوب جهتنده برکهٔ ابراهیم علیه السلام ، دیللان کوچك کوله آقارلر

اولدیغی متدیل موجود اولوب مذکور متدیلی خلفای عباسیه‌دن « متقی باللہ » { ۳۴۱ } سنهٔ هجریه‌سنده استانبول ایمپراطوریته بالارسال مقابلنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایتمشلردر

اورفه‌نك سلفکلولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ماکدونیانك مرکزی بولنان ایداسایه [٥] مشابهتندن کنایه اولهرق ایداسا و یرالتی چشمه مضافنده اولان قالیرها نامی و یرلمشیدی رها نامی یونانك مخففی اورفه نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر . اورفه‌یه سلفکلولردن مقدم انطاکیه دنی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا ، قالیرها استلری ایی اونتدیرمشدر . بعض تاریخلرده ایداسادن غلط اولهرق ادس اورفه‌دن غلط اولهرق رافیا دیو محررردر

شو راسیده خاطردن چیقماسونکه : اورفه‌نك الك اسکی ادی اورلکلدانین ویاخود اوردر . حتی تورانده اورالکلدانین وانجیلده اور نامیله مذکوردر . ویعقوبیه مذهبنك محل ظهوریدر . اورفه شهری مرور اعصار ایله سلفکلولرك اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخراً قاردینلان حکمدارانه مقرحکومت وصکره رومالولره مرکز ایالت اولمشیدی . رومالولر زمانده اورفه‌ده بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودیو یلری وار ایدی . اورنه کیدرك ساسانیلرك وه حضرت عمر رضی الله تعالی عنه » افندمزك زمان خلافتلرنده مرباركك صکره سلجوقیلرك واهل صلیبك و مؤخراً ترکلرك ، ایرانیلرك الله کچدکدن صکره { ۹۲۱ } تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلدی . اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور حران بلده‌سنك خرابه‌زاری بولنور . اشبو حرانه مقدما « حضرت ابراهیم ایله حضرت لوط علیهما

[٥] ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی وودینه دیللان قصبه‌در

بوز اباد ناحیه‌سندن ظهور ایدن کهریز چایی دنی اورفه‌یه جریان ایلر

اورفه‌یه ناظر طاغك اتکنده بر عتیق قلعه اولوب بوقلعه‌نك شهره حاکم اولان برجی اوزرنده « نمرودك » حضرت ابراهیم علیه السلامی » آتشه آتمق ایچون یاپدیغی یکدیکرندن تخمیناً { ۱۰ } آدیم فاصله‌لی { ۲ } مانجنیق عمودی واوزرلرنده خط ونقش اثری واردر

اورفه کنارنده « حضرت ابراهیم علیه السلامك » قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقاری مغاره موجود ومولد خلیل نامیله معروفدر

برده بو مغاره‌نك یاننده { ۱ } مغاره دها اولوب والده‌لری « حضرت ساره » مشار الیهی اورادهٔ بیوتمشدر . « برکهٔ ابرهیم علیه السلامك » اطرافی { ۱ } مزراق عمقنده قازیلمجق اولسه کل ظهور ایدر . بو ایسه اوراسنك آتشکدهٔ نمرود اولدیغنه دلیل کوستریلیور

اسکی زمانده مجوسیلرك الك بیوك آتشکده‌سی اورفه‌ده ایدی بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان شمسی تقدیساً دائماً آتش یقارلر و قارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی . مؤرخیندن بر طاقمی اورفه‌نك میلاددن { ۲۰۰۰ } سنه اول بابل پادشاهی رامیس یعنی نمرود جانبندن و بعضلری میلاددن { ٤۰۰ } یل مقدم سلفکلولر طرفندن بنا ایدلدیکی ضبط وتحریر ایتمشلرسه‌ده اورفه‌نك « حضرت ابراهیم علیه السلام » زمانده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بناسی بك اسکی اولدیغی درکاردر . اورفه بر دفعه کایا حراب اولهرق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصلاری دیار بکردن کلمشلردر . اورفه‌ده برنجی حال معموریتنده بر جسیم مناستر ایله { ۳۰۰ } دیر وار ایدی . مذکور مناسترده خرستیانلرك ظنجه « حضرت عیسی علیه السلامك » وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس

السلامك » پدرلری هارانك هجرت ایتمش اولدیغندن حران دینمشدر

اشبو حران اولری سائیلرك یعنی نجومه پرستش ایدن بابللولرك بلاد مشهوره‌سندن اولوب درونده همس نامنده بر هیکل ودیکر هیکللر وار ایدی . مع مافیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده سائیلرك بر معبدی موجود ایدی . بو تپه‌یه تل ابراهیم اطلاق اولنور

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً هوشنك شاهك بناسی اولهرق بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . اورفه قضاسندن عین عروس ، نهرجلاب ، بلیخ نامنده { ۳ } نهر چیقوب فراتة قاریشورلر . وهر اوچنك منبعی عین عروسدر

بوکاده عین عروس دینلمسی « حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره » ایله زفافلرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلش ایمش حالا « حضرت ابراهیم علیه السلامك » اوزاده مقامی واردر

درکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش . شو محذورك دفعی ایچون مملکته برچاپك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن برسد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن برخندق حفر ایتدیرلمشکه موسمنده جریان ایدن سیل صولری او خندقه اقوب کتمکده وباغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده و بو خندقه الیوم قره قیون نامی و یرلمکده‌در . اورزنده اوچ بیوك و بر کوچك کوپری واردر . برده چای قپو ، اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمش بکزر قلعه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر

حران ناحیه‌سنده‌نك طاغنده بر بیوك مغاره واردر . ایشیدلدیکنه کوره شمدی خرابه‌زار اولان حران شهر جسیمنك بتون اقطاعی برادرن قطع ونقل اولنمش ونقدر کیدلسه نهایته واریلمز ایمش . اورفه‌نك

جهت جنوبیه‌سنده و بر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده دیر یعقوب اسمنده رمناستر خرابه‌سی اولهرق بر ایکی قلعه‌سی واردر . نمرود اره‌صره اورایه کیدرك بر مدت قالیر ایمش . وجه تسمیه‌سنده « حضرت یعقوب علیه السلامك » بورالردن اثنای مرورنده بر کیجه اوراده یتوتت ومسافرت بیورمالری ایمش

اورفه‌نك محصاده حران بك ، ثاقب سرای ، یکی قپو اسمنده { ٦ } قپوسی واردر . بونلردن بشقه { ۲ } قپو دها وار ایسه‌ده وقتیله « جنکجکان سلطان مراد خان رابع حضرتلری » بنا ده کیدرایکن اورفه‌لی تشریفلرنده برندن دخول ودیکرندن خروج ایتمش اولدیغندن طولایی ایکیسیده قپادلمشدر

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه سنجاغنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٥٥١٩٠٤	٢٥٨٠١	٢٦١٠٣	اسلام
٠٠٠١٥٥	٠٠٠٥٣	٠٠٠١٠٢	ارمنی قتولك
٠٠٨٣٣٥	٤٨٦٠	٣٤٧٥	ارمنی
٠٠١٠٨٧	٠٠٠٦٠٥	٠٠٠٤٨٢	سریانی
٠٠٠٤٨٣	٠٠٠٢٧٩	٠٠٠٢٠٤	پروتستان
٠٠٠٤٧٦	٠٠٠٢٧٦	٠٠٠٢٠٠	اجنبی
٠٠٠٣٣٠	٠٠٠١٧٢	٠٠٠١٥٨	یهودی
٠٠٠٩١٠	٠٠٠٧٤١	٠٠٠١٦٩	بیانچی
٥٦٣٦٨٠	٢٣٧٨٧	٣٠٨٩٣	یکون

Haleb Vilayet Salnâmelerinde Urfa Sancağı | 333

بیره‌جك قضاسی

قائممقام درویش بك

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه		اعضای منتخبه
نائب محمد منیر افندی		حاجی علی بك
مفتی شیخ مسلم افندی	مدرس	شیخ مسلم افندی
مال مدیری یسین افندی		خچر اغا
تحریرات کاتبی ابراهیم افندی		کیغورق اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیق احمد افندی
معاونی حافظ شریف افندی	صندوق امینی مصطفی افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا عبد الوهاب افندی	اعضا اوخانس افندی
باش کاتب احمد افندی	باش کاتب رفیق مصطفی افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مستنطق معاونی مصطفی افندی	مقاولات محرری خلیل افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور حاجی ابراهیم افندی	کاتب شیخ مسلم افندی

طابو کاتبی جمیل افندی

تلغراف اداره‌سی

تلغراف مدیری قدری افندی	معاونی بهاء الدین افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس مصطفی بك	اعضا مسلم اغا
محاسبه کاتبی بکر صدقی افندی	اعضا داود اغا
اعضا سعدین افندی	تحصیلدار خلیل افندی

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول حسن رمزی افندی	رقعه معلمی نفعی افندی
معلم ثانی صالح افندی	بواب مکرم اغا

بلدیه دائره‌سی

رئیس احمد مخلص افندی

اعضا علی اغا	اعضا عبد القادر افندی
اعضا مسلم اغا	کاتب رضا بك
اعضا محمد اغا	صندوق امینی نافع افندی
اعضا عبد العزیز افندی	طبیب محمد امین افندی

دیون عمومیه مأموری محمد حلمی افندی	نزیب مأموری صالح افندی
رژی مدیری مصطفی لامع افندی	محاسبه‌جی نجیب افندی

قرا	نواحی	
٠٥	١	نزیب
٧٢	١	براق
٥٦	١	چقور
١٣٣	٣	یکون

بیره‌جك قضاسنه دائر معلومات

اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه‌یه {١٨} حلبه {٢٨} ساعت بعدنده‌در • قصبهٔ مذکوره‌نك پیشکاهنده فرات نهری جریان ایدر

بیره‌جکده {١} حکومت قوناغی {١} عتیق قلعه {١٧} جامع ومسجد {٧} تکیه {٣} کلیسا {١} مکتب رشدی {٨} صبیان مکتبی {١} مدرسه {٢٠٣٩} خانه {٤٧٢} دکان {٤} فرون {٥} خان {٤} حمام {٣} چشمه وسبیل {١٨} دکرمان {٢١} انبار {١٧٠} باغچه {٥٠٨} باغ {٤} چایر محلی {١٠} مرعی {١} بغدای عرصه‌سی واردر • ونزیب قریه‌سنده {٦} جامع {١} صبیان مکتبی {٢١٧٢} نفوس {٧٠٠} خانه {١} فرون {١} خان {١} حمام {٤} دکرمان {١} انبار {١٥٠} باغچه {٤١٠} باغ {١} بغدای عرصه‌سی واردر

بیره‌جك قصبه‌سی پك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذکور ایدی بعض کتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات ناملریله مسطوردر • بیره‌جکك {٦} ساعت بعد مسافه‌سنده روملرجه اسمی هیرأ پولیس واثوریلرجه قارکمش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر • اشبو خرابه‌نك هر طرفنده هیروغلیف یازیلری کوریلور

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی • بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات کنارنده بر عدد متروك قاپلیچه‌دخی واردر • وینه بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك

خرابه‌زاری بولنور . بو بلقیسك جهت غربیسنده ترب قصبه‌سی بولنورکه بوراسی دخی ایکی معرکهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی شجرتدن {٢٧٦} سنه مقدم ملوك ساسانیدن شاپور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایکنجی فوسناسی بینده دیکریده {١٢٤٦} سنه‌سنده عساکر عثمانیه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر

قضاء مذکورده اپیلکدن ، بز ، قرمزی سختیان ، مرکوب ، جفت ادوانی اعمال اولنور

نفوس اداره‌سی قیودانتدن چیقاریلان بیره‌جك

قضانك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٠٢٠٢٧٩	٠١٠٠٩٢	٠١٠١٨٧	اسلام
٠٠١٢٨٤	٠٠٠٦٦١	٠٠٠٦٢٣	ارمنی
٠٢١٥٦٣	٠١٠٧٥٣	٠١٠٨١٠	یکون

روم قلعه قضاسی

قائمقام یسن صابر افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائمقام افندی

اعضای اصلیه: نائب محمد عارف افندی مدرس ، مفتی محمد باقر افندی ، مال مدیری صالح افندی ، تحریرات کاتبی صالح افندی

اعضای ملیه: محمد افندی ، اسماعیل افندی ، عبد الحمید افندی ، منحل

مال قلمی

مال مدیری افندی | رفیق منحل

معاونی رشید افندی | صندوق امینی خالد عزت افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا بکر افندی | اعضا علی رضا افندی

باش کاتب نوری افندی | باش کاتب رفیق خلیل افندی

مستنطق معاونی محمد جان بك

نفوس اداره‌سی

مأمور باقی افندی | کاتب محمد افندی

طاپو کاتبی سلیمان افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس محمد صالح اغا

محاسبه کاتبی عبدالرحمن افندی

اعضا محمد صالح اغا

اعضای ملیه: ابراهیم خلیل اغا ، مصطفی خلوصی اغا ، منحل

بلدیه دائره‌سی

رئیس محمد صالح اغا

اعضای ملیه: عبد الجلیل اغا ، مسلم اغا ، محمد اغا ، اسماعیل اغا ، کاتب علی افندی

دون عمومیه مأموری علی رضا بك | رؤی مأموری اسماعیل افندی

قرا ١٧١

روم قلعه قضاسنه دائر معلومات

روم قلعه قضاسی اورفه‌نك غرب شمالی جهتنده ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی اورفه‌یه {١٨} حلبه {٣٨} ساعت مسافه‌ده وفرات نهری کنارنده واقعدر

مذکور قصبه‌ده {١} حکومت قوناغی {١٦} جامع ومسجد {١} مکتب رشدی {١} محله مکتبی {٢} کنجخانه ومدرسه {٢٨٠} خانه {٥٥} دکان {٩} فرون {٤٨} دکرمان {١} اجزاخانه وداخل قضاده {٩٢٠} باغچه {٢١٣٧} باغ وجیین ، هنش قریه‌لرنده {٣} کلیسا واردر

قضاء مذکورده التون طاش ، روم قلعه نامله {٢} عتیق قلعه اولوب روم قلعه روایته کوره زمان قدیمده افامیا نامیله مذکور ایمش

بو قضاده هر نوع حبوبات واشجار وکتانلو فستق حاصل اولور . مرکزه {٤} ساعت مسافه‌ده قره طاغ ، مرزمان طاغنده جسیم اورمانلر اولدیغی کبی قره‌صو ، مرزمان نامرنده ایکی نهر اولوب فراته قاریشورلر . وعربان ناحیه‌سنده ارخیل قریه‌سی دینیلان وتواریخ معتبره‌ده مشهور اولان اردیل شهری خرابه‌سی ومحل مذکوره بر ساعت مسافه‌ده قره طاغ اوزرنده کسك باش نامنده جسیم وعمیق بر قیو واردر

داخل قضاده الف ، حصار قریه‌لری نامیله یکدیکرینه یارم ساعت مسافه‌ده ایکی قریه اولوب بونلر الیفه بر قز وحسن استنده بر اوغلان طرفندن تشکیل ایدلش بر جسیم قصبه اولوب الحالة هذه هر ایکیسنده موجود کوشك وصالون کبی غایت متین ومنتظم هیئتده بر بنا واردر

نفوس اداره‌سی قیودات‌دن چیقاریلان روم قلعه قضاسنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
۰۲۲۱۶۰۶	۰۱۱۰۰۵	۰۱۰۶۰۱	اسلام
۰۰۰۶۳۷	۰۰۰۳۴۳	۰۰۰۲۹۴	ارمنی
۰۲۲۲۴۳	۰۱۱۳۴۸	۰۱۰۸۹۵	یکون

سروج قضاسی

قائمقام صبری افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائمقام افندی

اعضای طبیعیه: نائب محمد افندی رئیس — مفتی حاجی عثمان عونی افندی — مال مدیری جعفر افندی — تحریرات کاتبی مسلم رشدی افندی

اعضای انتخابیه: عبد القادر اغا — شیخ نبی اغا — شیخ خلیل اغا — شیخ اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیق حزم افندی
معاونی جعفر افندی	صندوق امینی محمد کامل افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا مصطفی افندی	اعضا خلیل افندی
باش کاتب امام افندی	باش کاتب رفیق محمد نوری افندی

مستنطق معاونی محل

نفوس اداره‌سی

مأمور احمد حمدی افندی	کاتب خلیل حق افندی

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان سروج قریه‌سی اورفه‌یه {۱۰} حلبه {۳۲} ساعت بعدنده‌در

سروج قضاسنده {۱} حکومت قوناغی {۳} جامع {۲} مسجد {۱} تکیه {۳۰۳۴} خانه {۳۵} دکان {۱} فرون {۲۰} باغچه {۶} باغ واردر

سروج مقدماری پك مشهور ومعمور ایمش ایسه‌ده تیمورلنك خراب ایتمدر . قضاء مذکورده ارسلان طاش قریه‌سنده درت ارشون طولنده ایکی ارشون عرضنده ایکی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده بر ارسلان رسمی واردر

سروجك اراضیسی غایت منبت اولدیغندن کثرت اوزره حبوبات حاصل اولور

قضاء مذکورده کلیم ، خالی ، سجاده ، قیل چادر نسج اولنور . وحبوباتدن دوه ، مرکب ، اینك ، قیون ، کچی وکوزل جنس آت ، قسراق بولنور

طاپو کاتبی محمد افندی

زراعت بائق شعبه مجلسی

رئیس وکیلی شیخ محمد افندی	محمد اغا
محاسبه کاتبی حسین افندی	علی افندی
اعضا شیخ محمد افندی	محل

بلدیه دائره‌سی

رئیس ابراهیم اغا

اعضا محمد اغا	اعضا حمدی اغا

رؤی مأموری علی رضا افندی

قرا ومزارع	ناحیه	
۳۶۰	۰	سروج
۰۰۰	۱	مسعودیه
۳۶۰	۱	یکون

نفوس اداره‌سى قيوداتندن چيقاريلان سروج
قضاسنك نفوس جدولى

يكون	ذكور	اناث	
٠١٩٩٥٦	٠١٠٨٩٥	٠٠٩٠٦١	اسلام
٠٠٠١٠٥	٠٠٠٠٥٨	٠٠٠٠٤٧	ارمنى
٠٢٠٠٦١	٠١٠٩٥٣	٠٠٩١٠٨	يكون

مرعش سنجاغى

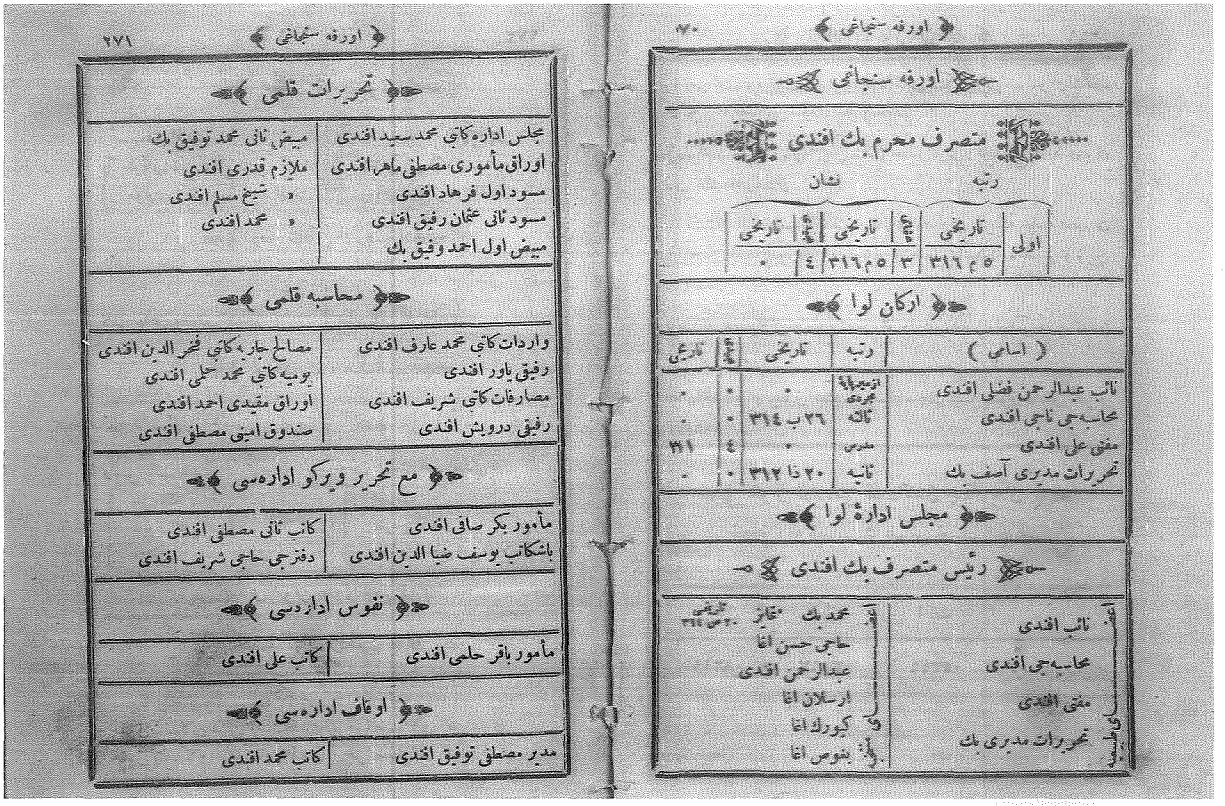

اورفه سنجاغی

متصرف محرم بك افندی

رتبه		نشان			
اولی	تاریخی	[illegible]	تاریخی	[illegible]	تاریخی
	٥ م ٣١٦	٣	٥ م ٣١٦	٤	٠

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	[illegible]	تاریخی
نائب عبدالرحمن فضلی افندی	ازمیر پایه مجردی	٠	٠	٠
محاسبه‌جی ناجی افندی	ثالثه	٢٦ ب ٣١٤	٠	٠
مفتی علی افندی	مدرس	٠	٤	٣١١
تحریرات مدیری آصف بك	ثانیه	٢٠ ذا ٣١٢	٠	٠

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك افندی

اعضای طبیعیه: نائب افندی	اعضای منتخبه: محمد بك متمایز تاریخی ٢٠ ص ٣١٤
محاسبه‌جی افندی	حاجی حسن اغا
مفتی افندی	عبدالرحمن افندی
تحریرات مدیری بك	ارسلان اغا
	کیورك اغا
	یغوص اغا

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	مبیض ثانی محمد توفیق بك
اوراق مأموری مصطفی ماهر افندی	ملازم قدری افندی
مسود اول فرهاد افندی	« شیخ مسلم افندی
مسود ثانی عثمان رفیق افندی	« محمد افندی
مبیض اول احمد وفیق بك	

محاسبه قلمی

واردات کاتبی محمد عارف افندی	مصالح جاریه کاتبی فخر الدین افندی
رفیق یاور افندی	یومیه کاتبی محمد حلمی افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیق درویش افندی	صندوق امینی مصطفی افندی

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور بکر صافی افندی	کاتب ثانی مصطفی افندی
باشکاتب یوسف ضیا الدین افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور باقر حلمی افندی	کاتب علی افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر مصطفی توفیق افندی	کاتب محمد افندی

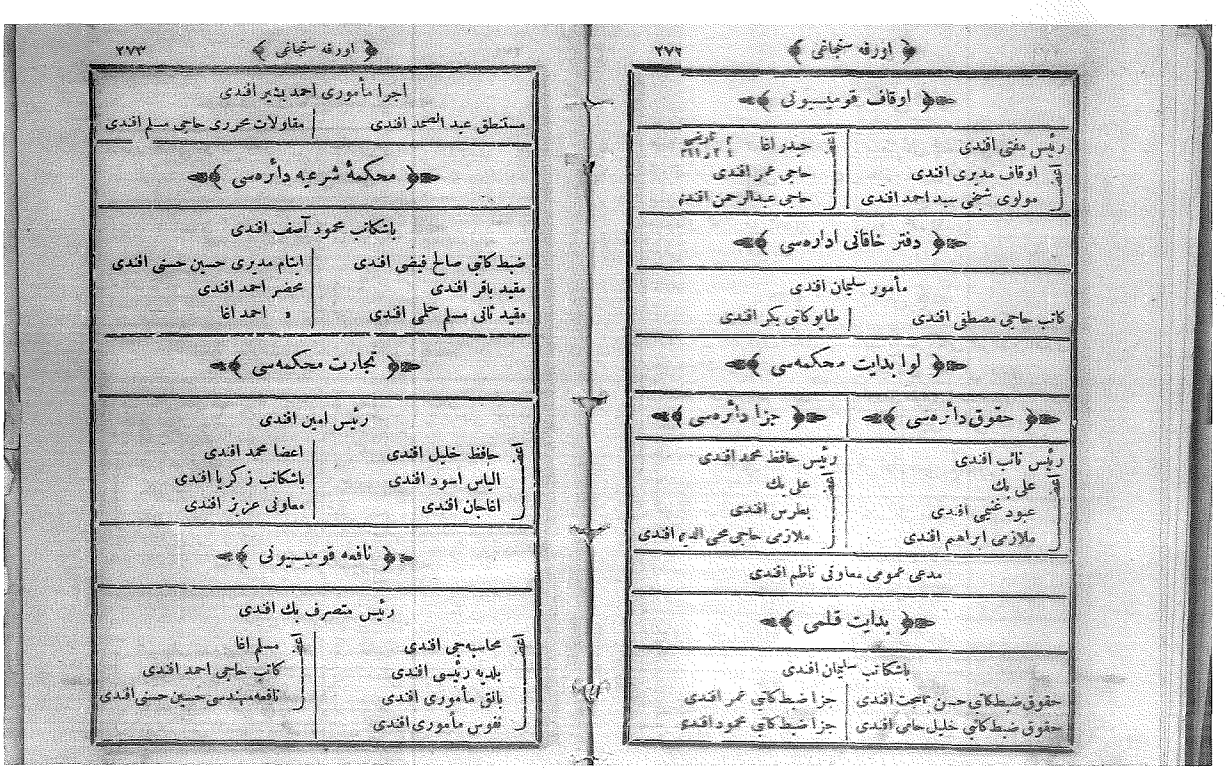

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا: حیدر اغا م ١ تاریخی ٢ ر ٣١١
اعضا: اوقاف مدیری افندی	حاجی عمر افندی
مولوی شیخی سید احمد افندی	حاجی عبدالرحمن افندی

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان افندی

کاتب حاجی مصطفی افندی	طابو کاتبی بکر افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس حافظ محمد افندی
اعضا: علی بك	اعضا: علی بك
عبود غنیمی افندی	بطرس افندی
ملازمی ابراهیم افندی	ملازمی حاجی محی الدین افندی

مدعی عمومی معاونی ناظم افندی

بدایت قلمی

باشکاتب سلیمان افندی

حقوق ضبط کاتبی حسن بهجت افندی	جزا ضبط کاتبی عمر افندی
حقوق ضبط کاتبی خلیل حامی افندی	جزا ضبط کاتبی محمود افندی

اجرا مأموری احمد بشیر افندی

مستنطق عبد الصمد افندی	مقاولات محرری حاجی مسلم افندی

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

باشکاتب محمود آصف افندی

ضبط کاتبی صالح فیضی افندی	ایتام مدیری حسین حسنی افندی
مقید باقر افندی	محضر احمد افندی
مقید ثانی مسلم حلمی افندی	« احمد اغا

تجارت محکمه‌سی

رئیس امین افندی

اعضا: حافظ خلیل افندی	اعضا محمد افندی
الیاس اسود افندی	باشکاتب زکریا افندی
اغاجان افندی	معاونی عزیز افندی

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف بك افندی

اعضا: محاسبه‌جی افندی	اعضا: مسلم اغا
بلدیه رئیسی افندی	کاتب حاجی احمد افندی
بانق مأموری افندی	نافعه مهندسی حسین حسنی افندی
نفوس مأموری افندی	

زراعت بانق شعبه‌سی

مأمور مصطفی شوکت افندی	معاونی علی رضا افندی

کاتب عکاش افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس خلیل افندی	اعضا حاجی شریف اغا
اعضا بوزان افندی	منحل

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس حاجی عثمان بك اصطبل عامره تاریخی ١٨ ش ٣٠٤	اعضا عبود غنیمه افندی
معاونی حاجی باقر اغا	اواکم اغا
اعضا محیی الدین افندی	کیورك اغا
حافظ بوزان افندی	صندوق امینی احمد افندی
حاجی مصطفی اغا	کاتب حاجی احمد افندی

معارف قومیسیونی

رئیس متصرف بك افندی

اعضا تحریرات مدیری بك	اعضا حاجی کامل افندی ثالثه تاریخی ٣ ج ٢١١
اوقاف مدیری افندی	مصطفی صفوت افندی
حاجی بدیع افندی ثانیه تاریخی ٣٠٤	مسلم اغا
بلدیه رئیسی افندی	کاتب محمد توفیق بك

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مدیر مهری افندی	پوسته کاتبی ذو الفقار افندی
مخابره مأموری مجید افندی	ملازم محمد صبری افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس خلیل افندی	اعضا سرکیس اغا
اعضا حاجی شریف اغا	کاتب عبد الوهاب افندی
خلیل اغا	بلدیه قومیسری حافظ افندی
حاجی مسلم اغا	چارشو مفتشی علی افندی
حاجی باقر اغا	صندوق امینی نوری افندی
مصطفی حقی افندی	طبیب قوهین افندی
حاجی محمد اغا	اجزاجی قره‌بت افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور محمد صالح افندی	کاتب نوری افندی

رژی اداره‌سی

مدیر محمد رضا افندی

محاسبه‌جی نجیب افندی	انبارجی مایر حموی افندی

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول احسان بك	رقعه معلمی شریف افندی
معلم ثانی عبدالرحمن افندی	بواب حسن اغا

شاکردان عدد ٥٥

عرفانیه مکتبی

معلم اول مسلم عطوف افندی
معلم ثانی حافظ عثمان افندی
شاکردان
عدد
١٠٥

خیریه مکتبی

معلم اول حافظ ابراهیم حلمی افندی
معلم ثانی عثمان عونی افندی
شاکردان
عدد
٦٠

سعدیه مکتبی

معلم اول مسلم نوری افندی
معلم ثانی خلیل شکری افندی
شاکردان
عدد
٦٠

فیضیه مکتبی

معلم اول سلیمان افندی
معلم ثانی علی یاور افندی
شاکردان
عدد
٦٥

قرا	نواحی	
٠٦٧	١	دوکرلو
٠٧١	١	اویم اغاج
١٠٥	١	چای قپو
١٤١	١	بوز آباد
٠٢٣	١	قباحیدر
٤٠٧	٥	بکون

اورفه سنجاغی اشراف ومتحیزانندن رتبه‌یی حائز اولوب مستخدم اولمیان ذواتك اسامیسی

(اسامی)	رتبه
شیخ زاده حسین پاشا	میر میران
حاجی کامل زاده حاجی محمد باقر افندی	ثانیه
کورکچی زاده محمود ندیم افندی	قپوسی باشی

ایران دولت علیه‌سی شهبندری

(شهبندر حاجی بکر بك خلصه)

ترجمانی حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

اورفه سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده ومرکزی اولان ورفه شهری حلبك (٤٢) ساعت بعدنده‌در

اورفه ، بیره‌جك ، رومقلعه ، سروج ، حران نامنده (٥) ضابی حاویدر

اورفه

اورفه قضاسی دوکرلو ، اویم اغاج ، چای قپو ، بوز آباد ، قباحیدر نامنده (٥) ناحیه‌یی ونواحیٔ مذکوره (٤٠٧) قریه‌یی محتودر . اراضیسی عمومیت اوزره محصولدار اولمغله اریه ، بغدای ، مرجمك وسائر انواع حبوبات حاصل اولور . اورفه شهرنده یموق وایپکدن اعلا مشلح ، بیاض شال ، عبا ، غایت طیاقلی بیاض وقرمزی بزباقره متعلق هر نوع اوانی سختیان ، کاوساله اعمال اولنور

اورفه قضاسنده (١) حکومت قوناغی (٢) قشله (٣) قره‌قولخانه (١) خسته‌خانه (١) تلغرافخانه (٥٨) جامع ومسجد (٤) تکیه وزاویه (١١) کلیسا ومناستر (١) حورا (٣١) مکتب (١١) مدرسه وکتبخانه (٩٩٣٧) خانه (٢٠٥٢) دکان (٣٢) خان (١٨) قرون (٤٣) چشمه وسبیل (١٤) حمام (٥١) دکرمان (١) فابریقه (١ جایر (٢٩٥) عرصه (٢٦١) باغچه (٣٤١٤) باغ (٤) مرعی واردر

اورفه شهرینك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه شهرنده عین ذلیخا ، خلیل الرحمن نامنده ایکی صو نبعان ایدوب درون شهردن کچه‌رك شهرك جنوب جهتنده برکهٔ {ابراهیم علیه السلام} دینلان کوچك کوله‌آقارلر

بوز آباد ناحیه‌سندن ظهور ایدن کهریز چایی دخی اورفه‌یه جریان ایلر اورفه‌یه ناظر طاغك اتکنده بر عتیق قلعه اولوب بو قلعه‌نك شهره حاکم اولان برجی اوزرنده نمرودك {حضرت ابراهیم علیه السلامی} آتشه آتمق ایچون یاپدیغی یکدیکرندن تخمیناً (١٠) آدیم فاصله‌لی (٢) مانجنیق عمودی واوزرلرنده خط ونقش اثری واردر

اورفه کنارنده {حضرت ابراهیم علیه السلامك} قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقلری مغاره موجود ومولد خلیل نامیله معروفدر

برده بو مغاره‌نك یاننده بر مغاره دها اولوب والده‌لری {حضرت ساره} مشار الیهی اوراده بیوتمشدر . {برکهٔ ابراهیم علیه السلامك} اطرافی بر مزراق عمقنده قازیله‌جق اولسه کل ظهور ایدر . بو ایسه اوراسنك آتشکدهٔ نمرود اولدیغنه دلیل کوستریلیور

اسکی زمانده مجوسیلرك الك بیوك آتشکده‌سی اورفه‌ده ایدی بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان شمسی تقدیساً دائماً آتش یقارلر وقارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی . مؤرخیندن بر طاقمی اورفه‌نك میلاددن (٢٠٠٠) سنه اول بابل پادشاهی رامیس یعنی نمرود جانبندن وبعضلریده میلاددن (٤٠٠) ییل مقدم سلفکه‌لولر طرفندن بنا ایدیکی ضبط وتحریر ایلمشلرسه‌ده اورفه‌نك {حضرت ابراهیم علیه السلام} زماننده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بناسی پك اسکی اولدیغی درکاردر . اورفه بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصللری دیاربکردن کلمشلردر

اورفه‌ده برنجی حال معموریتنده بر جسیم مناستر ایله (٣٠٠) دیر وار ایدی . مذکور مناسترده خرستیانلرك ظنجه {حضرت عیسی علیه السلامك} وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس

اولدیغی مندیل موجود اولوب مذکور مندیلی خلفای عباسیه‌دن {متقی بالله} (٣٣٩) سنهٔ هجریه‌سنده استانبول ایمپراطوریه بالارسال مقامنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمشلردر

اورفه‌نك سلفکه‌لولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ماکدونانك مرکزی بولنان ایداسایه (٠) مشابهتندن کنایه اوله‌رق ایداسا وبر ارالق چشمه مناسبه اولان قالیرها نامی ویرلمشیدی رها نامی بنك مخففی اورفه نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر . اورفه‌یه سلکه‌لولردن مقدم انطاکیه دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا ، قالیرها اسملری انی اونتدیرمشدر . بعض تاریخلرده ایداسادن غلط اوله‌رق ادس اورفه‌دن غلط اوله‌رق رافیا دیو محرردر

شوراسیده خاطردن چیقماسونکه : اورفه‌نك الك اسکی ادی اورلکلدانین ویاخود اوردر . حتی توراتده اورالکلدانین وایجیده اور نامیله مذکوردر . ویعقوبیه مذهبك محل ظهوریدر . اورفه شهری مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخراً یقار دینلان حکمدارانه مقر حکومت وصکره رومالولره مرکز یالت اولمشیدی . رومالولر زماننده اورفه‌ده بر چوق سلاح کارخانلری ودیویلری وار ایدی . اورفه کیدرك ساسانیلرك و {حضرت عمر رضی الله تعالی عنه} افندمز زمان خلافتلرنده عربلرك صکره سلجوقلرك واهل صلیبك ومؤخرا ترکلرك ، ایرانیلرك النه کچدکدن صکره (٩١١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلدی . اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور حران بلده‌سنك خرابه‌زاری بولنور . اشبو حرانه مقدما {حضرت ابراهیم ایله حضرت لوط علیهما السلامك} پدرلری

(٠) ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی رودینه دینلان قصبه‌در

هاران هجرت ایلمش اولدیغندن حران دینمشدر

اشبو حران اوللری صائبیلرك یعنی نجومه پرستش ایدن بابللولرك بلاد مشهورسندن اولوب درونده هرمس نامنده بر هیکل ودیکر هیکللر وار ایدی . مع ما فیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده صائبیلرك بر معبدی موجود ایدی . بو تپه‌یه تل ابراهیم اطلاق اولنور

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً هوشنك شاهك بناسی اوله‌رق بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . اورفه قضاسندن عین عروس ، نهرجلاب ، بلیخ نامنده (٣) نهر چیقوب فراته قاریشورلر . وهر اوچنك منبعی عین عروسدر

بوکاده عین عروس دینلمسی {حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره} ایله زفافخانه‌لرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلمش ایمش حالا {حضرت ابراهیم علیه السلامك} اوراده مقامی واردر دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش . شو محذورك دفعی ایچون مملکته بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن‌ده بر خندق حفر ایتدیرلمش که موسمنده جریان ایدن سیل صولری او خندقه اقوب کیتمکده وباغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده وبو خندقه الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در . اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری واردر . برده چای قپو ، اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر حران ناحیه‌سنده‌نك طاغنده بر بیوك مغاره واردر . ایشیدلدیکنه کوره شمدی خرابه‌زار اولان حران شهر جسیمنك بتون انقاضی بوردان قطع ونقل اولنمش ونقدر کیدلسه نهایتنه واریله‌مز ایمش . اورفه‌نك

جهت جنوبیه‌سنده و بر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرندهدر یعقوب اسمنده بر مناسترخرابه‌سی اولدیغی بر ایکی قلبه‌سی وار در . نمرود ارمه‌صره اوزراه کیدرك بر مدت قالیر ایمش . وجه تسمیه‌سنده ﴿ حضرت یعقوب علیه السلامك ﴾ بورالردن اثنای مرورنده برکیجه اوراده بیتوتت ومسافرت پیورمازی ایمش اورفه‌نك صحصاه‌سیدر . سران بك ، ثاقب سرای ، یکی قپو اسمنده (٦) قپوسی واردر . موقعدن بشقه (٧) قپو دها وار ایمش ده وقتیله ﴿ جنگکان سلطان مرادخان رابع حضرتلری ﴾ بغداده کیدر ایکن اورفه‌یی تشریفلرینده برندن دخول ودیگرندن خروج ایمش اولدیغندن طولایی ایکیسیده قپادلمشدر

﴿ نفوس اداره‌سی قیودانندن چیقاریلان اورفه ﴾

﴿ سنجاغنك نفوس جدولی ﴾

یکون	ذکور	اناث	
٥١٩٠٤	٢٥٨٠١	٢٦١٠٣	اسلام
٠٠١٥٥	٠٠٠٥٣	٠٠١٠٢	ارمنی قاتولیك
٠٨٣٣٥	٠٤٨٦٠	٠٣٤٧٥	ارمنی
٠١٠٨٧	٠٠٦٠٥	٠٠٤٨٢	سریانی
٠٠٤٨٣	٠٠٢٧٩	٠٠٢٠٤	پروتستان
٠٠٤٧٦	٠٠٢٧٦	٠٠٢٠٠	اجنبی
٠٠٣٣٠	٠٠١٧٢	٠٠١٥٨	یهودی
٠٠٩١٠	٠٠٧٤١	٠٠١٦٩	یاتمجی
٦٣٦٨٠	٣٢٧٨٧	٣٠٨٩٣	یکون

بیره‌جك قضاسی

قائمقام درویش بك — قیودی باشی — تاریخی ٢٨٥

﴿ مجلس ادارهٔ قضا ﴾

رئیس قائمقام بك

اعضای اصلیه	نائب حسین حلمی افندی	اعضای ممتازه	نجیب افندی — تاریخی ٣١٤ب١٢
	مفتی محمد امین افندی		شیخ مسلم افندی
	مال مدیری یاسین افندی		خجر اغا
	تحریراتکاتبی ابراهیم افندی		مخبل

﴿ مال قلمی ﴾

مال مدیری افندی	رفیق مخبل
معاونی مصطفی افندی	صندوق امینی نوح افندی

﴿ بدایت محکمه‌سی ﴾

رئیس نائب افندی

اعضا ابراهیم افندی	اعضا ایوش افندی
باشکاتب احمد افندی	باشکاتب رفیق مصطفی افندی

﴿ بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین ﴾

مستنطق معاونی مصطفی افندی | مقاولات محرری احمد افندی

﴿ نفوس اداره‌سی ﴾

مأمور حاجی ابراهیم افندی	کاتب شیخ مسلم افندی

طابو کاتبی جلیل افندی

﴿ تلغراف وپوسته اداره‌سی ﴾

مدیری قدری افندی | معاونی بهاء الدین افندی

﴿ زراعت بانق شعبه‌سی ﴾

رئیس مصطفی بك	اعضای اصلیه	مسلم اغا
محاسبه کاتبی بکر افندی		داود اغا
اعضا سعد الدین افندی		محصیلدار خلیل افندی

﴿ بلدیه دائره‌سی ﴾

رئیس عبد العزیز افندی

اعضای اصلیه	علی اغا	اعضا عبد القادر افندی
	مسلم اغا	کاتب رضا بك
	محمد اغا	صندوق امینی نافع افندی
	صادق افندی	طبیب کرکور افندی

دیون عمومیه مأمورلی لطفی افندی | رزی مأموری حسن بك

﴿ مکتب رشدیهٔ ملکی ﴾

معلم اول حسن رمزی افندی	رقمه معلمی فهمی افندی
معلم ثانی صالح افندی	بواب حاجی محمد اغا

شاکردان عدد ٥٥

﴿ ابتدائی مکتبی ﴾

شاکردان

عدد

١٦٠

﴿ ترتیب ناحیه‌سی ﴾

مأمور عبد الغفار افندی

قرا	نواحی	
٠٠٥	١	ترتیب
٠٧٢	١	براق
٠٥٦	١	جقور
١٣٣	٣	یکون

﴿ بیره‌جك قضاسنك اشراف ومتحیزانندن رتبه‌یی ﴾

﴿ حائز اولوب مستخدم اولیان ذوات اسامیسی ﴾

(اسامی)	رتبه	تاریخی
حاجی زکریا افندی	رابعه	٣١٤ب١٢

بیره‌جك قضاسنه دائر معلومات

اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حلبه (٢٨) ساعت بعدنده‌در . قصبهٔ مذكوره‌نك پیشكاهده فرات نهری جریان ایدر

بیره‌جكده (١) حكومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١٧) جامع ومسجد (٧) تكیه (٣) كلیسا (١) مكتب رشدی (٨) صبیان مكتبی (١) مدرسه (٢٠٣٩) خانه (٤٧٢) دكان (٤) فرون (٥) خان (١) حمام (٣) چشمه وسبیل (١٨) دكرمان (٢١) انبار (١٧٠) باغچه (٥٠٨) باغ (٤) چایر محلی (١٠) مرعی (١) بغدای عرصه‌سی واردر . وتزیب قریه‌سنده (٦) جامع (١) صبیان مكتبی (٢١٧٢) نفوس (٧٠٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) حمام (٤) دكرمان (١) انبار (١٥٠) باغچه (٤١٠) باغ (١) بغدای عرصه‌سی واردر

بیره‌جك قصبه‌سی پك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذكور ایدی بعض كتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات نامیله مسطوردر

بیره‌جكك (٦) ساعت بعد مسافه‌سنده رومالرجه اسمی هیراً پولیس واثوریلرجه قاركش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر . اشبو خرابه‌نك هر طرفنده هیروغلیف یازیلری كوریلور

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسكی سوریه‌لیلرك معبودینك هیكلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمم قریه‌سنده نهر فرات كنارنده بر عدد متروك قابلیجه دخی واردر . ویه

بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور . بو بلقیسك جهت غربیسنده تزیب قصبه‌سی بولنوركه بوراسی دخی ایكی معركهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شاپور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایكنجی فوسناسی بیننده دیكریده (١٢٤٦) سنه‌سنده عساكر عثمانیه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر

قضاء مذكورده ایپلكدن ، بز ، قرمزی سختیان ، مركوب ، چفت ادواتی اعمال اولنور

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان
بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

یكون	ذكور	اناث	
٢١٦٨٦	١٠٧٧٠	١٠٩١٦	اسلام
٠٠٣١٩	٠٠١٧٢	٠٠١٤٧	ارمنی قتولیك
٠٠٦٩٤	٠٠٣٦١	٠٠٣٣٣	ارمنی
٠٠٢٦٠	٠٠١٢٥	٠٠١٣٥	پروتستان
٠٠٠٣٨	٠٠٠١٦	٠٠٠٢٢	یهودی
٢٢٩٩٧	١١٤٤٤	١١٥٥٣	یكون

روم قلعه قضاسی

قائممقام محمد ضیاء الدین افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه: نائب سید محمد عارف افندی	اعضای منتخبه: محمد معصوم افندی
مفتی عبد القادر افندی	محمد صالح اغا
مال مدیری جعفر افندی	سركیس اغا
تحریرات كاتبی محمود افندی	كیوان اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیقی منحل
معاونی منیب افندی	صندوق امینی حافظ شریف افندی

بدایت محكمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا بكر افندی	اعضا وارطان اغا
باشكاتب خلیل افندی	باشكاتب رفیقی عمر افندی

مستنطق معاونی محمد جان بك

نفوس اداره‌سی

مأمور ذكی افندی	كاتب محمد افندی

طابو كاتبی سلیمان افندی

زراعت بانق شعبه‌سی

رئیس حاجی طاهر افندی	اعضا: ابراهیم افندی
محاسبه كاتبی سید احمد افندی	مصطفی اغا
اعضا محمد صالح اغا	عبدالقادر اغا

بلدیه دائره‌سی

رئیس حاجی طاهر افندی	اعضا: محمد صالح اغا
اعضا: اسماعیل اغا	مسلم اغا
عبدالقادر اغا	كاتب علی افندی

دیون عمومیه مأموری رضا بك	رژی مأموری شفیق افندی

قرا ١٧١

﴿ روم قلعه قضاسنه دائر معلومات ﴾

روم قلعه قضاسی اورفه‌نك غرب شمالی جهتنده ومركزی اولان خلفتی قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حليه (٣٨) ساعت مسافه‌ده وفرات نهری كنارنده واقعدر

مذكور قصبه‌ده (١) حكومت قوناغی (١٦) جامع و٣ مسجد (١) مكتب رشدی (١) محله مكتبی (٢) كتبخانه ومدرسه (٢٨٠) خانه (٥٥) دكان (١) فرون (٤٨) دكرمان (١) اجزاخانه وداخل قضاده (٩٢٠) باغچه (٢١٣٧) باغ وجيين ، هنش قريه‌لرنده (٣) كليسا واردر

قضاء مذكوردهٔ التون طاش ، روم قلعه نامليه (٢) عتيق قلعه اولوب روم قلعه روايته كوره زمان قديمده اقاميا نامیله مذكور ايمش

بوقضاده هر نوع حبوبات واشجار وكليتلو فستق حاصل اولور . مركزه (٤) ساعت مسافه‌ده قره طاغ ، مرزمان طاغنده جسيم اورمانلر اولديغی قره‌صو ، مرزمان نامرنده ايكی نهر اولوب فراته قاريشورلر . وخربان ناحيه‌سنده ارخيل قريه‌سی ديليلان وتواريخ مشروحده مشهور اولان اردبل شهری خرابه‌سی ومحل مذكوره بر ساعت مسافه‌ده قره طاغ اوزرنده كسك باش نامنده جسيم وعميق بر قيو واردر

داخل قضاده الف ، حصار قريه‌لری نامیله يكديگرينه يارم ساعت مسافه‌ده ايكی قريه اولوب بونلر اليفه بر قر وحسن احتده بر اوغلان طرفندن تشكيل ابدلش بر جسيم قصبه اولوب الحالة هذه هر ايكيسنده موجود كوشك وصالون كی غايت متين ومنتظم عمارتلر بر بنا واردر

﴿ نفوس اداره‌سی قيوداتندن چيقاريلان ﴾
﴿ روم قلعه قضاسنك نفوس جدولی ﴾

يكون	ذكور	اناث	
٢٣٢٣٥	١١٨٦٩	١١٣٦٦	اسلام
٠٠٥٨٧	٠٠٣٠٠	٠٠٢٨٧	ارمنی
٢٣٨٢٢	١٢١٦٩	١١٦٥٣	يكون

﴿ سروج قضاسی ﴾

قائمقام محمد صبری افندی

﴿ مجلس ادارهٔ قضا ﴾

رئيس قائمقام افندی

عض نائب محمد مراد افندی — رؤس — عض علی اغا
ی مفتی حاجی عثمان افندی — ی عثمان اغا
ل مال مدیری حيدر افندی — ل عبد القادر اغا
ب تحريرات كاتبی مسلم افندی — ب عثمان اغا

﴿ مال قلمی ﴾

مال مدیری افندی — رفيق خرم بك
معاونی ولی الدين افندی — صندوق امينی محمود افندی

﴿ بدايت محكمه‌سی ﴾

رئيس نائب افندی

اعضا مصطفی افندی — اعضا شيخ محمد افندی
باشكاتب امام افندی — باشكاتب رفيق نوری افندی

مستنطق معاونی حسين افندی

﴿ نفوس ايراديسی ﴾

مأمور احمد حمدی افندی — كاتب خليل حقی افندی

طابو كاتبی محمد رشدی افندی

﴿ زراعت باتق شعبه‌سی ﴾

رئيس وكيل شيخ محمد افندی — عض محمد اغا
محاسبه كاتبی حافظ عمر افندی — علی افندی
اعضا شيخ محمد افندی — محل

﴿ معارف قوميسيونی ﴾

رئيس نائب افندی

عض غالب بك — عض خليل اغا
ل سليمان اغا — ل حواری افندی
ب شيخ خليل افندی — كاتب امام افندی

﴿ بلديه دائره‌سی ﴾

رئيس ابراهيم اغا

اعضا محمد اغا — اعضا حمدی اغا

رژی مأموری علی رضا افندی

﴿ مكاتب ابتدائيه ﴾

شاكردانی
عدد ١٢٥

ناحيه	قرا ومزارع	
سروج	٣٦٠	٠
مسعوديه	٠٠٠	١
يكون	٣٦٠	١

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان سروج قریه‌سی اورفه‌یه (١٠) حلبه (٣٢) ساعت بعدنده‌در

سروج قضاسنده (١) حكومت قوناغی (٣) جامع (٢) مسجد (١) تكیه (٣٠٣٤) خانه (٣٥) دكان (١) فرون (٢٠) باغچه (٦) باغ واردر

سروج مقدملری پك مشهور ومعمور ایمش ایسه‌ده تیمورلنك خراب ایتمشدر . قضاء مذكورده ارسلان طاش قضاسنده درت ارشون طولنده ایكی ارشون عرضنده ایكی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده برر ارسلان رسمی واردر

سروجك اراضیسی غایت منبت اولدیغندن كثرت اوزره حبوبات حاصل اولور

قضاء مذكورده كلیم ، خالی ، سجاده ، قیل چادر نسج اولنور . وحیواناتدن دوه ، مركب ، اینك ، قیون ، كچی وكوزل جنس آت ، قسراق بولنور

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان
سروج قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذكور	یكون
اسلام	٠٩١٤٧	٠٩٢٤٥	١٨٣٩٢
ارمنی	٠٠٠٣٣	٠٠٠٣٤	٠٠٠٦٧
یكون	٠٩١٨٠	٠٩٢٧٩	١٨٤٥٩

حران قضاسی

قائممقام مصطفی اغا ثانیه تاریخی ١٧ ص ٣١٤

مال مدیری رشید افندی	معاونی حسین بك
تحریرات كاتبی قدری افندی	نفوس مأموری مسلم شفیق افندی

قرا	نواحی	
٢٤٠	٠	حران
٠٠٨	١	تركمان جلابی
٢٤٨	١	یكون

مرعش سنجاغی

متصرف حاجی عارفی پاشا

رتبه		نشان	
میر	تاریخی	مجیدی	تاریخی
میران	٢٧ ذ ٣٠٩	٢	٧ ر ٣١١

اركان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	عثمانی	تاریخی
نائب احمد حمدی افندی	ادرنه پایهٔ مجردی	٠	٠	٠
محاسبه‌جی احمد عاصم افندی	ثالثه	٢٢ ن ٣١٤	٠	٠
مفتی مصطفی افندی	٠	٠	٤	١١ ذ ٣١٤
تحریرات مدیری فانی افندی	ثالثه	٠٩ را ٣١٤	٠	٠

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف پاشا

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب افندی	كیغورق افندی متمایز تاریخی ٢٤ ذ ٣١٦ ٥
محاسبه‌جی افندی	شكری بك ثالثه تاریخی ٦ ذ ٣١٤
مفتی افندی	حاجی مصطفی افندی
تحریرات مدیری افندی	مصطفی افندی
	وارتوار اغا
	بغوص اغا

اورفه سنجاغی

متصرف حسین افندی

رتبه		نشان			
اولی	تاریخی	[illegible]	تاریخی	[illegible]	تاریخی
	٠	٢	٠	٢	٠

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	[illegible]	تاریخی
نائب عبدالرحمن فضلی افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	٠	٠	٠
محاسبه‌جی ناجی افندی	ثالثه	٢٦ ب ٣١٤	٠	٠
مفتی علی افندی	مدرس	٠	٤	٣١١
تحریرات مدیری آصف بك	ثانیه	٢٠ ذا ٣١٢	٠	٠

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف افندی

اعضای طبیعیه: نائب افندی	اعضای منتخبه: محمد بك متمایز ٢٠ ص ٣١٤ ؛ ١٥ ش ٣١٦
محاسبه‌جی افندی	خلیل افندی ثالثه ٢٨ ج ٣١
مفتی افندی	مسلم اغا
تحریرات مدیری بك	خچر افندی
	ارسلان اغا
	بغوص اغا

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی

مسودان

فرهاد افندی	ولی الدین افندی

مبیضان

احمد وفیق بك	محمد توفیق بك

ملازمان

عبدالقادر افندی	مصطفی بك
محمد افندی	اسماعیل بك
شیخ مسلم افندی	شریف افندی

غزته موزعی شکری افندی

محاسبه قلمی

واردات کاتبی محمد عارف افندی	مصالح جاریه کاتبی فخرالدین افندی
رفیق یاور افندی	یومیه کاتبی محمد حلمی افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیق احمد غالب افندی	صندوق امینی مصطفی افندی

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور محمود رفعت افندی	کاتب ثانی مصطفی افندی
باش کاتب حسین عونی افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر توفیق افندی	کاتب مسلم افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا: حیدر اغا ؛ ٢ ر ٣١
اعضا: اوقاف مدیری افندی	حاجی عمر افندی
مولوی شیخی سید احمد افندی	حاجی عبدالرحمن افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور عمر رفقی افندی	کاتب خلیل افندی

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان صافی افندی ثالثه ٢٥ ب ٣١٦

کاتب حاجی مصطفی افندی	طابو کاتبی بکر افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس حافظ محمد افندی
اعضا: محمود ندیم افندی قپوجی باشی	اعضا: حاجی بدیع افندی ثانیه ٣٠٤
آکوب افندی	میخائیل افندی
ملازمی ابراهیم افندی	ملازمی محیی الدین افندی

مدعی عمومی معاونی ناظم افندی

بدایت قلمی

باش کاتب سلیمان افندی

حقوق ضبط کاتبی حسن افندی	جزا ضبط کاتبی عمر افندی
حقوق ضبط کاتبی محمود افندی	جزا ضبط کاتبی خلیل افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

اجرا مأموری بشیر افندی	مستنطق حاجی محمود افندی
مقاولات محرری حاجی مسلم افندی	

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

باش کاتب محمود آصف افندی

ضبط کاتبی صالح فیضی افندی	ایتام مدیری حسین حسنی افندی
مقید باقر افندی	محضر احمد افندی
مقید ثانی مسلم حلمی افندی	محضر احمد اغا

تجارت محکمه‌سی

رئیس خلوصی افندی

اعضا: حافظ خلیل افندی	اعضا بغوص اغا
الیاس اسود افندی	باش کاتب زکریا افندی
حاجی مصطفی اغا	معاونی باقر افندی

﴿ نافعه قومیسیونی ﴾

رئیس متصرف افندی

اعضا: تحریرات مدیری بك	اعضا نفوس مأموری افندی
اداره اعضاسندن مسلم اغا	کاتب حاجی احمد افندی
بلدیه رئیسی افندی	مهندس نظیف افندی
بانق شعبه مأموری افندی	

بدلات نقدیه مأموری حاجی خورشید افندی

﴿ زراعت بانق شعبه‌سی ﴾

مأمور مصطفی شوکت افندی

معاونی علی افندی	کاتب عکاش افندی

﴿ زراعت بانق شعبه مجلسی ﴾

رئیس خلیل افندی

شعبه مأموری افندی	اعضا: بکر افندی
اعضا حاجی باقر اغا	اواکیم افندی

﴿ تجارت وزراعت اوطه‌سی ﴾

رئیس حاجی عثمان بك اصطبل عامره ١٨ ش ٣٠٤	اعضا: عبود افندی
معاونی حاجی باقر اغا	الیاس افندی
اعضا: محیی الدین افندی	باش کاتب احمد حامد افندی
حافظ بوزان افندی	معاونی شیخ مسلم افندی
حاجی مصطفی اغا	صندوق امینی احمد افندی

﴿ معارف قومیسیونی ﴾

رئیس متصرف افندی

اعضا: تحریرات مدیری بك	اعضا: حاجی کامل افندی ثالثه ١٣ ج ٣١٤
حاجی بدیع افندی	مصطفی صفوت افندی
احسان بك	سید احمد افندی
خلیل افندی	مسلم اغا

کاتب محمد توفیق بك

﴿ تلغراف وپوسته اداره‌سی ﴾

مدیر مهری افندی

مخابره مأموری مجید افندی	کاتب ذوالفقار افندی
مخابره مأموری عثمان افندی	ملازم محمد صبری افندی

﴿ بلدیه دائره‌سی ﴾

رئیس خلیل افندی

اعضا: اسعد افندی ثالثه ٢٤ ص ٣١٧	مهندس فوأد افندی رابعه ١٤ ذا ٣٠٨
باکر افندی	کاتب عبدالوهاب افندی
احمد افندی	صندوق امینی نوری افندی
محمد اغا	بلدیه قومیسری حافظ ابراهیم افندی
حاجی باقر اغا	چارشو مفتشی علی افندی
قره‌بت افندی	طبیب قوهین سالواتور افندی
الیاس افندی	اجزاجی منحل

﴿ دیون عمومیه اداره‌سی ﴾

مأمور نجیب افندی	کاتب ماردیروس افندی

﴿ رژی اداره‌سی ﴾

مدیر منحل	محاسبه‌جی نجیب افندی
معاونی منحل	انبارجی ارمناك افندی

﴿ مکتب رشدئ ملکی ﴾

معلم اول احسان بك	رقعه معلمی شریف افندی
معلم ثانی عبدالرحمن افندی	بواب حسن اغا

﴿ عرفانیه مکتبی ﴾	﴿ سعدیه مکتبی ﴾
معلم اول مسلم افندی	معلم اول مسلم افندی
معلم ثانی عثمان افندی	معلم ثانی خلیل افندی

﴿ فیضیه مکتبی ﴾	﴿ خیریه مکتبی ﴾
معلم اول سلیمان افندی	معلم اول ابراهیم افندی
معلم ثانی علی افندی	معلم ثانی عثمان افندی
	حسن خط معلمی علی افندی
	حسن خط معلمی کامل افندی

قرا	نواحی	
٠٦٧	١	دوکرلی
٠٧١	١	اویم اغاج
١٠٥	١	چای‌قپو
١٤١	١	بوزآباد
٠٢٣	١	قباحیدر
٤٠٧	٥	یکون

﴿ اورفه سنجاغی اشراف ومتحیزانندن رتبه ونشانی حائز اولوب مستخدم اولمیان ذواتك اسامیسی ﴾

(اسامی)	رتبه	تاریخی
شیخ زاده حسین پاشا	میر میران	٠
نقیب الاشراف قائممقامی محمد طاهر افندی	ازمیرپایه مجردی	١٠ ب ٣١٦
شیخ حسین افندی	ازمیرپایه مجردی	٢٢ ش ٣١٦
حاجی کامل زاده حاجی محمد باقر افندی	ثانیه	٠
کورکچی زاده عمر ادیب افندی	ثالثه	٢٢ ش ٣١٦

﴿ ایران دولت علیه‌سی شهبندری ﴾

(شهبندر حاجی بکر بك خامسه)

ترجمان حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

اورفه سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده ومرکزی اولان اورفه شهری حلبك (٢٤) ساعت بعدنده‌در .

اورفه ، بیره‌جك ، رومقلعه ، سروج ، حران نامارنده (٥) قضایی حاویدر .

اورفه

اورفه قضاسی دوکرلو ، اویم اغاج ، چای قپو ، بوز آباد ، قاحیدر نامارنده (٥) ناحیه‌یی ونواحیٔ مذکوره (٤٠٧) قریه‌یی محتویدر . اراضیسی عمومیت اوزره محصولدار اولمغله اربه ، بغدای ، مرجمك وسائر انواع حبوبات حاصل اولور . اورفه شهرنده یموق وایلکدن اعلا مشلح ، بیاض شال ، عبا ، غایت طیانقلی بیاض وقرمزی ، باقره متعلق هر نوع اوانی سختیان ، کاوساله اعمال اولنور .

اورفه قضاسنده (١) حکومت قوناغی (٢) قشله (٣) قرغولخانه (١) خسته‌خانه (١) تلغرافخانه (٥٨) جامع ومسجد (٤) تکیه وزاویه (١١) کلیسا ومناستر (١) حورا (٣١) مکتب (١١) مدرسه وکتبخانه (٩٩٣٧) خانه (٢٠٥٢) دکان (٣٢) خان (١٨) فرون (٤٣) چشمه وسبیل (١٤) حمام (٥١) دکرمان (١) فابریقه (١) چایر (٢٩٥) عرصه (٢٦١) باغچه (٣٤١٤) باغ (٤) مرعی واردر .

اورفه شهرینك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه شهرنده عین ذلیخا ، خلیل الرحمن نامارنده ایکی صو نبعان ایدوب درون شهردن کچه‌رك شهرك جنوب جهتنده برکهٔ {ابراهیم علیه السلام} دینیلان کوچك کوه اقارلر

بوز آباد ناحیه‌سندن ظهور ایدن کهریز چایی دخی اورفه‌یه جریان ایلر اورفه‌یه ناظر طاغك اتکنده بر عتیق قلعه اولوب بو قلعه‌نك شهره حاکم اولان برجی اوزرنده نمرودك {حضرت ابراهیم علیه السلامی} آتشه آتمق ایچون یاپدیغی یکدیکرندن تخمیناً (١٠) آدیم فاصله‌لی (٢) مانجنیق عمودی وازرلرنده خط ونقش اثری واردر .

اورفه کنارنده {حضرت ابراهیم علیه السلامك} قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقلری مغاره موجود ومولد خلیل نامیله معروفدر .

برده بو مغاره‌نك یاننده بر مغاره دها اولوب والده‌لری {حضرت ساره} مشار الیهی اوراده بیوتمشدر . {برکهٔ ابراهیم علیه السلامك} اطرافی بر مزراق عمقنده قازیله‌جق اولسه کل ظهور ایدر . بو ایسه اوراسنك آتشکدهٔ نمرود اولدیغنه دلیل کوستریلیور .

اسکی زمانده مجوسیلرك اك بیوك آتشکده‌سی اورفه‌ده ایدی بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان شمسی تقدیساً دائماً آتش یقارلر وقارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی مؤرخیندن بر طاقمی اورفه‌نك میلاددن (٢٠٠٠) سنه اول بابل پادشاهی رامیس یعنی نمرود جانبندن وبعضلریده میلاددن (٤٠٠) ییل مقدم سلفکه‌لولر طرفندن بنا ایدیکی ضبط وتحریر ایلمشلرسه‌ده اورفه‌نك {حضرت ابراهیم علیه السلام} زماننده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بناسی پك اسکی اولدیغی درکاردر .

اورفه بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصللری دیار بکردن کلمشلردر .

اورفه‌ده برنجی حال معموریتنده بر جسیم مناستر ایله (٣٠٠) دیر وار ایدی . مذکور مناسترده خرستیانلرك ظنجه {حضرت عیسی علیه السلامك} وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس

اولدیغی مندیل موجود اولوب مذکور مندیلی خلفای عباسیه‌دن {متقی بالله} (٣٣١) سنهٔ هجریه‌سنده استانبول ایمپراطورینه بالارسال مقابلنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمشلردر .

اورفه‌نك سلفکه‌لولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ماکدونیانك مرکزی بولنان ایداسایه (٥) مشابهتندن کنایه اوله‌رق ایداسا وبر ارالق چشمه معناسنه اولان قالیرها نامی ویرلمشیدی رها نامی بونك مخففی اورفه نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر . اورفه‌یه سلفکه‌لردن مقدم انطاکیه دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا ، قالیرها اسملری انی اونتدیرمشدر . بعض تاریخلرده ایداسادن غلط اوله‌رق ادس اورفه‌دن غلط اوله‌رق رافیا دیو محرردر .

شوراسیده خاطردن چیقماسونکه : اورفه‌نك اك اسکی آدی اور الکلدانین ویاخود اوردر . حتی توراتده اور الکلدانین وانجیلده اور امیله مذکوردر . ویعقوبیه مذهبك محل ظهوریدر . اورفه شهری مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخرا یقار دینلان حکمدارانه مقر حکومت وصکره رومالولره مرکز ایالت اولمشیدی . رومالولر زماننده اورفه‌ده بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودیویلری وار ایدی . اورفه کیدرك ساسانیلرك و {حضرت عمر رضی الله تعالی عنه} افندمز زمان خلافتلرنده عربلرك صکره سلجوقیلرك واهل صلیبك ومؤخرا ترکلرك ، ایرانیلرك الله کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلدی . اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور حران بلده‌سنك خرابه زاری بولنور . اشبو حرانه مقدما {حضرت ابراهیم ایله حضرت لوط علیهما السلامك} یرلری

(٥) ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی وودینه دینلان قصبه‌در

هاران هجرت ایلمش اولدیغندن حران دینمشدر

اشبو حران اوللری صائبیلرك یعنی نجومه پرستش ایدن بابللولرك بلاد مشهوره‌سندن اولوب دروننده هرمس نامنده بر هیکل ودیکر هیکللر وار ایدی . مع ما فیه اشبو حرانده بر تپه وانك اوزرنده صائبیلرك بر معبدی موجود ایدی . بو تپه‌یه تل ابراهیم اطلاق اولنور

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً هوشنك شاهك بناسی اوله‌رق بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . اورفه قضاسندن عین عروس ، نهر جلاب ، بلیخ نامنده (٣) نهر چیقوب فراته قاریشورلر . وهر اوچنك منبعی عین عروسدر

بوکاده عین عروس دینلمسی {حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره} ایله زفافخانه‌لرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلمش ایمش حالا {حضرت ابراهیم علیه السلامك} اوراده مقامی واردر دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش . شو محذورك دفعی ایچون مملکته بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن‌ده بر خندق حفر ایتدیرلمش که موسمنده جریان ایدن سیل صولری او خندقه اقوب کیتمکده وباغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده وبو خندقه الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در . اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری واردر . برده چای قپو ، اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر حران ناحیه‌سنده‌نك طاغنده بر بیوك مغاره واردر . ایشیدلدیکنه کوره شمدی خرابه‌زار اولان حران شهر جسیمنك بتون انقاضی بوردان قطع ونقل اولنمش ونقدر کیدلسه نهایتنه واریله‌مز ایمش . اورفه‌نك جهت

جنوبیه‌سنده و بر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده دیر یعوب اسمنده بر مناستر خرابه‌سی اوله‌رق بر ایکی قلبه‌سی واردر . زود اره‌صره اورایه کیدرك بر مدت قالیر ایمش . وجه تسمیه‌سنده (حضرت یعقوب علیه السلامك) بورالردن اثنای مرورنده بر کیجه اراده بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش اورفه‌نك صمصاد ، حرانك ، ثاقب سرای ، یکی قپو اسمنده التی قپوسی واردر . بونلردن بشقه ایکی قپو دها وار ایسه‌ده وقتیله (جنتمکان سلطان مراد خان رابع حضرتلری) بغداده کیدر ایکن اورفه‌یی تشریفلرنده برندن دخول ودیکرلرندن خروج ایتمش اولدیغندن طولایی ایکیسیده قپادلمشدر

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه سنجاغنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٢٦١١٣	٢٥٨٢١	٥١٩٣٤
ارمنی قتولیك	٠٠١٠٢	٠٠٠٥٣	٠٠١٥٥
ارمنی	٠٣٤٨٥	٠٤٨٧٠	٠٨٣٥٥
سریانی	٠٠٤٨٦	٠٠٦٠٩	٠١٠٩٥
پروتستان	٠٠٢٠٨	٠٠٢٨٢	٠٠٤٩٠
اجنبی	٠٠٢٠٠	٠٠٢٧٦	٠٠٤٧٦
یهودی	٠٠١٦٢	٠٠١٧٥	٠٠٣٣٧
بیانجی	٠٠١٦٩	٠٠٧٤١	٠٠٩١٠
یکون	٣٠٩٢٥	٣٢٨١٧	٦٣٧٤٢

اورفه سنجاغنه ملحق قضالر

بیره‌جك قضاسی

قائممقام حکمت بك

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه:
نائب حسین افندی
مفتی حسن افندی
مال مدیری یسین افندی
تحریرات کاتبی ابراهیم افندی

اعضای منتخبه:
عبد الوهاب افندی
بکر افندی
جورجی افندی
کیورك اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی
معاونی منحل
رفیقی منحل
صندوق امینی باقر افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا عبد الرحمن افندی
باش کاتب احمد افندی
اعضا ابوش افندی
باش کاتب رفیقی منحل

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مستنطق معاونی عزیز افندی
مقاولات محرری منحل

MİLLİ BİBLİYOTEK

نفوس اداره‌سی

مأمور حاجی ابراهیم افندی
کاتب شیخ مسلم افندی
طاپو کاتبی عبدی افندی

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مدیر پرتو افندی
موزع محمد اغا

زراعت بانق صندوقی مستخدمینی

محاسبه کاتبی بکر افندی
رفیقی منحل

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس مصطفی بك
محاسبه کاتبی بکر افندی
اعضا داود اغا
سعد الدین افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس حاجی زکریا افندی رابعه ١٢ ب ٣١٤

اعضا:
نجیب افندی
حقی افندی
سید احمد افندی
سعید افندی
حاجی خلیل افندی
مصطفی افندی
کاتب رضا بك
صندوق امینی داود افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور لطفی افندی

رژی اداره‌سی

مأمور حسن بك

مكتب رشدیٔ ملكی

معلم اول حسن رمزی افندی	رقعه معلمی نفعی افندی
معلم ثانی صالح افندی	بواب حاجی محمد اغا

شاكردان

عدد

٥٥

ابتدائی مكتبی

شاكردان

عدد

١٦٠

نزیب ناحیه‌سی

مأمور عبد الغفار افندی

قرا	نواحی	
٠٠٥	١	نزیب
٠٧٢	١	براق
٠٥٦	١	چقور
١٣٣	٣	یكون

بیره‌جك قضاسنه دائر معلومات

اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حلبه (٢٨) ساعت بعدنده‌در . قصبهٔ مذكوره‌نك پیشكاهنده فرات نهری جریان ایدر

بیره‌جكده (١) حكومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١٧) جامع ومسجد (٧) تكیه (٣) كلیسا (١) مكتب رشدی (٨) صبیان مكتبی (١) مدرسه (٢٠٣٩) خانه (٤٧٢) دكان (٤) فرون (٥) خان (٤) حمام (٣) چشمه وسبیل (١٨) دكرمان (٢١) انبار (١٧٠) باغچه (٥٠٨) باغ (٤) چایر محلی (١٠) مرعی (١) بغدای عرصه‌سی واردر . ونزیب قریه‌سنده (٦) جامع (١) صبیان مكتبی (٢١٧٢) نفوس (٧٠٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) حمام (٤) دكرمان (١) انبار (١٥٠) باغچه (٤١٠) باغ (١) بغدای عرصه‌سی واردر

بیره‌جك قصبه‌سی پك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذكور ایدی بعض كتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات نامل یله مسطوردر

بیره‌جكك (٦) ساعت بعد مسافه‌سنده رومارجه اسمی هیرأ پولیس واثوریلرجه قاركمش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر . اشبو خرابه‌نك هرطرفنده هیرو غلیف یازیلری كوریلور

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسكی سوریه‌لیلرك معبودینك هیكلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات كنارنده بر عدد متروك قاپلیجه دخی واردر . وینه بیره‌جك قضاسی داخلنده برساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری

بولنور . بو بلقیسك جهت غربیسنده نزیب قصبه‌سی بولنوركه براسی دخی ایكی معركهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شابور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایكنجی قوسناسی بیننده دیكریده (١٢٤٦) سنه‌سنده عساكر عثمانیه ایله مصرلی براهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر

قضاء مذكورده ایپلكدن ، بز ، قرمزی سختیان ، مركوب ، چفت دوانی اعمال اولنور

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذكور	یكون
اسلام	١٠٩٣٦	١٠٧٨٠	٢١٧١٦
ارمنی قتولیك	٠٠١٤٩	٠٠١٧٥	٠٠٣٢٤
ارمنی	٠٠٣٣٥	٠٠٣٧٢	٠٠٧٠٧
پروتستان	٠٠١٣٩	٠٠١٢٥	٠٠٢٦٤
یهودی	٠٠٠٢٥	٠٠٠١٥	٠٠٠٤٠
یكون	١١٥٨٤	١١٤٦٧	٢٣٠٥١

روم قلعه قضاسی

قائممقام محمد صبری افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه		اعضای منتخبه	
نائب محمود افندی	ازمیرپایهٔ مجردی	محمد رشید افندی	غره ذا ٣١٣
مفتی عبدالقادر افندی		محمد صالح اغا	
مال مدیری جعفر افندی		سركیس اغا	
تحریرات كاتبی محمود افندی		اكوب اغا	

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیقی منحل
معاونی منحل	صندوق امینی خالد بك

بدایت محكمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا بكر صدقی افندی	اعضا كریكور اغا
باش كاتب خلیل افندی	باش كاتب رفیقی احمد افندی

بدایت محكمه‌سی رفاقتنده‌كی مأمورین

مستنطق معاونی محمد جان بك	مقاولات محرری خلیل بك

﴿ نفوس اداره‌سی ﴾

مأمور ذکی افندی	کاتب محمد نوری افندی
طاپو کاتبی بشیر افندی	رفیق حسن رضا افندی
زراعت بالق کاتبی محل	بدلات تقدیه کاتبی عبدالله بك

﴿ بادیه دائره‌سی ﴾

رئیس حاجی طاهر افندی	اعضا مسلم اغا
	کاتب وصندوق امینی حسن افندی
عبدالقادر افندی	طبیب محمد امین افندی

﴿ مکتب رشدیهٔ ملکی ﴾

معلم اول وکیل عبدالقادر افندی	رقعه معلمی محمود ندیم افندی

بواب بازور اغا

شاگردان

عدد

۵۰

قرا

۱۷۱

﴿ روم‌قلعه قضاسنه دائر معلومات ﴾

روم قلعه قضاسی اورفه‌یك غرب شمالی جهتنده ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی اورفه‌یه (۱۸) حلبه (۳۸) ساعت مسافه‌ده وفرات نهری کنارنده واقعدر

مذکور قصبه‌ده (۱) حکومت قوناغی (۱۶) جامع ومسجد (۱) مکتب رشدی (۱) محله مکتبی (۲) کتبخانه ومدرسه (۲۸۰) خانه (۵۵) دکان (۱) فرون (۴۸) دکرمان (۱) اجزاخانه وداخل قضاده (۹۲۰) باغچه (۲۱۳۷) باغ وجیین ، هنش قریه‌لرنده (۳) کلیسا واردر

قضاء مذکورده التون طاش ، روم‌قلعه نامله‌یه (۲) عتیق قلعه اولوب روم‌قلعه روایته کوره زمان قدیمده اغامیا نامیله مذکور ایمش

بو قضاده هر نوع حبوبات واشجار وکتیلو فستق حاصل اولور . مرکزه (٤) ساعت مسافه‌ده قره طاغ ، مرزمان طاغنده جسیم اورمانلر اولدیغی کی قره‌صو ، مرزمان نامله‌نده ایکی نهر اولوب فراته قاریشورلر . وعربان ناحیه‌سنده ارخیل قریه‌سی دیلان وتواریخ معتبره‌ده مشهور اولان اردیل شهری خرابه‌سی ومحل مذکوره بر ساعت مسافه‌ده قره طاغ اوزرنده کسك باش نامنده جسیم وعمیق بر قیو واردر

داخل قضاده الف ، حصار قریه‌لری نامیله یکدیگرینه یارم ساعت مسافه‌ده ایکی قریه اولوب بونلر الیفه بر قره وحسن احمده بر اوغلان طرفندن تشکیل ایدلش بر جسیم قصبه اولوب الحالة هذه هر ایکیسنده موجود کوشك وصالون کی غایت متین ومنتظم هیئتده بر بنا واردر

﴿ نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان روم‌قلعه قضاسنك نفوس جدولی ﴾

	ذکور	اناث	
۲۳۳۷۷	۱۲۱۹۱	۱۱۱۸٦	اسلام
۰۰۵۵۵	۰۰۲٦٤	۰۰۲۹۱	یزیدی
۰۰۰۷۷	۰۰۰٤۱	۰۰۰۳٦	یاهودی
۲٤۰۰۹	۱۲٤۹٦	۱۱۵۱۳	یکون

﴿ سروج قضاسی ﴾

قائمقام ضیاء الدین بك خامسه

﴿ مجلس ادارهٔ قضا ﴾

رئیس قائمقام بك

اعضای طبیعی: نائب محمود افندی	اعضای منتخبه: بالی اغا
مفتی عثمان عونی افندی	مدرسه مدرسی شیخ خلیل افندی
مال مدیری حیدر افندی	عثمان اغا
تحریرات کاتبی عبدالقادر افندی	بلدیه: محمد اغا

﴿ مال قلمی ﴾

مال مدیری افندی	رفیق خرم بك
معاونی ولی الدین افندی	صندوق امینی حافظ شریف افندی

﴿ بدایت محکمه‌سی ﴾

رئیس نائب افندی

اعضا مصطفی افندی	اعضا عبدالقادر افندی
باش کاتب امام افندی	باش کاتب رفیق محمد نوری افندی

﴿ بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین ﴾

مستنطق معاونی حسین افندی	مقاولات محرری	محل

نفوس اداره‌سی

مأمور احمد حمدی افندی | کاتب خلیل حقی افندی

طاپو کاتبی محمد رشدی افندی

زراعت بانق صندوق مستخدمینی

محاسبه کاتبی حافظ عمر فوزی افندی | رفیق محل

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس شیخ محمد افندی

محاسبه کاتبی حافظ عمر فوزی افندی
اعضا محمد اغا
قپ عثمان اغا
حسن افندی

بدلات تقدیه کاتبی امین افندی

معارف قومیسیونی

رئیس صنفی افندی

قپ غالب بك
سلیمان اغا
شیخ خلیل افندی
اعضا خلیل اغا
حواری افندی
کاتب حافظ عمر افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس ابراهیم اغا | اعضا حمدی اغا
اعضا محمد اغا | کاتب حزم بك

رژی اداره‌سی

مأمور علی رضا افندی

ابتدائی مکتبی

معلم محمد نوری افندی
شاکردان
عدد
۵۰

زیارت قریه‌سی مکتبی

معلم عثمان افندی
شاکردان
عدد
۴۵

قرو قریه‌سی مکتبی

معلم محمد علی افندی
شاکردان
عدد
۴۵

شاوك قریه‌سی مکتبی

معلم ملا محمود افندی
شاکردان
عدد
۴۵

ارسلان طاش مکتبی

معلم خلیل افندی
شاکردان
عدد
۴۳

قرا و مزارع	ناحیه	
۳۶۰	۰	سروج
۰۰۰	۱	مسعودیه
۳۶۰	۱	یکون

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده و مرکزی اولان سروج قریه‌سی اورفه‌یه (۱۰) حلبه (۳۲) ساعت بعدنده‌در

سروج قضاسنده (۱) حکومت قوناغی (۳) جامع شریف (۲) مسجد (۱) تکیه (۳۰۳۴) خانه (۳۵) دکان (۱) فرون (۲۰) باغچه (۰) باغ واردر

سروج مقدماری یك مشهور و معمور ایمش ایسه‌ده تیمورلنك خراب ایتمدر . قضاء مذکورده ارسلان طاش قضاسنده درت ارشون طولنده ایکی ارشون عرضنده ایکی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده بر ارسلان رسمی واردر

سروجك اراضیسی غایت منبت اولدیغندن کثرت اوزره حیوانات حامل اولور

قضاء مذکورده کلیم ، خالی ، سجاده ، قیل چادر نسج اولنور . وحیوانلدن دوه ، مرکب ، اینك ، قیون ، کچی و کوزل جنس آت ، قسراق بولور

نفوس اداره‌سی قیودانندن چیقاریلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

	یکون	ذکور	اناث	
	۱۸۴۰۹	۰۹۲۵۵	۰۹۱۵۴	اسلام
	۰۰۰۶۴	۰۰۰۳۳	۰۰۰۳۱	ارمنی
	۱۸۴۷۳	۰۹۲۸۸	۰۹۱۸۵	یکون

حران قضاسی

قائمقام مصطفی لامع افندی ثانیه ۱۷ ص ۳۱۴

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائمقام افندی

قپ نائب احمد نیازی افندی
مفتی حاجی باقر افندی
ق مال مدیری رشید افندی
تحریرات کاتبی صالح افندی
قپ کورد یوسف افندی
شیخ یسین افندی
ق حمادی اغا
ق عیسی العثمان اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی | صندوق امینی نوری بك
معاونی حسین بك

نفوس اداره‌سی

مأمور شفیق افندی | کاتب عمر افندی

طاپو کاتبی حسن افندی

﴿ رئی اداره‌سی ﴾

مأمور موسی افندی

قرا	ناحیه
۲٤۰	۰ حران
۰۰۸	۱ ترکمان جلابی
۲٤۸	۱ یکون

مرعش سنجاغی

اورفه سنجاغی

متصرف محمد امین بك

	رتبه		نشان		
	تاریخی	[illegible]	تاریخی	[illegible]	تاریخی
اولی	۲۵ ب ۳۱۰	۲	۱۸ ش ۳۱۸	۲	۰

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی
نائب محمد رائف افندی	۰	۰
محاسبه‌جی ناجی افندی	ثانیه	۰۷ ب ۳۱۸
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیریایهٔ مجردی	۲۴ ر ۳۱۹
تحریرات مدیری عمر فهمی افندی	رابعه	۱۲ ص ۳۱۷

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه: نائب افندی	اعضای منتخبه: محمد نشئت بك ثالثه ۲ ر ۳۱۷
محاسبه‌جی افندی	حاجی حسن اغا
مفتی افندی	حاجی محمد باقر اغا
تحریرات مدیری افندی	اروش افندی
	ارسلان اغا
	اکوب اغا

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی

مسودان

محمد فرهاد افندی	ولی الدین افندی

مبیضان وملازمان

احمد وفیق بك	حافظ سید احمد افندی
عبدالقادر افندی	شفیق افندی
شیخ مسلم افندی	بکر صدقی افندی
مصطفی بك	غزته موزعی شکری افندی
شریف افندی	عثمان افندی
فائز بك	حاجی بك
بکر افندی	ضیا بك
شکری افندی	

محاسبه قلمی

واردات کاتبی محمد عارف افندی	یومیه کاتبی یاور افندی
رفیقی غالب افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	ملازم یوسف افندی
رفیقی درویش افندی	ملازم عزت افندی
مصالح جاریه کاتبی فخرالدین افندی	

صندوق امینی ابراهیم خاکی افندی

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور درویش بك ادرنه مدرسی ۹ جا ۳۱۱	کاتب ثانی مصطفی افندی
باش کاتب حسین عونی افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر توفیق افندی	کاتب مسلم افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا: حیدر اغا ۲ ر ۳۱۱
اعضا: اوقاف مدیری افندی	حاجی عمر افندی
مولوی شیخی سید احمد افندی ۳ ع ۱۹ ۳۱۷	حاجی عبدالرحمن افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور رفعت افندی	کاتب خلیل افندی

دفترخاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان صافی افندی ثالثه ۲۵ ب ۳۱۶

کاتب حاجی مصطفی افندی	طابو کاتبی حاجی بکر افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس حافظ محمد افندی
اعضا: خلیل اغا ثالثه ۲۲ ش ۳۱۶	اعضا: حاجی بدیع افندی ثانیه ۳۰۴
اکوب افندی	میخائیل افندی ثالثه ۲۱ ش ۳۱۷
ملازمی ابراهیم افندی	ملازمی محمود افندی

مدعی عمومی معاونی محمد شریف افندی ثانیه ۱۳ م ۳۱۹

بدایت قلمی

باش کاتب افندی

حقوق ضبط کاتبی حسن افندی	جزا ضبط کاتبی عمر افندی
« « حسین افندی	« « خلیل افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

اجرا مأموری بشیر افندی	مستنطق محمد فاضل افندی
مقاولات محرری حاجی مسلم افندی	

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

نائب محمد رائف افندی

باشکاتب محمود آصف افندی	مقید ثانی مسلم حلمی افندی
ضبط کاتبی منحل	ایتام مدیری حسین حسنی افندی
مقید باقر افندی	

تجارت محکمه‌سی

رئیس خلوصی افندی

اعضا: منحل	اعضا بغوص شماس افندی
اغاجیان افندی	باشکاتب زکریا افندی
محمد کامل افندی	معاونی محمد انور افندی

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف بك

تحریرات مدیری افندی	کاتب ابراهیم خاکی افندی
بلدیه رئیسی افندی	مهندس وصفی بك رابطه بلدیه
بانق شعبه مأموری افندی	ملازم مصطفی افندی
قپوس مأموری افندی	

مدلات نفذیه مأموری حاجی محمد خورشید افندی ثالثه ۱۳ ذ ۳۱۷

زراعت بانق شعبه‌سی

مأمور مصطفی شوکت افندی

معاونی علی افندی	ملازم مصطفی افندی
کاتب عکاش افندی	« محمد رمزی افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس عبد الرحمن افندی

شعبه مأموری افندی	احمد افندی
حاجی باقر اغا	اواکم اغا

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس حاجی عثمان بك اسطبل عامره ۱۸ ش ۳۰۴

معاونی حاجی باقر اغا	عبود افندی
محی الدین افندی	مخل
حافظ بوزان افندی	باشکاتب احمد حامد افندی
حاجی مصطفی اغا	صندوق امینی احمد افندی

معارف قومیسیونی

رئیس متصرف بك

تحریرات مدیری افندی	حاجی کامل افندی ثالثه ۱۳ ع ۳۱۴
حاجی بدیع افندی	شیخ مصطفی صفوت افندی
احسان بك	سید احمد افندی
عبد الرحمن افندی	کاتب اسماعیل رحمی بك

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مدیر محمد مهدی افندی	کاتب لطفی افندی
مخابره مأموری مجید افندی	ملازم محمد صبری افندی
« مأموری عثمان افندی	پوسته موزعی متلا افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس عبد الرحمن افندی ثالثه ۳۶ ع ۳۱۸

اسعد افندی ثالثه ۲۴ ش ۳۱۷	اعضا اکوب افندی
بکر افندی	مهندس تودراکی افندی
عمر ادیب افندی ثالثه ۲۱ ش ۳۱۷	باشکاتب عبد الوهاب افندی
احمد افندی	صندوق امینی خلیل افندی
محمود فائق افندی	مفتش حافظ ابراهیم افندی
قره‌بت افندی	طبیب قوهین ساواتور افندی
	اجزاجی مخل

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور محمد رشید افندی	کاتب حسین افندی

رژی اداره‌سی

مدیر بشاره خیاط افندی	دعوی وکیلی حاجی احمد افندی
محاسبه‌جی نجیب افندی	انبارجی مخل

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم اول احسان بك

معلم ثانی عبد الرحمن افندی	رقعه معلمی شریف افندی

عرفانیه مکتبی

معلم اول مسلم عطوف افندی	معلم اول مسلم نوری افندی
معلم ثانی عثمان حفظی افندی	معلم ثانی خلیل افندی

فیضیه مکتبی

معلم اول سلیمان افندی	معلم اول مخل
معلم ثانی علی افندی	معلم ثانی عثمان افندی
	حسن خط معلمی علی افندی
	حسن خط معلمی مصطفی مسلم بك

خیریه مکتبی

قرا	نواحی
۰۶۷	۱ دوکرلی
۰۷۱	۱ اویم اغاج
۱۰۵	۱ چای قپو
۱۴۱	۱ بوز آباد
۰۲۳	۱ قباحیدر
۴۰۷	۵ یکون

اورفه سنجاغی اشراف ومتجیزاندن رتبه
ونشانی حائز اولوب مأمورین وسائره اداره‌سنده
اسمی ذکر اولنمیان ذواتك اسامیسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی	ع	مارتخی	ع	تاریخی
شیخ زاده حسین پاشا	بیرمیران	۰	۰	۰	۰	۰
حموی زاده محمد حلمی پاشا	«	۰۶ ص ۳۱۸	۰	۰	۳	۱۵ ش ۳۱۶
حاجی حسین اغازاده مصطفی لامع بك	متمایز	۲۴ م ۳۱۸	۰	۰	۰	۰
مامو زاده حاجی محمود اغا	«	۰	۰	۰	۰	۰
نقیب الاشراف سید احمد افندی	۰	۰	۳	۱۹ ذ ۳۱۷	۰	۰
اسبق اوقاف مدیری مصطفی افندی	ثالثه	۲۸ ع ۳۱۶	۰	۰	۰	۰
سربانی قدیم ملتدن اروش افندی	«	۲۱ ش ۳۱۷	۰	۰	۰	۰
کورکچی زاده محمود ندیم افندی	قپوجی باشی	۰	۰	۰	۰	۰
جبرائیل نعمان افندی	«	۲۸ ذ ۳۱۷	۰	۰	۰	۰

ایران دولت علیه‌سی شهبندری

(شهبندر حاجی بکر بك خامسه)

ترجمان حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغنه دائر معلومات

اورفه سنجاغی ولایتك جهت شرقیه‌سنده ومرکزی اولان اورفه شهری حلبك (٢٤) ساعت بعدنده‌در .

اورفه ، بیره‌جك ، روم قلعه ، سروج ، حران نامارنده (٥) قضایی حاویدر .

اورفه

اورفه قضاسی دوکرلو ، اویم اغاج ، چای قپو ، بوز آباد ، قباحیدر نامارنده (٥) ناحیه‌یی ونواحیٔ مذکوره (٤٠٧) قریه‌یی محتویدر . اراضیسی عمومیت اوزره محصولدار اولمغله اریه ، بغدای ، مرجمك وسائر انواع حبوبات حاصل اولور . اورفه شهرنده پموق وایپلکدن اعلا مشلح ، بیاض شال ، عبا ، غایت طیانقلی بیاض وقرمزی بز ، باقره متعلق هر نوع اوانی سختیان ، کاوساله اعمال اولنور .

اورفه قضاسنده (١) حکومت قوناغی (٢) قشله (٣) قره‌غولخانه (١) خسته خانه (٥٨) جامع شریف ومسجد (٤) تکیه وزاویه (١١) کلیسا ومناستر (١) حورا (٣١) مکتب (١١) مدرسه وکتبخانه (٩٩٣٧) خانه (٢٠٥٢) دکان (٣٢) خان (١٨) فرون (٤٣) چشمه وسبیل (١٤) حمام (٥١) دکرمان (١) فابریقه (٢٥٩) عرصه (٢٦١) باغچه (٣٤١٤) باغ (٤) مرعی واردر .

اورفه شهرینك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه شهرنده عین ذلیخا ، خلیل الرحمن نامارنده ایکی صو تبعان ایدوب درون شهردن کچه‌رك شهرك جنوب جهتنده برکهٔ { ابراهیم علیه السلام } دینیلان کوچك کوله اقارلر بوز آباد ناحیه‌سندن

ظهور ایدن کهریز چایی دخی اورفه‌یه جریان ایلر اورفه‌یه ناظر طاغك اتکنده بر عتیق قلعه اولوب بو قلعه‌نك شهره حاکم اولان برجی اوزرنده نمرودك { حضرت ابراهیم علیه السلامی } آتشه آتمق ایچون یایدیغی یکدیکرندن تخمیناً (١٠) آدیم فاصله‌لی (٢) مانجنیق عمودی واوزرلرنده خط ونقش اثری واردر .

اورفه کنارنده { حضرت ابراهیم علیه السلامك } قدمنهادهٔ عالم وجود اولدقلری مغاره موجود ومولد خلیل نامیله معروفدر .

برده بو مغاره‌نك یاننده بر مغاره دها اولوب والده‌لری { حضرت ساره } مشار الیهی اوراده بیوتمشدر . { برکهٔ ابراهیم علیه السلامك } اطرافی بر مزراق عمقنده قازیله‌جق اولسه کل ظهور ایدر . بو ایسه اوراسنك آتشکدهٔ نمرود اولدیغنه دلیل کوستریلیور .

اسکی زمانده مجوسیلرك اك بیوك آتشکده‌سی اورفه‌ده ایدی بو آتشکده‌نك ایچنده معبودلری اولان شمسی تقدیساً دائما آتش یقارلر وقارشوسنه کچوب عبادت ایدرلر ایدی مؤرخیندن بر طاقمی اورفه‌نك میلاددن (٢٠٠٠) سنه اول بابل پادشاهی رامیس یعنی نمرود جانبندن و بعضلریده میلاددن (٤٠٠) سنه مقدم سلفکه‌لولر طرفندن بنا ایدلدیکنی ضبط وتحریر ایتمشلرسه‌ده اورفه‌نك { حضرت ابراهیم علیه السلام } زماننده موجود وکتب مقدسه‌ده مذکور اولمسنه کوره بناسی پك اسکی اولدیغی درکاردر . اورفه بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولوب اهالیسنك اصللری دیار بکردن کلمشلردر . اورفه‌ده برنجی حال معموریتنده بر جسیم مناستر ایله (٣٠٠) دیر وار ایدی . مذکور مناسترده خرستیانلرك ظنجه { حضرت عیسی علیه السلامك } وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس اولدیغی مندیلی موجود اولوب مذکور مندیل ایله

خلفای عباسیه‌دن { متقی بالله } (٣٣١) سنهٔ هجریه‌سنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایتمشلردر .

اورفه‌نك سلفکه‌لولر طرفندن وطن اصلیلری اولان ایداسایه (*) مشابهتندن کنایه اوله‌رق ایداسا وبر ارالق چشمه معناسنه اولان قالیرها نامی ویرلمشیدی رها نامی بونك مخففی اورفه نامیده رهانك غلطی اولسه کرکدر . اورفه‌یه سلفکه‌لولردن مقدم انطاکیه دخی دینمش ایسه‌ده مؤخراً ایداسا ، قالیرها اسملری انی اونتدیرمشدر . بعض تاریخلرده ایداسادن غلط اوله‌رق ادس واورفه‌دن غلط اوله‌رق رافیا دیو محرردر .

شو راسیده خاطردن چیقماسونکه : اورفه‌نك اك اسکی آدی اور الکلدانین ویاخود اوردر . حتی تورات شریفده اور الکلدانین وانجیل شریفده اور نامیله مذکوردر . و یعقوبیه مذهبنك محل ظهوریدر . اورفه شهری مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخراً یقار دینلان حکمدارانه مقر حکومت وصکره رومالولره مرکز ایالت اولمشیدی . رومالولر زماننده اورفه‌ده بر چوق سلاح کارخانه‌لری ودیویلری وار ایدی . اورفه ساسانیلرك و { حضرت عمر رضی الله تعالی عنه } افندمزك زمان خلافتلرنده عربلرك صکره سلجوقیلرك ، ایرانیلرك النه کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلدی .

اورفه قضاسنه تابع حران ناحیه‌سنده مشهور حران بلده‌سنك خرابه‌زاری بولنور . اشبو حرانه مقدما { حضرت ابراهیم ایله حضرت لوط علیهما السلامك پدرلری } هاران هجرت ایتمش اولدیغندن حران دینمشدر .

اشبو حران اوللری صائبیلرك یعنی نجومه پرستش ایدن بابللولرك بلاد مشهوره‌سندن اولوب دروننده هرمس نامنده بر هیکل ودیکر هیکللر

(*) ایداسا سلانیك ولایتنده شمدی وودینه دینلان قصبه‌در .

وار ایدی . مع مافیه حرانده بر تپه وانك اوزرنده صائبیلرك بر معبدی موجود ایدی . بو تپه‌یه تل ابراهیم اطلاق اولنور .

ناحیهٔ مذکوره‌ده روایته نظراً هوشنك شاهك بناسی اوله‌رق بر قلعه خرابه‌سی اولدیغی مرویدر . اورفه قضاسندن عین عروس ، نهر جلاب ، بلیخ نامارنده (٣) نهر چیقوب فراته قاریشورلر . وهر اوچنك منبعی عین عروسدر .

بوکاده عین عروس دینلمسی { حضرت ابراهیم علیه السلامك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت ساره } ایله زفافخانه‌لرینك اوراسی اولمسندن ایلرو کلمش ایمش حالا { حضرت ابراهیم علیه السلامك } اوراده مقامی واردر دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش . شو محذورك دفعی ایچون مملکته بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال جهتندن‌ده بر خندق حفر ایتدیرلمش که موسمنده جریان ایدن سیل صولری او خندقه اقوب کیتمکده و باغچه‌لرك منتهاسنده محو اولمقده و بو خندقه الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در . اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری واردر . برده چای قپو ، اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر .

حران ناحیه‌سنده نك طاغنده بر بیوك مغاره واردر . ایشیدلدیکنه کوره شمدی خرابه‌زار اولان حران شهر جسیمنك بتون انقاضی بورادن قطع ونقل اولنمش وتقدیر کیدلسه نهایتنه وار یله‌مز ایمش . اورفه‌نك جهت جنوبیه‌سنده وبر بچق ساعت مسافه‌سنده بر طاغ اوزرنده دیر یعقوب اسمنده بر مناستر خرابه‌سی اوله‌رق بر ایکی قلبه‌سی واردر . نمرود اره‌صره اورایه کیدرك بر مدت قالیر ایمش . وجه تسمیه‌سنده { حضرت یعقوب علیه السلامك } بورالردن اثنای مرورنده بر کیجه اوراده بیتوتت ومسافرت

بیورملری ایمش اورفه‌نك صحصاد ، حران بك ، ثاقب سرای ، یکی قپو اسمنده درت قپوسی واردر . بونلردن بشقه ایکی قپو دها وار ایسه‌ده وقتیله ﴿ جنتمکان سلطان مراد خان رابع حضرتلری ﴾ بغداده کیدر ایکن اورفه‌یی تشریفلرنده برندن دخول ودیکرلرندن خروج ایتمش اولدقلرندن طولایی ایکیسیده قپاولمشدر .

﴿ نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه ﴾
﴿ قضاسنك نفوس جدولی ﴾

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٢٦٩٢٣	٢٦٤٥٧	٥٣٣٨٠
ارمنی قتولك	٠٠٣١١	٠٠٣٧٣	٠٠٦٨٤
ارمنی	٠٤٥٩٤	٠٣٩٤٩	٠٨٥٤٣
پروتستان	٠٠٦٥٧	٠٠٤٥١	٠١١٠٨
یهودی	٠٠٢٥٥	٠٠٢٠٩	٠٠٤٦٤
یکون	٣٢٧٤٠	٣١٤٣٩	٦٤١٧٩

اورفه سنجاغنه ملحق قضالر

﴿ بیره‌جك قضاسی ﴾

قائممقام عبدالغنی افندی

﴿ مجلس ادارهٔ قضا ﴾

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه: نائب عباس افندی مخرج مولویتی	اعضای منتخبه: عبدالوهاب افندی
مفتی عثمان عونی افندی بورسه مدرسی	مسلم اغا
مال مدیری حلمی افندی	خچر اغا
تحریرات کاتبی موسی کاظم افندی	بغوص اغا

﴿ مال قلمی ﴾

مال مدیری افندی	رفیق محمد رفعت افندی
معاونی حاجی ادریس افندی	صندوق امینی حاجی جمیل افندی

﴿ بدایت محکمه‌سی ﴾

رئیس نائب افندی

اعضا شیخ عبدالرحمن خالص افندی	اعضا ابوش اغا
باش کاتب احمد افندی	باش کاتب رفیق بشیر افندی

﴿ بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین ﴾

مستنطق معاونی عبدالعزیز افندی	مقاولات محرری عمر افندی

﴿ محکمهٔ شرعیه ﴾

نائب عباس افندی	کاتب عبدالقادر افندی

﴿ نفوس اداره‌سی ﴾

مأمور حاجی ابراهیم افندی	کاتبی شیخ مسلم افندی

﴿ تلغراف وپوسته اداره‌سی ﴾

مدیر ادهم برتو افندی

﴿ معارف قومیسیونی ﴾

رئیس قائممقام افندی	اعضا: نفعی افندی
اعضا: مفتی افندی	شیخ مسلم افندی
احمد افندی	مصطفی صبری افندی
طابو کاتبی عبدی افندی	اورمان مأموری خرم بك

﴿ زراعت بانق صندوقی مستخدمینی ﴾

محاسبه کاتبی نوری افندی	رفیقی منحل

﴿ زراعت بانق شعبه‌سی ﴾

رئیس حاجی مصطفی بك

محاسبه کاتبی افندی	اعضا: داود اغا
رفیقی منحل	سید احمد افندی
اعضا حاجی خلیل اغا	حقی افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس نوح افندی

اعضا	
حاجی خلیل اغا	عبدالعزیز افندی
شیخ مسلم افندی	موسی اغا
سید احمد افندی	کاتب شیخ مسلم افندی
حقی افندی	صندوق امینی رضا افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور لطف‌الله حازم افندی

رژی اداره‌سی

مأمور اکوب افندی

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول مصطفی صبری افندی

معلم ثانی صالح خیالی افندی	حسن خط معلمی نفعی افندی

شاکردان عدد ٥٠

قرا	نواحی
٠٥	١ تزیب
٧٢	١ براق
٥٦	١ چغور
١٣٣	٣ یکون

بیره‌جك قضاسنه دائر معلومات

قضاء مذکور اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه‌یه (١٨) حلبه (٢٨) ساعت بعدنده‌در . قصبهٔ مذکوره‌نك پیشکاهندن فرات نهری جریان ایدر .

بیره‌جکده (١) حکومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١٧) جامع شریف ومسجد (٧) تکیه (٣) کلیسا (٤) مکتب ابتدائی (١٢) صبیان مکتبی (١) مدرسه (٢٠٣٩) خانه (٤٧٢) دکان (٤) فرون (٥) خان (٤) حمام (٣) چشمه وسبیل (١٨) دکرمان (٢١) انبار (١٧٠) باغچه (٥٠٨) باغ واردر .

تزیب قریه‌سنده (٦) جامع شریف (١) صبیان مکتبی (٢١٧٢) نفوس (٧٠٠) خانه (١) فرون (١) خان (١) حمام (٤) دکرمان (١) انبار (١٥٠) باغچه (٤١٠) باغ واردر .

بیره‌جك قصبه‌سی پك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذکور ایدی بعض کتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات نامله‌ریله مسطوردر .

بیره‌جکك التی ساعت بعد مسافه‌سنده رومله‌رجه اسمی هیرأ پولیس واژریلرجه قارکمش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر . اشبو خرابه‌نك هر طرفنده هیروغلیف یازیلری کوریلور .

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات کنارنده بر عدد متروك قاپلیجه دخی واردر . وینه بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور . بو

بلقیسك جهت غربیسنده تزیب قصبه‌سی بولنورکه بوراسی دخی ایکی معرکهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شابور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایکنجی فوسناسی بیننده دیکریده (١٢٤٦) سنه‌سنده عساکر عثمانیه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر .

قضاء مذکورده ایپلکدن ، بز ، قرمزی سختیان ، مرکوب ، چفت ادواتی اعمال اولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٢٢٣٦٨	١٠٩٤٨	١١٤٢٠	اسلام
٠٠٥٥٠	٠٠٣١٩	٠٠٢٣١	ارمنی قتولك
٠٠٣٤٦	٠٠١٨٤	٠٠١٦٢	ارمنی
٠٠٢٤٣	٠٠١٠٢	٠٠١٤١	پروتستان
٢٣٥٠٧	١١٥٥٣	١١٩٥٤	یکون

روم‌قلعه قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی
قائممقام حسین قطبی بك	رابعه	٢٥ ذ ٣١٧

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه		اعضای منتخبه	
نائب عبدالله صبری افندی مدرس		محمد رشید افندی	
مفتی عبدالقادر افندی		بکر صدقی بك	
مال مدیری جعفر افندی		سرکیس اغا	
تحریرات کاتبی محمود مدحت افندی		اکوب اغا	

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیقی حسن افندی
معاونی رشید افندی	صندوق امینی محمد باقر افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا اسماعیل حقی افندی	اعضا کیرکور اغا
باش کاتب خلیل افندی	باش کاتب رفیقی احمد افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مستنطق معاونی حسنی افندی	مقاولات محرری	منحل

محکمهٔ شرعیه

نائب عبدالله صبری افندی	مدرس	کاتب محمد ندیم افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور احمد افندی	کاتبی محمد نوری افندی
طابو کاتبی سلیمان افندی	اورمان مأموری عبدالقادر افندی

زراعت بانق صندوق مستخدمینی

محاسبه کاتبی بشیر افندی	رفیق	مخمل

زراعت بانق شعبه‌سی

رئیس عبدالقادر افندی	ابراهیم افندی
محاسبه کاتبی افندی	شیخ محمد افندی
رفیق مخمل	مخمل

معدلات نقدیه کاتبی عبدالله بك

بلدیه دائره‌سی

رئیس حاجی طاهر افندی	اعضا مسلم اغا
عبدالقادر افندی	کاتب محمد ناظم افندی
اسماعیل اغا	

رژی اداره‌سی

مأمور اسماعیل حقی افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم اول وکیلی مصطفی توفیق افندی	رقعه معلمی محمود ندیم افندی شاگردان عدد ۵۲

قرا

۱۷۱

روم قلعه قضاسنه دائر معلومات

روم قلعه قضاسی شمالاً حصن منصور ، بهسنی قضالریله شرقاً اورفه ، سروج قضالری جنوباً بیره‌جك غرباً یازارجق قضاسی وعینتاب قضاسی ایله محدوددر .

روم قلعه قضاسنك مرکزی خلفتی قصبه‌سی اولوب اورفه‌یه اون ساعت حله اوتوز التی وعینتابه اون ایکی ویره‌جکه التی ساعت مسافه‌ده وفراتك ساحل یسارنده ومفرخ بربار اوزرنده کائن اولوب قصبه‌نك فراته قریب محللری فرحفزا وجوز ، ایجیر ، طوت ، قایصی ، ارمك ، نار واشجار سائره‌دن متشکل باغجه‌لرله محاطدر .

خلفتی قصبه‌سی سکز یوزه قریب خانه (۱) حکومت قوناغی (۱) ردیف دیوانی (۱) مسجد (۱) مکتب رشدی (۱) محله مکتبی (۵۵) دکان (٤) فرون (٤۸) دکرمان (۱) اجزاخانه (۱) حمام (۱) دباغخانه وداخل قصبه‌ده بیکی متجاوز باغجه ایله اوچ بیکه قریب باغ جیز والنهش قریه‌لرنده (۳) کلیسا واردر خلفتی قصبه‌سنده دخی حله مخصوص اولان جبان ظهور ایتمکده‌در .

روم قلعه قضاسنك جهت غربیه‌سی سنکستان اولوب جهت شرقیه‌سی دوز وهموار در قضا داخلنده مشهور قره‌طاغ ومرزمان طاغلری اولوب اشبو طاغلر اولدقجه مهم اورمانلرله مستوردر عادی کرسنه اودون وکور جبال مذکوره‌ده قطع واعمال اولنوب عینتاب بیره‌جك واورفه‌یه کلینلو اخراج اولنور . قضانك وسطندن وشمالدن جنوبه طوغری نهر فرات جاری اولوب نهر مزبوره مرزمان وقره‌صو نامنده ایکی صو قاریشور . فرات نهری

روم قلعه قضاسی داخلنده غایت صرب ودرین تپه‌لر اراسنده جریان ایلدیکندن قضاجه او قدر فائده‌سی یوق ایسه‌ده بعض مواقعده نهرك مجراسی توسیع ایده‌رك ایلك بهارده فیضان ایتلسندن سواحل مذکوره‌ده فیضانی متعاقب داری ، قاوون ، قاریوز زرع اولنور . مع مافیه قضانك هربار ناحیه‌سیله مرزمان ، رشی طرفلرنده کوزل ایر ماقلر بولندیغندن بو جهتده مزروعاتك بر قسمی صولیدر .

نفوس اهالیهٔ قضا کرد ، ترك وجیبن ، النهش قریه‌لرنده جزئی ارمنی ویزیدیلردن مرکبدر .

روم قلعه قضاسنك باشلوجه محصولاتی اربه ، بغدای ، داری ، نخود ، کتیلی فستق ، اوزوم ، انجیر ، نار ، جوز ، زیتون ، زیتون یاغی یوك ونفیس ساده یاغی وسائره‌دن عبارتدر .

اقامیهٔ نامیله معروف اولان بو قضا آثار وابانیهٔ قدیمه‌سی دلالتیله وقتیله غایت معمور ومهم بر محل اولدیغی اکلاشیلمقده‌در قلعه‌لرینك متانتی اوجله بو اقلیم ویرانلان اهمیتی ایما ایدر قضانك هرنقطه‌سنده مهم بر طاقم خرابه‌لره تصادف اولنمقده‌در .

نفس روم قلعه قلعه‌سیله النون طاشکه قدیمه قلعهٔ زرین نامیله معروف ایدی الآن خرابه‌لری عقوله وله وحیرت ایراث ایدر .

عربان ناحیه‌سنده ، ارخیل دینیلان قریه جوارینك وقتیله اردبیل دینیلان شهر مشهورك خرابه‌سی مشاهده اولنمقده‌در والف ، حصار قریه‌لرنده دخی الآن خرابه‌لری موجود کوشك وصالون وتیاترو کبی غایت منتظم ومتین بنالر کوریلور .

رشی ناحیه‌سنك ، طاغ اراسنده ومرکزه اوچ ساعت بعد مسافه‌ده بولنان جبور نام قریه‌نك غرب جهتنده ایکی متره طول وعرضنده یکپاره مرمر طاشدن ایله معمر بر خانه اولوب قپوسندن کیریله‌جك اولسه درون خانه‌ده

اوچ قپویه تصادف اولنه‌رق ینه مذکور قپولرك هر هانکیسی اختیار اولنوب کیریله‌جك اولسه بر خانه ایچنده اوچ قپویه تصادف اولنور وبو منوال اوزرینه متمادیاً اوچر قپویه تصادف اولنوب نهایتی بولنه‌میه‌جق بر ابنیهٔ مدهشهٔ عتیقه واردر وکیریلوب چقیله‌میه‌جغی جهتله درونه کیرمکه هیچ بر کیمسه جسارت ایتمامکده‌در .

قضانك باشلوجه اخراجاتی فستق ، حبوبات نفیس ساده یاغی یوك ، اودون کمور وسائره‌در .

قضاده یوز بیکه قریب قیون وکچی موجود اولوب آت مرکب کبی حیواناتله وطاغلرده کلیتلی ککلیك وجیلان صرتلان ، قپلان ، قورد وبعض مواقعنده آیی بولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان روم‌قلعه قضاسنك نفوس جدولی

	یکون	ذکور	اناث
اسلام	٢٤١٨٢	١٢٣٥١	١١٨٣١
ارمنی	٠٠٥٦٩	٠٠٢٧٤	٠٠٢٩٥
یکون	٢٤٧٥١	١٢٦٢٥	١٢١٢٦

سروج قضاسی

قائممقام عبدالرحمن نائلی افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب کامل افندی	بالی اغا
مفتی محمد امین افندی	عثمان بك
مال مدیری جلال الدین افندی	قدر اغا
تحریرات کاتبی محمد توفیق بك	محمد اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیقی احمد افندی
معاونی ولی الدین افندی	صندوق امینی حسین افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا شیخ محمد افندی	اعضا منحل
باش کاتب امام افندی	باش کاتب رفیقی محمد افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مستنطق معاونی محمد باقر افندی	مقاولات محرری منحل

نفوس اداره‌سی

مأمور ذکی افندی	کاتبی خلیل افندی

طاپو کاتبی محمد افندی

پوسته اداره‌سی

مأمور مسلم افندی

زراعت بانق صندوقی مستخدمینی

محاسبه کاتبی حافظ عمر فوزی افندی	رفیقی منحل

زراعت بانق شعبه‌سی

رئیس شیخ محمد افندی	اعضا محمد اغا
محاسبه کاتبی افندی	عثمان اغا
رفیقی منحل	حسن اغا

بدلات نقدیه کاتبی منحل

معارف قومیسیونی

رئیس کامل افندی	اعضا مصطفی اغا
اعضا غالب بك	منحل
حواری اغا	کاتب حافظ عمر افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس ابراهیم اغا	اعضا حمدی اغا
اعضا محمد اغا	حافظ افندی

رژی اداره‌سی

مأمور مسلم افندی

مکاتب ابتدائیه

معلم عبدالرحمن افندی
شاکردان عدد ٣٠

زیارت قریه‌سی مکتبی	قره قریه‌سی مکتبی
معلم عثمان افندی	معلم محمد علی افندی
شاکردان	شاکردان
عدد ٢٥	عدد ٤٠
شاوك قریه‌سی مکتبی	ارسلان قریه‌سی مکتبی
معلم ملا محمود افندی	معلم خلیل افندی
شاکردان	شاکردان
عدد ٣٠	عدد ٤٠

قرا ومزارع نواحی

سروج	٠	٣٦٠
مسعودیه	١	٠
یکون	١	٣٦٠

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان سروج قریه‌سی اورفه‌یه (١٠) حلبه (٣٢) ساعت بعدنده‌در .

سروج قضاسنده (١) حكومت قوناغی (٣) جامع شریف (٢) مسجد (١) تكیه (٣٠٣٤) خانه (٣٥) دكان (١) فرون (٢٠) باغچه (٦) باغ واردر .

سروج مقدملری‌یك مشهور ومعمور ایدی ایسه‌ده تیورلنك خراب ایتمشدر . قضاء مذكوره ارسلان طاش قریه‌سنده درت ارشون طولنده ایكی ارشون عرضنده ایكی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده بر ارسلان رسمی واردر .

سروجك اراضیسی غایت منبت اولدیغندن كثرت اوزره حبوبات حاصل اولور .

قضاء مذكوره كلیم ، خالی ، سجاده ، قیل چادر نسج اولنور ، وحیوانلردن دوه ، مركب ، ایلك ، قیون ، كچی وكزل جنس آت ، قسراق بولنور .

نفوس اداره‌سی قیودانندن چیقاریلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

یكون	ذكور	اناث	
١٨٤٠٠	٠٩٢٥٥	٠٩١٤٥	اسلام
٠٠٠٦٤	٠٠٠٣٣	٠٠٠٣١	ارمنی
١٨٤٦٤	٠٩٢٨٨	٠٩١٧٦	یكون

حران قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی	مدالیه
قائمقام حاجی علی رضا افندی	رابعه	٧ د ٢٨٤	اقتدار وقارس

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائمقام افندی

نائب عبدالرحمن نیازی افندی	اعضای اصلیه: حمادی الهندی اغا
مفتی حاجی علی افندی	شیخ یـین افندی
مال مدیری رشید افندی	هفادی عبدالله اغا
تحریرات كاتبی محمد صالح افندی	اعضای ملحقه: خلیل العرج اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	صندوق امینی قره‌بت افندی
معاونی حسین بك	

نفوس اداره‌سی

مأمور شفیق اكاه افندی	كاتب عمر افندی

طابو كاتبی حسن افندی

رژی اداره‌سی

مأمور مولود افندی

	قرا	نواحی
	٢٤٠	٠ حران
	٠٠٨	١ ترکمان جلابی
	٢٤٨	١ یكون

نفوس اداره‌سی قیودانندن چیقاریلان حران قضاسنك نفوس جدولی

یكون	ذكور	اناث	
٣٩٦٨	١٧٩٠	٢١٧٨	اسلام

مرعش سنجاغی

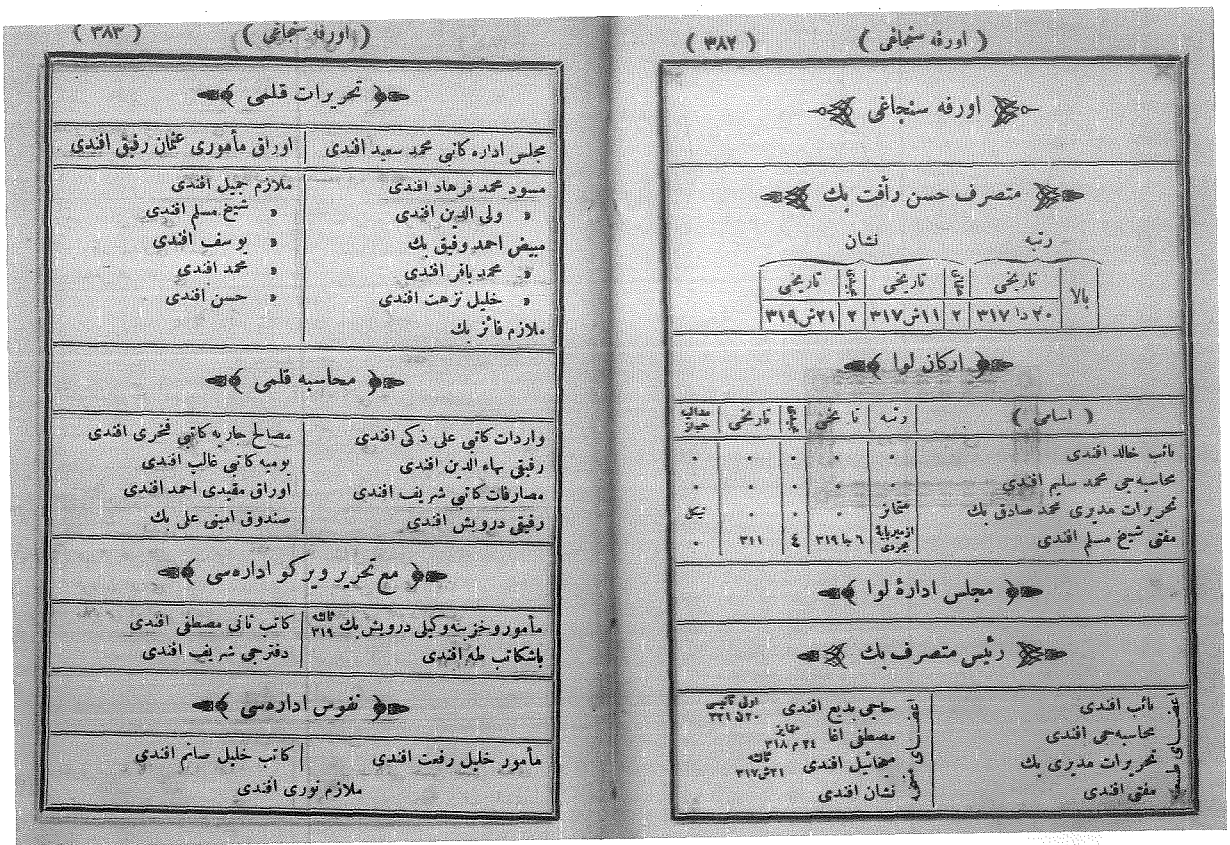

اورفه سنجاغی

متصرف حسن رأفت بك

	رتبه		نشان		
	تاریخی	[illegible]	تاریخی	[illegible]	تاریخی
بالا	٢٠ دا ٣١٧	٢	١١ ش ٣١٧	٢	٢١ ش ٣١٩

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	[illegible]	تاریخی	مدالیه حیاز
نائب خالد افندی	.	.	.	.	.
محاسبه‌جی محمد سلیم افندی	.	.	.	.	.
تحریرات مدیری محمد صادق بك	متمایز	.	.	.	نیکل
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	٦ جا ٣١٩	٤	٣١١	.

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعی	اعضای منتخبه
نائب افندی	حاجی بدیع افندی اولی ثانیسی ٢٠ ن ٣٢١
محاسبه‌جی افندی	مصطفی اغا متمایز ٢٤ م ٣١٨
تحریرات مدیری بك	میخائیل افندی ثالثه ٢١ ش ٣١٧
مفتی افندی	نشان افندی

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی
مسود محمد فرهاد افندی	ملازم جمیل افندی
« ولی الدین افندی	« شیخ مسلم افندی
مبیض احمد وفیق بك	« یوسف افندی
« محمد باقر افندی	« محمد افندی
« خلیل نزهت افندی	« حسن افندی
ملازم فائز بك	

محاسبه قلمی

واردات کاتبی علی ذکی افندی	مصالح جاریه کاتبی فخری افندی
رفیقی بهاء الدین افندی	یومیه کاتبی غالب افندی
مصارفات کاتبی شریف افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیقی درویش افندی	صندوق امینی علی بك

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور وخزینه وکیلی درویش بك ثالثه ٣١٩	کاتب ثانی مصطفی افندی
باشکاتب طه افندی	دفترجی شریف افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور خلیل رفعت افندی	کاتب خلیل صانم افندی

ملازم نوری افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر مصطفی توفیق افندی	کاتب مسلم افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا: حاجی عبدالرحمن افندی
اعضا: اوقاف مدیری افندی	حیدر اغا ٢ ر ٣١١
حاجی عمر افندی	مولوی شیخی سید احمد افندی ٣ع ١٩ د ٣١٧

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان افندی ثالثه ٢٥ ب ٣١٦

کاتب حاجی بکر افندی	طابو کاتبی حسن افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی	جزا دائره‌سی
رئیس نائب افندی	رئیس حاجی حافظ محمد افندی رابعه
اعضا: عبدالرحمن مخلص افندی ثالثه ٢٦ ش ٣١٨	اعضا: خلیل افندی
قره‌بت افندی	بغوص افندی ثالثه
ملازمی ابراهیم افندی	ملازمی محمود افندی

مدعی عمومی معاونی شریف افندی ثانیه ١٣ م ٣١٩

بدایت قلمی

باشکاتب جلال افندی

حقوق ضبط کاتبی خلیل افندی	جزا ضبط کاتبی حسن حسنی افندی
« « احمد افندی	« « خلیل رأفت افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

اجرا مأموری عبدالقادر افندی	مقاولات محرری حاجی مسلم افندی
مستنطق محرم افندی	

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

نائب خالد افندی

باشکاتب محمد باقر افندی	اینام مدیری حسین حسنی افندی
ضبط کاتبی مسلم افندی	محضر احمد افندی
مقید احمد افندی	« احمد اغا

تجارت محکمه‌سی

رئیس عمر خلوصی افندی رابعه

اعضا: حافظ خلیل افندی	اعضا شفیق افندی
بغوص افندی	باشکاتب زکریا افندی
اغاجان افندی	معاونی اسماعیل افندی

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف بك

اعضا: بلدیه رئیسی افندی	اعضا مهندس والانطه افندی
بانق مأموری افندی	کاتب ابراهیم خاکی افندی
نفوس مأموری افندی	ملازم حسین افندی

زراعت بانقه شعبه‌سی

مأمور مصطفی ندیم افندی

معاونی علی رضا افندی	ملازم خلیل افندی
کاتب مصطفی نشئت افندی	« عبدالرحمن افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس حاجی باقر اغا

اعضا شعبه مأموری افندی	اعضا حاجی خلیل افندی
حاجی عثمان بك	اکوب اغا

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس حاجی عثمان بك — اصطبل عامره ۱۸ ش ۳۰۴

معاونی حاجی باقر اغا	اعضا منحل
اعضا منحل	باشکاتب احمد افندی
«	صندوق امینی احمد افندی

معارف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا الحاج شیخ مصطفی صفوت افندی
اعضا احسان بك	اوقاف مدیری افندی
منحل	کاتب منحل

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مدیر صالح خیری افندی

مخابره مأموری مجید افندی	کاتب محمد صبری افندی
« « جمیل رمزی افندی	موزع منلا افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس عمر ادیب افندی ثالثه

اعضا حاجی خلیل افندی	بلدیه قومیسری حافظ افندی
فائق بك	چارشو مفتشی خلیل افندی
شفیق افندی	صندوق امینی حسین افندی
حاجی محمد اغا	طبیب غالب بك
اکوب افندی	مهندس طودراکی خرستیدی افندی
ارسلان افندی	آشی مأموری عاکف افندی
کاتب عبدالوهاب افندی	قابله سعاد خانم

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور وکیلی کامل افندی	کاتب وکیلی اسکندر افندی

رژی اداره‌سی

مدیر خلیل فؤاد بك — متمایز ۳۱۵ ع ۴ ۳۰۱ م ۲۹۳

محاسبه‌جی نعوم تاجر افندی	سروج قضاسی محافظه مأموری مسلم افندی
محاسبه کاتبی قره‌بت افندی	حران قضاسی مبایعی عثمان افندی
قونطرول مأموری حسن افندی	

مکتب اعدادیٔ ملکی

مدیر احسان بك

تاریخ ، فرانسزجه ، حفظ الصحه ، علم اشیا ، معلومات نافعه ، کتابت معلمی احسان بك	علوم دینیه معلمی عبدالرحمن افندی
	فارسی معلمی شیخ صفوت افندی
	هندسه معلمی راسم افندی

ترکچه معلمی کامل افندی	حساب معلمی ابراهیم حقی افندی
جغرافیا معلمی راسم افندی	حسن خط معلمی احمد وفیق بك
رسم معلمی حسن افندی	مبصر حافظ نوری افندی متقاعد یوزباشی
عدد شاکردان ۸۵	عدد خدمه ۲

خیریه مکتب ابتدائیسی

معلم اول حافظ عثمان افندی

معلم ثانی عثمان افندی	حسن خط معلمی اسماعیل رحمی بك

عدد شاکردان ۴۵

عرفانیه مکتبی

معلم اول مسلم عطوف افندی

معلم ثانی حاجی عبدالرحمن افندی	حسن خط معلمی اسماعیل رحمی بك

عدد شاکردان ۸۰

اناث مکتبی

معلمهٔ اولی ونقش معلمه‌سی زکیه خانم	عدد طالبات ۵۷

ایران دولت علیه‌سی شهبندری

(شهبندر حاجی بکر بك خامسه)

ترجمان حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغی اشراف ومتحیزانندن رتبه ونشانی حائز اولوب بالاده مأمورین وسائره اره‌سنده اسمی ذکر اولنمیان ذواتك اسامیسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی	عدد	تاریخی	عدد	تاریخی
محکمهٔ تمییز اعضاسندن محمد مظهر افندی	اناطولی قاضیعسکری	۰۶ب ۳۲۱	۰	۰	۱	۱۸ش ۳۲۱
شورای دولت اعضاسندن محمود ندیم پاشا	روم ایلی	۲۴ش ۳۱۴	۲	۱۲ جا ۳۱۶	۱	۰۵ب ۳۱۷
مامو زاده حاجی محمود اغا	اولی تانیسی	۳۲۰	۰	۰	۳	۳۰ش ۳۱۹
شیخ حسن افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	۲۲ش ۳۱۶	۰	۰	۰	۰
حاجی کامل زاده حاجی کامل افندی	ثالثه	۱۳ج ۳۱۴	۰	۰	۰	۰
حاجی حسین اغا زاده خلیل اغا	«	۲۲ش ۳۱۶	۰	۰	۰	۰
اسعد افندی زاده مخلص افندی	«	۲۴ص ۳۱۷	۰	۰	۴	۲۱ر ۳۱۹
جبرائیل نعمان افندی	«	۲۸ذ ۳۱۷	۰	۰	۰	۰
حاجی علی بك زاده نشئت بك	«	۰۲ ذ ۳۱۷	۰	۰	۰	۰
آروش افندی	«	۲۱ش ۳۱۷	۰	۰	۰	۰
کورکچی زاده محمود ندیم افندی	قپوجی باشی	۰	۰	۰	۰	۰
نقیب الاشراف سید احمد افندی	۰	۰	۳	۱۹ ذا ۳۱۷	۰	۰

اورفه‌ده موجود بولنان کتبخانه‌لرك اسامیسی
وموجود کتابلرك عددی

(جلد عدد)		(جلد عدد)	
٧٠٠	رضوانیه‌ده‌کی کتبخانه	٢٥٧٠	نقل یکون
٥٤٠	اخلاصیه‌ده‌کی »	١٩٠	ثاقبیه‌ده‌کی کتبخانه
٣٩٠	رحمیه‌ده‌کی »	١٥٠	خلیل الرحمن‌ده‌کی »
٣٣٠	قطب الدین‌ده‌کی »	٠٦٠	حیدریه‌ده‌کی »
٣١٠	سلیمانیه‌ده‌کی »	٠٤٠	شعبانیه‌ده‌کی »
٣٠٠	ابراهیمیه‌ده‌کی »	٣٠١٠	یکون
٢٥٧٠	یکون		

دوائر هیئت تحصیلیه

مفتش علی افندی	سر تحصیلدار باقر افندی
پیاده تحصیلداری عثمان افندی	سواری تحصیلداری ابراهیم افندی
» » محمد افندی	» » محمد باقر افندی
» » علی افندی	» » حسن افندی
» » ارمناك افندی	» » بکر افندی
» » حق ویردی افندی	» » نوری بك
» » محمد عارف افندی	» » حاجی باقر افندی
	» » محیی الدین افندی
	» » حاجی جمال افندی

اورفه سنجاغی ژاندارمه طابورینك امرا وضابطانك
اسامیسیله موقع خدمتلری

(اسامی)	رتبه	نشان: عددی	نشان: تاریخی	مواقع
طابور قوماندانی حاجی محمد افندی	بیکباشی	٤	٢٧ ر ٣١٢	اورفه
حسین افندی	طابور کاتبی	.	.	»
برنجی پیاده بلوك قوماندانی علی رضا افندی	یوزباشی	.	.	»
ایکنجی پیاده بلوك قوماندانی مصطفی افندی	یوزباشی	.	.	سروج
برنجی سواری بلوك قوماندانی تحسین افندی	یوزباشی	.	.	اورفه
ایکنجی سواری بلوك قوماندانی مصطفی اغا	یوزباشی	.	.	»
ملازم اول عدد ٤ ملازم ثانی عدد ٤				

پولیس دائره‌سی

قومیسر ثانی حاجی مصطفی افندی	.	٥	٢٩ ذ ٣١٥	اورفه
آچیقدن قومیسر ثانی رشید افندی	.	.	.	بیره‌جك
پولیس حافظ افندی	.	.	مدالیه یونان و افتخار	اورفه
» فائق افندی	.	.	.	»
» خلیل افندی	.	.	.	»
» محمد افندی	.	.	.	»

اوتوز سکزنجی لوا قوماندانی

میرلوا منحل	میرالای محمد خلوصی بك

یتمش بشنجی اورفه ردیف الایی

ردیف برنجی اورفه طابوری	ایکنجی علاوه طابور قوماندانی
بیکباشیسی عبداللطیف افندی	قول اغاسی سعید افندی
ردیف صنف ثانی الای قوماندانی	ارکان حربه ملحق ملازم ثانی علی
واخذ عسکر قلم مأموری منحل	رضا افندی

اورفه‌ده ارامساز نظامیه سواری یکرمی بشنجی
الایی امرا وضابطانی

میرالای حسین حسنی بك	قول اغاسی سلیمان بك ؟
قائممقام رفعت بك ؟	الای کاتبی ابراهیم افندی
بیکباشی مصطفی افندی ؟	الای کاتب ثانیسی احسان افندی
بیکباشی محمود بك	اتواب امینی صالح افندی ؟
الای امینی سعید افندی	امام ثانی سلیمان افندی

بشنجی اردوی همایونه منسوب اولوب اورفه‌ده
ارامساز اللی برنجی حمیدیه خفیف سواری
الایلری امرا وضابطانی

میرلوا محمد علی پاشا	الای کاتبی اسماعیل افندی
الای قائممقامی منحل	

حمیدیه خفیف سواری اللی ایکنجی الایی
امرا وضابطانی

قوماندان قائممقام منحل	الای کاتبی عبدالرحمن افندی

حمیدیه خفیف سواری اللی اوچنجی الایی
امرا وضابطانی

قوماندان قائممقام مصطفی بك	الای کاتبی یوسف افندی

حمیدیه خفیف سواری اللی دردنجی الایی
امرا وضابطانی

الای قوماندانی قائممقام منحل	الای کاتبی رفعت افندی

حمیدیه خفیف سواری اللی بشنجی الایی
امرا وضابطانی

الای قوماندانی قائممقام توفیق بك	الای کاتبی عبدالرحمن افندی

اورفه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی حروف هجا ترتیبی اوزره

امام سکاکی ، اخلاصیه ، امام قولی ، اسب بازاری ، پازار جامعی ، تخته‌مور ، تل فطور ، جامع کبیر ، چاکری ، حاجی حمزه ، حکیم دده ، حاجی یادکار ، حاجی غازی ، حسین پاشا ، حسینیه ، خلیل الرحمن ، خاصه‌کی ، خواجه احمد ، خلیفه ، درکزنلی ، دباغخانه ، سلطان بك ، سیورکلی ، طوزاکن ، عجم بك ، علی خان بك ، عرب میدانی ، عمریه ، عسکری ، قبه مسجدی ، قرق مغاره ، قزغانجی ، قبریسلی ، قره موسی ، قطب الدین ، قنبریه ، قره بورج ، کرز ، کوتیلر ، لکلر ، مولود خلیل ، محکمه ، مشارقیه ، مدرس ، نارنجی ، نعمت الله ، نور علی ، یوسف پاشا محله‌لری .

محله

٤٨ جملهٔ یکون

اورفه مرکز قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(بوز اباد ناحیه‌سی)

قره‌کوبری ، مجد ، کول بیکار ، قره‌قول ، سنجاق ، پایلاجق ، خورزوم ، شمسك ، قزلر ، یارم تپه ، ینکی کوی ، قزیل هیوك ، اسم قولی ، ستی قلعه ، تمورجك ، تمورجك قنطره‌سی ، کشیشلك کبیر ، کشیشلك صغیر ، یغون بورج ، طشان ، بیدرین ، قوشمه ، کوبکلی ، طات بورجی ، خوشك ، بر خلیل ، بلك ، اغ ویران ، سیدویران ، باکر ، قره‌قاش ، أت کودان ،

فریکان ، قزل بورج ، جلب خان ، یدی قپو ، شیخ زلیخا ، خامورکسان ، چوق رش ، دوکر ، خاص ، تتریش ، زورابا ، زعده‌لی ، غاز بك ، اوغلان ، ترپی سبی ، مرجان ، اغ ویران شیخ افندی ، صاللوجهٔ صورکان ، اوکوز اونیادان ، هیوك ، چتاق علیا ، چتاق سفلا ، فزلر تحتانی ، باغلوجه ، صاف ، باصلیجه ، بوز هیوك ، اکز ، تاتار هیوك ، قوله‌لور ، اوردك ، اغچه حصار ، بزرجی ، چولمکجی ، قرق پیکار ، تلمان صغیر ، کاوك ، تلمان کبیر ، جان کسك ، قاسم قپو ، عرب قنطره‌سی ، ایدار ، توتلیجه ، المالی ، جم جمه ، شاشکان ، معشوق ، قولان شهر ، بورج رشید ، کرموش ، بازید ، قوریجق ، اغ زیارت ، صالحم فوقانی ، صالحم کبیر ، باش ویران ، کولاقلی ، تزخراب ، اغزخان ، پارجنك ، چفتلك چام کرتان ، شواش ، ایطخان ، رأس العین ، حسن کولی چفتلك ، بوینسز ، کورت هیوك علیا ، کورت هیوك سفلا ، شیخ صات ، اغ پکار قریه‌لری . یاسین مزرعه‌سی .

(اویم اغاج ناحیه)

چارملك ، دنکز باجی ، تزخراب ، تمورجك ، اینمش ، اق مغاره ، سجانجق ، قره چورون ، بوز تپه ، شمالی کوی ، طوزلیجه ، قانقلی ، اکیزجه ، چین پولاد ، کردك ، سنکال ، سزان ، زیوانلی ، بوداقلی ، قانلی اوشار ، بانوك یعنی برکتی ، اکیز ، اچار ، کورمی ، قزلر ، یغون بورج ، مغاره‌جق ، ایریجه ، کوسه شاهین ، ترکمان ویران ، انجرلی ، اوزون بورج ، صفرجق ، قارغیلی ، سوکتلی ، قوج حصار ، کشکان ، نورچین ، عدل پازاری ، عرشق ، کیرجه ، قزیل کلیسا ، صاللوجه ، خللی کولك ، جورنوس ، قرجه ویران ، قره پیکار ، قوشید ، سام ، صاللوجهٔ فجر ، اوکوز ، کوره‌زر ، ملك ویران ، بیرلك ، قویك ، طون علی ، اصطبل ویران ، بوع ویران ،

بیرجك ، قندر علی ، قیاجق ، قلیج ویران ، اوچ کلیسا ، شیخلر ، کونك حاجیلر ، قیلان پایلاق ، اوچ دیرك ، طاملوجه قریه‌لری .

(دوکرلو ناحیه‌سی)

قلعه‌جك ، ادنه ، دوداش ، اغ ویران ، حاجی علی تحتانی ، بیری اغی ، قره تپه ، مغاره‌جق ، نعلجغان ، تکیه‌لی ، صاری شیخ ، اورته ویران ، حاجی علی فوقانی ، اناز ، یاریق جورون ، کویه کیران ، بوز دیغان ، ایچقرهٔ تحتانی ، ایچقرهٔ فوقانی ، قان اوغلی ، قویماق فوقانی ، اغ ویران فوقانی ، قویمان تحتانی ، عنزه‌لی ، قره پیکار ، ایواده ، عین برك ، اغ ویران پسیان ، ینکیجه ، دیب حصار ، اینجرلی ، اوزبك ، کورقیو ، صاری قیا ، چاریق ، بحری ، قیاجق ، ایریجه ، کربیوز ، کنکرلی ، جنفراوی ، کولنجه ، مجریحان اغ ویران ، بوز تپه ، شیخ خطاب ، جلیخان ، اغ ویران هجان ، ایکی اغز ، کوسه قریه‌لری .

(قبا حیدر ناحیه‌سی)

نفس قبا حیدر ، یدی قپو ، قالقانلی ، کوك موسی ، خانك ، یاغلی موسی ، اغزی بیوك ، کوللی ، صولحه‌جك ، قره پیکار ، دلی قولی ، سلیمان فقید ، تختك ، عباس تحتانی ، اروانلی ، عباس فوقانی ، کچیلی ، تفتك ، بغده‌شان ، اردیك ، کل بیرام ، حرامی بورجی قریه‌لری .

(چای قپو ناحیه‌سی)

کومبلی ، مزبیل ، مغاره‌جق ، زید اوغلی ، سررشك ، قره‌قیون ، اورته ویران ، زونجك ، کورت ویران ، خراب بیر ، طوشان ، اق خرابه ، مجد ، کفره ، چرخ ، دونفوز ، خراب نور ، کوبکلی ، بخشین ، حاجی بدر بورجی ، چای قپو فوقانی ، چای قپو تحتانی ، خراب صور ، مکعد ، قزیل

قپو ، تمورجك ، دکم ، قوشم ، عزدك ، بورج کوتان ، قنطره بورج کوتان ، همدان تحتانی ، همدان فوقانی ، همدان اورته ، یونس ، بیاملی ، هشتران ، وزنك ، سیف الدین ، بردریج ، قرق مغاره ، زونیك ، حسن کوم ، ملکیش ، دودقیو ، صارم ، خراب رش ، جنبل ، کبرلی ، کوچپا خالطانلی عشیرتی قریه‌لری .

(حران ناحیه‌سی)

صرین ، کوك تپه ، مودانلی قنطره‌سی ، حسن کندی ، عثمان بك ، جك جك ، ملك ویران ، شیخ جوبان ، اولی باغ ، منیجر ، جدیده ، فیان ، کوتی ویران ، تل حمر درنزد قره‌علی ، کوبریلك ، قزه‌نی ، بن عجل عشیرتی ، ینکیجه ، اغچه مسجد ، قصاص ، چقور دورج ، جکمه اوروج ، عرب اوغلی ، قره‌مان ، کسرده‌ده ، بایقوش ، قوریجق ، ماموجه ، خوروز ، جب الحیات ، حوشانلی ، ایلکران ، مجیلی ، نقیبخان ، عین خلیل ، جابر الانصاری ، زینب ، طاشلوجه ، تل انبار ، علبار ، قبا مسجد ، سلطان تپه ، خانجغاز ، عبد الرحمن دده‌ده ، فانك ، تل حمر ، کولنجه ، قاب ، اسکی قدیمه ، ینکی قدیمه ، کونش ویران ، تل بغداد ، اغ ویران ، بوز هیوك ، حاجی حسن ، چامورلی ، قره شادی ، جابان صغیر ، جانان کبیر ، تل شب ، جافر کبیر ، مودانلی کیرلیس ، عطشان ، کورطات ، چغیمانیه ، طون علی ، کوجك چللی ، بیوك چللی ، بولدق ، قره‌علی ، خربت الحیا ، اغ ویران ، قیاجق ، تل عور ، رسوم کبیر ، انجرلی ، سکسان ویران ، شیخ ریح ، محمد ایلی ، چریشلی ، اق مشهد ، کوجك ، کچی قران ، سلمان ، عورت کوی قریه‌لری .

قرا نواحی

٣٧٩ ٦ جملهٔ یکون

اورفه زیارتکاهی

مقام مولد جد الانبیاء ، مقام ایوب علیه السلام ، مدفن جابر الانصاری ، مقام عبد الرحمن ابن عوف ، ابو عبیدة ابن جراح

اولیای کرام

عارف حکمت دده ، بدیع الهمدانی ، شیخ مسعود خراسانی ، یعقوب خلیفه ، شیخ شاذی اولادندن شیخ علی دده ، حاجی نبی افندی ، عرب بابا ، ابدال بابا ، دده ابراهیم ، الشیخ دده ایوب ، الشیخ دده عثمان ، حاجی مصطفی بابا ، امامنا الاعظم افندمز حضرتلرینك خواجه‌سی قاضی اوغلی حاجی شریف افندی ، زید ابن انیس ، یحیی ابن انیس

ائمه

یزید ابن سنان الرهاوی ، یزید ابن شجرة الرهاوی

لوایه دائر معلومات

اورفه شمالا دیار بکر شرقا موصل ولایتلریله ماردین جنوبا زور سنجاقلری دیکر جهتدن حلب ولایتیله محدوددر .

مرکز لوا اولان اورفه شهری حلبك (۱۹۰) کیلو مترو شمال شرقیسنده و (۴۲) ساعت بعدنده‌در .

اورفه ، بیره‌جك ، روم‌قلعه ، سروج ، حران ناملرنده بش قضایی حاویدر . اورفه قصبه‌سنده (۱) حکومت قوناغی (۲) قشله (۳) قره‌غولخانه (۱) قلعه (۱) خسته‌خانه (۵۲) جامع شریف ومسجد (۴) تکیه وزاویه (۱۱) مدرسه (۱۰) کلیسا ومناستر (۱) حورا (۲۴) مکتب (۴۸) محله (۴۱۴۳) خانه (۲۰۶۷) دکان ومغازه (۳۲) خان (۱۸) فرون (۶) چشمه‌وسبیل (۱۴) حمام (۲۳) دکرمان (۱) فابریقه (۱) دباغخانه (۲۹۵) عرصه (۲۶۱) باغچه (۳۴۱۴) باغ (۴) مرعی واردر .

مرکز قضایه ملحق نواحیده دخی (۵۱۹۹) خانه و (۲۳) دکان (۲) تکیه (۲) کلیسا (۴۵) دکرمان (۳۰) چشمه وسبیل موجوددر .

اورفه قضاسنده (۴۹۱۹۲۰) دونم اراضی اولوب بهر سنه نصفی زرع اولنمقده‌در .

نفس قصبه‌نك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه‌نك اك اسکی آدی اور الکلدانین ویاخود اور اولوب حتی تورات شریفده اور الکلدانین وانجیل شریفده اور نامیله‌ده مذکوردر . مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخراً بقار دنیلان حکمدارانه مقر حکومت اولمشدر . اورفه ساسانیلرك و{ حضرت عمر } رضی الله تعالی عنه افندمزك زمان خلافتلرنده

عربلرك صکره سلجوقیلرك ایرانیلرك النه کچدکدن صکره (۹۲۱) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلمشدر .

اورفه { ادریس علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك } بنا کرده‌سی اولدیغی وبویله یتمش بر شهر دها بنا ایدوب اك کوچکی وعلی روایة بعد الطوفان اك قدیم شهرلردن بری اورفه ایدوکی روایت تاریخیه‌دندر . نمرود ایکیوز سنه اورفه‌ده قالمش و{ حضرت ابراهیم علیه السلامك } آتشه القاسی بوراده وقوعبولمشدر . مملکته ناظر عتیق قلعه‌نك برجی اوزره کوریلان یکدیکرندن تخمیناً اون آدم فاصله‌لی ایکی مانجنق عمودی دخی مشار الیهك آتشه اتلمسی ایچون نمرود طرفندن ترتیب ایدلمش بو قلعه جوارنده { ابراهیم علیه السلامك } قدمنهادهٔ عالم شهود اولدقلری مغاره موجود اولوب حالا مولود خلیل نامیله یاد اولنمقده ودروننده ولادت نبوتپناهیلرینی اعلام ایچون بر یشیل صندوق بولنه‌رق زیارت ایدلمکده‌در . تاریخلرده مشار الیهك اقامت بیوردقلری کوثا نام قریه مذکور مغاره‌یه محاذی وشمدی سور خارجنده قاله‌رق کوتیلردن غلط اولمق اوزره کوتیلر محله‌سی نامیله یاد ایدیلیور . ینه بو قلعه پیشکاهنده مشار الیهك آتشه القا اولندیغی اثناده بقدرة الله تعالی ظهور ایدن وعین زلیخا وخلیل الرحمن نامیله یاد اولنان ایکی نهر حسن پاشا جامع شریفی قربنده برلشه‌رك شهر خارجنده‌کی باغچه‌لره جریان ایدر .

اورفه بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولدیغی واهالیسنك اصللری دیار بکردن کلدکلری مرویدر اورفه‌ده وقتیله جسیم بر مناستر اولوب خرستیانلرك ظننجه { حضرت عیسی علیه السلامك } وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس اولدیغی مندیل موجود وبونکله خلفای عباسیه‌دن { متقی بالله } ۳۳۱ سنهٔ هجریه‌سنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمش ایمش .

بوزاباد ناحیه‌سنده چیقان کهریز چایی قصبه دروننه جریان ایدوب بعض

خانه‌لره منقسم اولور قصبه‌نك جهت غربیسنده دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یاغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش شو محذورك دفعی ایچون بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال طرفندن‌ده بر خندق حفر ایتدیرلمشدرکه موسمنده آقان صولر او خندقدن جریان ایتمکده وبوکا الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری موجوددر برده چای قپو اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر دیر یعقوب اسمنده بر بچق ساعت مسافه‌ده واقع بر طاغ اوزرنده بر مناستر خرابه‌سی وایکی قلبه‌سی اولوب نمرود آره‌صره اورایه کیدوب بر مدت قالور ایمش وجه تسمیه‌سیده { حضرت یعقوب علیه السلامك } بورالردن اثنای مرورنده برکیجه بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش اورفه‌نك صمصاد حران بك ثاقب سرای یکی قپو اسمنده درت قپوسی واردر بونلردن بشقه ایکی قپو دها واردر .

احوال حاضره

اورفه‌نك املاك وچفتلکات صاحبی اولان اشراف ووجوهی مستثنا اولدیغی حالده اکثریسی ..... تجارت وصنعت وزراعت وفلاحتله وبر قسمی عمله وکراجیلق وبقاللق وسائر بوکا مماثل ایشله اشتغال وتعیش ایدرلر عشیرت وقبیله‌یه منسوب کرد وعربدن عبارت قرا اهالیسنك قسم کلیسی قیون دوه یسلمك بعضیسی چوبانلقله اعاشه‌لرینی تأمین ایدرلر .

معمولات ومنسوجات

اورفه‌نك محصولات صناعیه‌سندن بالخاصه منسوجات قسمی براهین مخصوصه

کسب ایدرك جلفه دستکاهلری تعدد وشو بر قاچ سنه ایچنده بر قاچ یوزه قدر ترقی ایتمشدر ایپکلی ایپلکلی آلاجه ومتنوع الوان پنجره ومندر ویتاق ویاصدق ویورغان یوزی واورتیلری پرده لکلر بیاض بزلر یوکدن معمول یازلق شاللر ایپلك ویوکدن کلیم وخالی وقیلدن چوال وطوبره وسیاه چادر ومرعزدن عربلره مخصوص عقال وغایت طیانقلی یرلی بزندن کار عتیق باصمه نسج واعمال اولنور .

صنایع نحاسیه

بو صنعت دخی خیلوجه ایلرولیوب کموشدن فرق اولنمز درجه‌ده ومتنوع شکلده صو طاسلریله مصنع شربت برداقلری بیوك کچوك قهوه ابریقی سفره وسفره طاسلری وغایت ماهرانه بر صورتده یکدیکرینه صیقشدیرلمش بر قبضه‌ده ایکی نامو قامه‌لر ویو کولدیکی حالده مدور بر شکل کسب ایدر وایستنیلورسه قلیچ قایشی کبی بوکیلوب بیله صارلمغه مستعد ظریف قلنجلر ونفیس مقراضی وقلم تراشلری قرنجدن شمعدانلر هوان منقال قادینلره مخصوص کموشدن طراق وکموشدن باستون اعمال ایدیلور معمولات ترابیه‌سی ایسه موسم صیفه مخصوص اولمق اوزرنده کوپ قوپه تجره صو دستیلرندن عبارتدر .

تجارت کاه

استانبول ، بغداد ، دیاربکر ، حلب ، بیروت ، حما ، حمصله تعاطی تجارت اولنمقده‌در .

اخراجات

اخراجات آوروپایه قدر ممتد اولور سنوی بر ملیوندن زیاده یپاغی عنزه

ونواحی عشیرتلریله عشائر سائره‌دن جمع واستانبول واناطولی ایچرولرینه قدر سوق اولنور (٢٠٠٠) قدر دوه (١٠٠٠٠٠) بیك رأسی اغنام بومبای وممالك هندیه‌یه آت سوق اولنور .

وسائط نقلیه

برا دوه ، آت ، استر ، بیاض مرکب نادراً عربه‌در .

ادخالات

بعضاً ممالك ایرانیه‌دن خالی ، کلیم ، سجاده حلب ، شام ، بیروتدن اقمشهٔ نفیسه وامتعهٔ سائره اوروپادن بعض ملبوسات ومال فاطوره ادخال اولنمقده‌در .

مواشی

اورفه‌ده مواشی جنسنك باشلوجه‌سی قیون وآندن عشایر وعربان واهالیٔ متوطنه وسائره‌دن اقتداری اولانلرده سوریلر بولنور بونلرك یپاغیسی اوروپایه قدر کیدر بو قیونلرك یاغ حاصلاتی قسماً مملکتده صرف وقسماً استانبول وحلب وسائر محله کوندریلور کچی بورالرده قیونك ربع ویا خمس درجه‌سنده‌در اهالیٔ قضا اکثریتله قیون اتنه منهمکدر کچی آتی آز صرف اولنور انجق عشایر وقبائل خلقی قیون وکچی‌یی پکده تفریق ایتمزلر .

دوه

بو حوالیده دوه ایکی نوعدر بر نوعی بین العشایر عادتا قیون کبی بسائر

دیکریده عملیات نقلیه‌ده قوللانیلور سنجاغك هر طرفنده قیمتدار کوزل جنس آت وقسراق بولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه قضاسنك نفوس جدولی

	ناث	ذکور	یکون
اسلام	٢٧٦٩٨	٢٦٥٦٠	٥٤٢٥٨
ارمنی	٠٤٧٥٧	٠٣٨٩٣	٠٨٦٥٠
قتولیك	٠٠٤٦٤	٠٠٣٤٧	٠٠٨١١
سریانی	٠٠٨٣٧	٠٠٧٤٣	٠١٥٨٠
پروتستان	٠٠٦٦٤	٠٠٤٤٩	٠١١١٣
سریانی قدیم	٠٠٠٥٩	٠٠٠٥٧	٠٠١١٦
کلدانی	٠٠٠٦٠	٠٠٠٥٩	٠٠١١٩
یهودی	٠٠٧٥٦	٠٠١٩٤	٠٠٤٥٠
یکون	٣٤٧٩٥	٣٢٣٠٢	٦٧٠٩٧

اورفه سنجاغنه ملحق قضالر

بیره‌جك قضاسی

قائممقام شوكت بك

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه:
نائب سعد الدین افندی
مفتی عثمان افندی — بورسه مدرسی ٢ ب ٣١٦
مالمدیری احمد حمدی افندی
تحریرات كاتبی موسی كاظم افندی

اعضای منتخبه:
ابراهیم رشدی افندی
حاجی حسن افندی
خجی افندی
قره‌بت اغا

مال قلمی

مالمدیری افندی
معاونی احمد بك
رفیقی محمد رؤف افندی
صندوق امینی شاكر افندی

بدایت محكمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا عبدالقادر افندی
باشكاتب احمد افندی
اعضا نرسیس اغا
كاتب ثانی — منحل

بدایت محكمه‌سی رفاقتنده‌كی مأمورین

مقاولات محرری عبدالعزیز افندی
مستنطق معاونی احمد بك

نفوس اداره‌سی

مأمور حمدی افندی
كاتب شیخ مسلم افندی
طابو كاتبی حاجی جمیل افندی
ورمان مأموری حمدی افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر وكیلی عبدالرحمن افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی

اعضا:
شیخ مسلم افندی
ابراهیم افندی

اعضا:
اوقاف وكیلی افندی
اشرف افندی
مصطفی صبری افندی

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مأمور محمود عونی افندی
مخابره مأموری — منحل

معارف قومیسیونی

رئیس قائممقام بك

اعضا:
مفتی افندی
ابراهیم افندی
صالح خیالی افندی

اعضا:
احمد مخلص افندی
شیخ عبدالرحمن افندی
مصطفی صبری افندی

زراعت بانق صندوقی مستخدمینی

محاسبه كاتبی محمد مصطفی افندی
رفیقی — منحل

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس حاجی مصطفی بك

اعضا:
محاسبه كاتبی افندی
مسلم اغا

اعضا:
داود اغا
عبدالقادر افندی
محاسبه كاتبی رفیقی — منحل

بدلات نقدیه كاتبی موسی كاظم افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس صالح افندی

اعضا:
عبدالعزیز افندی
مسلم اغا
عبدالقادر افندی
سعد الدین افندی
نرسیس اغا

كاتب شیخ مسلم افندی
صندوق امینی شهاب افندی
طبیب طلحه افندی
آشی مأموری كیورك اغا
مفتش اسحق اغا

ردیف تیمش بشنجی اورفه الاینك اوچنجی

بیره‌جك طابوری

بیكباشی محمد ذهنی افندی — بلوته مدالیه‌سی

قول اغاسی فرهاد اغا
طابور كاتبی مصطفی افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور لطف الله افندی
كاتب یواناكی افندی

رژی اداره‌سی

مأمور وكیلی ادریس افندی
كاتب یوسف افندی

هیئت تحصیلیه

مفتش عبدالقادر افندی
سر تحصیلدار رضا افندی
تحصیلدار ابراهیم افندی

تحصیلدار بها الدین افندی
« حنفی افندی
« احمد افندی

مكتب رشدیٔ ملكی

معلم اول مصطفی صبری افندی

معلم ثانی صالح خیالی افندی
رقعه معلمی موسی كاظم افندی

عدد شاكردان ٧٢

مكتب ابتدائی

معلم نافذ افندی

معلم اشرف افندی
معلم رسول افندی

عدد شاكردان ٥٠

تزیب قصبه‌سی مكتب رشدیسی

معلم اول حامد افندی

ریاضیه معلمی حسن تحسین افندی
بواب مصطفی اغا

عدد شاكردان ٤٠

بیره‌جك قضاسنه مربوط قرانك اسامیسی

مزمکان ، بلقیس ، کهریز ، تریب ، سوکنلی ، مزار ، خیار ، حمص ، کفر شیخ ، مغاره‌جق ، حزم اوغلی ، کفر طود ، چرکیش ، قویون ، تلیحان ، کفره ، قنی ، کتریل ، کرکیس ، جالی ، تل مغاره ، خانجناز ، طیبه ، مونس ، کوراپ ، وارطنوز ، کرك ، کردلی کرش طاش ، قورنجه هیوك ، تل کشکور ، کرزین ، چناق ، طورین کرش طاش ، مزرین ، یارم تپه ، جین فلك ، آق قویه ، دوویلی ، صاری قوج ، داز هیوك ، جوق شرق ، کونلجه ، زهره‌جك ، نجار ، ملیکه ، قرمحمود ، الف اوغلی ، شرعه ، شمك ، جسرین ، بازیر ، قره جورون ، تل سحان ، کفرك ، حسنوز ، شنقاق ، ایکزجه ، قلجان ، ازان ، قاجه اغاجی ، سکدمان ، ونجی ، تل کری ، الاکوز ، چفنلك ، کرمیش ، انجه کوی ، سلسله ، قوباط ، تل‌جبش ، مرجنجیس ، قرنفل ، صفرجك ، یارنجه ، امینلك ، حرابلس ، بوقاری طاش آتان ، اشاغی طاش آتان ، حریصات .

محمود اوغلی ، بویراز اوغلی ، دلی احمد اطمسی ، اشاغی شیخلر ، یوقاری شیخلر ، خلیل‌حسن ، زورمغاره ، زهری ، تبل ، مزرعه ، السمراطمسی ، فولاقسز ، کرلاوك ، تل مجنون ، صاقرغه ، بابا هان ، فاطمه‌جق ، شبوك ، تل فار ، خان تبکلی ، سحاوی ، عداد طاغی ، قره‌قیز ، حجیی ، نمازلی ، شمس خضر ، المشار ، جوغان ، بند یانجه‌سی ، هوانه ، تپه ویران ، اغ پیکار ، ایکی مغاره ، قبوك ، اشك دوشن ، قره بابا ، سوکرتلان ، اشاعی حیب ، یوقاری حیب ، نجمی ، قره باش ، سورك ، فرخنو ، چفنلك ، هوباپ ، غناب ، تل موس ، تل عور ، تلوز ، سورتپه ، حاجی نبی ، بیلانلی ، کوك انجه ، دوریکی ، انجه قبو قریه‌لری .

قرا
١٣٧ جملهٔ یکون

بیره‌جك قضاسنه دائر معلومات

قضاء مذکور اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه‌نك (٨٠) کیلو مترو غرب جنوبیسنده و (١٨) ساعت بعدنده وحلبك (١٣٥) کیلومترو شمال شرقیسنده و(٢٨) ساعت اوزاقلقدهدر .

قصبهٔ مذکورنك پشتکاهندن فرات نهری حریان ایدر .

بیره‌جکده (١) حکومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١) ردیف دیوانی (١) قره‌خولخانه (١٩) جامع شریف (١) مدرسه (٧) تکیه (٣) کلیسا (١) مکتب رشدیه (٣) مکتب ابتدائی (١٠) صبیان مکتبی (٢٠٤٣) خانه (٤٦٩) دکان (٤) فرون (٩) خان (٣) حمام (٣) مسوحخانه (٢٠) دکرمان (٢٣) انبار (١٧٢) باغچه (٥١١) باغ (١) عرصه (١٠) مرعی (١) سلخ خانه (١) تیرشخانه (١٥) قهوه‌خانه واردر .

تریب قریه‌سنده (١٠٥٠) خانه (١٢) جامع شریف (٢) مدرسه (١) تکیه (٢) کلیسا (١) مکتب رشدی (٤) صبیان مکتبی (٥) فرون (٣) خان (٣) حمام (١) صابونخانه (٣٥) زیت معصره‌سی (٩) دکرمان (٧) قهوه‌خانه (٢) انبار (١٥٠) باغچه (٥٣٧) باغ واردر .

داخل قضاده (٢٣٣٠٠٠) دونم مزروع و(٧٢١٦١) دونم غیر مزروع اراضی اولوب بوندن سنوی (١٧٠٠٠) کیله حنطه و(٢٢٠٠٠) کیله شعیر و(٢٠٠٠) کیله جولیان و(٥٠٠٠) کیله زیتون و(٦٠٠) قنطار کنیر و(٢٠) قنطار فستق حاصل اولور علی الخصوص کیلیلو چکردکسز نار وسائر میوه غایت مبذولدر .

بیره‌جك قصبه‌سنده اورفه جاده‌سنده درت کیلو مترولق شوسه طریق دخی تأسیس ولعمیر ایدلمشدر .

بیره‌جك قصبه‌سی بك قدیم اولوب رومالولر زمانندهزعما نامیله مذکور ایدی بعض کتب تاریخیه‌ده بیره ، بثرة الفرات نامیله مسطوردر .

قصبه‌نك شمالنده وحاکم بر نقطه‌ده ملك الظاهر بیبرس طرفندن بنا ایدلش عتیق بر قلعه واردر .

بیره‌جك (٦) ساعت بعد مسافه‌سنده رومالرجه اسمی هیراپولیس وانور یارجه قارکش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر .

اشبو خرابه‌زارك هر طرفنده هیروغلیف یازیاری کوریلور .

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك انجنده اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات کنارنده بر عدد متروك قابلجه دخی واردر . وبنه بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور .

بیره‌جکك جهت غربیسنده و (٣) ساعت مسافه‌ده تریب قصبه‌سی بولنورکه بوراسی ایکی معرکهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی میلادیدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شاپور ثانی ایله روما امپراطوری ایکنجی فوسناسی بینده دیگریده (١٢٥٥) سنه‌سنده عساکر شاهانه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر .

بیره‌جك قصبه‌سنك جهت غربیسنده و (١٠) دقیقه مسافه‌ده { شیخ جمال الدین بن شجاع } ونفس قصبه‌ده { شیخ سعد الدین الجباوی وشیخ صافی خراسانی وشیخ حسن نورانی } وقلعه‌ده دفین خاك عطر ناك { امام یوسف سکاکی } حضراتنك مراقد ومقام مبارکلری موجوددر .

قضاء مذکورده ابیلکدن ، بز ، قرمزی صختیان ، مرکوب ، چفت ادوانی اعمال اولنور .

نفوس اداره‌سى قيودانندن چيقاريلان بيره‌جك قضاسنك نفوس جدولى

يكون	ذكور	اناث	
٢٣٢٩٠	١١٣١٩	١١٩٧١	اسلام
٠٠٥٦٤	٠٠٣٣١	٠٠٢٣٣	ارمنى
٠٠٣٤٧	٠٠١٨٥	٠٠١٦٢	قتوليك
٠٠٢٥٧	٠٠١١٠	٠٠١٤٧	پروتستان
٠٠٠٣٨	٠٠٠١٦	٠٠٠٢٢	يهودى
٢٤٤٩٦	١١٩٦١	١٢٥٣٥	يكون

روم‌قلمه قضاسى

قائمقام وكيل احمد افندى

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائمقام افندى

اعضا: نائب محمد على افندى — محمد رشيد افندى
مفتى عبدالقادر افندى — فيض الله حلمى افندى
مالديرى ابراهيم ثابت افندى — سركيس اغا
تحريرات كاتبى محمود مدحت افندى — معروف اغا

ملكيه مستشقى تحريرات كاتبى افندى — ملكيه مدعى عمومى معاونى وكيلى نفوس مأمورى افندى

مال قلمى

مالديرى افندى — رفيق حسن افندى
معاونى حسين عونى افندى — صندوق امينى محمد افندى

بدايت محكمه‌سى

رئيس نائب افندى

اعضا عبدالقادر افندى — اعضا كركور اغا
باشكاتب امام باقر افندى — كاتب ثانى مخل

بدايت محكمه‌سى رفاقتنده‌كى مأمورين

مستنطق معاونى انور افندى — مقاولات محررى رشدبك

محكمهٔ شرعيه دائره‌سى

نائب محمد على افندى — كاتب محمود نديم افندى

نفوس اداره‌سى

مأمور احمد افندى — كاتب محمد نورى بك
طابو كاتبى سليمان ذهنى افندى — ورمان مأمورى محمد افندى

زراعت بانق صندوق مستخدمينى

محاسبه كاتبى بشير افندى — رفيق مخل

زراعت بانق شعبه مجلسى

رئيس ابراهيم افندى
اعضا: محاسبه كاتبى افندى — مسلم اغا
شيخ محمد اغا — ابراهيم اغا
محاسبه كاتبى رفيق مخل

بدلات نقديه كاتبى عبدالله بك

معارف قومسيونى

رئيس قائمقام افندى

اعضا: زراعت بانق محاسبه كاتبى افندى — نفوس مأمورى افندى
اداره اعضاسندن رشيد افندى — بدلات نقديه كاتبى بك

رئى اداره‌سى

مأمور خرم بك

بلديه دائره‌سى

رئيس خالد بك

اعضا: ابراهيم افندى — كاتب وصندوق امينى ناظم افندى
بكر افندى — مفتش سليمان بك
مسلم اغا — آشى مأمورى محمد امين افندى
حاجى خليل افندى — اوطه‌جى احمد اغا

هيئت تحصيليه

مفتش باقر افندى — رئيس ناحيه‌سى تحصيلدارى على رضا افندى
برنجى عربان ناحيه‌سى تحصيلدارى عبدالله افندى — بازبكى ناحيه‌سى تحصيلدارى محمد افندى
مرزمان ناحيه‌سى تحصيلدارى محمود افندى — مركز پياده تحصيلدارى محمد نورى افندى

رديف يتمش بشنجى اورفه الاينك دردنجى روم قلعه طابورى ضابطانى

بيكباشى احمد ضيا افندى

قول اغاسى مخل — طابور كاتبى حاجى احمد افندى

ضابطه دائره‌سی

ملازم ادهم افندی

سواری چاوشی احمد افندی | بلوك امینی | منحل

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول وکیلی مصطفی افندی | رقعه معلمی محمود ندیم افندی
ریاضیه معلمی اسماعیل افندی | بواب منلا بازور اغا

عدد شاکردان ٦٠

روم قلعه قصبه‌سنده‌کی محلاتك اسامیسی

خلفتی قصبه‌سی ، باش بوستان محله‌سی .

محله

٢ جملهٔ یکون

روم قلعه قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

روم قلعه قضاسی شمالا معمورة العزیز ولایتی داخلنده حصن منصور ، بهسنی شرقاً اورفه ، سروج جنوباً بیره‌جك غرباً مرعشه تابع پازارجق وعینتاب قضالریله محدود ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی حلبه (٣٦) واورفه‌یه (١٨) بیره‌جکه (٦) سروج ، عینتاب ، حصن منصور ، بهسنی قضالرینه

علی السویه اون ایکیشر ساعت بعد مسافه‌ده‌در نفس قصبه فرات نهری کنارنده خلفتی وباش بوستان نامیله ایکی محله‌یی تشکیل ایدر جوارنده بر چوق میوه‌لی میوه‌سز اغاج واردر .

خلفتی قصبه‌سنده (١) حکومت قوناغی (١) جامع شریف (١) مکتب رشدی (١) مکتب ابتدائی (٨٥٢) خانه (٦٣) دکان (١) اجزاخانه (١) فزون (١) حمام (١) دباغخانه وقرا داخل اولدیغی حالده (٥٠) دکرمان (٩٤٥) باغچه (٢١٩٢) باغ (٤) زیت معصره‌سی جبین وانهش قریه‌لرنده (٣) کلیسا موجوددر بالعموم قراده دخی (٤٧٧٠) خانه و(١٦٠١٣) ژلا و(٦٢٠٠٠٠) دونم مزروع و(٥٨٢٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر . اراضیٔ مزروعه‌نك بهر دونمندن قرق قیه‌دن ایکیوز قیهٔ عتیقه‌یه قدر حاصلات تخمین ایدلکده‌در .

قضایه مربوط عربان ، بازیکی ، مرزمان ، رشی نامنده درت ناحیه‌دن .

(عربان ناحیه‌سی)

ترکتریش ، شیخ داود ، نور الدین ، چفته قوز ، روم اولك ، سیورکج ، باش پیکار ، کموش پیکار ، دیب چینی ، قره بابا ، اشاغی قره واعظ ، یوقاری قره واعظ ، ضراری ، کوچکلی ، خشرم ، فقلو ، التون طاش ، اسکی التون طاش ، دوکانلی ، لولان ، بغلوچه ، زیارت ، قره‌جه ویران ، غرازی ، ارخیل ، تل ترك ، صاریل ، اشاغی ملك ، یوقاری ملك ، هفت ، خوجکلی ، بدیران ، داغداغجق ، خوئلجه ، قره پیکار ، همانلی ، توکحث ، طورو نهر اوپه‌سی ، سپاهی تنیل اوپه‌سی ، سیسکانلی امرلر اوپه‌سی ، قوللونك اوپه‌سی ، علی کوزی اوپه‌سی ، قاشقجی اوپه‌سی قریه‌لری .

(بازیکی ناحیه‌سی)

کفرکاب ، مغنان ، تل عزه ، شیخ بکر ، تلاك ، ایران ، قلازان ، طات

عینی ، تسعه ، عتق ، طوتلجه ، زغره ، تملکان ، بوزاوق ، کوندری ، بوکرتلان ، هوبابی ، سوسبك ، ایکده‌لی طوشه ، شکرکوی ، آسمان ، مغربی ، غلیاش ، الاحاجی ، دودری ، بك بورجی ، جبین ویران ، صوماقلی ، کولجه ، بادم ، خانون ، طویشان ویران ، نعش ، حزونك ، اسحاق ، آرتش ، هبانی ، قره‌مزرعه ، تفنك ، کونه‌فك ، سلدك ، ارغیل ، خوح ، قنق ، نخرون ، قلقان ، ارتیش ، کوپه‌لی ، نهر سعید ، جول ، جوساق ، دلیلر ، جیقکان ، زخیر ، کلك ، چقاللی ، وهنیه ، دیرلو ، عفتار ، قره اغیل ، صاروجه ، اشاغی کوکلی ، یولو ، یوقاری کوکلی ، کفرخان ، طبوز اوغلی ، جیبك اوغلی ، بارور ، عمرلو ، جبین ، عینی ، طوسیانلی ، بیله سور ، سیب خندق ، ارام ، ارح ، قلقان ، قنطرمه ، کوله‌سور ، بیره‌سور قریه‌لری .

(مرزمان ناحیه‌سی)

قره یوسفلی ، طاندرجق ، بوزانلو ، باحرجه ، لولاجق ، قسطل ، بانق ، قلباش ، قره قبو ، شیلو اوپه‌سی ، تور ایبو اوپه‌سی ، قالونك اوپه‌سی ، ککلك تپه ، قلجان ، بناملی قره قبو ، بناملی آغ قبو ، بناملی کشرو اوپه‌سی ، جنکفه ، بالکانلی ، قره حسینلی ، مندوللی ، یارمجه ، سرای مکاره ، حاجی ماللی ، شنکجه ، حاوز ، اکری دره ، قیر اوغلی ، قیاباشی ، اوچ کول ، کرك ، مله‌لیس ، مسیری ، صاریلر ، الف ، حصار ، حسن اوغلی ، کوحملك ، قلعه ، قصبه ، سوری ، بلبل قریه‌لری .

(رشی ناحیه‌سی)

آفرمش ، صواجق ، حبیب ، بورنوس ، قزیل این ، اشاغی چارداق ، یوقاری چارداق ، عجمی ، کنیسه‌جك ، زرکیل ، الا حاجی اوپه‌سی ،

ارشانو اوپه‌سی ، زردکوم ، قره مزرعه ، قره بورج ، جبور ، نحتك ، کوسه‌لر ، کامشلی ، ملا محو اوپه‌سی ، مامی کیرز اوپه‌سی ، زرار قریه‌لری .

قرا نواحی

١٨٦ ٤ جملهٔ یکون

داخل قضاده بولنان وقره طاغ ومزرمان نامیله یاد اولنان ایکی طاغ اورمانله محاط اولوب هر سنه بورادن عینتاب ، بیره‌جك ، اورفه‌یه کمور واودون اخراج اولنور نواحینك اکثر قراسنده موجود اوفق نهر ثمره‌سیله محصولدار اراضیلرده حنطه ، شعیر ، مرجمك ، نخود ، کوشنه ، جولبان ، آق داری ، کلکل داری ، فاصولیه ، بقله ، سیسام ، ینیه ، فستق ، اوزوم ، انجیر ، شفتالو ، زردالو ، الما ، نار ، طوت ، قاون ، قاربوز ، خیار ، صوغان وبوکا مماثل اثمار صیفیه حصوله کلور سکنهٔ قضایی اداره ایتدیکی کبی بو محصولاتدن اطراف قضالره اخراجات وقوعبولور .

اهالیٔ قضا ترك ، کرد صنفندن اوله‌رق عموماً اسلامدر یالکز جبین وانهش نامنده ایکی قریه‌ده بشیوز سکسان بش نفوس ذکور واناث ارمنی ساکندر رشی ناحیه‌سنده قزل این دنیلان اوتوز خانه‌لی بر قریه اهالیسی یزیدی ومله‌لیس وصاریلر ومیسری وحسن اوغلی وشفقتلو عشیرتندن دیب جبی وباش پیکار وکموشپیکار وقره بابا وباکیر وسپاهی عشیرتلری رافضی مشربدرلر بوندن بشقه قضانك سائر محللرنده واساساً قلعه زرین یاد ایدیلان التون طاش خرابه‌سنده دله رسان عقول اوله‌جق بر چوق آثار عتیقه وکاشانه مشهور عربان ناحیه‌سنده ارخیل دنیلان قریه جوارنده اردیل نامیله مشهور شهرك خرابه‌سی والان بر مناره‌سی موجوددر .

رشی ناحیه‌سنك طاغ اره‌سنده وقضایه اوچ ساعت مسافه‌ده جبور نام قریه‌نك غرب جهتنده ایکی مترو طول وعرضنده بك پاره مرمر طاشلردن معمور بر خانه‌نك ایلك قپوسندن کیرلدکده درونده اوچ قپویه واندن

کریلورسه ینه او مقدار قپویه تصادف اولنور بو صورتله تسلسل ایدن قپولرك نهایتی برابینهٔ مدهشهٔ عتیقه تشکیل ایدیور ایمش شمدی‌یه قدر درونه کیرن یوقدر .

قضاده یکرمی یشبیك التیوز اوچ قیون اوتوز یشبیك سکز یوز اون اوچ کچی ویشبیك طقوز یوز التمش درت آت مرکب وسائر حیوانات اهلیه اولوب طاغلرده کلیتلو حیلان ، طاوشان ، تلکی ، چقال ، سنسار ، قیلان ، قورت کبی یبانی حیوانات بولنور قضانك وسطندن جریان ایدن نهر فرات غایت درین بر مجراده جریان ایتدیکی جهتله قضاجه استفاده اولنه‌مامقده ایسه‌ده التمش قپه مقدارنده بالق وبر جنسی شابوت بالغی چیقارلمقده‌در شابوت بالغی غایت لذیذ ونفیسدر مرزمان ناحیه‌سنده بر کیل معدنی وار ایسه‌ده بر کونه رسمه تابع اولمدیغندن فقرای اهالی اعاشه‌لریچون بوندن نقل وفروخت ایدرلر .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان روم‌قلعه قضاسنك نفوس جدولی

	یکون	ذکور	اناث
اسلام	٢٥٤١١	١٣١٣٤	١٢٢٨٢
ارمنی	٠٠٥٨٥	٠٠٢٨٥	٠٠٣٠٠
یکون	٢٥٩٩٦	١٣٤١٩	١٢٥٨٢

سروج قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی
قائممقام مصطفی فائق افندی	رابعه	٢٤ ر ٣١١

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه:
نائب حاجی محمد غالب افندی
مفتی محمد امین افندی
مالمدیری محمد صالح افندی
تحریرات کاتبی محمد توفیق بك

اعضای منتخبه:
صالح بك
یالی اغا
محمد احمد اغا
درویش اغا

مال قلمی

مالمدیری افندی
معاونی حمدی افندی
رفیقی نوری افندی
صندوق امینی رشید افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا محمود ندیم افندی
باشکاتب محمود حقی افندی
اعضا عبدالکریم افندی
کاتب ثانی عمر افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مستنطق معاونی باقر افندی
مقاولات محرری محمود حقی افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور محمد امین افندی
کاتب محمود افندی

طابو کاتبی محمد افندی

پوسته اداره‌سی

مأمور محمد توفیق بك

معارف قومیسیونی

رئیس قائممقام افندی

اعضا:
مالمدیری افندی
بانق محاسبه کاتبی افندی
اعضا منحل
کاتب توفیق بك

زراعت بانق صندوقی مستخدمینی

محاسبه کاتبی رشد افندی
رفیقی منحل

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس عثمان ناصر اغا

اعضا:
حاجی مصطفی اغا
حسین اغا
اعضا:
محمد علی افندی
محاسبه کاتبی افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس حاجی مصطفی اغا
اعضا محمد علی افندی
اعضا:
عثمان اغا
ریائل اغا

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور مسلم افندی

رژی اداره‌سی

مأمور مسلم افندی

تحصیلات قومیسیونی

رئیس قائممقام افندی

اعضا:
نائب افندی
مالمدیری افندی
تحریرات کاتبی بك
اعضا:
محاسبه کاتبی افندی
مالمدیری معاونی افندی
ضابطه مأموری افندی

هیئت تحصیلیه

مفتش سلیمان افندی
برنجی دائره تحصیلداری یحیی افندی
ایکنجی « « کامل افندی
اوچنجی دائره تحصیلداری مصطفی افندی
دردنجی « « خلف افندی
بشنجی « « موسی افندی

سروج حمیدیه خفیف سواری اللی اوچنجی الایی امرا وضابطانی

قائممقام غالب بك

بیکباشی اول امام اغا
بیکباشی ثانی منحل
قول اغاسی عبدالقادر افندی
کاتب ثانی محیی الدین افندی

حمیدیه خفیف سواری اللی دردنجی لایی امرا وضابطانی

قائممقام	منحل
بیکباشی اول شیخ حسن افندی	قول اغاسی شیخ حسین اغا
بیکباشی ثانی شیخ بوزان اغا	کاتب ثانی نبی افندی

حمیدیه خفیف سواری اللی بشنجی الایی امرا وضابطانی

قائممقام	منحل
بیکباشی اول سلیمان اغا	قول اغاسی خلیل اغا
بیکباشی ثانی منحل	کاتب ثانی علی افندی

اورفه ردیف الاینك ایکنجی سروج ردیف طابوری امرا وضابطانی

بیکباشی حسن تحسین افندی

قول اغاسی حاجی محمد افندی ؛ مدالیه کرید | طابور کاتبی احمد افندی

ضابطه دائره‌سی

بوز باشی حاجی مصطفی افندی

مکاتب ابتدائیه

مرکز ابتدائی مکتبی
معلم مصطفی رؤف افندی
عدد شاکردان
٦٠

زیارت قریه‌سی مکتبی
معلم عثمان افندی
عدد شاکردان
٣٠

قره قریه‌سی مکتبی
معلم محمد علی افندی
عدد شاکردان
٢٥

شادیك قریه‌سی مکتبی
معلم محمود افندی
عدد شاکردان
٢٧

ارسلان طاش قریه‌سی مکتبی
معلم شیخ محمد افندی
عدد شاکردان
٤٠

سروج قصبه‌سنده‌کی محلاتك اسامیسی

اسکی سروج ، یکی محله محله‌لری .

محله
٢ جملهٔ یکون

سروج قضاسنه مربوط ناحیه وقرانك اسامیسی

اسکی سروج ، شیخ عیسی ، صماقی دنیالی ، علیکور ، عطشان ، منقوش ، مدیب صغیر ، مدیب کبیر ، خضرخیز ، عمیرك ، بلغان ، بوزتپه یعنی کریکور ، شروان کبیر ، شروان صغیر ، رمیل ، قبك معمی ، قبك احمد افندی ، قبوجی ، تلوسر ، یکی یابان ، تلال ، تپه‌لی میزار ، دره ، قره ، ماروث ، هربان ، قریکان ، طعونك ، ماسجارك ، خرابصار ، ثلثین میزار ، پیکار باشی ، مستحجرك ، عولك ، زکی ، قره هیوك ، هیجك ، اغاجی چفتلك ، تل قاق ، بیر عمر عصیان ، خراطه ، سینه قوش ، مکتلان ، معیری ، اغ ویران ، قره‌قیو ، یالکز طام ، خرابکالك ، خرابصور ، دکز ، یوقاری پاره پاره ، تلفتر ، منلا حمزه ، اوزون خضر ، بورج حمام ، قسطونك ، مزار علی ، عین باط ، بوز تپه قورتکانلی ، قیاجق ، کورتك زیارت ، میشك ، حسن کولك ، کولجك ، شادیك ، کوسك ، موسك ، ایشمه ، خرابقر ، بیر خلیل ، اشاغی پاره پاره ، خرابناز ، قره موخ ، جمعه‌لی ، علیشار ، مرد اسماعیل ، تل حوتك ، دارك ، کوسان ، تل حاجب ، عشقان ، طیری ، خرابحیل ، یوقاری بوستانجق ، اشاغی بوستانجق ، هردوشان ، شومان ، مذیل ،

قره‌جورون ، کیرلی ، قرمیت ، طاش باصان ، بلك ، اغجه‌قیو ، قره طاش ، بیکان ، خلیل جق ، اشاغی جنك ، یوقاری ابامور ، اشاغی ابامور ، قزغانی ، حاجی کوبی ، دابان ، حیدر احمد ، مدربار ، یوواجق ، یوقاری جنك ، خرابکورت ، جلك ، یوقاری طاشلی هیوك ، اشاغی طاشلی هیوك ، اولاقی ، اشاغی ایتویران ، یوقاری ایتویران ، صولان ، بیر عمر شیخانلی ، کیر بلك ، اشاغی تعنك ، یوقاری بوز هیوك ، یاره‌لو ، اشاغی بوز هیوك ، دوبیرك ، یوقاری خانك ، اشاغی تختك ، یوقاری تختك ، قوچك ، کاروز ، قنطره ، جساس ، هیمی ، تمن علی ، توتانك ، قره قاش ، مزرین ، زیشقر ، میرخان ، تل خرمان ، اغ اوغلان ، شامان ، زونجك ، طوشان ، کاسکان ، بطمه ، زحوات ، کیکان ، مزرعهٔ داود ، شاهنجق ، دیایکلی ، اوغلبك ، شران ، سلیمان بك ، ارسلان طاش ، قره حلنج ، مکتله ، عطمانك ، معصره ، حسامی ، تل قارنب ، مزغتر ، قوج سکران ، قاز سکران ، خربه شیش ، ملك سکران ، ینکی یبان ، صانل سکران ، یصلی میزار ، پهلوان کسمه‌سی ، تل اربعین ، اشاغی خیکوك ، یوقاری خیکوك ، ترمیك ، ممیث ، قوال ، میناز ، کولمیت ، حیزك ، قره‌علی ، بلك ، کولك ، طولی طاغی ، کومه قیو ، مزکفلی ، مرشید پیکاری ، شویك ، کسمه سویدی ، کرسان ، قوناق ، کوتی کوی ، چارقلی ، قران ، کوك تپه ، مشکو ، جبنی ، اجی قیو ، ایلجاق اوخانی ، بوبك ، هفت روح ، قویوز ، غریب ، کرنباد ، تفشو ، مخرج ، برکل ، شیخ جوبان ، جب الفرج ، بیررش شیخانلی ، بیلدیران ، مزرعهٔ صوفی ، قلحدید ، تل غزال ، کوفی ، دبیرك کتکانلی ، جساس ذیابی ، قره‌مزرعه ، یدی قیو ، کدرایی ، خروس ، تل وروان ، میرانی ، قزل قیو ، کوسه ولی ، اورکوتلی ، حساس یش ، تل شعیر ، بویان ، قله ، دربازین هوری ، یندر ، قره‌قیو ، رووی ، خزین ، بیر رش زرداللی قریه‌لری .

(مسعودیه ناحیه‌سی)

اغ بوجاق ، حرین پیکار باشی ، عرنه ، نفس حرین ، متریس ، کاور خرابه‌سی ، قره قوراق ، جعده ، ایشمه‌تیك ، قبه ، مخمار ، مغاره ، کولپاره اطه‌سی قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٢٤٨	١	جملهٔ یکون

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان سروج قصبه‌سی اورفه‌نك (٣٧) کیلو مترو غرب جنوبیسنده واقع واورفه‌یه (١٠) وحلبه (٣٢) ساعت بعدنده‌در .

سروجده (١) حکومت قوناغی (١) جامع شریف (١) مسجد (١) تکیه (٣٠٠) خانه (٥٩) دکان (٢) فرون (١) خان (٣) قهوه‌خانه (٢) باغچه واردر .

داخل قضاده (٣٠٣٤) خانه (٣٩) دکان (٢١٨) باغچه (٦) باغ موجوددر .

سروج قصبه‌سی اون یدنجی سال هجریده { عیاض بن غنم } رضی الله تعالی عنه حضرتلری طرفندن صلحاً فتح اولنمش مقدملری پك معمور ومشهور ایکن تیمورلنك خراب ایتمشدر .

اثار عتیقه‌دن ارسلان طاش قریه‌سنده درت ارشون طولنده ایکی ارشون عرضنده ایکی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده برر ارسلان رسمی واردر .

سروج اراضیسی غایت منبت ومرعالری چوق اولدیغندن کلیتلو قیون وسائر حیواناتی بولنور .

بر ذراع عمقنده هر نره‌سنده حفریات اجرا ایدلسه غایت براق ولذیذ صولر چیقار وقتیله سروج اراضیسنده زیتون ، قهوه ، فستق وسائر محصولدار اشجار یتشدیریلور ایمش شمدی ایسه اربه ، بغدای ، اق داری ، مصر داریسی ، کوشنه ، نخود ، مرجمك ، کندیر وسائر حبوبات زرع کلیم ، خالی ، سجاده ، قیلدن چادر نسج اولنمقده‌در .

حیواناتدن دوه ، مرکب ، اینك ، قیون ، کچی وکوزل جنس آت ، قسراقلر واردر . باغ وبرك وبغدای اخراجاتیده پك چوقدر . قضا داخلنده (١٠٠٠٠٠) دونم اراضی مزروعه و (١٠٠٠٠٠) دونمده قارشولق اولوب و (٢٥٠٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر . حاصلاتیده بوکا قیاساً تخمین ایدیلورسه اکلاشیلور .

عشایر وایماقلرینه کلنجه شیخانلی ، بیجانلی ، دنیایی ، شدادی ، علیدنلی ، دیدانلی ، قره‌کچیلی ، آسبانلی ، اوقیانلی ، زرواللی ، کدیکانلی ، قوردیکانلی ، العون ، عجرات ، البوجراد ، معافلی ، بکلر ، بدرکانلی عشیرتلرندن عبارتدر . بونلردن شیخانلی ، بیجانلی ، دنیایی عشیرتلری اللی اوچنجی واللی دردنجی واللی بشنجی نامیله حمیدیه سواری الایلرینی تشکیل ایتمشدر . بو عشیرتلرك جمله‌سی علی التخمین سکز بیك بشیوز و بلکه دها زیاده چادره مالك اولوب بهار وباز موسملرنده بو چادرلرده اوتوررلر .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٩٣٢٥	٩٣٩٧	١٨٧٢٢
ارمنی	٠٠٣٣	٠٠٣٠	٠٠٠٦٣
یکون	٩٣٥٨	٩٤٢٧	١٨٧٨٥

حران قضاسی

قائممقام محمود جلال الدین افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب محمد رفعت افندی	حمادی هندی اغا
مفتی حاجی علی افندی	محمد الخضر افندی
مالمدیری جلال افندی	ابراهیم افندی
تحریرات کاتبی صالح افندی	خلف الفرج اغا

مال قلمی

مالمدیری افندی	صندوق امینی قره‌بت افندی
معاونی حسین بك	

نفوس اداره‌سی

مأمور شفیق افندی	کاتب عمر افندی

طابو کاتبی عابدین افندی

رژی سر مبایعی عثمان رمزی اغا

حمیدیه خفیف سواری اللی برنجی الایی امر اوضابطانی

قائممقام محمید بك

بیکباشی شیخ علی افندی	قول اغاسی ابراهیم افندی
بیکباشی ابراهیم اغا	کاتب طوراق افندی

حمیدیه خفیف سواری اللی ایکنجی الایی امرا وضابطانی

قائممقام حسین بك

بیکباشی خلف اغا	قول اغاسی منحل
بیکباشی منحل	کاتب محمد افندی

قرا	نواحی	
۲۰۰	۱	حران قضاسی
۰٤۰	۱	قره موخ ناحیه‌سی
۰۰۸	۱	ترکمان جلابی
۲٤۸	۳	یکون

حران قضاسنه دائر معلومات

حران قضاسنك مرکزی اولان عین العروس اورفه‌نك جهت جنوبیه‌سنده واون ایکی ساعت بعدنده‌در اهالیٔ قضا عربجه بر قسمی کردجه تکلم ایدر قیش وبهارده هواسی لطیف فقط یاز وکوز موسملرنده وخیمدر .

نفس قضاده (۱) جامع شریف (۲) مسجد (۳) تکیه (٥) دکان (۱) قهوه‌خانه (۱) قاپلیجه ومع قرا (۲۱۹۳) خانه (۹۸۲۳) ترلا (۳) مرعی (۳۰٦) عرصه (۱۰۱٤۱۱۰) غیر مزروع (۱٤۲۲۸۰) دونم مزروع اراضی واردر .

محصولاتی بغدای ، اربه ، قره دانه ، مصر ، آق داری ، یوك ، ساده یاغدن عبارتدر .

جنس فرس ، اوکوز ، اینك ، قیون ، دوه ، مرکب ، یبانی ، قاز ، اوردك ، چیلان ، طوشان ، طوی ، طورنه ، قورت ، تلکی ، چقال کبی طیور وحیوانات وحشیه بولنور .

مرکز قضایه عین العروس دینلمسی { حضرت ابراهیم } علیه السلامك ایله زوجهٔ محترمه‌لری ساره‌نك اوراده زفافلری اجرا اولندیغندن منبعث ایمش حالا مقام قدسیت اتسام نبوتپناهیلری موجود ایسه‌ده مربوطی بولنان جامع شریف مشرف خرابدر .

عین العروسدن نبعان ایدن وجلاب دنیلان نهر مرکزه بر ساعت مسافه‌ده یابسه واغچه قلعه قریه‌لرندن جریان ایدن صولرله سهلان تپه‌سی قربندن راشه‌رق بلیخ نامنی الدقدن صکره فراته منصب اولور .

قضانك شرق شمالیسنده اورفه‌یه (۸) ومرکزه (٥) ساعت مسافه‌ده حران شهر جسیمی خرابه‌سی اولوب وقتیله { حضرت ابراهیم } و { حضرت لوط } علیهم السلامك پدرلری هاران هجرت ایلدیکی جهتله حران تسمیه اولنمشدر .

حرانده تل ابراهیم اطلاق اولنور برتپه واوزرنده صائبلیلرك بر معبدی موجود اولدیغی‌ده روایت ایدلکده‌در .

{ حضرت عمر الفاروق } رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك عهد خلافتپناهیلرنده صحابهٔ کرامدن { عیاض بن غنم } رضی الله تعالی عنه طرفندن فتح اولنمش اوائل دور اسلامده معمور بولنمش ایدی حتی مشاهیر علمادن ابن تیمیة الحرانی کبی بر چوق ذوات یتشمش وصائبلیلردن دخی بعض حکما واطبا ظهوریله کتب حکمیه وطبیه‌یی لسان عربجه‌یه ترجمه ایتمش اولدقلری مرویدر . نفس حرانده قطب العارفیندن { حیان حرانی } اون دقیقه بعدنده { امام باقر } و { شیخ یحیی } حضراتی مدفوندر .

حرانك هوشنك شاهك بنا کرده‌سی اولان بر قلعه خرابه‌سی موجود وانقاضنك تك تك نامنده‌کی طاغده بر بیوك مغاره‌دن نقل ایدلدیکی وبو مغاره درونه نقدر کدیسه نهایتی بولنه‌مدیغی وبوندن بشقه مرکز قضا اولان عین العروسده تل العروس نامیله بر تپه واوزرنده بر قلعه واطرافیده شهر خرابه‌لری اولدیغی بعض آثار وانقاضی موجوده‌سندن استنباط اولنمقده‌در .

بلیخ نهری اوزرنده مرکز قضایه (۸) ساعت مسافه‌ده صوان نامیله عتیق بر بلده‌نك حالا سور وابنیه انقاضی موجود و { شیخ حسن } نامنده بر ذات شریف مدفوندر بو ذاتك { حضرت شیخ عبد القادر الکیلانی قدس سره العالی } حضرتلرینك اولادندن اولدیغی روایت ایدلکده‌در .

وینه مرکز قضایه بر ساعت مسافه‌ده انقاضی طوپراق التنده قالمش طاش باش دیه یاد اولنان بر شهر خرابه واردر .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان حران قضاسنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٤۲۰۷	۱۹۱۹	۲۲۸۸	اسلام

اورفه سنجاغی

متصرف ادهم صبری بك

	رتبه		نشان			مدالیه
	تاریخی	عثمانی	تاریخی	مجیدی	تاریخی	حجاز
بالا	١٩ ص ٣١٩	٣	٠	١	١٥ جا ٣١٨	کموش

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	مجیدی	تاریخی	مدالیه حجاز
نائب خالد افندی	٠	٠	٠	٠	٠
محاسبه‌جی محمد سلیم افندی	٠	٠	٠	٠	٠
تحریرات مدیری محمد صادق بك	متمایز	٠	٠	٠	تیکل
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیریانه مجردی	٦ جا ٣١٩	٤	٣١١	٠

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب افندی	حاجی بدیع افندی اولی ثانیسی ٢٠ ن ٣٢١
محاسبه‌جی افندی	مصطفی اغا متمایز ٢٤ م ٣١٨
تحریرات مدیری بك	بدروس افندی
مفتی افندی	قره‌بت افندی

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی
مسود محمد فرهاد افندی	ملازم جمیل افندی
« ولی الدین افندی	« یوسف ضیا افندی
مبیض احمد وفیق بك	« علی افندی
« محمد باقر افندی	« محمد توفیق افندی
« خلیل نزهت افندی	« زکریا افندی
	« حسن فهمی افندی

محاسبه قلمی

واردات کاتبی علی ذکی افندی	مصالح جاریه کاتبی فخرالدین افندی
رفیقی بهاء الدین افندی	یومیه کاتبی غالب افندی
مصارفات کاتبی خالد افندی	اوراق مقیدی احمد افندی
رفیقی نوری افندی	صندوق امینی ابراهیم حلمی افندی

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور وحزینه وکیلی درویش بك ثالثه ٣١٩	کاتب ثانی مصطفی افندی
باش کاتب ولی الدین افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

هیئت تحصیلیه

مفتش علی افندی	سر تحصیلدار باقر افندی
پیاده تحصیلداری عثمان افندی	پیاده تحصیلداری ارمناك افندی
« « محمد افندی	« « حق ویردی افندی
« « علی افندی	« « محمد عارف افندی

سواری تحصیلداری ابراهیم افندی	سواری تحصیلداری نوری بك
« « محمد باقر افندی	« « حاجی باقر افندی
« « حسن افندی	« « محیی الدین افندی
« « بکر افندی	« « حاجی جمال افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور خلیل رفعت افندی	کاتب خلیل صائم افندی

دفترخاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان صافی افندی

کاتب حاجی بکر افندی	طابو کاتبی حسن افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر مصطفی توفیق افندی	کاتب مسلم افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	اعضا حاجی عبدالرحمن افندی
اعضا اوقاف مدیری افندی	حیدر اغا ٢ ر ٣١١
حاجی عمر افندی	مولوی شیخی سید احمد افندی ٣٤ ١٩ ر ٣١٧

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی

رئیس نائب افندی	اعضا اغاجان افندی
اعضا عمر ادیب افندی ثالثه	ملازمی ابراهیم افندی

جزا دائره‌سی

رئیس حاجی حافظ محمد افندی رابعه	اعضا آروش افندی ثالثه ٢١ ش ٣١٧
اعضا حیدر افندی	ملازمی محمود افندی

مدعی عمومی معاونی شریف افندی ثانیه ١٣ م ٣١٩

بدایت قلمی

باش کاتب احمد افندی

حقوق ضبط کاتبی خلیل افندی	جزا ضبط کاتبی حسین حسنی افندی
« « احمد افندی	« « خلیل رأفت افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

اجرا مأموری عبدالقادر افندی	مقاولات محرری حاجی مسلم افندی
مستنطق علی شفیق افندی	

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

نائب خالد افندی

باش کاتب محمد باقر افندی	ایتام مدیری حسین حسنی افندی
ضبط کاتبی مسلم افندی	محضر احمد افندی
مقید احمد افندی	« احمد اغا

تجارت محکمه‌سی

رئیس عمر خلوصی افندی

اعضا دائمی حافظ خلیل افندی	اعضا موقت شفیق افندی
« منحل	« یغوص اوهان افندی

باش کاتب زکریا افندی	ملازم عمر افندی
کاتب ثانی مصطفی افندی	مباشر یعقوب افندی
ملازم خلف وهبی افندی	اوطه‌جی فارس اغا

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف بك

اعضا: بلدیه رئیسی افندی	کاتب ابراهیم خاکی افندی
بانق مأموری افندی	ملازم مصطفی افندی
نفوس مأموری افندی	قوندوکتور صدقی افندی
مهندس والانطه افندی	

زراعت بانقه شعبه‌سی

مأمور مصطفی ندیم افندی	کاتب مصطفی نشئت افندی
معاونی علی رضا افندی	ملازم عبدالرحمن افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس حاجی باقر اغا

اعضا: شعبه مأموری افندی	اعضا: حاجی خلیل افندی
حاجی عثمان بك	اکوب اغا

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس اول حاجی عثمان بك اصطبل عامره ١٨ ش ٣٠٤	اعضا کیورك اغا
رئیس ثانی حاجی باقر اغا	کاتب حاجی احمد افندی
اعضا: حاجی مصطفی اغا	صندوق امینی احمد افندی
اواکم اغا	ملازم حافظ رشید افندی

معارف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی

اعضا: احسان بك	اعضا شیخ مصطفی صفوت افندی
منحل	کاتب منحل

مکتب اعدادیٔ ملکی

مدیر احسان بك

تاریخ، فرانسزجه، زراعت، کتابت	علوم دینیه معلمی عبدالرحمن افندی
معلمی احسان بك	ترکجه معلمی خالص افندی
فارسی معلمی شیخ صفوت افندی	حساب معلمی عونی بك
جغرافیا معلمی حسن افندی	حسن خط معلمی احمد وفیق بك
رسم معلمی حسن افندی	مبصر حافظ افندی متقاعد یوزباشی

عدد شاکردان	عدد خدمه
٩٦	٢

خیریه مکتب ابتدائیسی

معلم اول حافظ عثمان افندی

معلم ثانی عثمان افندی	حسن خط معلمی محمد باقر افندی

عدد شاکردان ٦٣

عرفانیه مکتب ابتدائیسی

معلم اول مسلم عطون افندی

معلم ثانی حاجی عبدالرحمن افندی	حسن خط معلمی محمد باقر افندی

عدد شاکردان ٨٣

اناث مکتبی

معلمهٔ اولی ونقش معلمه‌سی طورسون خانم

عدد طالبات

٤٠

اورفه‌ده موجود بولنان کتبخانه‌لرك اسامیسی وموجود کتابلرك عددی

(جلد عدد)

٧٠٠	رضوانیه‌ده‌کی	کتبخانه
٥٤٠	اخلاصیه‌ده‌کی	»
٣٩٠	رحمیه‌ده‌کی	»
٣٣٠	قطب الدین‌ده‌کی	»
٣١٠	سلیمانیه‌ده‌کی	»
٣٠٠	ابراهیمیه‌ده‌کی	»
١٩٠	ثاقبیه‌ده‌کی	»
١٥٠	خلیل الرحمن‌ده‌کی	»
٠٦٠	حیدریه‌ده‌کی	»
٠٤٠	شعبانیه‌ده‌کی	»
٣٠١٠	یکون	

تلغراف وپوسته اداره‌سی

مدیر عزت افندی ثالثه

مخابره مأموری عبدالمجید افندی	پوسته کاتبی محمد صبری افندی
» » احمد خورشید افندی	موزع ملا افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس علی افندی

اعضا: نشئت بك ثالثه ٢ ذ ٣١٧	صندوق امینی حسین هاشم افندی
حاجی خلیل افندی	مهندس طودراکی خرستیدی افندی
حاجی باقر اغا	طبیب پنایوط اکسفون افندی
شفیق افندی	مفتش حافظ افندی
حاجی محمد اغا	آشی مأموری عاکف افندی
ارسلان اغا	ابنیه مأموری خلیل افندی
وانس اغا	سر چاوش بکر اغا
کاتب حاجی عبدالوهاب افندی	معمار قلفه‌سی اوسته کیود
لغم وابنیه کاتبی مصطفی بك	قابله عائشه صدیقه خانم
تنویرات کاتبی ملا بك	

اوتوز سكزنجى لوا قوماندانى

(اسامى)	رتبه	تاريخى
ميرلوا محمود حمدى پاشا	٢	٠
ميرالاى محمد خلوصى بك	٠	٠

تمش بشنجى اورفه ردیف الایى

ردیف برنجى اورفه طابورى	ایکنجى علاوه طابورى قوماندانى
بيكباشيسى عبداللطيف افندى	قول اغاسى سعيد افندى
ردیف صنف ثانى الاى قوماندانى	اركان حربيه ملازم اول حسن
واخذ عسكر قلم مأمورى مخصل	افندى

اورفه‌ده اراماسز نظاميه سوارى يكرمى بشنجى الایى

ميرالاى حسين حسنى بك	قول اغاسى سليمان بك
بيمار بيكباشيسى احمد افندى	الاى كاتبى ابراهيم افندى
بيكباشى مخصل	الاى كاتب ثانيسى احسان افندى
بيكباشى محمود بك	اتواب امينى مخصل
الاى امينى سعيد افندى	امام ثانى سليمان افندى

بشنجى اردوى همايونه منسوب اولوب اورفه‌ده
اراماسز اللى برنجى « حميديه » خفيف سوارى
الايلرى امرا وضابطانى

ميرلوا محمد على پاشا

الاى قوماندانى تكرى بك	الاى كاتبى اسماعيل افندى

« حميديه » خفيف سوارى اللى ايكنجى الايى

الاى قوماندانى قائمقام مخصل	الاى كاتبى عبدالرحمن افندى

« حميديه » خفيف سوارى اللى اوچنجى الايى

الاى قوماندانى قائمقام مصطفى بك	الاى كاتبى يوسف افندى

« حميديه » خفيف سوارى اللى درنجى الايى

الاى قوماندانى ميرالاى تحسين بك	الاى كاتبى رفعت افندى

« حميديه » خفيف سوارى اللى بشنجى الايى

الاى قوماندانى قائمقام توفيق بك	الاى كاتبى عبدالرحمن افندى

ديون عموميه اداره‌سى

مأمور كامل افندى	كاتب وكيلى اسكندر افندى

رژى اداره‌سى

مأمور حاجى احمد افندى
كاتب محاسبه‌جى وانبارجى قره‌بت افندى

ايران دولت عليه‌سى شهبندرى

(شهبندر حاجى بكر بك خلفه)

ترجمان حاجى محمد افندى

اورفه سنجاغى اشراف ومتحيزانندن رتبه ونشانى حائز اولوب بالاده مأمورين وسائره اداره‌سنده اسمى ذكر اولنميان ذواتك اسامى‌سى

(اسامى)	رتبه	تاريخى		تاريخى		تاريخى
محكمهٔ تمييز اعضاسندن محمد مظهر افندى	اناتولى	٠٦ ب ٣٢١	٠	٠	١	١٩ ش ٣٢١
شورای دولت اعضاسندن محمود ندیم پاشا	دوم ايلى	٢٤ ش ٣١٤	٢	١٢ ج ٣١٦	١	٠٥ ب ٣١٧
مامو زاده حاجى محمود اغا	اول تايسى ازمير باغه جه‌ردى	٣٢٠	٠	٠	٣	٢٠ ش ٣١٩
شيخ حسن افندى		٢٢ ش ٣١٦	٠	٠	٠	٠
كورتكى زاده محمود ندیم بك	ثانيه	٢٠ ذ ٣٢٢	٠	٠	٠	٠
چاى‌قيو ناحيه‌سى خاندانندن	بيت الامرا	٢٩ ج ٣٢٢	٠	٠	٠	٠
نى بك زاده حسين بك						
نقيب الاشراف الحاج سيد احمد افندى		٠	٣	١٩ ذ ٣١٧	٠	٠
حاجى كامل زاده حاجى كامل افندى	ثالثه	١٣ ج ٣١٤	٠	٠	٠	٠
حاجى حسين اغازاده خليل اغا	٥	٢٢ ش ٣١٦	٠	٠	٠	٠
حاجى اسعد افندى زاده اسعد مخلص افندى	٥	٢٤ ش ٣١٧	٠	٠	٤	٢١ ر ٣١٩
ميخائيل رسام افندى	٥	٢٨ ذ ٣١٧	٠	٠	٠	٠
جبرائيل نعمان افندى	٥	٢٨ ذ ٣١٧	٠	٠	٠	٠
عبدالرحمن مخلص افندى	٥	٢٦ ش ٣١٨	٠	٠	٠	٠

اورفه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی حروف هجا ترتیبی اوزره

امام سکاکی ، اخلاصیه ، امام قولی ، اسب پازاری ، بازار جامعی ، تخته‌مور ، تلفطور ، جامع کبیر ، چاکری ، حاجی حمزه ، حکیم دده ، حاجی یادکار ، حاجی غازی ، حسین پاشا ، حسینیه ، خلیل الرحمن ، خاصه‌کی ، خواجه احمد ، خلیفه ، درکزنلی ، دباغخانه ، سلطان بك ، سیورکلی ، طوزاکن ، عجم بك ، علی خان بك ، عرب میدانی ، عمریه ، عسکری ، قبه مسجدی ، قرق مغاره ، قزغانجی ، قبریسلی ، قره موسی ، قطب الدین ، قنبریه ، قره بورج ، کرز ، کوتیلر ، لکلر ، مولود خلیل ، محکمه ، مشارقیه ، مدرس ، نارنجی ، نعمت‌الله ، نور علی ، یوسف پاشا محله‌لری .

محله

٤٨ یکون

اورفه مرکز قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(بوز اباد ناحیه‌سی)

قره کوبری ، مجید ، کول بیکار ، قره قول ، سنجاق ، یایلاجق ، خورزوم ، شمسك ، قزلر ، یارم تپه ، ینکی کوی ، قزیل هیوك ، اسم قولی ، ستی قلعه ، تمورجك ، تمورجك قنطره‌سی ، کشیشلك کبیر ، کشیشلك صغیر ، یغون بورج ، طشان ، بیدرین ، قوشمه ، کوبکلی ، طات بورجی ، خوشك ، بر خلیل ، بلك ، اغ ویران ، سید ویران ، باکر ، قره‌قاش ، أت کودان ،

قریکان ، قزل بورج ، جلب خان ، یدی قپو ، شیخ زلیخا ، خامور کسان ، چوق‌رش ، دوکر ، خاص ، تتریش ، زوروا ، زعده‌لی ، غازبك ، اوغلان ، تربی سبی ، مرجان ، اغ ویران ، شیخ افندی ، صاللوجهٔ صورکان ، اوکوز اونیادان ، هیوك ، چتاق علیا ، چتاق سفلا ، قزلر تحتانی ، باغلوجه ، صاف ، باصلیجه ، بوز هیوك ، اکز ، تاتار هیوك ، قوله کور ، اوردك ، اغچه حصار ، بزرجی ، چولمکجی ، قرق پیکار ، تلمان صغیر ، کاوك ، تلمان کبیر ، جان کسك ، قاسم قیو ، عرب قنطره‌سی ، لیدار ، توتلیجه ، المالی ، جم‌جمه ، شاشکان ، معشوق ، قولان‌شهر ، بورج رشید ، کرموش ، بایزید ، قوریجق ، اغ زیارت ، صالخم فوقانی ، صالخم کبیر ، باش ویران ، کولاقلی ، تز خراب ، اغز خان ، پارجنك ، چفتلك جام کرتان ، شواش ، ایلخان ، رأس العین ، حسن کولی ، چفتلك بوینسز ، کورت هیوك علیا ، کورت هیوك سفلا ، شیخ صاد ، اغ پیکار قریه‌لری . یاسین مزرعه‌سی .

قرا ناحیه

١٠٥ ١ یکون

(اویم اغاج ناحیه‌سی)

جارملك ، دکزباجی ، تز خراب ، تیمورجك ، اینمش ، اق مغاره ، سجانجق ، قره جورون ، بوز تپه ، شمالی کوی ، طوزلیجه ، قانقلی ، اکیزجه ، چین بولاد ، کردك ، سنکال ، سزان ، زیوانلی ، بوداقلی ، قانلی اوشار ، بانوك ، اکیز ، اچار ، کورمی ، قزلر ، یغون بورج ، مغاره‌جق ، ایریجه ، کوسه شاهین ، ترکمان ویران ، انجرلی ، اوزون بورج ، صفرجك ، قارغیلی ، سوکتلی ، قوج حصار ، کشکان ، نورچین ، عدل پازاری ، عرشق ، کیرجه ، قزیل کلیسا ، صاللوجه ، خللی کولك ، جورنوس ، قرجه ویران ، قره پیکار ، قوشید ، سام ، صاللوجهٔ فجر ، اوکوز ، کوره‌زر ، ملك ویران ، بیریك ، قوبك ، طون علی ، اصطبل ویران ، بوع ویران ،

بیرجك ، قندر علی ، قباجك ، قلیج ویران ، اوچ کلیسا ، شیخلر ، کونك حاجیلر ، قیلان پایلاق ، اوج دیرك ، طاملوجه قریه‌لری .

قرا ناحیه

٦٨ ١ یکون

(دوکرلو ناحیه‌سی)

قلعه‌جك ، ادنه ، دوداش ، اغ ویران ، حاجی علی تحتانی ، بیری اغی ، قره تپه ، مغاره‌جق ، لعلجغان ، تکیه‌لی ، صاری شیخ ، اورته ویران ، حاجی علی فوقانی ، اناز ، یاریق جورون ، کویه کیران ، بوزدیغان ، ایچقره تحتانی ، ایچقره فوقانی ، قان اوغلی ، قویمات فوقانی ، اغ ویران فوقانی ، قویمات تحتانی ، عنزه‌لی ، قره پیکار ، ایواده ، عین برك ، اغ ویران پسیان ، ینکیجه ، دیب حصار ، اینجیرلی ، اوزیك ، کور قیو ، صاری قیا ، چاریق ، بحری ، قیاجق ، ایریجه ، کریبوز ، کنکرلی ، جنفوادی ، کولیجه ، مجریحان ، اغ ویران ، بوز تپه ، شیخ خطاب ، جلبخان ، اغ ویران عجبان ، ایکی اغز ، کوسه قریه‌لری .

قرا ناحیه

٥٠ ١ یکون

(قبا حیدر ناحیه‌سی)

نفس قبا حیدو ، یدی قپو ، قانقانلی ، کوك موسی ، خانك ، یاغلی موسی ، اغزی بیوك ، کوللی ، جلفه‌جك ، قره بیکار ، دلی قولی ، سلیمان فقید ، تحتك ، عباس تحتانی ، اروانلی ، عباس فوقانی ، کچیلی ، تفتك ، بغده‌شان ، اردیك ، کل بیرام ، حرامی ، بورجی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٢٢ ١ یکون

(چای قیو ناحیه‌سی)

کومبل ، مزیبل ، مغاره‌جق ، زید اوغلی ، سر رشك ، قره قیون ، اورته ویران ، زونجك ، کورت ویران ، خراب بایر ، طوشان ، اق خرابه ، مجد ، کفری ، چرخ ، دونقوز ، خراب نور ، کوبکلی ، بخشین ، حاجی بدر بورجی ، چای قیو فوقانی ، چای قیو تحتانی ، خراب صور ، مکعد ، قزیل قیو ، تیمورجك ، دکمه ، قوشمه ، عزدك ، بورج کوتان ، قنطره ، همدان تحتانی ، همدان فوقانی ، اورته ویران ، یونس ، بیاملی ، هشتران ، وزنك ، سیف الدین ، بردریج ، قرق مغاره ، زونیك ، حسن کوم ، ملکیش ، درت قیو ، صارم ، خراب رش ، جنبل ، کبرلی ، کوچپا ، خالطانلی عشیرتی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٥١ ١ یکون

(حران ناحیه‌سی)

صرین ، کوك تپه ، مودانلی قنطره‌سی ، حسن کند ، عثمان بك ، جك‌جك ، ملك ویران ، شیخ جوبان ، اولی باغ ، منیجر ، جدیده ، فیان ، کوتی ویران ، تل حمر درنزد قره علی ، کوبریلك ، قزانی ، بن عجل عشیرتی ، ینکیجه ، اغچه مسجد ، قصاص ، چقور دورج ، جکمه اورج ، عرب اوغلی ، قره‌مان ، کسر دده ، بایقوش ، قوریجق ، ماموجه ، خوروز ، جب الحیات ، حوشانلی ، ایلکران ، مجیلی ، نقیبخان ، عین خلیل ، جابر الانصاری ، زینب ، طاشلوجه ، تل انبار ، علیار ، قبا مجد ، سلطان تپه ، خانجغاز ، عبدالرحمن دده ، فاتك ، تل حمر ، کولنجه ، قاب ، اسکی قدیمه ، یکی قدیمه ، کونش ویران ، تل بغداد ، اغ ویران ، بوز هیوك ، حاجی حسن ، چامورلی ، قره شادی ، جانان صغیر ، جانان کبیر ، تل شب ، جافر کبیر ، مودانلی ، کبرلیس ، عطشان ،

کورطات ، چغمانیه ، طون علی ، کوچك چللی ، بیوك چللی ، یولدق ، قره علی ، خربت الیجا ، اغ ویران ، قیاجق ، تل عور ، رسوم کبیر ، انجرلی ، سکسان ویران ، شیخ ریح ، محرابلی ، چریشلی ، اق مشهد ، کوچك مغاره ، کچی قران ، سلمان ، عورت کوی قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٨٦	١	یکون

قرا	ناحیه	
٣٨٢	٦	جملهٔ یکون

لوایه دائر معلومات

اورفه شمالاً دیاربکر شرقاً موصل ولایتلریله ماردین جنوباً زور سنجاقلری ورقه قضاسی غرباً باب ، منبج ، عینتاب ، پازارجق قضالریله محدوددر .

مرکز لوا اولان اورفه شهری حلبك یوز طقسان کیلومترو شمال شرقیسنده و(٤٢) ساعت بعدنده‌در .

اورفه ، بیره‌جك ، روم‌قلعه ، سروج ، حران ناملرنده درت قضایی حاویدر .

اورفه قصبه‌سنده (١) حکومت قوناغی (٢) قشله (٣) قره‌غولخانه (١) قلعه (١) خسته‌خانه (٥٢) جامع شریف ومسجد (٤) تکیه وزاویه (١١) مدرسه (١٠) کلیسا ومناستر (١) حورا (٢٤) مکتب (٤٨) محله (٤١٤٣) خانه (٢٠٠٧) دکان ومغازه (٣٢) خان (١٨) فرون (٦) چشمه وسبیل (١٤) حمام (٢٣) دکرمان (١) فابریقه (١) دباغخانه (٢٩٥) عرصه (٢٦١) باغچه (٣٤١٤) باغ (٤) مرعی واردر .

مرکز قضایه ملحق نواحیده دخی (٥١٩٩) خانه و(٢٣) دکان (٢) تکیه (٢) کلیسا (٤٥) دکرمان (٣٠) چشمه وسبیل موجوددر .

اورفه قضاسنده (٤٩١٩٢٠) دونم اراضی اولوب بهر سنه نصفی زرع اولنمقده‌در .

نفس قصبه‌نك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه‌نك اك اسکی آدی اور الکلدانین ویاخود اور اولوب حتی تورات شریفده اور الکلدانین وانجیل شریفده اور نامیله‌ده مذکوردر . مرور اعصار ایله سلفکه‌لولرك اجزای خاندانندن بعضیلرینه ومؤخراً بقار دنیلان حکمدارانه مقر حکومت اولمشدر . اورفه ساسانیلرك و{ حضرت عمر } رضی‌الله تعالی عنه افندمزك زمان خلافتلرنده

عربلرك صکره سلجوقیلرك ایرانیلرك النه کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلمشدر .

اورفه { ادریس } علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك بناکرده‌سی اولدیغی روایات تاریخیه‌دندر . نمرود ایکیوز سنه اورفه‌ده قالمش و{ حضرت ابراهیم } علیه السلامك آتشه القاسی بوراده وقوعبولمشدر . مملکته ناظر عتیق قلعه‌نك برجی اوزرنده کوریلان یکدیکرندن تخمیناً اون ادیم فاصله‌لی ایکی مانجنیق عمودی دخی مشار الیهك آتشه اتلمسی ایچون نمرود طرفندن ترتیب ایدلمشدر بو قلعه جوارنده { ابراهیم } علیه السلامك قدمنهادهٔ عالم شهود اولدقلری مغاره موجود اولوب حالا مولود خلیل نامیله یاد اولنمقده ودروننده ولادت نبوتپناهیلرینی اعلام ایچون بر یشیل صندوق بولنه‌رق زیارت ایدلمکده‌در . تاریخلرده مشار الیهك اقامت بیوردقلری کوثا نام قریه مذکور مغاره‌یه محاذی وشمدی سور خارجنده قاله‌رق کوتیلردن غلط اولاق اوزره کوتیلر محله‌سی نامیله یاد ایدیلیور . ینه بو قلعه پیشکاهنده مشار الیهك آتشه القا اولندیغی اثناده بقدرة الله تعالی ظهور ایدن وعین زلیخا وخلیل الرحمن نامیله یاد اولنان ایکی نهر حسن پاشا جامع شریفی قربنده برلشه‌رك شهر خارجنده‌کی باغچه‌لره جریان ایدر .

اورفه بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولدیغی واهالیسنك اصللری دیاربکردن کلدکلری مرویدر اورفه‌ده وقتیله جسیم بر مناستر اولوب خرستیانلرك قولنجه { حضرت عیسی } علیه السلامك وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس اولدیغی مندیل موجود وبونکله خلفای عباسیه‌دن { متقی بالله } ٣٣١ سنهٔ هجریه‌سنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمش ایمش .

بوز اباد ناحیه‌سنده چیقان کهریز چایی قصبه دروننه جریان ایدوب بعض

خانه‌لره منقسم اولور قصبه‌نك جهت غربیسنده دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یاغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش شو محذورك دفعی ایچون بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال طرفندن بر خندق حفر ایتدیرلمشدرکه موسمنده آقان صولر او خندقدن جریان ایتمکده وبوکا الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری موجوددر برده چای قپو اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر دیر یعقوب اسمنده بر بچق ساعت مسافه‌ده واقع بر طاغ اوزرنده بر مناستر خرابه‌سی وایکی قلبه‌سی اولوب نمرود آره‌صره اورایه کیدوب بر مدت قالور ایمش وجه تسمیه‌سیده { حضرت یعقوب } علیه السلامك بورالردن اثنای مرورنده بر کیجه بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش اورفه‌نك صمصاد حران بك ثاقب سرای یکی قپو اسمنده درت قپوسی واردر بونلردن بشقه ایکی قپو دها واردر .

اورفه‌نك املاك وچفتلکات اصحابی مستثنا اولدیغی حالده اهالینك اکثریسی تجارت وصنعت وزراعت وفلاحتله وبر قسمی عمله وکراجیلق وبقاللق وسائر بوکا مماثل ایشله اشتغال وتعیش ایدرلر کرد وعربدن عبارت قرا اهالیسنك قسم کلیسی‌ده قیون دوه بسلمك بعضیسی جوبانلقله اعاشه‌لرینی تأمین ایدرلر .

معمولات ومنسوجات

اورفه‌نك محصولات صناعیه‌سندن بالخاصه منسوجات قسمی بر اهمیت مخصوصه کسب ایدرك متعدد دستکاهلر واردر وکوندن کونه مقداری تزاید ایتمکده‌در ایپکلی ایپلکلی آلاچه ومتنوع الوان پنجره ومندر

ویتاق ویاصدق ویورغان یوزی واورتیلری پرده لکلر بیاض بزلر یوکدن معمول یازلق شاللر ابپلك و یوکدن کلیم وخالی وقیلدن چوال وطوبره وسیاه چادر ومرعزدن عربلره مخصوص عقال وغایت طیانقلی یرلی بزندن کار عتیق باصمه نسج واعمال اولنور .

صنایع نحاسیه

بو صنعت دخی خیلوجه ایلرولیوب کموشدن فرق اولنمز درجه‌ده ومتنوع شکلده صو طاسلریله مصنع شربت برداقلری بیوك کچوك قهوه ابریقی سفره وسفره طاسلری وغایت ماهرانه بر صورتده یکدیکرینه صیقشدیرلمش بر قبضه‌ده ایکی ناملو قامه‌لر وبوکولدیکی حالده مدور بر شکل کسب ایدر وایستنیلورسه قلیج قایشی کبی بوکیلوب بیله صارلمغه مستعد ظریف قلنجلر ونفیس مقراص وقلم تراشلری طونجدن شمعدانلر هوان منقال قادینلره مخصوص کموشدن طراق وکموشدن پاستون اعمال ایدیلور معمولات ترابیه‌سی ایسه موسم صیفه مخصوص اولمق اوزرنده کوپ قوپه تنجره صو دستیلرندن عبارتدر .

استانبول ، بغداد ، دیاربکر ، حلب ، بیروت ، حما ، حمصله تعاطیٔ تجارت اولنمقده‌در .

اخراجات

اخراجات اوروپایه قدر ممتد اولور سنوی بر ملیوندن زیاده بیاغی عنزه ونواحیٔ عشیرتلریله عشائر سائره‌دن جمع واستانبول واناطولی ایچرولرینه قدر سوق اولنور ایکی بیك قدر دوه یوز بیك رأس اغنام واردر .

مواشی

اورفه‌ده ویاخصوص عشائر وعربان نزدنده بر چوق قیون بولنور بونلرك بیاغیسی اوروپایه کیدر بو قیونلرك یاغ حاصلاتی قسماً مملکتده صرف وقسماً استانبول وحلب وسائر محله کوندریلور کچی بورالرده قیونك ربع ویا خمسی درجه‌سنده‌در بو حوالیده‌کی دوه ایکی نوعدر بر نوعی بین العشایر عادتا قیون کبی بسلنور دیکریده نقلیاتده قوللانیلور سنجاغك هر طرفنده قیمتدار کوزل جنس آت وقسراق بولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٢٧٦٩٨	٢٦٥٦٠	٥٤٢٥٨
ارمنی	٠٤٧٥٧	٠٣٨٩٣	٠٨٦٥٠
قتولیك	٠٠٤٦٤	٠٠٣٤٧	٠٠٨١١
سریانی قتولیك	٠٠٨٣٧	٠٠٧٤٣	٠١٥٨٠
سریانی قدیم	٠٠٠٥٩	٠٠٠٥٧	٠٠١١٦
پروتستان	٠٠٦٦٤	٠٠٤٤٩	٠١١١٣
کلدانی	٠٠٠٦٠	٠٠٠٥٩	٠٠١١٩
یهودی	٠٠٢٥٦	٠٠١٩٤	٠٠٤٥٠
یکون	٣٤٧٩٥	٣٢٣٠٢	٦٧٠٩٧

اورفه سنجاغنه ملحق قضالر

بيره‌جك قضاسى

قائممقام شوكت بك ثالثه

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائممقام بك

اعضاى طبيعيه: نائب سعدالدين افندى	اعضاى منتخبه: ابراهيم رشدى افندى
مفتى عثمان افندى بورصه مدرسى ٢ ب ٣١٦	حاجى حسن افندى
مال مديرى صالح افندى	خجر افندى
تحريرات كاتبى محمد وفا افندى	كورك افندى

مال قلمى

مال مديرى افندى	رفيق حاجى محمد افندى
معاونى احمد بك	صندوق امينى شاكر افندى

بدايت محكمه‌سى

رئيس نائب افندى

اعضا: عبدالقادر افندى	باش كاتب عبدالعزيز افندى
نرسيس اغا	كاتب ثانى منحل

بدايت محكمه‌سى رفاقتنده‌كى مأمورين

مقاولات محررى عبدالعزيز افندى	مستنطق معاونى احمد بك

معارف قوميسيونى

رئيس قائممقام بك

اعضا: مفتى افندى	اعضا: احمد مخلص افندى
ابراهيم افندى	شيخ عبدالرحمن افندى
صالح خيالى افندى	مصطفى صبرى افندى

هيئت تحصيليه

مفتش محمد افندى

سوارى تحصيلدارى مصطفى افندى	پياده تحصيلدارى حقى افندى
« « احمد زمجى افندى	« « بها افندى
« « ابراهيم ادهم افندى	« « شيخ احمد افندى

اوقاف اداره‌سى

مدير وكيلى عبدالرحمن افندى

اوقاف قوميسيونى

رئيس مفتى افندى	اعضا: اوقاف وكيلى افندى
اعضا: شيخ مسلم افندى	اشرف افندى
ابراهيم افندى	مصطفى صبرى افندى

نفوس اداره‌سى

مأمور محمد طاهر افندى	كاتب شيخ مسلم افندى

طابو كاتبى حاجى جميل افندى	اورمان مأمورى حمدى افندى

زراعت بانقه صندوقى مستخدمينى

محاسبه كاتبى محمد مصطفى افندى	رفيق منحل

زراعت بانق شعبه‌سى مجلسى

رئيس حاجى مصطفى بك

اعضا: مسلم اغا	اعضا: عبدالقادر افندى
شيخ مسلم افندى	محاسبه كاتبى افندى

بدلات نقديه كاتبى محمد افندى

تلغراف وپوسته اداره‌سى

مدير محمود عونى افندى

مخابره مأمورى بها افندى	ملازم امين حكمت افندى

بلديه دائره‌سى

رئيس مصطفى لامع افندى

اعضا: شيخ مسلم افندى	اعضا كركور اغا
عبدالعزيز افندى	كاتب شيخ مسلم افندى
مسلم اغا	صندوق امينى شهاب افندى
عبد القادر افندى	طبيب طلحه افندى
سعدالدين افندى	مفتش اسحق اغا

مكتب رشدئ ملكى

معلم اول مصطفى صبرى افندى

معلم ثانى صالح خيالى افندى	رقعه معلمى محمد وفا افندى

شاكردان

عدد ٨٠

ابتدائى مكتبى

معلم اول نافذ افندى

معلم ثانى اشرف افندى	معلم ثالث رسول افندى

شاكردان

عدد ٥٥

نزيب قصبه‌سى مكتب رشديسى

معلم اول منحل	معاونى محمد نورى افندى

شاكردان

عدد ٤٥

رديف يتمش بشنجى اورفه الاينك اوچنجى بيره‌جك طابورى

بيكباشى محمد ذهنى افندى مدالية پلونه	طابور كاتبى مصطفى افندى
قول اغاسى فرهاد اغا	

ديوان عموميه اداره‌سى

مأمور لسف‌الله افندى | كاتب عثمان افندى

رژى اداره‌سى

مأمور نشأت افندى ثالثه | كاتب يوسف افندى

بيره‌جك قصبه‌سنك حاوى اولديغى محله‌لرك اساميسى

تدريب ، خواجه شرف ، سمماق ، ساحه ، مركز ، ميدان ، وادى جنك محله‌لرى .

محله

٧ يكون

بيره‌جك قضاسنه مربوط قرالك اساميسى

مزمكان ، بلقيس ، كهرين ، زيب ، سوبتلى ، مزار ، حيار ، حمص ، كفر شيخ ، مغاره‌جق ، حزم اوغلى ، كفر طود ، چركيش ، قوين ، تلعيان ، كفره ، قى ، كتريل ، كركيس ، حيالى ، تل مغاره ، خانجغز ، طيبه ، مولس ، كوراب ، وارطنوز ، كرك ، كرديلى كرسنطاش ، قوريجه هيوك ، تل كنكور ، كرزين ، چتاق ، طورين كرسنطاش ، مزرين ، يارم تپه ، جين فلك ، آق قويى ، دوويلى ، صارى قوج ، داز هيوك ، چوقشرق ، كوللجه ، زهره‌جك ، نجار ، مليكه ، قره عمود ، الف اوغلى ، شرعه ، نعك ، جسرين ، يازير ، قره حورون ، تل سحان ، كفرك ، حسنوز ، شنقاق ، ايكزجه ، قلجان ، ايزان ، قاجه اغاج ، سكدمان ، نوحى ، تل كرى ، الاكوز ، چفتلك ، كرميش ، اغچه كوى ، سلسله ، قيونياط ، تلبش ، مرجخميس ، قرنفل ، حفرجك ، يارجه ، امينلك ، حراباس ، بوقارى طاش آتان ، اشغى طاش آتان ، حربصات ،

محمود اوغلى ، بويراز اوغلى ، دلى احمد اطه‌سى ، اشغى شجلر ، بوقارى شجلر ، خلفى حسن ، زورمغاره ، زهرى ، تبل ، مزرعه ، المعراطه‌سى ، فولافسز ، كرلاوك ، تلعجنون ، صاقرغه ، بابا هات ، فاطمه‌جق ، شبوك ، تلفار ، خان تبكلى ، سحاوى ، عراط طاغى ، قره‌تز ، چچى ، تمازلى ، شمس خضر ، المشار ، چوغان ، بند باغچه‌سى ، هوانه ، تپه ويران ، اغ پيكار ، ايكى مغاره ، قبوك ، اشك دوشن ، قره بابا ، سوكرنلان ، اشاغى حبيب ، بوقارى حبيب ، نجمى ، قره‌باش ، سورك ، فرخو ، چفتلك ، هوباب ، عناب ، تلوس ، تلمور ، تلوز ، سور تپه ، حاجى نبى ، بيلاتلى ، كوك اشمه ، ديوريكى ، اغچه قو قريه‌لرى .

قرا

١٣٤ يكون

بيره‌جك قضاسنه دائر معلومات

بيره‌جك قضاسى اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزى اولان بيره‌جك قصبه‌سى اورفه‌نك سكسان كيلومترو غرب جنوبيسنده و(١٨) ساعت بعدنده وحلبك بوز اوتوز بش كيلومترو شمال شرقيسنده و(٢٨) ساعت اوزاقلغنده‌در .

قصبهٔ مذكورنك پيشكاهندن فرات نهرى جريان ايدر .

بيره‌جكده (١) حكومت قوناغى (١) عتيق قلعه (١) رديف ديوبى (١) قره‌غولخانه (١٩) جامع شريف (١) مدرسه (٧) تكيه (٣) كليسا (١) مكتب رشدى (٣) مكتب ابتدائى (١٠) صبيان مكتبى (٢٠٤٣) خانه (٤٦٩) دكان (٤) فرون (٩) خان (٣) حمام (٢٠) دكرمان (٢٣) انبار (١٧٢) باغچه (٥١١) باغ (١) عرصه (١٠) مرعى (١) سلخ‌خانه (١) كيرشخانه (١٥) قهوه‌خانه واردر .

نزيب قريه‌سنده (١٠٥٠) خانه (١٢) جامع شريف (٢) مدرسه (١) تكيه (٢) كليسا (١) مكتب رشدى (٤) صبيان مكتبى (٥) فرون (٣) خان (٣) حمام (١) صابونخانه (٣٥) زيت معصره‌سى (٩) دكرمان (٧) قهوه‌خانه (٢) انبار (١٥٠) باغچه (٥٣٧) باغ واردر .

داخل قضاده (٢٣٣٠٠٠) دونم مزروع و(٧٢١٦١) دونم غير مزروع اراضى اولوب بوندن سنوى (١٧٠٠٠) كيله حنطه و(٢٢٠٠٠) كيله شعير و(٢٠٠٠) كيله جولبان و(٥٠٠٠) كيله زيتون و(٦٠٠) قنطار كندير و(٢٠) قنطار فستق حاصل اولور على الخصوص كلبتلو چكردكسز نار وسائر ميوه غايت مبذولدر .

بيره‌جك قصبه‌سنده اورفه جاده‌سنده درت كيلومترولق شوسه طريق دخى تأسيس وتعمير ايدلشدر .

بیره‌جك قصبه‌سی پك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذکور ایدی . بعض کتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات نامله‌ریله مسطوردر .

قصبه‌نك شمالنده وحاکم بر نقطه‌ده ملك الظاهر بیبرس طرفندن بنا ایدلمش عتیق بر قلعه واردر .

بیره‌جکك (٦) ساعت بعد مسافه‌سنده رومالرجه اسمی هیرا بولیس واثوریلرجه قارکمش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر . اشبو خرابه‌زارك هر طرفنده هیروغلیف یازیلری کوریلور .

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات کنارنده بر عدد متروك قاپلیجه دخی واردر . وینه بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور .

بیره‌جکك جهت غربیسنده واوچ ساعت مسافه‌ده تزیب قصبه‌سی بولنورکه بوراسی ایکی معرکهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شابور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایکنجی فوسناسی بیننده دیکریده (١٢٥٥) سنه‌سنده مشیر حافظ پاشانك قوماندا‌سنده‌کی عساکر شاهانه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر .

بیره‌جك قصبه‌سنك جهت غربیسنده واون دقیقه مسافه‌ده { شیخ جمال الدین بن شجاع } ونفس قصبه‌ده { شیخ سعد الدین الجباوی وشیخ صافی خراسانی وشیخ حسن نورانی } وقلعه‌ده دفین خاك عطرناك { امام یوسف سکاکی } حضراتنك مراقد ومقام مبارکلری موجوددر .

قضاء مذکورده ایپلکدن بز ، قرمزی سختیان ، مرکوب ، چفت ادواتی اعمال اولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٢٤٢٠٦	١١٧٢٥	١٢٤٨١	اسلام
٠٠٩٥٠	٠٠٤٩٨	٠٠٤٥٢	ارمنی
٠٠٣٣٩	٠٠١٧٥	٠٠١٦٤	قتولیك
٠٠٢١٧	٠٠١١٤	٠٠١٠٣	پروتستان
٠٠٠٤٧	٠٠٠٢٦	٠٠٠٢١	یهودی
٢٥٧٥٩	١٢٥٣٨	١٣٢٢١	یکون

روم‌قلعه قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی	نشان: مجیدی	نشان: تاریخی
قائممقام نصرالله بك	ثالثه	سلخ ج ٣١٢	٤	سلخ د ٣١٥

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه:
نائب محمد علی افندی
مفتی عبدالقادر افندی
مال مدیری ابراهیم ثابت افندی
تحریرات کاتبی محمود مدحت افندی

اعضای منتخبه:
محمد رشید افندی
فیض‌الله حلمی افندی
سرکیس اغا
مصروف اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی
معاونی حسین بك
رفیقی حسن افندی
صندوق امینی محمد افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا:
عبدالقادر افندی
کرکور اغا
باش کاتب امام باقر افندی
کاتب ثانی منحل

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مقاولات محرری منحل
مستنطق معاونی اسماعیل افندی

محکمهٔ شرعیه دائره‌سی

نائب محمد علی افندی
کاتب محمود ندیم افندی

تحصیلات قومیسیونی

رئیس قائممقام بك

اعضا:
مال مدیری افندی
مال مدیری معاونی بك

اعضا:
اداره اعضاسندن رشید افندی
بلدیه رئیسی بك

هیئت تحصیلیه

مفتش باقر افندی
١ نجی دائره سواری تحصیلداری عبدالله افندی
٢ نجی دائره سواری تحصیلداری محمود افندی
٣ نجی دائره سواری تحصیلداری علی رضا افندی
٤ نجی دائره سواری تحصیلداری محمد افندی
مرکز پیاده تحصیلداری نوری افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور احمد افندی
کاتب محمد بك
طابو کاتبی سلیمان ذهنی افندی
اورمان مأموری محمد افندی

زراعت بانقه صندوق مستخدمینی

محاسبه کاتبی بشیر افندی | رفیق محل

زراعت بانق شعبه‌سی مجلسی

رئیس ابراهیم خلیل افندی

اعضا: مسلم اغا، شیخ محمد اغا | اعضا: ابراهیم اغا، محاسبه کاتبی افندی

بدلات نقدیه کاتبی عبد الله بك

بلدیه دائره‌سی

رئیس خالد بك

اعضا: ابراهیم افندی، بکر افندی، مسلم اغا، حاجی خلیل افندی | کاتب وصندوق امینی ناظم افندی، مفتش سلیمان بك، آشی مأموری امین افندی

مکتب رشدیٔ ملکی

معلم اول وکیلی مصطفی افندی

ریاضیه معلمی اسماعیل افندی | رقعه معلمی محمود ندیم افندی

شاکردان

عدد ٦٢

ردیف یتمش بشنجی اورفه الاینك دردنجی روم‌قلعه طابوری

بیکباشی احمد ضیا افندی، قول اغاسی مولود افندی | طابور کاتبی حاجی احمد افندی

روم‌قلعه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی

خلفتی قصبه‌سی ، باش بوستان محله‌سی .

محله

٢ یکون

روم‌قلعه قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(عربان ناحیه‌سی)

ذکزیش ، شیخ داؤد ، نور الدین ، چفته قوز ، روم اولك ، سیورکوج ، باش‌پکار ، کموش‌پکار ، دیب چینی ، قره بابا ، اشاغی قره واعظ ، یوقاری قره واعظ ، خراری ، کوچکلی ، خشرم ، فقلو ، التون طاش ، اسکی التون طاش ، دوکانلی ، لولان ، بغلوچه ، زیارت ، قره‌جه ویران ، عزازی ، ارخیل ، تل بزك ، صاریل ، اشاغی ملك ، یوقاری ملك ، هفت ، حوجکلی ، بدیران ، داغدغجق ، خوملیجه ، قره پکار ، همانلی ، نوکجك ، طورونلر اوپه‌سی ، سپاهی تنبل اوپه‌سی ، سنکانلی امرلر اوپه‌سی ، قوللؤتك

اوپه‌سی ، علی کوز اوپه‌سی ، قاشقجی اوپه‌سی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٤٣ ١ یکون

(بازیکی ناحیه‌سی)

کفر کاب ، مغنان ، تلعزه ، شیخ بکر ، تلاك ، ایران ، قلازان ، طات عینی ، تسعه ، عنق ، طوتلیجه ، زغره ، نعلکان ، بوزاوق ، کوندری ، بوکرتلان ، هوبابی ، سوسیك ، ایکده‌لی حواشه ، شکرکویی ، آسمان ، مغربی ، غلباش ، الا حاجی ، دودری ، بك بورجی ، جبین ویران ، سوماقلی ، کولیجه ، بادم خاتون ، طوشان ویران ، نعش ، حزونك ، اسحاق ، ارتش ، هلبینی ، قره مزرعه ، قفتك ، کونه فرك ، سلدك ، ارغیل ، خوخ ، قنق ، نخروت ، قاقان ، اربتین ، کوپه‌لی ، نهرسعید ، جول ، جوساق ، دلیلر ، جیقکان ، زخیر ، کلك ، چقاللی ، واهنه ، دیرتو ، عفتار ، قره اغیل ، صاروجه ، اشاغی کوکلی ، یولو ، یوقاری کوکلی ، کفرخان ، طبوز اوغلی ، جبك اوغلی ، بازور ، عمرلو ، جبین ، عینی ، طوسیانلی ، بیله سور ، سیب خندق ، آرام ، اراح ، قنطره ، کوله‌سور ، بیره سور قریه‌لری .

قرا ناحیه

٧٨ ١ یکون

(مرزمان ناحیه‌سی)

قره یوسفلی ، طاندرجق ، بوزانلو ، باقرجه ، لوله‌جق ، قسطل ، بالق ، قلباش ، قره قیو ، شیللو اوپه‌سی ، کورایبو اوپه‌سی ، قالونك اوپه‌سی ، ککلك تپه ، قلجان ، بناملی قره قیو ، بناملی آغ قیو ، بناملی کشرو اوپه‌سی ، جنکفه ، بالکانلی ، قره حسینلی ، مندوللی ، یارمجه ، سرای مغاره ، حاجی

مالی ، شنکجه ، حاوز ، اکری‌دره ، قیر اوغلی ، قیاباشی ، اوچ کول ، کرك ، میله‌لیس ، مسیری ، صاریلر ، الف ، حصار ، حسن اوغلی ، کوحملك ، قلعه ، قصبه ، صوری ، بلبل قریه‌لری .

قرا ناحیه

٤٢ ١ یکون

(رشی ناحیه‌سی)

انهش ، صوه‌جق ، حبیب ، بورنس ، قزیل این ، اشاغی چارداق ، یوقاری چارداق ، عجمی ، کلیسه‌جك ، زرکیل ، الا حاجی اوپه‌سی ، اوشنو اوپه‌سی ، زردکوم ، قره مزرعه ، قره بورج ، جبور ، تحتك ، کوسه‌لر ، کامشلی ، ملا محو اوپه‌سی ، مامی کریز اوپه‌سی ، زرار قریه‌لری .

قرا ناحیه

٢٢ ١ یکون

قرا نواحی

١٨٥ ٤ جملهٔ یکون

روم‌قلعه قضاسنه دائر معلومات

روم‌قلعه قضاسی شمالاً حصن‌منصور وجهتی شرقاً اورفه وسروج جنوباً بیره‌جك غرباً مرعشه تابع بازارجق وعینتاب قضالرینه محدود ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی حلبه اوتوز التی واورفه‌یه اون سکز بیره‌جکه التی سروج وعینتاب وحصن‌منصور قضالرینه اون ایکیشر ساعت مسافه‌ده‌در نفس قصبه فرات نهری کنارنده واقعدر .

خلفتی قصبه‌سنده (١) حکومت قونامی (١) جامع شریف (١) مکتب رشدی (١) مکتب ابتدائی (٨٥١) خانه (٦٣) دکان (١) اجزاخانه (١) فرون (١) حمام (١) دباغخانه وقرا داخل اولدیغی حالده (٥٠) دکرمان (٩٤٥) باغچه (٢١٩٢) باغ (٤) زیت معصره‌سی جیمن وانهش قریه‌لرنده (٣) کلیسا موجوددر بالعموم قراده دخی (٤٧٧٠) خانه و (١٦٠١٣) نزلا و (٦٢٠٠٠٠) دونم مزروع و (٥٨٢٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر . اراضی مزروعه‌نك بهر دونمندن تخمیناً قرق قیه‌دن ایکیوز قیه عنیقه‌یه قدر حاصلات النسقده‌در .

داخل قضاده قره‌طاغ ومرزمان نامیله ایکی طاغ واردر قضانك هر طرفی اورمانلرله محاط اولدیغندن هر سنه ورادن عینتاب وبیره‌جك واورفه‌یه کور واودون اخراج اولنور نواحینك اکثر قراسنده موجود اوفق چایلر ایله حنطه ، شعیر ، مرجمك ، نخود ، کوشنه ، جولبان ، آق داری ، کاکل داری ، فاصولیه ، قطه ، سیسام ، فستق ، اوزوم ، انجیر ، شفتالو ، زردالو ، الما ، نار ، طوت ، قاوون ، قارپوز ، خیار ، صوغان وبوکا نمائل اثمار حصوله کلور حاصلاتك بر قسمی اطراف قضالره اخراج اولنور .

اهالیسی قضا ترك وکرد اولوب‌رق عموماً اسلامدر بالکز جیمن وانهش نامنده ایکی قریه‌ده بشیوز سکسان بش قدر ارمنی ساکندر .

رشی ناحیه‌سنده تزیل این دنیلان اوتوز خانه‌لی بر قریه اهالیسی یزیدیدر . قضاده التون طاش خرابه‌سنده بر چوق آثار عتیقه وعربان ناحیه‌سنده ارخیل دنیلان قریه جوارنده اردیل نامیله مشهور شهرك خرابه‌سی والان بر مناره‌سی موجوددر .

رشی ناحیه‌سنك طاغ اره‌سنده وقضایه اوچ ساعت مسافه‌ده جیور نام قریه‌نك غرب جهتنده ایکی یتزو طول وعرضنده یکپاره مرمر طاشلردن معمور بر خانه‌نك ایلك قپوسندن کیرلدکده درونده اوچ قپویه واندن کیریلورسه بنه او مقدار قپویه تصادف اولنور بو صورتله تسلسل ایدن قپولرك نهایتی معلوم دکلدر .

قضانك نخروت وقنق وکفرخان والف قریه‌لرنده بیوك طاشلردن بر قاچ جسیم صالون وخرابه‌لر واردر .

قضاده تخمیناً (٢٥٥٠٠) قیون (٣٥٥٠٠) کچی (٦٢١١) اوکوز (٢٦٣٨) اینك (٢١٠) قسراق (٢٢) استر (١٣٩) بارکیر (١٨٦) دوه (٢٤٧٢) مرکب (٧٧) اسب وطاغارده کلتلو جیلان ، طاوشان ، تلکی ، جقال ، سنسار ، قورت وطاغارده قپلان بولنور .

قضانك وسطنده جریان ایدن فرات نهری غایت درین بر مجراده جریان ایتدیکی جهتله قضاجه استفاده اولنه‌مامقده‌در مرزمان ناحیه‌سنده بر کیل معدنی واردر نهر فرات اوزرنده ایکی سفینه وبش فلکه امد شد ایدر .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان روم‌قلعه قضاسنك نفوس جدولی

بکون	ذکور	اناث	
٢٥٠٢٦	١٢٨٢٥	١٢٢٠١	اسلام
٠٠٥٨٥	٠٠٢٨٥	٠٠٣٠٠	ارمنی
٢٥٦١١	١٣١١٠	١٢٥٠١	بکون

سروج قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی
قائمقام مصطفی فائق افندی	رابعه	٢١ و ٣١١

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائمقام افندی

اعضای طبیعیه: نائب حاجی محمد غالب افندی ، مفتی محمد امین افندی ، مال مدیری عبدالرحمن افندی ، تحریرات کاتبی محمد توفیق بك

اعضای منتخبه: محمد اغا ، مصطفی افندی ، درویش اغا ، خلیل اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیق شیخ مسلم افندی
معاونی حمدی افندی	صندوق امینی رشید افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا: خلیل اغا	باش کاتب محمود افندی
عبدالکریم افندی	کاتب ثانی منحل

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مقاولات تحریری محمود سقی افندی	مستنطق معاونی حافظ افندی

معارف قوميسيونى

رئيس قائمقام افندى

اعضا نائب افندى	اعضا بانق محاسبه كاتبى افندى
مال مديرى افندى	كاتب توفيق بك

تحصيلات قوميسيونى

رئيس قائمقام افندى

اعضا نائب افندى	اعضا محاسبه كاتبى افندى
مال مديرى افندى	ضابطه مأمورى افندى
تحريرات كاتبى بك	كاتب شيخ مسلم افندى
مال مديرى معاونى افندى	

هيئت تحصيليه

مفتش سليمان افندى	٣ نجى دائره تحصيلدارى مصطفى افندى
١ نجى دائره تحصيلدارى يحيى افندى	٤ نجى « « خلف افندى
٢ نجى « « كامل افندى	٥ نجى « « موسى افندى

نفوس اداره‌سى

مأمور محمد امين افندى	كاتب محمود افندى

طابو كاتبى محمد افندى

زراعت بانقه صندوق مستخدمينى

محاسبه كاتبى راشد افندى	رفيقى منحل

زراعت بانق شعبه‌سى مجلسى

رئيس عثمان ناصر اغا

اعضا منحل	اعضا منحل
«	محاسبه كاتبى راشد افندى

پوسته اداره‌سى

مأمور محمد توفيق بك

بلديه دائره‌سى

رئيس عثمان اغا	اعضا احمد چاوش اغا
اعضا خليل حمى شيخى اغا	ربائل اغا

ابتدائى مكتبلرى

مركز ابتدائى مكتبى
معلم مصطفى رؤف افندى
شاكردان عدد ٦٠

زيارت قريه‌سى مكتبى
معلم عثمان افندى
شاكردان عدد ٣٠

قره قريه‌سى مكتبى
معلم محمد على افندى
شاكردان عدد ٢٥

شاويك قريه‌سى مكتبى
معلم محمود افندى
شاكردان عدد ٢٧

ارسلان طاش قريه‌سى مكتبى
معلم شيخ محمد افندى
شاكردان عدد ٤٠

اورفه رديف الايتك ايكنجى سروج طابورى

بيكباشى حسن محسين افندى

قول اغاسى حاجى محمد افندى ٥ مداليه كريد	طابور كاتبى منحل

سروج « حميديه » خفيف سوارى اللى اوچنجى الايى

قائمقام غالب بك

بيكباشى اول امام اغا	قول اغاسى عبدالقادر افندى
بيكباشى ثانى منحل	كاتب ثانى محيى الدين افندى

« حميديه » خفيف سوارى اللى دردنجى الايى

قائمقام منحل

بيكباشى اول شيخ حسن افندى	قول اغاسى شيخ حسين اغا
بيكباشى ثانى شيخ نوزان اغا	كاتب ثانى نبى افندى

« حميديه » خفيف سوارى اللى بشنجى الايى

قائمقام منحل

بيكباشى اول سليمان اغا	قول اغاسى خليل اغا
بيكباشى ثانى منحل	كاتب ثانى على افندى

ديون عموميه ورژى اداره‌سى

مأمور مسلم افندى

سروج قصبه‌سنك حاوى اولديغى محله‌لرك اساميسى

اسكى سروج ، يكى محله محله‌لرى .

محله
٢ يكون

سروج قضاسنه مربوط ناحيه وقرانك اساميسى

اسكى سروج ، شيخ عيسى ، صمافى دنيايى ، علبكور ، عطشان ، منقوش ، مديب صغير ، مديب كبير ، خنضر خيز ، عميرك ، بلغان ، يوزتپه يعنى كره كور ، شروان كبير ، شروان صغير ، رميل ، قبك معمى ، قبك احمد افندى ، قپوجى ، تلوسر ، يكى يابان ، تلال ، تپه‌لى مزار ، دره ، قره ، ماروت ، عربان ، قريكان ، طعونك ، ماسنجارك ، خرابصار ، ثلثين ، بصلى ميزار ، پيكارباشى ، مستحجرك ، عولك ، زكى ، قره هبوك ، هيجك ، اغاجى ، ترقاق ، بير عمر عصيان ، خراطه ، سينه قوش ، مكتلان ، معيرى ، اغ ويران ، قره قيو ، يالكز دام ، خرابكالك ، خرابصور ، دكز ، يوقارى پاره پاره ، تلعنتر ، منلا حمزه ، اوزون خضر ، بورج حمام ، قسطونك ، ميرزه على ، عين باط ، يوز تپه قورديكانلى ، قباجق ، كورتك ، زيارت ، ميشك ، حسن كولك ، كولجك ، شاويك ، كوسك ، موسك ، ايشمه ، خرابقر ، بير خليل ، اشاغى پاره پاره ، خرابناز ، قره موخ ، جوم على ، عليشار ، مرد اسماعيل ، تلحوتك ، دارك ، كوسان ، تلحاجب ، عشقان ، طيرى ، خرابحل ،

یوقاری بوستانجق ، اشاغی بوستانجق ، هردوشان ، شومان ، مذییل ، قره‌جورون ، کبرلی ، قرمیت ، طاش باصان ، بلك ، اغچه قیو ، قره‌طاش ، یکان ، خلیل جق ، اشاغی جنك ، یوقاری ابامور ، اشاغی ابامور ، قزغانی ، حاجی کوبی ، دایان ، حیدر احمد ، مدرباز ، یواجق ، یوقاری جنك ، خرابکورت ، جلك ، یوقاری طاشلی هیوك ، اشاغی طاشلی هیوك ، اولاقی ، اشاغی ایتویران ، یوقاری ایتویران ، صولان ، بیر عمر شیخانلی ، کیربلك ، اشاغی تختك ، یوقاری بوز هیوك ، یاره‌لی ، اشاغی بوز هیوك ، دوبیرك ، یوقاری خانك ، اشاغی تختك ، یوقاری تختك ، قوچك ، کاروز ، قنطره ، جساس ، هیمی ، تمن علی ، توتانك ، قره قاش ، مزرین ، زیشقر ، میرخان ، تلخرمان ، اغ اوغلان ، شامان ، زونجك ، طوشان ، کاسکان ، بیطحه ، زخوان ، کیکان ، مزرعهٔ داؤد ، شاهنجق ، دیابکلی ، اوغلبك ، شران ، سلیمان بك ، ارسلان طاش ، قره حلیج ، مکتله ، عطمانك ، معصره ، حسامی ، تلقاریت ، مزعنتر ، قوج سکران ، قاز سکران ، خربه‌شیش ، ملك سکران ، بیکی یاپان ، صاتل سکران ، یصلی مزار ، پهلوان کسمه‌سی ، تل اربعین ، اشاغی جنکوك ، یوقاری جنکوك ، ترمبك ، ممیت ، قوال ، میناز ، کولیت ، حیزك ، قره‌علی ، بلك ، کولك ، طولی طاغ ، کومه قیو ، مزکفلی ، مرشید پیکاری ، شوبك ، کسمه سویدی ، کرسان ، قوناق ، کوتی کوی ، چارقلی قران ، کوك تپه ، مشکو ، جبنی ، اجی قیو ، ایلیجاق ، اوخانی ، بوبك ، هفت روح ، قوپوز ، غریب ، کرنباو ، تقشو ، مخرج ، برکل ، شیخ چوبان ، جب الفرج ، بیر رش شیخانلی ، بیلوبران ، مزرعهٔ صوفی ، قلحدید ، تلغزال ، کوفی ، دوبرك کنکانلی ، جساس دنیایی ، قره مزرعه ، یدی قیو ، کورابی ، خروس ، تلوردان ، میرانی ، قزل قیو ، کوسه ولی ، اورکوتلی ، جساس بش ، تلشعیر ، بوبان ، قوله ، دریازین

هوری ، بندر ، قره قیو ، رووی ، خزین ، بیر رش رزواللی قریه‌لری .

قرا

٢٣٥ یکون

(مسعودیه ناحیه‌سی)

اغ بوجاق ، حربن پیکار باشی ، عرنه ، نفس حربن ، مترس ، کاور خرابه‌سی ، قره قوزاق ، جعده ، ایشمه‌تیك ، قبه ، مخمار ، مغاره ، کولپاره اطه‌سی ، قسیق ، عین فس ، خشنش قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
١٦	١	یکون

قرا	ناحیه	
٢٥١	١	جملهٔ یکون

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومرکزی اولان سروج قصبه‌سی اورفه‌نك اوتوز یدی کیلومترو غرب جنوبیسنده واقع واورفه‌یه اون وحلبه اوتوز ایکی ساعت بعدنده‌در .

سروجده (١) حکومت قوناغی (١) جامع شریف (١) مسجد (١) تکیه (٣٠٠) خانه (٧٠) دکان (٢) فرون (٢) خان (٣) قهوه‌خانه (٢) باغچه واردر .

داخل قضاده (٣٠٣٤) خانه (٣٩) دکان (٢١٨) باغچه (٦) باغ موجوددر .

سروج قصبه‌سی اون یدنجی سال هجریده { عیاض بن غنم } رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری طرفندن صلحاً فتح اولنمش مقدملری یك معمور ومشهور ایکن تیمورلنك خراب ایتمشدر .

آثار عتیقه‌دن ارسلان طاش قریه‌سنده درت ارشون طولنده ایکی ارشون عرضنده ایکی سیاه عمود اولوب اوزلرنده برر ارسلان رسمی واردر .

سروج اراضیسی غایت منبت ومرعالری چوق اولدیغندن کلیتلو قیون وسائر حیواناتی بولنور .

بر ذراع عمقنده هر نره‌سنده حفریات اجرا ایدلسه غایت براق ولذیذ صولر چیقار وقتیله سروج اراضیسنده زیتون ، قهوه ، فستق وسائر محصولدار اشجار یتشدیریلور ایمش شمدی ایسه اریه ، بغدای ، اق داری ، مصر داریسی ، کوشنه ، نخود ، مرجمك ، کندیر ، صوسام وسائر حبوبات زرع کلیم ، خالی ، سجاده ، قیلدن چادر نسج اولنمقده‌در .

حیواناتدن دوه ، مرکب ، اینك ، قیون ، کجی وکوزل جنس آت ، قسرافلر واردر . باغ وبوك وبغدای اخراجاتیده پك چوقدر . قضا داخلنده (٢٠٠٠٠٠) دونم اراضیٔ مزروعه و (٢٥٠٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر .

سروج قضاسنده‌کی شیخانلی ، پیچانلی ، دنیای عشیرتلری اللی اوچنجی واللی دردنجی واللی بشنجی نامیله حمیدیه سواری الایلرینی تشکیل ایتمشدر . بو عشیرتلرك جمله‌سی علی التخمین سکز بیك بشیوز و بلکه دها زیاده چادره مالك اولوب بهار ویاز موسملرنده بو چادرلرده اوتوررلر .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٩٣٢٥	٩٣٩٧	١٨٧٢٢
ارمنی	٠٠٣٣	٠٠٣٠	٠٠٠٦٣
یکون	٩٣٥٨	٩٤٢٧	١٨٧٨٥

حران قضاسی

قائممقام محمد شاکر افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعی		اعضای منتخبه	
نائب علی رضا افندی	یورسه مدرسی ١٨ و ٣٢٠	حمادی اغا	
مفتی حاجی علی ضیا افندی		محمد افندی	
مال مدیری جلال الدین افندی		ابراهیم افندی	
تحریرات کاتبی احمد افندی		خلف اغا	

مال قلمی

مال مدیری افندی	صندوق امینی قره‌بت فکری افندی
معاونی درویش افندی	

نفوس اداره‌سی

مأمور شفیق افندی	کاتب عمر افندی

طاپو کاتبی عابدین افندی

« حمیدیه » خفیف سواری اللی برنجی الایی

قائممقام محمد بك

بیکباشی شیخ علی افندی	قول‌اغاسی ابراهیم افندی
بیکباشی ابراهیم اغا	کاتب محمد طوران افندی

« حمیدیه » خفیف سواری اللی ایکنجی الایی

قائممقام حسین بك

بیکباشی خلف اغا	قول‌اغاسی منحل
بیکباشی منحل	کاتب محمد افندی

قرا	نوامی	
٢٠٠	١	حران ناحیه‌سی
٠٤٠	١	قره‌موخ ناحیه‌سی
٠٠٨	١	ترکمان جلابی
٢٤٨	٣	بکون

حران قضاسنه دائر معلومات

حران قضاسنك مرکزی اولان عین العروس اورفه‌نك جهت جنوبیه‌سنده واون ایکی ساعت بعدنده‌در اهالیٔ قضا عربجه بر قسمی کردجه تکلم ایدر قیش وبهارده هواسی لطیف فقط یاز وکوز موسملرنده وخیمدر.

نفس قضاده (١) جامع شریف (٢) مسجد (٣) تکیه (٥) دکان (١) قهوه‌خانه (١) قابلیجه ومع قرا (٢١٩٣) خانه (٩٨٢٣) ترلا (٣) مرعی (٣٠٦) عرصه (١٠١٤١١٠) غیرمزروع (١٤٢٢٨٠) دونم مزروع اراضی واردر .

محصولاتی بغدای ، ارپه ، قره دانه ، مصر ، آق داری ، یوك ، ساده یاغدن عبارتدر .

جنس فرس ، اوکوز ، اینك ، قیون ، دوه ، مرکب ، یبانی قاز ، اوردك ، چیلان ، طوشان ، طوی ، طورنه ، قورت ، تلکی ، چقال کبی طیور وحیوانات وحشیه بولنور .

مرکز قضایه عین العروس دینلمسی { حضرت ابراهیم } علیه السلام ایله زوجهٔ محترمه‌لری ساره‌نك اوراده زفافلری اجرا اولندیغندن منبعث ایمش حالا مقام قدسیت انسام نبوتپناهیلری موجود ایسه‌ده مربوطی بولنان جامع شریف مشرف خرابدر .

عین العروسدن نبعان ایدن و جلاب دنیلان نهر مرکزه بر ساعت مسافه‌ده یابسه واغچه قلعه قریه‌لرندن جریان ایدن صولرله سهلان تپه‌سی قربنده برلشه‌رك بلیخ نامنی الدقدن صکره فراته منصب اولور .

قضانك شرق شمالیسنده اورفه‌یه سکز ومرکزه بش ساعت مسافه‌ده حران شهر جسیمی خرابه‌سی اولوب وقتیله { حضرت ابراهیم } و { حضرت لوط } علیهما السلامك پدرلری هاران هجرت ایلدیکی جهتله حران تسمیه اولنمشدر .

حرانده تل ابراهیم اطلاق اولنور بر تپه واوزرنده صائبیلرك بر معبدی موجود اولدیغی ده روایت ایدلمکده‌در .

{ حضرت عمر الفاروق } رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك عهد خلافتپناهیلرنده صحابهٔ کرامدن { عیاض بن غنم } رضی الله تعالی عنه طرفندن فتح اولنمش اوائل دور اسلامده معمور بولنمش ایدی حتی مشاهیر علمادن ابن تیمیة الحرانی کبی بر چوق ذوات بتشمش وصائبیلردن دخی بعض حکما ظهوریله کتب حکمیه وطبیه‌یی لسان عربجه‌یه ترجمه ایتمش اولدقلری مرویدر .

نفس حرانده قطب العارفیندن { حیان حرانی } اون دقیقه بعدنده { امام باقر } و { شیخ یحیی } حضراتی مدفوندر .

حرانده هوشنك شاهك بنا کرده‌سی اولان بر قلعه خرابه‌سی موجود وانقاضنك تك‌تك نامنده‌کی طاغده بر بیوك مغاره‌دن نقل ایدلدیکی وبو مغاره درونته نقدر کیدلسه نهایتی بولنه‌مدیغی وبوندن بشقه مرکز قضا اولان عین العروسده تل العروس نامیله بر تپه واوزرنده بر قلعه واطرافیده شهر خرابه‌لری اولدیغی بعض آثار وانقاض موجوده‌سندن استنباط اولنمقده‌در .

بلیخ نهری اوزرنده مرکز قضایه سکز ساعت مسافه‌ده صوان نامیله عتیق بر بلده‌نك حالا سور وابنیه انقاضی موجود و { شیخ حسن } نامنده بر ذات شریف مدفوندر بو ذاتك { حضرت شیخ عبد القادر الکیلانی قدس سره العالی } حضرتلرینك اولادندن اولدیغی روایت ایدلمکده‌در .

وینه مرکز قضایه بر ساعت مسافه‌ده اقاضی طو براق التنده قالش طاش باش دیه یاد اولنان بر شهر خرابه‌سی واردر .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان حران
قضاسنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٤٢٣٦	١٩٣٧	٢٣٠٤	اسلام

مرعش سنجاغی

اورفه سنجاغى

متصرف نشئت بك

رتبه			نشان		
بالا	تاريخى	[illegible]	تاريخى	[illegible]	تاريخى
	٢٢ ه ٣٢٠	١	١٥ را ٣٢١	١	١٥ را ٣١٩

اركان لوا

(اسامى)	رتبه	تاريخى	[illegible]	تاريخى	مدالية حيازه
نائب شكرى افندى	.	.	.	.	.
محاسبه‌جى فخرى افندى	.	.	.	.	.
تحريرات مديرى محمد صادق بك	متمايز	.	.	.	نيكو
مفتى شيخ مسلم افندى	ازميرپايه مجردى	٠٦ جا ٣١٩	٤	٣١١	.

مجلس ادارهٔ لوا

رئيس متصرف بك

اعضاى طبيعيه: نائب افندى	اعضاى منتخبه: حاجى بديع افندى — اولى ثانيسى ٢٠ ه ٣٢١
محاسبه‌جى افندى	مصطفى اغا — متمايز ٢٤ م ٣١٨
تحريرات مديرى بك	بولص افندى
مفتى افندى	قره‌بت افندى
ارمنى مرخصى انانيا افندى	

تحريرات قلمى

مجلس اداره كاتبى محمد سعيد افندى	اوراق مأمورى عثمان رفيق افندى
سود ولى الدين افندى	ملازم على نيارى افندى
« محمد بشير افندى	« يوسف افندى
بيض احمد وفيق بك	« زكريا كرامى افندى
« خليل نزهت افندى	« توفيق افندى
« حسن افندى	« محمد افندى
	« لامع افندى

محاسبه قلمى

واردات كاتبى على ذكى افندى	مصالح جاريه كاتبى فخرالدين افندى
رفيق محمد بهاء الدين افندى	يوميه كاتبى احمد غالب افندى
مصارفات كاتبى خالد افندى	اوراق مقيدى احمد جازم افندى
رفيق نورى افندى	صندوق امينى ابراهيم حلمى افندى

مع تحرير ويركو اداره‌سى

مأمور درويش بك — ثالثه ٣١٩	كاتب ثانى مصطفى افندى
اشكاتب طه افندى	دفترجى حاجى شريف افندى

هيئت تحصيليه

مفتش فؤاد افندى	سرتحصيلدار باقر افندى
١ نجى دائره پياده تحصيلدارى عثمان افندى	٢ نجى دائره پياده تحصيلدارى محمد افندى

٣ نجى دائره پياده تحصيلدارى على افندى	٠٩ نجى دائره سوارى تحصيلدارى حسن افندى
٤ نجى دائره پياده تحصيلدارى ارمناك افندى	١٠ نجى دائره سوارى تحصيلدارى عمر افندى
٥ نجى دائره پياده تحصيلدارى حق وردى افندى	١١ نجى دائره سوارى تحصيلدارى نورى بك
٦ نجى دائره پياده تحصيلدارى محمد عارف افندى	١٢ نجى دائره سوارى تحصيلدارى حاجى باقر افندى
٧ نجى دائره سوارى تحصيلدارى ابراهيم افندى	١٣ نجى دائره سوارى تحصيلدارى محيى الدين افندى
٨ نجى دائره سوارى تحصيلدارى رفعت افندى	١٤ نجى دائره سوارى تحصيلدارى حاجى جمال افندى

حيوانات اهليه تحصيلدارى بكر افندى

نفوس اداره‌سى

مأمور خليل رفعت افندى	كاتب خليل صائم افندى

دفترخاقانى اداره‌سى

مأمور سليمان صافى افندى — ثالثه

كاتب حاجى بكر افندى	طابو كاتبى حسن افندى

اورمان اداره‌سى

مأمور خليل افندى

اوقاف اداره‌سى

مدير مصطفى توفيق افندى	كاتب مسلم افندى

اوقاف قوميسيونى

رئيس مفتى افندى	اعضا: حاجى عبدالرحمن افندى
اعضا: اوقاف مديرى افندى	سيد احمد افندى — ع ١٩ ذ ٣١٧
حاجى عمر افندى	حيدر اغا — م ٢ را ٣١١

لوا بدايت محكمه‌سى

حقوق دائره‌سى

رئيس نائب افندى	اعضا: اغاجان اغا
عضا عمر اديب افندى — ثالثه	ملازمى ابراهيم افندى

جزا دائره‌سى

رئيس محمد زيور افندى	اعضا: ميخائيل رسام افندى — ثالثه ٢٨ ذا ٣١٧
عضا عبدالرحمن مخلص افندى — ثالثه ٢٦ ش ٣١٨	ملازمى محمود افندى

مدعى عمومى معاونى وصاف افندى

بدايت قلمى

باشكاتب احمد افندى

حقوق ضبط كاتبى خليل افندى	جزا ضبط كاتبى حسين حسنى افندى
« « احمد افندى	« « خليل رأفت افندى

بدايت محكمه‌سى رفاقتنده‌كى مأمورين

اجرا مأمورى عبدالقادر افندى | مقاولات محررى حاجى مسلم افندى
مستنطق على شفيق افندى

محكمهٔ شرعيه

نائب شكرى افندى

باشكاتب محمد باقر افندى | ايتام مديرى حسين حسنى افندى
ضبط كاتبى مسلم افندى | محضر احمد افندى
مقيد احمد افندى | « مصطفى اغا

تجارت محكمه‌سى

رئيس عمر خلوصى افندى

اعضا دائمى حافظ خليل افندى | كاتب ثانى مصطفى افندى
« « مخول | ملازم خالد وهبى افندى
موقت شفيق افندى | « عمر افندى
« يونس اوهان افندى | مباشر يعقوب افندى
باشكاتب زكريا افندى | اوطه‌جى فارس اغا

نافعه قوميسيونى

رئيس متصرف بك

اعضا بلديه رئيسى افندى | اعضا مهندس والانطه افندى
بانق مأمورى افندى | كاتب ابراهيم خاكى افندى
نفوس مأمورى افندى | ملازم مصطفى افندى

زراعت بانقه شعبه‌سى

مأمور مصطفى نديم افندى | معاونى على رضا افندى
كاتب فائق افندى | ملازم حبيب افندى

زراعت بانق شعبه مجلسى

رئيس حاجى باقر اغا

اعضا شعبه مأمورى افندى | اعضا حاجى خليل افندى
حاجى عثمان بك | ارسلان اغا

تجارت وزراعت اوطه‌سى

رئيس اول حاجى عثمان بك — اصطبل عامره ١٨ قش ٣٠٤

رئيس ثانى حاجى باقر اغا

اعضا حاجى عبدالرحمن افندى | اعضا خنجر اغا
احمد افندى | عبدالنور افندى
عبدالرحمن افندى | مفرديج افندى
كاتب احمد افندى

معارف قوميسيونى

رئيس اول متصرف بك
رئيس ثانى نائب افندى

اعضا مفتى افندى | اعضا حاجى عثمان بك
احسان بك | حاجى كامل زاده كامل افندى ١٣ ج ٣١٤ ثالث
مخلص افندى | امين زيان قره‌بت افندى
شيخ صفوت افندى | كاتب ولى الدين افندى

مكتب اعداديهٔ ملكى

مدير احسان بك

تاريخ ، فرانسزجه ، زراعت ، كتابت | علوم دينيه معلمى عبدالرحمن افندى
معلمى احسان بك | تركجه معلمى خالص افندى
فارسى معلمى شيخ صفوت افندى | حساب معلمى عونى بك
جغرافيا معلمى حسن افندى | حسن خط معلمى احمد وفيق بك
رسم معلمى حسن افندى | مبصر حافظ افندى

شاكردان عدد ١٠٧ | خدمه عدد ٣

ابتدائى مكتبلرى

عرفانيه مكتبى

معلم اول مسلم عطوف افندى

معلم ثانى حاجى عبدالرحمن افندى | حسن خط معلمى محمد باقر افندى

شاكردان عدد ٦٥

فيضيه مكتبى

معلم اول مسلم نورى افندى

معلم ثانى احمد درويش افندى | حسن خط معلمى على افندى

شاكردان عدد ٦٠

خيريه مكتبى

معلم اول مصطفى افندى

معلم ثانى خليل افندى | حسن خط معلمى مخول

شاكردان عدد ٦٣

سعديه مكتبى

معلم اول عثمان حفظى افندى

معلم ثانى عثمان عونى افندى | حسن خط معلمى مخول

شاكردان عدد ٦٢

اناث مكتبى

معلمه خديجه خانم | مبصره نعيمه خانم
قش معلمه‌سى خانم | خدمه ذوالفقار اغا

طالبات عدد ٤٨

اورفه‌ده موجود بولنان كتبخانه‌لرك اساميسى وموجود كتابلرك عددى

(جلد عدد)

٧٠٠ رضوانيه‌ده‌كى كتبخانه
٥٤٠ اخلاصيه‌ده‌كى «

(جلد عدد)

٣٩٠	رحميه‌ده‌كى	كتبخانه
٣٣٠	قطب الدين‌ده‌كى	«
٣١٠	سليمانيه‌ده‌كى	«
٣٠٠	ابراهيميه‌ده‌كى	«
١٩٠	ثاقبيه‌ده‌كى	«
١٥٠	خليل الرحمن‌ده‌كى	«
٠٦٠	حيدريه‌ده‌كى	«
٠٤٠	شعبانيه‌ده‌كى	«
٣٠١٠	يكون	

صنايع مكتبى

مدير ابراهيم خليل افندى

درس معلمى على ياور افندى	تيمورجى معلمى حسين اغا
مارانقوز معلمى يونس افندى	قوندره‌جى معلمى اكوب اغا

خدمه ٢

صنايع مكتبى قوميسيونى

رئيس اول متصرف بك

رئيس ثانى مفتى افندى	سراج زاده عثمان وهبى افندى
اعضا: بانق زراعت مأمورى افندى	امرزيان قره‌بت افندى
حاجى اسعد افندى زاده اسعد	مكتب صنايع مديرى افندى
مخلص افندى ثالثه ٢٤ص ٣١٧ م ٢١ر٣١٩	كاتب سعيد افندى

تلغراف وپوسته اداره‌سى

مدير عزت افندى ثالثه

مخابره مأمورى عبد المجيد افندى	پوسته كاتبى محمد صبرى افندى
« « احمد خورشيد افندى	موزع ملا افندى

بلديه دائره‌سى

رئيس على فؤاد افندى

نشئت بك ثالثه ٢ ذ ٣١٧	كاتب مصطفى بك
حاجى خليل افندى	صندوق امينى حسين سيرت افندى
حاجى باقر اغا	مهندس طودراكى خرستيدى افندى
شفيق افندى	طبيب عباس افندى
حاجى محمد اغا	مفتش حافظ افندى
ارسلان اغا	آشى مأمورى احسان افندى
وانس اغا	قابله عائشه خانم

« حميديه » خسته‌خانه‌سى

(اسامى)	رتبه	تاريخى	نشان: عثمانى	نشان: تاريخى	نشان: عبدى	نشان: تاريخى	مداليه
مدير ممتاز بك	ثانيه	١٥ ش ٣٠٧	٤	٠٤ م ٢٩٥	٥	٠٥ ب ٣٠٢	پلونه وتخليص
كاتب وصندوق امينى غالب افندى	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠

هيئت صحيه

سر طبيب واوپراتور اليديس افندى	امراض عينيه طبيبى ضيا بك
طبيب اول نظيف على افندى ثالثه جا ٣١٨	اجزاجى آركيرى افندى
« ثانى عباس افندى	آشى مأمورى احسان افندى

مفتش

مكتب اعدادى مديرى احسان بك

مأمورين سائره

وكيل خرج وسر خدمه	خدمه ذكور	خدمه اناث
عدد ١	عدد ٤	عدد ٣

بكچى	قپوجى	آشجى
عدد ١	عدد ١	عدد ٢

اوتوز سكزنجى لوا قوماندانى

(اسامى)	نشان: عثمانى	نشان: تاريخى	نشان: عبدى	نشان: تاريخى
ميرلوا على منصور پاشا	٤	٠	٣	٢٥ ل ٣٢٠
ميرالاى خلوصى بك	٠	٠	٠	٠

يتمش بشنجى اورفه رديف الايى

رديف برنجى اورفه طابورى	ايكنجى علاوه طابورى قوماندانى
بيكباشيسى عبد اللطيف افندى	قول اغاسى سعيد افندى

اورفه‌ده ارامساز نظاميه سوارى يكرمى بشنجى الايى امرا وضابطانى

ميرالاى حسنى بك	قول اغاسى سليمان بك
قائمقام منحل	الاى كاتبى ابراهيم افندى
بيكباشى محمود بك	الاى كاتب ثانيسى احسان افندى
بيطار بيكباشيسى احمد افندى	اثواب امينى منحل
لاى امينى سعيد افندى	امام ثانى سليمان افندى

MİLLÎ KÜTÜPHANE

دردنجی اردوی همایونه منسوب اولوب اورفه‌ده ارامساز اللی برنجی « حمیدیه » خفیف سواری الایلری امرا وضابطانی

میرلوا محمد علی پاشا

الای قوماندانی شکری بك	الای کاتبی اسماعیل افندی

« حمیدیه » خفیف سواری اللی ایکنجی الایی

الای قوماندانی منحل	الای کاتبی عبدالرحمن افندی

« حمیدیه » خفیف سواری اللی اوچنجی الایی

الای قوماندانی قائممقام مصطفی بك	الای کاتبی یوسف افندی

« حمیدیه » خفیف سواری اللی دردنجی الایی

الای قوماندانی میرالای تحسین بك	الای کاتبی رفعت افندی

« حمیدیه » خفیف سواری اللی بشنجی الایی

الای قوماندانی قائممقام توفیق بك	الای کاتبی عبدالرحمن افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور کامل افندی	کاتب وکیلی اسکندر افندی .

رژی اداره‌سی

مأمور حاجی احمد افندی
کاتب ومحاسبه‌جی وانبارجی قره‌بت افندی

ایران دولت علیه‌سی شهبندری

(شهبندر حاجی بکر بك خامسه)

ترجمان حاجی محمد افندی

اورفه سنجاغی اشراف ومتحیزانندن رتبه ونشانی حائز اولوب بالاده مأمورین وسائره اره‌سنده اسمی ذکر اولنمیان ذواتك اسامیسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی	نشان			
			عثمانی	تاریخی	مجیدی	تاریخی
محکمهٔ تمیز اعضاسندن محمد مظهر افندی	صدر اناطولی	٠٦ ب ٣٢١	.	.	١	١٩ ش ٣٢١
شورای دولت اعضاسندن محمود ندیم پاشا	روم ایلی	٢٤ ش ٣١٤	٢	١٢ جا ٣١٦	١	٠٥ ب ٣١٧
مامو زاده حاجی محمود اغا	اولی ثانیسی	٣٢٠	.	.	٣	٢٠ ش ٣١٩
شیخ حسن افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	٢٢ ش ٣١٦	.	.	.	.
کورکجی زاده محمود ندیم بك	ثانیه	٢٠ ذ ٣٢٢	.	.	.	.
چای‌قپو ناحیه‌سی خاندانندن نبی بك زاده حسین پاشا	میر الامرا	٢٩ ج ٣٢٢	.	.	.	.
نقیب الاشراف حاجی سید احمد افندی	.	.	٣	١٩ ذا ٣١٧	.	.
حاجی حسین اغازاده خلیل اغا	ثالثه	١٣ ج ٣١٤	.	.	.	.
جبرائیل نعمان افندی	»	٢٨ ذا ٣١٧	.	.	.	.

اورفه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی حروف هجا ترتیبی اوزره

مام سکاکی ، اخلاصیه ، امام قولی ، اسب پازاری ، پازار جامعی ، تخته‌مور ، افطور ، جامع کبیر ، چاکری ، حاجی حمزه ، حکیم ده‌ده ، حاجی یادکار ، حاجی غازی ، حسین پاشا ، حسینیه ، خلیل الرحمن ، خاصه‌کی ، خواجه حمد ، خلیفه ، درکزنلی ، دباغخانه ، سلطان بك ، سیورکلی ، طوزاکن ، جم بك ، علی خان بك ، عرب میدانی ، عمریه ، عسکری ، قبه مسجدی ، رق مغاره ، قزغانجی ، قبریسلی ، قره موسی ، قطب الدین ، قنبریه ، ره بورج ، کرز ، کوتیلر ، لکلر ، مولود خلیل ، محکمه ، مشارقیه ، درس ، نارنجی ، نعمت الله ، نور علی ، یوسف پاشا محله‌لری .

محله
٤٨ یکون

اورفه مرکز قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(بوز اباد ناحیه‌سی)

ره‌کوبری ، مجید ، کول بیکار ، قره‌قول ، سنجاق ، یایلاجق ، خورزوم ، مسك ، قزلر ، یارم تپه ، ینکی کوی ، قزیل هیوك ، اسم قولی ، ستی قلعه ، تورجك ، تمورجك قنطره‌سی ، کشیشلك کبیر ، کشیشلك صغیر ، یغون برج ، طشان ، بیدرین ، قوشمه ، کوبکلی ، طات بورجی ، خوشك ، خلیل ، بلك ، اغ ویران ، سید ویران ، باکر ، قره قاش ، أت کودان ،

فریکان ، قزل بورج ، جلب خان ، یدی قیو ، شیخ زلیخا ، خامور کسان ، چوق‌رش ، دوکر ، خاص ، تتریش ، زوروا ، زعده‌لی ، غازبك ، اوغلان ، تربی سبی ، مرجان ، اغ ویران ، شیخ افندی ، صاللوجهٔ صورکان ، اوکوز اونیادان ، هیوك ، چتاق علیا ، چتاق سفلا ، قزلر تحتانی ، باغلوجه ، صاف ، باصلیجه ، بوز هیوك ، اکز ، تاتار هیوك ، قوله کور ، اوردك ، اغچه حصار ، بزرجی ، چولمکجی ، قرق بیکار ، تلمان صغیر ، کاوك ، تلمان کبیر ، جان کسك ، قاسم قیو ، عرب قنطره‌سی ، لیدار ، توتلیجه ، المالی ، جم‌جمه ، شاشکان ، معشوق ، قولان شهر ، بورج رشید ، کرموش ، بایزید ، قوریجق ، اغ زیارت ، صالحم فوقانی ، صالحم کبیر ، باش ویران ، کولاقلی ، تز خراب ، اغز خان ، پارجنك ، جفتلك جام کرتان ، شواش ، ایلخان ، رأس العین ، حسن کولی ، جفتلك بوینسز ، کورت هیوك علیا ، کورت هیوك سفلا ، شیخ صاد ، اغ بیکار قریه‌لری . یاسین مزرعه‌سی .

قرا ناحیه

١٠٥ ١ یکون

(اویم اغاج ناحیه‌سی)

جارملك ، دکزباجی ، تز خراب ، تیمورجك ، اینمش ، اق مغاره ، سنجانجق ، قره جورون ، بوز تپه ، شعالی کوی ، طوزلیجه ، قاقلی ، اکیزجه ، چین بولاد ، کردك ، سنکال ، سزان ، زیوانلی ، بوداقلی ، قانلی اوشار ، بانوك ، اکیز ، اچار ، کورمی ، قزلر ، یغون بورج ، مغاره‌جق ، ایریجه ، کوسه شاهین ، ترکمان ویران ، انجرلی ، اوزون بورج ، صفرجك ، قارغیلی ، سوکتلی ، قوج حصار ، کشکان ، نورچین ، عدل پازاری ، عرشق ، کیرجه ، قزیل کلیسا ، صاللوجه ، خللی کولك ، جورنوس ، قرجه ویران ، قره‌بیکار ، قوشید ، سام ، صاللوجهٔ فجر ، اوکوز ، کوره‌زر ، ملك ویران ، بیریك ، قویك ، طون علی ، اصطبل ویران ، بوع ویران ،

بیرجك ، قندر علی ، قباجك ، قلیچ ویران ، اوچ کلیسا ، شیخلر ، کوتك حاجیلر ، قیلان یایلاق ، اوچ دیرك ، طاملوجه قریه‌لری .

قرا ناحیه

٦٨ ١ یکون

(دوکرلو ناحیه‌سی)

قلعه‌جك ، ادنه ، دوداش ، اغ ویران ، حاجی علی تحتانی ، بیری اغی ، قره‌تپه ، مغاره‌جق ، نعلجغان ، تکیه‌لی ، صاری شیخ ، اورته ویران ، حاجی علی فوقانی ، اناز ، یاریق جورون ، کویه کیران ، بوزدیغان ، ایچقره تحتانی ، ایچقره فوقانی ، قان اوغلی ، قویمات فوقانی ، اغ ویران فوقانی ، قویمات تحتانی ، عنزه‌لی ، قره‌بیکار ، ایواده ، عین برك ، اغ ویران یسیان ، ینکیجه ، دیب حصار ، اینجیرلی ، اوزبك ، کور قیو ، صاری قیا ، چاریق ، بحری ، قیاجق ، ایریجه ، کریبور ، کنکرلی ، جنفودای ، کولنجه ، مجریحان ، اغ ویران ، بوزتپه ، شیخ خطاب ، جلیخان ، اغ ویران عجبان ، ایکی اغز ، کوسه قریه‌لری .

قرا ناحیه

٥٠ ١ یکون

(قبا حیدر ناحیه‌سی)

نفس قبا حیدر ، یدی قیو ، قاقانلی ، کوك موسی ، خانك ، یاغلی موسی ، اغزی بیوك ، کوللی ، جلفه‌جك ، قره بیکار ، دلی قولی ، سلیمان فقید ، تحتك ، عباس تحتانی ، اروانلی ، عباس فوقانی ، کجیلی ، تفتك ، بغده‌شان ، اردیك ، کل بیرام ، حرامی ، بورجی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٢٢ ١ یکون

(چای قیو ناحیه‌سی)

کومبلی ، مزیبلی ، مغاره‌جق ، زید اوغلی ، سر رشك ، قره قیون ، اورته ویران ، زونجك ، کورت ویران ، خراب بایر ، طوشان ، اق‌خرابه ، مجد ، کفری ، جرخ ، دونقوز ، خراب نور ، کوبکلی ، بخشین ، حاجی بدر بورجی ، چای‌قیو فوقانی ، چای‌قیو تحتانی ، خراب صور ، مکمد ، قزیل قیو ، تیمورجك ، دکه ، قوشمه ، عزدك ، بورج کوتان ، قنطره ، همدان تحتانی ، همدان فوقانی ، اورته ویران ، یولس ، بیاملی ، هشتران ، وزنك ، سیف الدین ، بردریج ، قرق مغاره ، زونیك ، حسن کوم ، ملکیش ، درت قیو ، صارم ، خراب رش ، جنبل ، کبرلی ، کوچیا ، خالطانلی عشیرتی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٥١ ١ یکون

(حران ناحیه‌سی)

صرین ، کوك تپه ، مودانلی قنطره‌سی ، حسن کند ، عثمان بك ، جك‌جك ، ملك ویران ، شیخ چوبان ، اولی باغ ، منیجر ، جدیده ، فیان ، کوتی ویران ، تل حمر درنزد قره علی ، کوبریلك ، قزانی ، بن عجل عشیرتی ، ینکیجه ، اغچه مسجد ، قصاص ، جقور دورج ، جکمه اورج ، عرب اوغلی ، قره‌مان ، کسر دده ، بایقوش ، قوریجق ، ماموجه ، خوروز ، جب الحیات ، حوشانلی ، ایلکران ، مجیلی ، نقیبخان ، عین خلیل ، جابر الانصاری ، زینب ، طاشلوجه ، تل انبار ، علیار ، قبا مجد ، سلطان تپه ، خانجغاز ، عبدالرحمن دده ، فاتك ، تل حمر ، کولنجه ، قاب ، اسکی قدیمه ، یکی قدیمه ، کونش ویران ، تل بغداد ، اغ ویران ، بوز هیوك ، حاجی حسن ، چامورلی ، قره‌شادی ، جانان صغیر ، جانان کبیر ، تل شب ، حافر کبیر ، مودانلی ، کبرلیس ، عطشان ،

کورطات ، جغمانیه ، طون علی ، کوچك چللی ، بیوك چللی ، بولدق ، قره علی ، خربت الحیا ، اغ ویران ، قیاجق ، تل عور ، رسوم کبیر ، انجرلی ، سکسان ویران ، شیخ ریح ، محرابلی ، چریشلی ، اق مشهد ، کوچك مغاره ، کچی قران ، سلمان ، عورت کوی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٨٦ ١ یکون

قرا ناحیه

٣٨٢ ٦ جملهٔ یکون

اورفه قضاسنه دائر معلومات

اورفه شمالاً دیار بکر شرقاً موصل ولایتلریله ماردین جنوباً زور سنجاقلری ورقه قضاسی غرباً باب ، منبج ، عینتاب ، پازارجق قضالریله محدوددر .

مرکز لوا اولان اورفه شهری حلبك یوز طقسان کیلومتر وشمال شرقیسنده وقرق ایکی ساعت بعدنده‌در .

اورفه ، بیره‌جك ، روم‌قلعه ، سروج ، حران ناملرنده درت قضایی حاویدر .

اورفه قصبه‌سنده (١) حکومت قوناغی (٢) قشله (٣) قره‌غولخانه (١) قلعه (١) خسته‌خانه (٥٢) جامع شریف ومسجد (٤) تکیه وزاویه (١١) مدرسه (١٠) کلیسا ومناستر (١) حورا (٢٤) مکتب (٤٨) محله (٤١٦١) خانه (٢٠٩٥) دکان ومغازه (٣٢) خان (١٨) قرون (٦) چشمه وسبیل (١٤) حمام (٢٣) دکرمان (١) فابریقه (١) دباغخانه (٢٩٥) عرصه (٢٦١) باغچه (٣٤١٤) باغ (٤) مرعی واردر .

مرکز قضایه ملحق نواحیده دخی (٥١٩٩) خانه (٢٣) دکان (٢) تکیه (٤٥) دکرمان (٣٠) چشمه وسبیل موجوددر .

اورفه قضاسنده (٤٩١٩٢٠) دونم اراضی اولوب بهر سنه نصفی زرع اولنمقده‌در .

نفس قصبه‌نك ابنیه‌سی کارکیردر . اورفه‌نك اك اسکی آدی اور الکلدانین ویاخود اور اولوب حتی تورات شریفده اور الکلدانین وانجیل شریفده اور نامیله‌ده مذکوردر . مرور اعصار ایله سلفکلولرك اجزای خاندانندن بعضلرینه ومؤخراً بقار دنیلان حکمدارانه مقر حکومت اولمشدر . اورفه ساسانیلرك و { حضرت عمر } رضی الله تعالی عنه افندمزك زمان خلافتلرنده

عربلرك صکره سلجوقیلرك ایرانیلرك النه کچدکدن صکره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلمشدر .

اورفه { ادریس } علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك بنا کرده‌سی اولدیغی روایات تاریخیه‌دندر . نمرود ایکیوز سنه اورفه‌ده قالمش و { حضرت ابراهیم } علیه السلامك آتشه القاسی بوراده وقوعبولمشدر . مملکته ناظر عتیق قلعه‌نك برجی اوزرنده کوریلان یکدیکرندن تخمیناً اون ادیم فاصله‌لی ایکی مانجنیق عمودی دخی مشار الیهك آتشه اتلمسی ایچون نمرود طرفندن ترتیب ایدلمشدر بو قلعه جوارنده { ابراهیم } علیه السلامك قدمنهادهٔ عالم شهود اولدقلری مغاره موجود اولوب حالا مولود خلیل نامیله یاد اولنمقده ودروننده ولادت نبوتپناهیلرینی اعلام ایچون بر یشیل صندوق بولنه‌رق زیارت ایدلمکده‌در . تاریخلرده مشار الیهك اقامت بیوردقلری کوتا نام قریه مذکور مغاره‌یه محاذی وشمدی سور خارجنده قاله‌رق کوتیلردن غلط اولمق اوزره کوتیلر محله‌سی نامیله یاد ایدیلیور . بنه بو قلعه پیشکاهنده مشار الیهك آتشه القا اولندیغی اثناده بقدرة الله تعالی ظهور ایدن وعین زلیخا وخلیل الرحمن نامیله یاد اولنان ایکی نهر حسن پاشا جامع شریفی قربنده برلشه‌رك شهر خارجنده‌کی باغچه‌لره جریان ایدر .

اورفه بر دفعه کلیاً خراب اوله‌رق شمدیکی هیئتی ایکنجی حال معموریتی اولدیغی واهالیسنك اصللری دیار بکردن کلدکلری مرویدر اورفه‌ده وقتیله جسیم بر مناستر اولوب خرستیانلرك قولنجه { حضرت عیسی } علیه السلامك وجه مبارکلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعکس اولدیغی مندیل موجود وبونکله خلفای عباسیه‌دن { متقی بالله } ٣٣١ سنهٔ هجریه‌سنده کلیتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمش ایمش .

بوز اباد ناحیه‌سنده چیقان کهریز چایی قصبه دروننه جریان ایدب بعض

خانه‌لره منقسم اولور قصبه‌نك جهت غربیسنده دیرکلی طاغندن وجبال سائره‌دن یاغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش شو محذورك دفعی ایچون بر چاریك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چکلمش ومملکتك شمال طرفندن بر خندق حفر ایتدیرلمشدرکه موسمنده آقان صولر او خندقدن جریان ایتمکده وبوکا الیوم قره قیون نامی ویرلمکده‌در اوزرنده اوچ بیوك وبر کوچك کوپری موجوددر برده چای قیو اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه بکزر قلبه شکلنده ابنیهٔ عتیقه واردر دیر یعقوب اسمنده بر بچق ساعت مسافه‌ده واقع بر طاغ اوزرنده بر مناستر خرابه‌سی وایکی قلبه‌سی اولوب نمرود آره‌صره اورایه کیدوب بر مدت قالور ایمش وجه تسمیه‌سیده { حضرت یعقوب } علیه السلامك بورالردن اثنای مرورنده بر کیجه بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش اورفه‌نك صمصاد حران بك ثاقب سرای یکی قپو اسمنده درت قپوسی واردر بونلردن بشقه ایکی قپو دها واردر . اورفه‌نك املاك وچفتلکات اصحابی مستثنا اولدیغی حالده اهالینك اکثریسی تجارت وصنعت وزراعت وفلاحتله وبر قسمی عمله وکراجیلق وبقاللق وسائر بوکا مماثل ایشله اشتغال وتعیش ایدرلر کرد وعربدن عبارت قرا اهالیسنك قسم کلیسی‌ده قیون دوه بسلمك بعضیسی جوبانلقله اعاشه‌لرینی تأمین ایدرلر .

معمولات ومنسوجات

اورفه‌نك محصولات صناعیه‌سندن بالخاصه منسوجات قسمی بر اهمیت مخصوصه کسب ایدرك متعدد دستکاهلر واردر وکوندن کونه مقداری تزاید ایتمکده‌در ایپکلی ایپکلی آلاجه ومتنوع الوان پنجره ومندر

ویتاق ویاصدق ویورغان یوزی واورتیلری برده لکلر بیاض بزلر یوکدن معمول یازلق شاللر ایپلك وبوکدن کلیم وخالی وقیلدن چوال وطوبره وسیاه چادر ومرعزدن عربلره مخصوص عقال وغایت طیانقلی برلی بزندن کار عتیق باصمه نسج واعمال اولنور .

صنایع نحاسیه

بو صنعت دخی خیلوجه ایلرولیوب کموشدن فرق اولنمز درجه‌ده ومتنوع شکلده صو طاسلریله مصنع شربت برداقلری بیوك کچوك قهوه ابریقی سفره وسفره طاسلری وغایت ماهرانه بر صورتده یکدیکرینه صیقشدیرلمش بر قبضه‌ده ایکی ناملو قامه‌لر وبو کولدیکی حالده مدور بر شکل کسب ایدر وایستنیلورسه قلیچ قایشی کبی بوکیلوب بیله صارلمغه مستعد ظریف قلنجلر ونفیس مقراض وقلم تراشلری طونجدن شمعدانلر هوان منقال قادینلره مخصوص کموشدن طراق وکموشدن باستون اعمال ایدیلور معمولات ترابیه‌سی ایسه موسم صیفه مخصوص اولمق اوزرنده کوپ قویه تجره صو دستیلرندن عبارتدر .

استانبول ، بغداد ، دیار بکر ، حلب ، بیروت ، حما ، حمصله تعاطی تجارت اولنمقده‌در .

اخراجات

اخراجات اوروپایه قدر ممتد اولور سنوی بر ملیوندن زیاده بیاغی عنزه ونواحی عشیرتلریله عشائر سائره‌دن جمع واستانبول واناطولی ایچرولرینه قدر سوق اولنور ایکی بیك قدر دوه یوز بیك رأس اغنام واردر .

مواشی

اورفه‌ده وبا خصوص عشائر وهربان نزدنده بر چوق قیون بولنور بونلرك بیاغیسی اوروپایه کیدر بو قیونلرك یاغ حاصلاتی قسماً مملکتده صرف وقسماً استانبول وحلب وسائر محله کوندریلور کچی بورالرده قیونك ربع ویا خمسی درجه‌سنده‌در بو حوالیده‌کی دوه ایکی نوعدر بر نوعی بین العشایر عادتا قیون کبی بسلنور دیکریده نقلیاتده قوللانیلور سنجاغك هر طرفنده قیمتدار کوزل جنس آت وقسراق بولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان اورفه

قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	٢٤٧٩٩	٢٧١٠٢	٥١٩٠١
ارمنی	٠٥٦٤٢	٠٥٨٤٩	١١٤٩١
« پروتستان	٠٠٥٤٦	٠٠٥٢٤	٠١٠٧٠
« قتولیك	٠٠١٣٠	٠٠١٤٨	٠٠٢٧٨
سریانی قدیم	٠٠٧٧٧	٠١١٢٧	٠١٩٠٤
« پروتستان	٠٠٠٩٢	٠٠١١٨	٠٠٢١٠
« قتولیك	٠٠٠٩٠	٠٠١٠٩	٠٠١٩٩
کلدانی	٠٠١٩٧	٠٠١٩٣	٠٠٣٩٠
لاتین	٠٠٠١٣	٠٠٠١٩	٠٠٠٣٢
یهودی	٠٠٢٤٣	٠٠٢٤١	٠٠٤٨٤
یکون	٣٢٥٢٩	٣٥٤٣٠	٦٧٩٥٩

اورفه سنجاغنه ملحق قضالر

بیره‌جك قضاسی

قائممقام شاکر بك

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام بك

اعضای طبیعیه:
نائب سعدالدین افندی
مفتی عثمان افندی — بورسه مدرسی ٢ ب ٣١٦
مال مدیری صالح افندی
تحریرات کاتبی محمد وفا افندی

اعضای منتخبه:
ابراهیم رشدی افندی
احمد مخلص افندی
خچر افندی
قازار اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی
معاونی ادریس افندی
رفیق حاجی محمد افندی
صندوق امینی شاکر افندی

هیئت تحصیلیه

مفتش محمد افندی

سواری تحصیلداری شریف افندی
« « احمد افندی
« « ادهم افندی
پیاده تحصیلداری حنفی افندی
« « بها افندی
« « شیخ احمد افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا:
حاجی حسن افندی
کیورك افندی
باشکاتب عبدالعزیز افندی
کاتب ثانی — منحل

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مقاولات محرری عبدالعزیز افندی
مستنطق معاونی احمد بك

معارف قومیسیونی

رئیس قائممقام بك

اعضا:
مفتی افندی
ابراهیم افندی
صالح خیالی افندی
احمد مخلص افندی
شیخ عبدالرحمن افندی
مصطفی صبری افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر — منحل

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی
شیخ مسلم افندی
ابراهیم افندی
اوقاف مدیری — منحل
اشرف افندی
مصطفی صبری افندی

نفوس اداره‌سى

مأمور احمد حمدى افندى	كاتب محمد نورس افندى
طابو كاتبى حاجى جميل افندى	اورمان مأمورى عثمان بك

زراعت بانق صندوقى مستخدمينى

محاسبه كاتبى محمد مصطفى افندى	تحصيلدار مسلم افندى

زراعت بانق شعبه‌سى مجلسى

رئيس مسلم اغا

اعضا عبدالقادر افندى	اعضا رضا افندى
شيخ مسلم افندى	محاسبه كاتبى محمد مصطفى افندى

بدلات نقديه كاتبى منحل

تلغراف وپوسته اداره‌سى

مدير موسى كاظم افندى	مخابره مأمورى بهاء الدين افندى

بلديه دائره‌سى

رئيس مصطفى لامع افندى

اعضا شيخ مسلم افندى	اعضا كركور اغا
عبدالعزيز افندى	كاتب شيخ مسلم افندى
مسلم اغا	صندوق امينى شهاب افندى
عبدالقادر افندى	طبيب كيغورق افندى
سعد الدين افندى	مفتش اسحق اغا

مكتب رشدئ ملكى

معلم اول مصطفى صبرى افندى

معلم ثانى صالح خيالى افندى	رقعه معلمى محمد وفا افندى

شاكردان

عدد ٨٠

ابتدائى مكتبى

معلم اول نافذ افندى

معلم ثانى اشرف افندى	معلم ثالث رسول افندى

شاكردان

عدد ٥٥

نزيب قصبه‌سى مكتب رشديسى

معلم اول اسماعيل افندى	معاونى محمد نورى افندى

شاكردان

عدد ٤٥

رديف يتمش بشنجى اورفه الاينك اوچنجى بيره‌جك طابورى

بيكباشى محمد سيف الدين بك ع ٤ م ٤ مداليه حجاز نيكل

ول اغاسى فرهاد اغا	طابور كاتبى مصطفى افندى

ديون عموميه اداره‌سى

مأمور عبدالغفور افندى	كاتب عثمان افندى

رژى اداره‌سى

مأمور صبرى افندى	كاتب يوسف افندى

بيره‌جك قصبه‌سنك حاوى اولديغى محله‌لرك اساميسى حروف هجا ترتيبى اوزره

دريب ، خواجه‌شرف ، سنجاق ، ساحه ، مركز ، ميدان ، وادى‌جنك محله‌لرى .

محله

٧ يكون

بيره‌جك قضاسنه مربوط قرانك اساميسى

زمكان ، باقيس ، كهريز ، نزيب ، سوكتلى ، مزار ، خيار ، حمص ، كفر شيخ ، مغاره‌جق ، حزم اوغلى ، كفر طود ، چركش ، قوبين ، ليان ، كفره ، قنى ، كرتل ، كركيس ، حميلى ، تل مغاره ، خانجغاز ، لبيه ، مونس ، كوراب ، وارطنوز ، كمرك ، كرديلى كرسنطاش ، قوريجه بيوك ، تل كشكور ، كرزين ، جناق ، طورين كرسنطاش ، مزرين ، رم تپه ، جبن فلك ، آق قويى ، دوويلى ، صارى قوچ ، داز هيوك ، دوق‌شرق ، كونلجه ، زهره‌جك ، نجار ، مليكه ، قره‌عمود ، الف اوغلى ، سرعه ، شمك ، جسرين ، يازير ، قره جورون ، تل سمان ، كفرك ، سنوز ، شنقاق ، ابكزجه ، قلجان ، ايزان ، قباجه اغاج ، سكدمان ، زخى ، تل كرى ، الاكوز ، چفتلك ، كرمش ، انجه كوى ، سلسله ، قونباط ، تل‌حبش ، مرجخميس ، قرنفل ، خفرجك ، يارمجه ، امينلك ، مرابلس ، بوقارى طاش آتان ، اشاغى طاش آتان ، حريصات ،

محمود اوغلی ، بویراز اوغلی ، دلی احمد اطه‌سی ، اشاغی شیخلر ، یوقاری شیخلر ، خللی حسن ، زورمغاره ، زهری ، تبل ، مزرعه ، العمراطه‌سی ، قولاقسز ، کرلاوك ، تل مجنون ، صاقرغه ، باباهات ، فاطمه‌جق ، شبوك ، تلفار ، خان نیکلی ، سماوی ، عراط طاغی ، قره قز ، جیجی ، تمازلی ، شمس خضر ، المشار ، چوغان ، بند باغچه‌سی ، هوانه ، تپه ویران ، اغ پیکار ، ایکی مغاره ، قیبك ، اشك دوشن ، قره بابا ، سوکرتلان ، اشاغی حبیب ، یوقاری حبیب ، نجمی ، قره باش ، سورك ، فرخو ، چفتلك ، هوباب ، عناب ، تلموس ، تلعبور ، تلوز ، سورتپه ، حاجی نبی ، بیلانلی ، کوك اشمه ، دیوریکی ، اغچه قیو قریه‌لری .

قرا

١٣٤ یکون

بیره‌جك قضاسنه دائر معلومات

بیره‌جك قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده و مرکزی اولان بیره‌جك قصبه‌سی اورفه‌نك سکسان بش کیلو مترو غرب جنوبیسنده واون طقوز ساعت بعدنده وحلبك یوز اوتوز بش کیلو مترو شمال شرقیسنده ویکرمی سکز ساعت اوزاقلغنده‌در .

قصبهٔ مذکوره‌نك پیشکاهندن فرات نهری جریان ایدر .

بیره‌جکده (١) حکومت قوناغی (١) عتیق قلعه (١) ردیف دیوبی (١) قره غولخانه (١٩) جامع شریف (١) مدرسه (١) تکیه (١) کتبخانه (٣) کلیسا (١) مکتب رشدی (٣) مکتب ابتدائی (١٠) صبیان مکتبی (٢٠٦١) خانه (٤٨٥) دکان (٤) فرون (٩) خان (٣) حمام (٢٠) دکرمان (٢٣) انبار (١٧٢) باغچه (٥١١) باغ (١) عرصه (١٠) مرعی (١) سلخ خانه (١) کیرشخانه (١٥) قهوه‌خانه واردر .

زیب قریه‌سنده (١٠٦٢) خانه (١٢) جامع شریف (٢) مدرسه (١) تکیه (٢) کلیسا (١) مکتب رشدی (٤) صبیان مکتبی (٥) فرون (٣١) خان (٣) حمام (١) صابونخانه (٣٥) زیت معصره‌سی (٩) دکرمان (٧) قهوه‌خانه (٢) انبار (١٥٠) باغچه (٥٣٧) باغ واردر .

داخل قضاده (٢٣٣٠٠٠) دونم مزروع و (٧٢١٦١) دونم غیر مزروع اراضی اولوب بوندن سنوی (١٧٠٠٠) کیله حنطه و (٢٢٠٠٠) کیله شعیر و (٢٠٠٠) کیله جولیان و (٥٠٠٠) کیله زیتون و (٦٠٠) قنطار کندیر و (٤٠) قنطار فستق حاصل اولور علی الخصوص کلنلوجکردکسز قرو سائر میوه غایت مبذولدر .

بیره‌جك قصبه‌سنده اورفه جاده‌سنده درت کیلو مترولق شوسه طریقی دخی تأسیس وتعمیر ایدلمشدر .

بیره‌جك قصبه‌سی یك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذکور ایدی . بعض کتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات نامیله مسطوردر .

قصبه‌نك شمالنده وحاکم بر نقطه‌ده ملك الظاهر بیبرس طرفندن بنا ایدلمش عتیق بر قلعه واردر .

بیره‌جکك التی ساعت بعد مسافه‌سنده رومارجه اسمی هیرابولیس واثوریارجه قارکمش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه ومشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر . اشبو خرابه‌زارك هر طرفنده هیروغلیف یازیلری کوریلور .

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسکی سوریه‌لیلرك معبودینك هیکلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات کنارنده بر عدد متروك قابلیجه دخی واردر . وینه بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور .

بیره‌جکك جهت غربیسنده واوچ ساعت مسافه‌ده نزیب قصبه‌سی بولنورکه بوراسی ایکی معرکهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شاپور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایکنجی فوسناسی بیننده دیکریده (١٢٥٥) سنه‌سنده مشیر حافظ پاشانك قوماندا‌سنده‌کی عساکر شاهانه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر .

بیره‌جك قصبه‌سنك جهت غربیسنده واون دقیقه مسافه‌ده { شیخ جمال الدین بن شجاع } ونفس قصبه‌ده { شیخ سعد الدین الجباوی وشیخ صافی خراسانی وشیخ حسن نورانی } وقلعه‌ده دفین خاك عطرناك { امام یوسف سکاکی } حضراتنك مراقد ومقام مبارکلری موجوددر .

قضاء مذکورده ایپلکدن بز ، قرمزی سختیان ، مرکوب ، چفت ادواتی اعمال اولنور .

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذکور	یکون
اسلام	١١٣٨١	١١٧١٩	٢٣١٠٠
ارمنی	٠٠٤٥٢	٠٠٤٩٩	٠٠٩٥١
قتولیك	٠٠١٦٤	٠٠١٧٥	٠٠٣٣٩
پروتستان	٠٠١٠٤	٠٠١١٤	٠٠٢١٨
یهودی	٠٠٠٢١	٠٠٠٢٨	٠٠٠٤٩
یکون	١٢١٢٢	١٢٥٣٥	٢٤٦٥٧

روم‌قلعه قضاسى

قائمقام توفيق افندى

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائمقام افندى

اعضاى ملكى: نائب محمد على افندى — مفتى عبد القادر افندى — مال مديرى ابراهيم ثابت افندى — تحريرات‌كاتبى محمود مدحت افندى

اعضاى اهلى: محل — » — سركيس اغا — مصروف اغا

مال قلمى

مال مديرى افندى — رفيق حسن افندى
معاونى حسين بك — صندوق امينى رضا بك

خزينه دعوى وكيلى احمد افندى

تحصيلات قوميسيونى

رئيس مال مديرى افندى

اعضا رشيد افندى — اعضا بلديه رئيسى بك

هيئت تحصيليه

مفتش باقر افندى — سه محصيلدار محل

١ نجى دائره سوارى تحصيلدارى عبدالله بك
٢ نجى دائره سوارى تحصيلدارى محمود افندى
٣ نجى دائره سوارى تحصيلدارى على رضا افندى
٤ نجى دائره سوارى تحصيلدارى حسين بك
٥ نجى دائره پياده تحصيلدارى نورى افندى

تدقيق وتصفيهٔ بقايا قوميسيونى

رئيس قائمقام افندى

اعضا: تحريرات كاتبى افندى — مال مديرى معاونى بك
اعضا: بلديه اعضاسندن بكر افندى

بدايت محكمه‌سى

رئيس نائب افندى

اعضا: عبدالقادر افندى — كركور اغا
باشكاتب امام افندى — كاتب ثانى عثمان افندى

بدايت محكمه‌سى رفاقتنده‌كى مأمورين

مقاولات محررى رشيد بك — مستنطق معاونى اسماعيل افندى

محكمهٔ شرعيه

نائب محمد على افندى — كاتب محمود نديم افندى

اوقاف اداره‌سى

مدير وكيلى مفتى افندى

وسائط نقليهٔ عسكريه قوميسيونى

رئيس قائمقام افندى

اعضا: رشيد افندى — مصطفى بك زاده بكر بك
اعضا: كاتب زاده اسماعيل بك

فراغ وانتقال قوميسيونى

رئيس قائمقام افندى

اعضا: نائب افندى — مال مديرى افندى
اعضا: اوقاف وكيلى افندى — طابو كاتبى بك

نفوس اداره‌سى

مأمور احمد حمدى افندى — كاتب محمد بك

طابو اداره‌سى

طابو كاتبى احمد بك
طابو بوقلمه محررى لطف‌الله افندى
» » شريف افندى
طابو بوقلمه محررى شفيق افندى
» » خليل بك

اورمان اوندەلق مأمورى محمد افندى

زراعت بانق صندوق مستخدمينى

محاسبه كاتبى نشأت افندى — رفيق محل

زراعت بانق شعبه‌سى مجلسى

رئيس ابراهيم خليل افندى

اعضا: مسلم اغا — شيخ محمد اغا
اعضا: ابراهيم اغا — محاسبه كاتبى نشأت افندى

بدلات نقديه كاتبى عبدالله بك

تلغراف وپوسته اداره‌سى

مدير رؤف افندى

بلديه دائره‌سى

رئيس خالد بك
اعضا ابراهيم افندى — بكر افندى
اعضا مسلم اغا — حاجى خليل افندى — كاتب وصندوق‌امينى ناظم افندى

مكتب رشديهٔ ملكى

معلم اول حسين محسين افندى

رقمه معلمى محمود نديم افندى — بواب شيخ يازور اغا

شاكردان
عدد ٩٠

ردیف یتمش بشنجی اورفه الاینك دردنجی

روم‌قلعه طابوری

بیکباشی احمد ضیا افندی

قول اغاسی مولود افندی | طابور کاتبی حاجی احمد افندی

دیون عمومیه اداره‌سی

مأمور منلا مصطفی افندی

رژی اداره‌سی

مأمور خلیل بك

روم‌قلعه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی حروف هجا ترتیبی اوزره

باش بوستان ، خلفتی قصبه‌سی ، رشدیه ، شمالیه محله‌سی .

محله

٤ یکون

روم قلعه قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(عربان ناحیه‌سی)

ذکزیش ، شیخ داؤد ، نور الدین ، چفته قوز ، روم اولك ، سور کوچ ،

باش پکار ، کموش پکار ، دیب چینی ، قره بابا ، اشاغی قره واعظ ، یوقاری قره واعظ ، خراری ، کوچکلی ، خشرم ، فغلو ، التون طاش ، اسکی التون طاش ، دوکانلی ، لولان ، بغلوچه ، زیارت ، قره‌جه ویران ، عزازی ، ارخیل ، تل بزك ، صاریل ، اشاغی ملك ، یوقاری ملك ، هفت ، حوجکلی ، بدیران ، داغداغنجق ، خوملیجه ، قره پکار ، همانلی ، نوکجك ، طورونلر اوپه‌سی ، سپاهی تنبل اوپه‌سی ، سنکانلی امرلر اوپه‌سی ، قوللؤتك اوپه‌سی ، علی کوزی اوپه‌سی ، قاشقجی اوپه‌سی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٤٣ ١ یکون

(بازیکی ناحیه‌سی)

کفرکاب ، مغنان ، تلعزه ، شیخ بکر ، تلاك ، ایران ، قلازان ، طات عینی ، تسعه ، عنق ، طوتلیجه ، زغره ، نعلکان ، بوزاوق ، کوندری ، بوکرتلان ، هوبابی ، سوسبك ، ایکده‌لی حواشه ، شکر کویی ، آسمان ، مغربی ، غلباش ، الا حاجی ، دودری ، بك بورجی ، جبین ویران ، صوماقلی ، کولنجه ، بادم خاتون ، طوشان ویران ، نعش ، حزونك ، اسحاق ، ارتش ، هلینی ، قره مزرعه ، تفتك ، کونه فرك ، سلدك ، ارغیل ، خوخ ، قنق ، نخروت ، قلقان ، اربتین ، کوپه‌لی ، نهر سعید ، جول ، جوساق ، دلیلر ، جیقکان ، زخیر ، کلك ، چقاللی ، واهنه ، دیرتو ، عفتار ، قره اغیل ، صاروجه ، اشاغی کوکلی ، پولو ، یوقاری کوکلی ، کفرخان ، طبوز اوغلی ، جبك اوغلی ، بازور ، عمرلو ، جبین ، عینی ، طوسیانلی ، بیله‌سور ، سیب خندق ، آرام ، اراح ، قنطره ، کوله‌سور ، بیره‌سور قریه‌لری .

قرا ناحیه

٧٨ ١ یکون

(مرزمان ناحیه‌سی)

قره‌یوسفلی ، طاندرجق ، بوزانلو ، باقرجه ، لوله‌جق ، قسطل ، باللق ، قلباش ، قره قیو ، شیللو اوپه‌سی ، کور ایبو اوپه‌سی ، قالونك اوپه‌سی ، ککلك تپه ، قلجان ، بناملی قره قیو ، بناملی آغ قیو ، بناملی کشرو اوپه‌سی ، جنکفه ، بالکانلی ، قره حسینلی ، مندوللی ، یارمجه ، سرای مغاره ، حاجی ماللی ، شنکجه ، حاوز ، اکری دره ، قیر اوغلی ، قیا باشی ، اوچ کول ، کرك ، میله لیس ، مسیری ، صاریلر ، الف ، حصار ، حسن اوغلی ، کوحملك ، قلعه ، قصبه ، صوری ، بلبل قریه‌لری .

قرا ناحیه

٤٢ ١ یکون

(رشی ناحیه‌سی)

انهش ، صوه‌جق ، حبیب ، بورنس ، قزیل این ، اشاغی چارداق ، یوقاری چارداق ، عجمی ، کلیسه‌جك ، زرکیل ، الا حاجی اوپه‌سی ، اوشانو اوپه‌سی ، زردکوم ، قره مزرعه ، قره بورج ، جبور ، تختك ، کوسه‌لر ، کامشلی ، ملا محو اوپه‌سی ، مامی کریز اوپه‌سی ، زرار قریه‌لری .

قرا ناحیه

٢٢ ١ یکون

قرا نواحی

١٨٥ ٤ جمله یکون

روم‌قلعه قضاسنه دائر معلومات

روم‌قلعه قضاسی شمالاً حصن‌منصور وبهسنی شرقاً اورفه وسروج جنوباً بیره‌جك غرباً مرعشه تابع پازارجق وعینتاب قضالریله محدود ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی حلبه اوتوز التی واورفه‌یه اون سکز بیره‌جکه التی سروج وعینتاب وحصن‌منصور قضالرینه اون ایکیشر ساعت مسافه‌ده‌در نفس قصبه فرات نهری کنارنده واقعدر .

خلفتی قصبه‌سنده (١) حکومت قوناغی (١) جامع شریف (١) مکتب رشدی (١) مکتب ابتدائی (١) مدرسه (٤٥٥) خانه (٦٣) دکان (١) فرون (١) حمام (١) دباغخانه وقرا داخل اولدیغی حالده (٥٠) دکرمان (٩٤٥) باغچه (٢١٩٢) باغ (٤) زیت معصره‌سی جبین وانهش قریه‌لرنده (٣) کلیسا موجوددر بالعموم قراده دخی (٤٧٧٠) خانه و(١٦٠١٣) ترلا و(٦٢٠٠٠٠) دونم مزروع و(٥٨٢٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر . اراضیٔ مزروعه‌نك بهر دونمندن تخمیناً قرق قیه‌دن ایکی یوز قیهٔ عتیقه‌یه قدر حاصلات النمقده‌در .

داخل قضاده قره‌طاغ ومرزمان نامیله ایکی طاغ واردر قضانك هر طرفی اورمانلرله محاط اولدیغندن هر سنه بورادن عینتاب وبیره‌جك واورفه‌یه کمور واودون اخراج اولنور نواحینك اکثر قراسنده موجود اوفق چایلر ایله حنطه ، شعیر ، مرجمك ، نخود ، کوشنه ، جولیان ، آق داری ، کلکل داری ، فاصولیه ، بقله ، سیسام ، فستق ، اوزوم ، انجیر ، شفتالو ، زردالو ، الما ، نار ، طوت ، قاوون ، قاربوز ، خیار ، صوغان وبوکا مماثل اثمار حصوله کلور حاصلاتك بر قسمی اطراف قضالره اخراج اولنور .

اهالیٔ قضا ترك وكرد اوله‌رق عموماً اسلامدر يالكز جبين وانهش نامنده ايكی قريه‌ده بر مقدار ارمنی ساكندر .

رشی ناحيه‌سنده قزيل ابن دنيلان اوتوز خانه‌لی بر قريه اهاليسی يزيديدر . قضاده التون طاش خرابه‌سنده بر چوق آثار عتيقه وعربان ناحيه‌سنده ارخيل دنيلان قريه جوارنده اردبيل نامیله مشهور شهرك خرابه‌سی والان بر مناره‌سی موجوددر .

رشی ناحيه‌سنك طاغ ارەسنده وقضايه اوچ ساعت مسافه‌ده جبور نام قريه‌نك غرب جهتنده ايكی مترو طول وعرضنده يكپاره مرمر طاشلردن معمور بر خانه‌نك ايلك قپوسندن كيرلدكده دروننده اوچ قپويه واندن كيريلورسه ينه او مقدار قپويه تصادف اولنور بو صورتله تسلسل ايدن قپولرك نهايتی معلوم دكلدر .

قضانك نخروت ، قنق ، كفرخان ، الف قريه‌لرنده بيوك طاشلردن بر قاچ جسيم صالون وخرابه‌لر واردر .

قضاده تخميناً (٢٧٣٢٥) قيون (٣٦١٤٨) كچی (٢٧١١) اوكوز واينك (٤٧٦) قسراق واسب (١٧١) دوه (٢٣٥٩) مركب وطاغلرده كيتلو جيلان ، طاوشان ، تلكی ، جقال ، سنسار ، قورت وطاغلرده قپلان بولنور .

قضانك وسطنده جريان ايدن فرات نهری غايت درين بر مجراده جريان ايتديكی جهتله قضاجه استفاده اولنه‌مامقده‌در مرزمان ناحيه‌سنده بر كيل معدنی واردر نهر فرات اوزرنده ايكی سفينه وبش فلكه امدشد ايدر .

نفوس اداره‌سی قيوداتندن چيقاريلان روم‌قلعه

قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذكور	يكون
اسلام	١١١٤٢	١٢٩٨٤	٢٤١٢٦
ارمنی	٠٠٣٩٨	٠٠٥٠١	٠٠٨٩٩
يهودی	٠	٠٠٠٠٢	٠٠٠٠٢
يكون	١١٥٤٠	١٣٤٨٧	٢٥٠٢٧

سروج قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاريخی
قائممقام مصطفی فائق افندی	رابعه	٢٤ د ٣١١

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائممقام افندی

اعضای طبيعيه:
نائب يوسف ضيا افندی
مفتی محمد امين افندی
مال مديری محمد رفعت افندی
تحريرات كاتبی احمد زاهد افندی

اعضای منتخبه:
صالح بك
بالی اغا
محمد احمد اغا
شيخ مصطفی افندی

مال قلمی

مال مديری افندی
معاونی محمد حمدی افندی
رفيقی مسلم افندی
صندوق امينی ابراهيم خليل افندی

تحصيلات قوميسيونی

رئيس قائممقام افندی

اعضا:
مال مديری افندی
تحريرات كاتبی افندی
مال مديری معاونی افندی

اعضا:
ضابطه مأموری افندی
تحصيلات مفتشی افندی

هيئت تحصيليه

مفتش باقر افندی

١ نجی دائره تحصيلداری محمد بهجت افندی
٢ نجی دائره تحصيلداری محمد افندی
٣ نجی دائره تحصيلداری خلف افندی
٤ نجی « « محمود افندی
٥ نجی « « موسی افندی

بدايت محكمه‌سی

رئيس نائب افندی

اعضا:
محمد فائق افندی
خليل افندی
باشكاتب محمود افندی
كاتب ثانی عمر افندی

بدايت محكمه‌سی رفاقتنده‌كی مأمورين

مقاولات محرری محمود افندی
مستنطق معاونی حافظ افندی

معارف قوميسيونی

رئيس قائممقام افندی

اعضا:
نائب افندی
مال مديری افندی
اعضا بالق محاسبه كاتبی افندی
كاتب زاهد افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور محمد امين افندی
كاتب محمود افندی

طابو كاتبی محمد افندی

زراعت بانقه صندوقی مستخدمینی

محاسبه کاتبی عبدالرحمن افندی | رفیقی منحل

زراعت بانق شعبه‌سی مجلسی

رئیس عثمان ناصر افندی

اعضا: عثمان اغا، حسین اغا | اعضا: خلیل اغا، محاسبه کاتبی عبدالرحمن افندی

پوسته اداره‌سی

مأمور احمد زاهد افندی

بلدیه دائره‌سی

رئیس عثمان اغا | اعضا: احمد چاویش اغا، ریاثل اغا
اعضا خلیل حمی شیخی اغا

ابتدائی مکتبلری

مرکز ابتدائی مکتبی — معلم مصطفی رؤف افندی
زیارد قریه‌سی مکتبی — معلم عثمان افندی
قره قریه‌سی مکتبی — معلم محمد علی افندی
شاویك قریه‌سی مکتبی — معلم محمود افندی
ارسلان طاش قریه‌سی مکتبی — معلم شیخ محمد افندی

اورفه ردیف الاینك ایکنجی سروج طابوری

بیکباشی حسن تحسین افندی

قول اغاسی حاجی محمد افندی م مدالیه کرید | طابور کاتبی منحل

سروج «حمیدیه» خفیف سواری اللی اوچنجی الایی

قائممقام غالب بك

بیکباشی اول امام اغا | قول اغاسی عبدالقادر افندی
« ثانی منحل | کاتب ثانی محیی الدین افندی

«حمیدیه» خفیف سواری اللی دردنجی الایی

قائممقام منحل

بیکباشی اول شیخ حسن افندی | قول اغاسی شیخ حسین اغا
« ثانی شیخ بوزان اغا | کاتب ثانی نبی افندی

«حمیدیه» خفیف سواری اللی بشنجی الایی

قائممقام منحل

بیکباشی اول سلیمان اغا | قول اغاسی خلیل اغا
« ثانی منحل | کاتب ثانی علی افندی

دیون عمومیه ورژی اداره‌سی

مأمور مسلم افندی

سروج قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی

اسکی سروج ، یکی سروج محله‌لری .

محله
٢ یکون

سروج قضاسنه مربوط قرانك اسامیسی

اسکی سروج ، شیخ عیسی ، صحاقی ، دنیابی ، علیکور ، عطشان ، منقوش ، مدیب صغیر ، مدیب کبیر ، خنضر خیز ، عمیرك ، بلغان ، بوزتپه یعنی کره‌کور ، شروان کبیر ، شروان صغیر ، رمیل ، فیك معمی ، فیك احمد افندی ، قیوجی ، تل وسر ، یکی یایان ، تلال ، تپه‌لی مزار ، دره ، قره ، مارون ، عربان ، فریکان ، طعونك ، ماسنجارك ، خرابصار ، ثلثین ، بصلی میزار ، بیکار باشی ، مستحجرك ، عولك ، ذکی ، قره‌هیوك ، هیجك ، اغاجی ، ترقاق ، بیرعمر عصیان ، خراطه ، سینه قوش ، مکتلان ، معیری ، اغ ویران ، قره‌قیو ، یالکز دام ، خراب کالك ، خراب صور ، دکز ، یوقاری پاره پاره ، تل عنتر ، منلا حمزه ، اوزون خضر ، بورج حمام ، قسطونك ، میرزه علی ، عین باط ، بوزتپه ، فوردیکانلی ، قباجق ، کورتك ، زیارت ، میشك ، حسن کولك ، کولجك ، شاویك ، کوسك ، موسك ، ایشمه ، خرابقر ، بیرخلیل ، اشاغی پاره پاره ، خرابناز ، قره موخ ، جوم علی ، علی شیار ، مراد اسماعیل ، تل حوبك ، دارك ، کوسان ، تل حاجب ، عشقان ، طیری ، خراب مل ، یوقاری بوستانجق ، اشاغی بوستانجق ، هر دوشان ، شومان ، مذبل ، قره جورون ، کبرلی ، قرمیت ، طاش باصان ، بلك ، اغچه‌قیو ، قره طاش ، یکان ، خلیل جق ، اشاغی جنك ، یوقاری ابامور ، اشاغی ابامور ،

قزغانی ، حاجی کویی ، داپان ، حیدر احمد ، مدرباز ، یواجق ، یوقاری جنك ، خراب کورت ، جبلك ، یوقاری طاشلی هیوك ، اشاغی طاشلی هیوك ، اولاقی ، اشاغی ایتوبران ، یوقاری ایتوبران ، صولان ، بیرعمر شیخانلی ، کیربلك ، اشاغی تختك ، یوقاری بوز هیوك ، پاره‌لی ، اشاغی بوز هیوك ، دوبیرك ، یوقاری خانك ، اشاغی تختك ، یوقاری تختك ، قوچك ، کاروز ، قنطره ، جساس ، هیمی ، تمن علی ، توتانك ، قره‌قاش ، مزرین ، زیشقر ، میرخان ، تل حرمان ، اغ اوغلان ، شامان ، زونجك ، طوشان ، کاشکان ، بطحه ، زخوان ، کیکان ، مزرعهٔ داؤد ، شاهجق ، دبابکلی ، اوغلبك ، شران ، سلیمان بك ، ارسلان طاش ، قره حلج ، مکتله ، عطمانك ، معصره ، حسامی ، تل قاریت ، مزعنتر ، قوج سکران ، قاز سکران ، حریه شیش ، ملك سکران ، ینکی یایان ، صاتل سکران ، یصلی مزار ، پهلوان کسمه‌سی ، تل اربعین ، اشاغی جنکوك ، یوقاری جنکوك ، نرمیك ، ممند ، فوال ، مناز ، کولمیت ، حیزك ، قره علی ، بلك ، کولك ، طولی طاغ ، کوجه قیو ، مرکفلی ، مرشید پیکاری ، شویك ، کسمه سویدی ، کرسان ، فوناق ، کوتی کوی ، چارقلی قران ، کوك تپه ، مشکو ، جبنی ، اجی قیو ، ایلیجاق ، وخانی ، بوبك ، هفت روح ، قوپوز ، غریب ، کرنباو ، تفشو ، مخرج ، رکل ، شیخ چوبان ، جب الفرج ، بیررش شیخانلی ، بیلوبران ، مزرعهٔ سوفی ، قلدید ، تل غزال ، کوفی ، دوبرك کنکانلی ، جساس دنیابی ، ره‌مزرعه ، یدی‌قیو ، کورابی ، خروس ، تل‌وردان ، میرانی ، قزل‌قیو ، وسه‌ولی ، اورکوتلی ، جساس بشمه ، تل شعیر ، بوبان ، قوله ، دریازین ، اوری ، بندر ، قره‌قیو ، رووی ، خزین ، بیررش رزواللی قریه‌لری .

قرا
٢٣٧ یکون

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان سروج قصبه‌سی اورفه‌نك اوتوز يدی كيلومترو غرب جنوبيسنده واقع واورفه‌يه اون وحلبه اوتوز ايكی ساعت بعدنده‌در .

سروجده (١) حكومت قوناغی (١) جامع شريف (١) مسجد (١) تكيه (٣٠٠) خانه (٧٨) دكان (٢) فرون (٣) خان (٣) قهوه‌خانه (٢) باغچه واردر .

داخل قضاده (٣٠٣٤) خانه (٣٩) دكان (٢١٨) باغچه (٦) باغ موجوددر .

سروج قصبه‌سی اون يدنجی سال هجريده { عياض بن غنم } رضی الله تعالی عنه حضرتلری طرفندن صلحاً فتح اولنمش مقدملری پك معمور ومشهور ايكن تيمورلنك خراب ايتمشدر .

آثار عتيقه‌دن ارسلان طاش قريه‌سنده درت ارشون طولنده ايكی ارشون عرضنده ايكی سياه عمود اولوب اوزرلرنده برر ارسلان رسمی واردر .

سروج اراضيسی غايت منبت ومرعالری چوق اولديغندن كليتلو قيون وسائر حيواناتی بولنور .

بر ذراع عمقنده هر نره‌سنده حفريات اجرا ايدلسه غايت براق ولذيذ صولر چيقار وقتيله سروج اراضيسنده زيتون ، قهوه ، فستق وسائر محصولدار اشجار يتشديريلور ايمش شمدی ايسه اريه ، بغدای ، آق داری ، مصر داريسی ، كوشنه ، نخود ، مرجمك ، كندير ، صوسام وسائر حبوبات زرع كليم ، خالی ، سجاده ، قبلدن چادر نسج اولنمقده‌در .

حيواناتدن دوه ، مركب ، اينك ، قيون ، كچی وكوزل جنس آت ، قسراقلر واردر . باغ ويوك وبغدای اخراجاتيده پك چوقدر . قضا داخلنده (٢٠٠٠٠٠) دونم اراضیٔ مزروعه و (٢٥٠٠٠٠) دونم غير مزروع اراضی واردر .

سروج قضاسنده‌كی شيخانلی ، چيچانلی ، دنيای عشيرتلری اللی اوچنجی واللی دردنجی واللی بشنجی ناميله حميديه سواری الايلرينی تشكيل ايتمشدر . بو عشيرتلرك جمله‌سی علی التخمين سكز بيك بش يوز وبلكه دها زياده چادره مالك اولوب بهار وياز موسملرنده بو چادرلرده اوتوررلر .

نفوس اداره‌سی قيوداتندن چيقاريلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

	اناث	ذكور	يكون
اسلام	٩٣٢٥	٩٣٩٧	١٨٧٢٢
ارمنی	٠٠٣٣	٠٠٣٠	٠٠٠٦٣
يكون	٩٣٥٨	٩٤٢٧	١٨٧٨٥

حران قضاسی

قائممقام حسين توفيق افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائممقام افندی

اعضای طبيعيه		اعضای منتخبه	
نائب محمد قدسی افندی	ادرنه مدرسی	حمادی هندی اغا	
مفتی حاجی علی افندی		محمد الخضر افندی	
مال مديری عاكف افندی		عبيد البوداق اغا	
تحريرات كاتبی محمد توفيق بك		عبدالله اغا	

مال قلمی

مال مديری افندی	صندوق امينی قره‌بت افندی
معاونی درويش افندی	

نفوس اداره‌سی

مأمور شفيق افندی	كاتب عمر افندی

طابو كاتبی عابدين افندی

« حميديه » خفيف سواری اللی برنجی الايی

قائممقام محمد بك

بيكباشی شيخ علی افندی	قول اغاسی ابراهيم افندی
« ابراهيم اغا	كاتب طوراق افندی

« حميديه » خفيف سواری اللی ايكنجی الايی

قائممقام حسين بك

بيكباشی خلف اغا	قول اغاسی منحل
« منحل	كاتب محمد افندی

قرا	نواحی	
٢٠٠	١	حران ناحيه‌سی
٠٤٠	١	قره‌مورخ ناحيه‌سی
٠٠٨	١	تركمان جلابی
٢٤٨	٣	يكون

حران قضاسنه دائر معلومات

حران قضاسنك مركزى اولان عين العروس اورفه‌نك جهت جنوبيه‌سنده واون ايكى ساعت بعدنده‌در اهالى قضا عربجه بر قسمى كردجه تكلم ايدر قيش وبهارده هواسى لطيف فقط باز وكوز موحملرنده وخيمدر .

نفس قضاده (١) جامع شريف (٢) مسجد (٣) تكيه (٥) دكان (١) قهوه‌خانه (١) قايلجه ومعقرا (٢١٧٨) خانه (٩٨٢٣) تراً (٣) مرعى (٣٠٦) عرصه (١٠١٤١٠) غير مزروع و (١٤٢٢٨٠) دونم مزروع اراضى واردر .

محصولاتى بغداى ، ارپه ، قره‌دانه ، مصر ، آق دارى ، بوك ، ساده ياغدن عبارتدر .

جنس فرس ، اوكوز ، اينك ، قيون ، دوه ، مركب ، بياى قاز ، اوردك ، چيلان ، طوشان ، طوى ، طورنه ، قورت ، تلكى ، چقال كبى طيور وحيوانات وحشيه بولنور .

مركز قضايه عين العروس دينلمى { حضرت ابراهيم } عليه السلام ايله زوجهٔ محترمه‌لرى سارەنك اوراده زفافلرى اجرا اولديغندن منبعث ايمش حالا مقام قدسيت التسام نبوتپناهيلرى موجود ايسه‌ده مرور طولى بولنان جامع شريف مشرف خرابدر .

عين العروسدن تيمان ايدن وجلاب دنيلان نهر مركزه بر ساعت مسافه‌ده يابسه واچه قلعه قريه‌لرندن جريان ايدن صولرله سهلان تپه‌سى قربنده برلشه‌رك بليخ نامى الدقدن سكره فراته منصب اولور .

قضانك شرق شمالىسنده اورفه‌يه سكز ومركزه يڭ ساعت مسافه‌ده حران شهر جسيمى خرابه‌سى اولوب وقتيله { حضرت ابراهيم } و{ حضرت لوط } عليهما السلامك بدرلرى هاران هجرت ايلديكى جهتله حران تسميه اولنمشدر .

حرانده تل ابراهيم اطلاق اولنور بر تپه واوزرنده صابيلرك بر معبدى موجود اولديغى ده روايت ايدلمكده‌در .

{ حضرت عمر الفاروق } رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك عهد خلافتپناهيلرنده صحابهٔ كرامدن { عياض بن غنم } رضى الله تعالى عنه طرفندن فتح اولنمش اوائل دور اسلامده معمور بولنمش ايدى حتى مشاهير علمادن ابن تيمية الحرانى كبى بر چوق ذوات يتشمش وصابيلردن دخى بعض حكما ظهوريله كتب حكميه وطبيه‌يى لسان عربيه ترجمه ايتمش اولدقلرى مرويدر .

نفس حرانده قطب العارفيندن { حيان حرانى } اون دقيقه بعدنده { امام باقر } و{ شيخ يحيى } حضرانى مدفوندر .

حرانده هوشنك شاهك بناكرده‌سى اولان بر قلعه خرابه‌سى موجود واقتضاسنك تك تك نامنده‌كى طاغده بر بيوك مغاره‌دن نقل ايدلديكى وبو مغاره درونه قدر كيدلسه نهايتى بولنه‌مديغى وبوندن پشقه مركز قضا اولان عين العروسده تل العروس نامنه بر تپه واوزرنده بر قلعه واطرافيده شهر خرابه‌لرى اولديغى بعض آثار واقاض موجوده‌سندن استنباط اولنمقده‌در .

بليخ نهرى اوزرنده مركز قضايه سكز ساعت مسافه‌ده صوان نامنه عتيق بر بلده‌نك حالا سور وابنيه اقاضى موجود و{ شيخ حسن } نامنده بر ذات شريف مدفوندر بو ذاتك { حضرت شيخ عبدالقادر الكيلانى قدس سره العالى } حضرتلرينك اولادندن اولديغى روايت ايدلمكده‌در .

وينه مركز قضايه بر ساعت مسافه‌ده اقاضى طوبراق التنده قالمش طاش باش دبه يادا اولتان بر شهر خرابه‌سى واردر .

نفوس اداره‌سى قيودآتندن چيقاريلان حران قضاسنك نفوس جدولى

يكون	ذكور	اناث	
٤٢٣٦	١٩٣٢	٢٣٠٤	اسلام

مرعش سنجاغى

اورفه سنجاغی

متصرف الیاس سامی بك

رتبه		نشان	
اولی ثانیسی	تاریخی	عثمانی	تاریخی
	غره ش ۳۱۴	۳	۳۱۱

ارکان لوا

(اسامی)	رتبه	تاریخی	عثمانی	تاریخی	مجیدی	تاریخی
نائب محمد فوزی افندی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
محاسبه‌جی محمد فهمی افندی	ثانیه	۱۰ ر ۳۲۵	۰	۰	۰	۰
تحریرات مدیری عبدالباقی افندی	۰	۰	٤	۰	۰	۰
مفتی شیخ مسلم افندی	ازمیر پایهٔ مجردی	را ۳۲۵	۰	۰	٤	۳۱۱

مجلس ادارهٔ لوا

رئیس متصرف بك

اعضای طبیعیه		اعضای منتخبه	
نائب افندی		حاجی بدیع افندی	اولی ثانیسی ۲۰ ن ۳۲۱
محاسبه‌جی افندی		حاجی حسن اغا	
تحریرات مدیری افندی		اروش افندی	ثالثه
مفتی افندی		قره‌بت افندی	ثالثه ۱٦ ل ۳۲۵

تحریرات قلمی

مجلس اداره کاتبی محمد سعید افندی	اوراق مأموری عثمان رفیق افندی
مسود اول ولی الدین افندی	ملازم وهبی افندی
« ثانی خلیل نزهت افندی	« یوسف افندی
مبیض اول احمد وفیق افندی	« لامع افندی
« ثانی توفیق افندی	« احمد حمدی افندی
« ثالث حسن فهمی افندی	« نجیب افندی
ملازم محمد افندی	« ناجی افندی
« سلیم افندی	

محاسبه قلمی

باش کاتب علی افندی	باش کاتب رفیق شیخ مسلم افندی
مصالح جاریه کاتبی محمد فخرالدین افندی	مبیض شریف افندی
مرکز کاتبی غالب افندی	« حاجی مسلم افندی
مرکز کاتبی رفیق نوری افندی	مقید احمد افندی

صندوق امینی ابراهیم افندی

مع تحریر ویرکو اداره‌سی

مأمور امین افندی	ایکنجی کاتبی مصطفی افندی
باش کاتب حاجی طه افندی	دفترجی حاجی شریف افندی

هیئت تخمینیه

حاجی محمد اغا	علی افندی
حاجی افندی	وانس افندی

هیئت تحصیلیه

تحصیل مأموری علی صائب افندی	سر تحصیلدار باقر افندی

تحصیلات کاتبی باقر افندی

برنجی دائره پیاده تحصیلداری عثمان افندی	سکزنجی دائره سواری تحصیلداری رفعت افندی
ایکنجی دائره پیاده تحصیلداری محمد صالح افندی	طقوزنجی دائره سواری تحصیلداری حسن افندی
اوچنجی دائره پیاده تحصیلداری علی افندی	اونجی دائره سواری تحصیلداری عمر افندی
دردنجی دائره پیاده تحصیلداری ارمناك افندی	اون برنجی دائره سواری تحصیلداری حاجی باقر افندی
بشنجی دائره پیاده تحصیلداری حق ویردی افندی	اون ایکنجی دائره سواری تحصیلداری نوری بك
التنجی دائره پیاده تحصیلداری محمد عارف افندی	اون اوچنجی دائره سواری تحصیلداری محی الدین افندی
یدنجی دائره سواری تحصیلداری ابراهیم افندی	اون دردنجی دائره سواری تحصیلداری حاجی جمال افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور خلیل رفعت افندی ثالثه ۲٤ را ۳۲۵	کاتب خلیل صائم افندی

دفتر خاقانی اداره‌سی

مأمور سلیمان صافی افندی ثالثه

باش کاتب حاجی بکر کامی افندی	طابو کاتبی حسن افندی
« معاونی اسماعیل حقی بك	« رفیق امین افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر مصطفی توفیق افندی	کاتب مسلم افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی	سید احمد افندی ع ۱۹ ن ۳۱۷
اعضا اوقاف مدیری افندی	حیدر اغا م ۲ را ۳۱۱
عنایت زاده حاجی عمر افندی	سراج زاده حاجی عبدالرحمن افندی

اورمان اداره‌سی

مأمور خلیل افندی

لوا بدایت محکمه‌سی

حقوق دائره‌سی

رئیس نائب افندی
اعضا عمر ادیب افندی ثالثه
اعضا: اغوب افندی، ملازمی ابراهیم افندی

جزا دائره‌سی

رئیس محمد زبور افندی
اعضا مصطفی صفوت افندی ازمیریا مجردی ۹ ب ۳۲۵
اعضا: زکریا افندی، ملازمی محمود افندی
مدعی عمومی معاونی وصاف افندی

بدایت قلمی

باش کاتب احمد افندی
حقوق ضبط کاتبی خلیل افندی
« « احمد افندی
جزا ضبط کاتبی حسین حسنی افندی
« « خلیل رأفت افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

اجرا مأموری عبد القادر افندی
مقاولات محرری حاجی مسلم افندی
مستنطق علی شفیق افندی

محکمهٔ شرعیه

نائب محمد فوزی افندی
باشکاتب محمد باقر افندی ادرنه مدرسی ۲۲ ن ۳۲۵
ضبط کاتبی مسلم افندی
مقید احمد افندی
ایتام مدیری حسین حسنی افندی
محضر حاجی احمد افندی
« مصطفی اغا

بدایت محکمه‌سی تجارت قسمی

رئیس نائب افندی
اعضا: عمر ادیب افندی، اغوب افندی
اعضا: شفیق افندی، بطریس افندی

نافعه قومیسیونی

رئیس متصرف بك
اعضا: زراعت بانق مأموری افندی، مجلس اداره اعضاسندن حاجی بدیع افندی، تجارت وزراعت اعضاسندن حاجی باقر اغا
اعضا: نفوس مأموری افندی، بلدیه اعضاسندن بکر افندی، نافعه مهندسی غالب افندی رابعه، نافعه قومیسیونی کاتبی ابراهیم خاکی افندی

زراعت بانقه شعبه‌سی

مأمور مصطفی ندیم افندی
معاونی علی رضا افندی
کاتب افندی

زراعت بانق شعبه مجلسی

رئیس حاجی باقر اغا
اعضا: مأمور ندیم افندی، حاجی عثمان بك
اعضا: احمد افندی، اوهانس اغا

تجارت وزراعت اوطه‌سی

رئیس اول حاجی عثمان بك اصطبل عامره ۱۸ ش ۳۰۴
رئیس ثانی حاجی باقر اغا
اعضا: حاجی عبد الرحمن افندی، احمد افندی، عبد الرحمن افندی
اعضا: خاجر اغا، عبد النور افندی، مغردیچ افندی
کاتب احمد افندی

معارف قومیسیونی

رئیس اول متصرف بك
رئیس ثانی نائب افندی
اعضا: مفتی افندی، احسان بك، مخلص افندی، شیخ صفوت افندی
اعضا: حاجی عثمان بك، حاجی کامل زاده حاجی کامل افندی ثالثه ۱۳ ج ۳۱۴، امرزیان قره‌بت افندی
کاتب ولی الدین افندی

مکتب اعدادیٔ ملکی

مدیر احسان بك
کتابت ، زراعت ، تاریخ ، فرانسزجه معلمی احسان بك
فارسی واخلاق معلمی شیخ صفوت افندی
رسم معلمی حسن افندی
حسن خط معلمی احمد وفیق افندی
علوم دینیه معلمی حاجی شیخ امین افندی
عربی معلمی حاجی محی الدین افندی
حساب ، هندسه معلمی عونی بك
جغرافیا معلمی حسن افندی
مبصر حافظ افندی

شاکردان عدد ۶۵ خدمه عدد ۲

ابتدائی مکتبلری

(عرفانیه مکتبی)
معلم اول مسلم عطوف افندی
معلم ثانی عبد الرحمن افندی
حسن خط معلمی باقر افندی
شاکردان عدد ۵۱

(فیضیه مکتبی)
معلم اول حافظ عثمان افندی
معلم ثانی خلیل افندی
حسن خط معلمی باقر افندی
شاکردان عدد ۴۸

اناث مكتبى

معلمه خديجه خانم	مبصره نعيمه خانم
نقش معلمه‌سى خانم	خدمه ذوالفقار اغا

طالبات عدد ٤٨

اورفه‌ده موجود بولنان كتبخانه‌لرك اساميسى وموجود كتابلرك عددى

(جلد عدد)

٧٠٠	رضوانيه‌ده‌كى	كتبخانه
٥٤٠	اخلاصيه‌ده‌كى	»
٣٩٠	رحيميه‌ده‌كى	»
٣٣٠	قطب الدين‌ده‌كى	»
٣١٠	سليمانيه‌ده‌كى	»
٣٠٠	ابراهيميه‌ده‌كى	»
١٩٠	ثاقبيه‌ده‌كى	»
١٥٠	خليل الرحمن‌ده‌كى	»
٠٦٠	حيدريه‌ده‌كى	»
٠٤٠	شعبانيه‌ده‌كى	»
٣٠١٠	يكون	

صنايع مكتبى

مدير ابراهيم خليل افندى

درس معلمى على ياور افندى	تيمورجى معلمى اكوب اغا
مرانغوز معلمى افندى	قوندره‌جى معلمى اكوب اغا

صنايع مكتبى قوميسيونى

رئيس اول متصرف بك

رئيس ثانى مفتى افندى	اعضا: سراج زاده عثمان وهبى افندى
اعضا: بانق زراعت مأمورى افندى	امرزيان قره‌بت افندى
حاجى اسعد افندى زاده حاجى	مكتب صنايع مديرى افندى
اسعد افندى ثالثه	كاتب يوسف افندى
مخلص افندى ثانيه ؟ ٢١ را ٣١٩	

تلغراف وپوسته اداره‌سى

مدير عزت افندى ثالثه

مخابره مأمورى عبد المجيد افندى	پوسته كاتبى صبرى افندى
» » سعيد افندى	شاكرد شيخ موسى افندى
موزع ملا افندى	موزع امين افندى

بلديه دائره‌سى

رئيس نشأت بك ثالثه

اعضا: خليل اغا ثالثه	اعضا طاويت اغا
باقر حلمى افندى	كاتب يوسف افندى
احمد افندى	صندوق امينى مصطفى بك
حاجى مسلم اغا	مهندس خرستيدى افندى
وانس اغا	دفتور عباس حلمى افندى
بكر افندى	آشى مأمورى احسان افندى
محمود افندى	قابله عايشه خانم
حاجى احمد افندى	مفتش حافظ ابراهيم افندى
صلاجيان اكوب اغا	» معاونى بكر اغا

حميديه خسته‌خانه‌سى

مدير حاجى حافظ رشيد افندى	كاتب وصندوق امينى غالب افندى

هيئت صحيه

مفتش احسان بك

دفتور مارقو افندى	اجزاجى قره‌كين افندى

اجزاجى معاونى مكرديج افندى

مأمورين سائره

وكيل خرج وسر خدمه	خدمه ذكور	خدمه اناث	آشجى
عدد ١	عدد ٣	عدد ٢	عدد ١

اوتوز سكزنجى لوا قوماندانى

ميرلوا حامد پاشا	ميرالاى خلوصى بك

يتمش بشنجى اورفه رديف الايى

رديف برنجى اورفه طابورى	ايكنجى علاوه طابورى قوماندانى
بيكباشيسى عبد اللطيف افندى	قول اغاسى سعيد افندى

اورفه‌ده ارامساز نظاميه سوارى يكرمى بشنجى الايى امرا وضابطانى

ميرالاى حسنى بك	قول اغاسى سليمان بك
قائممقام منحل	الاى كاتبى ابراهيم افندى
بيكباشى احمد افندى	الاى كاتب ثانى احسان افندى
بيطر بيكباشيسى احمد افندى ؟	اثواب امينى منحل
الاى امينى سعيد افندى	امام ثانى سليمان افندى

﴿ دردنجی اردوی همایونه منسوب اولوب اورفه‌ده ﴾
﴿ اقامت ایدن برنجی ، حمیدیه ، خفیف سواری ﴾
﴿ الایی امرا وضابطانی ﴾

میرلوا محمد علی پاشا	٣ التوده ٤ لیاقت
الای قوماندانی قائمقام شکری	بیکباشی اول علی اغا کیوش لیاقت
بك ٣ ٤ کیوش لیاقت	« ثانی ابراهیم اغا کیوش لیاقت
قائمقام مجید بك کیوش لیاقت	الای کاتبی اسماعیل افندی کیوش لیاقت

﴿ حمیدیه ، خفیف سواری الای ایکنجی الایی ﴾

الای قوماندانی قائمقام احمد رفعت	بیکباشی اول حلمی اغا کیوش لیاقت
بك ٤ ٤ کیوش لیاقت	الای کاتبی عبد الرحمن افندی کیوش لیاقت
رئیس عشایر قائمقام حسین بك کیوش لیاقت	

﴿ حمیدیه ، خفیف سواری الای اوچنجی الایی ﴾

الای قوماندانی قائمقام مصطفی	بیکباشی اول امام اغا کیوش لیاقت
اسعد بك کیوش لیاقت	الای کاتبی یوسف افندی ٤ کیوش لیاقت
قائمقام حمی بك کیوش لیاقت	

﴿ حمیدیه ، خفیف سواری الای دردنجی الایی ﴾

الای قوماندانی میرالای محسن	بیکباشی بوزان اغا کیوش لیاقت
بك ٣ التوده ٤ لیاقت	الای کاتبی رفعت افندی ٤ کیوش لیاقت
بیکباشی حسن افندی کیوش لیاقت	

﴿ حمیدیه ، خفیف سواری الای بشنجی الایی ﴾

لای قوماندانی قائمقام توفیق	بیکباشی ارل سلیمان اغا کیوش لیاقت
بك کیوش لیاقت	الای کاتبی عبد الرحمن افندی کیوش لیاقت

﴿ دیوان عمومیه اداره‌سی ﴾

مأمور عبد الغفور افندی	کاتب اسماعیل افندی
محصلدار عبد الرحمن اغا	

﴿ رژی اداره‌سی ﴾

مأمور حاجی احمد افندی	کاتب ومحاسبه‌جی وانبارجی قره‌بت افندی

﴿ ایران دولت علیه‌سی شهبندری ﴾

(شهبندر حاجی بکر بك خانه‌سه)

ترجمان حاجی محمد افندی

﴿ اورفه سنجاغی اشراف ومتحیزاندن رتبه ونشانی ﴾
﴿ حائز اولوب بالاده مأمورین وسائره یازیلمیان ذواتك اسامیسی ﴾

(اسامی)	رتبه	تاریخی	نشان			
			پایه	تاریخی		تاریخی
شورای دولت اعضاسندن محمد ندیم پاشا	روم ایلی	٢٤ ش ٣١٤	٢	١٢ ج ٣١٦	١	٥ ب ٣١٧
شیخ حسن افندی	ازمیرلی	٢٢ ش ٣١٦	٠	٠	٠	٠
کورکچی زاده محمود ندیم افندی	ثانیه	٢٠ ذ ٣٢٢	٠	٠	٠	٠
نقیب الاشراف حاجی سید احمد افندی	٠	٠	٣	١٩ ذ ٣١٧	٠	٠
مفتی شیخ مسلم افندی زاده عمر افندی	مدرس	٠	٠	٠	٠	٠
چای‌قوناجیسی اشر افندی حسین پاشا	میرالامرا	٢٩ ج ٣٢٢	٠	٠	٠	٠
کورکچی زاده عثمان رمزی افندی	ثالثه	٢٣ م ٣٢٥	٠	٠	٠	٠
جرائیل نعمان افندی	٠	٢٨ ذ ٣١٧	٠	٠	٠	٠

﴿ اورفه سنجاغنه دائر معلومات ﴾

اورفه شمالاً دیاربکر شرقاً موصل ولایتلریله ماردین جنوباً زور سنجاغلری ورفه قضاسی غرباً بایه ، منبج ، عینتاب ، یازارجق قضالریله محدوددر .

مرکز لوا اولان اورفه شهری حلبك یوز طقسان کیلو مترو شمال شرقیسنده وقرق ایکی ساعت بعیددر .

اورفه : بیره جك ، روم قلعه ، سروج ، حران نامیله درت قضایی حاویدر .

اورفه قضاسنده (١) حکومت قوناغی (٢) قصبه (٣) قریه وخانه (١) قلعه (١) خسته‌خانه (٥٢) جامع شریف ومسجد (٤) تکیه وزاویه (١١) مدرسه (١٠) کابسا وبناستر (١) حورا (٢٤) مکتب (٤٨) محله (٤١٦١) خانه (٢٠٩٥) دکان ومغازه (٣٢) خان (١٨) فرون (٦) چشمه وسبیل (١٤) حمام (٢٣) دکرمان (١) فابریقه (١) داغخانه (٢٩٥) عرصه (٢٦١) باغچه (٣٤١٤) باغ (٤) مرعی واردر .

مرکز قضاسنده مطحن نواحیده دخی (٥١٩٩) خانه (٢٣) دکان (٢) تکیه (٤٥) دکرمان (٣٠) چشمه وسبیل موجوددر .

اورفه قضاسنده (٤٩١٩٢٠) دونم اراضی اولوب هر سنه لااقل زرع اولنمقده‌در .

نفس قصبه‌نك ایچنده‌کی کارگیردر . اورفه‌نك اسکی آثاری اورکلرینی وباخود اورلوب حتی تورات شریفده اورهای واسکدارین و نمرود شریفده اورر نامیله‌ده مذکوردر . مرور اعصار ایله سلفکاورلرك اجزای خاندانندن بعضلرینه وفوقزاً بیان ذیلان حکمدارانه مقر حکومت اولمشدر . اورفه سلاطینندن و حضرت عمر رضی الله تعالی عنه اقدمدن زمان خلافتلرنده

عربلرك صكره سلجوقلرك ایرانیلرك اله كچدكدن صكره (٩٢١) تاریخنده ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه انتقال ایلمشدر .

اورفه { ادریس } علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك بنا كرده‌سی اولدیغی روایات تاریخیه‌دندر . نمرود ایكیوز سنه اورفه‌ده قالمش و { حضرت ابراهیم } علیه السلامك آتشه القاسی بوراده وقوعبولمشدر . مملكته ناظر عتیق قلعه‌نك برجی اوزرنده كوریلان یكدیكرندن تخمیناً اون ادیم فاصله‌لی ایكی مانجنیق عمودی دخی مشار الیهك آتشه اتلمسی ایچون نمرود طرفندن ترتیب ایدلمشدر بو قلعه جوارنده { ابراهیم } علیه السلامك قدمنهادهٔ عالم شهود اولدقلری مغاره موجود اولوب حالا مولود خلیل نامیله یاد اولنمقده ودروننده ولادت نبوتپناهیلرینی اعلام ایچون بر یشیل صندوق بولنه‌رق زیارت ایدلمكده‌در . تاریخلرده مشار الیهك اقامت بیوردقلری كوتا نام قریه مذكور مغاره‌یه محاذی وشمدی سور خارجنده قاله‌رق كوتیلردن غلط اولمق اوزره كوتیلر محله‌سی نامیله یاد ایدیلیور . ینه بو قلعه پیشكاهنده مشار الیهك آتشه القا اولندیغی اثناده بقدرة الله تعالی ظهور ایدن وعین زلیخا وخلیل الرحمن نامیله یاد اولنان ایكی نهر حسن پاشا جامع شریفی قربنده برلشه‌رك شهر خارجنده‌كی باغچه‌لره جریان ایدر .

اورفه بر دفعه كلیا خراب اوله‌رق شمدیكی هیئتی ایكنجی حال معموریتی اولدیغی واهالیسنك اصللری دیا بكردن كلدكلری مرویدر اورفه‌ده وقتیله جسیم بر مناستر اولوب خرستیانلرك قولنجه { حضرت عیسی } علیه السلامك وجه مباركلرینی سیلوبده صورت سعادتلرینك منعكس اولدیغی مندیل موجود بونكله خلفای عباسیه‌دن { متقی بالله } ٣٣١ سنهٔ هجریه‌سنده كلبتلو اسرای اسلامیه استخلاص ایلمش ایمش .

بوز اباد ناحیه‌سنده چیقان كهریز چای قصبه درونته جریان ایدب بعض خانه‌لره منقسم اولور قصبه‌نك جهت غربیسنده دركلی طاغندن وجبال

سائردن یاغمور یاغدیغی صره‌ده جریان ایدن سیل صولری وقتیله شهری باصار ایمش شو محذورك دفعی ایچون بر چای بك مسافه‌ده ارباب خیر طرفندن بر سد چكلمش ومملكتك شمال طرفندن بر خندق حفر ایتدیرلمشدركه موسمنده آقان صولر او خندقدن جریان ایتمكده وبوكاه الیوم قره قویون نامی ویرلمكده‌در اوزرنده اوچ بیوك وبر كوچك كوپری موجوددر برده چای قیو اویم اغاج ناحیه‌لرینك بعض محللرنده فتح اسلامدن اول یاپلمشه یكزر قلیه شكلنده بنیهٔ عتیقه واردر دیر یعقوب اسمنده بر بچق ساعت مسافه‌ده واقع بر طاغ اوزنده بر مناستر خرابه‌سی وایكی قلبه‌سی اولوب نمرود آره‌صره اورایه كیدوب بر مدت قالور ایمش وجه تسمیه‌سیده { حضرت یعقوب } علیه السلامك بورالردن اثنای مرورنده بر كیجه بیتوتت ومسافرت بیورملری ایمش اورفه‌نك صمصاد حران بك ثاقب سرای یكی قپو اسمنده درت قپوسی واردر بونلردن بشقه ایكی قپو دها واردر اورفه‌نك املاك وچفتلكات اصحابی مستثنا اولدیغی حالده اهالینك اكثریسی تجارت وصنعت وزراعت وفلاحتله وبر قسمی عمله وكراجیق وبقالق وسائر بوكا مماثل ایشله اشتغال وتعیش ایدرلر كرد وعربدن عبارت قرا اهالیسنك قسم كلیسی‌ده قیون دوه یسلمك بعضیسی حوبالقله اعاشه‌لرینی تأمین ایدرلر .

معمولات ومنسوجات

اورفه‌نك محصولات صناعیه‌سندن بالخاصه منسوجات قسمی بر اهمیت مخصوصه كسب ایدرك متعدد دستكاهلر واردر وكوندن كونه مقداری تزید ایتمكده‌در ایپكلی ایپكلی آلاجه ومتنوع الوان پنجره ومندر ویتاق ویا صدق ویوغان یوزی واریلری برده لكلر بیاض بزلر یوكدن معمول بازلق شاللر ایپلك ویوكدن كلیم وخالی وقیلدن چوال وطوبره وسیاه چادر

ومرعزدن عربلره مخصوص عقال وغایت طیانقل یرلی بزندن كار عتیق باصمه نسج واعمال اولنور .

صنایع نحاسیه

بو صنعت دخی خیلوجه ایلرولیوب كموشدن فرق اولنمز درجه‌ده ومتنوع شكلده صو طاسلریله مصنع شربت برداقلری بیوك كچوك قهوه ابریقی سفره وسفره طاسلری وغایت ماهرانه بر صورتده یكدیكرینه صیقشدیرلمش بر قبضه‌ده ایكی ناملو قامه‌لر وبو كولدیكی حالده مدور بر شكل كسب ایدر وایستنیلورسه قلیچ قاشی كبی بو كیلوب بیله صارلمغه مستعد ظریف قلنجلر ونفیس مقراض وقلم تراشلری طونجدن شمعدانلر هوان منقال قاریلره مخصوص كموشدن طراق وكموشدن باستون اعمال ایدیلور معمولات ترابیه‌سی ایسه موسم صیفه مخصوص اولمق اوزرنده كوپ قوپه تنجره صو دستیلرندن عبارتدر .

استانبول ، بغداد ، دیار بكر ، حلب ، بیروت ، حما ، حمصله تعاطیٔ تجارت اولنمقده‌در .

اخراجات

اخراجات اوروپایه قدر ممتد اولور سنوی بر ملیوندن زیاده بیاغی عنزه ونواحی عشیرتلریله عشائر سائره‌دن جمع واستانبول واناطولی ایچرولرینه قدر سوق اولنور ایكی بیك قدر دوه یوز بیك رأس اغنام واردر .

مواشی

اورفه‌ده وبالخصوص عشائر وعربان نزدنده بر چوق قیون بولنور بونلرك

بیاغیسی اوروپایه كیدر بو قیونلرك باغ حاصلاتی قسماً مملكتده صرف وقسماً استانبول وحلب وسائر محله كوندریلور كچی بورالرده قیونك ربع ویا خمسی درجه‌سنده‌در بو حوالیده‌كی دوه ایكی نوعدر بر نوعی بین العشایر عادتا قیون كبی یسلنور دیكریده بقلیاتده قوللانیلور سنجاغك هر طرفنده قیمتدار كوزل جنس آت وقسراق بولنور .

اورفه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی

امام سكاكی ، اخلاسیه ، امام قولی ، اسب پازاری ، پازار جامعی ، تخته‌مور ، تلفطور ، جامع كبیر ، چاكری ، حاجی حمزه ، حكیم دده ، حاجی یادكار ، حاجی غازی ، حسین پاشا ، حسینیه خلیل الرحمن ، خاصه‌كی ، خواجه احمد خلیفه ، دركزنلی ، دباغخانه ، سلطان بك ، سیوركلی ، طوزاكن ، عجم بك ، علی خان بك ، عرب میدانی ، عمریه ، عسكری ، قبه مسجدی ، قرق مغاره ، قزغانجی ، قبریسلی ، قره‌موسی ، قطب الدین ، قنبریه ، قره بورج ، كرز ، كوتیلر ، لكلر ، مولود خلیل ، محكمه ، مشارقیه ، مدرس ، نارنجی ، امت الله ، نور علی ، یوسف پاشا محله‌لری .

محله

٤٨ یكون

اورفه قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(بوز اباد ناحیه‌سی)

قره‌كوری ، مجید ، كول بیكار ، قره‌قول ، سنجاق ، یابلاحق ، خورزوم ،

شمسك ، قزلر ، یارم تپه ، یکی کوی ، قزیل هیوك ، اسم قولی ، ستی قلعه ، تمورجك ، تمورجك قنطره‌سی ، کشیشلك کبیر ، کشیشلك صغیر ، یغون بورج ، طشان ، بیدرین ، قوشمه ، کوبکلی ، طات بورجی ، خوشك ، بر خلیل ، بلك ، اغ ویران ، سیدویران ، باکر ، قره‌قاش ، آت کوران ، قریکان ، قزل بورج ، جلب خان ، بدی قیر ، شیخ زلیخا ، خاور کسان ، چوق‌رش ، دوکر ، خاص ، تتریش ، زوروا ، زعده‌لی ، غاز بك ، اوغلان ، تربی سی ، مرجان ، اغویران ، شیخ افندی ، صالاوجهٔ صورکان ، اوکوز اونیادان ، هیوك ، چتاق علیا ، چتاق سفلا ، قزلر تحتانی ، باغلوجه ، صاف ، باصلیجه ، بوز هیوك ، اکز ، تاتار هیوك ، قوله کور ، اوردك ، اغچه حصار ، بزرجی ، جولمکجی ، قرق بیکار ، تلمان صغیر ، کاوك ، تلمان کبیر ، جان کسك ، قاسم قیو ، عرب قنطره‌سی ، ایدار ، توتلیجه ، المالی ، جم‌جمه ، شاشکان ، معشوق ، قولان شهر ، بورج رشید ، کره‌وش ، بایزید ، قوریجق ، اغ‌زیارت ، صالخم فوقانی ، صالخم کبیر ، باش ویران ، کولاقلی ، تزخراب ، غزخان ، پارجنك ، چفتلك جام کرتان ، شواش ، انلخان ، رأس العین ، حسن کولی ، چفتلك بوینسز ، کورت هیوك علیا ، کورت هیوك سفلا ، شیخ صاد ، اغ بیکار قریه‌لری ، یاسین مزرعه‌سی .

قرا ناحیه

١٠٥ ١ یکون

(اویم اغاج ناحیه‌سی)

جاو ملك ، دکزباجی ، تزخراب ، تیمورجك ، تمش ، اق مغاره ، سنجانجق ، قره جورون ، بوز تپه ، شمالی کوی ، طوزلیجه ، قاقلی ، اکزجه ، چین بولاد ، کردك ، سنکال ، سزان ، زیوانلی ، بوداقلی ، قانلی اوشار ، بانوك ، اکز ، اجار ، کورمی ، قزلر ، یغون بورج ، مغارجق ، ایریجه ، کوسه شاهین ، ترکمان ویران ، انجرلی ، اوزون بورج ، صفرجك ،

قارغیلی ، سوکتلی ، قوج حصار ، کشکان ، نور چین ، عدل پازاری ، عرشق ، کیرجه ، قزیل کلیسا ، صاللوجه ، خللی کولك ، جورنوس ، قرجه ویران ، قره بیکار ، قوشید ، سام ، صاللوجهٔ فجر ، اوکوز ، کوره‌زر ، ملك ویران ، بیریك ، قوپك ، طون علی ، اصطبل ویران ، بوع ویران ، بیرجك ، قندر علی ، قباجك ، قلیج ویران ، اوچ کلیسا ، شیخلر ، کونك حاجیلر ، قیلان پایلاق ، اوچ دیرك ، طاملوجه قریه‌لری .

قرا ناحیه

٦٨ ١ یکون

(دوکرلو ناحیه‌سی)

قلعه‌جك ، ادنه ، دودیش ، اغویران ، حاجی علی تحتانی ، بیری‌اغی ، قره‌تپه ، مغاره‌جق ، نعلجغان ، تکیه‌لی ، صاری شیخ ، اورته ویران ، حاجی علی فوقانی ، اناز ، یاریق جورون ، کویه کیران ، بوزدیغان ، ایچقره تحتانی ، ایچقره فوقانی ، قان اوغلی ، قویمات فوقانی ، اغویران فوقانی ، قویمات تحتانی ، عنزه‌لی ، قره‌بیکار ، ایواده ، عین برك ، اغویران پسیان ، ینکیجه ، دیب حصار ، انجیرلی ، اوزبك ، کور قیو ، صاری قیا ، چاریق ، بحری ، قیاجق ، ایریجه ، کریبور ، کنکرلی ، جنفودای ، کولجه ، مجرمخان ، اغویران ، بوز تپه ، شیخ خطاب ، جلیخان ، اغویران هجبان ، یکی اغز ، کوسه قریه‌لری .

قر اناحیه

٥٠ ١ یکون

(قباجدر ناحیه‌سی)

نفس قبا حیدر ، بدی قیو ، قاقنلی ، کوك موسی ، خانك ، یاغلی موسی ، غزی بیوك ، کوللی ، حلفه‌جك ، قره‌بیکار ، دلی قولی ، سلیمان فقید ،

تحتك ، عباس تحتانی ، اروانلی ، عباس فوقانی ، کچیلی ، تفتك ، بغده‌شان ، اردیك ، کل بیرام ، حرامی ، بورجی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٢٢ ١ یکون

(چای قیو ناحیه‌سی)

کومبل ، مزیبه ، مغاره‌جق ، زید اوغلی ، سر رشك ، قره‌قیون ، اورته ویران ، زونجك ، کورت ویران ، خراب بایر ، طوشان ، اق خرابه ، مجد ، کفری ، چرخ ، دونقوز ، خراب نور ، کوبکلی ، بخشین ، حاجی بدر بورجی ، چای‌قیو فوقانی ، چای‌قیو تحتانی ، خراب صور ، مکمد ، قزیل قیو ، تیمورجك ، دکمه ، قوشمه ، عزدك ، بورج کوتان ، قنطره ، همدان تحتانی ، همدان فوقانی ، اورته ویران ، یونس ، بیاملی ، هشتران ، وزنك ، سیف الدین ، بردریج ، قرق مغاره ، زونیك ، حسن کوم ، ملکیش ، درت قیو ، صارم ، خراب رش ، جنبل ، کبرلی ، کوچپا ، خالطانلی عشیرتی قریه‌لری .

قر اناحیه

٥١ ١ یکون

(حران ناحیه‌سی)

صرین ، کوك تپه ، مودانلی قنطره‌سی ، حسن کند ، عثمان بك ، چك‌جك ، ملك ویران ، شیخ چوبان ، اولی باغ ، منجر ، جدیده ، فیان ، کوتی ویران ، تل حمر درنزد قره‌علی ، کوبریلك ، قزانی ، بن عجل عشیرتی ، ینکیجه ، اغچه مسجد ، قصاص ، چقور دورج ، چکمه اورج ، عرب اوغلی ، قره‌مان ، کسردده ، باقوش ، قوریجق ، ماموجه ، خورور ، جب الحیات ، حوشانلی ، ایلکران ، مجلی ، نقیخ ، عین خلیل ، جا الانصاری ، زنب ، طاشلوجه ،

تل انبار ، علیار ، قبا مجد ، سلمان تپه ، خانجغاز ، عبد الرحمن دده ، فاتك ، تل حمر ، کولنجه ، قاب ، اسکی قدیمه ، یکی قدیمه ، کونش ویران ، تل بغداد ، اغویران ، بوزهیوك ، حاجی حسن ، چامورلی ، قره شادی ، جانان صغیر ، جانان کبیر ، تل شب ، حافر کبیر ، مودانلی ، کبرلیس ، عطشان ، کورطات ، چغمانیه ، طون علی ، کوچك جللی ، بیوك جللی ، بولدق ، قره علی ، خربت الیحیا ، اغ ویران ، قیاجق ، تل عور ، رسوم کبیر ، مجرلی ، سکسان ویران ، شیخ ریح ، محرابلی ، چریشلی ، اق مشهد ، کوچك مغاره ، کچی قران ، سلمان ، عورت کوی قریه‌لری .

قرا ناحیه

٨٦ ١ یکون

قرا ناحیه

٣٨٢ ٦ جملهٔ یکون

نفوس اداره‌سی قیودات‌دن چیقاریلان اورفه قضاسنك نفوس جدولی

یکون	ذکور	اناث	
٥٤٢٧٩	٢٨١٧٢	٢٦٠٠٧	اسلام
١١٤٦٧	٠٥٨٨٥	٠٥٥٨٢	ارمنی
٠١٠٧٢	٠٠٥٢٥	٠٠٥٤٧	ارمنی پروتستان
٠٠٢٨٦	٠٠١٥٠	٠٠١٣٦	ارمنی قتولیك
٠١٧٩٤	٠١٠١١	٠٠٧٨٣	سریانی قدیم
٠٠٢١٠	٠٠٠٩٢	٠٠١١٨	سریانی پروتستان
٠٠٢٣٠	٠٠١٢٦	٠٠١٠٤	سریانی قتولیك
٠٠٣٩٠	٠٠١٩٣	٠٠١٩٧	کلدانی
٠٠٠٣٢	٠٠٠١٩	٠٠٠١٣	لاتین قتولیك
٠٠٤٨٤	٠٠٢٤١	٠٠٢٤٣	یهودی
٠١٤٠٨	٠٠٧٣٦	٠٠٦٧٢	یابانجی
٠٠٠٦٠	٠٠٠٣١	٠٠٠٢٩	اجنبی
٧١٧١٢	٣٧٤٨١	٣٤٤٣١	یکون

اورفه سنجاغنه مطلق قضالر

پیره‌جك قضاسی

(اسامی)	رتبه	تاریخی	نشان تاریخی	
قائمقام حسین زکی بك	تا ٩٠	٢٤ ج ٢٢٤	٤	٣١٨

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائمقام بك

اعضای ملحمه: نائب احمد عمری افندی (عرع ١٣٠٤ ٢٢٠) — مفتی عثمان افندی (برسه ١٣٠٥ ٢ ب ٣١٦) — مال مدیری صالح فندی — محرر ات کاتبی احمد افندی

اعضای: احمد مخلص افندی — مسلم صدقی فندی — خیر افندی — قازار افندی

مال قلمی

مال مدیری افندی — رفیق حاجی محمد افندی

معاونی محمد رؤف افندی — صندوق امینی شاکر افندی

هیئت تحصیلیه

تحصیل مأموری علی رضا افندی

سواری تحصیلداری شریف افندی — پیاده تحصیلداری حنفی افندی

» » احمد زکی افندی — » » بها افندی

» » شیخ مسلم افندی — » » شیخ احمد افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

اعضا: ابراهیم رشدی افندی — باشکاتب عبد العزیز افندی

بقوص افندی — کاتب ثانی مخل

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده‌کی مأمورین

مستنطق معاونی احمد بك — مقاولات محرری ابراهیم افندی

معارف قومیسیونی

رئیس قائمقام بك

اعضا: مفتی افندی — احمد مخلص افندی

ابراهیم افندی — شیخ عبد الرحمن افندی

صالح خالی افندی — مصطفی صبری افندی

اوقاف اداره‌سی

مأمور وکیل شیخ حیدر افندی

اوقاف قومیسیونی

رئیس مفتی افندی — مصطفی صبری افندی

اعضا: اشرف افندی — بکر افندی

خالی افندی — هاشم افندی

نفوس اداره‌سى

مأمور اجد جدى افندى | كاتب محمد نورس افندى

طابو اداره‌سى

كاتبى اجد جيل افندى | رفيق مصطفى كاظم افندى

زراعت بانق صندوق مستخدمينى

محاسبه كاتبى محمد مصطفى افندى | رفيق محمد فوزى افندى
محصلدار مسلم افندى

زراعت بانق شعبه مجلسى

رئيس مسلم اغا

محاسبه كاتبى افندى | شيخ مسلم افندى
عبد القادر افندى | رضا افندى

تلغراف و پوسته اداره‌سى

مدير موسى كاظم افندى كاتبه
محاره مأمورى سها افندى | موزع جميل افندى

بلديه دائره‌سى

رئيس مصطفى لامع افندى

شيخ مسلم افندى | عطا حاجى حسن افندى
حسين افندى | كاتب شيخ مسلم افندى
محمود افندى | صندوق امينى شهاب الدين افندى
محمد اغا | طيب قره‌بت افندى
نورى افندى | مفتش احمد افندى

مكتب رشدئ ملكى

معلم اول مصطفى حيرى افندى

معلم ثانى صالح خيالى افندى | رقه معلمى خيالى افندى
شاكردان عدد ٤٣

ابتدائى مكتبى

معلم اول عبد القادر افندى

معلم ثانى محمد امين افندى | معلم ثالث محمد جميل افندى
شاكردان عدد ١٠٠

زيب مكتب رشديسى

معلم اول بكر صدقى افندى

معاونى اسماعيل حقى افندى | حسن خط معلمى مصطفى لامع افندى
شاكرداى عدد ٤٦

رديف نمش بشنجى الاينك اوچنجى بيره‌جك

طابورى

بيكباشى مصطفى افندى مدالية كريه
قول اغاسى فرهاد افندى | طابور كاتبى مصطفى افندى

ديون عموميه اداره‌سى

مأمور محل | كاتب مع صندوق امينى عثمان افندى

رژى اداره‌سى

مأمور صبرى افندى | كاتب يوسف افندى

پره‌جك قضاسنه دائر معلومات

پره‌جك قضاسى اورفه‌نك غرب جهتنده و مركز اولان پره‌جك قصبه‌سى اورفه‌نك سكسان بش كيلومترو غرب جنوبيسنده واون طقوز ساعت بعدنده وحلبك يوز اوتوز بش كيلو مترو شمال شرقيسنده ويكرمى سكز ساعت اوزاقلغنده‌در .

قصبهٔ مذكوره‌نك بيشكاهندن فرات نهرى جريان ايدر .

پره‌جكده (١) حكومت قوناغى (١) عشق قلعه (١) رديف دولى (١) قره‌غولغه (١٩) جامع شريف (١) مدرسه (١) تكيه (١) كنيسخانه (٣) كليسا (١) مكتب رشدى (٣) مكتب ابتدائى (١٠) صبيان مكتبى (٢٠٦١) خانه (٤٨٥) دكان (٤) فرون (٩) خان (٣) حمام (٢٠) دكرمان (٢٣) انبار (١٧٢) باغچه (٥١١) باغ (١) مرسه (١٠) مرعى (١) سلخخانه (١) كيرشخانه (١٥) قهوه‌خانه واردر .

تزيب قريه‌سنده (١٠٦٢) خانه (١٢) جامع شريف (٢) مدرسه (١) تكيه (٢) كليسا (١) مكتب رشدى (٤) صبيان مكتبى (٥) فرون (٣) خان (٣) حمام (١) صابونخانه (٣٥) زيت معصره‌سى (٩) دكرمان (٧) قهوه‌خانه (٢) انبار (١٥٠) باغچه (٥٣٧) باغ واردر .

داخل قضاده (٢٣٣٠٠٠) دونم مزروع و (٧٢١٦١) دونم غير مزروع اراضى اولوب بوندن سنوى (١٧٠٠٠) كيله حنطه و (٢٢٠٠٠) كيله شعير و (٢٠٠٠) كيله جولبان و (٥٠٠٠) كيله زيتون و (٦٠٠) قنطار كندير و (٤٠) قنطار فستق حاصل اولور على الخصوص كاينلو چكردكسز نار وسائر ميوه غايت مبذولدر .

بیره‌جك قصبه‌سنده اورقه جاده‌سنده درت كیلو متروق شوسه طریقی دخی تأسیس وتعمیر ایدلمشدر .

بیره‌جك قصبه‌سی بك قدیم اولوب رومالولر زماننده زعما نامیله مذكور ایدی . بعض كتب تاریخیه‌ده بیره ، بئرة الفرات نامیلریله مسطوردر . قصبه‌نك شماننده وحاكم بر نقطه‌ده ملك الظاهر بیبرس طرفندن بنا ایدلمش عتیق بر قلعه واردر .

بیره‌جكك التی ساعت بعد مسافه‌سنده رومدرجه اسمی هیرا بولیس واتوریلرجه قاركمش اولان جرابلوس بلدهٔ قدیمه مشهوره‌سنك خرابه‌زاری واردر . اشبو خرابه‌زارك هر طرفندن هیروغلیف یازیلری كوریلور .

وقتیله بو شهرده بر معبد وانك ایچنده اسكی سوریه‌لیلرك معبودینك هیكلی موجود اولوب مشهور عالم ایدی . بونك اشاغیسنده حمام قریه‌سنده نهر فرات كنارنده بر عدد متروك قاپلیجه دخی واردر . وینه بیره‌جك قضاسی داخلنده بر ساعت مسافه‌ده بلقیس شهرینك خرابه‌زاری بولنور .

بیره‌جكك جهت غربیسنده واوچ ساعت مسافه‌ده نزیب قصبه‌سی بولنوركه بوراسی ایكی معركهٔ عظیمه‌نك موقعیدر بریسی هجرتدن (٢٧٦) سنه مقدم ملوك ساسانیدن شاپور ثانی ایله روما ایمپراطوری ایكنجی فوسناسی بیننده دیكریده (١٢٥٥) سنه‌سنده مشیر حافظ پاشانك قوماندا‌سنده‌كی عساكر شاهانه ایله مصرلی ابراهیم پاشا اره‌سنده وقوعبولان محاربه‌لردر .

بیرجك قصبه‌سنك جهت غربیسنده واون دقیقه مسافه‌ده { شیخ جمال الدین بن شجاع } ونفس قصبه‌ده شیخ سعد الدین الجباوی وشیخ صافی خراسانی وشیخ حسن نورانی } رقعه‌ده دفین خاك عطرناك { امام یوسف سكاكی } حضراتنك مراقد ومقام مباركلری موجوددر .

قضاء مذكوره ایپلكدن بز ، قرمزی سختیان ، مركوب ، چفت ادواتی اعمال اولنور .

بیره‌جك قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی

تدریب ، خواجه شرف ، سنجاق ، ساحه ، مركز ، میدان ، وادی جنك محله‌لری .

محله
٧ یكون

بیره‌جیك قضاسنه مربوط قرانك اسامیسی

مزمكان ، بانقیس ، كهریز ، نزیب ، سوكتلی ، مزاز ، خیار ، حمص دفر شیخ ، مغاره‌جق ، حزم اوغلی ، كفر طود ، چركش ، قوبین ، تلیان ، كفره ، قنی ، كرتل ، كركیس ، حمیلی ، تل مغاره ، خانجغاز ، طیبه ، مونس ، كوراب ، وارطنوز ، كمرك ، كردیلی كرسنطاش ، قوریجه هیوك ، تل كشكور ، كرزین ، چتاق ، طورین كرسنطاش ، مزرین ، یارم تپه ، جین فلك ، آق قویی ، دوویلی ، ساری قوچ ، داز هیوك ، چوق‌شرق ، كونلیجه ، زهره‌جك ، نجار ، ملیكه ، قره عمود ، الف اوغلی ، شرعه ، شمك ، جسرین ، یازیر ، قره جورون ، تل سمان ، كفرك ، حسنوز ، شنقاق ، ایكزجه ، قلجان ، ایزان ، قباجه اغاج ، سكدمان ، بوخی ، تل كری ، الاكوز ، چفتلك ، كرمش ، اغجه كوی ، سلسله ، قیونباط ، تل حیش ، مرجحمیس ، قرغل ، خفرجك ، یارمجه ، امینلك ، جرابلس ، یوقاری طاش آتان ، اشاغی طاش آتان ، حریصات ،

محمود اوغلی ، بویراز اوغلی ، دلی احمد اطه‌سی ، اشاغی شیخلر ، یوقاری شیخلر ، خللی حس ، زور مغاره ، زهری ، تبل ، مزرعه ، العمر اطه‌سی ، قولاقسز ، كرلاوك ، تل مجنون ، صاقرغه ، باباهات ، فاطمه‌جق ، شبوك ، تلفار ، خان نبكلی ، سماوی ، عراط طاغی ، قره‌قز ، جبجی ، تمازلی ، شمس خضر ، المشار ، چوغان ، بند باغچه‌سی ، هوانه ، تپه ویران ، اغ پیكار ، ایكی مغاره ، قیبك ، اشك دوشن ، قره بابا ، سوكرتلان ، اشاغی حبیب ، یوقاری حبیب ، نجمی ، قره باش ، سورك ، فرخو ، چفتلك ، هوباب ، عناب ، تلموس ، تلعبور ، تلوز ، سورتپه ، حاجی‌نبی ، بیلانلی ، كوك اشمه ، دیوریكی ، اغجه قیو قریه‌لری .

قرا
١٣٤ یكون

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان بیره‌جك قضاسنك نفوس جدولی

یكون	ذكور	اناث	
٢٣٦٤١	١١٩٥٠	١١٦٩١	اسلام
٠٠٩٥١	٠٠٤٩٩	٠٠٤٥٢	ارمنی
٠٠٣٣٩	٠٠١٧٥	٠٠١٦٤	قتولیك
٠٠٢١٨	٠٠١١٤	٠٠١٠٤	پروتستان
٠٠٠٤٩	٠٠٠٢٨	٠٠٠٢١	یهودی
٢٥١٩٨	١٢٧٦٦	١٢٤٤٢	یكون

روم قلعه قضاسی

(اسامی)

قائممقام توفیق افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه	اعضای منتخبه
نائب عبد اللطیف افندی	محمد رشید افندی ٣١٥
مفتی عبد القادر افندی	اسماعیل حقی افندی
مال مدیری ابراهیم ثابت افندی	ابراهام اغا
تحریرات كاتبی محمود مدحت افندی	مصروف اغا

مال قلمی

مال مدیری افندی	رفیق حسن رضا افندی
معاونی حمدی افندی	صندوق امینی محمد رضا بك

خزینه دعوی وكیلی سید احمد افندی

تحصیلات قومیسیونی

رئیس مال مدیری افندی	محمد رشید افندی
عضا معاونی افندی	بلدیه اعضاسندن بكر افندی

هیئت تحصیلیه

تحصیل مأموری صالح افندی

برنجی دائره سواری تحصیلداری	علی رضا افندی
عبد الله بك	دردنجی دائره سواری تحصیلداری
اکنجی دائره سواری تحصیلداری	محمد سروری بك
محمود افندی	بشنجی دائره پیاده تحصیلداری نوری
اوچنجی دائره سواری تحصیلداری	افندی

بدایت محکمه‌سی

رئیس نائب افندی

مخمل	باشکاتب امام باقر افندی
خیر افندی	کاتب ثانی عثمان افندی

بدایت محکمه‌سی رفاقتنده کی مأمورین

مستنطق معاونی حافظ افندی | مقاولات محرری رشید بك

محکمهٔ شرعیه

نائب عبد اللطیف افندی | کاتب محمود ندیم افندی

اوقاف اداره‌سی

مدیر وکیل منی افندی

نفوس اداره‌سی

مأمور احمد افندی | کاتب محمد بك

طاپو کاتبی وکیل محمد شفیق افندی | اورمان اوده‌اق مأموری محمدافندی

زراعت بانق صندوق مستخدمینی

محاسبه کاتبی مصطفی نشأت افندی | رفیق محل

زراعت بانق شعبه‌سی مجلسی

رئیس ابراهیم افندی

محاسبه کاتبی افندی	مسلم اغا
محمد صالح افندی	ابراهیم کهیه اغا

تلغراف اداره‌سی

مدیر وکیل سلیمان شوکی افندی

بلدیه اداره‌سی

رئیس اسماعیل بك	حاجی خلیل افندی
ابراهیم افندی	مسلم اغا
بکر افندی	کاتب وصندوق امینی ناظم افندی

مکتب رشدیهٔ ملکی

معلم اول عبد الله افندی

رقمه معلمی محمود ندیم افندی | یواب شیخ یازور اغا

شاکردان عدد ٥٠

ردیف تمش بشنجی اورفه الایتك دردنجی

روم قلعه طابوری

یکباشی احمد ضیا افندی

قول اغاسی مولود افندی | طابور کاتبی حاجی احمد افندی

دیوان عمومیه اداره‌سی

مأمور مصطفی افندی

دخی اداره‌سی

مأمور حسین افندی

روم قلعه قضاسنه دائر معلومات

روم قلعه قضاسی شمالاً حصنمنصور وجهتی شرقاً اورفه جنوباً بیره‌جك غرباً مرعشه تابع بازارجق وعینتاب قضالریله محدود ومرکزی اولان خلفتی قصبه‌سی حلبه اوتوز التی واورفه‌یه اون سکز وبیره‌جکه التی وسروج وعینتاب وحصنمنصور قضالرینه اون ایکیشر وجهتی اون بش ساعت مسافه‌دهدر .

نفس قصبه فرات نهری کذارنده وقصبه کنارنده نهرلر ونهر تحتنده باغچهلر وباغچهلر تحتنده نهر فرات جریان ایدوب فرحفزار بر موقع مناسب ایدوکی ومنظره‌سی غایت لطیف بولندیغی

خلفتی قصبه‌سنده (١) حکومت قوناغی (١) تلغرافخانه (١) جامع شریف (١) مکتب رشدی (١) مکتب صبیان (١) مکتب ابتدائی (١) مدرسه (٦٠٠) خانه (٦٥) دکان (١) فرون (١) حمام (١) دباغخانه (٢) قهوه‌خانه وقرا داخل اولدیغی حالده (٥٠) دکرمان (٩٤٥) باغچه (٢١٩٢) باغ (٤) زیت معصره‌سی چیفی واهتی قریه‌لرنده (٣) کلیسا موجوددر بالعموم قراده دخی (٤٧٧٠) خانه و (١٩٠٦٣) ترلا و (٦٢٠٠٠٠) دونم مزروع و (٥٨٢٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر . اراضیٔ مزروعه‌نك بهر دونمندن تخمیناً فروق قیودن ایکی بوز قیه عثمانیه‌یه‌قدر حاصلات النمقده‌در .

داخل قضاده قره‌طاغ ومرزمان نامیله ایکی طاغ واردر قضانك هر طرفی اورمانلرله محاط اولدیغندن هر سنه بورادن عینتاب وبیره‌جك واورفه‌یه کمور واودون اخراج اولنور نواحینك اکثر قراسنده موجود اولق

چایلر ایله حنطه ، شعیر ، مرجمك ، نخود ، کوشنه ، جولبان ، آق داری ، کلکل داری ، فاصولیه ، بقله ، سیسام ، فستق ، اوزوم ، انجیر ، شفتالو ، زردالو ، الما ، پورتقال ، نار ، طوت ، قاوون ، قاربوز ، خیار ، صوغان وبوکا مماثل اثمار حصوله کلور حاصلاتك بر قسمی اطراف قضالره اخراج اولنور .

اهالی قضا ترك وکرد اوله‌رق عموماً اسلامدر یالکز جبین وانهش قریه‌لرنده ارمنی ساکندر .

رشی ناحیه‌سنده قره طاغ اره‌سنده وقضایه اوچ ساعت مسافه‌ده جبور نام قریه‌نك غرب جهتنده ایکی مترو طول وعرضنده یکپاره مرمر طاشلردن معمور بر خانه‌نك ایلك قپوسندن کیرلدکده درونده اوچ قپویه واندن کیریلورسه ینه او مقدار قپویه تصادف اولنور بو صورتله تسلسل ایدر قپولرك نهایتی معلوم اولمدیغی کبی ایلروسنه کیتمکه کیمسه جسارت ایده‌مز .

رشی ناحیه‌سنده قزیل این دنیلان اوتوزخانه‌لی بر قریه اهالیسی یزیددر . قضاده التون طاش خرابه‌سنده بر چوق آثار عتیقه وعربان ناحیه‌سنده ارخیل دنیلان قریه جوارنده اردیل نامیله مشهور شهرك خرابه‌سی اولان بر مناره‌سی هنوز موجوددر .

قضانك نخروت ، قنق ، کفرخان ، الف قریه‌لرنده بیوك طاشلردن بر قاچ جسیم صالون واردر .

قضاده (٢٩٢٩٩) قیون (٣٦٥٣٠) کجی (٢٦٠) دوه (٤٤٥) اسب قسراق (٢١٠٩) مرکب (٢٦٩٦) اینك اوکوزوطاغلرده کلیتلو ککلك ، جیلان ، طاوشان ، تلکی ، جقال ، سنسار ، قورت وبعض مواقعده ایی وقپلان بولنور .

قضانك وسطنده جریان ایدن فرات نهری غایت درین بر مجراده جریان

ایتدیکی جهتله قضاجه استفاده اولنه‌مامقده‌در مرزمان ناحیه‌سنده بر کیل واردر نهر فرات اوزرنده ایکی سفینه ویش فلکه امد شد ایدر .

روم قلعه قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی

باش بوستان ، دکرمن دره ، رشدیه محله‌سی .

شمله	
٣	یکون

روم قلعه قضاسنه مربوط نواحی وقرانك اسامیسی

(عربان ناحیه‌سی)

زکتریش ، شیخ داود ، نور الدین ، چفته‌قوز ، روم اولك ، سبورکوج ، باش بکار ، کموش بکار ، دیب حنبی ، قره بابا ، اشاغی قره‌واعظ ، یوقاری قره‌واعظ ، خراری ، کرچکلی ، حشرم ، فقلو ، التون طاش ، اسکی التون طاش ، دوکانلی ، لولان ، بغلوچه ، زیارت ، قره‌جه ویران ، عزازی ، ارخیل ، تل برك ، صاریل ، اشاغی ملك ، یوقاری ملك ، هفت ، جوجکلی ، بدیران ، داغداغجق ، بدیران ، همانلی ، خوملیجه ، قره‌پکار ، توکچك ، طورونلر اوپه‌سی ، سپاهی تنبلو اوپه‌سی ، سنکانلی ، امرلر اوپه‌سی ، قولوتك اوپه‌سی ، علی کوری اوپه‌سی ، قاشقجی اوپه‌سی قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٤٢	١	یکون

(یازیکی ناحیه‌سی)

کفرکاب ، مغنان ، تلعزه ، شیخ بکر ، تلاك ، ایران ، قلازان ، طات عینی ، تسعه ، عنق ، طوتلیجه ، زغره نملکان ، بوزاوق ، کوندری ، بوکرتلان ، هوبابی ، سوسیك ، ایکلده‌لی‌حواشه ، شکر کوبی ، آسمان ، مغربی ، غلباش ، الا حاجی ، دودری ، بك بورجی ، جبین ویران ، صوماقلی ، کولنجه ، بادم خاتون ، طوشان ویران ، نعش ، خرونك ، اسحاق ، ارتش ، هلبین ، قره‌مزرعه ، تفتك ، کونیه فرك ، سلدك ، ارغیل ، خوخ ، قنق ، نخروت ، قلقان ، اربتین ، کوپه‌لو ، نهر سیعد ، جول ، جوساق ، دلیلر ، چکان ، زخیر ، کلك ، چقاللی ، واهنه ، دیرتو ، غفسار ، قره اغیل ، صاروجه ، اشاغی کوکلی ، پولو ، یوقاری کوکلی ، کفر خان ، طبوز اوغلی ، جبك اوغلی ، بازور ، عمرلو ، جبین ، عنی ، طوسیانلی ، بیله‌سور ، سیب صندق ، آرام ، اراح ، قنطره ، کوله‌سور ، بارسور قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٧٨	١	یکون

(مرزمان ناحیه‌سی)

قره‌یوسفلی طاندوجق ، بوزاتلی ، باقرجه ، قسطال ، باللق ، قلباش ، قره‌قیو ، شیللو اوپه‌سی ، کور ایبو اوپه‌سی ، قاونك اوپه‌سی ، ککلك‌تپه ، قلجان ، بناملی کسر واوپه‌سی ، جنکفه ، بالکانلی ، قره‌حسینلی ، مزنغ یارمجه ، سرای مغاره ، حاجی مالی ، شنکچه ، حاوز ، اکری دره ، قیر اوغلی ، قیاباشی ، اوچ کول ، کرك‌سوری ، بابل ، میدلس ، مسیری ، صاریلر ، الف ، حصار ، حسن اوغلی ، کوحملك ، قلعه ، قصبه قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٤٢	١	یکون

(رشی ناحیه‌سی)

انهش ، حوه‌جق ، حبیب ، بورنس ، قزیل این ، اشاغی چارداق ، یوقاری چارداق ، عجمی ، کلیسه‌جك ، زرکیل ، الا حاجی اوپه‌سی ، اوشانو اوپه‌سی ، زرد کوم ، قره‌مزرعه ، قره‌بورج ، جبور تحتك ، کوسه‌لر ، ملا محو اوپه‌سی ، مامی کریز اوپه‌سی زوار قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٢٢	١	یکون

قرا	ناحیه	
١٨٥	٤	جمله یکون

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان روم قلعه قضاسنك نفوس جدولی

	یکون	ذکور	اناث
اسلام	٢٣٨٧٤	١٢٨٣٨	١١٠٣٦
ارمنی	٠٠٩٧٤	٠٠٤٨٢	٠٠٤٩٢
قتولیك	٠٠٠٣٣	٠٠٠١٧	٠٠٠١٦
یهودی	٠٠٠٠٦	٠٠٠٠٤	٠٠٠٠٢
یزید	٠٠٢٦١	٠٠١٥٥	٠٠١٠٦
قبطی	٠٠٠٠٥	٠٠٠٠٣	٠٠٠٠٢
یکون	٢٥١٥٩	١٣٤٩٩	١١٦٥٤

مروج قضاسى

(اسامى)	تبه	تاريخى	نشان	
			نمره	مدلیه
قائمقام محمد ياور بك	ثانيه	٩ ل ٣١٧	٤	كرش لياقت

مجلس ادارهٔ قضا

رئيس قائمقام بك

اعضاى اصليه: نائب محمد افندى — مفتى محمد امين افندى — مال مدیرى محمد رفعت افندى — تحريرات كاتبى نورى افندى

اعضاى على البدل: صالح بك — محمد اغا — سيف الدين بك — حسن اغا

مال قلمى

مال مدیرى افندى — رفيق معاون حسين بك — محل صندوق امينى خليل افندى

تحصيلات قوميسيونى

رئيس مال مدیرى افندى

اعضا طابو كاتبى محمد افندى — اعضا تحصيل مأمورى احسان افندى

هيئت تحصيليه

تحصيل مأمورى احسان افندى — برنجى دائره سوارى تحصيلدارى حلف افندى — ايكنجى دائره سوارى تحصيلدارى على غالب افندى

اوچنجى دائره سوارى تحصيلدارى — دردنجى دائره سوارى تحصيلدارى يحيى افندى — بشنجى دائره سوارى تحصيلدارى موسى افندى

بدايت محكمه‌سى

رئيس نائب افندى

اعضا: مصطفى افندى — خليل اغا — باشكاتب محمود افندى — كاتب ثانى عمر افندى

بدايت محكمه‌سى رفاقتندهكى مأمورين

مستنطق معاونى اسماعيل افندى — مقاولات محررى محمود افندى

معارف قوميسيونى

رئيس قائمقام بك

اعضا: نائب افندى — مال مدیرى افندى — اعضا باتق محاسبه كاتبى افندى — كاتب محل

نفوس ادارهسى

مأمور حاجى ابراهيم افندى — كاتب محمود نديم افندى

طابو ادارهسى

كاتبى محمد افندى — رفيق رمزى افندى

زراعت بانق صندوق مستخدمينى

محاسبه كاتبى عبد الرحمن افندى — رفيق مصطفى افندى

زراعت بانق شعبه مجلسى

رئيس عثمان اغا

اعضا: محاسبه كاتبى افندى — حاجى مصطفى اغا — احمد اغا — خليل اغا

پوسته ادارهسى

مأمور محمد توفيق افندى

بلديه دائرهسى

رئيس حاجى مصطفى اغا

اعضا: احمد اغا — خليل اغا — اعضا رابيل اغا — كاتب فخرى بك

ابتدائى مكتبلرى

(مركز ابتدائى مكتبى) معلم مصطفى رؤف افندى

(زيارت قريه‌سى مكتبى) معلم عثمان افندى

(قره قريه‌سى مكتبى) معلم محمد على افندى

(شاوك قريه‌سى مكتبى) معلم محمود افندى

(ارسلان طاش قريه‌سى مكتبى) معلم شيخ محمد افندى

سروج قضاسنه دائر معلومات

سروج قضاسی اورفه‌نك غرب جهتنده ومركزی اولان سروج قصبه‌سی اورفه‌نك اوتوز یدی كیلو مترو غرب جنوبیسنده واقع واورفه‌یه اون وحلبه اوتوز اوچ ساعت بعدنده‌در .

سروجده (١) حكومت قوناغی (١) جامع شریف (١) مسجد (١) تكیه (٣٦٦) خانه (٧٨) دكان (٢) فرون (٣) خان (١) اوتیل (٣) قهوه‌خانه (٢) باغچه واردر .

داخل قضاده (٣٠٣٤) خانه (٣٩) دكان (٣١٨) باغچه (١٠) باغ موجوددر .

سروج قصبه‌سی اون یدنجی سال هجریده { عیاض بن غنم } رضی الله تعالی عنه حضرتلری طرفندن صلحاً فتح اولنمش مقدملری یك معمور ومشهور ایكن تیمورلنك خراب ایتمشدر .

آثار عتیقه‌دن ارسلان طاش قریه‌سنده درت ارشون طولنده ایكی ارشون عرضنده ایكی سیاه عمود اولوب اوزرلرنده برر ارسلان رسمی واردر .

سروج اراضیسی غایت منبت ومرعالری چوق اولدیغندن كلیتلو قیون وسائر حیواناتی بولنور .

بر ذراع عمقنده هر نره‌سنده حفریات اجرا ایدلسه غایت براق ولذیذ صولر چیقار وقتیله سروج اراضیسنده زیتون ، قهوه ، فستق وسائر محصولدار اشجار یتشدیریلور ایمش شمدی ایسه اریه ، بغدای ، آق داری مصرداریسی ، كوشنه ، نخود ، مرجمك ، كندیر ، صوسام وسائر حبوبات ذرع كلیم ، سجاده ، قیلدن ، چادر نسج اولنمقده‌در .

حیواناتدن دوه ، مركب ، اینك ، قیون ، كچی وجنس آت وقسراقلر واردر . باغ وبیاغی بغدای اخراجاتیده یك چوقدر . قضا داخلنده (٢٠٠٠٠٠) دونم اراضیٔ مزروعه و (٣٥٠٠٠٠) دونم غیر مزروع اراضی واردر . سروج قضاسنده‌كی شیخانلی ، بیجانلی ، دنیای عشیرتلری اللی اوچنجی واللی دردنجی واللی بشنجی نامیله حمیدیه سواری الایلرینی تشكیل ایتمشدر . بو عشیرتلرك جمله‌سی علی التخمین سكز بیك بشیوز ویلكه دها زیاده چادره مالك اولوب بهار ویاز موسملرنده بو چادرلرده اوتوررلر .

سروج قصبه‌سنك حاوی اولدیغی محله‌لرك اسامیسی

اسكی سروج ، یكی سروج محله‌لری .

محله	
٢	یكون

سروج قضاسنه مربوط قرانك اسامیسی

اسكی سروج ، شیخ عیسی ، صماق ، دنیایی ، علیكور ، عطشان ، منقوش ، مدیب صغیر ، مدیب كبیر ، خنضر خیز ، عمیرك ، بلغان ، بوزتپه یعنی كره‌كور ، شروان كبیر ، شروان صغیر ، رمیل ، فیك معمی ، فیك احمد افندی ، قپوجی ، تل‌وسر ، یكی یاپان ، تلال ، تپه‌لی مزار ، دره ، قره مارت ، عربان ، فریكان ، طعونك ، مستجارك ، خرابصار ، ثلثین ، یصلی میزاز ، بیكارباشی ، مستجرك ، عولك ، ذكی ، قره هیوك ، هیجك اغاجی ، ترقاق ،

بیر عمر عصیانلی ، خراطه ، سینه قوش ، مكتلان ، معیری ، اغ ویران ، قره‌قیو ، یالكز دام ، خرابكالك ، خراب صور ، دكز ، یوقاری پاره پاره ، تل عنتر ، منلا حمزه ، اوزون خضر ، بورج حمام ، قسطونك ، میرزه علی ، عین باط ، بوز تپه ، قوردیكانلی ، قباجق ، كورنك ، زیارت ، میشك ، حسن كولك ، كولجك ، شاویك ، كوسك ، موسك ، ایشمه ، خرابقر ، بیر خلیل ، اشاغی پاره پاره ، خرابناز ، قره موخ ، جوم علی ، علیشار ، مراد اسماعیل ، تل حونك ، دارك ، كوسان ، تل حاجب ، عشقان ، طیری ، خراب میل ، یوقاری بوستانجق ، اشاغی بوستانجق ، هر دوشان ، شومان ، مذبل ، قره‌جورون ، كبرلی ، قرمیت ، طاش باصان ، یلك ، اغچه‌قیو ، قره‌طاش ، یكان ، خلیل جق ، اشاغی جنك ، یوقاری ابامور ، اشاغی ابامور ، قزغانی ، حاجی كویی ، دابان ، حیدر احمد ، مدرباز ، یواجق ، یوقاری جنك ، خراب كورت ، بلك ، یوقاری طاشلی هیوك ، اشاغی طاشلی هیوك ، اولاقی ، اشاغی ایتویران ، یوقاری ایتویران ، صولان ، یرعمر شیخانلی ، كبربلك ، اشاغی تحتك ، یوقاری بوز هیوك پاره‌لی ، اشاغی بوز هیوك ، دوییرك ، یوقاری خانك ، اشاغی خانك ، یوقاری تحتك ، اشاغی تحتك ، قوچك ، كاروز ، قنطره‌جاس ، هیمی ثمن علی ، توتانك ، قره‌قاش ، مزرین ، زیشقر ، میرخان ، تل خرمان ، آغ اوغلان ، شامان ، زونجك ، طوشان ، كاشكان ، بطحه ، زخوان كیكان ، مزرعهٔ داود ، شاهنجق ، دپابكلی ، اوغلبك ، سران ، سلیمان بك ، ارسلان طاش ، قره‌جلخ ، مكنله ، عطمانك ، معصره ، حسامی ، تل قاریت ، مزعنتر ، قوچسكران ، قازسكران ، خربه‌شین ، ملكسكران ، ینكی یاپان ، صاتلسكران ، یصلی مزار ، پهلوان كسه‌سی ، تل اربعین ، اشاغی جنكوك ، یوقاری جنكوك ، ترمبك ، ممند ، قوال ، مناز ، كولمت ، حبزل ، قره‌علی ، بلك ، كولك ، طولی طاغی ، كوجه‌قیو ، مزكفلی ، مرشید بیكاری ، شویك ، كسه سویدی ، كسرسان ، قوناق ،

كوتی كوی ، چارقلی قران ، كوك تپه ، مشكوجینی ، آجی قیو ، ایلجاق اوخانی ، بوبك ، هفت روج ، قوپوز ، غریب ، كرنباو ، تقشو ، مخرج ، بركل شیخ جوبان ، جبل‌الفرج ، بیررش ، شیخانلی ، بیلویران ، مزرعهٔ صوفی تل حدید ، تلغزل ، كوفی ، دویرك كمكانلی ، جساس دنیایی ، قره‌مزرعه ، یدی‌قیو ، كورابی خروس ، تلورادن ، میرانی ، قزل قیو ، قره‌مزرعه ، یدی قیو كورابی ، خروس ، تلورادن ، میرانی ، قزل‌قیو ، كوسه‌ولی ، اوركوتلی ، جساس بش ، تل شعیر ، بوبان قوله ، دریازین ، هوری ، بندر ، قره‌قیو ، روی ، خزین ، بیررش ، زرواللی قریه‌لری .

قرا	ناحیه	
٢٣٨	١	یكون

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان سروج قضاسنك نفوس جدولی

	یكون	ذكور	اناث
اسلام	١٨٧٢٢	٠٩٣٩٧	٠٩٣٢٥
ارمنی	٠٠٠٦٣	٠٠٠٣٠	٠٠٠٣٣
یكون	١٨٧٨٥	٠٩٤٢٧	٠٩٣٥٨

حران قضاسی

(اسامی)

قائممقام وکیلی احمد افندی

مجلس ادارهٔ قضا

رئیس قائممقام افندی

اعضای طبیعیه		اعضای منتخبه	
نائب محمد قدسی افندی	ادرنه مدرسی	عبد الله اغا	
مفتی حاجی علی افندی		ابراهیم العبد الله اغا	
مال مدیری جلال افندی		حسن اغا	
تحریرات کاتبی محمد بك		خلف اغا	

مال قلمی

مال مدیری افندی	صندوق امینی قره‌بت افندی
معاونی درویش افندی	

نفوس اداره‌سی

مأمور شفیق افندی	کاتب عمر افندی

طاپو کاتبی عابدین افندی

حران قضاسنه دائر معلومات

حران قضاسنك مرکزی اولان اغچه قلعه اورفه‌نك جهت جنوبیه‌سنده واون ایکی ساعت بعدنده‌در اهالیٔ قضا عربجه بر قسمی کردجه تکلم ایدرقیش وبهارده هواسی لطیف فقط یاز وکوز موسملرنده وخیمدر .

داخل قضاده (١) جامع شریف (٢) مسجد (٣) تکیه (٥) دکان (١) قایلیجه ومع قرا (٢١٧٨) خانه (٩٨٢٣) نزلا (٣) مرعی (٣٠٦) عرصه (١٠١٤١٠) غیر مزروع و (١٤٢٢٨٠) دونم مزروع اراضی واردر .

محصولاتی بغدای ، اربه ، قره‌دانه ، مصر ، آق داری ، یوك ، ساده یاغدن عبارتدر .

جنس فرس ، اوکوز ، اینك ، قیون ، دوه ، مرکب ، یبانی قاز ، اوردك ، چیلان ، طوشان ، طوی ، طورنه ، قورت ، تلکی ، چقال کبی طیور وحیوانات وحشیه بولنور .

مرکز قضایه اوچ چاریك مسافه‌ده بولنان عین العروس نام قریه‌یه بو نامك اطلاقی { حضرت ابراهیم } علیه السلام ایله زوجهٔ محترمه‌لری ساره‌نك اوراده زفافلری اجرا اولندیغندن منبعث ایمش حالا مقام قدسیت اتسام نبوتپناهیلری موجود ایسه‌ده مربوطی بولنان جامع شریف مشرف خرابدر .

عین العروسدن نبعان ایدن وجلاب دنیلان نهر مرکزه بر ساعت مسافه‌ده یابسه قریه‌سیله مرکزدن نبعان ایدن صولرله سهلان تپه‌سی قربنده برلشه‌رك بلیخ نامنی الدقدن صکره فراته منصب اولور .

قضانك شرق شمالیسنده اورفه‌یه سکز ومرکزه بش ساعت مسافه‌ده حران

شهرجسیمی خرابه‌سی اولوب وقتیله { حضرت ابراهیم } و { حضرت لوط } علیهما السلامك پدرلری هاران هجرت ایلدیکی جهتله حران تسمیه اولنمشدر .

حرانده تل ابراهیم طلاق اولنور بر تپه واوزرنده صانیلرك بر معبدی موجود اولدیغی‌ده روایت ایدلمکده‌در .

{ حضرت عمر الفاروق } رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك عهد خلافتپناهیلرنده صحابهٔ کرامدن { عیاض بن غنم } رضی الله تعالی عنه طرفندن فتح اولنمش اوائل دور اسلامده معمور بولنمش ایدی حتی مشاهیر علمادن ابن تیمیه الحرانی کبی بر چوق ذوات یتشمش وصانیلردن دخی بعض حکما ظهوریله کتب حکمیه وطبیه‌یی لسان عربی‌یه ترجمه ایتمش اولدقلری مرویدر .

نفس حرانده قطب العارفیندن { حیان حرانی } اون دقیقه بعدنده { امام باقر } و { شیخ یحیی } حضراتی مدفوندر .

حرانده هوشنك شاهك بنا کرده‌سی اولان بر قلعه خرابه‌سی موجود وانقاضنك تك تك نامنده‌کی طاغده بر بیوك مغاره‌دن نقل ایدلدیکی وبو مغاره درونه نقدر کیدلسه نهایتی بولنه‌مدیغی وبوندن یشقه اولجه مرکز قضا اولان عین العروسده تل العروس نامیله بر تپه واوزرنده بر قلعه واطرافیده شهر خرابه‌لری اولدیغی بعض آثار وانقاض موجوده‌سندن استنباط اولنمقده‌در .

بلیخ نهری اوزرنده مرکز قضایه سکز ساعت مسافه‌ده صوان نامیله عتیق بلده‌نك حالا سور وابنیه انقاضی موجود و { شیخ حسن } نامنده بر ذات شریف مدفوندر بو ذاتك { حضرت شیخ عبد القادر الکیلانی قدس سره العالی } حضرتلرینك اولادندن اولدیغی روایت ایدلمکده‌در .

وینه مرکز قضایه بر ساعت مسافه‌ده انقاضی طوپراق التنده قالمش طاش باش دیه یاد اولنان بر شهر خرابه‌سی واردر .

	قرا	نواحی
حران ناحیه‌سی	٢٠٠	١
قره‌موق ناحیه‌سی	٠٤٠	١
ترکمان جلابی ناحیه‌سی	٠٠٨	١
یکون	٣٤٨	٣

نفوس اداره‌سی قیوداتندن چیقاریلان حران قضاسنك نفوس جدولی

	یکون	ذکور	اناث
اسلام	٠٤٢٣٦	٠١٩٣٢	٠٢٣٠٤

Yrd. Doc. Dr. Cihat Kürkçüoğlu
Arşivinden
FOTOĞRAFLAR

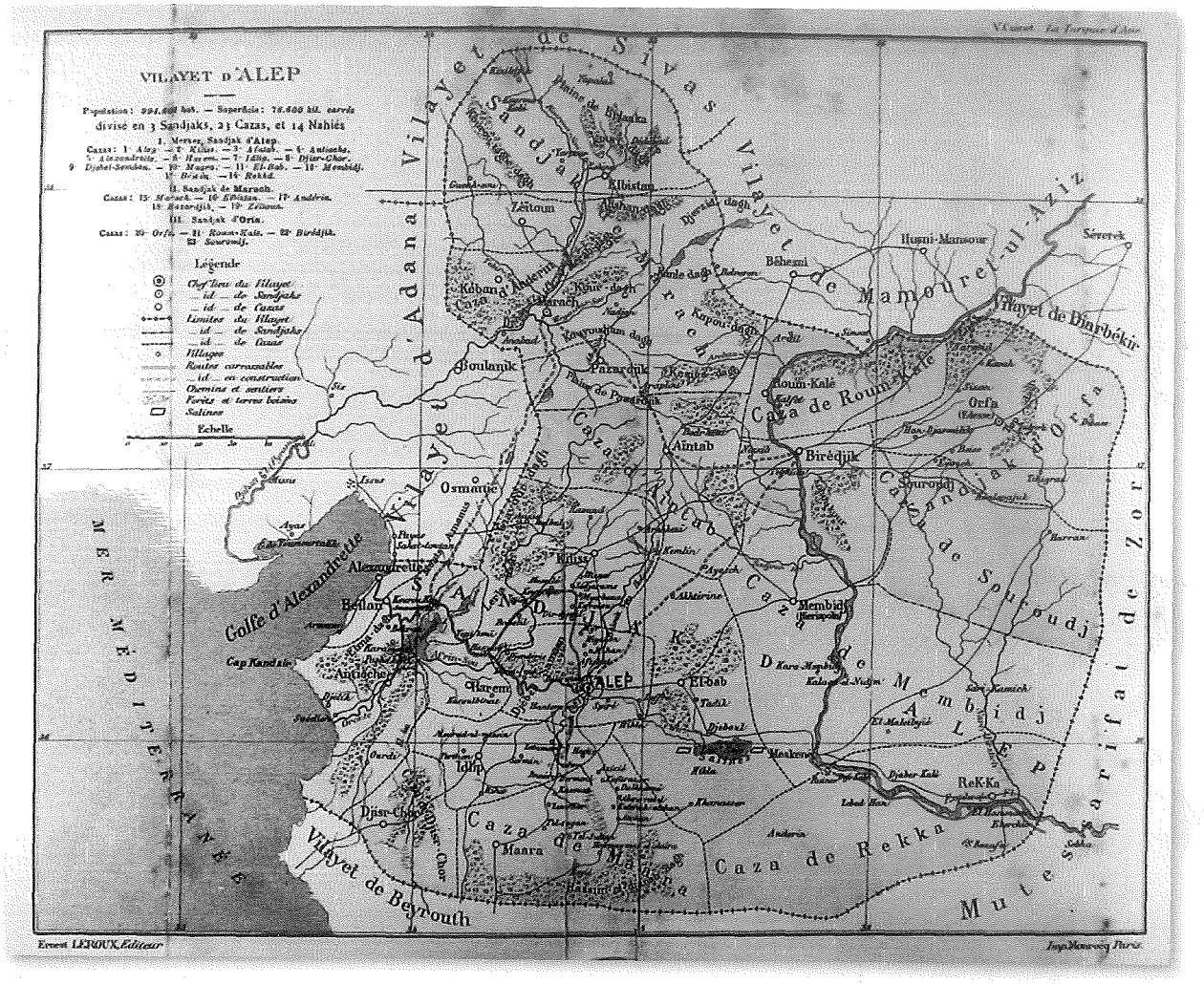

Halep Vilayeti Haritası

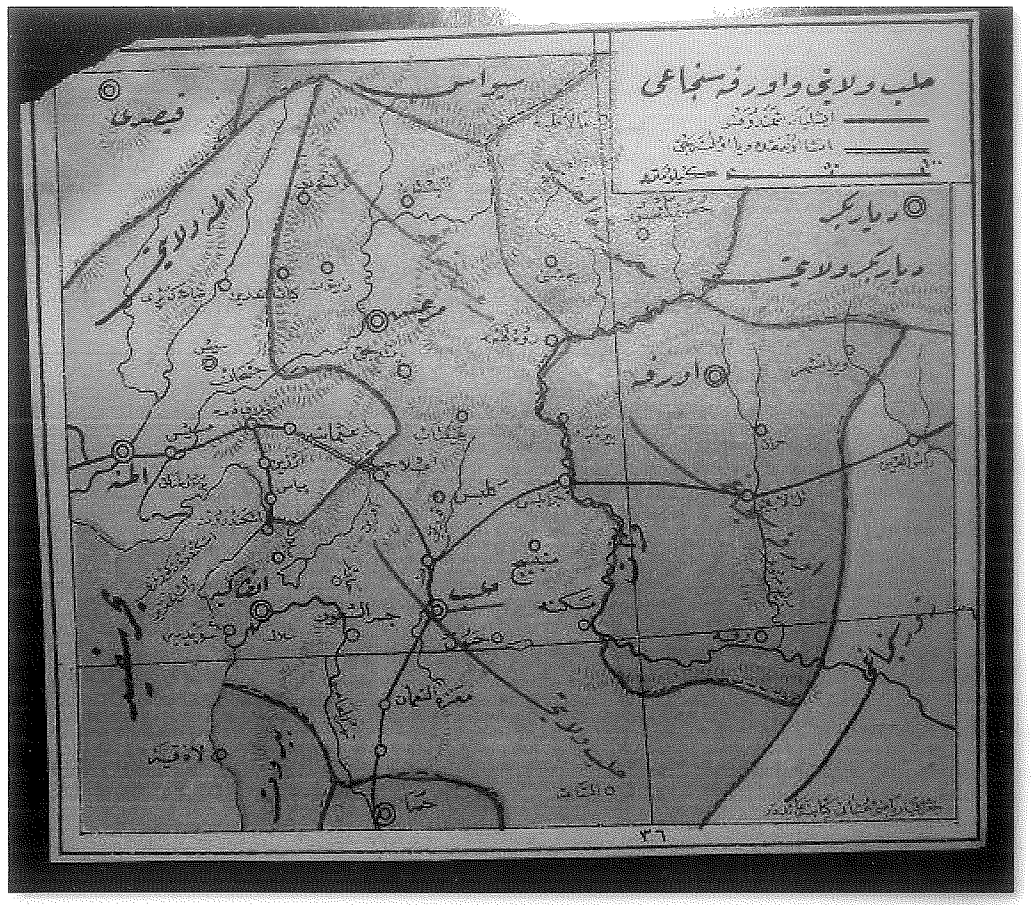

Halep Vilayeti Haritası

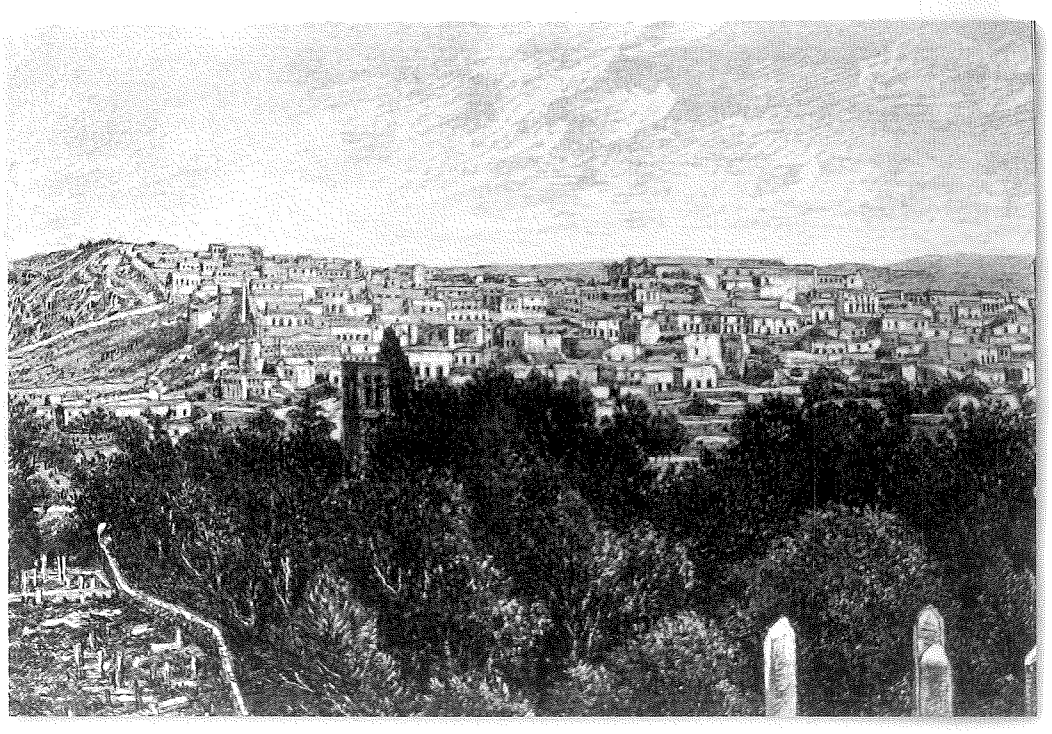

19. yüzyıl sonlarında kaleden kente bakış

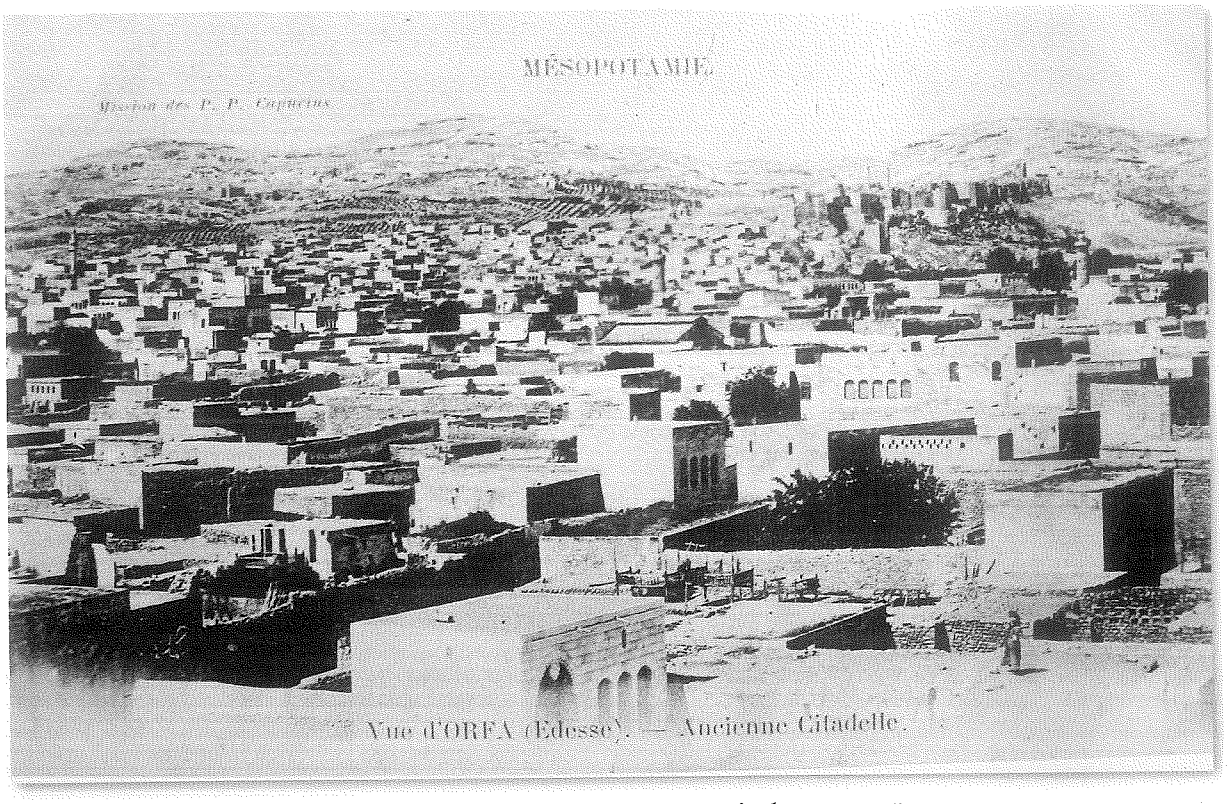

1921 yılında Urfa- Tel Fıtır Tepesinden görünüş

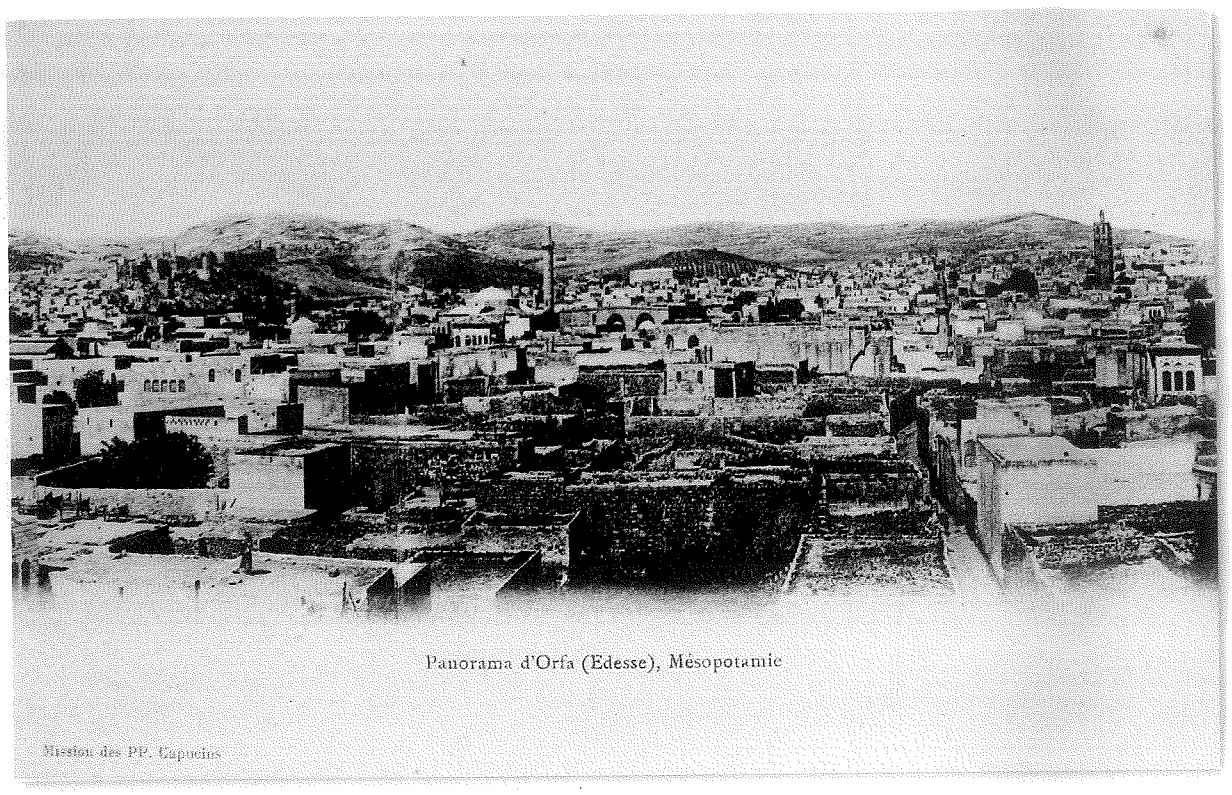

Tel Fıtır'dan Urfa

1909 Tarihinde Rıdvaniye Cami

1950'li yıllarda Halil-ür Rahman Gölü ve Rıdvaniye Cami

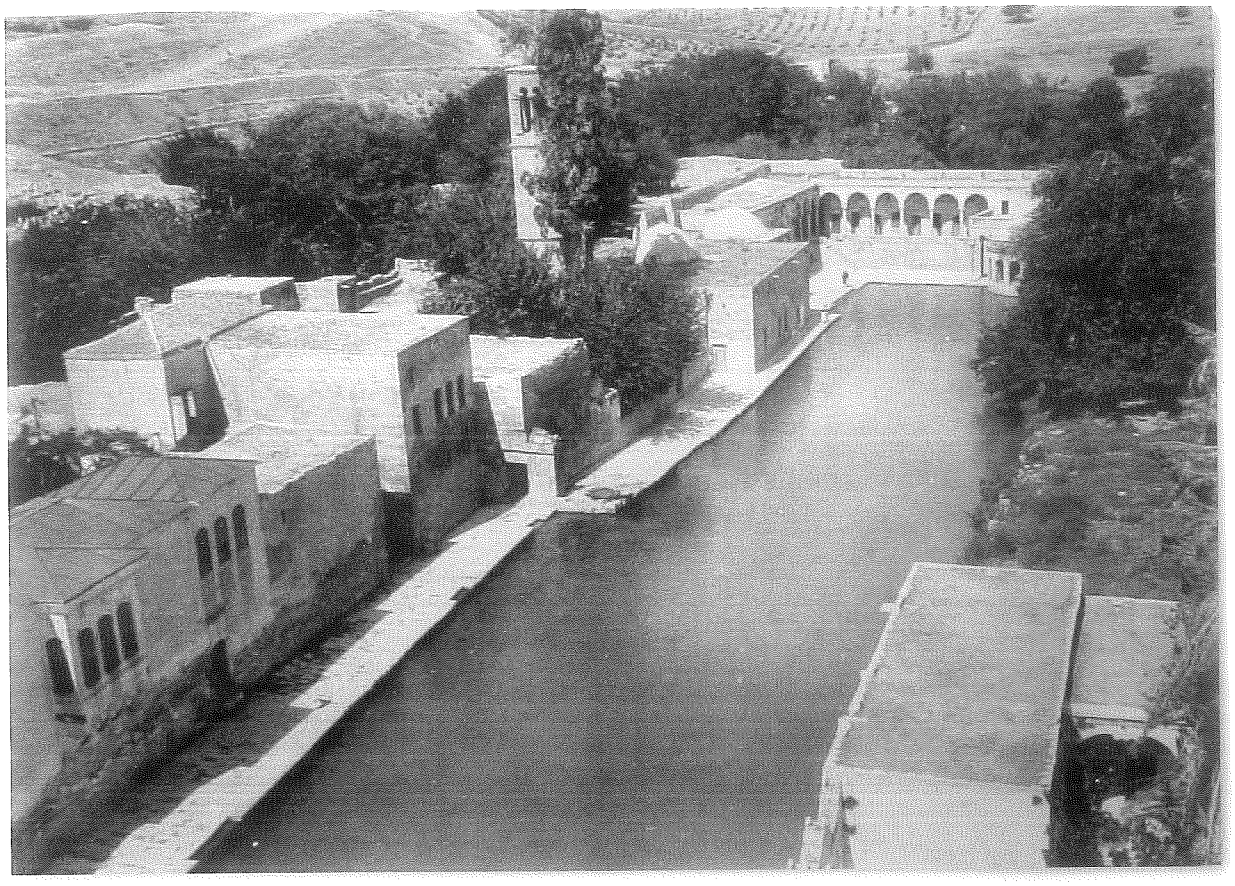

1932 Yılında Halil-ür Rahman Cami ve Gölü

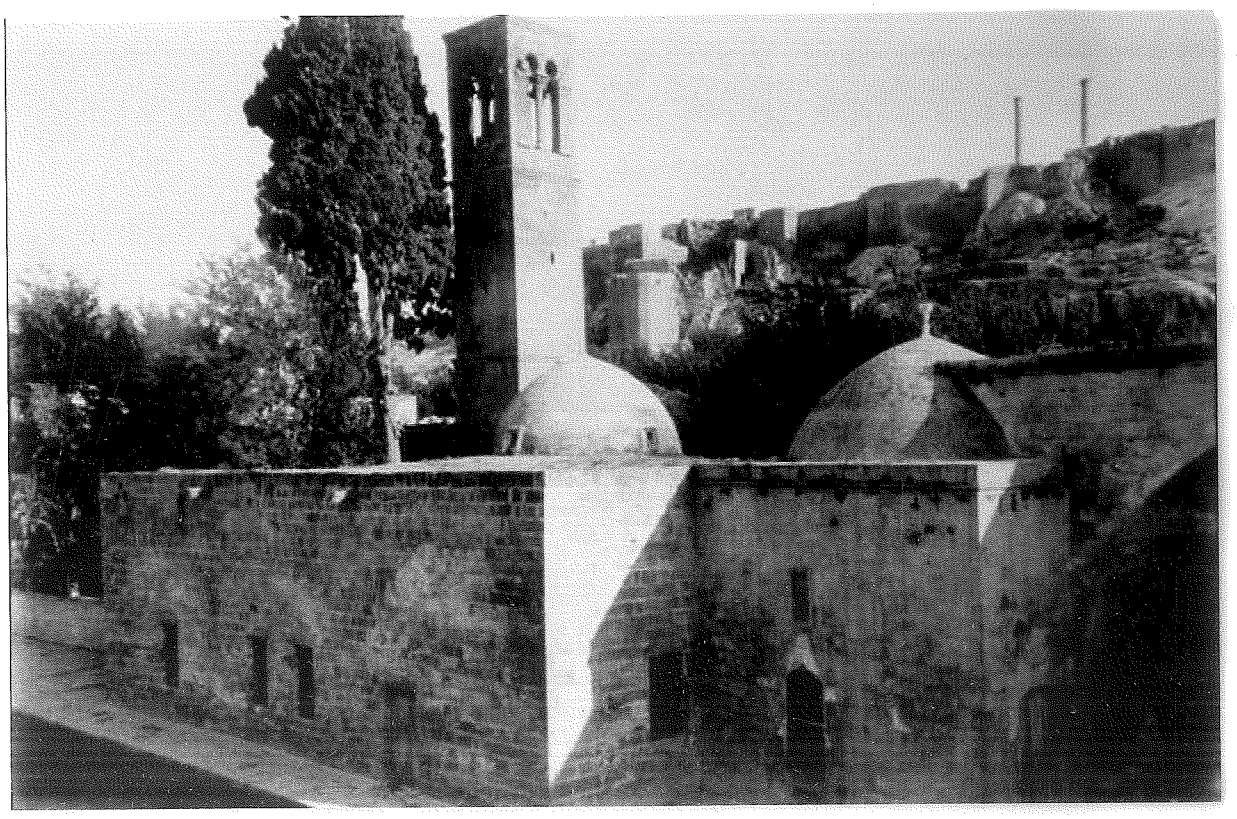

20. yüzyıl başlarında Halil-ür Rahman Cami

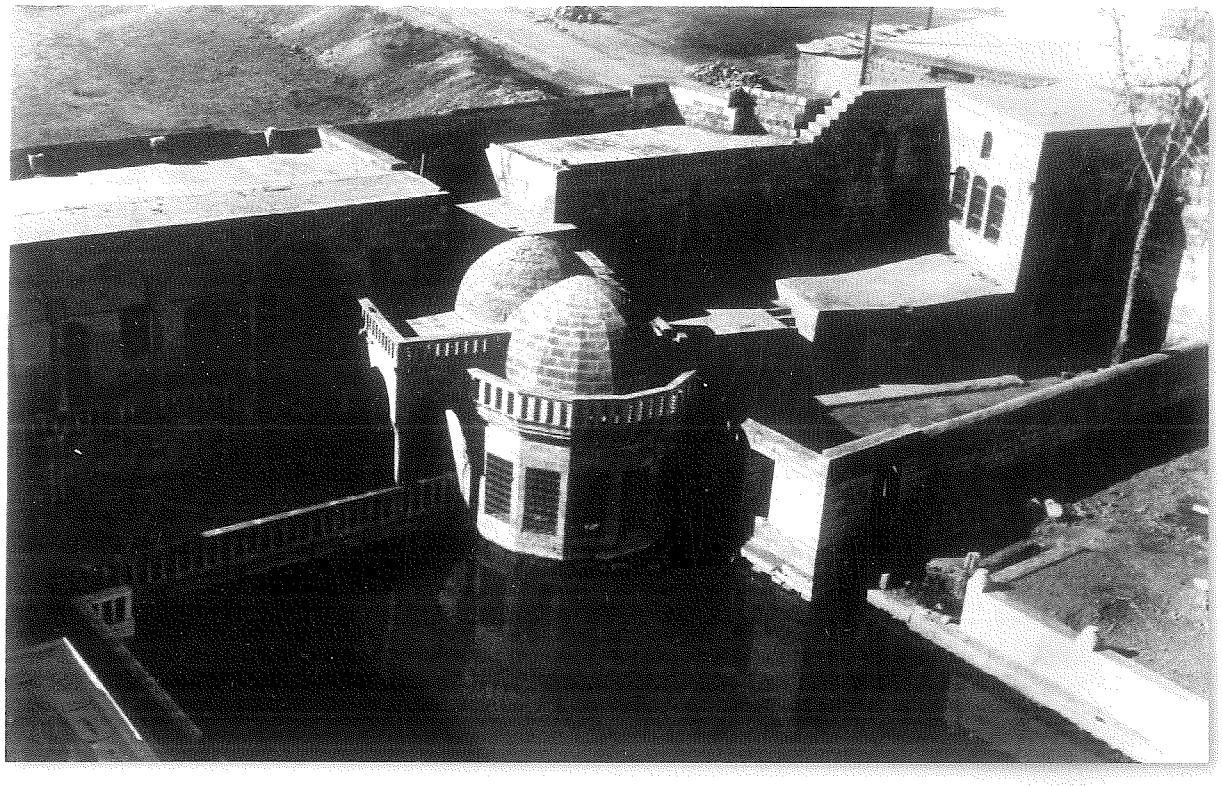

Halil-ür Rahman Medresesi

1950'li yıllarda Aynzeliha Gölü ve Parkı

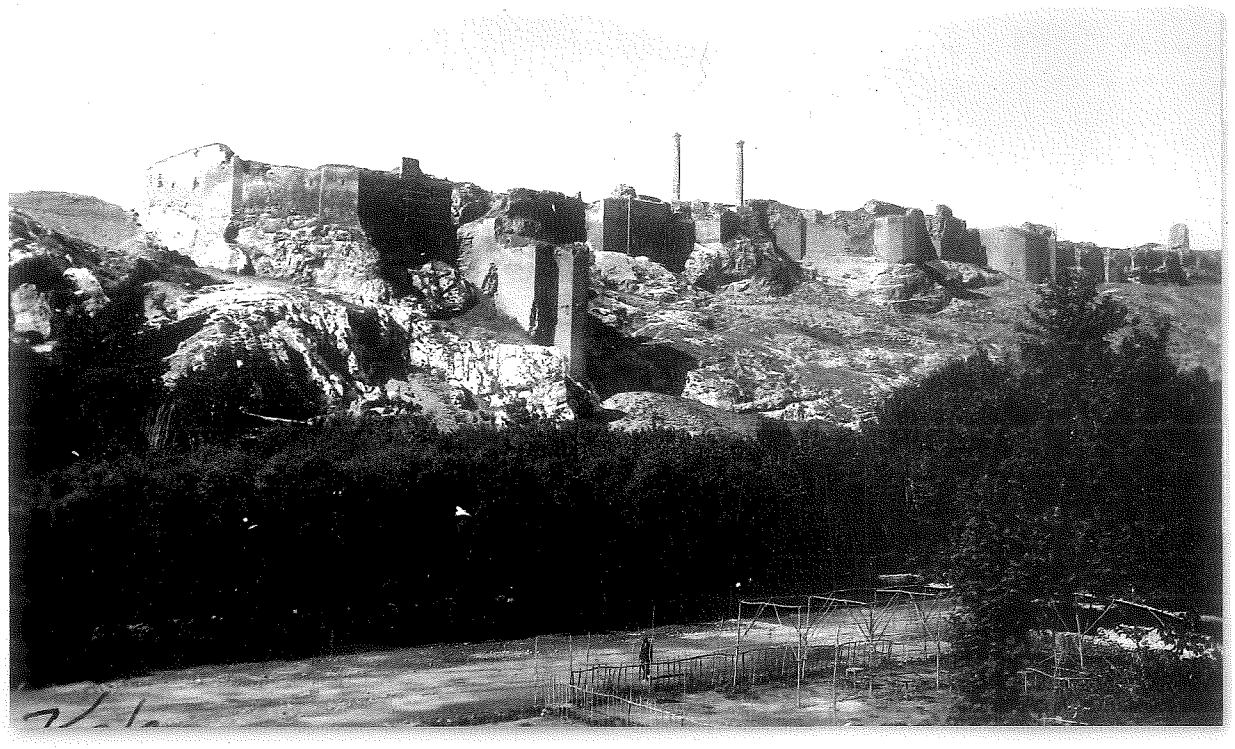

1930'lu yıllarda Urfa Kalesi

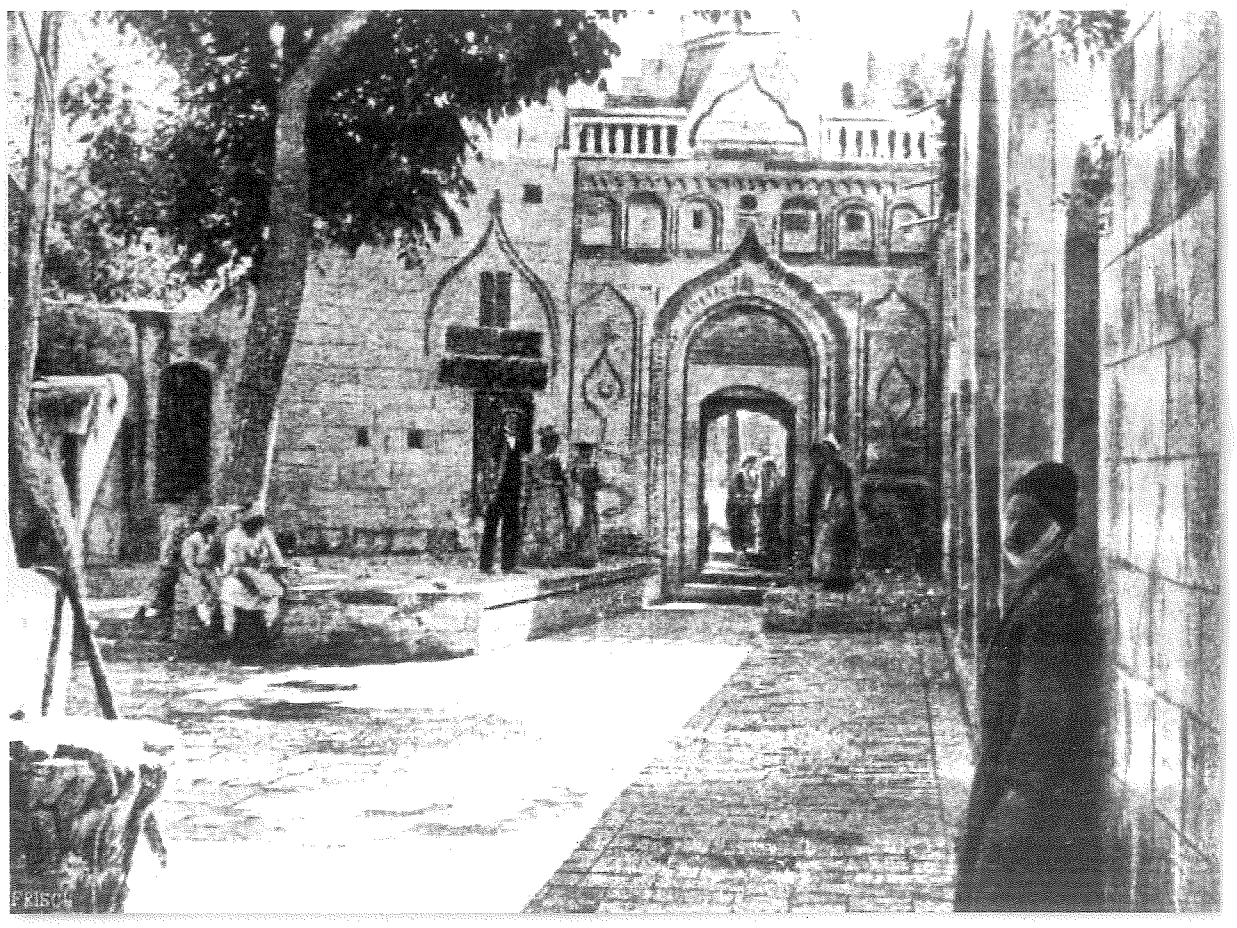

1903 Mevlid-i Halil Cami

19. yüzyıl sonlarında Urfa'da bir han

1940'lı yıllarda Arslanlı Han

İşyerinde yün balyalayan işçiler

Barutçu Hanı

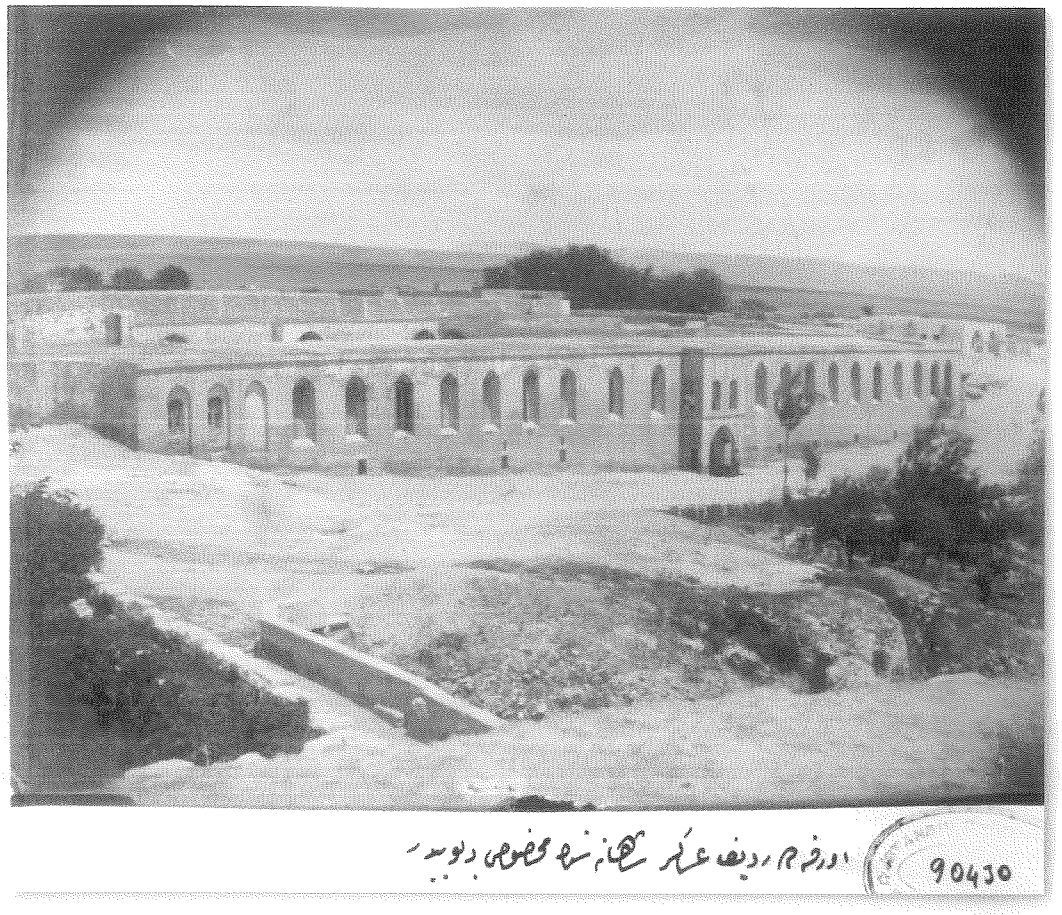

1880'li yıllarda Millet Hanı

1900'lü yıllarda Yetimhane olarak kullanılan Millet Hanı

Şaban Hanı

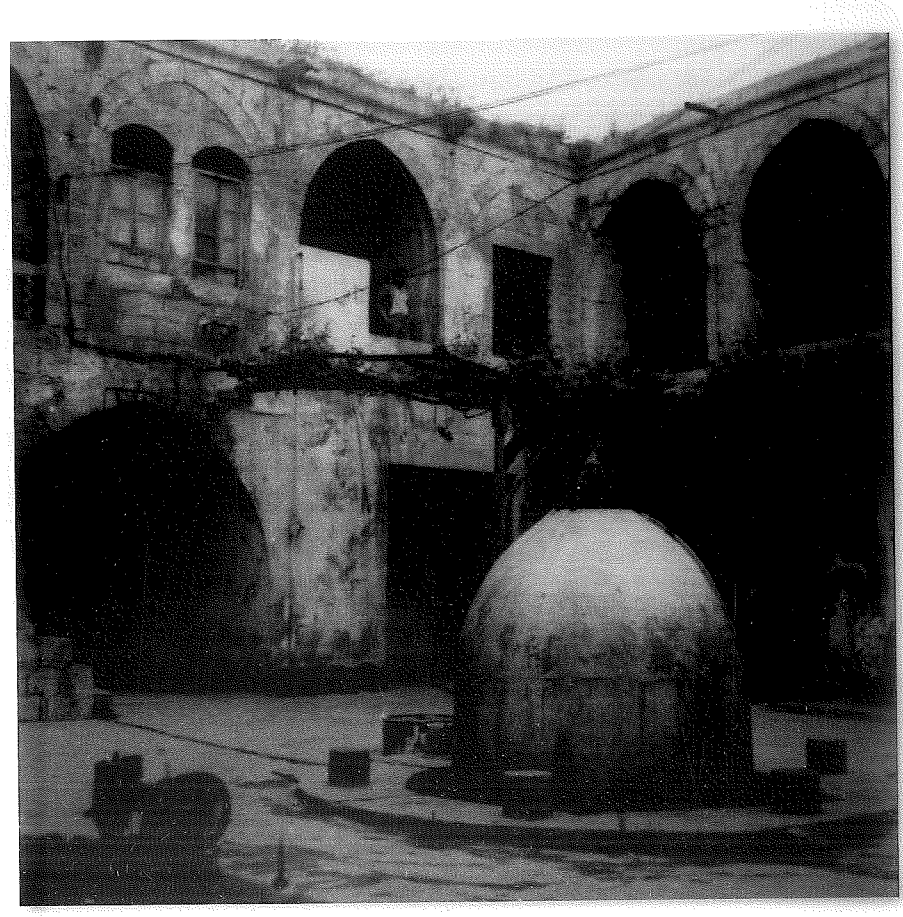

Hacı Kamil Hanı

19. yüzyıl sonlarında Kazzaz Pazarı

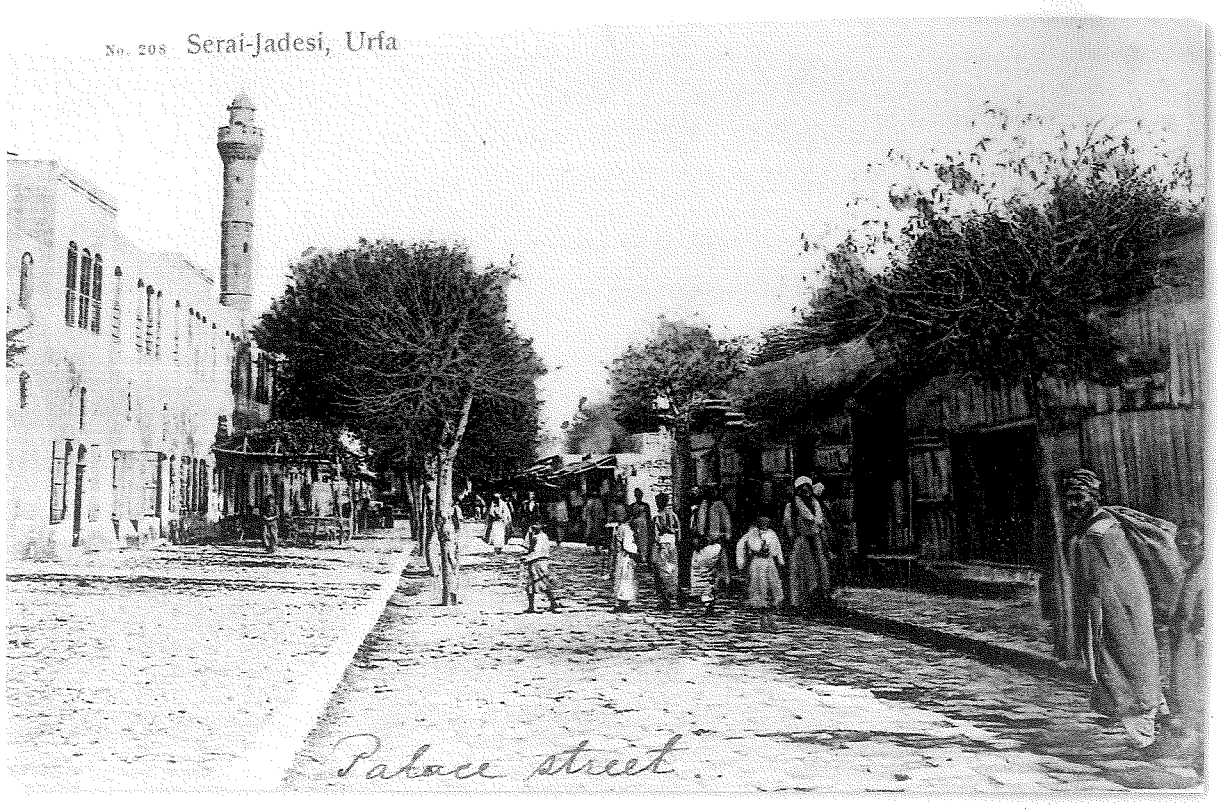

Urfa Saray Caddesi (1907)

Saray Meydanı Anıtı

1930'lı yıllarda Hükümet Konağı

1940'lı yıllarda Belediye Meydanı (İdare-i Hususiye Binası ve Postahane)

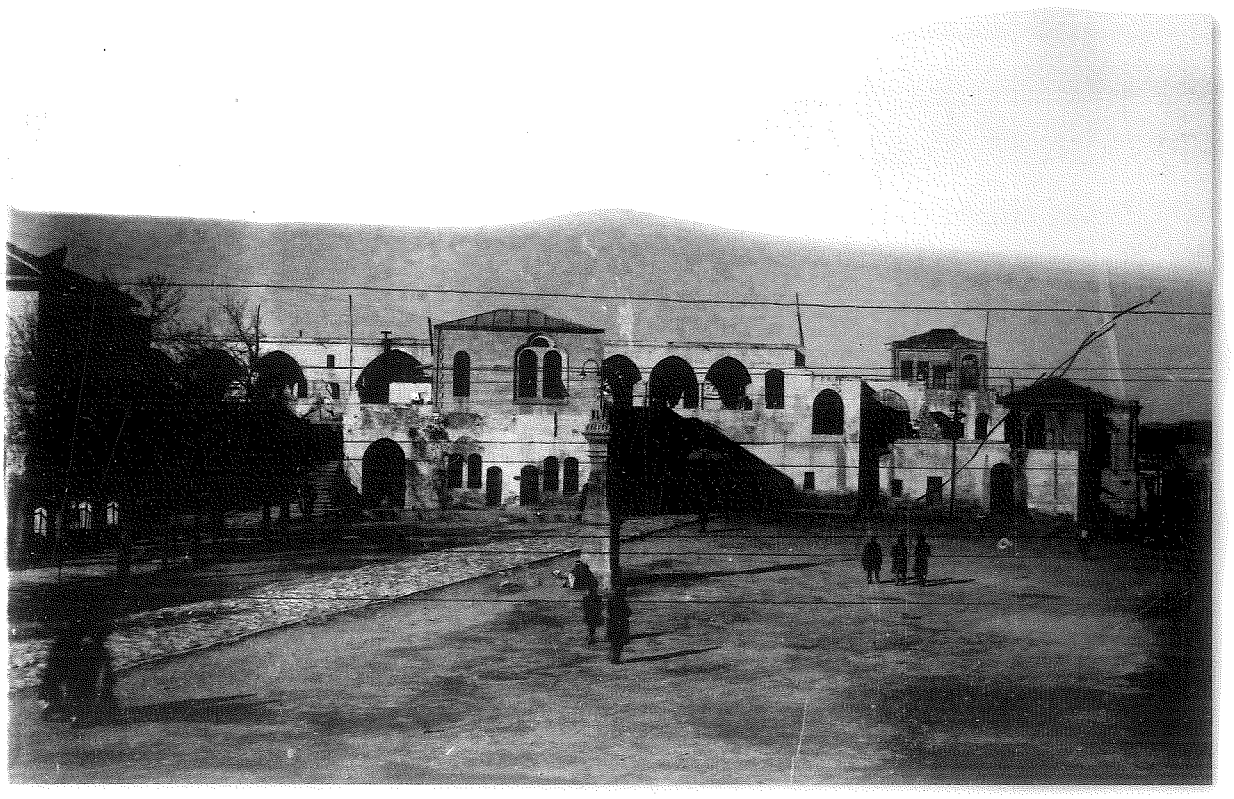

1920'li yıllarda Hükümet Konağı

1923 yılında Millet Köprüsü (Ali Saib Bey Köprüsü)

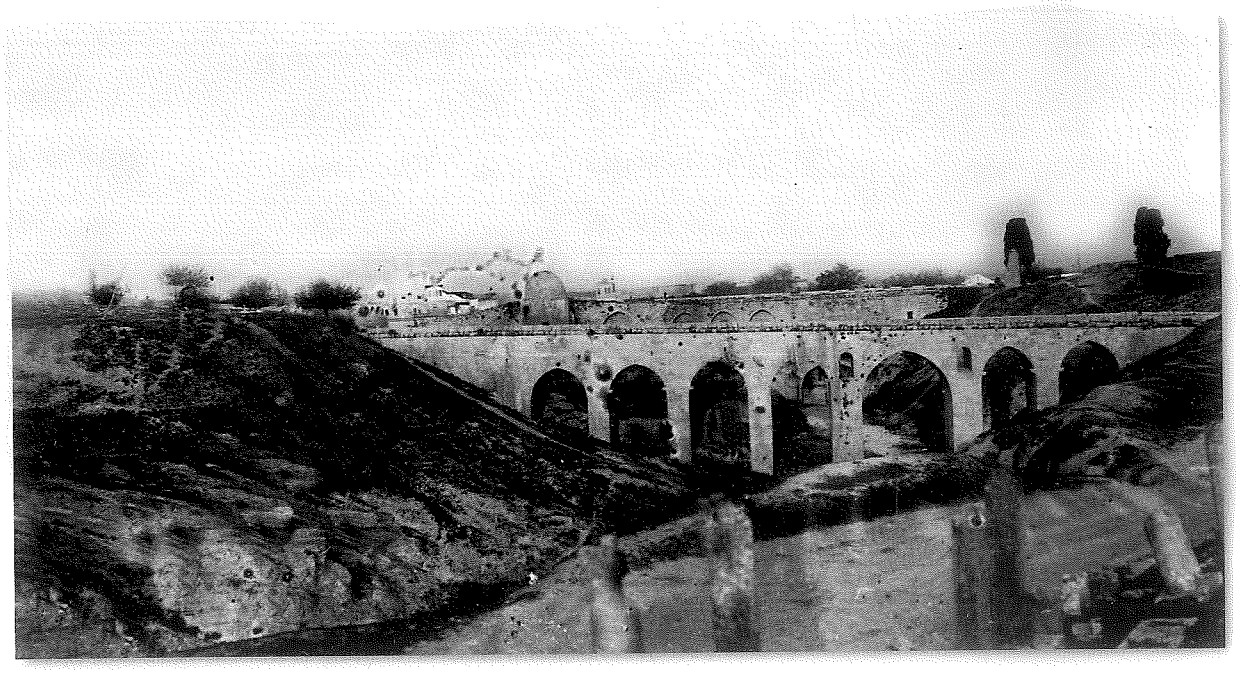

1930'lu yıllarda Karakoyun ve Millet Köprüsü

1954 yılında Karakoyun Deresi ve Jüstinyen Su Kemeri

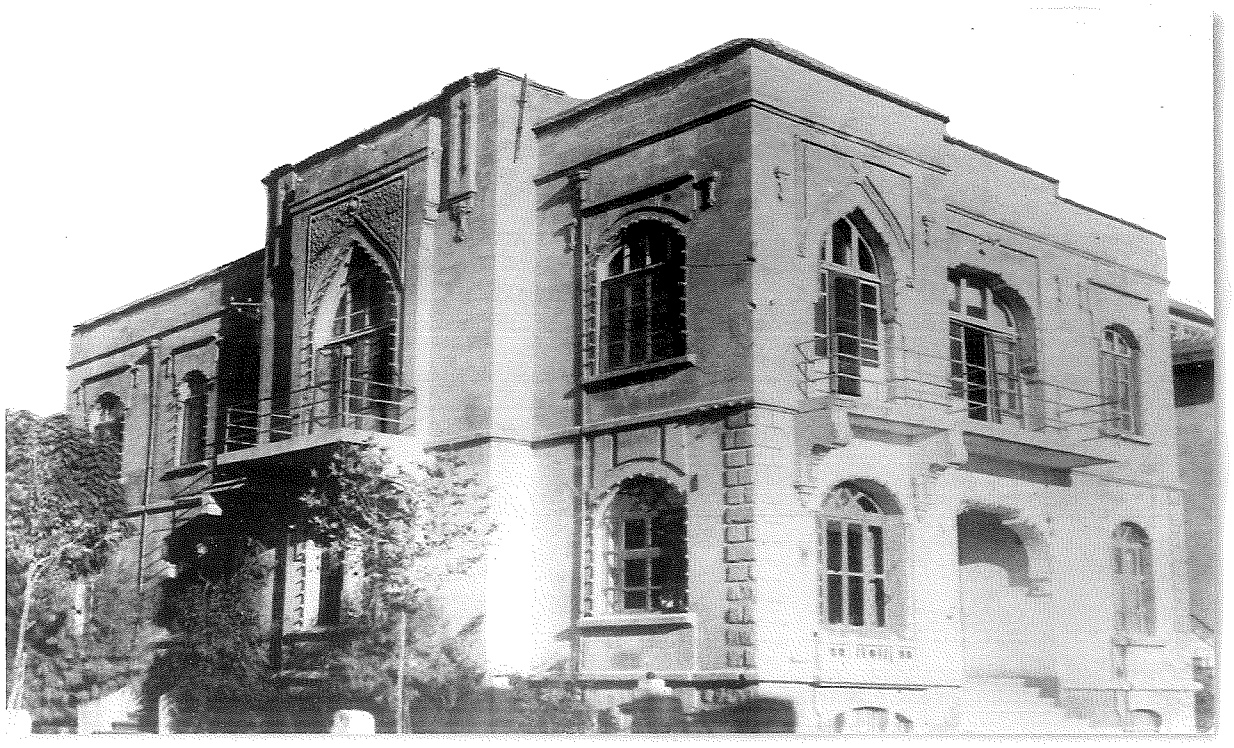

1930 yılında Uray Oteli

1950'li yıllarda Belediye binası

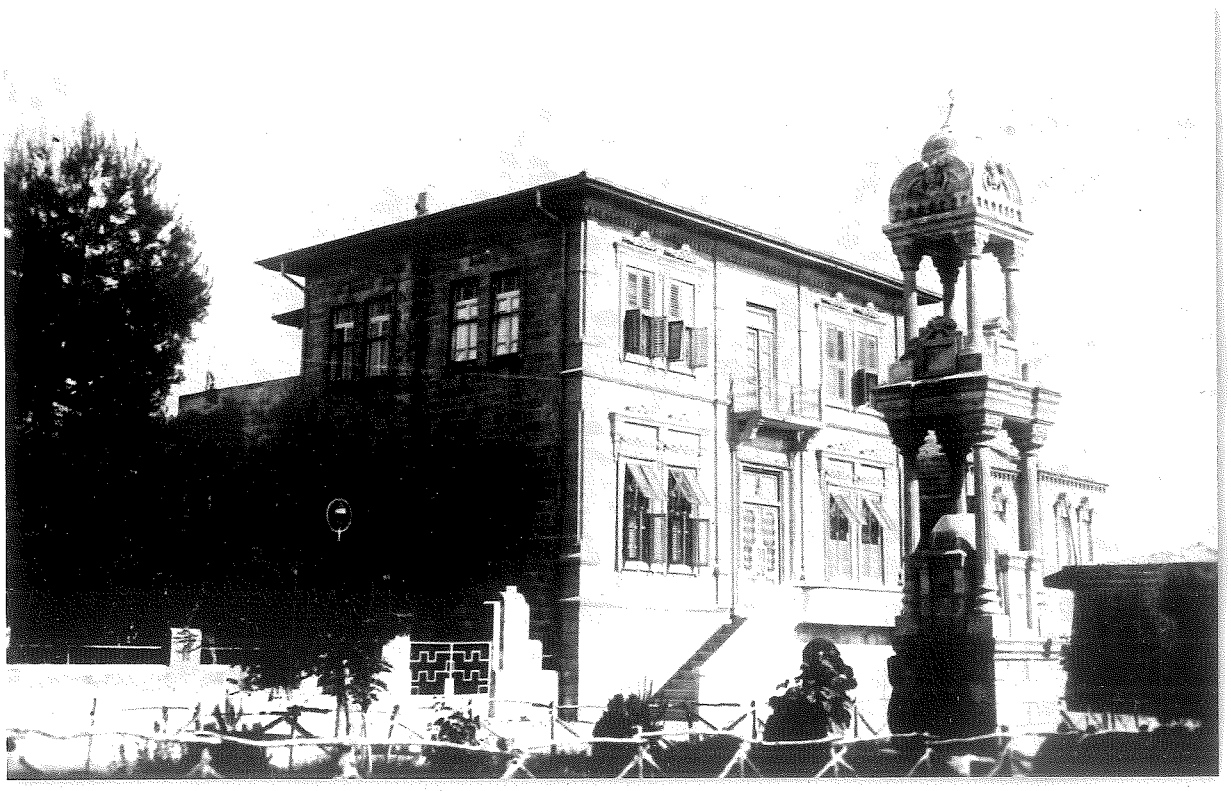

1930'lı yıllarda Vali Konağı

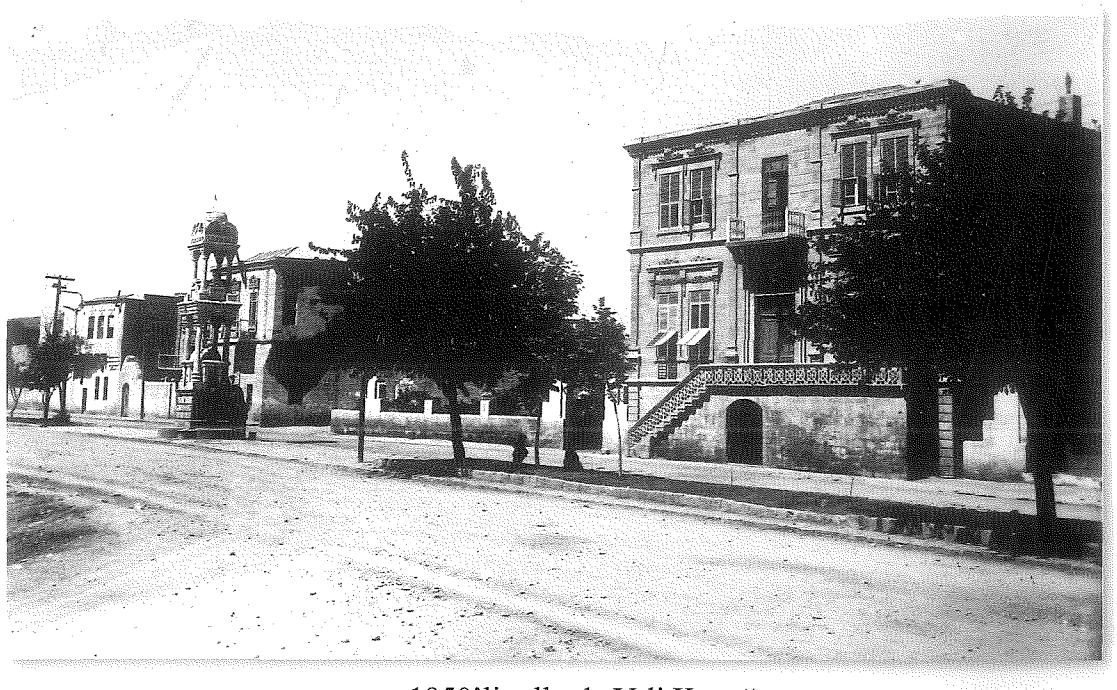

1950'li yıllarda Vali Konağı

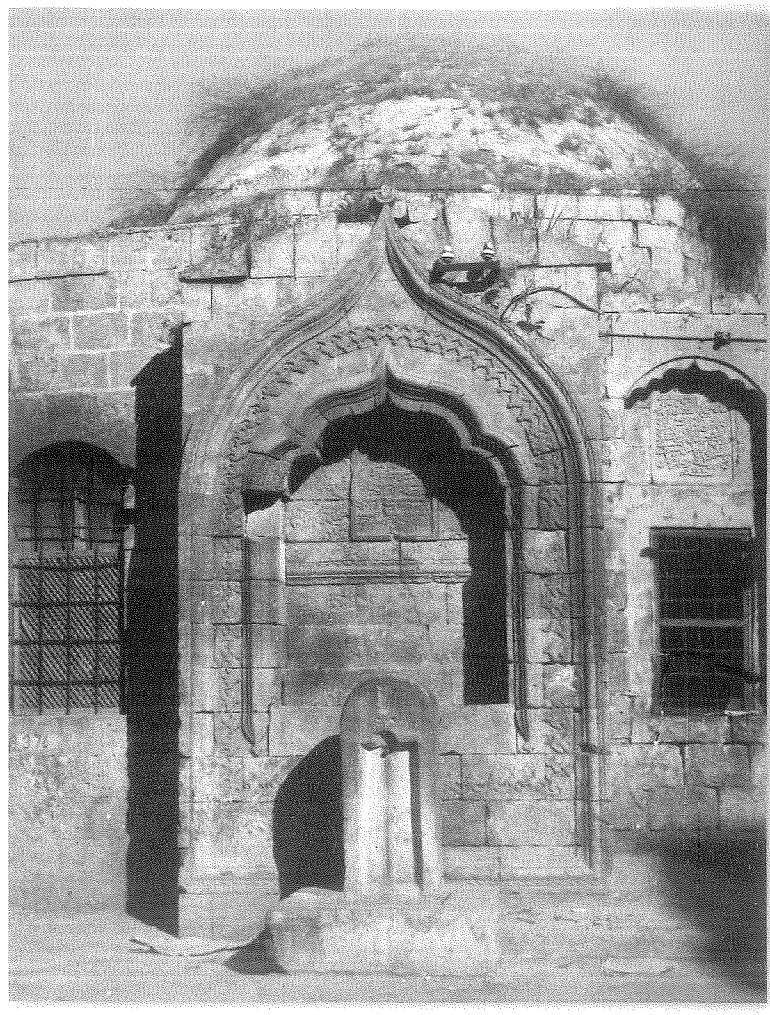

Şeyh Safvet çeşmesi

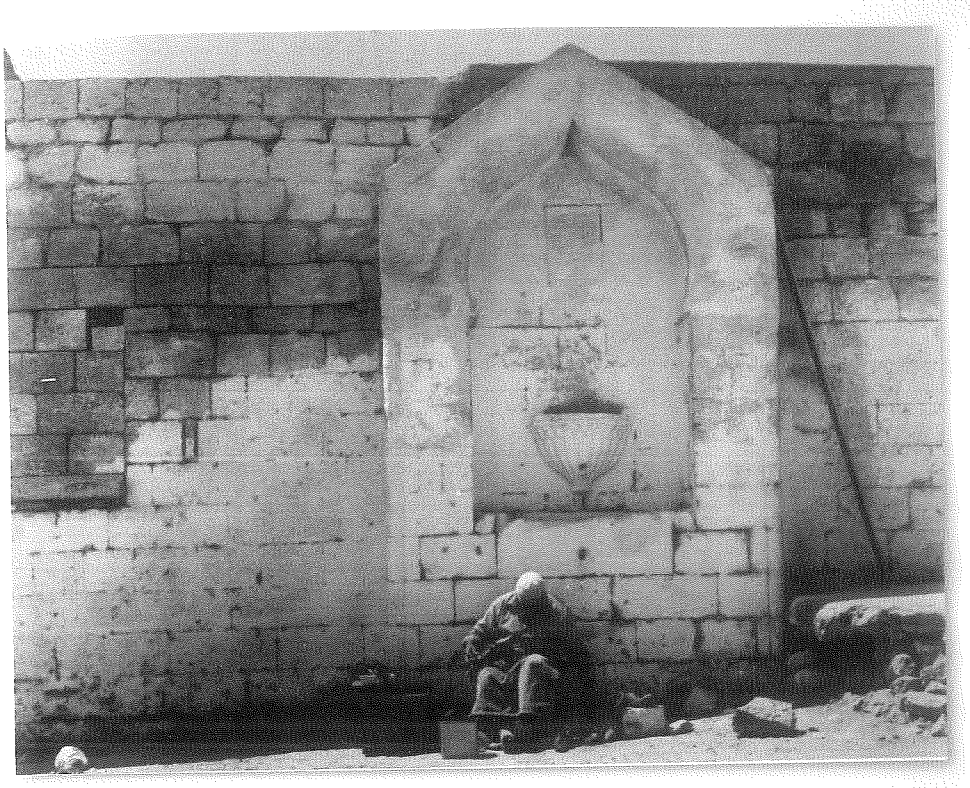

Şehbenderiye Cami Çeşmesi

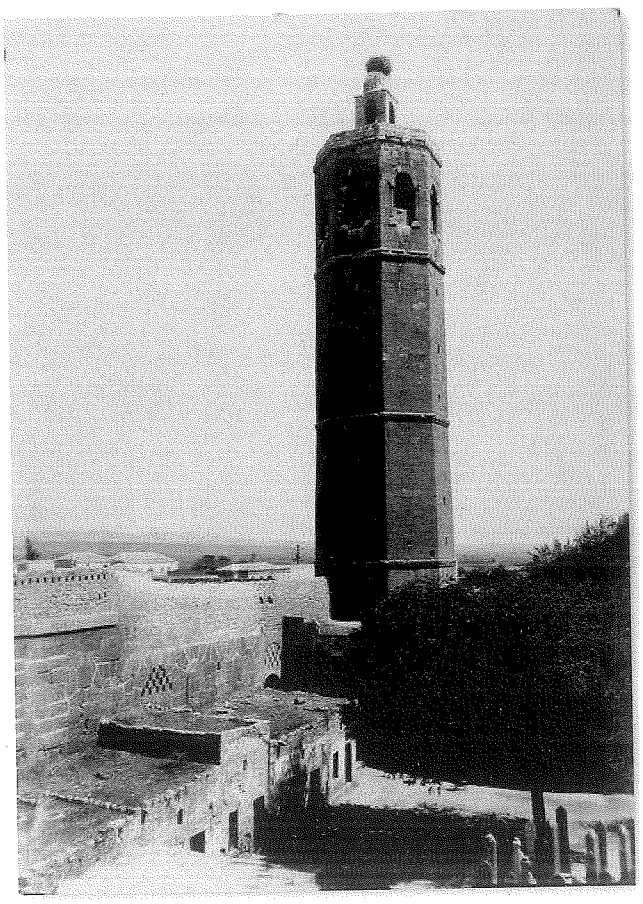

1900'lü yılların başında Ulu Cami

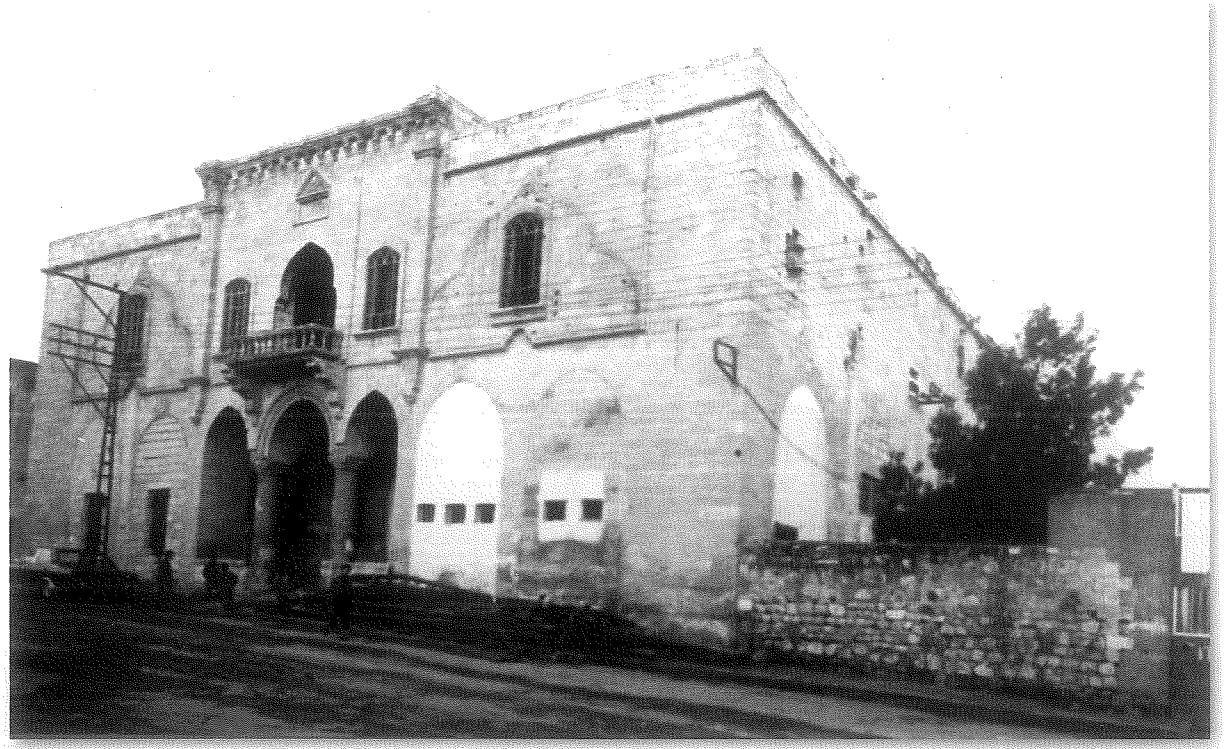

Surp Astvadzadzin (Meryem Ana) Katedrali

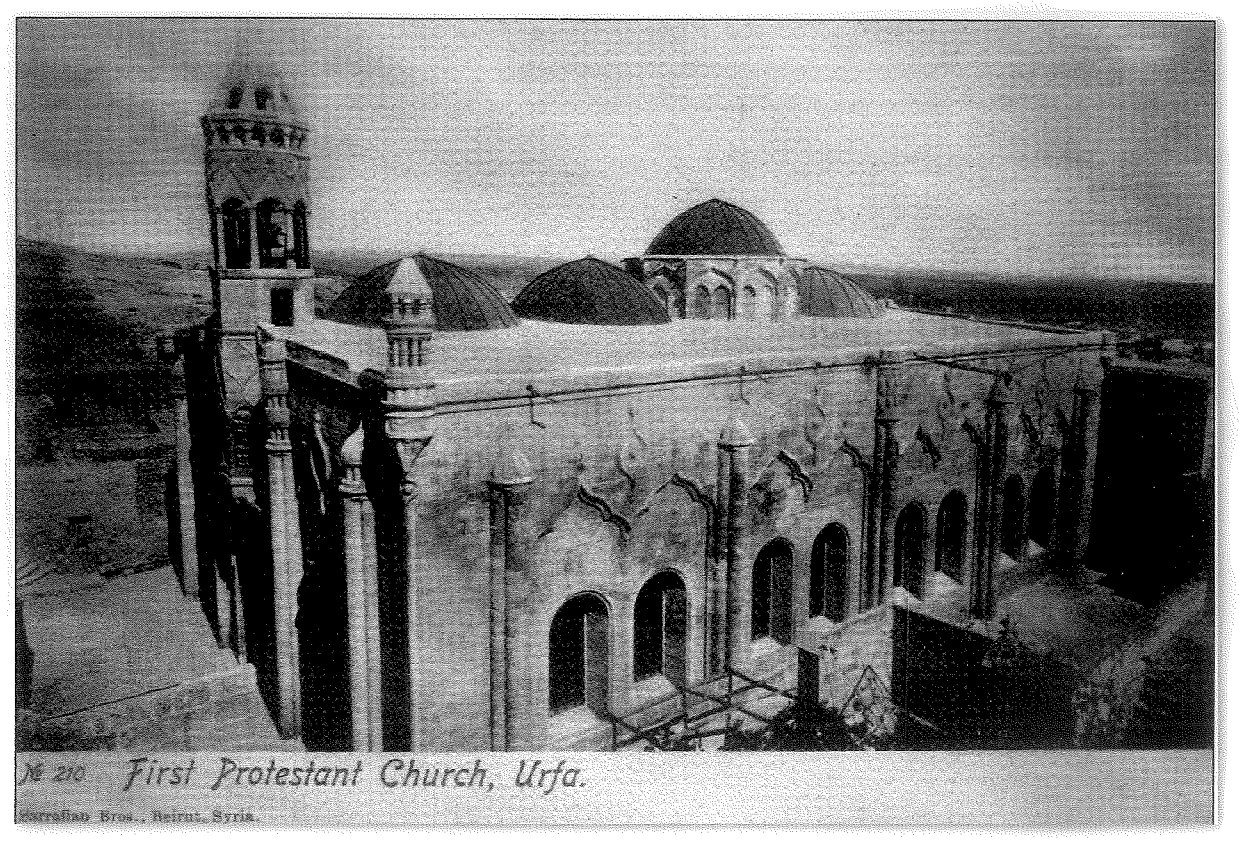

1904 yılında Ermeni Protestan Kilisesi (Fırfırlı Kilise)

Aziz Petrus Süryani Kilisesi

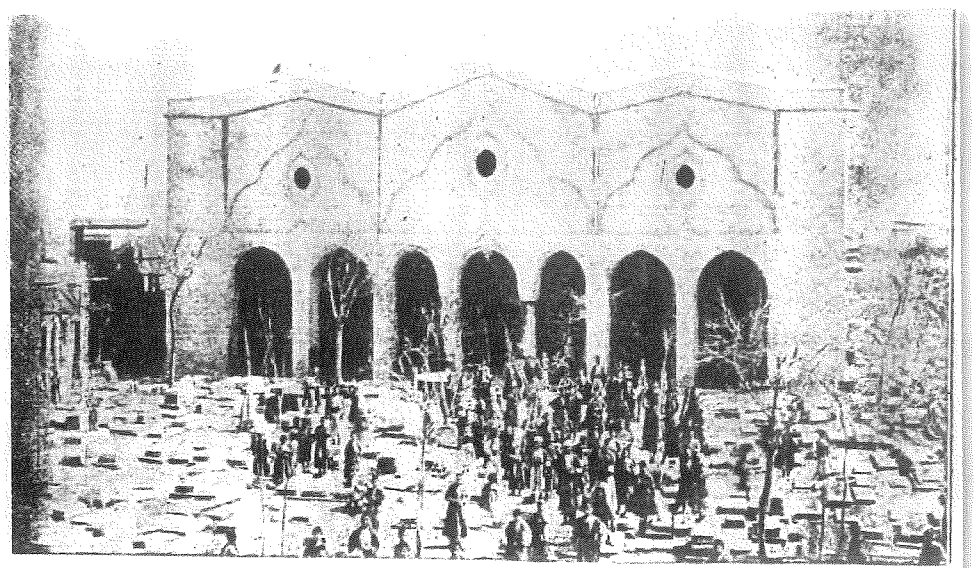

Die Kathedrale zu Urfa.

Urfa Katedrali

Ex Oriente Lux. Jahrbuch der Deutschen Orient=Mission. Berlin. 1903.

19. yüzyıl sonlarında Meryem Ana Katedrali

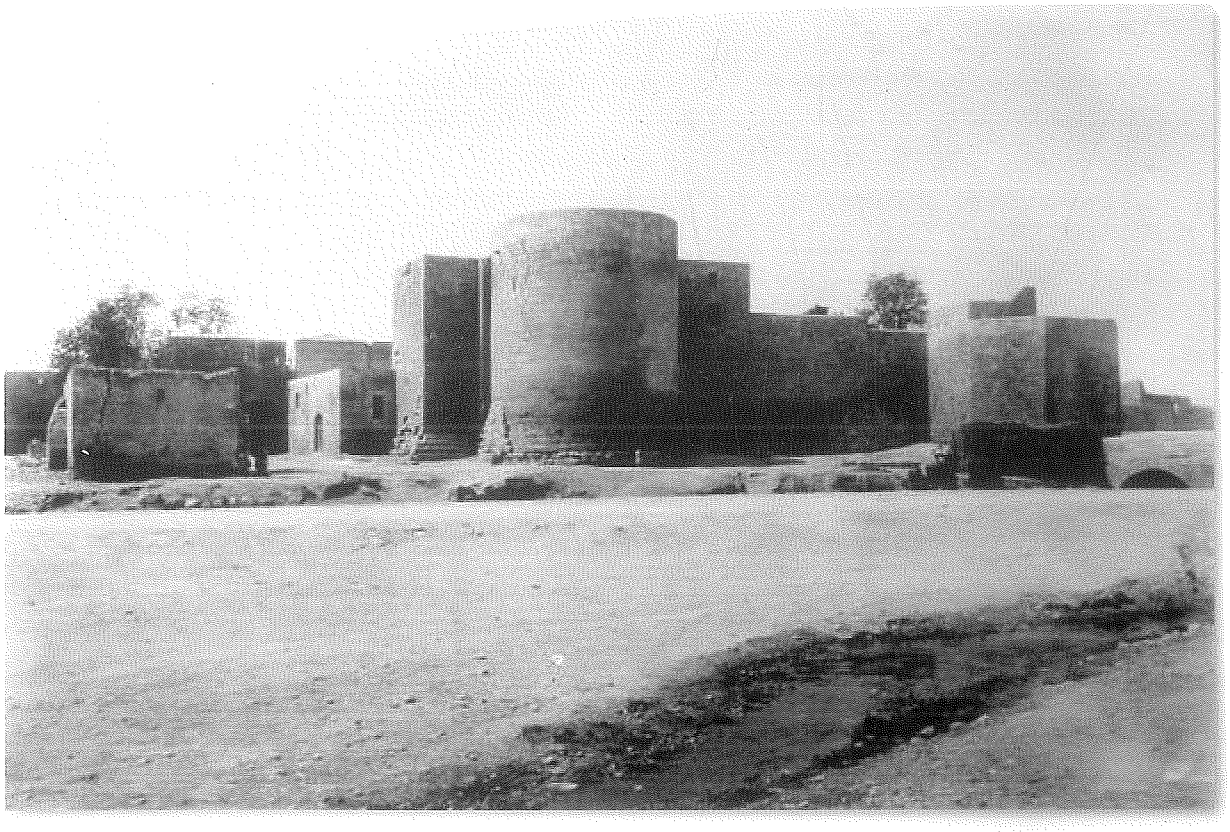

1920'li yılların başında Bey Kapısı

No. 201 Keriz Bashu Mohalesi, Urfa

1909 yılında Bediüzzaman Mezarlığı ve Tel Fıtır tepesinden şehre bakış

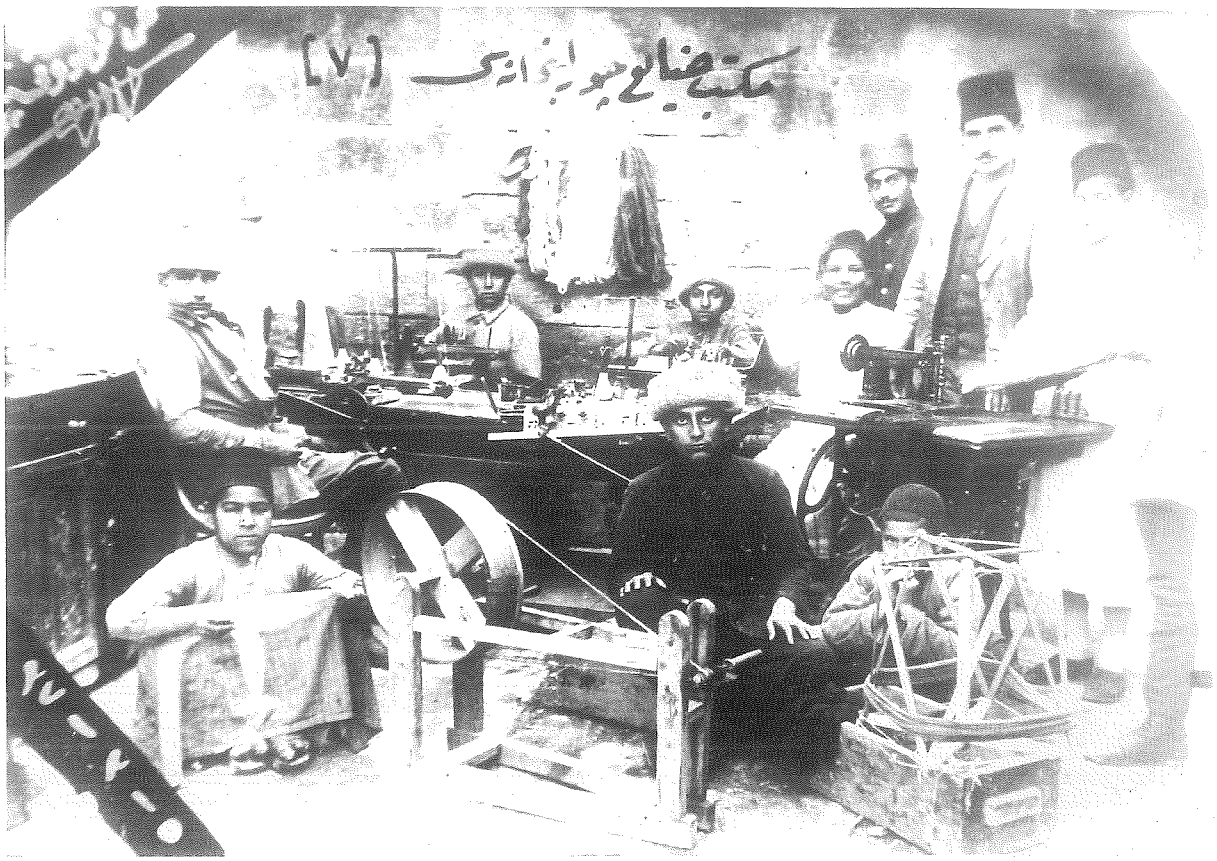

Mekteb-i Sanayi çoraphanesi (1927)

Mekteb-i Sanayi terzihanesi (1927)

Mekteb-i Sanayi kundurahanesi (1927)

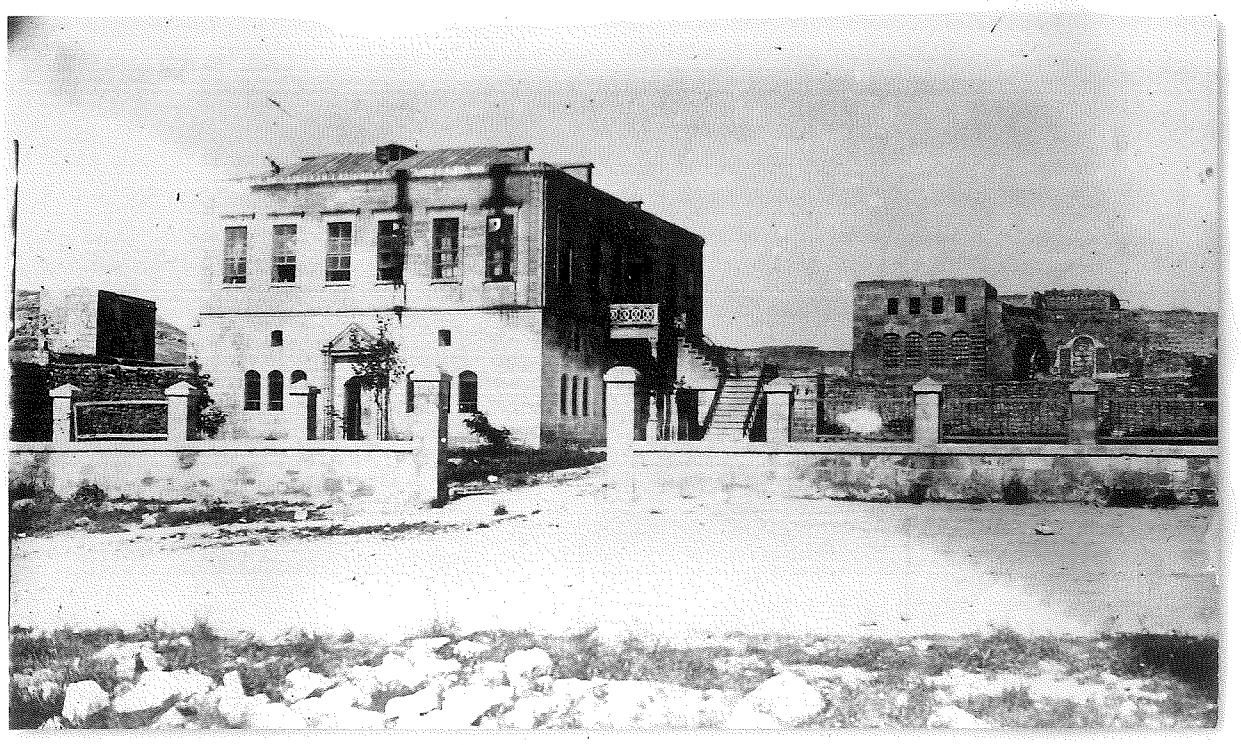

1926 yılında Cumhuriyet Mektebi

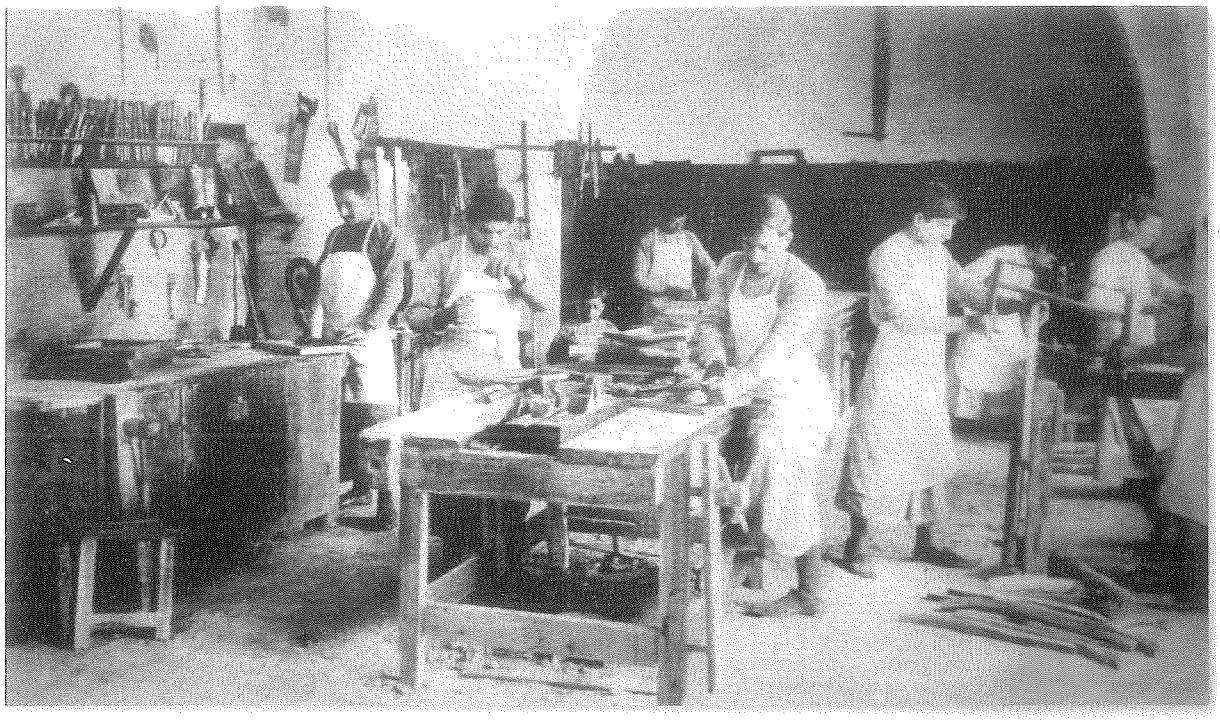

Marangoz Atölyesi

Demirci atölyesinde usta, kalfa ve çıraklar

Amerikan Misyonu Külliyesi (Yetimhane, Kör Okulu, Dükkanlar ve Fırfırlı Kilise)

Halı Fabrikasının Boyahanesi

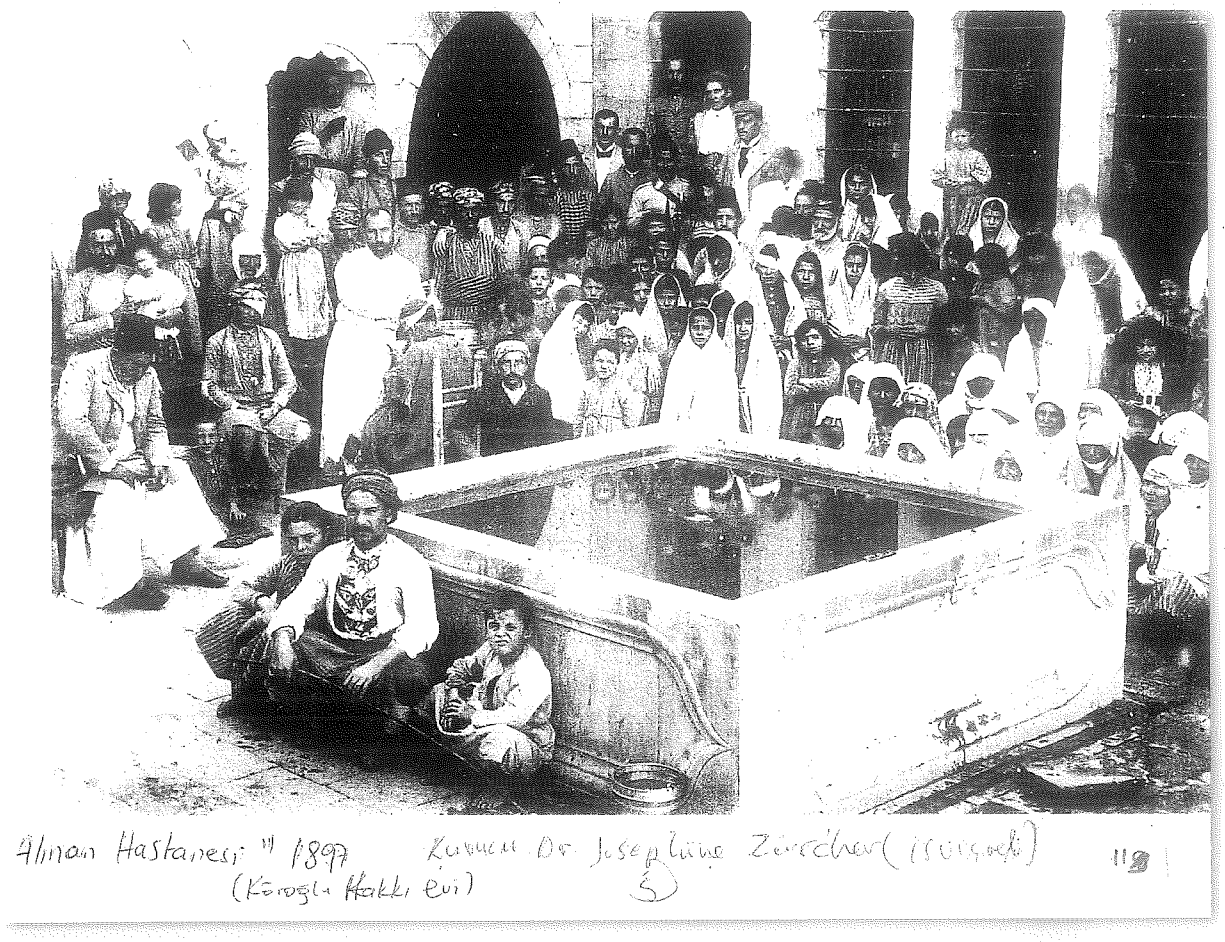

1897 yılında Alman Misyoner Hastanesi

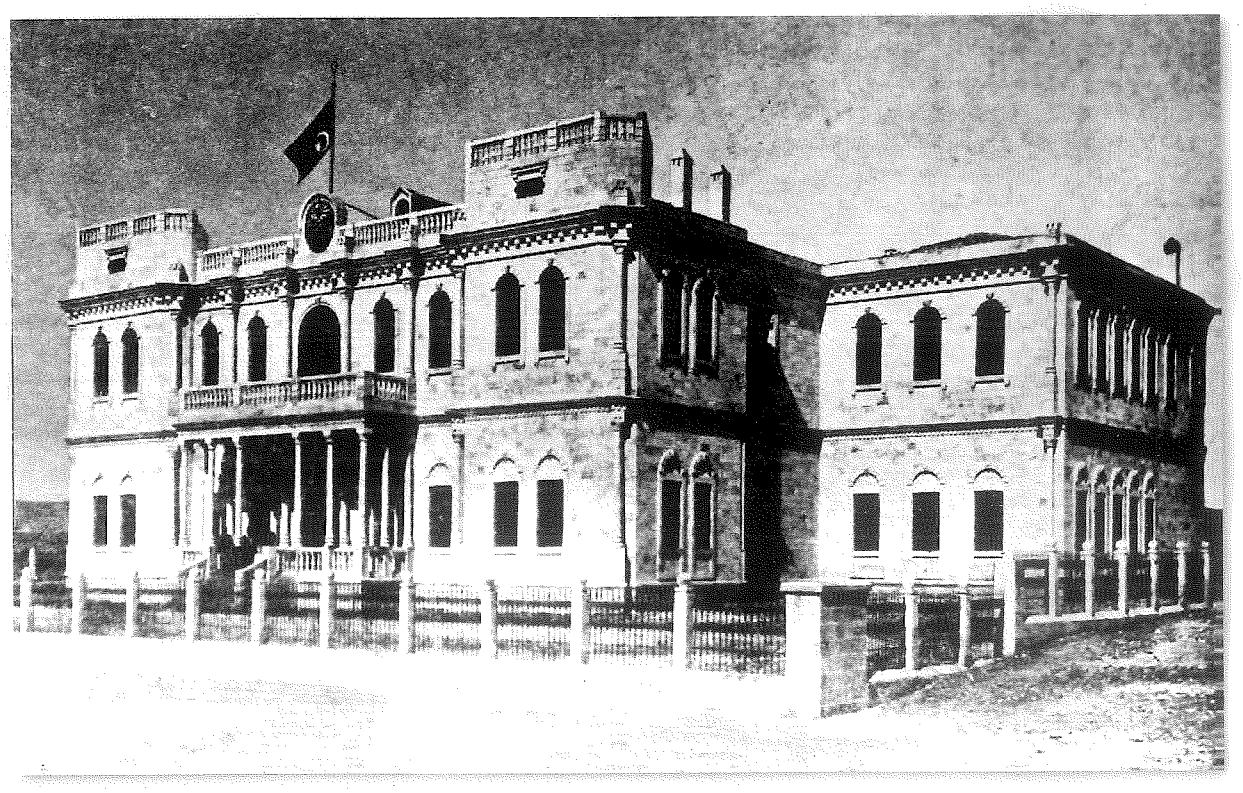

Millet Hastanesi

1930'lu yıllarda Millet Hastanesi

1920'li yıllarda Ermeni Yetimhanesinin Askeri Hastane olarak kullanıldığı dönemi

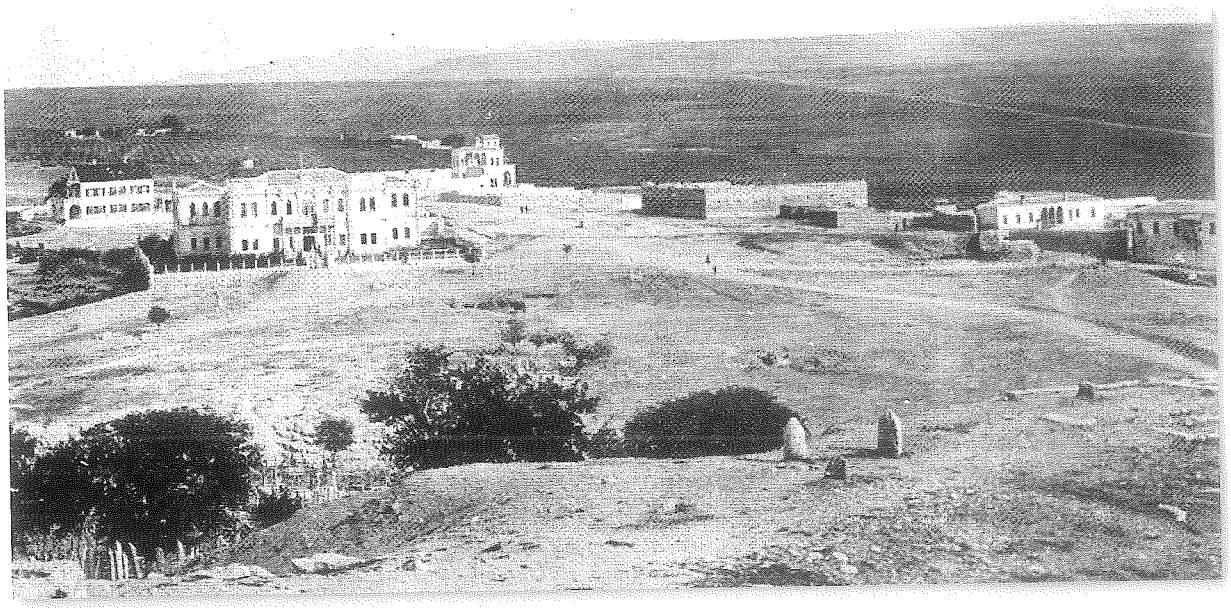

Tel Fıtır'dan şehre bakış

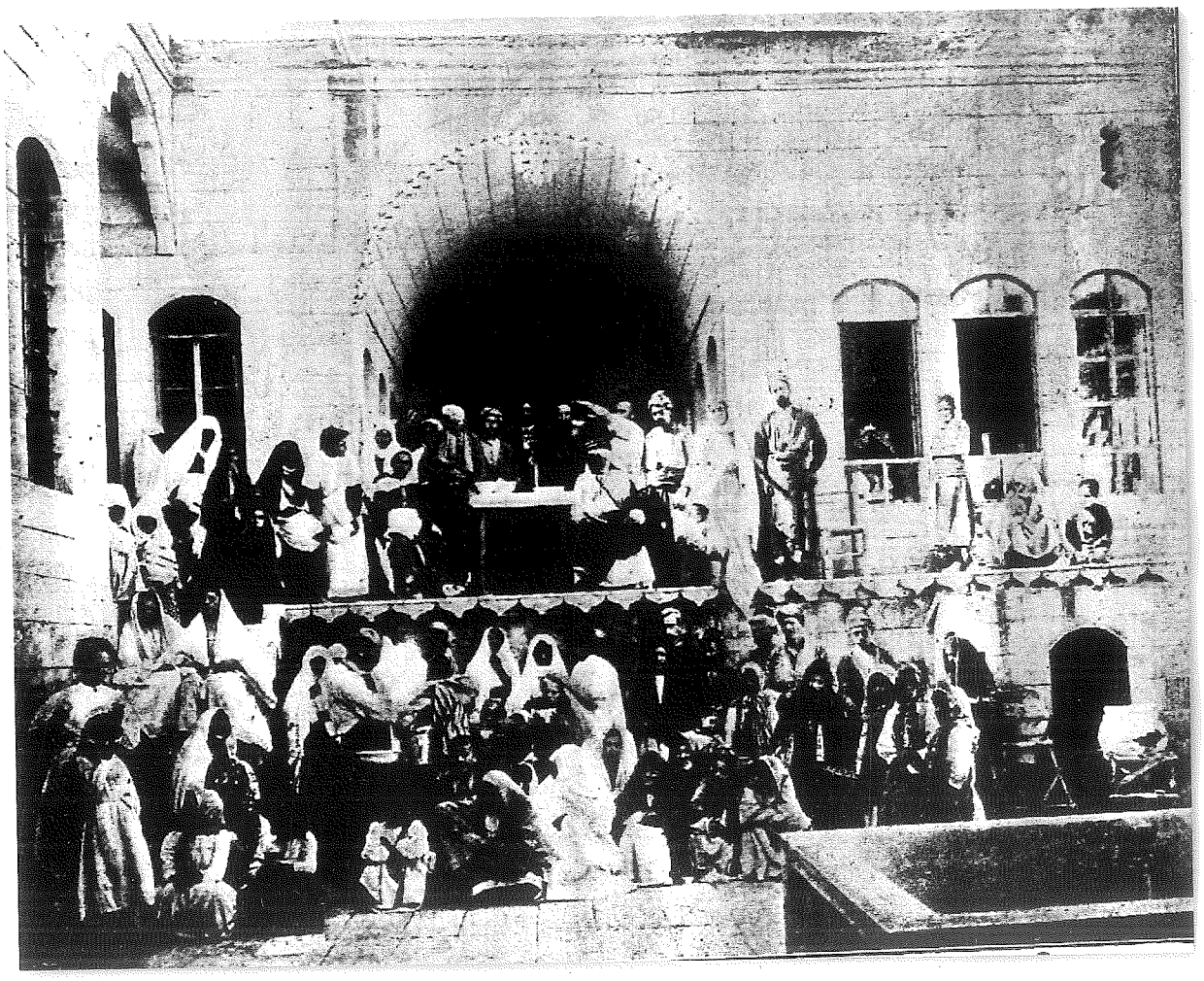

1903 Alman Misyoner Hastanesi avlusu

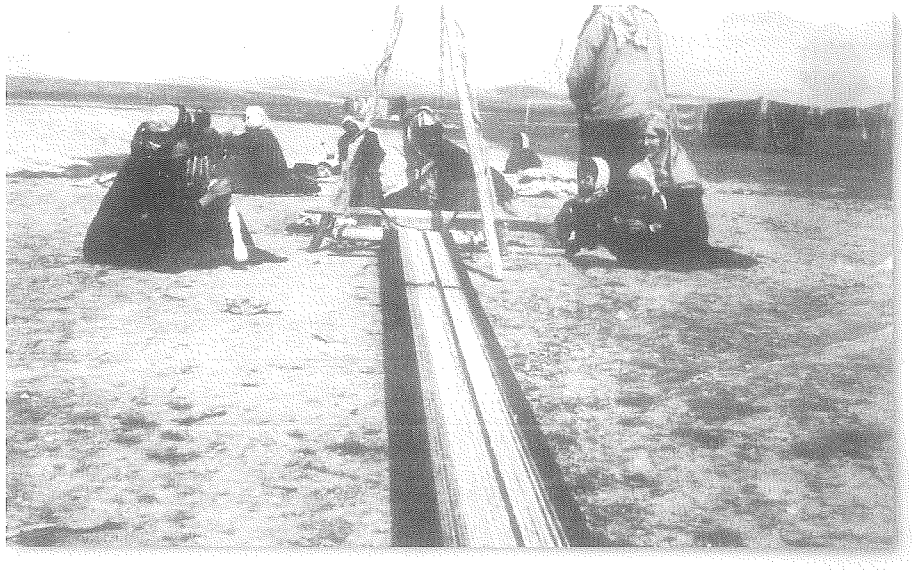

19. yüzyıl sonlarında köyde kilim dokuyan kadınlar

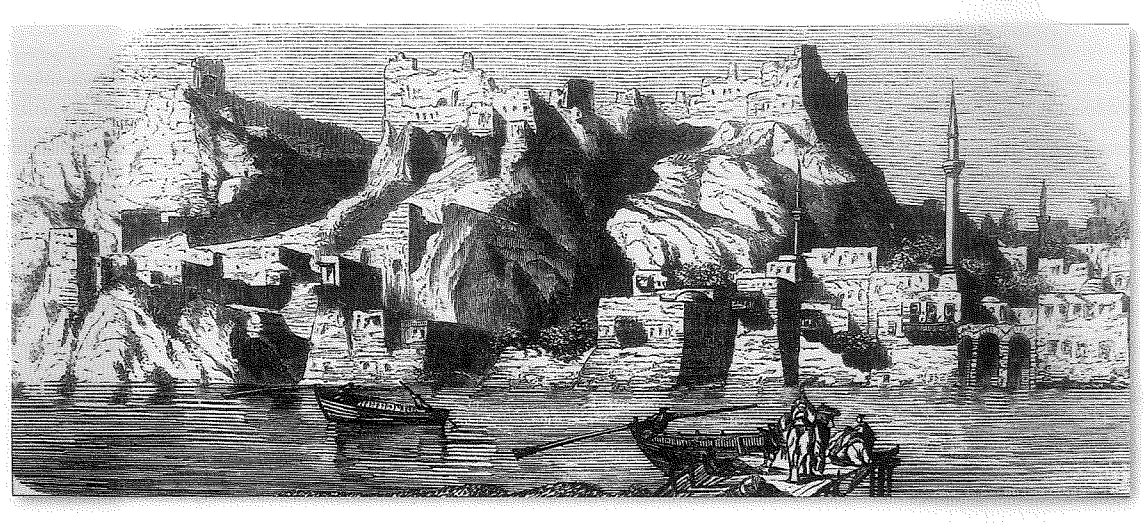

Fırat Nehri'nden Birecik'e bakış (1857)

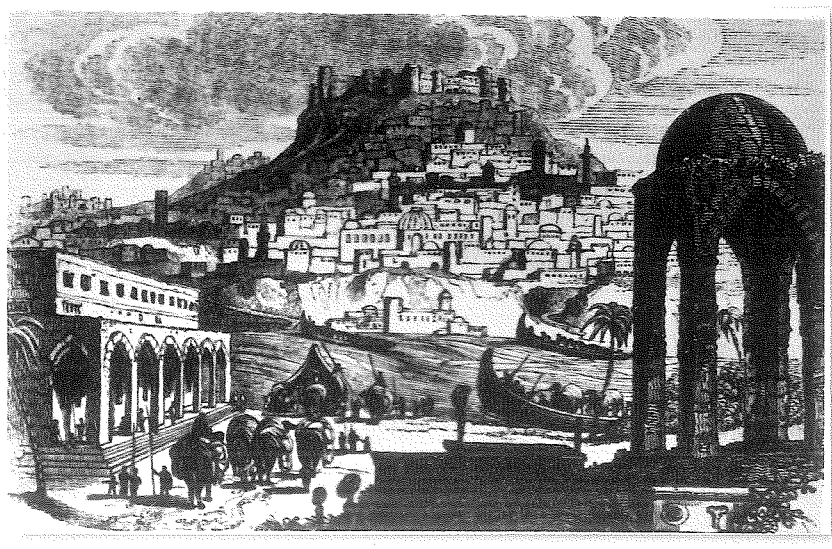

19. yüzyıl başlarında Birecik

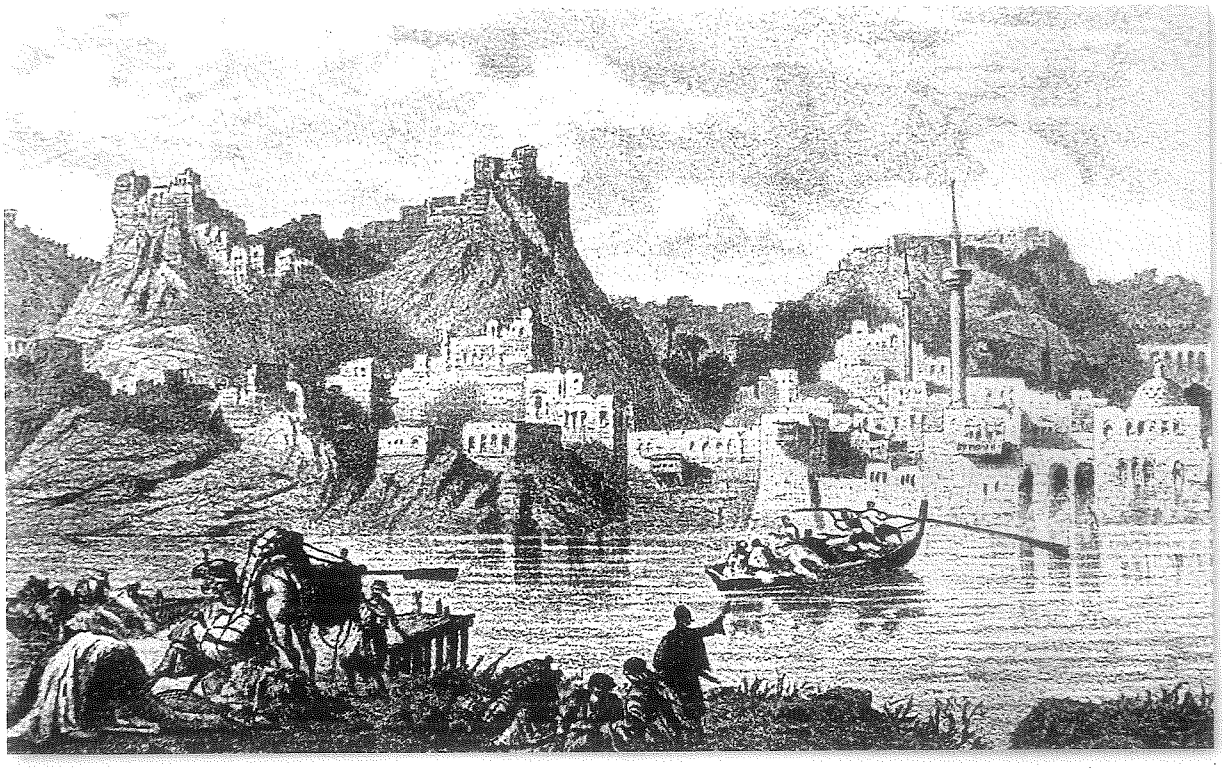

Fırat'ı geçiş

Fırat'ın batı yakasından Birecik

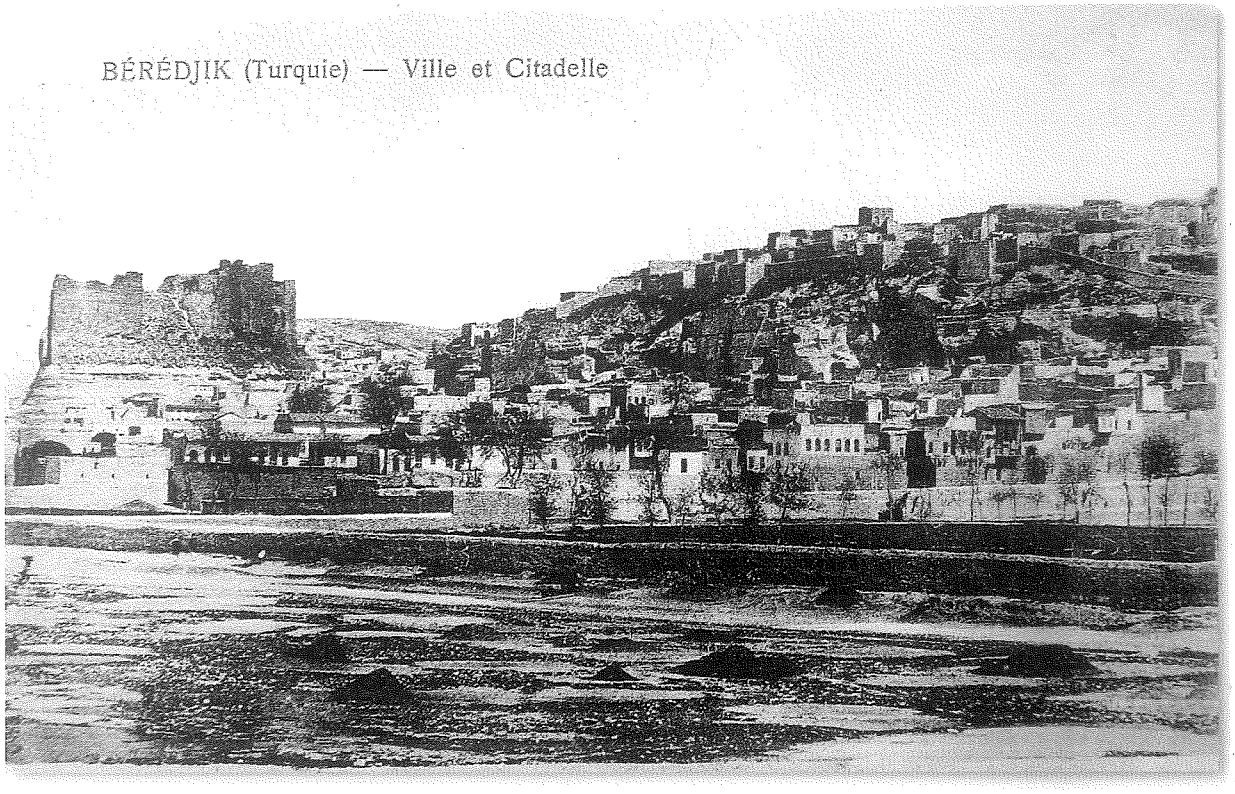

1906 yılında Birecik

20. yüzyıl başlarında Suruç'un Arslantaş Karyesi

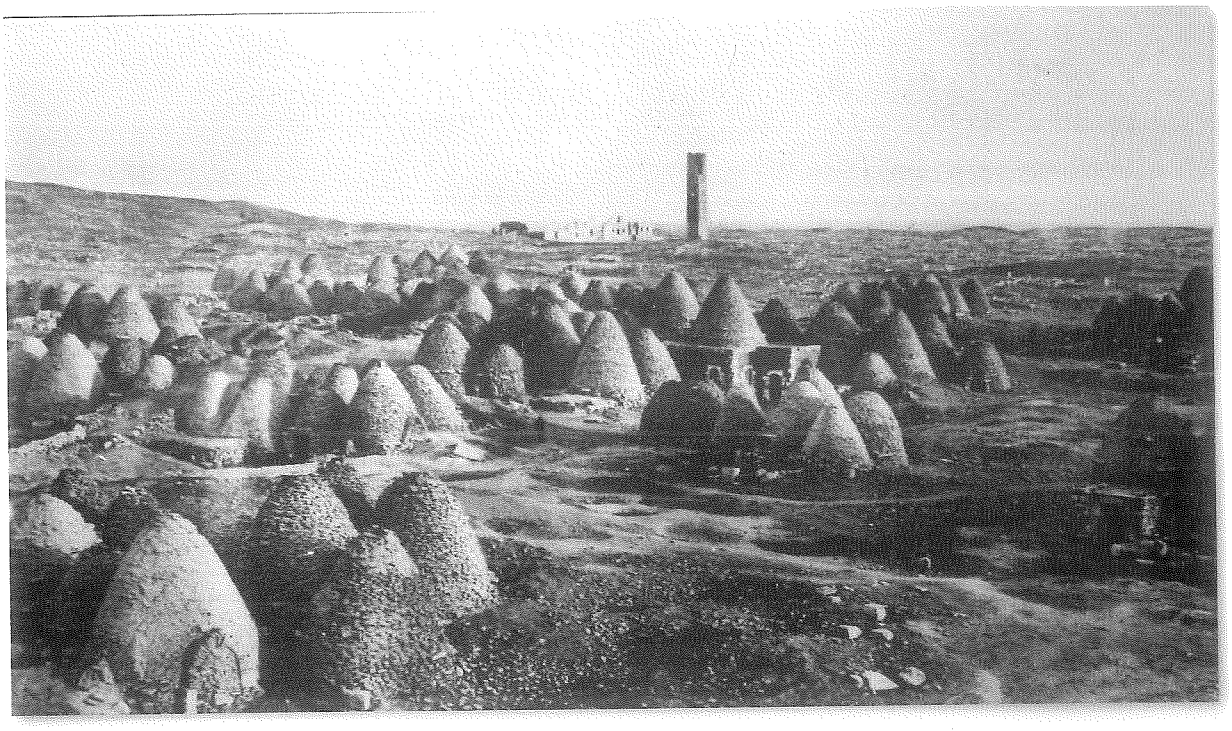

20. yüzyıl başlarında Harran

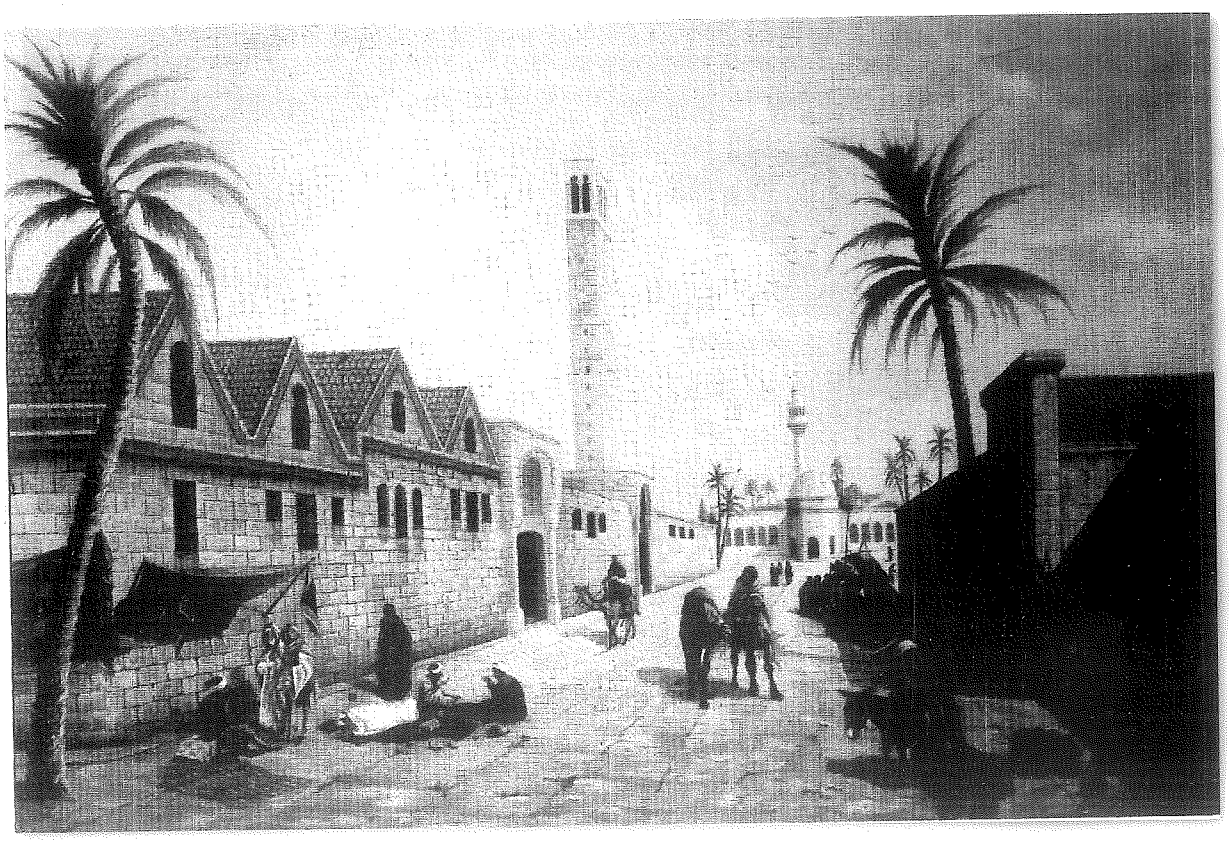

Harran Ulu Cami

Harran Ulu Camii kapısı

Hayat el-Harrani Cami

Harran İç Kale

1900'li yılların başında Saray Oteli önü

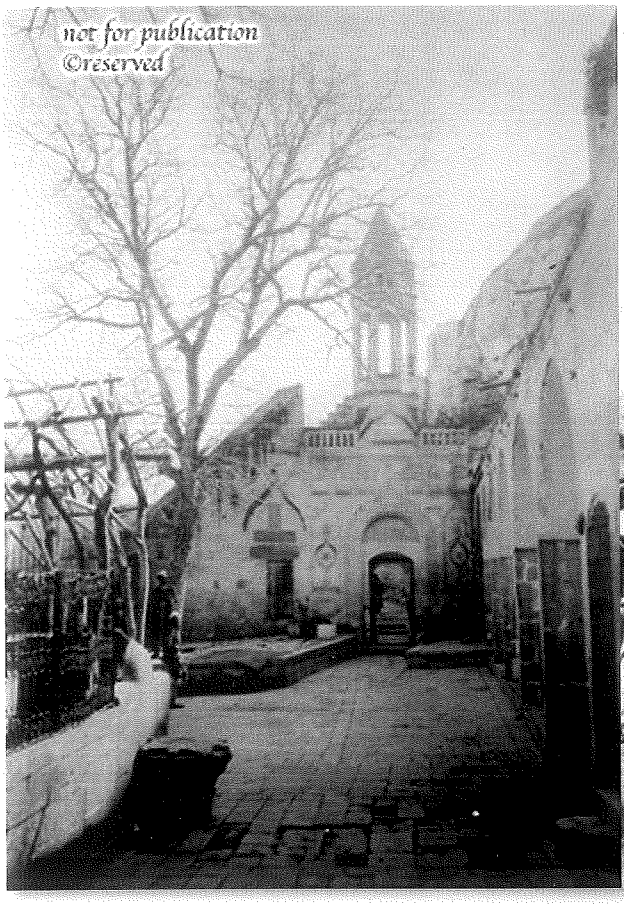

1900'lü yılların başında Mevli-i Halil Cami

1913 yılı Hüseyniye Çarşısı

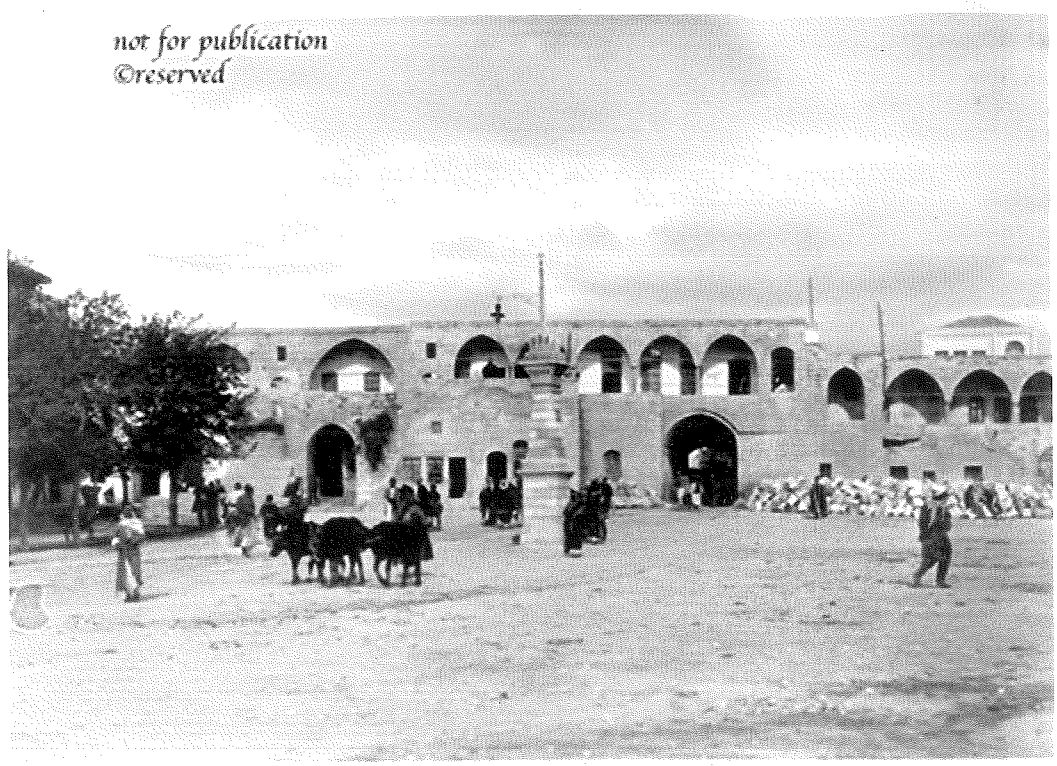

Sig. Oppenheim 29/15.4 S.77a

1900'lü yılların başında Hükümet Konağı

Slg. Oppenheim 29/15.6 S.93b

1900'lü yılların başında Hükümet Konağı güney cephesi

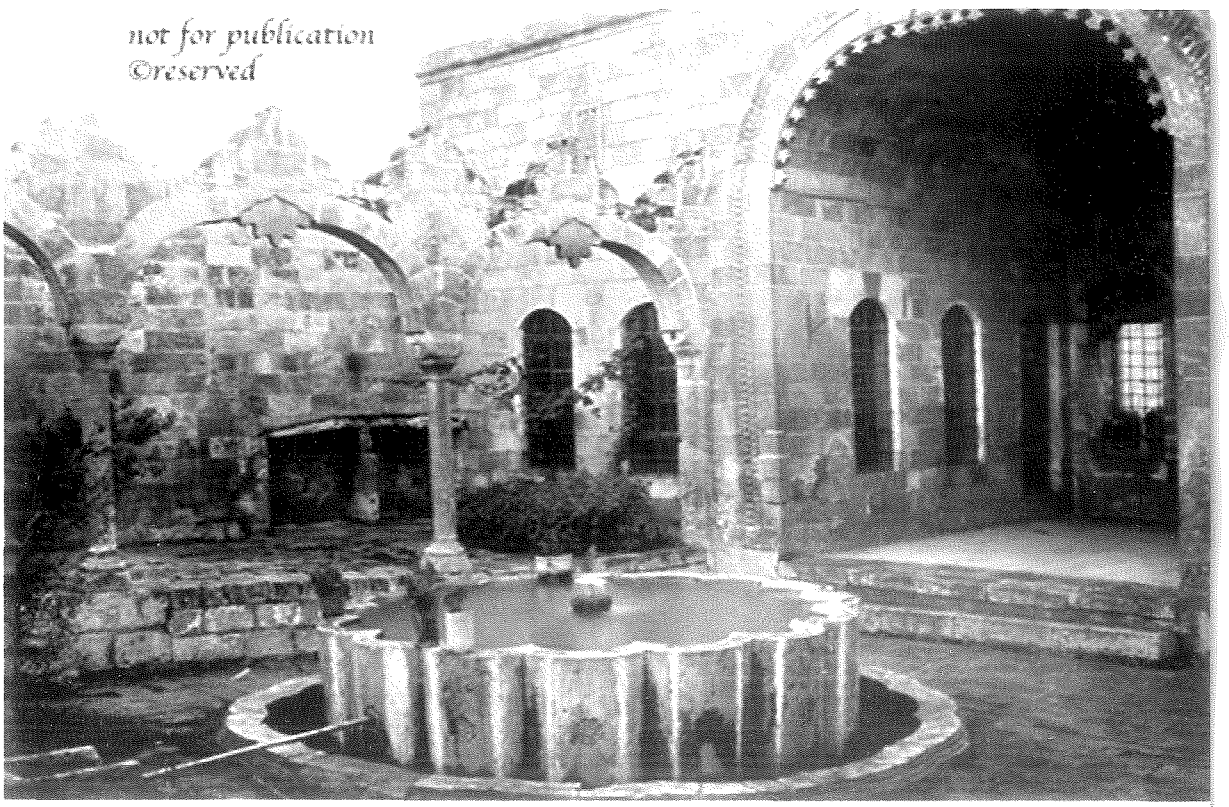

Slg. Oppenheim 29/15.4 S.47b

1900'lü yılların başında Nakibzade Hac İbrahim Efendi Medresesi

Slg. Oppenheim 29/15.4 S.54a

1900'lü yılların başında Samsat Kapı

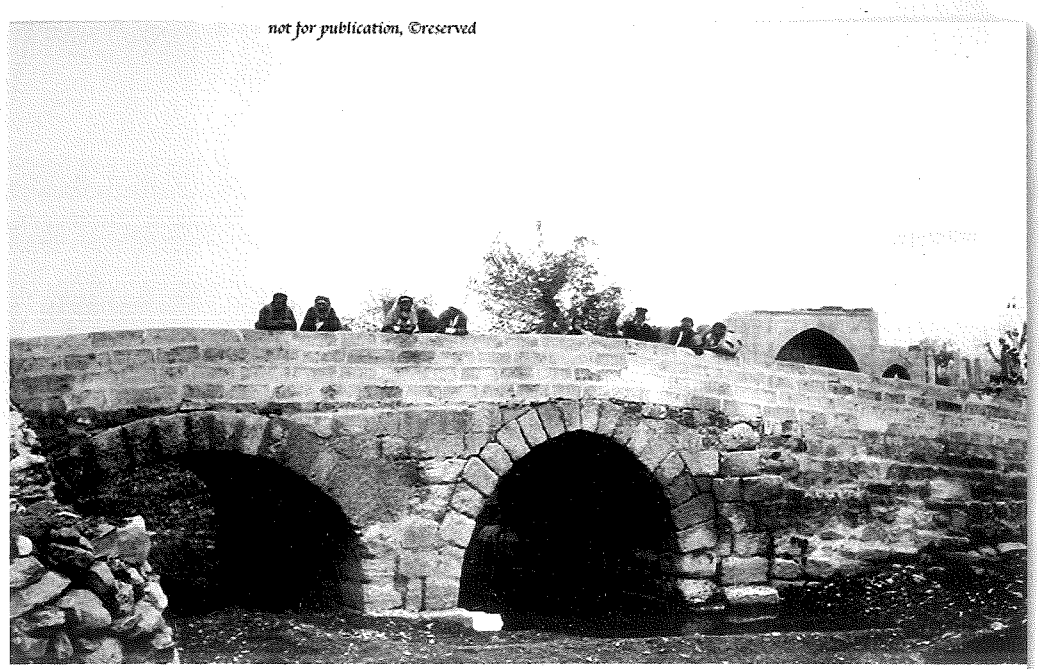

Slg. Oppenheim 29/15.6 S.79a

1900'lü yılların başında Bey Kapısı Köprüsü

KAYNAKÇA

ÇADIRCI ,Musa, Tanzimat Dneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK Yayınları, 2. Baskı, ANKARA, 1997

ÇAKAR ,Enver, XVI. Yüzyılda Haleb Sancağı (1516-1566), ELAZIĞ, 2003Arasmda Osmanlı Umerası ve İl İdaresi, İSTANBUL, 1978

DUMAN, Hasan, Osmanlı Salnameleri ve Nevsalleri, C.I, Enformasyon Ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları, ANKARA, 2000

EROĞLU, Cengiz, **BABUCOĞLU** Murad, **KÖÇER** Yrd. Doc. Dr. Mehmed, Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Global Strateji Enstitüsü, ANKARA, 2007

HARİTANİ ,Mahmud, "Haleb" DİA,15, İSTANBUL, 1997

İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, "Salname", C.X, MEB Yayınları, İST, 1980

İZGÖER, Ahmet Zeki, "Osmanlı Salnâmelerinin Şehir Tarihi Bakımından Önemi", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi: *Türk Şehir Tarihi*, 3/6, 2005, s.539-552.

KUNT, Metin, Sancaktan Eyalete, 1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi, İstanbul 1978.

KÜRKÇÜOĞLU, Yrd. Doc. Dr. A. Cihat, Urfa "Fotoğraflarla Evvel Zaman İçinde" Şanlıurfa belediyesi Kültür ve Sosoyal İşler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2011

ORTAYLI ,İlber, Tanzimat Döneminde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880), TTK Yayınları, ANKARA, 2000

PAKALIN, M. Zeki, Osmanlı Tarih Deleri ve Terimleri Sözlüğü, C.III. MEB Yayınları, 2507, İST,1993

RIZA ,Ali, Atlaslı Memalik-i Osmaniye Coğrafyası

SÖNMEZ ,Ali, Zaptiye Teşkilatının Düzenlenmesi (1840-1869), Tar,h Araştırmaları Dergisi, 25/39, ANKARA, 2006

Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye, İstandul, Dördüncü Sene, 1319

SAUVAGET, J., "Halab", Encyclopedia of Islam, III, 85a.

SERTOĞLU, Mithat, Osmanlı Tarih Lügatı, Enderun Kitapevi, İST, 1986

YAZICI, Talip, "Halep", DİA, 15, İstanbul 1997, s.239-244.

SALNAMELER:

H.1284 (1866) Def'a 1; Halep Vilayet Matbaası, 204 Sayfa.

H.1285 (1868) Def'a 2; Halep Vilayet Matbaası, 306 Sayfa.

H.1286 (1869) Def'a 3; Halep Vilayet Matbaası, 331 Sayfa.

H.1287 (1870) Def'a 4; Halep Vilayet Matbaası, 181 Sayfa.

H.1288 (1871) Def'a 5; Halep Vilayet Matbaası, 192 Sayfa.

H.1289 (1872) Def'a 6; Halep Vilayet Matbaası, 162 Sayfa.

H.1290 (1873) Def'a 7; Halep Vilayet Matbaası, 165 Sayfa.

H.1293 (1876) Def'a 9; Halep Vilayet Matbaası, 158 Sayfa.

H.1295 (1878) Def'a 10; Halep Vilayet Matbaası, 127 Sayfa.

H.1299 (1882) Def'a 12; Halep Vilayet Matbaası, 94 Sayfa.

H.1300 (1883) Def'a 13; Halep Vilayet Matbaası, 117 Sayfa.

H.1302 (1885) Def'a 14; Halep Vilayet Matbaası, 212 Sayfa.

H.1303 (1886) Def'a 15; Halep Vilayet Matbaası, 229 Sayfa.

H.1305 (1888) Def'a 16; Halep Vilayet Matbaası, 218 Sayfa.

H.1306 (1889) Def'a 17; Halep Vilayet Matbaası, 216 Sayfa.

H.1307 (1890) Def'a 18; Halep Vilayet Matbaası, 190 Sayfa.

H.1308 (1891) Def'a 19; Halep Vilayet Matbaası, 259 Sayfa.

H.1309 (1892) Def'a 20; Halep Vilayet Matbaası, 180 Sayfa.

H.1310 (1893) Def'a 21; Halep Vilayet Matbaası, 265 Sayfa.

H.1312 (1894) Def'a 22; Halep Vilayet Matbaası, 322 Sayfa.

H.1313 (1895) Def'a 23; Halep Vilayet Matbaası, 308 Sayfa.

H.1314 (1896) Def'a 24; Halep Vilayet Matbaası, 324 Sayfa.

H.1315 (1897) Def'a 25; Halep Vilayet Matbaası, 330 Sayfa.

H.1316 (1898) Def'a 26; Halep Vilayet Matbaası, 335 Sayfa.

H.1317 (1899) Def'a 27; Halep Vilayet Matbaası, 360 Sayfa.

H.1318 (1900) Def'a 28; Halep Vilayet Matbaası, 378 Sayfa.

H.1319 (1901) Def'a 29; Halep Vilayet Matbaası, 412 Sayfa.

H.1320 (1902) Def'a 30; Halep Vilayet Matbaası, 428 Sayfa.

H.1321 (1903) Def'a 31; Halep Vilayet Matbaası, 504 Sayfa.

H.1322 (1904) Def'a 32; Halep Vilayet Matbaası, 521 Sayfa.

H.1323 (1905) Def'a 33; Halep Vilayet Matbaası, 542 Sayfa.

H.1324 (1906) Def'a 34; Halep Vilayet Matbaası, 539 Sayfa.

H.1326 (1908) Def'a 35; Halep Vilayet Matbaası, 530 Sayfa.

Dr. Kemal KAPAKLI

1953 Yılının 10 Kasım'ında Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinde doğdu. İlk Okulu Vatan İlkokulunda, orta okul ve liseyi ise Şanlıurfa Lisesi'nde 1971-1972 yıllarında tamamladı. İlk gazetecilik denemelerine Urfa Lisesi'nin yayın organı Meşale'de başlarken, sahipliğini amcası Hasan Kapaklı'nın yaptığı Fırat ve Bizim Karakoyun gazetelerinde röportaj ve araştırma yazıları yazmaya başladı. 1973 yılında Ege Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunda gazetecilik eğitimine başlarken, aynı yıl EGEHABER Ajansında profesyonel olarak gazeteciliğe başlamış oldu. İlk meslek deneyimlerini Mehmet Ali Keskin ve Aziz Halkapınar'dan kazandı. Ekspres Gazetesinde kısa bir süre çalıştıktan sonra 1975 yılında Ege Telgraf Gazetesi'nde "Ustam" dediği, Sezer Doğan ile çalışmaya başladı. İlk meslek ödülünü de bu gazetede kazandı. 1976 yılında İzmir Gazeteciler Cemiyetince düzenlenen Hasan Tahsin Gazetecilik Başarı Ödülü yarışmasında seri röportaj dalında ödül aldı. 1977 yılında Fakülte'den mezun oldu.

1978 Yılında Şanlıurfa'ya dönerek, Şanlıurfa'nın ilk süreli günlük gazetesi olan Güneydoğu Gazetesini yayımlamaya başladı. 1979 Yılında Şanlıurfa basınına ilk ödülü kazandırdı. 1979 yılında, Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği "Anadolu Basını Özendirme Yarışması"nda seri röportaj dalında ödül aldı. Bugüne kadar 20 civarında "Gazetecilik Başarı Ödülü" kazanırken, 1987 yılında Bölgenin ilk ofset gazetesini yayımlama cesaret ve başarısını gösterdi. 1991 yılında Şanlıurfa'nın ilk özel radyo ve televizyonu olan Güneydoğu Radyo ve Televizyonu'nu yayın hayatına başlattı. Profesyonel olarak gazetecilik mesleğini devam ettirirken, 1992 yılında kurulan Harran Üniversitesi'ne 1995 yılında Öğretim Görevlisi olarak geçiş yaptı. Meslek Yüksek Okulu bünyesinde kurulan Radyo- Televizyon Yayıncılığı Proğramı'nda Proğram Başkanı olarak göreve başladı. Harran Üniversitesi'nde Halk Edebiyatı Anabilim dalında Yüksek Lisans, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde Gazetecilik Anabilim Dalı'nda doktora yaptı. Halen, 1997 yılında kurulan GAP Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığını yürütürken, Harran Üniversitesi Şanlıurfa Meslek Yüksek Okulu Görsel İşitsel Teknikler Medya Yapımcılığı Bölüm Başkanlığı görevini sürdürmektedir. Ve Şanlıurfa'da yayımlanan Şanlıurfa'da Yarın ve Şanlıurfa Hakimiyet Gazetelerinin imtiyaz sahibidir.

Bugüne kadar, Toprak ve Tarım Reformunu ve sonuçlarını roman tekniği ile işleyen Türedi Ağa, Şanlıurfa'da ölüm ve doğumla ilgili inanç, örf ve geleneklerin anlatıldığı Ninni'den Ağıta, Şanlıurfa'yı tarihi, sosyal, kültürel yönleriyle tanıtan "İşte Urfa" ve Osmanlı dönemindeki Urfa'yı; sosyal, ekonomik ve siyasal yönleriyle anlatan Urfa Salnamesi'nin Osmanlıca'dan günümüz Türkçesi'ne çeviri kitabı ile Televizyonda Proğram Yapımı ve Senaryo ile Televizyon Proğramcılığı konusunda eğitim amaçlı iki kitabı yayınlanmıştır. "Haleb Vilayet Salnamelerinde Urfa Sancağı" isimli eser, yazarın Osmanlıca'dan günümüz Türkçesi'ne çevirisini yaptığı en son çalışmasıdır.

Evli ve üç çocuk sahibidir.